

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΑΚΑΜΑ – ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ ΤΑ ΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ;

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αρ. ΠΕ/02/2022

9 Δεκεμβρίου 2022

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΑΚΑΜΑ – ΈΧΟΥΝ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ ΤΑ ΕΠΙΘΥΜΗΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ;

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΕΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ

Τμήμα Περιβάλλοντος

Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

Τμήμα Δασών

Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών

Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	Σύνοψη	1
2.	Εισαγωγή	8
3.	Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία	12
3.1	Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή	12
3.2	Σκοπός του ελέγχου	12
3.3	Ερωτήματα ελέγχου	13
3.4	Μεθοδολογία	14
3.4.1	Πρότυπα ελέγχου	14
3.4.2	Ελεγκτική προσέγγιση	16
3.5	Κριτήρια ελέγχου	18
4.	Περιορισμοί στην πρόσβαση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας σε στοιχεία και πληροφορίες	19
5.	Ευρήματα και συστάσεις	22
5.1	Έχουν ακολουθηθεί οι ενδεδειγμένες διαδικασίες για καθορισμό των ορίων της προστατευόμενης περιοχής;	22
5.1.1	Θεσμικό πλαίσιο	22
5.1.2	Ιστορικό	23
5.2	Έχουν εκδοθεί τα προνοούμενα από τη νομοθεσία Υπουργικά Διατάγματα που να καθορίζουν συγκεκριμένους στόχους και μέτρα διατήρησης για κάθε οικοτόπο και είδος με σημαντική παρουσία στην προστατευόμενη περιοχή;	30
5.2.1	Θεσμικό πλαίσιο	30
5.2.2	Χαρακτηρισμός ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008» ως ΕΖΔ	33
5.2.3	Καθορισμός μέτρων προτεραιότητας ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008»	34
5.2.4	Έκδοση Διαταγμάτων διαχείρισης και προστασίας της φύσης για τις ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008»	36
5.2.5	Καθορισμός ΖΕΠ «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016»	36
5.2.6	Καθορισμός μέτρων για τη συντήρηση και διευθέτηση των οικοτόπων που βρίσκονται τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό της περιοχής «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016»	37
5.2.7	Διαχειριστικά Σχέδια	38
5.3	Έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις του προτεινόμενου Τοπικού Σχεδίου Ακάμα, διασφαλίζοντας τις αρχές της πρόληψης, διατήρησης και προστασίας της περιοχής, με βάση τους στόχους διατήρησης των περιοχών του δικτύου «Natura 2000», όπως προνοείται από τις διατάξεις του άρθρου 6(3) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ;	38
5.3.1	Θεσμικό πλαίσιο	39

5.3.2	Τοπικό Σχέδιο Ακάμα.....	42
5.3.3	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.....	47
5.3.4	Έκδοση Εκθέσεων ΕΟΑ και Γνωματεύσεις ΣΜΠΕ.....	49
5.3.5	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	55
5.3.6	Αξιολόγηση επιπτώσεων στο τοπίο από το ΤΣΑ.....	58
5.4	Έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα διασφαλίζοντας τις αρχές της πρόληψης, διατήρησης και προστασίας της περιοχής;	61
5.4.1	Περιβαλλοντική αξιολόγηση Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου	63
5.5	Είναι οι προτεινόμενες αλλαγές στο πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής, αιτιολογημένες, με βάση τα πραγματικά δεδομένα;	64
5.5.1	Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου	68
5.6	Υπήρξε επηρεασμός δικαιωμάτων ιδιοκτητών γης από μεταβολές Πολεοδομικών Ζωνών;	78
5.6.1	Διαχρονικές διαφοροποιήσεις πολεοδομικών ζωνών στη Χερσόνησο του Ακάμα.....	78
5.6.2	Επηρεασμός δικαιωμάτων ιδιοκτητών γης από την ένταξη της περιουσίας τους στο δίκτυο «Natura 2000»	79
5.7	Έχουν τύχει αξιοποίησης οι διάφορες μελέτες που εκπονήθηκαν διαχρονικά για την περιοχή και η ανάθεσή τους έγινε με βάση τις αρχές της οικονομίας;	93
6.	Παρανομίες	108
6.1	Παράνομα κέντρα εστίασης και αναψυχής.....	108
6.2	Εγγραφή υφιστάμενου αγροτικού δρόμου σε δημόσιο.....	111
6.3	Παράνομη ανέγερση υποστατικών/κατοικιών και άλλες επεμβάσεις	114
6.4	Αυθαιρεσίες εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου	118
6.5	Καταγγελίες που εξετάστηκαν από Τμήματα, σχετικές με επεμβάσεις στη Χερσόνησο του Ακάμα ..	119
7.	Γενικά συμπεράσματα	120
8.	Γενικές συστάσεις	121

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1 - Έκθεση Εμπειρογνώμονος

Παράρτημα 2 - Γνωστοποιήσεις και Διατάγματα

Παράρτημα 3 - Καταγγελίες για επεμβάσεις στη Χερσόνησο Ακάμα - ΤΔ

Παράρτημα 4 - Επιστολές που αφορούν σε καταγγελίες για επεμβάσεις στη Χερσόνησο Ακάμα - ΥΘΠ

Παράρτημα 5 - Επιστολές που αφορούν σε καταγγελίες για επεμβάσεις στη Χερσόνησο Ακάμα – ΤΠ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ECOSOC	Economic and Social Council
IFAC	International Federation of Accountants
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions
ISA	International Standards of Audit
ISSAI	International Standards of Supreme Audit Institutions
ΑΕΙ	Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα
ανΜΕΟΑ	Αναθεωρημένη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης
ανΣΜΠΕ	Αναθεωρημένη Στρατηγική Μελέτη
ΓΑΑΠ	Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΔΠ	Εθνικό Δασικό Πάρκο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΖΔ	Ειδική Ζώνη Διατήρησης
ΕΟΑ	Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση
ΕΤΕΚ	Επιστημονικό Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου
ΖΕΠ	Ζώνη Ειδικής Προστασίας
ΚΔΠ	Κανονιστική Διοικητική Πράξη
ΚΣ	Κοινοτικό Συμβούλιο
ΜΕΟΑ	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΜΠΤ	Μονάδες Περιγραφής Τοπίου
ΟΠΟΚ	Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου
ΤΑΘΕ	Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
ΤΔ	Τμήμα Δασών
ΤΕΔ	Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων
ΠΣ	Πολεοδομικό Συμβούλιο
ΤΠ	Τμήμα Περιβάλλοντος
ΤΠΟ	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΣΠΕ	Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση
Τ/Κ	Τουρκοκυπριακών
ΤΚΣ	Τόπος Κοινοτικής Σημασίας
ΤΚΧ	Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας
ΤΣΑ	Τοπικό Σχέδιο Ακάμα
ΤΣΠ	Τοπικό Σχέδιο Πέγειας
ΥΘΠ	Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας
ΥΜ	Υπηρεσία Μεταλλείων
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Ευθύνη Ελεγκτικής Υπηρεσίας και διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της

Οι Ειδικές Εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτή διενεργεί επί των πολιτικών (policies) και προγραμμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας ή άλλων ελεγχόμενων οργανισμών ή επί θεμάτων που αφορούν στον Προϋπολογισμό τους ή συγκεκριμένους τομείς αυτού, ή τα αποτελέσματα ελέγχων ιδιωτών ελεγκτών στους οποίους η Ελεγκτική Υπηρεσία έχει αναθέσει τον έλεγχο λογαριασμών οποιουδήποτε ελεγχόμενου υπ' αυτής οργανισμού, δυνάμει του περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στο Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμου (Ν.113(Ι)/2002). Η Ελεγκτική Υπηρεσία επιλέγει και σχεδιάζει τις εν λόγω ελεγκτικές δραστηριότητες κατά τρόπον ώστε αυτές να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του δημόσιου συμφέροντος.

Η εκ μέρους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας παράθεση ευρημάτων ελέγχου γίνεται στη βάση όσων στοιχείων έχουν τεθεί ενώπιόν της, από την ελεγχόμενη οντότητα.

Εκτός αν τούτο δηλωθεί ρητά, η μη παράθεση ευρημάτων επί ορισμένων πτυχών ή θεμάτων που αφορούν στο αντικείμενο του ελέγχου, δεν συνιστά διαβεβαίωση, ούτε και υποδηλοί ότι αυτά είναι απαλλαγμένα αδυναμιών ή σφαλμάτων ή αποκλίσεων από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, αφού ο εξωτερικός ελεγκτής δεν αναμένεται ότι μπορεί να εντοπίζει κάθε αδυναμία ή σφάλμα ή απόκλιση από το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Οι συστάσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αποτελούν εισηγήσεις για τον τρόπο χειρισμού των παρατηρήσεων και ευρημάτων του ελέγχου. Σε καμία περίπτωση δεν δύναται να εκληφθεί ότι οι συστάσεις αυτές επηρεάζουν την ανεξαρτησία της Υπηρεσίας, ως εξωτερικού ελεγκτή ή ότι συνεπάγονται συμμετοχή της Υπηρεσίας στη λήψη οποιασδήποτε σχετικής απόφασης από τη διοίκηση της ελεγχόμενης οντότητας, η οποία εξακολουθεί να φέρει αποκλειστικά την ευθύνη για την ορθή και νόμιμη λήψη απόφασης, ως προς τον τρόπο χειρισμού των ευρημάτων ελέγχου και συστάσεων.

Ουδεμία πρόνοια στην παρούσα Έκθεση σημαίνει, ή θα πρέπει να εκληφθεί, ότι με αυτή διατυπώνεται κατηγορία εναντίον οποιουδήποτε προσώπου για εκ προθέσεως κατάχρηση εξουσίας ή για τη διάπραξη ποινικών ή άλλων αδικημάτων. Αυτά, αν υπάρχουν, θα πρέπει να διερευνηθούν από τις αρμόδιες αρχές, μόνο δε τα αρμόδια δικαστήρια μπορούν να κρίνουν κάποιο πρόσωπο ως ένοχο οποιουδήποτε αδικήματος. Τονίζεται επίσης ότι οι συστάσεις και τα ευρήματα της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αφορούν στους ελεγχόμενους φορείς και οποιαδήποτε αναφορά σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ουδόλως εξυπακούει ότι αυτά έχουν προβεί κατ' ανάγκη σε οτιδήποτε μεμπτό αφού κάτι τέτοιο εκφεύγει του πεδίου ελέγχου της παρούσας Έκθεσης.

1. Σύνοψη

Η Υπηρεσία μας αποφάσισε να διενεργήσει τον παρόντα έλεγχο, λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια οικολογική σημασία της Χερσονήσου Ακάμα, καθώς και τις προσπάθειες προστασίας και διατήρησής της, που χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1980. Κατά την περίοδο αυτή αναλώθηκαν σημαντικού ύψους δημόσιοι πόροι, τόσο υπό τη μορφή δαπανών για εκπόνηση, κυρίως, μελετών, όσο και υπό τη μορφή διοικητικού κόστους αφού μεγάλος αριθμός δημοσίων λειτουργιών απασχολήθηκε με το θέμα διαχρονικά. Ο έλεγχος είχε σκοπό να διαπιστώσει κατά πόσο έχουν επιτευχθεί, μετά από τόσα χρόνια, τα επιθυμητά αποτελέσματα από τη διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα, όπως επεξηγείται στην ενότητα «Σκοπός του Ελέγχου» της Έκθεσής μας.

Επί του παρόντος, το πολεοδομικό καθεστώς στην περιοχή του Ακάμα ορίζεται από το ισχύον Σχέδιο Ανάπτυξης της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο.

Στη βάση Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, το Πολεοδομικό Συμβούλιο (ΠΣ) ανέλαβε την ετοιμασία δύο Τοπικών Σχεδίων που επηρεάζουν τη Χερσόνησο Ακάμα, το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα (ΤΣΑ) και το Τοπικό Σχέδιο Πέγειας (ΤΣΠ). Το ΤΣΑ, το οποίο ρυθμίζει χρήσεις γης και επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή, καθώς και μέτρα προστασίας, προωθήθηκε, μαζί με τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), στην Περιβαλλοντική Αρχή, στις 26.2.2021. Το ΤΣΠ βρίσκεται ακόμα σε διαδικασία εκπόνησης.

Παράλληλα, ετοιμάστηκε το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης για το Εθνικό Δασικό Πάρκο (ΕΔΠ) Ακάμα, το οποίο καλύπτει το μέρος της προστατευόμενης περιοχής (περίπου 75% του συνόλου) που αφορά στο ΕΔΠ, για το οποίο η Περιβαλλοντική Αρχή εξέδωσε στις 20.9.2021 τη γνωμάτευση για τη ΣΜΠΕ η οποία περιλαμβάνει και την Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ).

Η περιβαλλοντική εκτίμηση είναι μια διαδικασία που διασφαλίζει ότι, προτού ληφθούν αποφάσεις, λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των αποφάσεων αυτών. Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας («Οδηγία των Οικοτόπων»), προβλέπει τη δέουσα εκτίμηση, μέσω της αξιολόγησης, που στην Κυπριακή Δημοκρατία καλείται «Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης» (ΜΕΟΑ), των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όσον αφορά ειδικά στο δίκτυο «Natura 2000». Σκοπός της δέουσας εκτίμησης είναι να διασφαλίσει την προστασία και την ακεραιότητα των περιοχών του δικτύου «Natura 2000», ενώ η ΜΕΟΑ αποτελεί μέρος της πληροφόρησης και στοιχείων που έχει ενώπιόν της η Περιβαλλοντική Αρχή για την αξιολόγηση έργων ή σχεδίων στο πλαίσιο αυτό. Επίσης, στόχος της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων («Οδηγία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης - ΣΠΕ») είναι να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και να συμβάλει στην ενσωμάτωση

περιβαλλοντικών πτυχών κατά την εκπόνηση, υιοθέτηση και εφαρμογή σχεδίων και προγραμμάτων, με στόχο την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε όλες τις διαδικασίες σχεδιασμού. Ο στόχος αυτός θα πρέπει να επιτευχθεί διασφαλίζοντας ότι διενεργείται περιβαλλοντική εκτίμηση για όσα σχέδια και προγράμματα αναγνωρίζεται ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, η αρμόδια Αρχή για την ετοιμασία του σχεδίου ή προγράμματος ετοιμάζει και υποβάλλει τη ΣΜΠΕ στην Περιβαλλοντική Αρχή. Οι δύο διαδικασίες εκτίμησης μπορούν να διενεργηθούν ταυτόχρονα, νοουμένου ότι διασφαλίζονται οι δέουσες συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της εν λόγω Κοινοτικής νομοθεσίας.

Η Υπηρεσία μας, αναγνωρίζοντας την εξειδικευμένη εμπειρογνώμοσύνη που θα απαιτείτο, προέβη στη μίσθωση υπηρεσιών από εμπειρογνώμονα σε θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 620 («International Standard on Auditing 620: Using the work of an expert»).

Τα σημαντικότερα ευρήματα, που προέκυψαν από την εξέταση των ερωτημάτων ελέγχου που σχεδιάστηκαν, αναφέρονται επιγραμματικά πιο κάτω:

- ♦ Ο καθορισμός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής «Natura 2000» διαφοροποιήθηκε σημαντικά από τα προβλεπόμενα στις αρχικές μελέτες που εκπονήθηκαν γι' αυτό τον σκοπό, λόγω, όπως διαφαίνεται, αντιδράσεων των επηρεαζόμενων Κοινοτήτων. Αυτό αντίκειται στις πρόνοιες του άρθρου 4(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων που διαλαμβάνει ότι, κατά τον καθορισμό των ορίων μιας προστατευόμενης περιοχής, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο περιβαλλοντικά κριτήρια και επιστημονικές πληροφορίες. Για το θέμα, υπάρχει σε εξέλιξη διαδικασία παράβασης κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας, αφού σύμφωνα με Αιτιολογημένη Γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το δίκτυο «Natura 2000» στην Κύπρο είναι ανεπαρκώς καθορισμένο και υφίστανται ακόμα σημαντικά κενά αντιπροσώπευσης για διάφορους τύπους οικοτόπων και είδη, μερικά από τα οποία απαντώνται στην Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) της Χερσονήσου Ακάμα.
- ♦ Παρόλο που οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος – CY4000008» καθορίστηκαν ως ΕΖΔ, με τις ΚΔΠ 338/2021 και ΚΔΠ 294/2015, αντίστοιχα, οι πράξεις καθορισμού φαίνεται να πάσχουν, αφού δεν επισυνάφθηκαν σε αυτές οι χάρτες των ΕΖΔ, ώστε να έχουν αδιαμφισβήτητη δεσμευτική ισχύ, γεγονός που καταγράφει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Αιτιολογημένη Γνώμη της ημερ. 6.4.2022. Επίσης, οι στόχοι διατήρησης, που καθορίστηκαν για τις πιο πάνω ΕΖΔ, με τα περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διατάγματα (ΚΔΠ339/2021 και ΚΔΠ 292/2015), είναι ελλιπείς, αφού δεν είναι ολοκληρωμένοι και συγκεκριμένοι και δεν περιλαμβάνουν ποσοτικά και μετρήσιμα στοιχεία, με τα οποία να προσδιορίζεται ποσοτικά η συγκεκριμένη συμβολή των ΕΖΔ στο να επιτευχθεί ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, σε κάποιες περιπτώσεις δεν γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένους οικοτόπους και είδη που περιλαμβάνονται στο επισήμως αναρτημένο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων

(ΤΕΔ) της περιοχής Ακάμα, ενώ οι γενικοί στόχοι που έχουν τεθεί δεν λαμβάνουν, σε πολλές περιπτώσεις, υπόψη την κατάσταση διατήρησης του προστατευόμενου αντικειμένου.

- ◆ Ομοίως, οι πράξεις καθορισμού των περιοχών ΖΕΠ «Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016» (Διατάγματα Υπουργού Εσωτερικών ημερ. 18.12.2009 και 26.10.2007) φαίνεται να πάσχουν, αφού δεν επισυνάφθηκαν σε αυτά οι χάρτες των ΖΕΠ, ώστε να έχουν αδιαμφισβήτητη δεσμευτική ισχύ. Επίσης, δεν έχει ακόμα καθοριστεί το πλαίσιο και τα μέτρα διαχείρισης για τα είδη και τους οικοτόπους που χρήζουν προστασίας, αφού ο Υπουργός Εσωτερικών δεν έχει ακόμα εκδώσει σχετικά Διατάγματα, σε αντίθεση με τις πρόνοιες του άρθρου 6(1)(β) του Ν.152(Ι)/2003.
- ◆ Από εξέταση της πραγματικής κατάστασης, όσον αφορά στον κορεσμό των υφιστάμενων πολεοδομικών ζωνών στη περιοχή, προέκυψαν, σε ορισμένες περιπτώσεις, εύλογα ερωτηματικά σε σχέση με την ανάγκη επέκτασης, τα οποία τέθηκαν ενώπιον του ΠΣ, αλλά δεν απαντήθηκαν.
- ◆ **Περιβαλλοντικές εκτιμήσεις Τοπικού Σχεδίου Ακάμα.** Η Υπηρεσία μας, αξιοποιώντας τις υπηρεσίες ειδικής, σε θέματα βιοποικιλότητας και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, εξωτερικής εμπειρογνώμονος, την οποία επέλεξε κατόπιν σχετικής διερεύνησης, και η οποία κατέχει ειδικές γνώσεις και διεθνή εμπειρία, προχώρησε στη διενέργεια ελέγχου που αφορούσε στην αξιολόγηση του ΤΣΑ και των βασικών του περιβαλλοντικών μελετών, συγκεκριμένα τη ΣΜΠΕ (αρχική και τροποποιημένη) και τη ΜΕΟΑ (αρχική και τροποποιημένη), καθώς και των σχετικών Εκθέσεων και Γνωματεύσεων της Περιβαλλοντικής Αρχής, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο ικανοποιούνται οι υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για τις περιοχές του δικτύου «Natura 2000» της Χερσονήσου Ακάμα, όπως αυτές απορρέουν από τις σχετικές ευρωπαϊκές Οδηγίες, συγκεκριμένα την Οδηγία των Οικοτόπων και, σε δεύτερο βαθμό, την Οδηγία ΣΠΕ, και όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και από τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα κύρια σημεία και συμπεράσματα της έκθεσης της εμπειρογνώμονος έχουν υιοθετηθεί και ενσωματωθεί στην Έκθεσή μας, ενώ αυτούσιο το κείμενο παρουσιάζεται ως Παράρτημα 1.

Συνοπτικά, η Έκθεση της Εμπειρογνώμονος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι διαδικασίες περιβαλλοντικής αξιολόγησης του ΤΣΑ οδήγησαν στον καθορισμό μιας σειράς μέτρων μετριασμού τα οποία βαίνουν προς τη σωστή κατεύθυνση, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τελικού ΤΣΑ.

Προς άρση κάθε αμφιβολίας, η εμπειρογνώμονας τονίζει ότι, παρά τις αδυναμίες που έχουν εντοπιστεί όσον αφορά στην εφαρμογή του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων, ιδιαίτερα σε σχέση με την ετοιμασία της ΣΜΠΕ και τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον στο πλαίσιο της ΕΟΑ, οι τελικοί όροι που προτείνονται από την Περιβαλλοντική Αρχή και που βασίστηκαν στα επιστημονικά δεδομένα που τέθηκαν ενώπιον της Αρχής και της Ad Hoc Επιτροπής είναι η ελάχιστη απαίτηση για την προστασία, διατήρηση και διαφύλαξη των τεσσάρων περιοχών «Natura 2000» της Χερσονήσου Ακάμα.

Η πιο πάνω μελέτη κατέληξε στα εξής επιμέρους συμπεράσματα:

- Δεδομένης της έλλειψης νομικής κατοχύρωσης διαχειριστικών μέτρων για την ΕΖΔ, αλλά και τη ΖΕΠ της «Χερσονήσου του Ακάμα», προκύπτει ότι δεν τηρούνται οι πρόνοιες του άρθρου 6(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων, που αναφέρει ρητά την υποχρέωση των κρατών μελών για τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων διατήρησης που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των προστατευτέων αντικειμένων. Προφανώς αυτή η έλλειψη δεν απορρέει από τις διαδικασίες αξιολόγησης του ΤΣΑ, αλλά σαφώς τις επηρεάζει.
- Διαπιστώθηκαν αδυναμίες και ελλείψεις στην ΜΕΟΑ (αρχική και αναθεωρημένη) και στις Εκθέσεις ΕΟΑ. Στην τελική Έκθεση ΕΟΑ έγιναν προσπάθειες να καλυφθούν κάποιες από αυτές τις ελλείψεις, παρόλα αυτά παραμένουν κάποιες αδυναμίες οι οποίες δεν συνάδουν με τις πρόνοιες του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων για δέουσα εκτίμηση.
- **Αρχή της διατήρησης.** Δεδομένης της απουσίας νομικά κατοχυρωμένων ειδικών στόχων διατήρησης των τεσσάρων περιοχών «Natura 2000» της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα, η εμπειρογνώμονας δεν μπόρεσε να αποφανθεί εάν η αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ μπορεί να κριθεί ως ολοκληρωμένη και πλήρως έγκυρη. Το συμπέρασμα αυτό απορρέει από τις πρόνοιες του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων, το οποίο δίνει ιδιαίτερο βάρος στο θέμα της αξιολόγησης των επιπτώσεων ενός έργου ή ενός σχεδίου βάσει των στόχων διατήρησης. Θεωρεί λοιπόν η εμπειρογνώμονας ότι ο προσδιορισμός ειδικών στόχων διατήρησης, δηλαδή στόχων που να είναι σαφείς και ακριβείς και να επιτρέπουν την εφαρμογή επιχειρησιακών μέτρων για τη διατήρηση ή/και την αποκατάσταση των οικοτόπων και ειδών σε ευνοϊκή κατάσταση ώστε να συμβάλλουν στον γενικό στόχο της Οδηγίας των Οικοτόπων σε εθνικό και βιογεωγραφικό επίπεδο, θα έπρεπε να έχει προηγηθεί όχι μόνο της δέουσας εκτίμησης του ΤΣΑ, αλλά και του ίδιου του προτεινόμενου ΤΣΑ. Όπως και στην περίπτωση του άρθρου 6(1), η έλλειψη ειδικών στόχων διατήρησης δεν απορρέει από τις διαδικασίες αξιολόγησης του ΤΣΑ, αλλά σαφώς τις επηρεάζει.
- **Αρχή της προφύλαξης.** Η εμπειρογνώμονας εντόπισε διάφορα θέματα για τα οποία η ΜΕΟΑ (αρχική και αναθεωρημένη) όχι μόνο δεν καταδεικνύει πέρα πάσης εύλογης επιστημονικής αμφιβολίας ότι οι επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα και στους τόπους δε θα είναι αρνητικές, σωρευτικές και μη αναστρέψιμες, αλλά μάλιστα παραδέχεται ότι οι επιπτώσεις τους είναι αβέβαιες. Επισημαίνεται ότι, βάσει κατευθυντήριου οδηγού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατά την εφαρμογή στη διαδικασία του άρθρου 6(3), η αρχή της προφύλαξης συνεπάγεται ότι η απουσία αρνητικών επιπτώσεων σε τόπους «Natura 2000» πρέπει να αποδεικνύεται πριν από την έγκριση ενός σχεδίου ή έργου. Συνεπώς, αν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το αν θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις, τότε το σχέδιο ή έργο δεν μπορεί να εγκριθεί.

- Η ΜΕΟΑ προτείνει μια αξιολόγηση των δυνητικών επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά προτεινόμενη ζώνη, με συγκεκριμένες αναφορές στις πιθανές επιπτώσεις σε προστατευτέα αντικείμενα. Όμως δεν υπάρχει ποσοτική προσέγγιση των πιθανών επιπτώσεων στα είδη και στους οικοτόπους που αναφέρονται στην ανά ζώνη αξιολόγηση, αλλά ούτε και μια συνολική αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά είδος και ανά τύπο οικοτόπου, ούτε και οποιαδήποτε αξιολόγηση για τους συγκεκριμένους οικοτόπους. Η αναθεωρημένη ΜΕΟΑ δεν καλύπτει τις ελλείψεις αυτές, ενώ η τελική Έκθεση της Περιβαλλοντικής Αρχής καλύπτει μερικώς τις ελλείψεις με μια συνοπτική παρουσίαση σε μορφή πίνακα, η οποία θα έχρηζε περαιτέρω ανάλυσης έτσι ώστε να είναι σαφές πως εξάγονται τα συμπεράσματα.
- **Ανεπαρκής αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων.** Με την εξαίρεση κάποιων επιγραμματικών αναφορών σε σωρευτικές επιπτώσεις, η ΜΕΟΑ δεν αξιολογεί τις σωρευτικές επιπτώσεις του ΤΣΑ και άλλων σχεδίων/έργων που είναι υπό υλοποίηση ή προβλέπονται. Συγκεκριμένα υπάρχουν τουλάχιστον εννέα σημαντικά σχέδια/έργα που αφορούν την ευρύτερη περιοχή του Ακάμα και οι σωρευτικές επιπτώσεις των οποίων πρέπει να ληφθούν υπόψη. Αυτό το πολύ σημαντικό κενό καλύφθηκε, αλλά μόνο μερικώς, στην τελική Έκθεση της Περιβαλλοντικής Αρχής ημερ. 25.8.2022, η οποία συμπεριλαμβάνει σε Παράρτημα μια παρουσίαση των έργων και σχεδίων που μπορεί να έχουν σωρευτικές επιπτώσεις με το ΤΣΑ και η οποία προτείνει μια σύντομη ανάλυση για το καθένα, όμως αυτό δεν φαίνεται να έχει βασιστεί σε ενδελεχή αξιολόγηση όλων των παραμέτρων που απαιτούνται και δεν φαίνεται αν χρησιμοποιήθηκε κάποια συγκεκριμένη μεθοδολογία. Αυτό συνεπάγεται αδυναμία πλήρους ανταπόκρισης στις πρόνοιες του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων που απαιτούν ενδελεχή αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων. Επίσης, η έλλειψη ταυτόχρονης εκπόνησης των ΤΣΑ και ΤΣΠ εκ μέρους της Πολεοδομικής Αρχής είναι, κατά τη γνώμη της εμπειρογνώμονος, αστοχία μιας και χάνονται σημαντικές ευκαιρίες αποτελεσματικού συντονισμού του σχεδιασμού τους και της συν-αξιολόγησής τους.
- **Μέτρα μετριασμού.** Στη ΜΕΟΑ προτάθηκαν κάποια ρεαλιστικά και αποτελεσματικά μέτρα μετριασμού, όμως για κάποιες πρόνοιες οι εισηγήσεις που προτείνονται, κυρίως στην αναθεωρημένη ΜΕΟΑ του ΤΣΑ, αποτελούν μια ύστατη προσπάθεια δημιουργίας «δικλίδων ασφαλείας», προπαντός σε περιπτώσεις προνοιών όπου τα ρεαλιστικά μέτρα δεν μπορούν να εγγυηθούν σημαντικό μετριασμό των επιπτώσεων και έμμεσα αποτελούν παραδοχή ότι δεν υφίστανται αποτελεσματικά μέτρα μετριασμού για τις συγκεκριμένες πρόνοιες. Τα μέτρα μετριασμού, που εν τέλη, ενσωματώθηκαν στην τελική Έκθεση ΕΟΑ, δεν συμπεριλαμβάνουν τις προαναφερθείσες «δικλίδες ασφαλείας». Αντιθέτως, συμπεριλαμβάνουν σαφή μέτρα τα οποία φθάνουν μέχρι την κατάργηση αυτών των προνοιών οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται με μέτρα μετριασμού (π.χ. μεμονωμένη κατοικία, εξειδικευμένες αναπτύξεις Ίννιας και Δρούσειας, νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου).

Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, αλλά και σύμφωνα με το γράμμα της Οδηγίας των Οικοτόπων και τη νομολογία του ΔΕΕ, η υιοθέτηση των όρων που θέτει η Περιβαλλοντική Αρχή για τη διαδικασία δέουσας εκτίμησης, ώστε να αποφανθεί ότι δεν παραβιάζεται η ακεραιότητα της περιοχής είναι δεσμευτική για την αδειοδοτούσα αρχή και, συνεπώς, οι τελικοί όροι που έχουν καθοριστεί από την Περιβαλλοντική Αρχή στην Έκθεση ΕΟΑ πρέπει να ενταχθούν στο σύνολό τους και χωρίς εξαιρέσεις στο τελικό ΤΣΑ, αλλιώς το ΤΣΑ δεν μπορεί να εγκριθεί.

- **Έλλειψη αξιολόγησης για δύο περιοχές «Natura 2000» του ΤΣΑ.** Η ΜΕΟΑ είναι ελλιπής, αφού δεν κάνει καμία αναφορά ή παρουσίαση για τις δύο γειτονικές περιοχές, την ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος CY400008» και τη ΖΕΠ «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης-Αγίας Παρασκευής CY4000016», μέρος των οποίων καλύπτεται από το ΤΣΑ, και δεν αξιολογεί τις δυνητικές επιπτώσεις του ΤΣΑ σε αυτές τις δύο περιοχές. Να σημειωθεί ότι η αναθεωρημένη ΜΕΟΑ κάνει κάποιες σύντομες αναφορές στις εν λόγω περιοχές (όνομα και κωδικό), αλλά δεν παραθέτει κάποια ουσιαστική περιγραφή ή αξιολόγηση. Οι Εκθέσεις ΕΟΑ της Περιβαλλοντικής Αρχής αναφέρονται και στις τέσσερις περιοχές, αλλά, λόγω της φύσεως των Εκθέσεων, οι σχετικές αναλύσεις ανά περιοχή είναι περιορισμένες.
- **Διαβουλεύσεις με το κοινό και τους εμπλεκόμενους φορείς.** Παρόλο που διαφαίνεται ότι οι σχετικές διαδικασίες με τους εμπλεκόμενους φορείς και το ευρύτερο κοινό έχουν τηρηθεί τυπικά, όσον αφορά το αρχικό ΤΣΑ, κάποιες επιστημονικά υποστηριγμένες απόψεις εμπλεκόμενων φορέων δεν έχουν ληφθεί υπόψη στο τροποποιημένο ΤΣΑ χωρίς να έχει αιτιολογηθεί, ή χωρίς να έχει αιτιολογηθεί δεόντως από την Περιβαλλοντική Αρχή η μη συμπερίληψη των σχετικών απόψεων στο τροποποιημένο ΤΣΑ ή στους όρους που προτείνει στην Έκθεση ΕΟΑ.
- **Οδηγία ΣΠΕ.** Η ΣΜΠΕ παρέχει ικανοποιητικές πληροφορίες για κάποιες υποχρεωτικές θεματικές ενότητες βάσει της Οδηγίας ΣΜΠΕ, όμως κάποιες άλλες θεωρούνται ως λιγότερο ικανοποιητικές (άλλα σχετικά σχέδια, στόχοι προστασίας σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο, εναλλακτικές λύσεις, παρακολούθηση). Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αφορά μόνο την παρουσίαση των επιπτώσεων ανά ζώνη ή πολιτική του αναθεωρημένου ΤΣΑ. Συνεπώς, οι αδυναμίες που προαναφέρονται παραμένουν.
- **Πρόσβαση σε πληροφορίες.** Η έλλειψη δημόσιας πρόσβασης στο αρχικό (και τροποποιημένο) ΤΣΑ είναι αντίθετη των προνοιών της Σύμβασης του Aarhus (και της σχετικής Οδηγίας 2003/4/ΕΚ) για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα αλλά και αντίθετη των προνοιών της Οδηγίας για τις ΣΜΠΕ. Προκαλεί απορία το πώς οι αρμόδιες Αρχές δέχτηκαν και μπόρεσαν να αξιολογήσουν ένα σχέδιο χωρίς να έχουν πρόσβαση στο πρωτογενές κείμενο και πώς αξιολόγησαν το ΤΣΑ μέσω των σχετικών πληροφοριών που παρέχονται στη σχετική ΜΕΟΑ.

- ♦ **Δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.** Κατά τις περιβαλλοντικές αξιολογήσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ δεν τηρήθηκαν οι πρόνοιες των άρθρων 6(1) και 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων και ιδιαίτερα οι αρχές της προφύλαξης και διατήρησης, ενώ διαπιστώνεται ανεπαρκής αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων.

- ♦ Το θέμα του επηρεασμού των δικαιωμάτων των ιδιοκτητών τεμαχίων γης, από τα μέτρα προστασίας της περιοχής, εξετάστηκε επανειλημμένα από το Ανώτατο Δικαστήριο στο πλαίσιο προσφυγών που απορρίφθηκαν.

Είναι γεγονός ότι για, σχετικά μικρό, μέρος της Χερσονήσου, είχαν στο παρελθόν καθοριστεί Ζώνες ανάπτυξης, αν και αυτό διάρκεσε για πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, από τέσσερα μέχρι 12 χρόνια. Από την τελευταία κατάργηση των ζωνών αυτών, το 1989, έχουν μεσολαβήσει 33 χρόνια.

Στην περίοδο που ακολούθησε την κατάργηση των Ζωνών ανάπτυξης, εξετάστηκε μεγάλος αριθμός προσφυγών στο Ανώτατο Δικαστήριο, που αναλύουμε εκτενώς στην Έκθεσή μας, που είχαν σε όλες τις περιπτώσεις αρνητική έκβαση κατά των αιτούντων ιδιοκτητών γης.

- ♦ Μέχρι σήμερα έχει δαπανηθεί ποσό πέραν των €3,7εκ. για μελέτες, στο πλαίσιο της διαδικασίας Διαχείρισης της Χερσονήσου του Ακάμα, ωστόσο μεγάλος αριθμός των εν λόγω μελετών παρουσιάζουν παραλείψεις και ελλείψεις. Επίσης, ακόμα και μελέτες, που κρίνονται εξαιρετικά σημαντικές, και περιέχουν ουσιώδεις εισηγήσεις για την ορθολογιστική διαχείριση της Χερσονήσου, δεν φαίνεται να λήφθηκαν δεόντως υπόψη κατά την ετοιμασία του ΤΣΑ.

- ♦ **Παρανομίες.** Εντός των περιοχών «Natura 2000» ΤΚΣ (CY4000010) και ΖΕΠ (CY4000023) «Χερσονήσος Ακάμα» ανεγέρθηκαν παράνομα κέντρα εστίασης και αναψυχής (εστιατόρια και αναψυκτήρια) και κατοικίες, γεγονός που προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι παραβιάσεις αυτές ελέγχονται και από πλευράς τήρησης των προνοιών των Οδηγιών των Οικοτόπων και Πτηνών.

Τα Γενικά Συμπεράσματα της Έκθεσής μας, στη βάση των πιο πάνω ευρημάτων, παρατίθενται στην ενότητα 7 και οι Γενικές Συστάσεις μας στην ενότητα 8.

2. Εισαγωγή

Η αδιαμφισβήτητα τεράστια οικολογική σημασία της Χερσονήσου Ακάμα καταγράφεται, τόσο σε επιστημονικές μελέτες και συγγράμματα, όσο και σε αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ενώ οι προσπάθειες προστασίας και διατήρησής της χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1980. Τον Νοέμβριο του 1987 δημοσιεύτηκε το Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης για την Κύπρο, που περιλάμβανε, ως ένα από τα βασικά του σημεία, την εισήγηση για «κήρυξη της Χερσονήσου Ακάμα σε Εθνικό Πάρκο και Διεθνές Απόθεμα Βιόσφαιρας». Το Διαχειριστικό Σχέδιο Διατήρησης για τη Χερσόνησο Ακάμα, το οποίο προνοούσε την κήρυξη ολόκληρης της Χερσονήσου Ακάμα σε Απόθεμα Βιόσφαιρας, εκπονήθηκε μεταξύ 1990 και 1995 και θα κάλυπτε χερσαία έκταση μεγέθους 23.000 εκταρίων.

Επίσης, η Μόνιμη Επιτροπή της Σύμβασης της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων προέβη σε μία σειρά συστάσεων για τη διατήρηση της Χερσονήσου Ακάμα και εισηγήθηκε όπως η Κυπριακή Δημοκρατία προβεί στην «κήρυξη ολόκληρης της Χερσονήσου Ακάμα σε Εθνικό Πάρκο, Απόθεμα Βιόσφαιρας ή προστατευόμενη περιοχή με αντίστοιχο διεθνές καθεστώς προστασίας, περιλαμβάνοντας στην προστατευόμενη περιοχή την περιοχή «Natura 2000».

Ακολούθησε, μεταξύ των ετών 1998 και 2003, η χαρτογράφηση της Χερσονήσου του Ακάμα, η οποία προτάθηκε για ένταξη στο δίκτυο «Natura 2000». Η συνολική έκταση της προτεινόμενης ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα» ανέρχόταν στα 25.541 εκτάρια, εκ των οποίων 17.690 εκτάρια αποτελούσαν τη χερσαία έκταση και 7.851 εκτάρια αποτελούσαν τη θαλάσσια έκταση.

Το 2009, τμήμα της Χερσονήσου Ακάμα εντάχθηκε στο δίκτυο «Natura 2000» ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για τη διατήρηση των αγρίων πτηνών. Η συνολική έκταση της καθορισμένης περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα ανέρχεται στα 18.082 εκτάρια, εκ των οποίων 10.231 εκτάρια αποτελούν τη χερσαία έκταση και 7.851 εκτάρια αποτελούν τη θαλάσσια έκταση.

Η περιοχή ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα προτάθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία τον Φεβρουάριο 2010 και κηρύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Νοέμβριο 2011, με τη συμπερίληψή της στο δίκτυο «Natura 2000», ως ΤΚΣ, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας. Η συνολική έκταση της ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα ανέρχεται στα 17.914 εκτάρια, εκ των οποίων 10.163 εκτάρια αποτελούν τη χερσαία έκταση και 7.851 εκτάρια αποτελούν τη θαλάσσια έκταση. Σημειώσαμε ότι η έκταση του ΤΚΣ είναι σχεδόν ταυτόσημη με την έκταση της ΖΕΠ. Το Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή του δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα εκπονήθηκε και δημοσιεύτηκε από το Τμήμα Περιβάλλοντος (ΤΠ) στις αρχές Απριλίου 2016. Στα τέλη Απριλίου 2016, κατόπιν απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η κήρυξη της καθορισμένης περιοχής ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα ακυρώθηκε για διαδικαστικούς λόγους. Τα όρια της περιοχής αναδημοσιεύτηκαν τον Σεπτέμβριο 2016 και οι σχετικές ενστάσεις υποβλήθηκαν μεταξύ Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 2016. Ακολούθως, μεταξύ Ιουλίου και Σεπτεμβρίου 2019, επανακηρύχθηκε η ίδια περιοχή ως ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα». Εν συνεχεία, κυρήχθηκε το 2021 ως ΕΖΔ.

Το 2016, περίπου το 75% των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου «Natura 2000» του ΤΚΣ και της ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα», με συνολική χερσαία έκταση 7.762 εκταρίων, κηρύχθηκε σε ΕΔΠ Ακάμα. Η αρμόδια Αρχή για την προστασία και διαχείριση του ΕΔΠ Ακάμα είναι το Τμήμα Δασών (ΤΔ). Το Σχέδιο

Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα εκπονήθηκε τον Φεβρουάριο του 2018 και επικαιροποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2020.

Επί του παρόντος, το πολεοδομικό καθεστώς στην περιοχή του Ακάμα ορίζεται από το ισχύον Σχέδιο Ανάπτυξης της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο (Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Πάφου – Χωροταξική Περιοχή IV (2010)). Το Υπουργικό Συμβούλιο, με Απόφασή του με αρ. 80.041 και ημερ. 11.1.2016, εξουσιοδότησε τον Υπουργό Εσωτερικών να δώσει οδηγίες στον Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (ΤΠΟ), όπως επανεξετάσει το πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής, μέσα από την ετοιμασία Τοπικού Σχεδίου και την ολοκλήρωσή του εντός 18 μηνών.

Σύμφωνα με τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο (Ν.90/1972), Πολεοδομική Αρχή για την εκπόνηση και τροποποίηση Σχεδίων Ανάπτυξης είναι ο Υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος με Διάταγμα Εκχώρησης Εξουσιών [τα περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Εκχώρηση Εξουσιών) Διατάγματα του 2007 μέχρι 2022, Κ.Δ.Π. 454/2007 και Κ.Δ.Π. 353/2022] έχει εκχωρήσει σχεδόν το σύνολο των εξουσιών του (άρθρα 10, 11, 12Γ, 12Δ, 12Ε, 13, 14, 15, 16 του Ν.90/1972) στο ΠΣ.

Το ΠΣ προχώρησε, με μεγάλη καθυστέρηση και οπωσδήποτε εκτός της προθεσμίας που τέθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, στην ετοιμασία δύο Τοπικών Σχεδίων που επηρεάζουν τη Χερσόνησο Ακάμα, το ΤΣΑ και το ΤΣΠ η διαδικασία εκπόνησης του οποίου βρίσκεται σε εξέλιξη.

Με βάση τις πρόνοιες, τόσο των Οδηγιών για τους Οικοτόπους και για τα Πτηνά, όσο και της εθνικής εναρμονιστικής νομοθεσίας, κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Επίσης, βάσει των προνοιών της Οδηγίας ΣΠΕ και αντίστοιχης εθνικής νομοθεσίας, διενεργείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, για σχέδια και προγράμματα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Στη βάση των πιο πάνω, το ΠΣ προώθησε τις προκαταρκτικές του αποφάσεις επί του υπό εκπόνηση ΤΣΑ, υπό μορφή κειμένου προνοιών χωροθετικής πολιτικής και σχετικών χαρτών και σχεδίων, το οποίο ρυθμίζει χρήσεις γης και επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή και μέτρα προστασίας, μαζί με τη ΣΜΠΕ, στην Περιβαλλοντική Αρχή στις 26.2.2021.

Παράλληλα, ετοιμάστηκε το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης για το Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα, το οποίο καλύπτει το μέρος της προστατευόμενης περιοχής (περίπου 75% του συνόλου) που αφορά στο ΕΔΠ, για το οποίο η περιβαλλοντική αρχή εξέδωσε στις 20.9.2021, τη γνωμάτευση για τη ΣΜΠΕ, η οποία περιλαμβάνει και την ΕΟΑ.

Η προτεινόμενη περιοχή του ΤΣΑ περιλαμβάνει τις πιο κάτω περιοχές του δικτύου «Natura 2000»:

- ◆ ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010».
- ◆ ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000023».
- ◆ ΕΖΔ «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος – CY400008».
- ◆ ΖΕΠ «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής – CY4000016».

Οι περιοχές ΕΖΔ «Χερσονήσος Ακάμα CY4000010» και ΖΕΠ «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023», εμπίπτουν εντός της περιοχής του ΤΣΑ, ενώ το τελευταίο καλύπτει επίσης, εν μέρει, και τις περιοχές ΕΖΔ «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος – CY4000008» και ΖΕΠ «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής – CY4000016». Τα σημαντικότερα ορόσημα, που αφορούν στην περιβαλλοντική διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα, αναφέρονται στο πιο κάτω διάγραμμα:

Διάγραμμα 1: Ορόσημα περιβαλλοντικής διαχείρισης Χερσονήσου Ακάμα.

Λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια οικολογική σημασία της Χερσονήσου Ακάμα, τους πόρους που δαπανήθηκαν διαχρονικά από το κράτος για την προστασία της και την εκπόνηση μελετών/σχεδίων σε σχέση με την περιβαλλοντική της διαχείριση, καθώς και τις υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως απορρέουν από το Κοινοτικό Κεκτημένο, για προστασία, διαφύλαξη και διατήρηση της Χερσονήσου, ως μέρος του δικτύου «Natura 2000», η Υπηρεσία μας αποφάσισε τη διενέργεια διαχειριστικού/κανονιστικού ελέγχου, με κύριο ερώτημα το κατά πόσο έχουν επιτευχθεί, μέχρι σήμερα, τα επιθυμητά αποτελέσματα αναφορικά με την περιβαλλοντική διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα.

Αντικείμενο του ελέγχου είναι η αξιολόγηση των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν σε όλα τα στάδια, από τον καθορισμό της προστατευόμενης περιοχής, μέχρι την εκπόνηση και αξιολόγηση των σχετικών μελετών, αλλά κυρίως της Έκθεσης ΕΟΑ επί της Περιβαλλοντικής Αρχής. Επισημαίνουμε ότι ο έλεγχος διενεργείτο επί των δημοσιευμένων Εκθέσεων Γνωματεύσεων της Περιβαλλοντικής Αρχής, μετά την ολοκλήρωσή τους.

Οι προκαταρκτικές αποφάσεις του ΠΣ επί του υπό εκπόνηση ΤΣΑ υπό μορφή κειμένου προνοιών χωροθετικής πολιτικής και σχετικών χαρτών και σχεδίων («έγγραφο ΤΣΑ»), παρόλο ότι υποβλήθηκε από το ΠΣ στην Περιβαλλοντική Αρχή, δεν γνωστοποιήθηκε, στο πλαίσιο του ελέγχου, στην Υπηρεσία μας, στη βάση γνωμάτευσης που δόθηκε στο ΠΣ από τη Νομική Υπηρεσία. Το γεγονός αυτό περιορίσε τον έλεγχό μας, εφόσον δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε όλα τα στοιχεία που είχε ενώπιόν της η Περιβαλλοντική Αρχή όταν διενεργούσε την αξιολόγησή της, την οποία ελέγξαμε. Για το θέμα γίνεται εκτενέστερη αναφορά στην ενότητα της Έκθεσής μας.

3. Σκοπός του ελέγχου και μεθοδολογία

3.1 Θεσμικό πλαίσιο αρμοδιοτήτων Γενικού Ελεγκτή

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο των συνταγματικών αρμοδιοτήτων του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας και των προνοιών του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014).

Το άρθρο 116 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζει ότι ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από τον Βοηθό Γενικό Ελεγκτή, ελέγχει εν ονόματι της Δημοκρατίας τις εισπράξεις και πληρωμές και όλους τους λογαριασμούς χρηματικών διαθεσίμων και άλλου ενεργητικού ή άλλων υποχρεώσεων που αναλαμβάνει η Δημοκρατία ή που δημιουργούνται για λογαριασμό της. Για τον σκοπό αυτό, ο Γενικός Ελεγκτής έχει δικαίωμα να επιθεωρεί και να ελέγχει όλα τα σχετικά βιβλία, αρχεία και καταστάσεις, καθώς και τους χώρους όπου φυλάγεται το πιο πάνω ενεργητικό. Επίσης, ο Γενικός Ελεγκτής, βοηθούμενος από τον Βοηθό Γενικό Ελεγκτή, ασκεί κάθε άλλη εξουσία ή εκτελεί οποιαδήποτε άλλα καθήκοντα ή υποχρεώσεις που καθορίζονται ή του αναθέτονται διά Νόμου.

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(Ι)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο των λογαριασμών της Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με τον περί της Λογιστικής και Δημοσιονομικής Διαχείρισης και περί του Χρηματοοικονομικού Ελέγχου της Δημοκρατίας Νόμο (Ν.38(Ι)/2014), ο ελέγχων λειτουργός κάθε Κονδυλίου οφείλει να διασφαλίσει την ορθότητα και νομιμότητα των εισπράξεων και πληρωμών και την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και οικονομία της υλοποίησης του οικείου Προϋπολογισμού στη βάση των αρχών της χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης (άρθρα 7(1) και 8).

Για τον σκοπό αυτό, η Ελεγκτική Υπηρεσία προχωρεί σε οικονομικούς και διαχειριστικούς ελέγχους, όπως και ελέγχους συμμόρφωσης Υπουργείων, Τμημάτων και Υπηρεσιών της Δημόσιας Υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ο περί της Καταθέσεως Στοιχείων και Πληροφοριών στον Γενικό Ελεγκτή της Δημοκρατίας Νόμος (Ν.113(Ι)/2002) παρέχει σαφείς εξουσίες στον Γενικό Ελεγκτή να ζητά στοιχεία σε οποιαδήποτε μορφή, περιλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής μορφής, επεξηγήσεις και πληροφορίες, γραπτές ή προφορικές, που κατά την κρίση του μπορούν να τον υποβοηθήσουν στην εκτέλεση του έργου του.

3.2 Σκοπός του ελέγχου

Τα θέματα που άπτονται των υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), σε σχέση με την προστατευόμενη περιοχή της Χερσονήσου Ακάμα, μιας ιδιαίτερα περιβαλλοντικά σημαντικής και ευαίσθητης περιοχής, έχουν απασχολήσει διαχρονικά την Ελεγκτική Υπηρεσία.

Σε σχέση με το θέμα αυτό (εκπόνηση μελετών, διαχειριστικών σχεδίων κ.λπ.), έχουν αναλωθεί σημαντικοί ανθρώπινοι πόροι από τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, ενώ δαπανήθηκαν αρκετά

ποσά και για αγορά υπηρεσιών. Παρέλκει να υπομνήσουμε την ανησυχία της Υπηρεσίας μας σε σχέση με τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της Δημοκρατίας έναντι της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Δημοκρατία έχει ήδη λάβει σχετικές Προειδοποιητικές Επιστολές καθώς και Αιτιολογημένες Γνώμες που σχετίζονται με αυτό.

Για τους πιο πάνω λόγους, αποφασίσαμε τη διενέργεια εξειδικευμένου διαχειριστικού ελέγχου, με περιβαλλοντικό προσανατολισμό, ο οποίος εξέτασε κατά πόσο έχει επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα σε σχέση με την περιβαλλοντική διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα.

3.3 Ερωτήματα ελέγχου

Τα ερωτήματα που σχεδιάστηκαν, ώστε μέσω της απάντησής τους, να καταστεί δυνατή η εξαγωγή ασφαλούς συμπεράσματος, σε σχέση με τον σκοπό του ελέγχου, ήταν τα ακόλουθα:

Κύριο ερώτημα ελέγχου: Περιβαλλοντική Διαχείριση Χερσονήσου Ακάμα – Έχει επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα;

Με τον όρο «επιθυμητό αποτέλεσμα» εννοούμε την επίτευξη του στόχου για κατάλληλη περιβαλλοντική διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της πρόληψης, διατήρησης και προστασίας, καθώς και τις υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας έναντι της ΕΕ, όπως αυτές απορρέουν από τις διατάξεις των σχετικών Οδηγιών, με τον πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο.

Υποερωτήματα ελέγχου:

- α. Έχουν ακολουθηθεί οι ενδεδειγμένες διαδικασίες για καθορισμό των ορίων της προστατευόμενης περιοχής;
- β. Έχουν εκδοθεί τα προνοούμενα από τη νομοθεσία Υπουργικά Διατάγματα που να καθορίζουν συγκεκριμένους στόχους διατήρησης για κάθε είδος καθορισμού της προστατευόμενης περιοχής;
- γ. Έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις του προτεινόμενου ΤΣΑ, διασφαλίζοντας τις αρχές της πρόληψης, διατήρησης και προστασίας της περιοχής, με βάση τους στόχους διατήρησης των περιοχών του δικτύου «Natura 2000», όπως προνοείται από τις διατάξεις του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ;
- δ. Έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα, διασφαλίζοντας τις αρχές της πρόληψης, διατήρησης και προστασίας της περιοχής;
- ε. Είναι δικαιολογημένες οι προτεινόμενες αλλαγές στο πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής με βάση τα πραγματικά δεδομένα;
- στ. Υπήρξε επηρεασμός δικαιωμάτων ιδιοκτητών γης από μεταβολές πολεοδομικών ζωνών;
- ζ. Έχουν τύχει αξιοποίησης οι διάφορες μελέτες που εκπονήθηκαν διαχρονικά για την περιοχή και η ανάθεσή τους έγινε με βάση τις αρχές της οικονομίας;

3.4 Μεθοδολογία

3.4.1 Πρότυπα ελέγχου

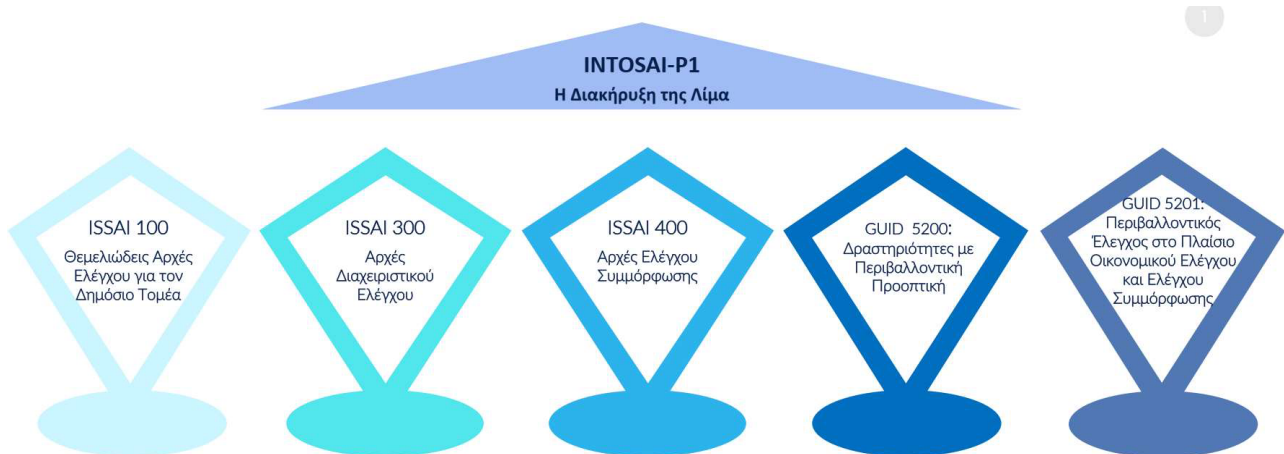
Σύμφωνα με το άρθρο 81(2) του περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου (Ν.20(I)/2014), ο Γενικός Ελεγκτής διεξάγει τον εξωτερικό έλεγχο στη βάση διεθνών αναγνωρισμένων προτύπων ελέγχου που ο ίδιος αποφασίζει.

Όπως ρητά αναφέρεται στις Ελεγκτικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον Γενικό Ελεγκτή, οι έλεγχοι της Ελεγκτικής Υπηρεσίας διεξάγονται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISAs) που εκδίδονται από τη Διεθνή Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC) και τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAIs) που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), ο οποίος είναι ένας αυτόνομος, ανεξάρτητος, μη-πολιτικοποιημένος Οργανισμός, με ειδικό συμβουλευτικό καθεστώς προς το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Τα Πρότυπα ISSAI διαχωρίζουν τους ελέγχους που διενεργούνται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα (AEI) σε τρεις κατηγορίες, τους οικονομικούς ελέγχους (“financial audit”), τους ελέγχους συμμόρφωσης (“compliance audit”) και τους διαχειριστικούς ελέγχους (“performance audit”). Για τους ελέγχους αυτούς υπάρχει αριθμός ελεγκτικών προτύπων που είναι κοινά, και αριθμός ελεγκτικών προτύπων που αφορούν ειδικά στην κάθε κατηγορία ελέγχου.

Η διενέργεια του παρόντος ελέγχου διέπεται κυρίως από τις διατάξεις των πιο κάτω Προτύπων:

Διάγραμμα 2: Πρότυπα που διέπουν τον έλεγχο

Το θεμελιώδες Πρότυπο INTOSAI-P1 ουσιαστικά καταγράφει αυτούσια τη Διακήρυξη, η οποία υιοθετήθηκε το 1977 από το Παγκόσμιο Συνέδριο του INTOSAI στη Λίμα του Περού («The Lima Declaration»). Όπως στο ίδιο το Πρότυπο καταγράφεται, το έγγραφο αυτό θεωρείται η “Magna Carta» στην άσκηση εξωτερικού ελέγχου των κυβερνήσεων, καθώς έθεσε τα θεμέλια του δημόσιου ελέγχου. Η Διακήρυξη θέτει τα βασικά σημεία ελέγχου και τις βασικές αρχές για τα AEI που είναι αναγκαίες, ώστε να επιτευχθούν ανεξάρτητα και αντικειμενικά αποτελέσματα. Οι αρχές που εγκαθιδρύθηκαν στη Διακήρυξη της Λίμα αναγνωρίστηκαν από τις Αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με αρ. 66/209 (ημερ. 22.12.2011) και 69/228 (ημερ. 19.12.2014). Το Πρότυπο

INTOSAI-P1, όπως και το Πρότυπο INTOSAI-P10 (Διακήρυξη του Μεξικού) αποτελούν μέρος του κοινοτικού κεκτημένου.

Το Πρότυπο ISSAI 100 παρουσιάζει τον ορισμό του ελέγχου του δημόσιου τομέα και παρέχει τις βασικές έννοιες, στοιχεία και αρχές (τόσο τις γενικές αρχές που σχετίζονται με τον έλεγχο όσο και τις αρχές που σχετίζονται με τις διάφορες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου) που ισχύουν για όλους τους ελέγχους του δημόσιου τομέα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Προτύπου ISSAI 300, οι διαχειριστικοί έλεγχοι των ΑΕΙ περιλαμβάνουν την εξέταση προγραμμάτων, πράξεων, συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης, προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον οι πόροι που διατίθενται χρησιμοποιούνται κατά τρόπο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό. Η αρχή της οικονομίας εξετάζει την ελαχιστοποίηση του κόστους των πόρων, η αρχή της αποδοτικότητας εξετάζει την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού αποτελέσματος από τους διαθέσιμους πόρους και η αρχή της αποτελεσματικότητας εξετάζει την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Οι έλεγχοι αυτοί, που εξετάζουν και την τήρηση των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και στο πλαίσιό τους αξιολογούνται διάφορες πτυχές της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των εισροών (τα οικονομικά, ανθρώπινα, υλικά, οργανωτικά ή κανονιστικά μέσα που είναι αναγκαία για την υλοποίηση), των υλοποιήσεων (τα παραδοτέα), των αποτελεσμάτων (οι επιδράσεις στους άμεσους παραλήπτες ή αποδέκτες) και του αντίκτυπου (μακροπρόθεσμες αλλαγές στην κοινωνία).

Σύμφωνα με την παράγραφο 30 του Προτύπου ISSAI 300, ο ελεγκτής ενδέχεται, σε εξειδικευμένους τομείς, να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες εξωτερικού εμπειρογνώμονα, με σκοπό τη συμπλήρωση των απαιτούμενων γνώσεων της ομάδας ελέγχου. Στη βάση του πιο πάνω, και λόγω της εξειδίκευσης του θέματος, η Υπηρεσία μας, αξιοποιώντας τις υπηρεσίες ειδικής, σε θέματα βιοποικιλότητας και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, εξωτερικής εμπειρογνώμονος, την οποία επέλεξε κατόπιν σχετικής διερεύνησης, και η οποία κατέχει ειδικές γνώσεις και διεθνή εμπειρία, προχώρησε στη διενέργεια ελέγχου που αφορούσε στην αξιολόγηση του ΤΣΑ και των βασικών του περιβαλλοντικών μελετών, συγκεκριμένα τη ΣΜΠΕ (αρχική και τροποποιημένη) και τη ΜΕΟΑ (αρχική και τροποποιημένη) καθώς και τις σχετικές Εκθέσεις και Γνωματεύσεις της Περιβαλλοντικής Αρχής, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο ικανοποιούνται οι υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για τις περιοχές του δικτύου «Natura 2000» της «Χερσονήσου Ακάμα», όπως αυτές απορρέουν από τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες, συγκεκριμένα την Οδηγία των Οικοτόπων και, σε δεύτερο βαθμό, την Οδηγία ΣΠΕ, και όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το ΔΕΕ και από τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα κύρια σημεία και συμπεράσματα της έκθεσης της εμπειρογνώμονος έχουν υιοθετηθεί και ενσωματωθεί στην Έκθεσή μας, ενώ το αυτούσιο κείμενο παρουσιάζεται ως Παράρτημα 1.

Το Πρότυπο ISSAI 400 ορίζει τον έλεγχο συμμόρφωσης ως μια ανεξάρτητη εκτίμηση του κατά πόσο ένα δεδομένο θέμα είναι σύμφωνο με τις αρχές που έχουν οριστεί ως κριτήρια ελέγχου. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην αξιολόγηση του κατά πόσο οι ενέργειες του ελεγχόμενου φορέα συνάδουν με τις αρχές ή κανόνες που τον διέπουν. Οι αρχές και κανόνες αυτοί μπορεί να αφορούν στη συμμόρφωση με διατάξεις των σχετικών Νόμων, Κανονισμών ή συμφωνιών ή με τις γενικές αρχές χρηστής χρηματοοικονομικής διαχείρισης και συμπεριφοράς δημοσίων αξιωματούχων. Σύμφωνα

με το Πρότυπο, αν ο έλεγχος συμμόρφωσης διενεργείται ως μέρος διαχειριστικού ελέγχου, τότε η συμμόρφωση με τις καθορισμένες αρχές και κανόνες θεωρείται μία από τις παραμέτρους της οικονομίας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, εφόσον η μη συμμόρφωση μπορεί να επιφέρει (ή να αιτιολογήσει) τη μη επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

Η Ελεγκτική Υπηρεσία διενεργεί περιβαλλοντικούς ελέγχους με βάση τα σχετικά πρότυπα που διέπουν τον έλεγχο ΑΕΙ και εκδίδονται από τον INTOSAI. Συγκεκριμένα, οι σχετικοί έλεγχοι σχεδιάζονται και εκτελούνται στη βάση των προνοιών του «GUID 5200 - Activities with an Environmental Perspective» και «GUID 5201 - Environmental Auditing in The Context of Financial and Compliance Audits» του INTOSAI.

Το GUID 5200 παρέχει καθοδήγηση ως προς την εφαρμογή των Ελεγκτικών Προτύπων του INTOSAI στους περιβαλλοντικούς ελέγχους, παρέχει πρακτική βοήθεια στην ανάπτυξη μεθοδολογίας για τη διενέργεια περιβαλλοντικών ελέγχων και εισηγείται την προσέγγιση για καθορισμό των κριτηρίων ελέγχου. Όπως εξηγείται στο GUID 5200, «Ο περιβαλλοντικός έλεγχος ορίζεται συνήθως ως ένας διαχειριστικός έλεγχος, ή έλεγχος συμμόρφωσης ή οικονομικός έλεγχος που εξετάζει την προσέγγιση που ακολουθούν οι αρμόδιοι φορείς (π.χ. κυβερνήσεις) σε ένα συγκεκριμένο περιβαλλοντικό πρόβλημα, ή περιβαλλοντικές πολιτικές ή προγράμματα, καθώς και τις επιδόσεις τους στη διαχείριση περιβαλλοντικών θεμάτων». Διευκρινίζεται επίσης ότι «ένα Ανώτατο Ελεγκτικό Ίδρυμα δεν χρειάζεται να έχει συγκεκριμένους όρους εντολής για τη διεξαγωγή περιβαλλοντικών ελέγχων και μπορεί να τους διενεργεί υπό τη γενική εξουσιοδότησή του για τη διεξαγωγή διαχειριστικών ελέγχων ή ελέγχων συμμόρφωσης». Στην περίπτωση διαχειριστικού ελέγχου (GUID 5200) προβλέπεται ότι «ανάλογα με το αντικείμενο, η οικονομία, η αποδοτικότητα ή η αποτελεσματικότητα, δηλαδή τα 3Es (economy, efficiency, effectiveness) της διακυβέρνησης και οι δημόσιες δαπάνες μπορούν να εξεταστούν σε οποιονδήποτε από τους σχετικούς τομείς πολιτικής», ενώ εάν πρόκειται για έλεγχο συμμόρφωσης (GUID 5201), προβλέπεται ότι «ο έλεγχος συμμόρφωσης σε σχέση με περιβαλλοντικά θέματα μπορεί να σχετίζεται με την παροχή διαβεβαίωσης ότι οι κυβερνητικές δραστηριότητες διεξάγονται σύμφωνα με τους σχετικούς περιβαλλοντικούς νόμους, πρότυπα και πολιτικές, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές (όπου απαιτείται) επίπεδο». Συγκεκριμένα, το GUID5201 αναδεικνύει τις πιθανότητες διενέργειας ελέγχου με περιβαλλοντική εστίαση, στο πλαίσιο οικονομικού ελέγχου ή ελέγχου συμμόρφωσης. Ιδιαίτερα όσον αφορά στους ελέγχους συμμόρφωσης, εστιάζει στην εξέταση του κατά πόσο οι δραστηριότητες της Κυβέρνησης διενεργούνται σύμφωνα με την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία και πολιτικές.

Με βάση τα πιο πάνω, ο υπό αναφορά έλεγχος θεωρείται ως ένας διαχειριστικός έλεγχος, με εξειδίκευση σε περιβαλλοντικά θέματα, που στο πλαίσιό του θα εξετάσει και θέματα συμμόρφωσης με το κείμενο κανονιστικό πλαίσιο.

3.4.2 Ελεγκτική προσέγγιση

Ο έλεγχος αναφέρεται στο ιστορικό των προσπαθειών για περιβαλλοντική διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα από τη δεκαετία του 1980 μέχρι σήμερα, αλλά εστιάζει στις ενέργειες που προωθήθηκαν κατά κύριο λόγο τα δύο τελευταία χρόνια.

Για την επιλογή του θέματος, λάβαμε υπόψη διάφορα κριτήρια αξιολόγησης, όπως σημαντικότητα, δυνατότητα/αρμοδιότητα ελέγχου, επικινδυνότητα, πιθανός αντίκτυπος, νομοθετικό ή κοινωνικό ενδιαφέρον, συνάφεια και επικαιρότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη τον περιβαλλοντικό προσανατολισμό του ελέγχου, ως ελεγχόμενοι φορείς θεωρούνται το ΤΠ, η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (ΥΘΠ), το ΤΔ και το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών (ΤΑΘΕ). Ως ελεγχόμενος φορέας θεωρείται και το ΤΠΟ, αφού, με βάση την κείμενη νομοθεσία, είναι αρμόδιο για τα θέματα που άπτονται του τοπίου, που αποτελεί μέρος της περιβαλλοντικής αξιολόγησης.

Όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, λόγω της εξειδίκευσης του θέματος, η Υπηρεσία μας προχώρησε σε συνεργασία με εξωτερική εμπειρογνώμονα, την οποία επέλεξε κατόπιν σχετικής διερεύνησης. Ακολούθησε προκαταρκτική μελέτη του αντικειμένου ελέγχου με ανάλυση, επισκόπηση εγγράφων και συνεντεύξεις με λειτουργούς των αρμοδίων Τμημάτων και Υπηρεσιών και κατανόηση του αντικειμένου με τη χρήση ειδικού λογικού μοντέλου.

Μετά τον εντοπισμό των κινδύνων, οι οποίοι ενδεχομένως να επηρεάσουν αρνητικά τη διασφάλιση της ορθολογιστικής περιβαλλοντικής διαχείρισης της Χερσονήσου Ακάμα, με τον πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο, σχεδιάστηκαν τα ερωτήματα ελέγχου και καταγράφηκαν τα κριτήρια ελέγχου, οι πηγές πληροφόρησης και οι διαδικασίες συλλογής των δεδομένων.

Στις 10.6.2022, πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τα αρμόδια Τμήματα, κατά την οποία επεξηγήθηκε ο σκοπός και η μεθοδολογία του ελέγχου και συμφωνήθηκαν οι στόχοι, τα ερωτήματα και το εύρος του ελέγχου. Τα ερωτήματα ελέγχου κοινοποιήθηκαν στην Περιβαλλοντική Αρχή και με επιστολή μας στις 14.7.2022. Επίσης στις 9.8.2022 πραγματοποιήθηκε συνάντηση με τα αρμόδια Τμήματα στην παρουσία και της εμπειρογνώμονος η οποία παρουσίασε τα προκαταρκτικά συμπεράσματά της.

Τα ευρήματα του ελέγχου διαβιβάστηκαν για σχόλια και απόψεις στους ελεγχόμενους φορείς. Λόγω του πολυδιάστατου του θέματος, χρειάστηκε επίσης να λάβουμε απόψεις και σχόλια, σε σχέση με θέματα αρμοδιοτήτων τους που εντοπίσαμε και καταγράψαμε στην Έκθεσή μας, από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (ΤΚΧ), την Υπηρεσία Μεταλλείων (ΥΜ), την Έπαρχο Πάφου, το ΠΣ και την Υπηρεσία Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών (Τ/Κ) Περιουσιών. Οι απόψεις τους ενσωματώθηκαν, όπου ενδεικνυόταν, στην παρούσα Έκθεση.

Διευκρινίζουμε ότι, για σκοπούς δημοσίευσης της παρούσας Ειδικής Έκθεσης, έχουν απαλειφθεί όλες οι αναφορές που αφορούν σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Κατ' αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η συμμόρφωση με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, χωρίς ωστόσο να περιορίζεται ουσιαστικά η κοινοποίηση των ευρημάτων και διαπιστώσεων της Υπηρεσίας μας που επιβάλλουν τα εφαρμοστέα διεθνή πρότυπα.

3.5 Κριτήρια ελέγχου

Ως αρχές και κριτήρια ελέγχου, για την απάντηση των ερωτημάτων ελέγχου, χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα:

- ◆ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας («Οδηγία των Οικοτόπων»), ιδιαίτερα οι πρόνοιες των άρθρων 6(1) και 6(3)).
- ◆ Οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών («Οδηγία για τα Πτηνά»), ιδιαίτερα οι πρόνοιες του άρθρου 4(4)
- ◆ Οδηγία 2001/42/ΕΚ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων («Οδηγία ΣΠΕ»).
- ◆ Μεθοδολογική καθοδήγηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής ημερ. 28.9.2021 σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 και 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους.
- ◆ Περί της περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας ζωής Νόμος (Ν.153(Ι)/2003).
- ◆ Περί της περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμος (Ν.152(Ι)/2003).
- ◆ Περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμος (Ν.102(Ι)/2005).
- ◆ Προειδοποιητικές Επιστολές και Αιτιολογημένες γνώμες που έχουν διατυπωθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που άπτονται του θέματος.
- ◆ Περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμος (Ν.73(Ι)/2016).
- ◆ Συμπεράσματα/εισηγήσεις μελετών που εκπονήθηκαν διαχρονικά.
- ◆ ΣΜΠΕ που έχει εκπονηθεί για το Σχέδιο Αειφόρου Διαχείρισης Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.
- ◆ ΣΜΠΕ που έχει εκπονηθεί για το ΤΣΑ.
- ◆ Διατάξεις που περιλαμβάνονται στα Διατάγματα που έχουν εκδοθεί με βάση το άρθρο 13 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας ζωής Νόμου (Ν.153(Ι)/2003).
- ◆ Νομολογία ΔΕΕ και του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- ◆ Ποσοστό κάλυψης υφιστάμενων πολεοδομικών ζωνών.
- ◆ Μεταβολές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς επηρεαζόμενων περιοχών.

4. Περιορισμοί στην πρόσβαση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας σε στοιχεία και πληροφορίες

Το ισχύον νομικό πλαίσιο διασφαλίζει την απρόσκοπτη πρόσβαση του Γενικού Ελεγκτή σε οποιαδήποτε στοιχεία και πληροφορίες κρίνει ο ίδιος απαραίτητα για διεξαγωγή του έργου του και εκπλήρωση της αποστολής της Υπηρεσίας του.

Επίσης, σε σχέση με το υπό εξέταση θέμα, σαφής είναι και η σχετική πρόνοια της Οδηγίας ΣΠΕ σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, όπως ορίζεται στο άρθρο 6 περί διαβουλεύσεων, που αναφέρει ότι:

«Το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με το άρθρο 5 τίθενται στη διάθεση των αρχών, που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, και του κοινού.»

Σχετική είναι και η αναφορά στο προοίμιο της Οδηγίας (αιτιολογική σκέψη 15) που αναφέρει ότι:

«(15) Προκειμένου να υπάρξει περισσότερη διαφάνεια στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και να εξασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες που παρέχονται για την εκτίμηση είναι αναλυτικές και αξιόπιστες, είναι απαραίτητο να προβλεφθούν διαβουλεύσεις με τις αρχές που έχουν οικείες περιβαλλοντικές αρμοδιότητες και το κοινό κατά τη διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων, καθώς και κατάλληλο χρονικό πλαίσιο που θα επιτρέπει εύλογα χρονικά περιθώρια για τις διαβουλεύσεις, συμπεριλαμβανομένης της έκφρασης γνώμης.»

Οι πρόνοιες αυτές εφαρμόζουν και τη σχετική σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη, σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα («σύμβαση του Aarhus») που, σε σχέση με το δικαίωμα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων για περιβαλλοντικά θέματα αναφέρει ότι θα πρέπει να γίνουν διευθετήσεις από τις δημόσιες αρχές, που να καθιστούν εφικτό τον σχολιασμό, από το κοινό που επηρεάζεται και από περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), για παράδειγμα, επί προτάσεων για έργα που επηρεάζουν το περιβάλλον ή σχέδια και προγράμματα που σχετίζονται με το περιβάλλον. Τα σχόλια αυτά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη των σχετικών αποφάσεων.

Η υποχρέωση των αρμόδιων Αρχών για παροχή πρόσβασης στην πληροφόρηση σε πολίτες και ΜΚΟ, καθιστά ακόμη πιο προφανές το δικαίωμα τέτοιας πρόσβασης στο ΑΕΙ της χώρας.

Παρά τα πιο πάνω, στο πλαίσιο του ελέγχου αυτού, τέθηκαν προσκόμματα στην παροχή τέτοιας πληροφόρησης, αναφορικά με τον έλεγχο του ΤΣΑ. Συγκεκριμένα, το ΠΣ, με επιστολή του ημερ. 4.8.2022, ενημέρωσε την Υπηρεσία μας ότι, το ΤΣΑ βρίσκεται υπό διαμόρφωση, συνεπώς δεν υπάρχει οριστική απόφαση της διοίκησης επί αυτού, ενώ θεωρείται εκπονημένο μόνο αφού εξασφαλίσει την έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών. Συνεπώς, στη βάση σχετικής γνωμάτευσης της Νομικής Υπηρεσίας, αποφάσισε ομόφωνα όπως, στην παρούσα φάση, να μην δοθούν ή παραχωρηθούν έγγραφα στην Ελεγκτική Υπηρεσία, πέραν των όσων έχουν δημοσιοποιηθεί ήδη, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας. Με βάση τα πιο πάνω, δεν μας δόθηκε το έγγραφο του ΤΣΑ, το οποίο είχε μεν κατατεθεί στην Περιβαλλοντική Αρχή, δεν είχε όμως δοθεί στα μέλη της Ad

Ηος Επιτροπής για την ΕΟΑ, θέμα που καταγράφεται ως αδυναμία στην όλη διαδικασία και στην έκθεση της εμπειρογνώμονος της Υπηρεσίας μας. Επίσης, δεν απαντήθηκαν τα ερωτήματά μας σε σχέση με τα κριτήρια και τους παράγοντες που λήφθηκαν υπόψη αναφορικά με τις προτεινόμενες επεκτάσεις/δημιουργία νέων Πολεοδομικών Ζωνών, στο πλαίσιο των εξαγγελθεισών στόχων που επιδίωκε το ΤΣΑ.

Υπενθυμίζουμε ότι, σε παρόμοια περίπτωση επιβολής περιορισμών στην πρόσβαση πληροφοριών στην Υπηρεσία μας, σε σχέση με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, ο INTOSAI, σε ανακοίνωσή του, ημερ. 24.2.2021, αφού ανέλυσε τη σημασία των ΑΕΙ στη λογοδοσία, τονίζοντας ότι αυτά μπορούν να επιτελέσουν το έργο τους μόνο αν είναι ανεξάρτητα, χωρίς παρεμβάσεις, σύμφωνα με τις αρχές που περιγράφονται στη Διακήρυξη του Μεξικού, τόνισε, μεταξύ άλλων, ότι συμμερίζεται τις ανησυχίες της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που προκύπτουν λόγω των περιορισμών που τέθηκαν σχετικά με το δικαίωμά της στην πρόσβαση πληροφοριών, άμεσα και χωρίς περιορισμό, σε όλα τα απαραίτητα έγγραφα και πληροφορίες, για την ορθή εκπλήρωση των νόμιμων υποχρεώσεών της. Ανέφερε επίσης ότι ο περιορισμός αυτός, αν και προσωρινός, είναι αντίθετος με το πνεύμα των Διακηρύξεων της Λίμα και του Μεξικού, όσον αφορά στην ανεξαρτησία των ΑΕΙ και πιθανό να επηρεάσει κι άλλες πτυχές της ανεξαρτησίας του ΑΕΙ και μπορεί να υπονομεύσει την ικανότητα του ΑΕΙ να διαδραματίσει τον ρόλο του, στην κατάλληλη διασφάλιση της λογοδοσίας, προς όφελος των πολιτών.

Σε ανακοίνωση της Επιτροπής Επαφών, που αποτελεί την αυτόνομη, ανεξάρτητη και μη πολιτική συνέλευση των επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου και των ΑΕΙ των 27 Κρατών Μελών της ΕΕ, που ακολούθησε εκείνη του INTOSAI, γίνεται αναφορά στο ότι, η λειτουργία ανεξάρτητου, από επιχειρησιακή, θεσμική και οικονομική άποψη, εξωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τις Διακηρύξεις της Λίμα και του Μεξικού και με τα πρότυπα του INTOSAI, προβλέπεται στο κοινοτικό κεκτημένο και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα κάθε ΑΕΙ στην ΕΕ να έχει απεριόριστη πρόσβαση στη σχετική πληροφόρηση.

Ανέφερε επίσης ότι «Η Επιτροπή Επαφών θεωρεί ότι κάθε απόπειρα παρακώλυσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας να διενεργήσει ορθά τους ελέγχους της αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αρχές της ΕΕ και του κοινοτικού κεκτημένου, το οποίο επιβάλλει νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις σε όλα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ. Ως εκ τούτου, καλεί όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να σεβαστούν τον συνταγματικό ρόλο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας και να τη διευκολύνουν στην εκτέλεση της εντολής της».

Συνεπώς, η παρούσα Έκθεση παρατίθεται με την επιφύλαξη τυχόν πρόσθετων ευρημάτων που ενδεχομένως να προέκυπταν από τη μελέτη του εν λόγω Τοπικού Σχεδίου, ιδιαίτερα όσον αφορά στην αξιολόγησή τους από την Περιβαλλοντική Αρχή, στο πλαίσιο της νενομισμένης δέουσας εκτίμησης των επιπτώσεων του Τοπικού Σχεδίου στο περιβάλλον, καθώς και της αξιολόγησης των στρατηγικών επιπτώσεων του εν λόγω έργου στο περιβάλλον.

Η Υπηρεσία μας σκοπεύει να ενημερώσει σχετικά με το θέμα, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφού η υπονόμηση της ανεξαρτησίας ενός ΑΕΙ άπτεται του κράτους δικαίου επί του οποίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει πλέον ετήσια έκθεση αξιολόγησης των κρατών μελών.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι, ως συλλογικό όργανο, το ΠΣ διέπεται από τους περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Πολεοδομικό Συμβούλιο) Κανονισμούς του 1973 έως 2003 και, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, δεσμεύεται με εχεμύθεια για τα θέματα που βρίσκονται ενώπιόν του. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, επί του παρόντος, το υπό μελέτη ΤΣΑ βρίσκεται υπό διαμόρφωση, ενώ θεωρείται εκπονημένο μόνο με την έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών. Συνεπώς, όλα τα έγγραφα του ΠΣ είναι εσωτερικά και θεωρούνται εμπιστευτικά. Ωστόσο, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αξιολόγησης, το σύνολο των σχετικών εγγράφων δόθηκε στην Περιβαλλοντική Αρχή, ως προνοεί ο περί Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια/Προγράμματα Νόμος (Ν.102(Ι)/2005). Σημείωσε επίσης ότι η ενημέρωση των αρμόδιων Επιτροπών (Ad hoc και Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης) αποτελεί υποχρέωση του ΤΠ.

Ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι η Οδηγία «ΣΠΕ» εναρμονίστηκε σε εθνικό δίκαιο με τον Ν.102(Ι)/2005, ο οποίος περιλαμβάνει τις πρόνοιες της Σύμβασης Aarhus για την πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες, τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων που αφορούν περιβαλλοντικά ζητήματα και στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας ΣΠΕ, η διαδικασία των διαβουλεύσεων ανατίθεται στην αρμόδια Αρχή που ετοιμάζει και καταθέτει τη ΣΜΠΕ, που σε αυτή την περίπτωση είναι το ΤΠΟ, το οποίο καθόρισε το έγγραφο ΤΣΑ ως εμπιστευτικό και δεν προχώρησε σε διαβουλεύσεις με Αρχές σύμφωνα με το άρθρο 14(1) του Ν.102(Ι)/2005. Σε σχέση με τον ρόλο και τις αρμοδιότητες του ΤΠ στην εθνική νομοθεσία, ειδικά σε σχέση με τις απόψεις των Αρχών, αυτές υλοποιούνται μέσω της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τη θέση της επί του θέματος.

5. Ευρήματα και συστάσεις

Παραθέτουμε πιο κάτω τα ευρήματά μας σχετικά με κάθε υποερώτημα ελέγχου που έχει καθοριστεί:

5.1 Έχουν ακολουθηθεί οι ενδεδειγμένες διαδικασίες για καθορισμό των ορίων της προστατευόμενης περιοχής;

5.1.1 Θεσμικό πλαίσιο

5.1.1.1 Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

Η Οδηγία των Οικοτόπων βασίζεται σε δύο πυλώνες, το δίκτυο προστατευμένων περιοχών «Natura 2000» και το αυστηρό σύστημα προστασίας των ειδών, ενώ προστατεύει περίπου 1.000 είδη ζώων και φυτών και περισσότερους από 200 τύπους οικοτόπων, όπως ειδικούς τύπους δασών, λιβαδιών, υγροτόπων κ.λπ. που έχουν μεγάλη σημασία για την Ευρώπη. Τα κράτη μέλη προσδιορίζουν και προτείνουν εξαντλητικό κατάλογο των τόπων οι οποίοι, σε εθνικό επίπεδο, έχουν σχετικό οικολογικό ενδιαφέρον από την άποψη των στόχων της Οδηγίας των Οικοτόπων. Η Επιτροπή καταρτίζει ευρωπαϊκούς καταλόγους ΤΚΣ, ανά βιογεωγραφική ζώνη, επιλέγοντας τοποθεσίες από προτάσεις των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλιστεί ικανοποιητική διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών σε εθνική και ευρωπαϊκή κλίμακα.

Σύμφωνα με το άρθρο 2(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων, σκοπός της είναι να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών όπου εφαρμόζεται η Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ. Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, το άρθρο 2(2) αναφέρει ότι τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Βάσει του άρθρου 4(1) της Οδηγίας, κάθε κράτος μέλος προτείνει ένα κατάλογο τόπων, υποδεικνύοντας τους τύπους φυσικών οικοτόπων και τα τοπικά είδη που απαντώνται στους εν λόγω τόπους. Το άρθρο 4(2) αναφέρει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταρτίζει για κάθε βιογεωγραφική περιοχή, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη και βάσει των καταλόγων των κρατών μελών, σχέδιο καταλόγου ΤΚΣ, όπου καθίστανται πρόδηλοι οι τόποι στους οποίους απαντώνται ένας ή περισσότεροι τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή ένα ή περισσότερα είδη προτεραιότητας. Ο κατάλογος αυτός εγκρίνεται στη συνέχεια από την Επιτροπή.

5.1.1.2 Εθνικό θεσμικό πλαίσιο

Η Βουλή των Αντιπροσώπων, για σκοπούς εναρμόνισης με τις Οδηγίες των Οικοτόπων και για τα Πτηνά, ψήφισε τους ακόλουθους Νόμους:

- ◆ Τον περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμο (Ν.153(Ι)/2003) και
- ◆ τον περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμο (152(Ι)/2003).

Το άρθρο 11 του Ν.153(Ι)/2003 εναρμονίζει το ημεδαπό δίκαιο με τις πρόνοιες του άρθρου 4(1) και 4(2) της Οδηγίας των Οικοτόπων. Σύμφωνα με το εδάφιο 1 άρθρου 11, ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΓΑΑΠ) καταρτίζει, μετά από γραπτή γνωμοδότηση της Επιστημονικής Επιτροπής, η οποία συντάσσει με βάση τα κριτήρια του άρθρου 12, κατάλογο περιοχών περιβαλλοντικής σημασίας, με τον οποίο υποδεικνύει, αναφορικά με την κάθε περιοχή:

- ♦ τους τύπους φυσικών οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος και τους τύπους φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας, από τους αναφερόμενους στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας, που περιλαμβάνει η περιοχή,
- ♦ τα τοπικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος και τα τοπικά είδη προτεραιότητας, από τα αναφερόμενα στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας, που απαντώνται στην ανωτέρω περιοχή, και
- ♦ άλλους σημαντικούς οικοτόπους και είδη.

Με βάση το εδάφιο 2 του ίδιου άρθρου, για τα είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις, οι περιοχές που αναφέρονται στο εδάφιο 1 πρέπει να συμπίπτουν με τους τόπους που περιλαμβάνονται στην περιοχή της φυσικής κατανομής αυτών των ειδών, οι οποίοι παρουσιάζουν τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Επίσης, το εδάφιο 3 αναφέρει ότι, για τα υδρόβια είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις, οι περιοχές που αναφέρονται στο εδάφιο 1 προτείνονται, μόνο αν είναι δυνατός ο σαφής προσδιορισμός μιας ζώνης που να παρουσιάζει τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους.

Βάσει των εδαφίων 5 και 6 του ίδιου άρθρου, μετά τη δημοσίευση της γνωστοποίησης που αναφέρεται στο εδάφιο 4, είναι δυνατόν να κατατεθούν στον Διευθυντή του ΤΠ ενστάσεις μέσα σε περίοδο 30 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της γνωστοποίησης και, μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής, οι τυχόν ενστάσεις που υποβλήθηκαν εξετάζονται από την Επιστημονική Επιτροπή, η οποία και υποβάλλει τις σχετικές της παρατηρήσεις προς τον Υπουργό ΓΑΑΠ, ο οποίος, αφού τις λάβει υπόψη, καταρτίζει τον τελικό κατάλογο των περιοχών. Σύμφωνα με το εδάφιο 7, του υπό αναφορά άρθρου ο Υπουργός ΓΑΑΠ υποβάλλει τον τελικό κατάλογο στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση και ακολούθως τον δημοσιεύει στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, με γνωστοποίησή του. Ο κατάλογος διαβιβάζεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή από τον Διευθυντή του ΤΠ.

5.1.2 Ιστορικό

Για να απαντήσουμε το ερώτημα που αναφέρουμε πιο πάνω εξετάσαμε το ιστορικό καθορισμού των ορίων της προστατευόμενης περιοχής της Χερσονήσου Ακάμα το οποίο παραθέτουμε πιο κάτω:

Η αναγνώριση της τεράστιας οικολογικής σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα και οι προσπάθειες προστασίας και διατήρησής της χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1980. Ειδικότερα, το Περιβαλλοντικό Σχέδιο Δράσης για την Κύπρο (Environmental Action Plan for Cyprus) δημοσιεύτηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία και το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Development Programme, UNDP), τον Νοέμβριο 1987. Ένα από τα εννέα βασικά σημεία του

Περιβαλλοντικού Σχεδίου Δράσης για την Κύπρο ήταν η «κήρυξη της Χερσονήσου Ακάμα σε Εθνικό Πάρκο και Διεθνές Απόθεμα Βιόσφαιρας». Στο πλαίσιο του Μεσογειακού Περιβαλλοντικού Προγράμματος Τεχνικής Βοήθειας (Mediterranean Environment Technical Assistance Programme), που συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Development Programme, UNDP), την Παγκόσμια Τράπεζα, τη Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, εκπονήθηκε, μεταξύ 1990 και 1995, από διεθνή ομάδα εξειδικευμένων μελετητών, το Διαχειριστικό Σχέδιο Διατήρησης για τη Χερσόνησο Ακάμα (Conservation Management Plan for the Akamas Peninsula). Το εν λόγω Σχέδιο προνοούσε την κήρυξη ολόκληρης της Χερσονήσου Ακάμα σε Απόθεμα Βιόσφαιρας, στο πλαίσιο του Προγράμματος Άνθρωπος και Βιόσφαιρα (Man and the Biosphere Programme) της UNESCO. Το προτεινόμενο Απόθεμα Βιόσφαιρας θα κάλυπτε χερσαία έκταση 23.000 εκταρίων και θα περιελάμβανε τις εξής ζώνες διαχείρισης:

- α.** Την Περιοχή Άγριας Φύσης και τις Τοποθεσίες Οικολογικής Αξίας, περιλαμβανομένων και των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών, οι οποίες συναποτελούν την Περιοχή Πυρήνα της αυστηρά προστατευόμενης περιοχής.
- β.** Την Περιοχή Διατήρησης/Ανάπτυξης και την Περιοχή Ανάπτυξης/Διατήρησης, οι οποίες συναποτελούν τη Ζώνη Ανάσχεσης της ανάπτυξης προς την προστατευόμενη περιοχή, με κυρίαρχες χρήσεις γης τη γεωργία και την κτηνοτροφία.
- γ.** Τις Περιοχές Ανάπτυξης Χωριών – Κοινοτήτων, οι οποίες αποτελούν το επίκεντρο της ανθρώπινης δραστηριότητας και πολεοδομικής ανάπτυξης στην περιοχή.

Μεταξύ των ετών 1987 και 2016, η Μόνιμη Επιτροπή της Σύμβασης της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων, του Συμβουλίου της Ευρώπης, προέβη σε μία σειρά συστάσεων για τη διατήρηση της Χερσονήσου Ακάμα και εισηγήθηκε όπως η Κυπριακή Δημοκρατία προβεί στην «κήρυξη ολόκληρης της Χερσονήσου Ακάμα σε Εθνικό Πάρκο, Απόθεμα Βιόσφαιρας ή προστατευόμενη περιοχή με αντίστοιχο διεθνές καθεστώς προστασίας, περιλαμβάνοντας στην προστατευόμενη περιοχή την περιοχή «Natura 2000»».

Παράλληλα, στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου Προγράμματος «LIFE Τρίτες Χώρες 1992-2006Τ» υλοποιήθηκε, μεταξύ 1.4.1999-30.9.2002, το έργο «Ειδικές Περιοχές Διατήρησης (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) στην Κύπρο», η τελική έκθεση του οποίου δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 2003. Μέσω του προγράμματος αυτού και με στόχο την αναγνώριση των περιβαλλοντικά σημαντικών περιοχών για την προστασία ειδών και οικοτόπων της Οδηγίας των Οικοτόπων, το ΤΠ είχε χαρτογραφήσει τους σημαντικότερους οικοτόπους της Χερσονήσου Ακάμα. Οι χάρτες, που ετοιμάστηκαν στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιήθηκαν για την οριοθέτηση της προστατευόμενης περιοχής Ακάμα.

Στις 17.7.2009 δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, η Γνωστοποίηση του Υπουργού ΓΑΑΠ για κατάρτιση τμήματος της περιοχής «Χερσόνησος Ακάμα» ως ΤΚΣ (Παράρτημα 2).

Η πιο πάνω Γνωστοποίηση αφορούσε σε περιοχή σημαντικά μικρότερη από αυτή που αναγνωρίστηκε στο πλαίσιο του υπό αναφορά προγράμματος LIFE, αφού, μετά από διαβουλεύσεις με φορείς και Κοινότητες, εξαιρέθηκαν περιοχές. Αναφορικά με το πιο πάνω, επισημαίνουμε ότι,

σύμφωνα με το άρθρο 4(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων, κατά την επιλογή και οριοθέτηση των τόπων που πρόκειται να προταθούν ως ΤΚΣ, λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια που ορίζονται στην Οδηγία και σχετικές επιστημονικές πληροφορίες. Σύμφωνα με σχετική νομολογία του ΔΕΕ, ημερ. 7.11.2002 (Υπόθεση C-371/98), κατά την επιλογή δεν προβλέπεται η συνεκτίμηση άλλων παραγόντων, πλην αυτών που αφορούν στη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας.

Σύμφωνα με το άρθρο 11(5) του Ν.153(Ι)/2003, υποβλήθηκαν, εντός της καθορισμένης χρονικής περιόδου συνολικά 470 ενστάσεις, οι οποίες εξετάστηκαν από την Επιστημονική Επιτροπή, η οποία τις απέρριψε. Με σκοπό την οριοθέτηση των περιοχών του δικτύου «Natura 2000» για την περιοχή της «Χερσονήσου Ακάμα», ο Υπουργός ΓΑΑΠ κατάθεσε σχετική Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο, την οποία ενέκρινε, κατά τη συνεδρία του στις 23.2.2010.

Στις 9.4.2010, ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με Γνωστοποίησή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, δημοσίευσε την απόφασή του να προτείνει την περιοχή «Χερσόνησος Ακάμα» με κωδικό CY4000010 (έκτασης 17.917 εκταρίων) για συμπερίληψη στο δίκτυο «Natura 2000» και την υποβολή της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Παράρτημα 2).

Το Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή του δικτύου «Natura 2000» ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα» εκπονήθηκε και δημοσιεύτηκε από το ΤΠ στις αρχές Απριλίου 2016.

Εναντίον της πιο πάνω απόφασης του Υπουργού ΓΑΑΠ, καταχωρίστηκαν στο Ανώτατο Δικαστήριο έξι ενστάσεις, οι οποίες συνδικάστηκαν και, με βάση τη σχετική απόφαση του Δικαστηρίου ημερ. 21.4.2016, η κήρυξη της πιο πάνω περιοχής ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα – CY4000010» ακυρώθηκε, για θέματα δημόσιας τάξης, λόγω της κακής σύνθεσης της Επιστημονικής Επιτροπής, η οποία ορίστηκε για να εξετάσει τις ενστάσεις. Παρά την πιο πάνω εξέλιξη, η περιοχή εξακολουθούσε να περιλαμβάνεται στον κατάλογο των ΤΚΣ για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή της ΕΕ, ενώ ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με Γνωστοποίησή του, που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 30.9.2016, συμπεριέλαβε την εν λόγω περιοχή στον κατάλογο περιοχών περιβαλλοντικής σημασίας της Κύπρου.

Ακολούθησε νέα διαδικασία καθορισμού του ΤΚΣ και σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 11 του Ν.153(1)/2003 και του άρθρου 4(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων, ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με τη δημοσίευση Γνωστοποίησής του στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 9.8.2019, πρόσθεσε, στον τελικό κατάλογο περιοχών που μπορούν να αποτελέσουν ΤΚΣ για συμπερίληψη στο δίκτυο «Natura 2000», την περιοχή «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» (Παράρτημα 2).

Συναφώς αναφέρουμε ότι, η έκταση στις υπό αναφορά δύο γνωστοποιήσεις είναι ακριβώς η ίδια και ανέρχεται στα 17.917 εκτάρια, ενώ σύμφωνα με τα ΤΕΔ της ΕΕ, η συνολική έκταση της καθορισμένης περιοχής ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα» ανέρχεται στα 17.914 εκτάρια, εκ των οποίων 10.012 εκτάρια αποτελούν τη χερσαία έκταση και 7.901 εκτάρια αποτελούν τη θαλάσσια έκταση.

Ο Υπουργός Εσωτερικών, με Διάταγμά του που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 18.12.2009, καθόρισε τμήμα της Χερσονήσου Ακάμα ως περιοχή «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023», για τη διατήρηση των άγριων πτηνών.

Η συνολική έκταση της καθορισμένης περιοχής ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα» ανέρχεται στα 18.082 εκτάρια, εκ των οποίων 10.231 εκτάρια αποτελούν τη χερσαία έκταση και 7.851 εκτάρια αποτελούν τη θαλάσσια έκταση. Η αρμόδια Αρχή για την προστασία και διαχείριση της περιοχής ΖΕΠ είναι η ΥΘΠ. Το Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα» του δικτύου «Natura 2000» εκπονήθηκε και δημοσιεύτηκε από την ΥΘΠ τον Σεπτέμβριο 2016.

Οι αρμόδιες Αρχές για την προστασία και διαχείριση της περιοχής ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα» είναι το ΤΠ, το ΤΔ και το ΤΑΘΕ και, για την αντίστοιχη ΖΕΠ, η ΥΘΠ. Συγκεκριμένα, το ΤΠ έχει τη συνολική αρμοδιότητα για την εφαρμογή του «Natura 2000» στη Κυπριακή Δημοκρατία. Η διαχείριση «της κρατικής δασικής γης είναι υπό την αρμοδιότητα του ΤΔ και η διαχείριση των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών είναι υπό την αρμοδιότητα του ΤΑΘΕ. Η διαχείριση των ΖΕΠ είναι υπό την αρμοδιότητα της ΥΘΠ. Με βάση τη νομοθεσία (άρθρο 4 της εναρμονιστικής Νομοθεσίας 152(I)/2003), για τα κρατικά δάση που εμπίπτουν εντός περιοχών ΖΕΠ, αρμοδιότητα διαχείρισης έχει η ΥΘΠ, σε διαβούλευση και συνεργασία με το ΤΔ.

Συναφώς αναφέρουμε ότι, στο πλαίσιο του διμερούς διαλόγου του 2018 μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Κυπριακών Αρχών, στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης για τη Φύση, τον Άνθρωπο και την Οικονομία, τονίστηκε ότι «αυτός ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων δεν επιτρέπει την πλήρως αποτελεσματική διαχείριση του δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο.»¹

Στην προστατευόμενη περιοχή του δικτύου «Natura 2000» ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα» απαντώνται 28 τύποι φυσικών και ημιφυσικών οικοτόπων, οι οποίοι περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας των Οικοτόπων. Οι έξι από τους συνολικά 28 οικοτόπους χαρακτηρισμού θεωρούνται ως οικοτόποι προτεραιότητας, δηλαδή τύποι φυσικών και ημιφυσικών οικοτόπων που διατρέχουν τον κίνδυνο να εξαφανιστούν από την επικράτεια της ΕΕ και για τη διατήρηση των οποίων τα κράτη μέλη φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη, λόγω ακριβώς του μικρού τμήματος της φυσικής κατανομής τους. Επιπρόσθετα, στην περιοχή απαντώνται πέντε είδη άγριας χλωρίδας που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα ΙΙ της ΙV της Οδηγίας για τους Οικοτόπους, εκ των οποίων δύο θεωρούνται ως είδη προτεραιότητας. Πέραν των πιο πάνω, τα είδη καθορισμού της προστατευόμενης περιοχής του δικτύου «Natura 2000» ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα» περιλαμβάνουν 12 είδη άγριας πανίδας, εκ των οποίων τα τέσσερα θεωρούνται ως είδη προτεραιότητας.

Το 2016, περίπου το 75% των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου «Natura 2000» ΤΚΣ/ΕΖΔ και ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα», με συνολική χερσαία έκταση 7.762 εκταρίων, κηρύχθηκε σε ΕΔΠ. Η αρμόδια Αρχή για την προστασία και διαχείριση του ΕΔΠ Ακάμα είναι το ΤΔ.

Από τα πιο πάνω, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Η χερσαία έκταση της περιοχής ΤΚΣ/ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα» αντιστοιχεί μόλις στο 50% της περιοχής που είχε χαρτογραφηθεί και προταθεί αρχικά στο πλαίσιο του έργου «Ειδικές Περιοχές Διατήρησης (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) στην Κύπρο», μεταξύ 1998 και 2003. Συναφώς αναφέρεται ότι, το 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε διαδικασία παράβασης (Παράβαση αριθ. 2011/4037) και διαβίβασε Προειδοποιητική Επιστολή στις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας για τον ανεπαρκή

¹ Cyprus Country Profile-Final 22.6.2020 «Support for the organisation of bilateral dialogues with Cyprus in the context of Action 5 of the Action Plan for Nature, People and the Economy».

καθορισμό της περιοχής ΤΚΣ/ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα. Η υπόθεση παράβασης αρχειοθετήθηκε τον Νοέμβριο 2018, ωστόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε νέα διαδικασία παράβασης, στο πλαίσιο της οποίας διαβίβασε στις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας νέα Προειδοποιητική Επιστολή ημερ. 18.5.2018 (Παράβαση αριθ. 2018/2058) και ακολούθως Αιτιολογημένη Γνώμη ημερ. 30.10.2020, σε σχέση με τον ανεπαρκή καθορισμό του δικτύου «Natura 2000» στην Κύπρο, με σαφή αναφορά σε χερσαίους τύπους φυσικών οικοτόπων και είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στη Χερσόνησο Ακάμα και δεν καλύπτονται επαρκώς από τα υφιστάμενα όρια της περιοχής ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα. Μεταξύ άλλων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέφερε ότι,

«..... ο κατάλογος ΤΚΣ που έχει έως τώρα υποβάλει η Κυπριακή Δημοκρατία δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης, αφού στο βιογεωγραφικό σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία στις 8/6/2012 με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας, βάσει των κριτηρίων που καθορίζονται στο παράρτημα II (στάδιο 2) και στο πλαίσιο της βιογεωγραφικής περιοχής της Μεσογείου και του συνόλου της επικράτειας που αναφέρεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1, σχετικά με το σχέδιο καταλόγου των τόπων κοινοτικής σημασίας, όπως προβλέπεται από το άρθρο 4 παράγραφος 2 της οδηγίας για τους οικοτόπους, διαπιστώθηκαν πολλές ανεπάρκειες στον κατάλογο των ΤΚΣ που υποβλήθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία και ζητήθηκε να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Τα συμπεράσματα του σεμιναρίου μεταφέρθηκαν στις Κυπριακές αρχές στις 26/7/2012 (Ref.ENV.B.3 SL/FP/sp D(2012)Ares910960). Ωστόσο, τόσο η απάντηση της Κυπριακής Δημοκρατίας της 16ης Ιουλίου 2018 στην προειδοποιητική επιστολή όσο και οι διάφορες ενημερώσεις για χαρακτηρισμό νέων ΤΚΣ/τροποποίηση υπαρχόντων ΤΚΣ που έγιναν μετά την εν λόγω απάντηση (στις 15/12/2018, 17/5/2019 και στις 9/9/2019) δεν αντιμετώπισαν όλες τις ανεπάρκειες».

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταλήγει ότι,

«δυνάμει του άρθρου 258 πρώτο εδάφιο της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κρίνει ότι η Κυπριακή Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει:

- των άρθρων 3 παράγραφος 2 και 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας αφού δεν πρότεινε πλήρη καταγραφή των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας και δεν απέστειλε όλες τις αναγκαίες πληροφορίες που αφορούν όλες τις περιοχές που προτάθηκαν για ένταξη στο δίκτυο «Natura 2000».*
- του άρθρου 4 παράγραφος 1 και 2 της οδηγίας 2009/147/ΕΚ περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών αφού δεν χαρακτήρισε τις πλέον κατάλληλες υπεράκτιες περιοχές της ως ΖΕΠ».*

Η διαδικασία παράβασης κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας εκκρεμεί μέχρι σήμερα.

Συμπεράσματα:

- ◆ Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, ο καθορισμός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής διαφοροποιήθηκε σημαντικά από εκείνα που προβλέπονταν στις αρχικές μελέτες που εκπονήθηκαν για τον σκοπό αυτό, λόγω, όπως διαφάνηκε, αντιδράσεων των

επηρεαζόμενων Κοινοτήτων. Όπως αναφέρουμε εκτενέστερα και πιο πάνω, σύμφωνα με το άρθρο 4(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων, κατά τον καθορισμό των ορίων μιας προστατευόμενης περιοχής, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο περιβαλλοντικά κριτήρια και επιστημονικές πληροφορίες. Το γεγονός ότι εκκρεμεί, για το θέμα, διαδικασία παράβασης κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας, δημιουργεί ανησυχίες και ερωτήματα για το πως και αν η Περιβαλλοντική Αρχή σκοπεύει να διευθετήσει τα ζητήματα των κενών αντιπροσώπευσης τύπων οικοτόπων και ειδών.

- ♦ Τόσο στη Γνωστοποίηση του Υπουργού ΓΑΑΠ που αφορά στην κήρυξη του ΤΚΣ «Χερσονήσου Ακάμα», όσο και στο Διάταγμα του Υπουργού Εσωτερικών σχετικά με τον καθορισμό της ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα, οι χάρτες οριοθέτησης των περιοχών αυτών δεν αποτελούν μέρος της Γνωστοποίησης και του Διατάγματος, αντίστοιχα, με αποτέλεσμα να μην έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα.

Αντίστοιχη αδυναμία διαπιστώνεται και σε σχέση με την πράξη καθορισμού της περιοχής του δικτύου «Natura 2000» «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος – CY4000008», αφού στη σχετική Γνωστοποίηση του Υπουργού ΓΑΑΠ ημερ. 21.5.2004 (Παράρτημα 2), ο χάρτης της περιοχής ΤΚΣ δεν αποτέλεσε μέρος της Γνωστοποίησης, άρα δεν είχε δεσμευτικό χαρακτήρα.

Σύσταση: Ο Υπουργοί ΓΑΑΠ και Εσωτερικών να διασφαλίσουν ότι οι χάρτες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των Γνωστοποιήσεων/Διαταγμάτων τους και άρα έχουν δεσμευτική ισχύ. Επίσης, να διασφαλίσουν ότι η όλη διαδικασία που ακολουθείται από την Επιστημονική Επιτροπή είναι σύμφωνη με τη νομοθεσία, προκειμένου να μην δημιουργούνται αχρείαστες καθυστερήσεις και χρονοβόρες διαδικασίες για επανάληψη προηγούμενων πρακτικών για καθορισμό ΤΚΣ. Επίσης, η Περιβαλλοντική Αρχή θα πρέπει να εξετάσει σοβαρά τα όσα αναφέρονται στην Αιτιολογημένη Γνώμη της ΕΕ και να ληφθούν, όπου κρίνει απαραίτητο, τα δέοντα μέτρα για συμμόρφωση με το Κοινοτικό Κεκτημένο.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι τα πορίσματα των σχετικών μελετών αποτέλεσαν τη βάση των ενεργειών του Τμήματός του για έγκαιρη διατήρηση των ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών του Ακάμα, σε χρονική περίοδο όπου δεν υπήρχε ολοκληρωμένη περιβαλλοντική νομοθεσία. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, το καθεστώς προστασίας που εφαρμόστηκε στην εν λόγω περιοχή, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και συνεχίζει να ισχύει μέχρι σήμερα, έγινε με πρωτοβουλία του ΤΠΟ, ενώ οι παρεμβάσεις αυτές κρίθηκαν ως ουσιώδους σημασίας για την αποτελεσματική προστασία του Ακάμα, πολύ πριν από την υιοθέτηση του δικτύου «Natura 2000» στην περιοχή. Συγκεκριμένα, το ΤΠΟ προώθησε τις ακόλουθες διοικητικές πράξεις:

- ♦ ΚΔΠ 113/1981 και ΚΔΠ 188/1989 για την ένταξη περιοχών του Ακάμα σε πολεοδομικό καθεστώς προστασίας Ζ4 και Δα1 και κατάργηση των Ζωνών που παρείχαν δυνατότητες τουριστικής δραστηριότητας.
- ♦ ΚΔΠ 114/1989 Διάταγμα Διατήρησης του Υπουργού Εσωτερικών.
- ♦ ΑΔΠ 24/1993 για την εισαγωγή της Πολεοδομικής Ζώνης Δα1-ΠΦ για δημιουργία Περιοχής Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής στη Χερσονήσο Ακάμα.

- ♦ ΑΔΠ 405-409/2007 και ΑΔΠ 534-535/2007 για τροποποίηση των Πολεοδομικών Ζωνών της Δήλωσης Πολιτικής για τη Χωροταξική Περιοχή IV της Πάφου όπου, πέραν των Ζωνών Προστασίας Δα1-ΠΦ και Δα1, εισήχθηκε και η πολεοδομική Ζώνη Δα2 προς την ενδοχώρα της υπαίθρου, επίσης με χαρακτήρα προστασίας. Οι Ζώνες αυτές αποτελούν το ισχύον πολεοδομικό καθεστώς για την περιοχή των Κοινοτήτων του Ακάμα, ενώ ο καθορισμός της Ζώνης Δα2 προηγήθηκε του δικτύου «Natura 2000», γεγονός που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί μεταγενέστερα από το ΤΠ, κατά τον καθορισμό των ορίων του εν λόγω δικτύου. Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι τα όρια του δικτύου «Natura 2000» δεν συμπίπτουν με τα όρια των καθορισμένων Πολεοδομικών Ζωνών Προστασίας αλλά αντίθετα, η έκταση του αναφερόμενου δικτύου είναι κατά πολύ μικρότερη από τη συνολική έκταση των Ζωνών Προστασίας στην περιοχή.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε επίσης ότι το ΠΣ, κατά την αξιολόγηση του υφιστάμενου πολεοδομικού καθεστώτος της περιοχής μελέτης και τη διαμόρφωση των προκαταρκτικών του αποφάσεων, έλαβε υπόψη όλα τα ενώπιόν του δεδομένα, συμπεριλαμβανομένων των ορίων του δικτύου «Natura 2000», των Διαχειριστικών Σχεδίων και των απόψεων των συναρμοδίων Τμημάτων και Υπηρεσιών για τα περιβαλλοντικά θέματα.

Ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι, όσον αφορά στην επάρκεια των ορίων της ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα», ειδικά και σε σχέση με τα αρχικά όρια που τέθηκαν κατά το έργο «Life Third Countries» το 1998 – 2003, υπήρχε συγκεκριμένη διαδικασία παράβασης (Αρ.2011/4037), η οποία έκλεισε, αφού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ικανοποιήθηκε με την αιτιολόγηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, η τρέχουσα παράβαση, που αφορά στην επάρκεια του δικτύου «Natura 2000» στην Κύπρο (Αρ.2018/2058) και συγκεκριμένα στην κάλυψη κάποιων ειδών και οικοτόπων, κυρίως θαλάσσιων, δεν σχετίζεται με την περιοχή του Ακάμα και για την αντιμετώπιση των θεμάτων που εγείρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχουν προταθεί για ένταξη τέσσερις νέοι χερσαίοι ΤΚΣ στο δίκτυο για κάλυψη συγκεκριμένων ειδών και οικοτόπων, έχουν γίνει διορθώσεις στοιχείων στα ΤΕΔ, έχει ενταχθεί στο δίκτυο η θαλάσσια περιοχή «Ωκεανίς» ως ΤΚΣ και ΖΕΠ. Επίσης, τα κενά που παραμένουν αφορούν κυρίως θαλάσσιους οικοτόπους και είδη, τα οποία αναμένεται να καλυφθούν με πιθανές νέες περιοχές και επεκτάσεις υφιστάμενων περιοχών και δεν περιλαμβάνουν την περιοχή του Ακάμα.

Η Υπηρεσία μας διαφωνεί κάθετα με την πιο θέση του ΤΠ, αφού, όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, η Προειδοποιητική Επιστολή ημερ. 18.5.2018 (Παράβαση αριθ. 2018/2058) αναφέρεται ρητά, μεταξύ άλλων, σε συγκεκριμένους τύπους φυσικών οικοτόπων και συγκεκριμένα είδη χλωρίδας και πανίδας του ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα». Επιπλέον, θεωρούμε πολύ σημαντικό να επισημάνουμε ότι η νέα διαδικασία Παράβασης άρχισε στις 18.5.2018, δηλαδή πριν την αρχειοθέτηση της προηγούμενης (αριθ. 2011/4037) στις 8.11.2018, ακριβώς για να διασφαλιστεί ότι θα καλύπτονταν τα όποια κενά.

5.2 Έχουν εκδοθεί τα προνοούμενα από τη νομοθεσία Υπουργικά Διατάγματα που να καθορίζουν συγκεκριμένους στόχους και μέτρα διατήρησης για κάθε οικοτόπο και είδος με σημαντική παρουσία στην προστατευόμενη περιοχή;

5.2.1 Θεσμικό πλαίσιο

α. Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

Σύμφωνα με το άρθρο 3(2) της Οδηγίας των Οικοτόπων, κάθε κράτος μέλος συμβάλλει στη σύσταση του δικτύου «Natura 2000», ανάλογα με τα είδη φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών τα οποία αναφέρει η παράγραφος 1 του υπό αναφορά άρθρου, που υπάρχουν στο έδαφός του. Προς τον σκοπό αυτό, κάθε κράτος μέλος ορίζει, σύμφωνα με το άρθρο 4, τόπους ως ΕΖΔ.

Το άρθρο 4(4) προβλέπει ότι, όταν ένας ΤΚΣ επιλέχθηκε, δυνάμει της προβλεπόμενης διαδικασίας, το οικείο κράτος μέλος ορίζει τον εν λόγω τόπο ως ΕΖΔ το ταχύτερο δυνατόν και, το αργότερο, μέσα σε μια εξαετία, καθορίζοντας τις προτεραιότητες σε συνάρτηση με τη σημασία των τόπων για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, ενός τύπου φυσικών οικοτόπων ή ενός είδους και για τη συνεκτικότητα του δικτύου «Natura 2000», καθώς και σε συνάρτηση με τους κινδύνους υποβάθμισης ή καταστροφής που επαπειλούν τους εν λόγω τόπους.

Επίσης, το θεμελιώδες άρθρο 6 της Οδηγίας των οικοτόπων αναφέρει:

- ◆ Για τις ΕΖΔ, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων και των ειδών, τα οποία απαντώνται στους τόπους.
- ◆ Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ΕΖΔ να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της υπό αναφορά Οδηγίας.

Επιπλέον, το δίκτυο «Natura 2000» περιλαμβάνει και τις ΖΕΠ που έχουν ταξινομηθεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας για τα Πτηνά (Οδηγία 2009/147/ΕΚ) (κωδικοποιημένη και τροποποιημένη έκδοση της αρχικής οδηγίας 79/409/ΕΟΚ περί της διατήρησης των άγριων πτηνών, την οποία είχε υιοθετήσει η ΕΕ για την προστασία, διαχείριση και διατήρηση των ειδών πτηνοπανίδας που απαντούν εκ φύσεως εντός των ορίων της). Μέσα στις ΖΕΠ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται όπως λαμβάνουν όλα τα αναγκαία διαχειριστικά μέτρα, ούτως ώστε να αποτρέψουν τυχόν υποβάθμιση ή και καταστροφή των βιοτόπων, αλλά και ενοχλήση των ειδών που απαντώνται σε αυτές.

Σύμφωνα με το άρθρο 4(1) της Οδηγίας για τα Πτηνά, για τα είδη που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας, προβλέπονται μέτρα ειδικής διατήρησης, που αφορούν στον οικοτόπό τους, για να

εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους. Για τον σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη:

- ◆ τα είδη που απειλούνται με εξαφάνιση,
- ◆ τα είδη που είναι ευπαθή σε ορισμένες μεταβολές των οικοτόπων τους
- ◆ τα είδη που θεωρούνται σπάνια διότι οι πληθυσμοί τους είναι μικροί ή η τοπική τους εξάπλωση περιορισμένη και
- ◆ άλλα είδη που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής, λόγω ιδιοτυπίας του οικοτόπου τους.

Σύμφωνα με το πιο πάνω άρθρο, τα κράτη μέλη κατατάσσουν κυρίως σε ΖΕΠ τα εδάφη, τα πιο κατάλληλα σε αριθμό και επιφάνεια, για τη διατήρηση των ειδών στη γεωγραφική θαλάσσια και χερσαία ζώνη στην οποία έχει εφαρμογή η Οδηγία για τα άγρια πτηνά.

Με βάση το άρθρο 4(4), τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν να αποφύγουν τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ΖΕΠ. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας των Οικοτόπων, οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου 6 της Οδηγίας, όπως αναφέρονται πιο πάνω, αντικαθιστούν τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την πρώτη πρόταση του άρθρου 4 της υπό αναφορά παραγράφου 4.

β. Εθνικό θεσμικό πλαίσιο

Τα κράτη μέλη έχουν τη διακριτική ευχέρεια όσον αφορά στη μέθοδο χαρακτηρισμού των ΤΚΣ ως ΕΖΔ. Η Κυπριακή Δημοκρατία επέλεξε να ρυθμίσει το πιο πάνω με την έκδοση Γνωστοποιήσεων του Υπουργού ΓΑΑΠ, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13(1) του Ν.153(Ι)/2003, το οποίο εναρμονίζει πρόνοιες του άρθρου 4(4) της Οδηγίας των Οικοτόπων.

Οι εν λόγω Γνωστοποιήσεις δεν καθορίζουν στόχους διατήρησης ή μέτρα διατήρησης, αφού αυτά καθορίζονται με ξεχωριστά Υπουργικά Διατάγματα, που εκδίδονται με βάση τις πρόνοιες του άρθρου 13(2).

Σύμφωνα με το εδάφιο 1 του υπό αναφορά άρθρου «Υιοθέτηση καταλόγου και κήρυξη Ειδικών Ζωνών Διατήρησης», όταν μια περιοχή, η οποία προτείνεται για ΤΚΣ, υιοθετείται ως ΤΚΣ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Υπουργός κηρύσσει την εν λόγω περιοχή, με Γνωστοποίηση που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, ως ΕΖΔ το συντομότερο δυνατό και το αργότερο μέσα σε τέσσερα χρόνια από την υιοθέτησή της ως ΤΚΣ.

Σύμφωνα με το άρθρο 13(2) του Ν.153(Ι)/2003, το οποίο εναρμονίζει τις πρόνοιες του άρθρου 6(1) και 6(2) της Οδηγίας των Οικοτόπων με το ημεδαπό δίκαιο, ο Υπουργός, με βάση γραπτή γνωμοδότηση της Επιστημονικής Επιτροπής, η οποία συντάσσεται σύμφωνα με τα εδάφια 3 και 4, καθορίζει, με Διάταγμα που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, όσον αφορά κάθε ΕΖΔ, μέτρα προτεραιότητας, σε συνάρτηση με:

- α.** τη σημασία της ΕΖΔ για:
- (i)** τη διατήρηση ή την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενός τύπου φυσικού οικοτόπου κοινοτικού ενδιαφέροντος του Παραρτήματος I ή ενός είδους κοινοτικού ενδιαφέροντος του Παραρτήματος II, και
 - (ii)** για τη συνεκτικότητα του «Natura 2000».
- β.** τους κινδύνους υποβάθμισης ή καταστροφής που απειλούν την εν λόγω ΕΖΔ, και
- γ.** την υποχρέωση πρόληψης και αποφυγής της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών, καθώς και των οχλήσεων που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ειδικές ζώνες διατήρησης έχουν ορισθεί, εφόσον οι οχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις, όσον αφορά τους στόχους του Ν.153(I)/2003.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 15(1) του Ν.153(I)/2003, ο Υπουργός ΓΑΑΠ, μετά από γραπτή γνωμοδότηση της Επιστημονικής Επιτροπής και αφού λάβει υπόψη τις θέσεις των αρμόδιων Αρχών, καθώς και τις σχετικές πληροφορίες που υποβλήθηκαν με βάση τον υπό αναφορά Νόμο, εκδίδει Διάταγμα διαχείρισης και προστασίας της φύσης, αναφορικά με ΕΖΔ, το οποίο δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, και που:

- α.** απαγορεύει συγκεκριμένη δραστηριότητα ή λειτουργία,
- β.** διατάζει την ανάληψη συγκεκριμένης δραστηριότητας ή λειτουργίας,
- γ.** καθορίζει συγκεκριμένα μέτρα διατήρησης και
- δ.** καθορίζει συγκεκριμένα σχέδια διαχείρισης.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν.152(I)/2003, σκοπός του είναι, μεταξύ άλλων, η διασφάλιση της διατήρησης ή αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, όπως αυτή ορίζεται στα εδάφια 3 και 4 του άρθρου 13 του Ν.153(I)/2003, των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος. Επίσης, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 6(1)(α) του Ν.152(I)/2003, για την επίτευξη των σκοπών που αναφέρονται στο άρθρο 3 και για σκοπούς διαφύλαξης, διατήρησης, συντήρησης ή αποκατάστασης μιας επαρκούς ποικιλίας και επιφάνειας οικοτόπων και των ειδών των άγριων πτηνών, ο Υπουργός Εσωτερικών, μετά από γραπτή γνωμοδότηση της Επιστημονικής Επιτροπής, καθορίζει, μεταξύ άλλων, ΖΕΠ, σύμφωνα με τις διατάξεις των εδαφίων 1 και 3 του άρθρου 7.

Όσον αφορά στον καθορισμό μέτρων για τις ΖΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 6(1)(β), ο Υπουργός Εσωτερικών, με Διάταγμα που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, καθορίζει μέτρα για τη, σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις, συντήρηση και διευθέτηση, των οικοτόπων που βρίσκονται, τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό των ΖΕΠ, τα οποία δύναται να περιλαμβάνουν ή και να καλύπτουν τα ακόλουθα:

- α.** Τον περιορισμό ή και τον έλεγχο της πρόσβασης του κοινού σε συγκεκριμένη περιοχή ή μέρος περιοχής και για συγκεκριμένη χρονική περίοδο,
- β.** τον περιορισμό ή και τη ρύθμιση της χρήσης διάφορων τύπων οχημάτων σε συγκεκριμένη περιοχή ή μέρος περιοχής και για συγκεκριμένη χρονική περίοδο,

- γ. τον έλεγχο ή και τον περιορισμό δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων εκχερσώσεων ή ισοπεδώσεων γης με τη χρήση μηχανημάτων και διάνοιξης δρόμων,
- δ. τον έλεγχο ή και τον περιορισμό δραστηριοτήτων αναψυχής, όπως αγώνων μοτοσυκλετών, ιστιοσανίδας, βαρκών, μοτοσυκλετών θαλάσσης ή άλλων παρόμοιων δραστηριοτήτων,
- ε. τον έλεγχο ή και τον περιορισμό της χρήσης εντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων ή άλλων χημικών παρασκευασμάτων για συγκεκριμένη χρονική περίοδο ή και σε συγκεκριμένη περιοχή,
- στ. την ενθάρρυνση ή και την προώθηση των στόχων του παρόντος άρθρου μέσω συγκεκριμένων πρακτικών ή και δραστηριοτήτων που έχουν σχέση με τη γεωργία και την κτηνοτροφία,
- ζ. οποιαδήποτε άλλα μέτρα αποσκοπούν στην επίτευξη των στόχων των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Στην επιφύλαξη του άρθρου 6(1)(δ) αναφέρεται ότι, τυχόν υιοθέτηση άλλων ειδικών μέτρων διατήρησης δεν επηρεάζει την υποχρέωση καθορισμού ΖΕΠ. Επίσης, με βάση τις πρόνοιες του άρθρου 7(1) του Ν.152(Ι)/2003, αναφορικά με τα είδη άγριων πτηνών τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι, ο Υπουργός Εσωτερικών, μετά από γραπτή γνωμοδότηση της Επιστημονικής Επιτροπής, η οποία συντάσσεται με βάση το εδάφιο 2 του ίδιου άρθρου, καθορίζει, με Διάταγμα που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, τις πιο κατάλληλες περιοχές, όσον αφορά αριθμό και επιφάνεια, ως ΖΕΠ.

5.2.2 Χαρακτηρισμός ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008» ως ΕΖΔ

Στη βάση του άρθρου 13(1) του Ν.153(Ι)/2003 ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με Γνωστοποιήσεις του που δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 30.7.2021 και 4.9.2015, κήρυξε, μεταξύ άλλων, τους ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος» ως ΕΖΔ (ΚΔΠ 338/2021 και ΚΔΠ 294/2015, αντίστοιχα) (Παράρτημα 2).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε Αιτιολογημένη Γνώμη της ημερ. 6.4.2022, αναφέρει ότι θεωρεί πως οι πράξεις χαρακτηρισμού των ΕΖΔ δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 4(4) της Οδηγίας των Οικοτόπων, αφού η Κυπριακή Δημοκρατία δεν διασφάλισε ότι οι χάρτες των ΕΖΔ έχουν αδιαμφισβήτητη δεσμευτική ισχύ, λόγω μη περίληψής τους στις σχετικές Γνωστοποιήσεις που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας. Η Επιτροπή σημείωσε ότι, η απλή διαδικτυακή δημοσίευση των χαρτών στην ιστοσελίδα του Υπουργείου ΓΑΑΠ δεν διασφαλίζει ότι οι εν λόγω χάρτες διαθέτουν την απαιτούμενη αδιαμφισβήτητη δεσμευτική ισχύ.

Συμπέρασμα: Παρόλο που οι ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος» καθορίστηκαν ως ΕΖΔ με τις ΚΔΠ 338/2021 και ΚΔΠ 294/2015, αντίστοιχα, οι πράξεις καθορισμού φαίνεται να πάσχουν, αφού δεν διασφαλίστηκε ότι οι χάρτες των ΕΖΔ έχουν αδιαμφισβήτητη δεσμευτική ισχύ. Επίσης, η Κυπριακή Δημοκρατία υπερέβη την προθεσμία των τεσσάρων ετών που προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία, καθώς και εκείνη των έξι ετών, που προβλέπεται στο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για καθορισμό του ΤΚΣ «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος» CY 4000008 ως ΕΖΔ, αφού παρήλθαν πέραν των 11 ετών από τον καθορισμό της αντίστοιχης περιοχής ως ΤΚΣ.

Σύσταση: Ο Υπουργός ΓΑΑΠ να διασφαλίζει ότι οι χάρτες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των Γνωστοποιήσεων του και άρα να έχουν αδιαμφισβήτητη δεσμευτική ισχύ και να μεριμνήσει για την τήρηση των προθεσμιών για χαρακτηρισμό ΕΖΔ στο μέλλον.

Ο Διευθυντής του ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι, οι χάρτες είναι αναρτημένοι στην επίσημη ιστοσελίδα του ΤΠ, σε έντυπη μορφή στα κατά τόπους γραφεία του Τμήματος και αναρτημένοι, σε μορφή Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών (Geographic Information Systems), στην επίσημη ιστοσελίδα της ΕΕ. Συνεπώς, σύμφωνα με τον Διευθυντή ΤΠ, δεν τίθεται θέμα νομικής ισχύς των χαρτών, ενώ υπάρχει πρόθεση όπως προστεθεί στα Διατάγματα, που εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 15, επιπλέον αναφορά στις συντεταγμένες της κάθε ΕΖΔ και στους σχετικούς χάρτες αναφορά στον αριθμό του Διατάγματος.

Η Υπηρεσία μάς διατηρεί τη θέση της επί του θέματος, αφού, όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε Αιτιολογημένη Γνώμη της ημερ. 6.4.2022, αναφέρει ότι θεωρεί πως οι πράξεις χαρακτηρισμού των ΕΖΔ δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 4(4) της Οδηγίας των Οικοτόπων, αφού η Κυπριακή Δημοκρατία δεν διασφάλισε ότι οι χάρτες των ΕΖΔ έχουν αδιαμφισβήτητη δεσμευτική ισχύ, λόγω μη περίληψής τους στις σχετικές Γνωστοποιήσεις που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

5.2.3 Καθορισμός μέτρων προτεραιότητας ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008»

Με σκοπό την ικανοποίηση των προνοιών των άρθρων 13(2) του Ν.153(I)/2003 και 6(1) και 6(2) της Οδηγίας των Οικοτόπων, ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με τα περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διατάγματα του 2021 και 2015 (ΚΔΠ 339/2021 και ΚΔΠ 292/2015) που δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 30.7.2021 και 4.9.2015, καθόρισε γενικούς στόχους διατήρησης (μέτρα προτεραιότητας), μεταξύ άλλων, για την ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα – CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY000008» (Παράρτημα 2).

Διαπιστώσαμε ότι τα προαναφερόμενα «μέτρα προτεραιότητας» που προσδιορίζονται στις ΚΔΠ 339/2021 και ΚΔΠ 292/2015 για την ΕΖΔ της Χερσονήσου Ακάμα και της περιοχής Κοίλη – Μαυροκόλυμπος, τα οποία αντιστοιχούν σε γενικούς στόχους διατήρησης, δεν πληρούν τις προδιαγραφές που έχει καθορίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο «Σημείωμα σχετικά με καθορισμό των στόχων διατήρησης για τους τόπους Natura 2000» ημερ. 23.11.2021², βάσει του οποίου,

«Οι στόχοι διατήρησης των τόπων «Natura 2000» πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο σαφείς και ακριβείς και να επιτρέπουν την εφαρμογή επιχειρησιακών μέτρων διατήρησης στην πράξη. Πρέπει να προσδιοριστούν με συγκεκριμένους όρους και, στο μέτρο του δυνατού, να είναι ποσοτικοποιήσιμοι σε αριθμό και/ή σε μέγεθος. Με άλλα λόγια, ο καθορισμός των στόχων διατήρησης σε επίπεδο τόπου δεν πρέπει να είναι διφορούμενος, αόριστος στη διατύπωσή

² Σημείωμα της Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό στόχων διατήρησης για τους τόπους Natura 2000: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_EL.pdf

του, μη επαληθεύσιμος ή να συνεπάγεται ασαφείς ευθύνες όσον αφορά την αντίστοιχη θέσπιση ειδικών μέτρων διατήρησης.»

Οι προαναφερόμενοι γενικοί στόχοι που καθορίστηκαν στο εν λόγω Διάταγμα είναι ανεπαρκείς, μιας και παραμένουν γενικόλογοι και δεν είναι ποσοτικοποιημένοι.

Επιστήσαμε την προσοχή των αρμόδιων Αρχών στην Αιτιολογημένη Γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς την Κυπριακή Δημοκρατία, ημερ. 6.4.2022, η οποία εκδόθηκε λόγω της μη εφαρμογής του άρθρου 4(4) και 6(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων, σύμφωνα με την οποία, οι κυπριακές Αρχές είχαν ενημερώσει, στις 4.8.2021 ότι, με την ΚΔΠ 339/2021 θεσπίστηκαν μερικοί γενικοί στόχοι διατήρησης. Όπως αναφέρεται στην υπό αναφορά Αιτιολογημένη Γνώμη, οι στόχοι διατήρησης πρέπει να περιλαμβάνουν ποσοτικά και μετρήσιμα στοιχεία, με τα οποία να προσδιορίζεται ποσοτικά η συγκεκριμένη συμβολή ενός τόπου στο να επιτευχθεί ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης σε εθνικό επίπεδο για έναν τόπο οικοτόπου ή είδος.

Επιπλέον, όπως εκτενέστερα αναφέρεται στην Έκθεση της Εμπειρογνώμονος (Παράρτημα 1), τα «μέτρα προτεραιότητας» που έχουν καθοριστεί στο Διάταγμα που αφορά την ΕΖΔ της «Χερσονήσου Ακάμα» δεν καλύπτουν όλους τους τύπους οικοτόπων και τα είδη με σημαντική παρουσία στην περιοχή, ενώ το Διάταγμα που αφορά την ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος», δεν καλύπτει όλους τους τύπους οικοτόπων του επισήμως αναρτημένου ΤΕΔ³ (καλύπτει όμως όλα τα είδη του ΤΕΔ, καθώς και ένα το οποίο δεν είναι στο ΤΕΔ). Επίσης, τα «μέτρα προτεραιότητας» που έχουν καθοριστεί στα σχετικά διατάγματα των δύο ΕΖΔ, σε πολλές περιπτώσεις δεν λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση διατήρησης του προστατευτέου αντικειμένου και προτείνουν στόχους που δεν συνάδουν με την κατάσταση διατήρησης σε εθνικό επίπεδο (π.χ., δεν μπορεί να προτείνεται «διατήρηση» της κατάστασης στην περιοχή όταν το εθνικό καθεστώς διατήρησης δεν είναι ικανοποιητικό). Επισημάναμε ότι, το γεγονός πως ένας οικότοπος ή είδος είναι σε καλή κατάσταση διατήρησης στη συγκεκριμένη περιοχή, δεν συνεπάγεται ότι δεν πρέπει ενδεχομένως να βελτιωθεί περαιτέρω η κατάσταση διατήρησής του, εφόσον σε εθνικό επίπεδο δεν είναι σε καλή κατάσταση διατήρησης, ιδιαιτέρως όταν η συγκεκριμένη περιοχή έχει ιδιαίτερη σημασία για τον οικότοπο ή το είδος.

Συμπέρασμα: Οι στόχοι διατήρησης, που καθορίστηκαν με τις ΚΔΠ 339/2021 και ΚΔΠ 292/2015, είναι ελλιπείς, αφού δεν είναι ολοκληρωμένοι και συγκεκριμένοι και δεν περιλαμβάνουν ποσοτικά και μετρήσιμα στοιχεία με τα οποία να προσδιορίζεται ποσοτικά η συγκεκριμένη συμβολή των ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY000008» στο να επιτευχθεί ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης σε εθνικό επίπεδο. Επισημάναμε ότι τα Διαχειριστικά Σχέδια για τις περιοχές του δικτύου «Natura 2000» «Χερσόνησος Ακάμα» και «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος», του Απριλίου 2016 και Νοεμβρίου 2009, αντίστοιχα, δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την υποχρέωση των αρμοδίων Αρχών για έκδοση Υπουργικών Διαταγμάτων, με βάση τις πρόνοιες του άρθρου 13(2) του Ν.153(I)/2003.

³ <https://natura2000.eea.europa.eu/>

Το θέμα της επάρκειας των στόχων και μέτρων διατήρησης επισημαίνεται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο έγγραφο της με θέμα την επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ 2022 για την Κύπρο, ημερ. 8.9.2022. Όπως ανέφερε,

«Σύμφωνα με την αξιολόγηση της Επιτροπής, η ποιότητα των στόχων και των μέτρων διατήρησης που έχει θέσει η Κύπρος είναι ανεπαρκής. Οι στόχοι δεν είναι μετρήσιμοι, δεν μπορούν να δηλωθούν και δεν είναι ολοκληρωμένοι ή επαρκώς λεπτομερείς. Τα μέτρα είναι γενικά και πανομοιότυπα για τους τέσσερις τόπους, με ελάχιστες λεπτομέρειες.

Επιπλέον, μολονότι η Κύπρος έχει καταρτίσει σχέδια διαχείρισης για τους περισσότερους ΤΚΣ, η πλειονότητα των οποίων είναι παρωχημένη. Τα εν λόγω σχέδια διαχείρισης χρησιμεύουν μόνο ως έγγραφα καθοδήγησης και δεν αναμένεται να έχουν νομικό καθεστώς ούτε να εγκριθούν από συγκεκριμένη οντότητα ή αρχή. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή κίνησε διαδικασία επί παραβάσει. Ως εκ τούτου, η Κύπρος χρειάζεται ακόμη να προβλέψει τους αναγκαίους στόχους και μέτρα διατήρησης για τους τόπους που έχουν ήδη χαρακτηριστεί».

Σύσταση: Ο Υπουργός ΓΑΑΠ να προωθήσει την έκδοση Υπουργικού Διατάγματος, με βάση το άρθρο 13(2) του Ν.153(I)/2003 για καθορισμό μέτρων προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010», λαμβάνοντας υπόψη τις επισημάνσεις της Αιτιολογημένης Γνώμης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ημερ. 6.4.2022.

5.2.4 Έκδοση Διαταγμάτων διαχείρισης και προστασίας της φύσης για τις ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008»

Ο Υπουργός ΓΑΑΠ δεν έχει ακόμα εκδώσει σχετικά Διατάγματα διαχείρισης και προστασίας της φύσης αναφορικά με τις ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008».

Συμπέρασμα: Διαπιστώνουμε μη τήρηση των διατάξεων του άρθρου 15(1) του Ν.153(I)/2003.

Σύσταση: Σύμφωνα με το άρθρο 15(1) του Ν.153(I)/2003, ο Υπουργός ΓΑΑΠ να προωθήσει την έκδοση Διαταγμάτων διαχείρισης και προστασίας της φύσης για τις ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY4000008».

Ο Διευθυντής του ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι τα Διατάγματα Μέτρων Προτεραιότητας δεν αποσκοπούν στη θεσμοθέτηση ειδικών και ποσοτικοποιημένων στόχων ανά ΕΖΔ, αλλά θέτουν το πλαίσιο (τις προτεραιότητες) για το επόμενο στάδιο της εθνικής διαδικασίας έκδοσης Διαταγμάτων Προστασίας και Διαχείρισης, δυνάμει του άρθρου 15 του Ν.153(I)/2003, κατά το οποίο τίθεται ο στόχος και το αντίστοιχο μέτρο το οποίο πρέπει να εφαρμοστεί ώστε να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος.

5.2.5 Καθορισμός ΖΕΠ «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016»

Ο Υπουργός Εσωτερικών, με Διατάγματά του που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 18.12.2009 και 26.10.2007, καθόρισε τις περιοχές «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016» ως ΖΕΠ.

Όπως αναφέρεται στα πιο πάνω Διατάγματα (Παράρτημα 2), πλήρη αντίγραφα των χαρτών των εν λόγω περιοχών ΖΕΠ κατατέθηκαν στην ΥΘΠ και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση.

Συμπερασματικά, όπως και στην περίπτωση του ΤΚΣ και ΕΖΔ «Χερσονήσος Ακάμα CY4000010» και «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος CY000008», οι πράξεις καθορισμού των περιοχών ΖΕΠ «Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016» φαίνεται επίσης να πάσχουν, αφού δεν διασφαλίστηκε ότι οι χάρτες των ΖΕΠ έχουν δεσμευτική ισχύ.

Σύσταση: Ο Υπουργός Εσωτερικών να διασφαλίσει ότι οι χάρτες των περιοχών ΖΕΠ «Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016» αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του αντίστοιχου Διατάγματος του και άρα ότι έχουν δεσμευτική ισχύ.

Ο Διευθυντής ΥΘΠ μάς πληροφόρησε ότι οι χάρτες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος και συνδέονται με τα Διατάγματα, συνεπώς δεν θεωρεί ότι τίθεται θέμα μη δεσμευτικής τους ισχύς.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τη θέση της επί του θέματος.

5.2.6 Καθορισμός μέτρων για τη συντήρηση και διευθέτηση των οικοτόπων που βρίσκονται τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό της περιοχής «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016»

Ο Υπουργός Εσωτερικών δεν έχει ακόμα εκδώσει σχετικά Διατάγματα που να καθορίζουν μέτρα για τη, σύμφωνα με τις οικολογικές απαιτήσεις, συντήρηση και διευθέτηση των οικοτόπων που βρίσκονται, τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό των περιοχών «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016».

Επισημάναμε ότι, τα Διαχειριστικά Σχέδια ΖΕΠ «Χερσονήσος Ακάμα» και «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής» του Σεπτεμβρίου 2016, δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την υποχρέωση για έκδοση του υπό αναφορά προβλεπόμενου Υπουργικού Διατάγματος.

Συμπέρασμα: Διαπιστώνεται μη τήρηση των διατάξεων του άρθρου 6(1)(β) του Ν.152(Ι)/2003.

Σύσταση: Σύμφωνα με το άρθρο 6(1)(β), και τις σχετικές πρόνοιες της ΕΕ, ο Υπουργός Εσωτερικών να προωθήσει την έκδοση Διατάγματος, με σκοπό τον καθορισμό μέτρων για τη συντήρηση και διευθέτηση των οικοτόπων που βρίσκονται, τόσο στο εσωτερικό, όσο και το εξωτερικό των περιοχών «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου Ακάμα CY4000023» και «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής CY4000016».

Ο Διευθυντής της ΥΘΠ μάς πληροφόρησε ότι το προσχέδιο Διατάγματος για τη ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα έχει σταλεί από την Υπηρεσία του στην Περιβαλλοντική Αρχή από τον Οκτώβριο του 2021 και αναμένεται να τεθεί ενώπιον της Επιστημονικής Επιτροπής (βάσει του Ν.153(Ι)/2003) μέχρι το τέλος του 2022.

5.2.7 Διαχειριστικά Σχέδια

Όσον αφορά στα διαχειριστικά εργαλεία των δύο βασικών περιοχών «Natura 2000» της Χερσονήσου Ακάμα, υφίσταται ένα Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΕΖΔ CY4000010⁴ της Χερσονήσου Ακάμα το οποίο εκπονήθηκε τον Ιούνιο 2014 για λογαριασμό του ΤΠ και οριστικοποιήθηκε τον Απρίλιο 2016 και ένα Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΖΕΠ CY4000023⁵ της Χερσονήσου Ακάμα, που εκπονήθηκε τον Σεπτέμβριο 2016 για λογαριασμό της ΥΘΠ. Τα εν λόγω Σχέδια θέτουν στόχους διατήρησης για τα προστατευτέα αντικείμενα των δύο περιοχών «Natura 2000». Όσον αφορά στο Διαχειριστικό Σχέδιο της ΕΖΔ, οι στόχοι διατήρησης είναι γενικοί και όχι ειδικοί, καθώς ομαδοποιούνται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες προστατευτέων αντικειμένων (τύποι οικοτόπων, είδη χλωρίδας, είδη πανίδας), χωρίς να προβαίνουν σε εξειδίκευση ανάλογα με τις συγκεκριμένες ανάγκες βάσει κατάστασης διατήρησης και οικολογικών αναγκών του κάθε ενός προστατευτέου αντικειμένου. Επίσης, δεν υπάρχει καμία ποσοτικοποίηση των στόχων. Όσον αφορά τους στόχους για τα προστατευτέα αντικείμενα της ΖΕΠ, το σχετικό Διαχειριστικό Σχέδιο συμπεριλαμβάνει ειδικούς και ποσοτικοποιημένους στόχους διατήρησης καθώς και τιμές στόχους για τα μεταναστευτικά πτηνά. Να σημειωθεί ότι οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι διατήρησης αφορούν μόνο στα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, όπως αυτά έχουν καθοριστεί από την ΥΘΠ.

Αντίστοιχα Διαχειριστικά Σχέδια έχουν ετοιμαστεί και για τις δύο γειτνιάζουσες περιοχές «Natura 2000», δηλαδή την ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος (CY400008) και για τη ΖΕΠ «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής» (CY4000016) που εκπονήθηκαν το 2009 και 2016, αντίστοιχα.

Γενικό συμπέρασμα: Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, δεν έχουν εκδοθεί ακόμα τα προνοούμενα, από τη νομοθεσία, Υπουργικά Διατάγματα, που να καθορίζουν συγκεκριμένους στόχους διατήρησης για κάθε οικότοπο και είδος με σημαντική παρουσία στην προστατευόμενη περιοχή.

5.3 Έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις του προτεινόμενου Τοπικού Σχεδίου Ακάμα, διασφαλίζοντας τις αρχές της πρόληψης, διατήρησης και προστασίας της περιοχής, με βάση τους στόχους διατήρησης των περιοχών του δικτύου «Natura 2000», όπως προνοείται από τις διατάξεις του άρθρου 6(3) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ;

Για να απαντηθεί το πιο πάνω ερώτημα, η Υπηρεσία μας, αναγνωρίζοντας την εξειδικευμένη εμπειρογνώμοσύνη που θα απαιτείτο, προέβη στην αγορά υπηρεσιών από εμπειρογνώμονα επί του θέματος, σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 620 («International Standard on Auditing 620: Using the work of an expert»).

⁴ Διαχειριστικό ΤΚΣ/ΕΖΔ

<http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/523C67F6DE748DDCC22580840032C35A?OpenDocument>

⁵ Διαχειριστικό ΖΕΠ:

[http://www.moi.gov.cy/moi/Wildlife/wildlife_new.nsf/All/6D33B5DB087AA3C6C22580E60031B10C/\\$file/%CE%91%CE%BA%CE%AC%CE%BC%CE%B1%CF%82%20%CE%94%CE%A3%CE%A7.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/Wildlife/wildlife_new.nsf/All/6D33B5DB087AA3C6C22580E60031B10C/$file/%CE%91%CE%BA%CE%AC%CE%BC%CE%B1%CF%82%20%CE%94%CE%A3%CE%A7.pdf)

Η περιβαλλοντική εκτίμηση είναι μια διαδικασία που διασφαλίζει ότι, προτού ληφθούν αποφάσεις, λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των αποφάσεων αυτών. Η Οδηγία των Οικοτόπων προβλέπει τη δέουσα εκτίμηση, μέσω της αξιολόγησης ΜΕΟΑ, των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όσον αφορά ειδικά στο δίκτυο «Natura 2000». Σκοπός της δέουσας εκτίμησης είναι να διασφαλίσει την προστασία και την ακεραιότητα των περιοχών του δικτύου «Natura 2000». Επίσης, στόχος της Οδηγίας ΣΠΕ είναι να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και να συμβάλει στην ενσωμάτωση περιβαλλοντικών πτυχών κατά την εκπόνηση, υιοθέτηση και εφαρμογή σχεδίων και προγραμμάτων, με στόχο την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε όλες τις διαδικασίες σχεδιασμού. Ο στόχος αυτός θα πρέπει να επιτευχθεί διασφαλίζοντας ότι διενεργείται περιβαλλοντική εκτίμηση για όσα σχέδια και προγράμματα αναγνωρίζεται ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, η αρμόδια Αρχή για την ετοιμασία του σχεδίου ή προγράμματος ετοιμάζει και υποβάλλει τη ΣΜΠΕ στην Περιβαλλοντική Αρχή. Οι δύο διαδικασίες εκτίμησης μπορούν να διενεργηθούν ταυτόχρονα, νοουμένου ότι διασφαλίζονται οι δέουσες συντονισμένες και/ή κοινές διαδικασίες για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της εν λόγω Κοινοτικής νομοθεσίας.

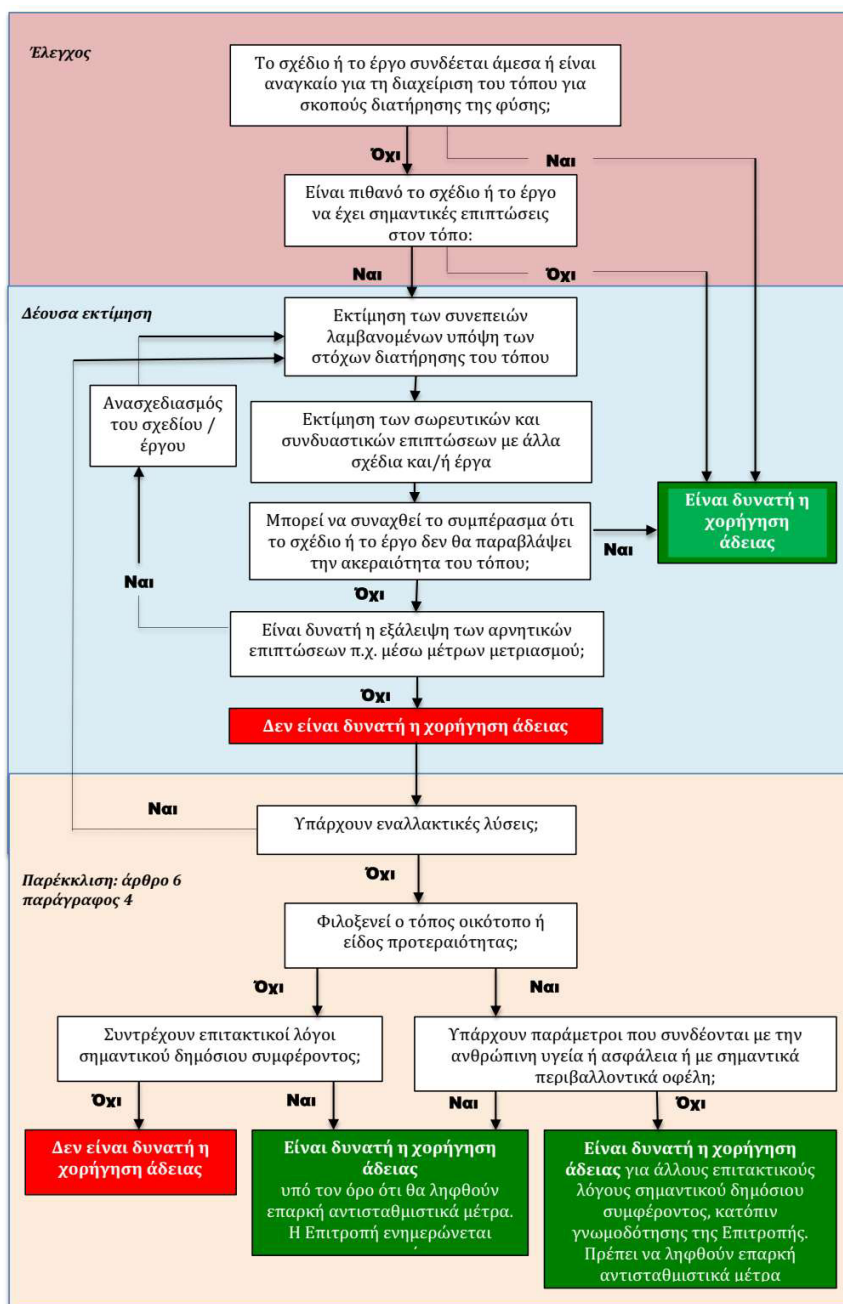
5.3.1 Θεσμικό πλαίσιο

α. Το άρθρο 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων αναφέρει ότι κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, κάθε αυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 6(4), εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του «Natura 2000». Το κράτος μέλος ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Στο Διάγραμμα 3 πιο κάτω παρουσιάζεται η διαδικασία εξέτασης σχεδίων και έργων που επηρεάζουν περιοχές του δικτύου «Natura 2000».

Διάγραμμα 3: Διαδικασία εξέτασης σχεδίων και έργων που επηρεάζουν περιοχές του δικτύου «Natura».

Πηγή: Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής ημερ. 21.11.2018 «Διαχείριση των τόπων του δικτύου Natura 2000 - Οι διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους Οικοτόπους».

Οι όροι της δέουσας εκτίμησης (Έκθεση ΕΟΑ) είναι δεσμευτικοί για την αδειοδοτούσα Αρχή, αφού σύμφωνα με το άρθρο 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων,

«Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την

ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη».

Επίσης, ο μεθοδολογικός οδηγός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το άρθρο 6.3⁶ (σελ. 60) αναφέρει συγκεκριμένα ότι,

«τα μέτρα μετριασμού είναι μέτρα που έχουν ως στόχο την ελαχιστοποίηση, ή ακόμη και την εξάλειψη, των αρνητικών επιπτώσεων που είναι πιθανό να προκύψουν από την υλοποίηση σχεδίου ή έργου, ώστε να μην παραβλαφτεί η ακεραιότητα του τόπου. Τα μέτρα αυτά εξετάζονται στο πλαίσιο του άρθρου 6 παράγραφος 3 και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των προδιαγραφών του σχεδίου ή του έργου ή προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας για το σχέδιο ή έργο».

Η δεσμευτικότητα των όρων μεταφέρθηκε στην εθνική νομοθεσία μέσω του άρθρου 16, εδάφιο 4 του Νόμου 153(Ι)/2003 σύμφωνα με το οποίο:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων των εδαφίων (5) και (6), έργο που υπόκειται σε πολεοδομική άδεια, δημόσιο έργο, ή σχέδιο που καθορίζει το πλαίσιο έγκρισής τους εγκρίνεται ή υιοθετείται από την πολεοδομική αρχή ή την κρατική υπηρεσία, αρχή τοπικής αυτοδιοίκησης ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ανάλογα με την περίπτωση, μόνο εφόσον η γνωμάτευση της περιβαλλοντικής αρχής βεβαιώνει ότι το εν λόγω έργο, δημόσιο έργο ή σχέδιο δεν παραβιάζει την ακεραιότητα της περιοχής ή προκαλεί αλλοίωση του χαρακτήρα της.»

- β.** Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της Οδηγίας ΣΠΕ οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 1, με την επιφύλαξη του άρθρου 5 παράγραφοι 2 και 3, είναι οι εξής:
- (i)** Η περιγραφή σε γενικές γραμμές του περιεχομένου, των κύριων στόχων του σχεδίου ή προγράμματος και της σχέσης με άλλα σχετικά σχέδια και προγράμματα.
 - (ii)** Οι σχετικές πτυχές της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος και η βάση αυτής πιθανή εξέλιξη εάν δεν εφαρμοστεί το σχέδιο ή πρόγραμμα.
 - (iii)** Τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά.
 - (iv)** Τα τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν το σχέδιο ή πρόγραμμα συμπεριλαμβανομένων, κατά κύριο λόγο, εκείνων που αφορούν περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, όπως περιοχές που χαρακτηρίζονται σύμφωνα με τις οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ,
 - (v)** Οι στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που έχουν τεθεί σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο ή σε επίπεδο κρατών μελών, οι οποίοι αφορούν το σχέδιο ή πρόγραμμα, και ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι αυτοί καθώς και τα περιβαλλοντικά ζητήματα έχουν ληφθεί υπόψη κατά την προετοιμασία του.

⁶ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/methodological-guidance_2021-10/EL.pdf

5.3.2 Τοπικό Σχέδιο Ακάμα

Σύμφωνα με τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο (Ν.90/1972), Πολεοδομική Αρχή για την εκπόνηση και τροποποίηση Σχεδίων Ανάπτυξης είναι ο Υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος με Διάταγμα Εκχώρησης Εξουσιών [τα περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Εκχώρηση Εξουσιών) Διατάγματα του 2007 μέχρι 2022, Κ.Δ.Π. 454/2007 και Κ.Δ.Π. 353/2022] έχει εκχωρήσει σχεδόν το σύνολο των εξουσιών του (άρθρα 10, 11, 12Γ, 12Δ, 12Ε, 13, 14, 15, 16 του Ν.90/1972) στο ΠΣ.

Η εκπόνηση του ΤΣΑ, το οποίο ρυθμίζει χρήσεις γης και επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή και μέτρα προστασίας, βασίζεται σε Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για τη Διαχείριση του Ακάμα με αρ. 80.041 και ημερ. 11.1.2016, σύμφωνα με την οποία πρέπει να επανεξεταστεί το υφιστάμενο πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής, μέσα από την ετοιμασία Τοπικού Σχεδίου και την ολοκλήρωσή του εντός 18 μηνών. Το ΠΣ προχώρησε, με μεγάλη καθυστέρηση και οπωσδήποτε εκτός της προθεσμίας που τέθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, στην ετοιμασία δύο Τοπικών Σχεδίων που επηρεάζουν τη Χερσόνησο Ακάμα, το ΤΣΑ και το ΤΣΠ. Επί τούτου, η Υπηρεσία μας ζήτησε από το ΠΣ πληροφόρηση ως τις διοικητικό κόστος που απαιτήθηκε σε όλα τα στάδια διεργασιών ετοιμασίας του ΤΣΑ, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων τις ανθρωπομέρες του προσωπικού που απασχολήθηκαν και τις μισθολογικές κλίμακες. Για το θέμα λάβαμε απάντηση από το ΤΠΟ, ημερ. 7.10.2022, στην οποία παρατίθενται οι ώρες που αναλώθηκαν, ανά άτομο, για διεργασίες που αφορούσαν στο ΤΣΑ, από το 2016 μέχρι σήμερα. Από επεξεργασία των στοιχείων που μας υποβλήθηκαν, την ορθότητα των οποίων δεν μπορούμε να ελέγξουμε, προκύπτει ότι, το σύνολο των ανθρωποωρών που αναλώθηκαν για τον σκοπό αυτό υπερβαίνει τις 35.000, όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Σύνολο ανθρωποωρών που αναλώθηκαν, από το ΤΠΟ, για το ΤΣΑ.

ΘΕΣΗ	ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΕΤΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	A16	2016 - σήμερα	7	706
ΠΡΩΤΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ	A14	2016 - 2019	4	624
ΑΝΩΤΕΡΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ	A13	2016 - σήμερα	7	2.620
ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ	A11	2016 - σήμερα	7	17.463
ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ	A5	2016 - σήμερα	7	13.400
ΣΥΝΟΛΟ				34.813

Πέραν των πιο πάνω, σύμφωνα και πάλι με πληροφόρηση που λάβαμε από το ΤΠΟ, για τις 28 συνεδρίες, κατά τις οποίες το θέμα του ΤΣΑ απασχόλησε την ολομέλεια του Πολεοδομικού Συμβουλίου, κατά την περίοδο 26.4.2017 μέχρι σήμερα, αναλώθηκαν συνολικά 37 ώρες, ενώ η σχετική τριμελής επιτροπή του ΠΣ, που διορίστηκε τον Νοέμβριο του 2017, ανάλωσε επιπρόσθετα, συνολικά 101 ώρες.

Επί του παρόντος και μέχρι την επίσημη Γνωστοποίηση, μέσω δημοσίευσης στην Επίσημη Εφημερίδα, του ΤΣΑ, το πολεοδομικό καθεστώς στην περιοχή του Ακάμα ορίζεται από το ισχύον

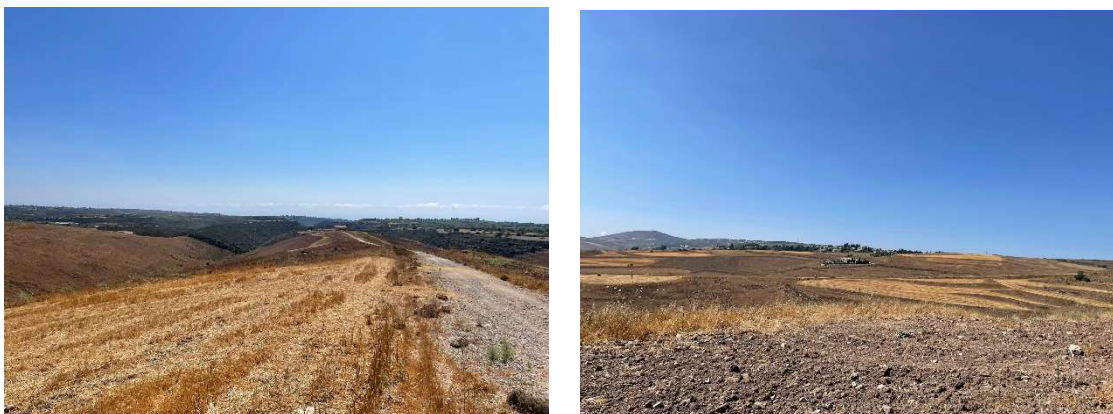
Σχέδιο Ανάπτυξης της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο (Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Πάφου – Χωροταξική Περιοχή IV (2010)).

5.3.2.1 Αρχικό Τοπικό Σχέδιο Ακάμα

Εκτός από τις δύο περιοχές «Natura 2000» της Χερσονήσου Ακάμα, οι οποίες βρίσκονται εξ ολοκλήρου εντός της περιοχής του ΤΣΑ, το ΤΣΑ καλύπτει επίσης εν μέρει και τις περιοχές ΕΖΔ CY400008 Κοίλη -Μαυροκόλυμπος και ΖΕΠ CY4000016 Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής.

Το ΤΣΑ περιλαμβάνει τα διοικητικά όρια οκτώ Κοινοτήτων της Επαρχίας Πάφου, Κάθηκα, Πάνω Αρόδων, Κάτω Αρόδων, Ίννιας, Δρούσειας, Φάσλι, Ανδρολύκου και Νέου Χωριού. Η περιοχή του ΤΣΑ περιλαμβάνει τα Κρατικά Δάση Ακάμα, Χάλαβρον, Πετράτης – Ανδρολύκου και Λαόνα, ενώ μεγάλο της μέρος (περίπου 50%), εμπίπτει στο δίκτυο «Natura 2000», συμπεριλαμβανομένης και της περιοχής που καλύπτει το κρατικό δάσος. Οι μόνιμοι κάτοικοι στην ευρύτερη περιοχή του Ακάμα ανέρχονταν, το 2011, σε περίπου 2.000 άτομα, το μεγαλύτερο ποσοστό των οποίων απασχολείται πλέον στον τριτογενή τομέα, συγκεκριμένα υπηρεσίες, κυρίως με έμφαση στον τουρισμό.

Εικόνα 1: Περιοχή αναδασμού στην Κοινότητα Πάνω Αρόδων

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

Το έγγραφο ΤΣΑ, το οποίο απαρτίζεται από το Κείμενο Πολιτικής και τους συνοδευτικούς χάρτες, ολοκληρώθηκε το 2020. Οι βασικοί στόχοι του, καθώς και οι κύριες τροποποιήσεις που προτείνει στην περιοχή σε σχέση με την υφιστάμενη Δήλωση Πολιτικής για την Ύπαιθρο, αναφέρονται εκτενώς στην Έκθεση της Εμπειρογνώμονος, στο Παράρτημα 1 της παρούσας Ειδικής Έκθεσης.

Σύμφωνα με εθνικές ΜΚΟ, οι οποίες παρουσίασαν ενδελεχώς τις απόψεις τους στο πλαίσιο της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ και την Επιτροπή Αξιολόγησης Επιπτώσεων από Σχέδια/ Προγράμματα, οι τροποποιήσεις που προτείνονται μέσω του ΤΣΑ, αλλάζουν ριζικά τις πρόνοιες της υφιστάμενης Δήλωσης Πολιτικής της Ύπαιθρου και αποδυναμώνουν σημαντικά τις προστατευόμενες περιοχές της Χερσονήσου Ακάμα.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι διαφωνεί επί του πιο πάνω, αφού ενισχύονται σημαντικά οι περιοχές προστασίας, τόσο σε έκταση, όσο και μέσα από ειδικές πρόνοιες πολιτικής που ενδυναμώνουν τις προϋποθέσεις προστασίας των περιοχών αυτών, σε αντίθεση με τις ισχύουσες

πολεοδομικές πρόνοιες της Δήλωσης Πολιτικής. Σημείωσε επίσης ότι, καθοριστικής σημασίας για το θέμα αυτό ήταν οι απόψεις και τα δεδομένα των αρμοδίων Κυβερνητικών Τμημάτων και Υπηρεσιών καθώς και άλλων μη κυβερνητικών φορέων, όπως αυτά τέθηκαν ενώπιον του ΠΣ κατά τα στάδια της δημόσιας διαβούλευσης.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί την άποψή της επί του θέματος.

Το ΤΠΟ υπέβαλε, στις 26.2.2021, στην Περιβαλλοντική Αρχή τη ΣΜΠΕ (αρχική ΣΜΠΕ – 02/2021) του υπό εκπόνηση ΤΣΑ, η οποία συμπεριλαμβάνει και την ΜΕΟΑ, όπως απαιτείται από το άρθρο 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων. Κατά την αξιολόγηση της αρχικής ΣΜΠΕ του ΤΣΑ, έγινε διαβούλευση και υποβλήθηκαν γραπτές απόψεις από τα Τμήματα Δασών, Αναπτύξεως Υδάτων, Γεωργίας, Γεωλογικής Επισκόπησης, Αρχαιοτήτων, την ΥΜ, την ΥΘΠ, τις τοπικές αρχές (ΚΣ Ίννιας και Νέου Χωριού), άλλους φορείς (Κυπριακή Ομοσπονδία Κυνηγιού, Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Γης Ακάμα), ΜΚΟ (Πτηνολογικός, Terra Cypria, Φίλοι του Ακάμα, Φίλοι της Γης Κύπρου, Οικολογική Κίνηση Κύπρου), καθώς και από την Επιτροπή Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα. Στη συνέχεια, η Ad-Hoc επιτροπή εξέτασε τη ΜΕΟΑ, κατά τις συνεδρίες της στις 20.7.2021 και 10.9.2021 και η Επιτροπή Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον εξέτασε τη ΣΜΠΕ στις 10.9.2021. Ακολούθως, η Περιβαλλοντική Αρχή εξέδωσε στις 7.10.2021 τη Γνωμάτευσή της με βάση το Άρθρο 17(6) Ν.102(Ι)/2005, η οποία συμπεριλαμβάνει σε Παραρτήματα τους Όρους της Περιβαλλοντικής Αρχής επί του ΤΣΑ και την Έκθεση ΕΟΑ. Η Γνωμάτευση καταλήγει ότι,

«Η θέση της Περιβαλλοντικής Αρχής είναι ότι παρόλο που το υπό εξέταση Τοπικό Σχέδιο στοχεύει να βελτιώσει την προβληματική κατάσταση που επικρατεί σε σχέση με την ανάπτυξη εκτός ορίου ανάπτυξης βάσει της ισχύουσας Δήλωσης Πολιτικής, διαφαίνεται ότι χρήζει σημαντικής βελτίωσης, συνεπώς εισηγείται την αναθεώρηση προνοιών του».

Η Γνωμάτευση συμπεριλαμβάνει επίσης τις λεπτομερείς απόψεις των μελών της Ad-Hoc Επιτροπής (Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ), Terra Cypria, Πτηνολογικός Σύνδεσμος, Οικολογική Παρέμβαση Φίλοι του Ακάμα).

5.3.2.2 Αναθεωρημένο Τοπικό Σχέδιο

Σε συνέχεια της Γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής ημερ. 7.10.2021, το ΠΣ τροποποίησε σχετικά το ΤΣΑ τον Φεβρουάριο του 2022. Αντίστοιχα, τροποποιήθηκαν/ συμπληρώθηκαν η ΣΜΠΕ και η ΜΕΟΑ (επικαιροποιημένη ΣΜΠΕ-ΜΕΟΑ 02/2022), οι οποίες κατατέθηκαν στην Περιβαλλοντική Αρχή για έκδοση νέας, αναθεωρημένης, Γνωμάτευσης. Η Ad hoc Επιτροπή συνεδρίασε στις 4.4.2022 και στις 19.5.2022 και υπήρξαν λεπτομερείς τοποθετήσεις των διάφορων μελών της Επιτροπής. Η ΣΜΠΕ εξετάστηκε σε συνεδρίες της Επιτροπής στις 19.5.2022 και 22.7.2022 και η τελική Γνωμάτευση εκδόθηκε στις 25.8.2022.

Όπως εκτενέστερα αναφέρεται στην Έκθεση της Εμπειρογνώμονος (Παράρτημα 1), οι βασικές αλλαγές ζωνοποίησης του αναθεωρημένου ΤΣΑ αφορούν στη Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου, στη μείωση της έκτασης και των τριών περιοχών Εξειδικευμένων Αναπτύξεων και στην Τουριστική Ζώνη Ίννιας, ενώ προτείνονται επίσης επιμέρους τροποποιήσεις όρων που αφορούν σε πολεοδομικές ζώνες και πολιτικές.

Εικόνα 2: Θέα της παραλίας Λάρας από την Κοινότητα Ίννιας

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

Διαπιστώσαμε ότι, προτάσεις της Περιβαλλοντικής Αρχής που αφορούν στον επαναπροσδιορισμό της χωροθέτησης κάποιων ζωνών ή τροποποιήσεις όρων σε πολιτικές δεν ενσωματώθηκαν στο αναθεωρημένο ΤΣΑ και επισημάναμε ότι, η μη υιοθέτηση όλων των όρων στο αναθεωρημένο ΤΣΑ δημιουργεί δύο ουσιαστικότερα θέματα:

- α.** Το τροποποιημένο ΤΣΑ δεν αντιμετωπίζει πρόνοιες για τις οποίες η αρχική αξιολόγηση είχε καταδείξει σημαντικές αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις για σημαντικό αριθμό προστατευτέων αντικειμένων.
- β.** Η αδειοδοτούσα Αρχή (Πολυενομοτική Αρχή) δεν σεβάστηκε τις πρόνοιες της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, βάσει των οποίων οι όροι της Περιβαλλοντικής Αρχής που απορρέουν από τη Δέουσα Εκτίμηση (ΜΕΟΑ) είναι δεσμευτικοί.

Επίσης, επισημάναμε ότι πολλές σημαντικές εισηγήσεις, τόσο της αρχικής ΜΕΟΑ, όσο και της αρχικής Γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής, δεν εντάχθηκαν στο τροποποιημένο ΤΣΑ. Συνεπώς, εκφράσαμε την άποψη ότι, δεν διαφαίνεται πως το τροποποιημένο ΤΣΑ μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αναθεώρηση των βασικών συμπερασμάτων της αρχικής αξιολόγησης, η οποία κατέδειξε σημαντικές αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις για σημαντικό αριθμό προστατευτέων αντικειμένων.

Δεδομένου ότι οι όροι της Περιβαλλοντικής Αρχής είναι δεσμευτικοί για τις αδειοδοτούσες Αρχές βάσει εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας, τίθεται επίσης το βασικό νομικό ερώτημα, πως το ΠΣ τροποποίησε το αρχικό έγγραφο ΤΣΑ χωρίς να ενσωματώσει όλους τους όρους που είχε προσδιορίσει η Περιβαλλοντική Αρχή στην Έκθεση ΕΟΑ του Οκτωβρίου 2021.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι η γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής, που δημοσιεύτηκε 7.10.2021, δεν ήταν δεσμευτική καθώς δεν προκύπταν οποιοδήποτε δεσμευτικοί

όροι και δεν είχε ενεργοποιηθεί η διαδικασία της δέουσας αξιολόγησης. Ωστόσο, πλείστοι όροι της γνωμάτευσης έγιναν αποδεκτοί από το ΠΣ, είτε πλήρως είτε μερικώς, ενώ στη βάση του πλαισίου που έθεσε η Περιβαλλοντική Αρχή στις 7.10.2021, το ΠΣ πρότεινε σειρά αναπροσαρμογών υπό τη μορφή Ζωνών ή/και ειδικών προνοιών πολιτικής, προς ικανοποίηση των Στρατηγικών Στόχων για την κοινωνική και οικονομική πτυχή της ανάπτυξης των Κοινοτήτων.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τη θέση της επί του θέματος.

Δέουσα Εκτίμηση του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα.

Για να εξεταστεί στην παρούσα ανάλυση κατά πόσο η αξιολόγηση του ΤΣΑ πληροί τις υποχρεώσεις βάσει του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων αναλύθηκαν, από την εμπειρογνώμονα της Υπηρεσίας μας, τα παρακάτω θέματα τα οποία απορρέουν από τη μεθοδολογική καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 6.3, ημερ. 28.9.2021⁷.

- ◆ Είναι η συλλογή πληροφοριών ενδελεχής, δηλαδή καλύπτει επαρκώς όλους τους οικοτόπους και τα είδη χαρακτηρισμού των δύο περιοχών Natura 2000 του Ακάμα;
- ◆ Γίνεται προσδιορισμός και αξιολόγηση των επιπτώσεων του σχεδίου λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης του τόπου;
- ◆ Εξετάζονται λεπτομερώς οι δυνητικές επιπτώσεις του ΤΣΑ μεμονωμένα ή από κοινού με άλλα υφιστάμενα ή μελλοντικά έργα και σχέδια;
- ◆ Διαπιστώνεται αν το ΤΣΑ μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων;
- ◆ Εξετάζονται επαρκώς τα μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων;
- ◆ Λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με το κοινό;

Σύμφωνα με τη μεθοδολογική καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:

«Η εκτίμηση που διενεργείται βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 3 της Οδηγίας για τους οικοτόπους πρέπει να περιλαμβάνει πλήρεις, ακριβείς και οριστικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα, λαμβανομένων υπόψη των πλέον προωθημένων επιστημονικών γνώσεων επί του θέματος. Πρέπει να είναι σε θέση να εξαλείψει όλες τις εύλογες επιστημονικές αμφιβολίες ως προς τις επιπτώσεις του προτεινόμενου σχεδίου ή έργου στον σχετικό προστατευόμενο τόπο. Τα συμπεράσματα της δέουσας εκτίμησης πρέπει να σχετίζονται σαφώς με την ακεραιότητα του τόπου και τους στόχους διατήρησής του. Εάν στην εκτίμηση συνάγεται το συμπέρασμα ότι θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα του τόπου, θα πρέπει να διευκρινίζεται για ποιες πτυχές, μετά την εφαρμογή μέτρων μετριασμού, ενδέχεται να υπάρξουν υπολειπόμενες αρνητικές επιπτώσεις.»

⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/methodological-guidance_2021-10/EL.pdf

5.3.3 Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης

5.3.3.1 Αρχική ΜΕΟΑ

Το αρχικό ΤΣΑ υποβλήθηκε, όπως προβλέπεται από το άρθρο 16 του Ν.153(Ι)/2003, σε μελέτη δέουσας εκτίμησης (ΜΕΟΑ) η οποία συμπεριλαμβάνεται στη ΣΜΠΕ, που εκπονήθηκε, για τη Πολεοδομική Αρχή, από ιδιώτη σύμβουλο τον Φεβρουάριο 2021. Η ΜΕΟΑ αποτελεί το κεφάλαιο 10 της ΣΜΠΕ.

Όπως η Εμπειρογνώμονας καταλήγει στην Έκθεσή της (Παράρτημα 1), η αρχική ΜΕΟΑ δεν πληροί τις πρόνοιες του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων που αφορά στη δέουσα εκτίμηση. Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που αφορούν την αρχική δέουσα εκτίμηση (ΜΕΟΑ) είναι ως εξής:

- α. Στόχοι διατήρησης:** Η ΜΕΟΑ δεν σχολιάζει ενδελεχώς την έλλειψη ειδικών στόχων διατήρησης και τις δυσκολίες που δημιουργούνται στην αξιολόγηση των επιπτώσεων από αυτή την έλλειψη. Επίσης, η ΜΕΟΑ δεν προβαίνει σε καμία αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων του ΤΣΑ όσον αφορά έστω και τους ειδικούς στόχους της ΖΕΠ ή της ΕΖΔ, όπως αυτοί έχουν άτυπα καθοριστεί στα σχετικά διαχειριστικά σχέδια.
- β. Κάλυψη τόπων, οικοτόπων και ειδών:** Η ΜΕΟΑ δεν αναφέρεται και δεν αναλύει πιθανές επιπτώσεις στις άλλες δύο περιοχές, οι οποίες και αυτές καλύπτονται από το ΤΣΑ, δηλαδή την ΕΖΔ CY400008 Κοίλη-Μαυροκόλυμπος και την ΖΕΠ CY4000016 Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής. Επίσης, στην ΜΕΟΑ δεν γίνεται ποιοτική ή ποσοτική αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά τύπο οικοτόπου ή ανά είδος, ενώ απουσιάζει η αξιολόγηση για τις πιθανές επιπτώσεις σε ένα σημαντικό αριθμό οικοτόπων και ειδών των ΤΕΔ της ΕΖΔ και της ΖΕΠ.
- γ. Σωρευτικές επιπτώσεις:** Η ΜΕΟΑ αναφέρεται επιγραμματικά σε δυνητικές σωρευτικές επιπτώσεις των επιμέρους ζωνών, στην ενότητα που συζητάει τις δυνητικές επιπτώσεις ανά Ζώνη. Πέραν από αυτή την πολύ γενική προσέγγιση του θέματος των σωρευτικών επιπτώσεων, η ΜΕΟΑ δεν παρέχει ενδελεχή αξιολόγηση αυτού του βασικότατου θέματος, ούτε για το σύνολο των προνοιών του ΤΣΑ, ούτε για τη πολύ σημαντική σειρά σχεδίων που είναι είτε υπό υλοποίηση ή που προβλέπονται (π.χ. Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, Δήλωση Πολιτικής για τον εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό, ΤΣΠ, κατασκευή 14 κόμβων υποδομών και βελτίωσης του οδικού δικτύου στο ΕΔΠ Ακάμα, Σχέδιο για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο, Μελέτη Εκτίμησης της Βοσκοϊκανότητας και Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης στη Χερσόνησο Ακάμα, κατασκευή δημόσιου παραλιακού πεζόδρομου στον Δήμο Πέγειας, κατασκευή αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλις, παράνομα υποστατικά).
- δ. Ασάφειες/έλλειψη λογικής ακολουθίας σε κάποια συμπεράσματα:** Έχουν εντοπισθεί ασάφειες στην ΜΕΟΑ όσον αφορά την αξιολόγηση των επιπτώσεων και τα σχετικά μέτρα μετριασμού για συγκεκριμένες πολεοδομικές ζώνες:
 - (i)** Δα1-ΤΑ Προστατευόμενη Ζώνη Ακάμα: Ενώ η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι αυτή η Ζώνη μπορεί να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ/ΖΕΠ, αναφέρει επίσης ότι οι επιτρεπόμενες

αναπτύξεις δεν παρουσιάζουν σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση, και ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις δεν μπορούν να αξιολογηθούν στην παρούσα φάση.

- (ii) Τ3α2α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό): Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι αυτή η Ζώνη αναμένεται να ασκήσει επιπρόσθετη πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής περιοχής Natura 2000 με άμεσο, έμμεσο και συσσωρευτικό χαρακτήρα και τονίζει την ευαισθησία της εν λόγω δορυφορικής περιοχής λόγω του μικρού μεγέθους της και λόγω του ότι ήδη πλαισιώνεται από σημαντικό αριθμό αναπτύξεων. Παρόλα αυτά, η ΜΕΟΑ δεν προτείνει μέτρα μετριασμού, και
- (iii) Γγ1 (κτηνοτροφική Ζώνη – Νέο Χωριό): Η Ζώνη είναι προς το παρόν Ζώνη Προστασίας Δα2 και Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής και ενώ προτείνεται η τροποποίηση της σε κτηνοτροφική Ζώνη και παρά το γεγονός ότι είναι εντός της ΕΖΔ/ΖΕΠ, η ΜΕΟΑ θεωρεί ότι οι επιπτώσεις είναι «μικρές» και δεν προτείνει μέτρα μετριασμού.

- ε. **Επιπτώσεις στην ακεραιότητα των ΕΖΔ και ΖΕΠ:** Η ΜΕΟΑ αξιολογεί τις επιπτώσεις των υπό μελέτη ζωνών/υποδομών στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ σε μορφή πίνακα, αλλά δεν παραθέτει κάποια επιπλέον ανάλυση/συζήτηση των αποτελεσμάτων που συνοψίζονται στον πίνακα. Επίσης, η ΜΕΟΑ καταλήγει, για διάφορες ζώνες του ΤΣΑ, ότι κάποιες από τις επιπτώσεις τους στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ είναι αβέβαιες. Συνεπάγεται λοιπόν, δεδομένης της αρχής της προφύλαξης, ότι αν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το αν θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις από συγκεκριμένες πρόνοιες του ΤΣΑ, τότε οι εν λόγω πρόνοιες δεν μπορεί να εγκριθούν.
- στ. **Άλλες σημαντικές ελλείψεις:** Η αρχική ΜΕΟΑ δεν παρέχει ξεχωριστή ανάλυση για προτεινόμενες πολιτικές όπως η μεμονωμένη κατοικία, το επισκέψιμο αγρόκτημα και οι εξειδικευμένες αναπτύξεις. Αυτό συνιστά σημαντική έλλειψη, καθώς τέτοιου είδους διάσπαρτες αναπτύξεις εκτός ορίων ανάπτυξης δύναται να επηρεάζουν σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Όσον αφορά στα παράνομα υποστατικά που αναφέρονται στο σημείο (γ) πιο πάνω, γίνεται εκτενής αναφορά στην Παράγραφο 6 της παρούσας Έκθεσης.

5.3.3.2 Αναθεωρημένη ΜΕΟΑ (ανΜΕΟΑ)

Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ, που εμπεριέχει και την ανΜΕΟΑ, ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2022.

Όπως εκτενώς περιγράφει η Εμπειρογνώμονας στην Έκθεσή της (Παράρτημα 1), τα συμπεράσματα που αφορούν στην αναθεωρημένη ΜΕΟΑ είναι τα εξής:

- α. Η ανΜΕΟΑ δεν καλύπτει τις περισσότερες ελλείψεις της αρχικής ΜΕΟΑ που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.
- β. Η ανΜΕΟΑ δεν επικαιροποιεί κάποιες αρχικές εκτιμήσεις που αφορούν σε κύρια θέματα της ανάλυσης, όπως:

- (i) τις επιπτώσεις των τροποποιήσεων στα επιμέρους προστατευτέα αντικείμενα της ΕΖΔ και της ΖΕΠ, και
 - (ii) τις επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων.
- γ. Η ανΜΕΟΑ, αντί αντισταθμιστικών μέτρων, προτείνει, σε διάφορες περιπτώσεις, δικλίδες ασφαλείας σε επίπεδο έργου ή σε μεταγενέστερο στάδιο. Μία τέτοιου είδους προσέγγιση αναιρεί τον στόχο του στρατηγικού σχεδιασμού και της στρατηγικής αξιολόγησης και δεν μπορεί να γίνει δεκτή στο πλαίσιο μιας ΣΜΠΕ και μιας Δέουσας Εκτίμησης.

5.3.4 Έκδοση Εκθέσεων ΕΟΑ και Γνωματεύσεις ΣΜΠΕ

Η αρχική Έκθεση ΕΟΑ του αρχικού ΤΣΑ εκδόθηκε στις 7.10.2021, από την Περιβαλλοντική Αρχή (Τμήμα Περιβάλλοντος) και η αναθεωρημένη Έκθεση ΕΟΑ εκδόθηκε στις 19.7.2022, σε συνέχεια δύο συνεδριάσεων της Ad Hoc Επιτροπής ΕΟΑ, που πραγματοποιήθηκαν στις 4.4.2022 και 19.5.2022. Στη συνέχεια, η Περιβαλλοντική Αρχή εξέδωσε συμπληρωματική Έκθεση ΕΟΑ στις 9.8.2022 και στις 25.8.2022 την τελική Έκθεση ΕΟΑ.

Η αρχική Γνωμάτευση ΣΜΠΕ εκδόθηκε στις 7.10.2021 και η τελική Γνωμάτευση ΣΜΠΕ (που συμπεριλαμβάνει και την Έκθεση ΕΟΑ) στις 25.8.2022, κατόπιν δύο συνεδριάσεων της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα, που έγιναν στις 19.5.2022 και 22.7.2022.

5.3.4.1 Αρχική αξιολόγηση ΤΣΑ από τις αρμόδιες Αρχές

Πιο κάτω παρατίθενται συνοπτικά τα συμπεράσματά μας που αφορούν στην αρχική Γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής και που αναφέρονται εκτενέστερα στην Έκθεση της Εμπειρογνώμονος της Υπηρεσίας μας (Παράρτημα 1).

- α. Η Γνωμάτευση προσδιορίζει με σαφήνεια τις σημαντικές αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις του ΤΣΑ στις περιοχές ΕΖΔ/ΖΕΠ και προσδιορίζει επίσης μία σειρά περιβαλλοντικών όρων για τροποποίηση του αρχικού ΤΣΑ.
- β. Η Γνωμάτευση δεν αναφέρεται στις προαναφερθείσες ελλείψεις της ΜΕΟΑ (έλλειψη αξιολόγησης σε σχέση με τους ειδικούς στόχους διατήρησης, μη αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων, μερική αξιολόγηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων, έλλειψη αξιολόγησης για όλους τους οικοτόπους και είδη χαρακτηρισμού των περιοχών, κλπ.), και δεν ζητάει να καλυφθούν.
- γ. Η Γνωμάτευση δεν ενσωματώνει ή δεν αναλύει για ποιο λόγο δεν ενσωματώνονται κάποιες σημαντικές και εμπειριστατωμένες προτάσεις των μελών της Ad-Hoc Επιτροπής (π.χ. ένσταση κατά της προτεινόμενης αλλαγής της Ζώνης Δα2 σε Γα2).

Σχετικά με το σημείο (β) πιο πάνω, ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι, όσον αφορά στη διαδικασία δέουσας εκτίμησης, η αξιολόγηση στην οποία προβαίνει η Περιβαλλοντική Αρχή δεν αφορά μόνο τη ΜΕΟΑ, η οποία αποτελεί μέρος της πληροφόρησης και των στοιχείων που έχει ενώπιόν της για την αξιολόγηση έργων ή σχεδίων στο πλαίσιο, ενώ η ποιότητα των όποιων στοιχείων υποβάλλονται από τον υπεύθυνο υλοποίησης ή/και τους μελετητές του σχεδίου, δεν

επηρεάζει την επιστημονικότητα ή την ακεραιότητα της όλης διαδικασίας. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, οι ΜΕΟΑ αξιολογούνται από ειδικούς και εμπειρογνώμονες, υπό τον συντονισμό του ΤΠ και κρίνονται κατάλληλα και επιστημονικά. Μας πληροφόρησε επίσης ότι η Γνωμάτευση ενσωματώνει την Έκθεση ΕΟΑ και όχι απευθείας τις απόψεις των μελών της Ad-Hoc Επιτροπής.

5.3.4.2 Αναθεωρημένη αξιολόγηση του ΤΣΑ από τις αρμόδιες Αρχές

Όπως προαναφέρθηκε, έγιναν οι σχετικές συναντήσεις της Ad-Hoc Επιτροπής στις 4.4.2022 και 19.5.2022, όπου υπήρξαν λεπτομερείς τοποθετήσεις των διαφόρων μελών της Επιτροπής (Πτηνολογικός Σύνδεσμος, ΟΠΟΚ και Terra Cypria), ενώ υποβλήθηκαν συμπληρωματικά και διευκρινιστικά στοιχεία από το ΤΠ και την ΥΘΠ.

Το ΤΠ εξέδωσε την αναθεωρημένη έκθεση ΕΟΑ του ΤΣΑ στις 19.7.2022 και στις 9.8.2022 εξέδωσε σχετική συμπληρωματική έκθεση. Στις 25.8.2022 εξέδωσε την τελική έκθεση, η οποία αντικατέστησε τις δύο προηγούμενες.

Τα συμπεράσματά μας, όπως αυτά καταγράφονται εκτενώς στην Έκθεση της Εμπειρογνώμονος (Παράρτημα 1) είναι τα εξής:

- α.** Η τελική Έκθεση ΕΟΑ της Περιβαλλοντικής Αρχής (Τμήμα Περιβάλλοντος) καταλήγει σαφώς ότι το ΤΣΑ μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με σημαντικές διαφοροποιήσεις.
- β.** Οι όροι που έχουν καθοριστεί από την Περιβαλλοντική Αρχή στην τελική της έκθεση ημερ. 25.8.2022 είναι εκτενείς και ουσιαστικοί και καλύπτουν κατά το μέγιστο τις κύριες ανησυχίες που είχαν εντοπιστεί σχετικά με τις επιπτώσεις συγκεκριμένων πολεοδομικών ζωνών και πολιτικών για τις οποίες τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων για αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις είναι καταφανή.
- γ.** Κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης του ΤΣΑ έγιναν προσπάθειες να αντιμετωπιστούν με μέτρα μετριασμού σημαντικές πρόνοιες των οποίων οι επιπτώσεις έχουν κριθεί ως σημαντικές. Στις αρχικές φάσεις της αξιολόγησης, πολλά από αυτά τα μέτρα δεν εγγυόντουσαν τον αποτελεσματικό μετριασμό των επιπτώσεων. Οι αδυναμίες αυτές καλύφθηκαν σε μεγάλο βαθμό στις τελικές φάσεις της αξιολόγησης.
- δ.** Έγινε επίσης μια προσπάθεια, έστω και την ύστατη στιγμή, με την τελική Έκθεση ΕΟΑ της Περιβαλλοντικής Αρχής, να καλυφθούν διάφορες βασικές ενότητες που δεν είχαν καλυφθεί στις προηγούμενες αξιολογήσεις. Ωστόσο, κάποιες πρόνοιες του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων δεν εξετάστηκαν ενδελεχώς και θα έχρηζαν περαιτέρω ανάλυσης, όπως οι ελλείψεις που αφορούν την απουσία ειδικών στόχων διατήρησης, η ενδελεχής εκτίμηση για όλα τα είδη και οικοτόπους που αναγράφονται στα ΤΕΔ των περιοχών, η εκτίμηση για όλες τις περιοχές «Natura 2000» που επηρεάζονται από το ΤΣΑ, η εκτίμηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων και η ενδελεχής αξιολόγηση για τις σωρευτικές επιπτώσεις.
- ε.** Όσον αφορά το θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων, η μη συγχρονισμένη εκπόνηση των Τοπικών Σχεδίων Ακάμα και Πέγειας, εκ μέρους του ΤΠΟ, είναι μάλλον σημαντική αστοχία, καθώς δεν επιτρέπει τον αποτελεσματικό σχεδιασμό των σημαντικότερων αυτών

χωροταξικών εργαλείων. Συνεπάγεται επίσης ότι δεν μπορεί να γίνει συγχρονισμένη αξιολόγηση των δύο τοπικών σχεδίων από την Περιβαλλοντική Αρχή.

Όσον αφορά στο θέμα των διαβουλεύσεων, διαφάνηκε ότι οι σχετικές διαδικασίες με τους εμπλεκόμενους φορείς και το ευρύτερο κοινό τηρήθηκαν τυπικά, όσον αφορά στο αρχικό έγγραφο ΤΣΑ, αφού φαίνεται να έγιναν οι απαραίτητες, από τη νομοθεσία, δημόσιες διαβουλεύσεις για το αρχικό ΤΣΑ τον Μάρτιο και Απρίλιο 2021, κατά τη διάρκεια των οποίων υποβλήθηκαν σχόλια από εμπλεκόμενους φορείς.

Από τις διαβουλεύσεις διαφάνηκε ότι υφίστανται διαμετρικά αντίθετες απόψεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, όσον αφορά τους στόχους και τη γενική κατεύθυνση του ΤΣΑ, καθιστώντας την ενσωμάτωση όλων των απόψεων αδύνατη. Όμως, όσον αφορά το κατά πόσο λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς, όπως προκύπτει από την εκτενή ανάλυση του θέματος στην Έκθεση της Εμπειρογνώμονος, πολλές επιστημονικά υποστηριγμένες απόψεις εμπλεκόμενων φορέων δεν είχαν ληφθεί υπόψη στο τροποποιημένο ΤΣΑ και η έλλειψη σχετικών τροποποιήσεων του ΤΣΑ δεν είχε αιτιολογηθεί δεόντως ή και καθόλου από την αρμόδια Περιβαλλοντική Αρχή στις ενδιάμεσες φάσεις της αξιολόγησης.

Επισημάναμε ότι, πέραν των υποχρεώσεων των αρμόδιων Αρχών στο πλαίσιο των διαδικασιών του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων για αιτιολόγηση των αποφάσεών τους, όταν αυτές δεν συνάδουν με τοποθετήσεις ενδιαφερόμενων φορέων, που όμως υποστηρίζονται με επιστημονικά δεδομένα και επιχειρήματα, η εν λόγω αιτιολόγηση εκ μέρους των αρμόδιων Αρχών είναι υποχρεωτική και βάση του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου του 1999 (Ν.158(I)/1999).

Ο Διευθυντής του ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι όλες οι αποφάσεις του ΠΣ αιτιολογούνται, στη βάση των δεδομένων που έχει ενώπιόν του, ενώ κατά την υποβολή γραπτών εισηγήσεων του κοινού προς το ΠΣ, δεν υποβλήθηκαν οποιεσδήποτε επιστημονικά τεκμηριωμένες απόψεις για τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Μας πληροφόρησε επίσης ότι η ίδια υποχρέωση δεσμεύει το ΠΣ όταν εξετάζει τα αιτήματα των Τοπικών Αρχών, με βάση τις πρόνοιες του άρθρου 12Ε του Ν.90/1972.

Επίσης, όπως προκύπτει από αλληλογραφία των ΜΚΟ, σε κάποιες φάσεις της αξιολόγησης, παρατηρήθηκε μία προσπάθεια επίσπευσης των διαδικασιών έκδοσης περιβαλλοντικής έγκρισης και δημοσίευσης του υπό αναθεώρηση ΤΣΑ και αντίστοιχη επίσπευση των διαδικασιών της αξιολόγησης ΣΜΠΕ-ΜΕΟΑ και των διαδικασιών της Ad-hoc Επιτροπής, όπως π.χ. αίτημα της Περιβαλλοντικής Αρχής για γραπτή υποβολή των τελικών τοποθετήσεων από τα Μέλη της εν λόγω Επιτροπής εντός μίας εβδομάδας⁸. Επισημαίνουμε ότι, τέτοιου είδους επισπεύσεις, δύναται να επηρεάσουν την ποιότητα των διαβουλεύσεων εάν ο παρεχόμενος χρόνος δεν είναι εύλογα επαρκής.

Εκφράσαμε επίσης την ανησυχία μας για την έκδοση αλληπάλληλων αναθεωρήσεων της Έκθεσης ΕΟΑ, γεγονός που δημιουργεί ερωτηματικά αναφορικά με τον τρόπο διενέργειας των εκτιμήσεων

⁸ Βλέπε λεπτομερέστερη περιγραφή του θέματος στην επιστολή της ΟΠΟΚ, 30/05/2022, ενότητα 2, και σχετική αναφορά στην επιστολή του Πτηνολογικού Συνδέσμου, 27/05/2022, και στην επιστολή της Terra Cyprica, 27/05/2022.

περιβαλλοντικών επιπτώσεων και ζητήσαμε από τον Διευθυντή ΤΠ, μεταξύ άλλων, να μας πληροφορήσει για τους λόγους που προέκυψε η ανάγκη έκδοσης τεσσάρων κειμένων Έκθεσης ΕΟΑ για το ΤΣΑ, δηλαδή την αρχική, την αναθεωρημένη, τη συμπληρωματική και την επικαιροποιημένη. Επισημάναμε ότι, οι Εκθέσεις αυτές δεν περιορίζονται σε αλλαγές λεκτικής διατύπωσης, όπως μας ανέφερε στα σχόλιά της, επί τούτου, η Περιβαλλοντική Αρχή, αλλά επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στους όρους που θέτει. Ζητήσαμε επίσης να μας πληροφορήσει για τους λόγους που η Περιβαλλοντική Αρχή διαμόρφωσε διαφορετική άποψη σε σχέση με την επέκταση της Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν φαίνεται να τέθηκαν ενώπιόν της νέα επιστημονικά δεδομένα που να αλλοιώναν τα συμπεράσματα σε σχέση με τις σοβαρές, αρνητικές, μη αναστρέψιμες συνέπειες που θα επέφερε η προτεινόμενη επέκταση στα είδη καθορισμού της γειτονικής περιοχής «Natura 2000».

Από την απάντηση του Διευθυντή ΤΠ, προέκυψαν τα ακόλουθα:

α. Μας εξηγήθηκε τους λόγους που η Περιβαλλοντική Αρχή έκρινε αναγκαία την έκδοση των τεσσάρων αυτών κειμένων, αναφέροντας, επί λέξη, ότι *«η τελική Έκθεση ΕΟΑ, που εκδόθηκε στις 25.8.2022, αποτελεί την τελική...»*. Ωστόσο, όπως πληροφορηθήκαμε, εκ των υστέρων ζήτησε απόψεις από τα μέλη της Ad Hoc Επιτροπής, σε σχέση με εκ νέου διαφοροποίηση ουσιαστικού όρου της Έκθεσης ΕΟΑ, που αφορά στα επισκέψιμα αγροκτήματα.

Ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι η επικοινωνία με τα μέλη της Ad-Hoc Επιτροπής αφορούσε στην αποστολή χαρτών και την υποβολή απόψεων, κατά πόσο θα μπορούσε να γίνει πιο ξεκάθαρος ο όρος ως προς τον σκοπό του.

β. Σε σχέση με την τροποποίηση του όρου για τη Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου, μας ανέφερε, επί λέξη, ότι *«Η διαμόρφωση στην τελική Έκθεση για επανεξέταση της επέκτασης σε ορίζοντα 3 χρόνων επήλθε, όχι λόγω νέων περιβαλλοντικών στοιχείων ή εκτιμήσεων, αλλά αφορούσε συγκεκριμένα στοιχεία για την παρούσα διαθεσιμότητα υλικού από την υφιστάμενη ζώνη, σε σχέση και με τη ζήτηση, η οποία δεν δικαιολογεί την άμεση/επείγουσα αναγκαιότητα, στο παρόν στάδιο, της περαιτέρω επέκτασης της λατομικής ζώνης.»* Όπως πληροφορηθήκαμε, διαφαίνεται ότι έχει εξευρεθεί άλλη εναλλακτική λύση, για επέκταση της εν λόγω ζώνης στην αντίθετη, προς την περιοχή του δικτύου «Natura 2000», περιοχή.

Σε σχέση με τα πιο πάνω, ζητήσαμε από τον Διευθυντή ΤΠ, να μας πληροφορήσει τα ακόλουθα:

α. Εάν ισχύει η πληροφορία για ενδεχόμενη έκδοση άλλης έκθεσης ΕΟΑ, παρά την αναφορά του, μόλις δέκα ημέρες πριν, ότι η Έκθεση ΕΟΑ που εξέδωσε στις 25.8.2022 ήταν η τελική. Εάν ναι, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε τί προκάλεσε αυτή την ανάγκη και εάν έχουν τεθεί ενώπιόν του νέα επιστημονικά δεδομένα που τροποποιούν την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όπως έχουν ήδη καταγραφεί. Επίσης, ζητήσαμε ενημέρωση εάν, βάσει του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, εθνικού και κοινοτικού, η Περιβαλλοντική Αρχή δικαιολογείται να εκδίδει και να δημοσιεύει, για το ίδιο θέμα, αλληπάλληλες Εκθέσεις, ιδιαίτερα στην περίπτωση Σχεδίων (όπως του υπό εξέταση) για τα οποία έχει ήδη εκδοθεί και Γνωμάτευση ΣΜΠΕ, στάδιο που έπεται της έκδοσης Έκθεσης ΕΟΑ. Επισύραμε επίσης την

προσοχή στην ανάγκη για αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων που ενδέχεται να επιφέρει τυχόν αλλαγή του όρου, στη βάση επιστημονικών δεδομένων και τεκμηρίωσης.

Ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι, η ανάγκη για διερεύνηση ενδεχόμενης έκδοσης αναθεωρημένης Έκθεσης για τροποποίηση του όρου «7.1.2.3 Επισκέψιμα αγροκτήματα να επιτρέπονται μόνο όπου υπάρχει υφιστάμενο δίκτυο υδροδότησης και ηλεκτροδότησης, κατά τη δημοσίευση του Τοπικού Σχεδίου», προέκυψε αφού εκδόθηκε η Γνωμάτευση στις 25.8.2022 και μετά από συνάντηση με το ΠΣ στις 31.8.2022, κατά την οποία διαφάνηκε ότι οι περιορισμοί που τέθηκαν για τη χωροθέτηση επισκέψιμων αγροκτημάτων ουσιαστικά και χωρίς να ήταν αυτή η πρόθεση, ακυρώνουν την εν λόγω πρόνοια για χωροθέτησή τους σε περιοχές εκτός των ορίων ανάπτυξης των Κοινοτήτων, κάτι το οποίο δεν αποτέλεσε τον στόχο του εν λόγω όρου. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, ανεξάρτητα από την επαναδιατύπωση του πιο πάνω όρου, θα συνεχίσουν να ισχύουν οι όροι που διασφαλίζουν την προστασία των ειδών και των οικοτόπων των περιοχών του δικτύου «Natura 2000» και επιτρέπουν τη ρύθμιση των σωρευτικών επιπτώσεων, ενώ θα γίνεται και αξιολόγηση σε επίπεδο έργου.

Όσον αφορά στην έκδοση αλληπάλληλων κειμένων, διευκρίνισε ότι στο πρώτο κείμενο, δόθηκαν γενικές κατευθυντήριες γραμμές, το δεύτερο αφορούσε στο αναθεωρημένο Σχέδιο, το τρίτο ήταν συμπληρωματικό έγγραφο για αποσαφήνιση συγκεκριμένων όρων και το τέταρτο κείμενο ετοιμάστηκε μετά τις υποδείξεις της προκαταρκτικής έκθεσης της εμπειρογνώμονα με την οποία συμβλήθηκε η Υπηρεσία μας, αφού η Περιβαλλοντική Αρχή θέλησε να υποβάλει ένα πιο λεπτομερές έγγραφο στο οποίο να διαφαίνεται η διαδικασία εκτίμησης των σωρευτικών επιπτώσεων και των επιπτώσεων ανά είδος/οικότοπο. Στο τέταρτο κείμενο συμπεριλήφθηκε επίσης και η αλλαγή του όρου για τη Λατομική Ζώνη.

- β.** Σύμφωνα με την παρ. 4.6.3 του ερμηνευτικού οδηγού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Διαχείριση των τόπων του δικτύου Natura 2000 - Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους», η δέουσα εκτίμηση εστιάζει στην εκτίμηση των επιπτώσεων στον τόπο τις οποίες συνεπάγεται το σχέδιο ή έργο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης του τόπου. Ωστόσο, με έκπληξη διαπιστώσαμε ότι, σύμφωνα με τα όσα ο Διευθυντής ΤΠ μας απάντησε, η περίληψη του όρου για επαναξιολόγηση του θέματος της επέκτασης της Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου δεν βασίζεται σε εκτίμηση επιπτώσεων με βάση τους στόχους διατήρησης του τόπου, αλλά σε κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους, πράγμα ασύμβατο με το θεσμικό πλαίσιο.
- γ.** Εντύπωση προκαλεί και το γεγονός ότι, στο στάδιο αυτό, και αφού προβαλλόταν ως επιτακτική η ανάγκη επέκτασης της Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου προς τις παρυφές των γειτνιάζοντων φαραγγιών, που είναι ενταγμένα στην περιοχή του δικτύου «Natura 2000», έχουν εξευρεθεί νέες εναλλακτικές επιλογές, που δεν είχαν τεθεί ενώπιον της Περιβαλλοντικής Αρχής, των μελετητών και των μελών της Ad Hoc επιτροπής κατά τις αξιολογήσεις που είχαν προηγηθεί.

Ο Διευθυντής του ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι, μέρος της προτεινόμενης επέκτασης της Λατομικής Ζώνης είχε επιτραπεί υπό αυστηρές προϋποθέσεις. Μας πληροφόρησε επίσης ότι,

παρά το πιο πάνω, η Περιβαλλοντική Αρχή έλαβε λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τη διαθεσιμότητα υλικού, έκρινε ότι οι ανάγκες για επέκταση της Λατομικής Ζώνης δεν είναι άμεσες και άρα είναι ορθολογικό να γίνει η επανεξέταση της εν λόγω επέκτασης τα επόμενα τρία χρόνια, σύμφωνα με τα δεδομένα. Όσον αφορά στην εναλλακτική λύση, μας ανέφερε ότι έχει ζητηθεί η κατά παρέκκλιση επέκταση της λατομικής δραστηριότητας των υφιστάμενων αδειοδοτημένων εγκαταστάσεων εντός της κτηνοτροφικής ζώνης, η οποία χωροθετείται προς το όριο της ΖΕΠ και ΕΖΔ. Η εν λόγω επέκταση θα εξεταστεί για δυνητικές επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους και σε καμία περίπτωση η Περιβαλλοντική Αρχή δεν νομιμοποιεί έμμεσα περιοχές ή Ζώνες οι οποίες δυνητικά να έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Επισύραμε επίσης την προσοχή στο γεγονός ότι, κατά τον έλεγχό μας, εντοπίσαμε σημαντικό αριθμό παράνομων υποστατικών εντός και πλησίον της προστατευόμενης περιοχής του δικτύου «Natura 2000» της Χερσονήσου Ακάμα, που καταγράφουμε στο Μέρος 6 «Παρανομίες» της παρούσας Ειδικής Έκθεσης και υπογραμμίσαμε ότι, ορισμένες από αυτές, που μάλιστα είναι συμφερόντων γνωστών επιχειρηματιών ανάπτυξης γης στην περιοχή, ενδέχεται να ευνοηθούν από τυχόν τροποποίηση του όρου που αφορά στα επισκέψιμα αγροκτήματα. Τονίσαμε ότι η Υπηρεσία μας θεωρεί απαράδεκτη τη νομιμοποίηση παράνομων υποστατικών, ιδιαίτερα εντός της περιοχής του δικτύου «Natura 2000». Αντίθετα, εκφράσαμε την άποψη ότι, το ΤΠ, ως Περιβαλλοντική Αρχή, έχει ευθύνη για αποκατάσταση των παρανομιών και προστασία του περιβάλλοντος και προώθησης της λήψης των αναγκαίων μέτρων, στη βάση των διατάξεων του περί της Περιβαλλοντικής Ευθύνης όσον αφορά στην Πρόληψη και την Αποκατάσταση Περιβαλλοντικής Ζημιάς Νόμου του 2007.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι σύμφωνα με τον Ν. 90/1972, οι διαβουλεύσεις με το κοινό είναι ρυθμισμένες θεσμικά και ότι οι διαβουλεύσεις που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο των προνοιών του άρθρου 12Γ του εν λόγω Νόμου αναλύθηκαν ανά θεματική ενότητα και αποτυπώθηκαν σε σχέδιο, ενώ οι απόψεις αυτές αξιολογήθηκαν επίσης σε σχέση με τις απόψεις Κυβερνητικών Τμημάτων και Υπηρεσιών. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, κατά την υποβολή γραπτών εισηγήσεων του κοινού προς το ΠΣ δεν υποβλήθηκαν οποιεσδήποτε επιστημονικά τεκμηριωμένες απόψεις για τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Μάς πληροφόρησε επίσης ότι, όσον αφορά στις αναφερόμενες διαβουλεύσεις, που έγιναν τον Μάρτιο και Απρίλιο του 2021, αυτές διενεργήθηκαν από την Περιβαλλοντική Αρχή, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αξιολόγησης των προκαταρκτικών αποφάσεων του ΠΣ για την περιοχή μελέτης. Σύμφωνα με το ΤΠΟ, δεν διαπιστώνεται ανάλυση και σύνθεση των απόψεων που έχουν υποβληθεί και αξιολόγησή τους με βάση άλλα δεδομένα που είχε ενώπιόν της η Περιβαλλοντική Αρχή.

Ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι, το Τμήμα είναι αρμόδιο για την αποκατάσταση των ειδών και οικοτόπων, ενώ η άρση των παρανομιών και απομάκρυνση τυχόν παράνομων κατασκευών ή και υποστατικών αποτελεί αρμοδιότητα του οικείου Επάρχου ή και του ΤΠΟ.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί την άποψή της επί του θέματος.

5.3.5 Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

5.3.5.1 Αρχική ΣΜΠΕ

Η ΣΜΠΕ ετοιμάστηκε με βάση την Οδηγία ΣΠΕ. Εκτενής ανάλυσή της παρουσιάζεται στην έκθεση της εμπειρογνώμονος της Υπηρεσίας μας, η οποία εστίασε κυρίως στα θέματα της ΣΜΠΕ που αφορούν στη βιοποικιλότητα και το φυσικό περιβάλλον.

Σημειώσαμε ότι, η ΣΜΠΕ παρέχει ικανοποιητικές πληροφορίες για κάποιες υποχρεωτικές θεματικές ενότητες βάσει της οδηγίας ΣΠΕ, όπως το περιεχόμενο του σχεδίου και των κύριων στόχων του, την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος, τα μέτρα μετριασμού, τις τυχόν δυσκολίες κατά την υλοποίηση της μελέτης και τη μη τεχνική περίληψη.

Παρατηρήσαμε, ωστόσο ότι, οι εξής επίσης υποχρεωτικές (βάσει της Οδηγίας ΣΠΕ) ενότητες θεωρούνται ως λιγότερο ικανοποιητικές:

- α. Άλλα σχετικά σχέδια:** Η ΣΜΠΕ κάνει μια σύντομη αναφορά σε άλλα σχετικά σχέδια (Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού 2030), αλλά δεν αναλύει τη σχέση τους με το ΤΣΑ και δεν αναφέρεται σε περαιτέρω σημαντικά σχέδια (π.χ. όπως αυτά που αναφέρονται πιο πάνω σε σχέση με το θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων).
- β. Στόχοι προστασίας σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο:** Ενώ γίνεται αναφορά σε κάποιες σχετικές στρατηγικές, δεν περιγράφεται πώς οι στόχοι των στρατηγικών αυτών λαμβάνονται υπόψη στο ΤΣΑ, ενώ ταυτόχρονα απουσιάζουν αναφορές σε πρόσφατες ευρωπαϊκές στρατηγικές, όπως ενδεικτικά ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός νόμος για αποκατάσταση οικοσυστημάτων και ο στόχος για απόλυτη προστασία του 10% της ευρωπαϊκής επιφάνειας μέχρι το 2030, στο πλαίσιο της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ.
- γ. Εναλλακτικές λύσεις:** η παρουσίαση είναι συνοπτική και δεν αναλύονται ουσιαστικές εναλλακτικές λύσεις.
- δ. Παρακολούθηση:** το προτεινόμενο πρόγραμμα παρακολούθησης αποτελεί γενικές κατευθυντήριες γραμμές, χωρίς εξειδίκευση.

5.3.5.2 Αναθεωρημένη ΣΜΠΕ (ανΣΜΠΕ) και Έκθεση Επιτροπής Εμπειρογνομώνων

Η ΣΜΠΕ επικαιροποιήθηκε τον Φεβρουάριο 2022, μετά τις τροποποιήσεις που έγιναν στο αρχικό ΤΣΑ, βάσει της πρώτης Γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής της 7.10.2021 και παρουσιάζει την αρχική Γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής (Κεφάλαιο 2), τις τροποποιήσεις που έγιναν στο ΤΣΑ (Κεφάλαιο 3) και επανεκτιμά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις περιοχές «Natura 2000» (ΜΕΟΑ - Κεφάλαιο 4.2) και στις λοιπές περιοχές (ΣΜΠΕ – Κεφάλαιο 4.3).

Η ανΣΜΠΕ εστιάζει στις αναμενόμενες επιπτώσεις ανά πολεοδομική Ζώνη/πολιτική, βάσει του τροποποιημένου ΤΣΑ, και την παρουσίαση εισηγήσεων για μέτρα περιορισμού ή εξάλειψης των αρνητικών επιπτώσεων. Παρουσιάζει με σαφή τρόπο τις τροποποιήσεις ανά Ζώνη και τις συσχετίζει με τους σχετικούς όρους που τέθηκαν από την Περιβαλλοντική Αρχή στην αρχική της Γνωμάτευση.

Ωστόσο, η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αφορά μόνο στην παρουσίαση των επιπτώσεων ανά τροποποιημένη ζώνη ή πολιτική του αναθεωρημένου ΤΣΑ. Συνεπώς, οι προαναφερθείσες αδυναμίες που εντοπίστηκαν στην αρχική ΣΜΠΕ παραμένουν και στην αναθεωρημένη ΣΜΠΕ.

Όσον αφορά στα θέματα που προκύπτουν βάσει των άρθρων 12 της Οδηγίας των Οικοτόπων και του άρθρου 4 της Οδηγίας για τα Πτηνά, τα οποία επιβάλλουν προστασία ειδών και των ενδιαιτημάτων τους και εκτός περιοχών «Natura 2000», σημειώσαμε ότι υφίστανται εύρωστα επιστημονικά στοιχεία, τα οποία έχουν αποτυπωθεί από αρμόδιες αρχές (ΥΘΠ) και ΜΚΟ, τα οποία δείχνουν τη συγκέντρωση χώρων φωλεοποίησης και τροφοληψίας προστατευόμενων ειδών εκτός ΖΕΠ που συμπίπτουν με περιοχές αναπτύξεων, όπως η νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας και η νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου. Συνεπώς, τα άρθρα 12 της Οδηγίας των Οικοτόπων και του άρθρου 4 της Οδηγίας για τα Πτηνά είναι πλήρως σχετικά στο πλαίσιο της αξιολόγησης ΣΜΠΕ του ΤΣΑ. Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αναγνωρίζει ότι η άμεση περιοχή της λατόμευσης (εκτός περιοχής «Natura 2000») θα υποστεί ολιστική απώλεια των οικοτόπων, ειδών χλωρίδας που φιλοξενεί, θα υπάρξει εκτοπισμός και όχληση πανίδας και αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Συνεπώς, εφόσον στην άμεση περιοχή λατόμευσης υφίστανται ενδιαιτήματα που είναι σημαντικά για το *Rousettus aegyptiacus* ή για είδη ορνιθοπανίδας, και βάσει των προνοιών των άρθρων 12 της Οδηγίας των Οικοτόπων και 4 της Οδηγίας για τα Πτηνά, τα οποία επιβάλλουν την προστασία ενδιαιτημάτων ειδών που προστατεύονται από τις οδηγίες και την προστασία της λειτουργικότητάς τους, η εν λόγω ανάπτυξη δεν μπορεί να εγκριθεί.

Επίσης, η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ καταλήγει ότι,

*«Ο κίνδυνος όχλησης της μεγαλύτερης και πιο υγιούς αποικίας του είδους προτεραιότητας *Rousettus aegyptiacus* (φρουτονυκτερίδα) στην Κύπρο, φαίνεται να μειώνεται επαρκώς λόγω των νέων ορίων της Λατομικής Ζώνης». (υπογράμμιση δική μας)*

Επισημάναμε ότι, το πιο πάνω υποδεικνύει πως το συμπέρασμα αυτό δεν είναι βέβαιο και ότι, εάν υφίστανται αμφιβολίες επί τούτου, η νέα Λατομική Ζώνη δεν μπορεί να εγκριθεί βάση των προνοιών του άρθρου 12 της Οδηγίας των Οικοτόπων.

Συμπέρασμα: Δεδομένης της απουσίας νομικά κατοχυρωμένων ειδικών στόχων διατήρησης των τεσσάρων περιοχών «Natura 2000» της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα, δεν μπορούμε να αποφανθούμε αν η αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ μπορεί να κριθεί ως ολοκληρωμένη και πλήρως έγκυρη. Το συμπέρασμα αυτό απορρέει από τις πρόνοιες του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων, το οποίο δίνει ιδιαίτερο βάρος στο θέμα της δέουσας εκτίμησης των επιπτώσεων ενός έργου ή ενός σχεδίου βάσει των στόχων διατήρησης. Η έλλειψη ειδικών στόχων διατήρησης επηρεάζει την ποιότητα της διαδικασίας αξιολόγησης του ΤΣΑ. Παρά τις αδυναμίες που έχουν εντοπιστεί όσον αφορά στην εφαρμογή του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων, ιδιαίτερα σε σχέση με την ετοιμασία της ΣΜΠΕ και τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον στο πλαίσιο της ΕΟΑ, θεωρούμε σημαντικό να διευκρινίσουμε, προς άρση κάθε αμφιβολίας, ότι οι τελικοί όροι που προτείνονται από την Περιβαλλοντική Αρχή και που βασίστηκαν στα επιστημονικά δεδομένα που τέθηκαν ενώπιον της Αρχής και της Ad Hoc Επιτροπής είναι η ελάχιστη απαίτηση για

την προστασία, διατήρηση και διαφύλαξη των τεσσάρων περιοχών «Natura 2000» της Χερσονήσου Ακάμα.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και το ΠΣ, μετά την έκδοση της γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής, στις 25.8.2022. Όπως μας ανέφερε, το ΠΣ σημείωσε την απουσία σαφούς στόχευσης και καθοδήγησης σχετικά με τα κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα της περιοχής μελέτης, καθώς και ως προς τα μέτρα αντιμετώπισης αυτών, μέσω της έγκυρης δημοσίευσης των αναγκαίων ειδικών Διαταγμάτων Διαχείρισης και Προστασίας της Φύσης. Η αστοχία αυτή δεν έδωσε τη δυνατότητα στο ΠΣ της έγκαιρης στάθμισης των κρισιμότερων περιβαλλοντικών ζητημάτων της περιοχής, έναντι των τοπικών αναγκών. Εκ του αποτελέσματος, διαπίστωσε μεγάλη απόκλιση μεταξύ των πληροφοριών και δεδομένων που τα αρμόδια Τμήματα υπέβαλαν στο ΠΣ και το ΤΠΟ για τα περιβαλλοντικά θέματα και των όρων της Περιβαλλοντικής Αρχής, που επιβάλλουν σχεδόν καθολική απαγόρευση της ανάπτυξης εκτός των ορίων ανάπτυξης των Κοινοτήτων.

Επιπλέον, το ΤΠ ανέθεσε σε Επιτροπή Εμπειρογνωμόνων την εκπόνηση μελέτης για την εκτίμηση επιπτώσεων στο περιβάλλον του ΤΣΑ, τον προσδιορισμό ελλειπουσών πληροφοριών από τη ΜΕΟΑ και ΣΜΠΕ που είχαν υποβληθεί και εισηγήσεις για ετοιμασία όρων της Περιβαλλοντικής Γνωμοδότησης. Η σχετική μελέτη, η οποία ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2022, εστίασε στις πρόνοιες του εγγράφου ΤΣΑ που αφορούσαν στη νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας, νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολικού, μεμονωμένη κατοικία, επισκέψιμο αγρόκτημα και Τουριστική Ζώνη Νέου Χωριού.

Επισημάναμε ότι, η Κοινότητα Ίννιας, για σκοπούς ευρωπαϊκών κριτηρίων οριοθέτησης των περιοχών «Natura 2000», στο πλαίσιο τουλάχιστον για τη χωρητική περιοχή Ίννιας, μετακάλεσε με ίδιον κόστος ένα εκ των υπό αναφορά εμπειρογνωμόνων, ο οποίος και υπέβαλε σχετική έκθεση/μελέτη.

Στην έκθεση της εμπειρογνώμονος της Υπηρεσίας μας αναφέρεται σχετικά ότι, η έκθεση των εμπειρογνωμόνων αυτών, του Μαρτίου 2022, είναι πολύ συνοπτική και αφορά μόνο σε επιμέρους θέματα του ΤΣΑ και δεν αποτελεί συνολική ή ενδελεχή αξιολόγησή του. Συμπεραίνει δε ότι, η έκθεση δεν αξιολογεί όλες τις επιπτώσεις των προνοιών στις οποίες αναφέρεται: π.χ. δεν αξιολογεί τις επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα, τα ενδιαιτήματα της οποίας δύναται να επηρεαστούν από τη νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας και τη νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου, δεν αναλύει πώς αξιολογείται η φερεγγυότητα και αποτελεσματικότητα των μέτρων μετριασμού που προτείνει για τη Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου και την Τουριστική Ζώνη Νέου Χωριού και η παρουσίαση των ενοτήτων σχετικά με τη μεμονωμένη κατοικία, το επισκέψιμο αγρόκτημα και τη Τουριστική Ζώνη Νέου χωριού είναι πολύ συνοπτική και δεν αναλύει τα σχετικά θέματα.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου ΓΑΑΠ μάς πληροφόρησε ότι το Υπουργείο, για ιδιαίτερα σημαντικά και ευαίσθητα για τον τόπο μας θέματα, όπως το ΤΣΑ, επιζητεί τη συνεργασία με την επιστημονική κοινότητα, με στόχο την υποστήριξη του έργου του και, στο πλαίσιο αυτό, ζήτησε τη συνδρομή των συγκεκριμένων εμπειρογνωμόνων εγνωσμένου κύρους, οι οποίοι, όπως σημείωσε, επιδίωξαν ένα ουσιαστικό αποτέλεσμα, αναδεικνύοντας, μέσα από την Έκθεση που υπέβαλαν, σημαντικά ζητήματα. Επίσης, μας ανέφερε ότι προέκυψαν σημαντικά οφέλη που θα αξιοποιηθούν

στο μέγιστο δυνατό βαθμό, που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, και εισηγήσεις ώστε οι πρόνοιες του ΤΣΑ να γίνουν αυστηρότερες. Καταληκτικά, μας ανέφερε ότι το Υπουργείο ΓΑΑΠ θα προχωρήσει με όλες τις ενέργειες οι οποίες θα αποσκοπούν στην κατά το δυνατό πιο στοχευμένη και αποτελεσματική χρησιμοποίηση των υπηρεσιών των εμπειρογνώμων.

5.3.6 Αξιολόγηση επιπτώσεων στο τοπίο από το ΤΣΑ

Η Βουλή των Αντιπροσώπων ψήφισε τον περί της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το Τοπίο (Κυρωτικό) Νόμο (Ν.4(III)/2006). Με τη Σύμβαση αυτή, τα Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, αναγνωρίζουν, μεταξύ άλλων, ότι το τοπίο είναι ένα σημαντικό μέρος της ποιότητας ζωής των ανθρώπων και καθοριστικό στοιχείο για την ατομική και κοινωνική ευημερία, συνεπώς η προστασία, η διαχείριση και ο σχεδιασμός του συνεπάγονται δικαιώματα και ευθύνες για τον καθένα. Στόχος της εν λόγω Σύμβασης είναι η προαγωγή της προστασίας, της διαχείρισης και του σχεδιασμού του τοπίου, καθώς και η οργάνωση της ευρωπαϊκής συνεργασίας σε συναφή θέματα. Αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή του Ν.4(III)/2006 είναι το ΤΠΟ.

Το άρθρο 5 της Σύμβασης αναφέρεται στις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών όπως, μεταξύ άλλων, (α) να αναγνωρίσουν νομικά το τοπίο ως αναπόσπαστο μέρος του ανθρώπινου περιβάλλοντος, (β) να καθορίσουν και εφαρμόσουν πολιτική για το τοπίο που θα αποσκοπεί στην προστασία, διαχείριση και σχεδιασμό του μέσα από την υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων, (γ) να θεσμοθετήσουν διαδικασία για τη συμμετοχή των πολιτών, των τοπικών και περιφερειακών αρχών και άλλων ενδιαφερομένων μερών στον καθορισμό και την εφαρμογή της πολιτικής για το τοπίο και (δ) την ένταξη της έννοιας του τοπίου στην πολεοδομική και χωροταξική πολιτική καθώς και σε άλλους τομείς με δυνατές άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις στο τοπίο. Επίσης, σύμφωνα το άρθρο 6Γ, κάθε συμβαλλόμενο μέρος αναλαμβάνει την αναγνώριση των τοπίων του, την ανάλυση των χαρακτηριστικών τους και των δυνάμεων και πιέσεων που τα μεταβάλλουν και την επισήμανση των μεταβολών αυτών. Επιπρόσθετα, το άρθρο 6Δ επιβάλλει στο κάθε συμβαλλόμενο μέρος να ορίσει τους στόχους ποιότητας του τοπίου για τα τοπία που έχουν καταγραφεί και αξιολογηθεί, μετά από δημόσια διαβούλευση.

Το ΤΠΟ ανάθεσε στο Εργαστήριο Διαχείρισης Χερσαίων Οικοσυστημάτων του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου και το Ίδρυμα Λαόνα για την Αναβίωση και Προστασία της Κυπριακής Υπαίθρου, την εκπόνηση μελέτης αξιολόγησης χαρακτήρα τοπίου για την περιοχή των Κοινοτήτων Ακάμα και τον Δήμο Πέγειας. Το αντικείμενο της μελέτης ήταν η αναγνώριση διακριτών περιοχών με ενιαίο χαρακτήρα τοπίου, ώστε να ανατροφοδοτηθούν με τις πληροφορίες αυτές οι διαδικασίες καθορισμού χρήσης γης, πυκνοτήτων ανάπτυξης και γενικών κατευθύνσεων ένταξης της ανάπτυξης στον περιβάλλοντα χώρο, σε σχέδια ανάπτυξης που θα εκπονηθούν στην ευρύτερη περιοχή της χερσονήσου του Ακάμα. Οι μελετητές υπέβαλαν τη σχετική έκθεσή τους τον Ιούνιο του 2017 και η μελέτη τους κάλυψε, τόσο τις σχετικές περιοχές «Natura 2000», όσο και τον χώρο εκτός αυτών, όπως οριοθετείται από οκτώ Κοινότητες και τον Δήμο Πέγειας.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου MEDSCAPES και λαμβάνει υπόψη πολιτιστικά, περιβαλλοντικά, γεωλογικά και άλλα χωρικά στοιχεία του τοπίου, με την ανάλυση δύο κύριων στοιχείων, (α) την ανάλυση χαρακτήρα τοπίου και (β) την ανάλυση

ευαισθησίας. Όσον αφορά στην ευαισθησία τοπίου, αυτή συνίσταται από την οικολογική ευαισθησία, δηλαδή τον συνδυασμό οικολογικής ακεραιότητας κι εγγενούς οικολογικής αξίας, την πολιτιστική ευαισθησία, δηλαδή την εγγενή ιδιότητα του τοπίου που σχετίζεται με τη φύση και το πρότυπο/μοτίβο κύριων στοιχείων του τοπίου και την οπτική ευαισθησία, που αποτελεί μέτρο του βαθμού αλλαγής την οποία μπορεί να προκαλέσει ένα οπτικό αντίκτυπο μέσα σε ένα ιδιαίτερο τοπίο.

Η μελέτη κατέγραψε συνολικά 62 Μονάδες Περιγραφής Τοπίου (ΜΠΤ) στην περιοχή που, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης, το 90% τους έχουν υψηλή έως πολύ υψηλή οικολογική ευαισθησία. Καταγράφεται επίσης ότι η περιοχή εμφανίζει υψηλή πολιτιστική ευαισθησία, με μεγάλη συγκέντρωση πολιτισμικών στοιχείων να παρατηρείται στην κοινότητα Ίννιας. Επίσης, επτά ΜΠΤ, είτε εμπεριέχουν γεωμορφές και περιοχές φυσικής καλλονής, είτε αποτελούν εξ ολοκλήρου προστατευόμενα τοπία. Σημειώνεται ότι, με βάση τον χάρτη «Προστατευόμενα τοπία (γεωμορφές και περιοχές φυσικής καλλονής)» της εν λόγω μελέτης (εικόνα 7), καταγράφονται, ως προστατευόμενα τοπία, έξι γκρεμοί και φαράγγια και έξι γεωμορφώματα, τέσσερα από τα οποία βρίσκονται τους βράχους Ίννιας και τρεις στα Φαράγγια Ανδρολύκου (Καρδαμίλλης, Πετράτης, Κρανάζι, Αμπελάτζια). Όσον αφορά στην οπτική ευαισθησία, η μελέτη αναφέρει ότι, λόγω της έλλειψης πυκνής δενδροκάλυψης σε πολλές από τις ΜΠΤ αλλά και του ανάγλυφου της περιοχής, δυνητικά η οπτική ευαισθησία είναι υψηλή. Συγκεκριμένα, σε έξι ΜΠΤ η οπτική ευαισθησία καταγράφεται ως πολύ υψηλή, ενώ σε άλλες 17 ως υψηλή.

Με βάση τη συνδυαστική αξιολόγηση της οπτικής και οικολογικής ευαισθησίας, (συνολική/συνδυαστική ευαισθησία τοπίου), όπως παρουσιάζεται στον χάρτη της εικόνας 11, το μεγαλύτερο μέρος της υπό μελέτη περιοχής κατατάσσεται στην κατηγορία υψηλής ευαισθησίας. Σύμφωνα με τον ορισμό που παρατίθεται στη μελέτη, για την κατηγορία αυτή «το τοπίο και/ή τα οπτικά χαρακτηριστικά της περιοχής είναι πολύ ευάλωτα στην αλλαγή και/ή οι εγγενείς αξίες είναι υψηλές και κατά συνέπεια η περιοχή/μονάδα δεν δύναται να φιλοξενήσει/απορροφήσει την υπό πρόταση ανάπτυξη/έργο χωρίς σημαντική αλλαγή του χαρακτήρα της ή δυσμενείς επιδράσεις. Τα όρια για σημαντικές αλλαγές είναι πολύ μικρά».

Εικόνα 3: Φαράγγι στην Κοινότητα Ανδρολύκου

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

Καταλήγοντας, η μελέτη συμπεραίνει ότι,

- α.** Όπως έχει καταγραφεί σε πολλές μελέτες στο παρελθόν, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η οικολογική ευαισθησία της περιοχής είναι υψηλή ως εξαιρετικά υψηλή.
- β.** Η μελέτη δίνει μια ενδεικτική εικόνα της πολιτιστικής συνιστώσας/ευαισθησίας, ωστόσο δεν προέβη σε καταγραφή των πολιτιστικών στοιχείων. Η μελέτη αναγνωρίζει ότι υπάρχουν στην περιοχή αρκετά πολιτιστικά στοιχεία όπως αρχαία μνημεία και μέρη κοινωνικού, ιστορικού ή αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος, τα οποία θα μπορούσε να καταδείξει μόνο μία απογραφή και που θα πρέπει να τύχουν ξεχωριστής μελέτης, ώστε να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα της πολιτιστικής ευαισθησίας της περιοχής.
- γ.** Η υψηλή αισθητική αξία έχει προσδώσει στην περιοχή μεγάλη οικονομική αξία λόγω της δυναμικής ανάπτυξης τουριστικών και μη δραστηριοτήτων. Η απουσία δενδροκάλυψης σε συνδυασμό με τον τύπο θέας δημιουργεί στις περισσότερες των περιπτώσεων τοπία με υψηλή οπτική ευαισθησία στα οποία οποιαδήποτε ανάπτυξη θα έχει υψηλό αντίκτυπο/επίδραση στον χαρακτήρα του τοπίου. Ιδιαίτερα σε τοπία στα οποία εμπεριέχονται γεωμορφές και περιοχές φυσικής καλλονής, οποιαδήποτε ανάπτυξη θα επιφέρει αλλοίωση του χαρακτήρα του τοπίου.

Με βάση τα πιο πάνω, ζητήσαμε από τον Διευθυντή ΤΠΟ όπως μας πληροφορήσει για τα ακόλουθα:

- α.** Τον τρόπο που έτυχαν αξιοποίησης τα αποτελέσματα και συμπεράσματα της μελέτης κατά την κατάρτιση του ΤΣΑ, αφού σκοπός της ήταν η ανατροφοδότηση, με τις πληροφορίες που προέκυψαν από αυτή, στις διαδικασίες καθορισμού χρήσης γης, πυκνοτήτων ανάπτυξης και γενικών κατευθύνσεων ένταξης της ανάπτυξης στον περιβάλλοντα χώρο, σε σχέδια ανάπτυξης που θα εκπονηθούν στην ευρύτερη περιοχή της χερσονήσου του Ακάμα.
- β.** Τον τρόπο που αντιμετωπίστηκε το κενό της μελέτης αναφορικά με την απογραφή των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, ώστε να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της πολιτιστικής ευαισθησίας της περιοχής. Συναφώς αναφέρουμε ότι, σε επιστολή της ΟΠΟΚ ημερ. 18.9.2021, με την οποία υπέβαλε συμπληρωματικά στοιχεία τοποθέτησης στο πλαίσιο της συνεδρίας της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων από Σχέδια και Προγράμματα για τη ΣΜΠΕ για το ΤΣΑ, παρατίθεται κατάλογος με πολύ μεγάλο αριθμό στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς και του πολιτιστικού τοπίου της Χερσονήσου Ακάμα που, στην απουσία άλλης εγκυρότερης πληροφόρησης, θα μπορούσαν να τύχουν αξιολόγησης και αξιοποίησης. Παρέλκει δε να υπομνήσουμε τον αντίκτυπο που θα είχε μια τέτοια ανάλυση στα συμπεράσματα της ΣΜΠΕ σε σχέση με τις πρόσθετες επιπτώσεις του προτεινόμενου σχεδίου στο τοπίο.
- γ.** Πώς συνάδουν ιδιαίτερα οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του Τοπικού Σχεδίου σε σχέση με την επέκταση της Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου και τη δημιουργία Τουριστικής Ζώνης στην Ίννια με τα αποτελέσματα της μελέτης, που καταδεικνύουν ότι οι εν λόγω περιοχές έχουν υψηλή και μέτρια/υψηλή συνολική/συνδυαστική ευαισθησία τοπίου, αντίστοιχα, σε αυτές

εμπίπτουν τα επτά από το σύνολο των 12 σημείων που καταγράφονται ως «Προστατευόμενα τοπία (γεωμορφές και περιοχές φυσικής καλλονής)» στην περιοχή, και εφάπτονται ή βρίσκονται εντός των μόλις έξι περιοχών που καταγράφονται ως πολύ υψηλής οπτικής ευαισθησίας όπου, σύμφωνα με τη μελέτη, οποιαδήποτε ανάπτυξη θα έχει υψηλό αντίκτυπο/επίδραση στον χαρακτήρα του τοπίου. Ιδιαίτερα σε τοπία στα οποία εμπεριέχονται γεωμορφές και περιοχές φυσικής καλλονής (όπως οι προαναφερόμενες περιοχές), η μελέτη αναφέρει ρητά ότι, οποιαδήποτε ανάπτυξη θα επιφέρει αλλοίωση του χαρακτήρα του τοπίου. Πέραν των όσων αναφέρονται πιο πάνω, επισημάναμε ότι η προτεινόμενη επέκταση της Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου εφάπτεται σε αρχαίο μνημείο Β΄ Πίνακα (χώρο και κατάλοιπα νεολιθικού οικισμού στην τοποθεσία Άγιος Μάμας).

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι, τα πορίσματα της εν λόγω μελέτης λήφθηκαν υπόψη και συνυπολογίστηκαν με τις απόψεις των αρμόδιων Υπουργείων, Τμημάτων και Υπηρεσιών, καθώς και των εισηγήσεων και απόψεων των Τοπικών Αρχών για το υπό εκπόνηση ΤΣΑ και οι εισηγήσεις αυτές υποβλήθηκαν γραπτώς προς το ΠΣ, σύμφωνα με το άρθρο 12Γ του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, προς τον καθορισμό των Ζωνών Υπαίθρου (Αγροτικών και Προστασίας), καθώς και προς διαμόρφωση ειδικών προνοιών χωροθετικής πολιτικής, όπως αυτά προτείνονται στις προκαταρκτικές αποφάσεις του Πολεοδομικού Συμβουλίου. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, ως προς τις απόψεις που εξέφρασε η ΟΠΟΚ, με την επιστολή της ημερ. 18.9.2021, στη Γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής ημερ. 7.10.2021, δεν υπήρξε ειδική αναφορά, πλην του όρου 1.16, που αφορά στη διαμόρφωση ειδικού πλαισίου οδηγιών προσαρμογής των οικοδομών στο τοπίο και υψηλού αισθητικού ελέγχου, τον οποίο το ΠΣ έλαβε υπόψη κατά τη διαμόρφωση των νέων απόψεών του για την περιοχή μελέτης. Ο Διευθυντής ΤΠΟ δεν μας απάντησε επί του σημείου (γ) πιο πάνω.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι το ΠΣ, λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα της συγκεκριμένης μελέτης, διαμόρφωσε ειδική πρόνοια πολιτικής (παράγραφος 6.6.2 των προνοιών πολιτικής).

5.4 Έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα διασφαλίζοντας τις αρχές της πρόληψης, διατήρησης και προστασίας της περιοχής;

Το ΤΣΑ περιλαμβάνει το ΕΔΠ, το οποίο είναι αποκλειστικά Κρατικό Δάσος συνολικής έκτασης 7.662 εκταρίων και αποτελείται από τα παλαιά Κρατικά Δάση Ακάμα και άλλη χαλίτικη γη. Το καθεστώς προστασίας του Κρατικού Δάσους σε ΕΔΠ θεσπίστηκε σύμφωνα με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου Αρ. 80.462, ημερ. 21.3.2016 (ΚΔΠ 187/2016). Αρμόδια Αρχή για τη διαχείριση του ΕΔΠ Ακάμα είναι, σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμο (Ν.25(Ι)/2012), το ΤΔ.

Το ΕΔΠ, περιλαμβάνει αποκλειστικά την κρατική δασική γη και καλύπτει περίπου το 75% της συνολικής έκτασης των περιοχών του δικτύου «Natura» 2000, ΕΖΔ CY4000010 και ΖΕΠ CY4000023 «Χερσόνησος Ακάμα».

Στο ΕΔΠ περιλαμβάνονται και οι πολύ σημαντικές παραλίες φωλεοποίησης των θαλάσσιων χελωνών *Caretta caretta**, *Chelonia mydas** Λάρα/Τοξεύτρα, που έχουν χαρακτηριστεί από το 1989 ως Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή, σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο. Η Θαλάσσια

Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας/Τοξεύτρας έχει επίσης κηρυχθεί σε Βιογενετικό Καταφύγιο, στο πλαίσιο της Σύμβασης της Βέρνης για την Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων, καθώς και Ειδικά Προστατευόμενη Περιοχή Μεσογειακής Σημασίας, στο πλαίσιο του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών. Επιπλέον, τα σημαντικότερα σπήλαια αναπαραγωγής, ξεκούρασης και γαλουχίας της Μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus** στα Κρατικά Δάση Άγιος Γεώργιος Πέγειας και Χάλαβρον Νέο Χωριό έχουν επίσης χαρακτηριστεί, μεταξύ 2019 και 2021, ως Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές, σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο. Η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Κακοσκάλι έχει επίσης κηρυχθεί το 2019 για σκοπούς προστασίας υδρόβιων οργανισμών και αλιευτικών πόρων, σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο.

Εικόνα 4: Παραλία Λάρας

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

Εικόνα 5: Παραλία Τοξεύτρας

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

Επιπρόσθετα, το 2022 κηρύχθηκαν 7 Δασικά Μνημεία, για σκοπούς προστασίας αξιόλογων γεωλογικών σχηματισμών (φαράγγια και βράχοι) και αιωνόβιων συστάδων δέντρων, καθώς και 25 Φυσικά Μίκρο-Αποθέματα, για σκοπούς προστασίας οικοτόπων προτεραιότητας και ειδών άγριας χλωρίδας, πανίδας και πτηνοπανίδας, σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμο.

5.4.1 Περιβαλλοντική αξιολόγηση Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου

Το Υπουργικό Συμβούλιο, με τις Αποφάσεις του Αρ. 86.130 και 88.947, ημερ. 1.11.2018 και 18.2.2020, αντίστοιχα, ενέκρινε τις κύριες πρόνοιες του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και εξουσιοδότησε τον Υπουργό ΓΑΑΠ να υποβάλει, στο Συμβούλιο, Σχέδιο, στη βάση του οποίου θα αντιμετωπίζονται όλα τα εκκρεμή ζητήματα και να προωθήσει την υλοποίηση όλων προπαρασκευαστικών ενεργειών, με στόχο την έναρξη της υλοποίησης των έργων που προβλέπονται στις αρχές του 2021 και την έναρξη λειτουργίας του ΕΔΠ το συντομότερο δυνατό.

Η Περιβαλλοντική Αρχή εξέδωσε στις 20.9.2021 τη Γνωμάτευση για τη ΣΜΠΕ του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα, η οποία περιλαμβάνει τη σχετική Έκθεση ΕΟΑ.

Η Υπηρεσία μας δεν αξιολόγησε την πιο πάνω ΣΜΠΕ, ΜΕΟΑ και τις σχετικές Γνωματεύσεις/ Εκθέσεις της Περιβαλλοντικής Αρχής, ωστόσο δεδομένης της έλλειψης νομικής κατοχύρωσης διαχειριστικών μέτρων για την ΕΖΔ και ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα», τα ακόλουθα οριζόντια συμπεράσματά μας που αφορούν στο ΤΣΑ, ισχύουν, κατ' αναλογία και για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ:

- α.** Δεν τηρούνται οι πρόνοιες του άρθρου 6.1 της Οδηγίας των Οικοτόπων, που αναφέρει ρητά την υποχρέωση των κρατών μελών για τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων διατήρησης που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των προστατευτέων αντικειμένων.
- β.** Δεν τηρείται η αρχή της διατήρησης, αφού, δεδομένης της απουσίας νομικά κατοχυρωμένων ειδικών στόχων διατήρησης των περιοχών «Natura 2000» του Ακάμα, δεν μπορούμε να αποφανθούμε εάν η αξιολόγηση των επιπτώσεων του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης μπορεί να κριθεί ως ολοκληρωμένη και πλήρως έγκυρη, συμπέρασμα που απορρέει από τις πρόνοιες του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων, το οποίο δίνει ιδιαίτερο βάρος στο θέμα της αξιολόγησης των επιπτώσεων ενός έργου ή ενός σχεδίου βάσει των στόχων διατήρησης.
- γ.** Δεν τηρείται η αρχή της προφύλαξης, ενώ υπάρχει ανεπαρκής αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων, αφού, το Σχέδιο προηγήθηκε των Τοπικών Σχεδίων Ακάμα και Πέγειας και, άρα δεν μπορούσε να καταδείξει πέρα πάσης εύλογης επιστημονικής αμφιβολίας ότι οι επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα και στους τόπους δεν θα είναι αρνητικές, σωρευτικές και μη αναστρέψιμες.

Επίσης, τα μέλη της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ, αναφορικά με το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ, είχαν εκφράσει ανησυχίες σε διάφορα θέματα, εκ των οποίων ένα παραμένει σε εκκρεμότητα, αφού η Περιβαλλοντική Αρχή δεν υιοθέτησε εισήγηση σχετικά με την αποτροπή κατασκευής κόμβων υποδομών εντός ή/και πλησίον αυστηρά προστατευόμενων περιοχών (π.χ. Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρα – Τοξεύτρα, Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος,

Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα, κ.α.), καθώς και επαναχωροθέτηση προτεινόμενων εισόδων και κόμβων υποδομών πλησίον των τοπικών κοινοτήτων της Χερσονήσου Ακάμα. Για το θέμα αυτό δεν παρέχεται ικανοποιητική πληροφόρηση, όσον αφορά στην αξιολόγησή του από την Περιβαλλοντική Αρχή.

Συμπέρασμα: Κατά τις περιβαλλοντικές αξιολογήσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ δεν τηρήθηκαν πλήρως οι πρόνοιες των άρθρων 6(1) και 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων και ιδιαίτερα οι αρχές της προφύλαξης και διατήρησης, ενώ υπήρχε ανεπαρκής αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων.

Ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι, το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ήδη βρισκόταν σε προχωρημένο στάδιο αξιολόγησης όταν κατατέθηκε στην Περιβαλλοντική Αρχή το έγγραφο ΤΣΑ. Η ύπαρξη του ΤΣΑ λήφθηκε υπόψη κατά την εξέταση του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης. Οι σωρευτικές επιπτώσεις, μεταξύ του υπό αναφορά Σχεδίου και ΤΣΑ, εξετάστηκαν ενδελεχώς στο πλαίσιο αξιολόγησης του ΤΣΑ, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα δύο σχέδια μαζί δεν επέφεραν σωρευτικές επιπτώσεις. Επισήμανε επίσης ότι, σύμφωνα με το έγγραφο της ΕΕ «Μεθοδολογική καθοδήγηση σχετικά με το άρθρο 6 παράγραφοι 3 και 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους» (28.9.2021), «*Η διάταξη περί συνδυαστικών επιπτώσεων αφορά άλλα σχέδια ή έργα τα οποία είτε έχουν ήδη ολοκληρωθεί, είτε έχουν εγκριθεί αλλά δεν έχουν ολοκληρωθεί, ή για τα οποία έχει υποβληθεί πρόταση (δηλαδή έργα ή σχέδια για τα οποία έχει κατατεθεί αίτηση για χορήγηση έγκρισης ή άδειας)*» και εξέφρασε την άποψη ότι, καμία από τις πιο πάνω προϋποθέσεις δεν ισχύει για το ΤΣΠ, αφού δεν έχει κατατεθεί για χορήγηση άδειας. Εντούτοις, όπως ο Διευθυντής ΤΠ σημείωσε, η αξιολόγηση του ΤΣΠ θα περιέχει αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων σε συνδυασμό με το ΤΣΑ και το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης, ώστε να διασφαλιστεί ότι ο συνδυασμός των τριών σχεδίων δεν θα επηρεάσει την ακεραιότητα της ΖΕΠ και ΕΖΔ.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί την άποψή της επί του θέματος.

5.5 Είναι οι προτεινόμενες αλλαγές στο πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής, αιτιολογημένες, με βάση τα πραγματικά δεδομένα;

Για να εξετάσουμε το πιο πάνω θέμα, αποταθήκαμε στο ΠΣ, που είχε εκπονήσει το ΤΣΑ, το οποίο υποβλήθηκε πρόσφατα σε ΕΟΑ βάσει του άρθρου 6(3) της Οδηγίας των Οικοτόπων, επισημαίνοντας τα ακόλουθα:

α. Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ, η οποία όπως αναφέρεται πιο πάνω εκπονήθηκε από ιδιώτη μελετητή κατόπιν ανάθεσης από το Πολεοδομικό Συμβούλιο.

«Το υπό αξιολόγηση Τοπικό Σχέδιο Ακάμα, σύμφωνα με το ίδιο, αποσκοπεί στον καθορισμό και την εφαρμογή του κατάλληλου πλαισίου μακροπρόθεσμης πολεοδομικής πολιτικής που θα επιτρέψει τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής του Σχεδίου μέχρι το 2030, το οποίο καθορίζεται ως το έτος ορίζοντας του Σχεδίου. Όραμα του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα είναι η προαγωγή ενός αναπτυξιακού μοντέλου που να εδράζεται στην ισόρροπη κατανομή χρήσεων γης και δραστηριοτήτων σε όλες τις Κοινότητες, την έξυπνη διαχείριση των πόρων, με σεβασμό στο τοπίο και το περιβάλλον και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομικής βάσης, με την προώθηση νέων και καινοτόμων παραγωγικών δράσεων, με απώτερο στόχο ευημερία των ανθρώπων της περιοχής,

κατοίκων και επισκεπτών. Η Γενική Στρατηγική Ανάπτυξης του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα αποσκοπεί στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, μέσα από τη συνετή διαχείριση των πόρων και τη διασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής μακροπρόθεσμα. Η Στρατηγική στηρίζεται στην αρχή της οργανωμένης και ενοποιημένης ανάπτυξης, στη λειτουργική ενότητα του συμπλέγματος, καθώς και στη διαφύλαξη της ταυτότητας της περιοχής και της ποιότητας του περιβάλλοντος. Αυτά αναμένεται να συμβάλουν στην παροχή ευκαιριών για κατοικία, εργασία και αναψυχή του πληθυσμού. Στη Στρατηγική αυτή εδράζονται οι επιμέρους πρόνοιες πολιτικής που αναφέρονται εξειδικευμένα σε διάφορους τομείς ανάπτυξης και θεματικές ενότητες, όπως για παράδειγμα η οικιστική και εμπορική ανάπτυξη, η κυκλοφοριακή πολιτική, κ.α.»

β. Σύμφωνα με την Έκθεση ΕΟΑ.

«Μέσω του Τοπικού Σχεδίου επεκτείνονται σημαντικά υφιστάμενες Οικιστικές και Τουριστικές Ζώνες και προτείνονται νέες, ενώ στις πλείστες περιπτώσεις οι υφιστάμενες περιοχές έχουν χαμηλό επίπεδο κορεσμού. Το μεγαλύτερο πρόβλημα προέρχεται στο ότι από την εφαρμογή των νέων ζωνών, οι αναπτύξεις εκτός ορίων ανάπτυξης δυνητικά μπορούν να χωροθετηθούν σε μια αρκετά μεγάλη περιοχή. Παρόλο που η Χερσόνησος Ακάμα δεν εμπίπτει εξ ολοκλήρου στο δίκτυο «Natura 2000», είναι σημαντικό να τονιστεί ότι όλη η περιοχή είναι σημαντική τόσο για τους οικοτόπους που έχει όσο και για τα είδη που διαβιούν εκεί. Οι οικότοποι και τα είδη είναι εκείνα για τα οποία έχουν καθοριστεί και οι παρακαείμενες περιοχές του δικτύου «Natura 2000». Έχοντας τα πιο πάνω υπόψη, μέσω του Τοπικού Σχεδίου προωθείται εκτεταμένα διάσπαρτη ανάπτυξη κάτι το οποίο σημαίνει και επέκταση των έργων βασικών υποδομών. Οι συνέργειες για τα δύο μαζί θα έχουν συναθροιστικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, εμποδίζουν την ύπαιθρο και το τοπίο εκτός από τα όρια αναπτύξεις και δεν συνάδουν με τις επιδιωκόμενες ανάγκες και τα πλεονεκτήματα στο τουριστικό προϊόν στις περιοχές που είναι το φυσικό περιβάλλον».

Ιδιαίτερες αναφορές γίνονται για τις πιο κάτω Ζώνες:

- (i) **Οικιστική Ζώνη (Κα10β) στη Δρούσεια και στον Κάθηκα:** Σύμφωνα με την Έκθεση, «η επέκταση της οικιστικής Ζώνης κοντά σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» δύναται να προκαλέσει όχληση κατά την κατασκευή και λειτουργία στα είδη καθορισμού και να αφαιρέσει περιοχές τροφοληψίας και φωλεοποίησης. Επιπρόσθετα, οι επεκτάσεις κοντά στις περιοχές του δικτύου «Natura 2000» θα προσθέτουν στις σωρευτικές επιπτώσεις στην περιοχή». Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία που αναφέρονται σε επιστολή του ΤΠ ημερ. 11.5.2022, προς όλα τα μέλη της Ad Hoc Επιτροπής και που όπως αναφέρεται προέκυψαν από ανάλυση που διενεργήθηκε από το ΤΠΟ, το ποσοστό δομημένης επιφάνειας των υφιστάμενων οικιστικών ζωνών στις εν λόγω Κοινότητες ανέρχεται σε μόλις 22% και 18%, αντίστοιχα, γεγονός που δημιουργεί ερωτηματικά ως προς τους λόγους που κρίθηκε απαραίτητη η επέκτασή τους.
- (ii) **Οικιστική Ζώνη (Κα10γ*) στο Νέο Χωριό:** Η Έκθεση αναφέρει ότι «Το παρακαείμενο φαράγγι του Πετράτη είναι σημαντικό λόγω της παρουσίας αποικίας *Rousettus aegyptiacus* η οποία δυνητικά να επηρεαστεί από την έντονη παρουσία ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή περιλαμβανομένου ανθρώπινης παρουσίας, φωτισμό, ηχορύπανση, παρουσία

μηχανημάτων κλπ. τόσο κατά το στάδιο λειτουργίας όσο και το στάδιο λειτουργίας.» Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της προαναφερόμενης επιστολής του ΤΠ ημερ. 11.5.2022, το ποσοστό δομημένης επιφάνειας της υφιστάμενης οικιστικής Ζώνης στην εν λόγω Κοινότητα ανέρχεται σε μόλις 17%, γεγονός που δημιουργεί ερωτηματικά ως προς τους λόγους που κρίθηκε απαραίτητη η επέκτασή της.

- (iii) **Λατομική Ζώνη (ΛΖ):** Σύμφωνα με την Έκθεση, «*Η Λατομική δραστηριότητα θεωρείται μία υψηλής όχλησης δραστηριότητα που χωροθετείται στην Κοινότητα Ανδρολύκου και εφάπτεται σε περιοχή του δικτύου «Natura 2000». Κατά την κατασκευή και τη λειτουργία έργων εντός της Ζώνης αναμένεται εκπομπή θορύβου και σκόνης σε αυξημένο βαθμό, απώλεια ειδών και οικοτόπων που χρησιμοποιούνται για φωλεοποίηση και τροφοληψία, δονήσεις από βαρέα οχήματα, εκρήξεις και γενικής λατομικής δραστηριότητας. Να σημειωθεί ότι σημαντική αποικία *Rousettus aegyptiacus*, βρίσκεται πλησίον της προτεινόμενης Ζώνης, σε απόσταση 370 μέτρων βορειοδυτικά, και είναι ευαίσθητο σε οχλήσεις ειδικά από λατομική δραστηριότητα. Στην περιοχή θα υπάρξουν επιπτώσεις στο είδος *Aquila fasciata*, εφόσον βρίσκεται κοντά σε θέσεις φωλεοποίησης, όπως επίσης και εντός της περιοχής τροφοληψίας του είδους. Επίσης δυνητικά να επηρεάσει τα είδη *Buteo rufinus*, *Falco Peregrinus* και *Coracias garrulus* εφόσον βρίσκεται στην περιοχή τροφοληψίας τους. Αυτά αν δεν ρυθμιστούν επαρκώς, θα έχουν ως επίπτωση τη μείωση της δραστηριότητας και της παρουσίας των ειδών χαρακτηρισμού της περιοχής του δικτύου «Natura 2000». Επιπρόσθετα, η Λατομική Ζώνη σε συνεργία με τις υπόλοιπες αναπτύξεις που προωθούνται σε γειτονικές ζώνες, θα δρουν συσσωρευτικά αυξάνοντας τις επιπτώσεις στα είδη της περιοχής. Είναι σημαντικό η συγκεκριμένη Ζώνη να τύχει ρύθμισης χωρίς να επηρεάζει τις περιοχές του δικτύου «Natura 2000». Εφόσον πρόκειται για σχετικά μικρή επέκταση σε γειτονική λατομική περιοχή, δυνητικές επιπτώσεις μπορεί να περιοριστούν με συγκεκριμένους όρους και περιορισμούς στη λατομική δραστηριότητα και χρήση χώρων στην υφιστάμενη Ζώνη για μεταφορά οχημάτων δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη λατόμευση όπως επεξεργασία υλικών, αποθήκη μάζων κλπ.»*

Σύμφωνα με επιστολή της ΥΜ ημερ. 18.7.2022 προς την Υπηρεσία μας, στην υφιστάμενη λατομική Ζώνη υπάρχουν διαθέσιμα αποθέματα ύψους 3,2 εκ τόνων. Ζητήσαμε ενημέρωση κατά πόσο το δεδομένο αυτό ήταν σε γνώση του Πολεοδομικού Συμβουλίου και εάν έτυχε αξιολόγησης κατά τη λήψη απόφασης για επέκταση της εν λόγω λατομικής Ζώνης.

- (iv) **Τουριστική Ζώνη (Τ3α) στο Νέο Χωριό:** Όπως αναφέρει η Έκθεση, «*Υφιστάμενη ζώνη στην οποία θα γίνει αναβάθμιση και εφάπτεται περιοχών του δικτύου «Natura 2000». Αναμένεται δυνητική αύξηση όχλησης σε περιοχές ωτοκίας χελωνών, αυξάνοντας την ανθρώπινη δραστηριότητα και παρουσία και τη φωταγώγηση κατά τη διάρκεια της νύχτας, παράγοντες που επηρεάζουν τη φωλεοποίηση των χελωνών που αποτελούν είδος καθορισμού για την περιοχή του δικτύου «Natura 2000». Επίσης συνορεύει με θαλάσσια σπήλαια της φώκιας *Monachus monachus* που επηρεάζεται από τους ίδιους παράγοντες. Εφόσον πρόκειται για υφιστάμενη Τουριστική Ζώνη οι επιπτώσεις δύνανται να μειωθούν με συγκεκριμένους όρους για τη χωροθέτηση των υποστατικών εντός των τεμαχίων, τον*

φωτισμό, τις ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις κλπ. Όσον αφορά την αναβάθμιση της, να αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη της επιπτώσεις που θα επιφέρει στην προστασία της φώκιας στη συγκεκριμένη περιοχή». Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της προαναφερόμενης επιστολής του ΤΠ ημερ. 11.5.2022, το υφιστάμενο ποσοστό δομημένης επιφάνειας στην υφιστάμενη Τουριστική Ζώνη της εν λόγω Κοινότητας ανέρχεται σε περίπου 35%, γεγονός που δημιουργεί ερωτηματικά ως προς τους λόγους που κρίθηκε απαραίτητη η επέκτασή της.

Λαμβάνοντας υπόψη τα χαμηλά ποσοστά κορεσμού των υφιστάμενων Ζωνών που αναφέρονται πιο πάνω, καθώς και τα σχόλια της Περιβαλλοντικής Αρχής, ζητήσαμε από το ΠΣ όπως μας πληροφορήσει, για κάθε περίπτωση ξεχωριστά, αναφορικά με τα κριτήρια που λήφθηκαν υπόψη, στο πλαίσιο του ορθολογιστικού χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, κατά τη λήψη της απόφασης του Πολεοδομικού Συμβουλίου για επέκταση ή και δημιουργία των πιο πάνω Ζωνών και πώς αυτό συνάδει με την επίτευξη των στόχων του Τοπικού Σχεδίου.

Το ΠΣ, με επιστολή του ημερ. 4.8.2022, ενημέρωσε την Υπηρεσία μας ότι, το ΤΣΑ βρίσκεται υπό διαμόρφωση, συνεπώς δεν υπάρχει οριστική απόφαση της διοίκησης επί αυτού ενώ θεωρείται εκπονημένο μόνο αφού εξασφαλίσει την έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών. Συνεπώς, στη βάση σχετικής γνωμάτευσης της Νομικής Υπηρεσίας, αποφάσισε ομόφωνα όπως, στην παρούσα φάση να μην δοθούν ή παραχωρηθούν έγγραφα στην Ελεγκτική Υπηρεσία, πέραν των όσων έχουν δημοσιοποιηθεί ήδη, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

Επισημάναμε ότι το ΠΣ κατάρτισε το κείμενο του ΤΣΑ, το οποίο και διαβίβασε επίσημα στην Περιβαλλοντική Αρχή, στη βάση καθορισμένης στη νομοθεσία διαδικασίας, συνεπώς, αν και μη οριστικό, το ΤΣΑ έπαυσε να είναι εσωτερικό του έγγραφο. Στη βάση του κείμενου που της στάλθηκε, η Περιβαλλοντική Αρχή ήδη δαπάνησε δημόσιους πόρους για να αξιολογήσει το ΤΣΑ. Ουσιαστικά, το ΠΣ, στη βάση της γνωμάτευσης της Νομικής Υπηρεσίας, εκφράζει τη θέση ότι, μπορεί να εκπονήει τοπικά σχέδια τα οποία θα αποστέλλει επίσημα στην Περιβαλλοντική Αρχή για αξιολόγηση, αλλά αυτή του η ενέργεια θα παραμένει ανέλεγκτη επειδή τα τοπικά αυτά σχέδια δεν θα έχουν οριστικοποιηθεί.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι, όσον αφορά στο υπό αναφορά χαμηλό επίπεδο κορεσμού, στην πολεοδομική θεώρηση, ο καθορισμός Ζωνών Ανάπτυξης γίνεται μέσα από ένα δυναμικό σύστημα ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων, που έχει επίκεντρο την ανθρώπινη δραστηριότητα στον χώρο. Ο υπολογισμός της πληρότητας των Ζωνών Ανάπτυξης γίνεται στη βάση στατιστικής ανάλυσης, με την εφαρμογή μοντέλων ρυθμού ανάπτυξης για προβλεπόμενο πληθυσμό κατά το έτος ορίζοντα του κάθε Τοπικού Σχεδίου. Στόχευση του υπολογισμού πληρότητας των Ζωνών Ανάπτυξης, σε σχέση με τον προβλεπόμενο πληθυσμό, είναι η παροχή ικανοποιητικού εμβαδού γης σε Ζώνες Ανάπτυξης, που να παρέχει δυνατότητες στέγασης στην περιοχή του Τοπικού Σχεδίου σε πολλαπλάσιο αριθμό ατόμων από τον προβλεπόμενο πληθυσμό κατά το έτος ορίζοντα, αλλά ταυτόχρονα να διασφαλίζει τη δυνατότητα επιλογής εναλλακτικών μορφών και τύπων ανάπτυξης. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, κατά τον υπολογισμό πληρότητας Ζωνών, λαμβάνονται υπόψη και άλλοι εξωγενείς παράγοντες που δυνατό να επηρεάσουν τον αναμενόμενο ρυθμό ανάπτυξης της περιοχής και, κατ' επέκταση, να επιδράσουν στον αναμενόμενο ρυθμό προσφοράς και ζήτησης στην περιοχή μελέτης. Γενικά σημειώνεται ότι, η ανάλυση απόλυτων μεγεθών δεν μπορεί να οδηγήσει σε απλά συμπεράσματα. Η αξιολόγηση της πληρότητας των Ζωνών αποτελεί θέμα σύνθετο και προϋποθέτει τη συνεκτίμηση

διάφορων παραγόντων, ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά και τα δεδομένα της κάθε περιοχής μελέτης. Για την περίπτωση του υπό εκπόνηση ΤΣΑ, επιλέγηκε το τυπικό μοντέλο ανάπτυξης για Κοινότητες της Υπαίθρου, που προβλέπει μέσω ρυθμό αύξησης πληθυσμού 3% μέχρι το έτος ορίζοντα του Σχεδίου, που προσδιορίστηκε στο 2030, ενώ, ως ουσιώδης εξωγενής παράγοντας επηρεασμού των οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή μελέτης, κρίθηκε το έργο του ΕΔΠ Ακάμα, το οποίο αναμένεται να επηρεάσει θετικά το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της περιοχής των Κοινοτήτων, αλλά και της ευρύτερης περιφέρειας αυτών. Σχετικά με την κατανομή των επεκτάσεων που έχουν προταθεί από το ΠΣ για την περιοχή μελέτης, σημείωσε ότι οι προτεινόμενες επεκτάσεις σε Οικιστικές Ζώνες δεν ξεπερνούν το 0,2% της συνολικής έκτασης της περιοχής του Τοπικού Σχεδίου, ενώ για τις Τουριστικές Ζώνες οι προτεινόμενες επεκτάσεις δεν ξεπερνούν το 1,5%. Τέλος, σημείωσε ότι, η Έκθεση ΕΟΑ δεν τεκμηριώνει το μοντέλο και τη μέθοδο υπολογισμού του επιπέδου κορεσμού, αλλά ούτε και αναφέρεται στον προβλεπόμενο πληθυσμό και το έτος ορίζοντα που γίνονται οι υπολογισμοί αυτοί.

Σχετικά με τη χωροθέτηση των αναπτύξεων, ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι, οι προτάσεις του ΠΣ έχουν περιορίσει, σε ουσιαστικό βαθμό, τις διάσπαρτες και μεγάλου μεγέθους αναπτύξεις που δυνατό να επιτρέπονται με το ισχύον πολεοδομικό καθεστώς της Δήλωσης Πολιτικής. Πέραν των προορισμών που έχουν τεθεί από το ΠΣ στον τύπο και στα μεγέθη των δυνητικών αναπτύξεων εκτός ορίου, έχει επίσης περιοριστεί η απόστασή τους από τα καθορισμένα όρια ανάπτυξης, στις πλείστες των περιπτώσεων, μη ξεπερνώντας τα 500 μέτρα από αυτά. Επιπλέον, το ΠΣ διαμόρφωσε τις αποφάσεις του στη βάση των δεδομένων που είχε ενώπιον του ενώ, ως προς τα περιβαλλοντικά ζητήματα, ήταν καθοριστικής σημασίας οι απόψεις των αρμοδίων Κυβερνητικών Τμημάτων και Υπηρεσιών αλλά και άλλων μη κυβερνητικών φορέων, ως αυτές υποβλήθηκαν κατά τα διάφορα στάδια διαβούλευσης με το κοινό.

5.5.1 Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου

Το αναθεωρημένο ΤΣΑ, το οποίο τέθηκε ενώπιον της Περιβαλλοντικής Αρχής για εκτίμηση των περιβαλλοντικών του επιπτώσεων, προνοεί την επέκταση της υφιστάμενης Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου.

Σύμφωνα με την Έκθεση ΣΜΠΕ,

*«Η Λατομική δραστηριότητα θεωρείται μία υψηλής όχλησης δραστηριότητα που χωροθετείται στην Κοινότητα Ανδρολύκου και εφάπτεται σε περιοχή του Δικτύου Natura 2000. Κατά την κατασκευή και τη λειτουργία έργων εντός της ζώνης αναμένεται εκπομπή θορύβου και σκόνης σε αυξημένο βαθμό, απώλεια ειδών και οικοτόπων που χρησιμοποιούνται για φωλεοποίηση και τροφοληψία, δονήσεις από βαρέα οχήματα, εκρήξεις και γενικής λατομικής δραστηριότητας. Να σημειωθεί ότι σημαντική αποικία *Rousettus aegyptiacus*, βρίσκεται πλησίον της προτεινόμενης ζώνης, σε απόσταση 370 μέτρων βορειοδυτικά, και είναι ευαίσθητο σε οχλήσεις ειδικά από λατομική δραστηριότητα. Στην περιοχή θα υπάρξουν επιπτώσεις στο είδος *Aquila fasciata*, εφόσον βρίσκεται κοντά σε θέσεις φωλεοποίησης, όπως επίσης και εντός της περιοχής τροφοληψίας του είδους. Επίσης δυνητικά να επηρεάσει τα είδη *Buteo rufinus*, *Falco Peregrinus* και *Coracias garrulus* εφόσον βρίσκεται στην περιοχή τροφοληψίας τους. Αυτά αν δεν ρυθμιστούν επαρκώς, θα έχουν ως επίπτωση τη μείωση της δραστηριότητας και της παρουσίας των ειδών χαρακτηρισμού της*

περιοχής του δικτύου Natura 2000. Επιπρόσθετα, η Λατομική Ζώνη σε συνεργία με τις υπόλοιπες αναπτύξεις που προωθούνται σε γειτονικές ζώνες, θα δρουν συσσωρευτικά αυξάνοντας τις επιπτώσεις στα είδη της περιοχής. Είναι σημαντικό η συγκεκριμένη ζώνη να τύχει ρύθμισης χωρίς να επηρεάζει τις περιοχές του δικτύου Natura 2000. Εφόσον πρόκειται για σχετικά μικρή επέκταση σε γειτονική λατομική περιοχή, δυνητικές επιπτώσεις μπορεί να περιοριστούν με συγκεκριμένους όρους και περιορισμούς στη λατομική δραστηριότητα και χρήση χώρων στην υφιστάμενη ζώνη για μεταφορά οχληρών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη λατόμευση όπως επεξεργασία υλικών, αποθήκη μπάζων κλπ.»

Η Περιβαλλοντική Αρχή, στο πλαίσιο της δέουσας εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον, έθεσε, αρχικά, ως ένα από τους όρους για έγκριση του Τοπικού Σχεδίου, τη μείωση της επέκτασης της εν λόγω Ζώνης. Ωστόσο, ακόμα και η εν λόγω περιορισμένη επέκταση κρίνεται, στη βάση των επιστημονικών τοποθετήσεων όλων των μελών της Ad Hoc Επιτροπής, ως προβληματική, γι' αυτό, η Υπηρεσία μας αποφάσισε να εξετάσει περαιτέρω τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν και στους λόγους που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση.

Εικόνα 6: Λατομείο στην Ανδρολύκου

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

Σημειώσαμε ότι, μεταγενέστερα των ενεργειών μας και της ανταλλαγής αλληλογραφίας με τα εμπλεκόμενα Τμήματα/Υπηρεσίες, που αναφέρουμε πιο κάτω, η Περιβαλλοντική Αρχή, στο πλαίσιο της αξιολόγησης της ΣΜΠΕ, πρόεβη στην έκδοση επικαιροποιημένης Έκθεσης ΕΟΑ, σύμφωνα με την οποία απορρίπτεται η προτεινόμενη πρόνοια για επέκταση της Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου.

α. Ανάγκη για επέκταση της Λατομικής Ζώνης: Αποταθήκαμε στην ΥΜ, ζητώντας ενημέρωση σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση της υπό αναφορά λατομικής Ζώνης και συγκεκριμένα:

- (i) Τον αριθμό των υφιστάμενων αδειών προνομίου λατομείου, τις ημερομηνίες έκδοσής τους, την περίοδο που αφορούν και τα στοιχεία του κατόχου της κάθε μιας.
- (ii) Το απόθεμα που υπολογίστηκε αρχικά για την κάθε άδεια προνομίου λατομείου και το αντίστοιχο υπόλοιπο αποθέματος σήμερα.
- (iii) Πόσοι από τους πιο πάνω κατόχους προνομίου λατομείου παραλείπουν να συμμορφωθούν ή παραβαίνουν οποιοδήποτε όρο ή προϋπόθεση που περιέχεται στο προνόμιο αυτό.
- (iv) Περιπτώσεις που διεξάγονται λατομικές εργασίες χωρίς να έχει εξασφαλιστεί άδεια προνομίου λατομείου.

Η ΥΜ, με επιστολή της ημερ. 18.7.2022, μας πληροφόρησε ότι στην περιοχή υπάρχουν σε ισχύ τρία λατομικά προνόμια. Από το 1993, ημερομηνία θέσπισης των Κανονισμών για είσπραξη λατομικών δικαιωμάτων, τα τρία λατομεία είχαν διαθέσει στην αγορά, μέχρι και τον Μάιο του 2022, συνολικά 18,5 εκ. τόνους λατομικών υλικών. Το ένα λατομείο έχει εξαντλήσει τα αποθέματά του, ενώ τα άλλα δύο διαθέτουν αποθέματα που υπολογίζονται στις 200.000 και 3 εκ. τόνους, αντίστοιχα. Σύμφωνα με την Υπηρεσία, η μέση ετήσια διάθεση λατομικών υλικών των τριών λατομείων κατά την περίοδο 2003 – 2011 ανερχόταν σε 786.000 τόνους, ενώ την τελευταία δεκαετία παρατηρείται σταδιακή μείωση των πωλήσεων που, σύμφωνα με την Υπηρεσία, οφείλεται στη μείωση των αποθεμάτων των δύο λατομείων. Η ΥΜ μας ανέφερε επίσης ότι, σύμφωνα με έρευνα, κατά το 2021 διατέθηκαν από τα λατομεία Ανδρολύκου περίπου 344.700 τόνοι, ενώ διατέθηκαν, από τα λατομεία της Λευκωσίας και της Λεμεσού, προς την επαρχία Πάφου, άλλοι 114.000 και 358.000, αντίστοιχα. Με βάση τα πιο πάνω η Υπηρεσία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι συνολικές ετήσιες ανάγκες της Επαρχίας Πάφου σε λατομικά υλικά κυμαίνονται γύρω στους 817.000 τόνους.

Καταλήγοντας, η ΥΜ εξέφρασε την άποψη ότι, με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, τα αποθέματα της Λατομικής Ζώνης Ανδρολύκου μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες λατομικών υλικών της επαρχίας Πάφου μόνο για τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

Ζητήσαμε, τόσο από το ΠΣ, όσο και από την Περιβαλλοντική Αρχή, να μας ενημερώσουν εάν αυτή η πληροφόρηση ήταν στη διάθεσή τους κατά την εξέταση του θέματος αυτού.

Η Υπηρεσία μας έχει αναδείξει το θέμα των αποθεμάτων λατομικών υλικών στην Ειδική της Έκθεση «Διαχειριστικός Έλεγχος Λατομικών-Μεταλλευτικών Αναπτύξεων (ΥΜ-01-2019)», όπου εισηγήθηκε, μεταξύ άλλων, την εξέταση εναλλακτικών τρόπων εφοδιασμού της αγοράς ειδικά σε λιμενικά έργα (κυματοθραύστες, μαρίνες κ.λπ.), όπως για παράδειγμα με τεχνητούς ογκόλιθους, την εισαγωγή ογκολίθων από το εξωτερικό, με το κόστος να βαρύνει τους επενδυτές των μεγάλων έργων (πχ μαρίνες) ή τη μεταφορά λατομικών υλικών από άλλες περιοχές που, όπως διαφαίνεται από την τοποθέτηση της ΥΜ, ήδη εφαρμόζεται, παρά το επικαλούμενο δυσανάλογο κόστος.

Θεωρούμε ότι τα πιο πάνω θα έπρεπε να είχαν ληφθεί υπόψη και αξιολογηθεί κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από ορισμένα σχέδια, έργα ή προγράμματα.

Βάσει πρόσφατων δημοσιευμάτων στον τύπο, διαφαίνεται ότι τελικά προωθείται, ως εναλλακτική λύση που ικανοποιεί όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, η επέκταση της λατομικής Ζώνης προς την πλευρά που δεν συνορεύει με τα προστατευόμενα φαράγγια. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι οι τόσο έντονες παραστάσεις για την κατ' ισχυρισμό επιτακτικότητα της ανάγκης επέκτασης της λατομικής Ζώνης, όπως είχε αρχικά προταθεί (παρά τις καταγεγραμμένες σοβαρές αρνητικές, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις και τα παρεμφερή προβλήματα, λόγω, αφενός, επηρεασμού υφιστάμενης κτηνοτροφικής περιοχής και αφετέρου λόγω του ότι τα προτεινόμενα τεμάχια ήταν Τ/Κ ιδιοκτησίας, θέματα που αναλύονται πιο κάτω), ήταν βεβιασμένες, χωρίς να προηγηθεί ουσιαστική εξέταση όλων των διαθέσιμων επιλογών. Ζητήσαμε από την ΥΜ να μας πληροφορήσει για τους λόγους που η εναλλακτική αυτή επιλογή δεν είχε τεθεί υπόψη των αρμοδίων Αρχών ενωρίτερα και πώς αυτή προέκυψε τώρα.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι η συγκεκριμένη λύση δεν έχει προταθεί από την Περιβαλλοντική Αρχή, ούτε και έχει τεθεί ενώπιον του ΠΣ τέτοια πρόταση από τα αρμόδια Κυβερνητικά Τμήματα, ώστε να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω αξιολόγησης.

β. Επηρεασμός υφιστάμενης κτηνοτροφικής περιοχής: Μέρος της προτεινόμενης επέκτασης της Λατομικής Ζώνης αφορά σε υφιστάμενη Κτηνοτροφική Ζώνη, όπου δημιουργήθηκε με δαπάνες του κράτους Κτηνοτροφική Περιοχή. Σε σχέση με το θέμα αυτό ζητήσαμε να ενημερωθούμε για τα ακόλουθα:

- (i) Το σύνολο των δαπανών που διενεργήθηκαν για τη δημιουργία της υπό αναφορά Κτηνοτροφικής Περιοχής.
- (ii) Εάν το αρμόδιο Τμήμα Γεωργίας έτυχε ενημέρωσης και συγκατατέθηκε στην αλλαγή της εν λόγω Ζώνης.
- (iii) Πόσοι κτηνοτρόφοι επηρεάζονται από την αλλαγή, εάν έχουν εξεταστεί εναλλακτικές περιοχές μετεγκατάστασης και ποιο το αναμενόμενο ύψος της δαπάνης για δημιουργία νέας κτηνοτροφικής περιοχής και μετεγκατάστασης των επηρεαζόμενων κτηνοτρόφων.
- (iv) σε περίπτωση που επηρεάζονται Τ/Κ τεμάχια, εάν έχουν γίνει οι απαραίτητες διαβουλεύσεις και έχουν ληφθεί εγκρίσεις από τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών.

Το Τμήμα Γεωργίας, με επιστολή του ημερ. 2.8.2022, μας πληροφόρησε ότι εντός της Κτηνοτροφικής Περιοχής Ανδρολύκου, η Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών διαχώρισε, σε Τ/Κ γη, έξι κτηνοτροφικά οικόπεδα. Το Τμήμα Γεωργίας, σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες Υπηρεσίες, προχώρησε στην ανάπτυξη της υποδομής στην εν λόγω περιοχή με συνολικό κόστος ύψους €171.000 περίπου.

Σύμφωνα με το Τμήμα Γεωργίας, το 2016 προέβη στην εξέταση αιτήματος της εταιρείας «Α» για εκμίσθωση Τ/Κ τεμαχίων για σκοπούς λατόμησης. Μέρος των τεμαχίων επηρεάζει τη λειτουργία δύο κτηνοτροφικών υποστατικών και το Τμήμα έθεσε ως προϋπόθεση όπως η λατομική εταιρεία αναλάβει όλα τα έξοδα για τη μετακίνηση των επηρεαζόμενων κτηνοτρόφων σε άλλη, κατάλληλη, περιοχή. Η εν λόγω εταιρεία υπέγραψε με τους

επηρεαζόμενους κτηνοτρόφους σχετικές Δηλώσεις/ Συγκαταθέσεις για την αποζημίωσή τους σε περίπτωση όπου επηρεαστεί η κτηνοτροφική τους δραστηριότητα ή θα κληθούν να μετακινηθούν. Επιπρόσθετα, το Τμήμα μας πληροφόρησε ότι η λατομική εταιρεία, σε συνεργασία με την Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου (Κλάδο Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών), η οποία ήταν συνεχώς ενήμερη και θετική για τις διάφορες ενέργειες και αποφάσεις, προχώρησαν σε επί χάρτου διαχωρισμό 10 νέων κτηνοτροφικών οικοπέδων σε άλλη κατάλληλη Τ/Κ γη, ως επίσης προχώρησαν σε διάνοιξη κεντρικού δρόμου και εγκατάσταση αγωγού για υδροδότηση των κτηνοτροφικών οικοπέδων. Τέλος, για την ολοκλήρωση των έργων υποδομής στη νέα κτηνοτροφική περιοχή, το Τμήμα Γεωργίας ζήτησε όπως η υπό αναφορά εταιρεία αναλάβει και τη μεταφορά ηλεκτρικού ρεύματος, αφού στην υφιστάμενη κτηνοτροφική περιοχή οι κτηνοτρόφοι είχαν τη δυνατότητα ηλεκτροδότησης από το δίκτυο που είχε εγκατασταθεί με δαπάνη του Υπουργείου Γεωργίας.

Το Τμήμα μας πληροφόρησε επίσης ότι εντός του 2016 υποβλήθηκε και δεύτερη αίτηση για λατόμευση στην περιοχή από την εταιρεία «Β» η οποία όμως δεν επηρεάζει κτηνοτροφικά υποστατικά.

Για την αίτηση της εταιρείας «Γ» δεν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι ζητήθηκαν οποιεσδήποτε απόψεις από το Τμήμα Γεωργίας.

Ερωτήματα γεννώνται από το γεγονός ότι έχουν ήδη υπογραφεί συμβάσεις με συγκεκριμένη εταιρεία για ανάληψη του κόστους μετακίνησης των κτηνοτρόφων, που, προφανώς, θεωρεί δεδομένο ότι, εάν επεκταθεί η Λατομική Ζώνη, θα δοθεί σε εκείνη το λατομικό προνόμιο για εκμετάλλευση της εν λόγω περιοχής.

- γ. **Ιδιοκτησιακό καθεστώς τεμαχίων:** Από τον έλεγχό μας διαπιστώσαμε ότι, με εξαίρεση δύο τεμάχια κρατικής γης, όλα τα υπόλοιπα τεμάχια που επηρεάζονται από την προτεινόμενη επέκταση της Λατομικής Ζώνης είναι Τ/Κ ιδιοκτησίας και βρίσκονται σήμερα σε Κτηνοτροφική Ζώνη.

Σε σχέση με τα εν λόγω τεμάχια ζητήσαμε από τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών όπως μας πληροφορήσει:

- (i) Εάν έχει προηγηθεί οποιαδήποτε διαβούλευση με την Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών για το θέμα αυτό.
- (ii) Εάν οποιαδήποτε από τα τεμάχια αυτά είναι σήμερα εκχωρημένα σε τρίτους. Σε τέτοια περίπτωση, ζητήσαμε όπως μας δοθούν λεπτομέρειες για τη μίσθωση που έχει συναφθεί (σύμβασης ή παραχώρηση άδειας χρήσης, ημερομηνία σύναψης, χρονική διάρκεια, όροι χρήσης, μίσθωμα, όνομα και ταυτότητα μισθωτή), με αναφορά στη σχετική πρόνοια της νομοθεσίας βάσει της οποίας έγινε η σύναψη της σύμβασης/ παραχώρηση της άδειας χρήσης.
- (iii) Εάν έχει εξεταστεί το ενδεχόμενο σύναψης σύμβασης/παραχώρησης άδειας χρήσης με λατόμους ή/και εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της λατόμευσης και πώς αυτό συνάδει με τις πρόνοιες της νομοθεσίας.

Η Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, με επιστολή της ημερ. 12.9.2022 μας πληροφόρησε ότι, η εταιρεία «Α», την ενημέρωσε, με επιστολή ημερ. 23.9.2015, ότι κατέχει ερευνητική άδεια που καλύπτει κρατικά και Τ/Κ τεμάχια και ζήτησε την παραχώρηση των εν λόγω Τ/Κ τεμαχίων για ενοικίαση. Μάλιστα, η ίδια εταιρεία αναφέρει ότι για τα ίδια τεμάχια είχαν υποβληθεί και αιτήσεις από πολίτες, για κτηνοτροφικούς σκοπούς. Η Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών ζήτησε απόψεις, μεταξύ άλλων, και από το ΤΠΟ, το οποίο, με επιστολή του ημερ. 7.1.2016 ανέφερε ότι τα τεμάχια που αιτείται η εταιρεία εμπίπτουν σε Κτηνοτροφική Ζώνη, συνεπώς εάν ο σκοπός της ενοικίασης θα αφορά στη λατομική ανάπτυξη, η αιτούμενη παραχώρηση δεν συστήνεται.

Επιπλέον, ζητήσαμε τα σχόλια/απόψεις του Προϊστάμενου ΥΜ, του Επαρχιακού Λειτουργού Πάφου της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, του Επαρχιακού Λειτουργού ΤΠΟ, και του Επαρχιακού Λειτουργού ΤΚΧ, στις αρμοδιότητες των οποίων εμπίπτουν τα πιο κάτω θέματα που εγείραμε:

- (i) Η εταιρεία «Α», με επιστολή της ημερ. 23.9.2015, προς την Έπαρχο Πάφου, ως Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών στην Πάφο, που κοινοποιήθηκε και στην Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, ανέφερε ότι κατέχει την Ερευνητική Άδεια ΑΕ 4601, που καλύπτει και τα κρατικά τεμάχια 119 και 191. Ανέφερε επίσης ότι, για το κρατικό τεμάχιο 191 υποβλήθηκε η Πολεοδομική αίτηση με αρ. ΠΑΦ/00088/2012 για ανάπτυξη λατομείου για εξόρυξη ογκολίθων στο κρατικό τεμάχιο 191 και ότι σύντομα θα υποβαλλόταν αίτηση και για το κρατικό τεμάχιο 119.

Από διερεύνηση με το ΤΚΧ, διαπιστώσαμε ότι η εν λόγω εταιρεία υπέβαλε αίτηση για την εκμίσθωση του κρατικού τεμαχίου 119 στις 7.6.2010, το τεμάχιο όμως δεν της έχει ακόμα εκμισθωθεί και δεν έχει συναφθεί σχετική σύμβαση. Για το τεμάχιο 191, για το οποίο, όπως αναφέρει, έχει υποβάλει πολεοδομική αίτηση, δεν έχει ούτε καν υποβάλει αίτηση εκμίσθωσης. Συνεπώς, εκφράσαμε την άποψη ότι δημιουργούνται εύλογα ερωτηματικά για το πώς παραχωρήθηκε ερευνητική άδεια στην εταιρεία για τεμάχια που δεν της έχουν ακόμα εκμισθωθεί και ζητήσαμε τα σχόλια της ΥΜ επί τούτου.

Επισημάναμε πως, πέραν των κρατικών τεμαχίων, η εν λόγω ερευνητική άδεια καλύπτει και αριθμό τεμαχίων Τ/Κ ιδιοκτησίας, που ούτε αυτά έχουν εκμισθωθεί στην εταιρεία από τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών. Σημειώσαμε ότι, όλα τα τεμάχια εμπίπτουν εντός Κτηνοτροφικής Ζώνης. Για τον λόγο αυτό, ιδιαίτερα σε σχέση με τη γειτνίαση της προτεινόμενης ανάπτυξης με αδειοδοτημένα κτηνοτροφικά υποστατικά, το ΤΠΟ απέρριψε την αίτηση ΠΑΦ/00088/212 στις 8.2.2012. Παρόλο που η εν λόγω άδεια απορρίφθηκε, παραμένει το γεγονός ότι, αυτή υποβλήθηκε από εταιρεία που δεν ήταν ο ιδιοκτήτης των τεμαχίων που αφορούσε και, επί τούτο, ζητήσαμε τα σχόλια του ΤΠΟ, το οποίο είχε εξετάσει την πολεοδομική αίτηση και την απέρριψε για άλλους λόγους.

- (ii) Στις 27.12.2016 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη, στην ΥΜ, με εκπροσώπους όλων των εμπλεκόμενων φορέων, με θέμα τη μετακίνηση των κτηνοτροφικών υποστατικών σε άλλη περιοχή της Κοινότητας Ανδρολύκου και αλλαγή μέρους της Κτηνοτροφικής Ζώνης σε

Γεωργική, με σκοπό την ανάπτυξη λατομείων. Ο εκπρόσωπος του Τμήματος Γεωργίας ανέφερε ότι το Τμήμα του είναι θετικό στη μετακίνηση των υποστατικών, αναφέροντας ότι οι επηρεαζόμενοι κτηνοτρόφοι θα πρέπει να αποζημιωθούν και ότι το κόστος της αποζημίωσης θα καταβληθεί από τον κάτοχο του λατομείου που ενδεχομένως θα αδειοδοτηθεί. Ο εκπρόσωπος της ΥΜ αναφέρθηκε σε δέσμευση του αιτητή να αναλάβει πλήρως όλα τα έξοδα μετακίνησης των κτηνοτροφικών υποστατικών, συμπεριλαμβανομένων και του κόστους για την κατασκευή δρόμου πρόσβασης και υδροδότησης της νέας περιοχής.

Σε σχετική επιστολή του Κλάδου Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, ημερ. 14.3.2017, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «το θέμα της αποζημίωσης των εν λόγω κτηνοτρόφων το έχει αναλάβει η υπό αναφορά εταιρεία, με γραπτή, μεταξύ τους, συμφωνία».

Επί τούτου, ζητήσαμε από την ΥΜ όπως μας πληροφορήσει γιατί θεωρεί δεδομένο ότι, ακόμα και σε περίπτωση που επεκταθεί η λατομική Ζώνη, οι σχετικές άδειες θα δοθούν στις εταιρείες που κατέχουν τις υφιστάμενες ερευνητικές άδειες (που αφορούν μάλιστα τεμάχια που δεν τους έχουν εκμισθωθεί) και όχι σε άλλες που τυχόν να ενδιαφερθούν, μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας, που θα διασφαλίζει τη διαφάνεια, την ίση μεταχείριση και τα οικονομικά συμφέροντα του κράτους.

Σχετική με το θέμα είναι και η αναφορά, στην επιστολή, ημερ. 29.8.2022, του Κλάδου Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, προς τον Διευθυντή της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, ότι «η αρχική πρόταση για τη νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολύκου αποφασίστηκε, σε συνεδρία της Συμβουλευτικής Επιτροπής ότι θα εκμισθωθεί στις εταιρείες «Α», «Β» και «Γ», σύμφωνα με τον διαχωρισμό...».

Στα συνημμένα έγγραφα υπάρχει επιστολή της εταιρείας «Γ» προς τον Κλάδο Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, ημερ. 4.8.2022, σύμφωνα με την οποία η εν λόγω εταιρεία συμφώνησε με την εταιρεία «Α» όπως της παραχωρήσει ορισμένα Τ/Κ τεμάχια, που έχει εκμισθωμένα έναντι ποσού ύψους €87.301. Για τον σκοπό αυτό έχει υπογραφεί συμφωνία, μεταξύ των δύο εταιρειών, που προνοεί την καταβολή, από τη μία εταιρεία στην άλλη, ποσού ύψους €300.000. Επισύραμε την προσοχή στις ανησυχίες που δημιουργούνται εάν συγκρίνουμε το αντίτιμο που κατέβαλε η μια εταιρεία στην άλλη, για εξασφάλιση των τεμαχίων, σε σχέση με το ενοίκιο που καταβάλλεται στην Υπηρεσία Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών.

- (iii) Σε επιστολή του Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 9.10.2018, προς την Υπηρεσία μας, αναφέρεται ότι «στην περιοχή Ανδρολύκου έχει μισθωθεί Τ/Κ γη και σε μη εκτοπισμένες εταιρείες, για λειτουργία λατομείου. Έχουν σύμβαση μίσθωσης με τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών, μετά από απόφαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής, με καταβολή αγοραίου ενοικίου, όπως αυτό καθορίζεται από το ΤΚΧ. Για τις πιο πάνω μισθώσεις, έχει εξασφαλιστεί γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία, στηριζόμενη στον περί Μεταλλείων Νόμο. Ως αναφέρεται στη γνωμάτευση, ο Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών υποχρεούται να

συνάψει σύμβαση με τον αιτητή που έχει εξασφαλίσει ερευνητική άδεια από το Κράτος, για την αποφυγή καταδίκης του από τη δικαιοσύνη σε περίπτωση που στον κάτοχο της ερευνητικής άδειας δεν παραχωρηθεί η περιουσία.

Με βάση το άρθρο 23 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, το δικαίωμα της Δημοκρατίας επί των ορυχείων και μεταλλείων διαφυλάσσεται.

Παρόλο ότι ζητήσαμε επανειλημμένα την εν λόγω γνωμάτευση, αυτή δεν κατέστη δυνατό να ανευρεθεί και να μας προσκομιστεί και παρακαλέσαμε τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, όπως μεριμνήσει για την ανεύρεση και αποστολή της στην Υπηρεσία μας.

Ζητήσαμε επίσης από τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών να μας ενημερώσει για τις περιπτώσεις εταιρειών, που δεν είναι συμφερόντων εκτοπισθέντων, στις οποίες έχουν εκμισθωθεί τεμάχια Τ/Κ ιδιοκτησίας στην περιοχή Ανδρολύκου για σκοπούς λειτουργίας λατομείου. Επίσης, ζητήσαμε τις απόψεις του ΤΚΧ, όσον αφορά στη διαχείριση της κρατικής ιδιοκτησίας, σε περίπτωση που η ΥΜ χορηγεί ερευνητική άδεια σε εταιρεία για κρατική γη που δεν της έχει εκμισθωθεί. Τέλος, ζητήσαμε από το εν λόγω Τμήμα όπως μας ενημερώσει για τη βάση των εκτιμήσεων που διενεργούνται για καθορισμό της αγοραίας αξίας τεμαχίων που εκμισθώνονται για σκοπούς λατόμευσης.

Σε σχέση με τα πιο πάνω θέματα, ο Προϊστάμενος της ΥΜ μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα:

- ◆ Με βάση το άρθρο 14 του περί Ρύθμισης Μεταλλείων και Λατομείων Νόμου (ΚΕΦ. 270), ο κάτοχος Άδειας Επισκόπησης έχει δικαίωμα να εισέρχεται και να διεξάγει έρευνες σε οποιαδήποτε γη της Δημοκρατίας και σε οποιαδήποτε ιδιωτική γη, με την προϋπόθεση όμως ότι, για να επισκοπήσει σε ιδιωτική γη, θα πρέπει να λάβει τη συγκατάθεση του ιδιοκτήτη. Ως εκ τούτου πιο πάνω, δεν απαιτείται εκμίσθωση της κρατικής γης για την αδειοδότηση και διενέργεια επισκοπήσεων, ενώ για την ιδιωτική γη δεν χρειάζεται η εκ των προτέρων εξασφάλιση της συγκατάθεσης του ιδιοκτήτη για χορήγηση Άδειας Επισκόπησης, αλλά αυτή χρειάζεται όταν θα διενεργήσει επισκόπηση.
- ◆ Για επίστευση των διαδικασιών αδειοδότησης και λαμβάνοντας υπόψη την πρόνοια των περί Μεταλλείων και Λατομείων Κανονισμών αναφορικά με τον καθορισμό του μισθώματος γης της Δημοκρατίας, σε σχετική συνεδρίαση στις 18.9.2001, υπό τον συντονισμό του Διευθυντή του ΤΚΧ, στην παρουσία του Προϊσταμένου της ΥΜ και εκπροσώπου του ΤΠΟ, συμφωνήθηκε να υποβάλλεται η αίτηση για έκδοση Πολεοδομικής Άδειας για διενέργεια Μεταλλευτικών/Λατομικών εργασιών, χωρίς την εκ των προτέρων εκμίσθωση της κρατικής γης και αντ' αυτού να ζητούνται οι απόψεις του ΤΚΧ για την προτεινόμενη χρήση.
- ◆ Η ΥΜ θεωρεί ότι η πρόνοια του άρθρου 9Α του πιο πάνω Νόμου (που προβλέπει ότι όταν χορηγηθεί Άδεια Επισκόπησης εντός λατομικής Ζώνης, η περιοχή θεωρείται ελεύθερη και ο κάτοχός της έχει αποκλειστικό δικαίωμα για να υποβάλει αίτηση στο ΤΠΟ για εξασφάλιση άδειας λατόμευσης) χρήζει τροποποίησης, έτσι ώστε οι περιοχές

εντός λατομικών Ζωνών να αδειοδοτούνται μετά από προκήρυξη ανοιχτού διαγωνισμού. Το όλο θέμα τέθηκε στην Επιτροπή Αειφόρου Ανάπτυξης Ορυκτών Πόρων για να τύχει εξέτασης, στο πλαίσιο σχετικής μελέτης που εκπονείται.

Ο Διευθυντής ΤΚΧ μάς πληροφόρησε ότι, σε συνεδρία που πραγματοποιήθηκε στις 18.9.2001, μεταξύ του ΤΚΧ, του Προϊσταμένου ΥΜ και εκπροσώπου του ΤΠΟ, συμφωνήθηκε η εφαρμογή μιας διαδικασίας/πολιτικής που να αποτρέπει την καθυστέρηση στην αδειοδότηση μεταλλευτικών και λατομικών εργασιών. Όπως μας ανέφερε, συμφωνήθηκε όπως το ΤΠΟ παραλαμβάνει οποιαδήποτε αίτηση για έκδοση Πολεοδομικής Άδειας για διενέργεια μεταλλευτικών/λατομικών εργασιών σε κρατική γη, χωρίς την εκ των προτέρων εκμίσθωσή της, συνοδευόμενη μόνο, κατά την παραλαβή της αίτησης, με Πιστοποιητικό έρευνας από το οικείο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο, που επιβεβαιώνει τον νόμιμο ιδιοκτήτη της γης. Στη συνέχεια, το ΤΠΟ ζητά τις απόψεις του ΤΚΧ για την προτεινόμενη χρήση της κρατικής γης, τις τυχόν υπάρχουσες δεσμεύσεις και άλλες πληροφορίες που αφορούν στην κρατική γη και που ενδεχομένως να φανούν χρήσιμες κατά τη λήψη απόφασης της Πολεοδομικής Αρχής.

Όσον αφορά στη βάση των εκτιμήσεων που διενεργεί το Τμήμα του, ο Διευθυντής ΤΚΧ μάς πληροφόρησε ότι, για καθορισμό της αγοραίας αξίας των τεμαχίων που εκμισθώνονται για σκοπούς λατόμευσης, χρησιμοποιείται η συγκριτική μέθοδος εκτίμησης και λαμβάνονται υπόψη ακίνητα με παρόμοια χαρακτηριστικά με τα υπό εκτίμηση ακίνητα. Επίσης, για σκοπούς υπολογισμού του ετήσιου μισθώματος, υιοθετείται ποσοστό 2,5% επί της αγοραίας αξίας.

Ο Αν. Διευθυντής Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, με επιστολή του, που λάβαμε με μεγάλη καθυστέρηση στις 23.11.2022, μας διαβίβασε την προαναφερόμενη γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερ. 13.7.2016, με θέμα αίτημα της Εταιρείας «Δ» για παραχώρηση Τ/Κ τεμαχίου για επέκταση λατομείου, σύμφωνα με την οποία, όπως κάθε διοικητικό όργανο, έτσι και ο Υπουργός Εσωτερικών υπό την ιδιότητά του ως Κηδεμόνας Τ/Κ Περιουσιών δεσμεύεται πλήρως από την αρχή της νομιμότητας και, κατά συνέπεια, οφείλει να ενεργεί σύμφωνα με όλες ανεξαιρέτως τις νομοθετικές και κανονιστικές πρόνοιες που τον αφορούν, περιλαμβανομένων τόσο αυτών της περί Τ/Κ Περιουσιών νομοθεσίας, όσο και αυτών που ισχύουν κατ' εφαρμογή του περί Ρυθμίσεως Μεταλλείων και Λατομείων Νόμων. Επίσης, σύμφωνα με τη γνωμάτευση, κατά την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων του Υπουργού, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας (υπό το φως του συνόλου των σχετικών διατάξεων), ενυπάρχει σχεδόν πάντα στη δράση του και η δυνατότητα άσκησης διακριτικής ευχέρειας, η οποία διέπεται κυρίως από την υποχρέωση εξυπηρέτησης του δημόσιου συμφέροντος, το οποίο πρέπει, σε κάθε ξεχωριστή περίπτωση, να εξειδικεύεται ορθά. Στη γνωμάτευση αναφέρεται επίσης ότι «στην παρούσα περίπτωση νομίζω, χωρίς να υποκαθιστώ κατά καμιά έννοια την αρμοδιότητα απόφασης Υπουργού», ότι, κατά την εξειδίκευση του δημόσιου συμφέροντος, θα πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονταν υπόψη και τα όποια πλήγματα θα δέχονταν εν προκειμένω τα ιδιωτικά συμφέροντα των εμπλεκόμενων εταιρειών, πάντοτε έχοντας κατά νου ότι ένας βασικός γνώμονας καθορισμού της διοικητικής δράσης είναι η αποφυγή έγερσης δικαστικών διαδικασιών κατά του Κράτους.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι, οι μισθωτές Τ/Κ γης στα όρια της Κοινότητας Ανδρολύκου, για λατομικούς σκοπούς, είναι οι εταιρείες «Α» και «Β», οι οποίες ελέγχονται από εκτοπισμένους και η Εταιρεία «Δ», η οποία δεν ελέγχεται από εκτοπισμένους και που εκμισθώνουν συνολική έκταση

111.852τ.μ., 91.684τ.μ. και 78.047τ.μ., αντίστοιχα. Όπως μας πληροφόρησε, οι πιο πάνω μισθώσεις εγκρίθηκαν από τον Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών μέσω συνεδριών της Συμβουλευτικής Επιτροπής του Κηδεμόνα Τ/Κ Περιουσιών.

δ. Γειτνίαση με αρχαιολογικό χώρο: Στο πλαίσιο του ελέγχου μας, διαπιστώσαμε ότι, σύμφωνα με τον χάρτη Περιβαλλοντικού Πλούτου της περιοχής, η προτεινόμενη επέκταση της Λατομικής Ζώνης εφάπτεται του αρχαιολογικού χώρου «ο χώρος και τα κατάλοιπα Νεολιθικού οικισμού στην τοποθεσία Άγιος Μάμας».

Για το πιο πάνω θέμα ζητήσαμε τις απόψεις του Τμήματος Αρχαιοτήτων αναφορικά με την προτεινόμενη επέκταση, ιδιαίτερα όσον αφορά στην προστασία του εν λόγω μνημείου.

Η Διευθύντρια του Τμήματος Αρχαιοτήτων, με επιστολή της ημερ. 29.7.2022, μας πληροφόρησε ότι το Τμήμα της δεν συναινεί στην προτεινόμενη επέκταση της Λατομικής Ζώνης, που μεταθέτει τα όριά της να εφάπτονται στο κηρυγμένο αρχαίο μνημείο «ο χώρος και τα κατάλοιπα Νεολιθικού οικισμού στην τοποθεσία Άγιος Μάμας» και παράλληλα μας ενημέρωσε ότι κοινοποίησε αμέσως την εν λόγω τοποθέτηση στον Διευθυντή του ΤΠ.

Συμπέρασμα: Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, με την επιφύλαξη τυχόν επεξηγηματικών πληροφοριών που θα μας παρέχονταν εάν το ΠΣ απαντούσε στα ερωτήματά μας, διαφαίνεται ότι, με βάση τα πραγματικά δεδομένα που ισχύουν στις επηρεαζόμενες περιοχές σήμερα, οι προτεινόμενες αλλαγές στο πολεοδομικό καθεστώς, δεν είναι σε όλες τις περιπτώσεις κατάλληλα αιτιολογημένες.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι σημαντικό στοιχείο για τη Διαχείριση της Χερσονήσου του Ακάμα αποτελούν οι σχετικές Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου, από το 2000 μέχρι και το 2010, που αποσκοπούσαν, κυρίως, στην εφαρμογή των πορισμάτων της μελέτης της Διεθνούς Τράπεζας με τίτλο *Conservation Management Plan for the Akamas Peninsula* του 1995, και τη δημιουργία ενός Εθνικού Πάρκου στην περιοχή του Ακάμα. Όπως μας ανέφερε, μέσα από τη μελέτη και ανάλυση των συγκεκριμένων Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου διαφαίνονται οι ενέργειες του κράτους για προστασία και διαφύλαξη της Χερσονήσου Ακάμα, με την επιβολή της απόλυτης προστασίας (wilderness area) σε τμήμα της εν λόγω περιοχής, το οποίο θα επηρέαζε μεγάλο αριθμό ιδιωτικών ιδιοκτησιών. Ένα από τα ζητήματα που απασχόλησε το Υπουργικό Συμβούλιο στις εν λόγω Αποφάσεις ήταν η εξεύρεση κατάλληλου μηχανισμού για διαχείριση της επηρεαζόμενης ιδιωτικής γης από το κράτος, είτε μέσω απαλλοτρίωσης, είτε με ανταλλαγή κρατικής γης ή με τη δυνατότητα μεταφοράς αναπτυξιακών δικαιωμάτων σε άλλες περιοχές. Ωστόσο, όπως μας ανέφερε, οι Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 63.730 και 70.037, στις 28.4.2009 και 23.2.2010, αντίστοιχα, με τις οποίες αποφασίστηκε η εφαρμογή του Δικτύου «Natura 2000» στην περιοχή του Ακάμα με σκοπό την προστασία και διαχείριση της φύσης, δημιούργησε νέα δεδομένα για το ζήτημα της περιβαλλοντικής προστασίας στην περιοχή. Το γεγονός αυτό, οδήγησε το Υπουργικό Συμβούλιο σε νέα Απόφαση, με αρ. 80.041 και ημερ. 11.1.2016, με την οποία το ζήτημα της περιβαλλοντικής διαχείρισης και προστασίας του Ακάμα τέθηκε σε νέα βάση, ενώ στις 20.6.2018 το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του με αρ. 85.129 ανακάλεσε σχεδόν το σύνολο των προηγούμενων Αποφάσεων του για το θέμα αυτό.

Όσον αφορά στην υπό αναφορά επιστολή της Διευθύντριας Τμήματος Αρχαιοτήτων ημερ. 29.7.2022, ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι το ΠΣ έλαβε τις κατ' αρχήν αποφάσεις του στη βάση των δεδομένων που είχε ενώπιόν του και ότι, για το συγκεκριμένο θέμα, το ΤΠΟ είχε διαβουλευθεί με το Τμήμα Αρχαιοτήτων, χωρίς ωστόσο να λάβει συγκεκριμένες απόψεις για το εν λόγω ζήτημα. Επίσης, η υπό αναφορά επιστολή του Τμήματος Αρχαιοτήτων φαίνεται να έγινε στο πλαίσιο της διαβούλευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής με Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες, όμως οι πληροφορίες αυτές δεν ήταν σε γνώση του ΠΣ κατά τον κρίσιμο χρόνο της διαμόρφωσης των προκαταρκτικών του αποφάσεων για την περιοχή μελέτης.

5.6 Υπήρξε επηρεασμός δικαιωμάτων ιδιοκτητών γης από μεταβολές Πολεοδομικών Ζωνών;

Λόγω του ότι ιδιοκτήτες περιουσιών, των οποίων τεμάχια έχουν ενταχθεί στην υπό αναφορά προστατευόμενη περιοχή, προβάλλουν ισχυρισμούς για μείωση της αξίας της περιουσίας τους, με παράλληλες αξιώσεις για αποζημιώσεις, η Υπηρεσία μας έκρινε σκόπιμο να ερευνήσει τις διαχρονικές μεταβολές που επήλθαν στις Πολεοδομικές Ζώνες των περιοχών της Χερσονήσου Ακάμα που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο «Natura 2000» και να εξετάσει κατά πόσο έχουν πράγματι επηρεαστεί τα δικαιώματα των ιδιοκτητών γης.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι οι αποζημιώσεις που αξιώνουν οι ιδιοκτήτες γης, των οποίων ενδεχομένως να επηρεάστηκε ουσιαστικά η αξία των ιδιοκτησιών τους από πράξεις της διοίκησης, αφορούν στις μεταβολές των Πολεοδομικών Ζωνών και ότι το θέμα βρίσκεται υπό εξέταση από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας.

5.6.1 Διαχρονικές διαφοροποιήσεις πολεοδομικών ζωνών στη Χερσόνησο του Ακάμα

Σε όλες τις συζητήσεις αναφορικά με το ΤΣΑ προβάλλονται επιχειρήματα από ιδιώτες που θεωρούν ότι, από την ένταξη της Χερσονήσου στο δίκτυο «Natura 2000», αλλά και από τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, επηρεάζεται αρνητικά η αξία των περιουσιών τους. Συνεπώς, κρίναμε σκόπιμο να εξετάσουμε εάν οι ισχυρισμοί αυτοί ευσταθούν, ανατρέχοντας στο παρελθόν ώστε να διαπιστώσουμε κατά πόσο, διαχρονικά, επήλθαν αλλαγές στο πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής.

Για το θέμα ζητήσαμε ενημέρωση από το καθ' ύλη αρμόδιο ΤΠΟ, το οποίο, με επιστολή του ημερ. 1.8.2022, μας πληροφόρησε τα ακόλουθα:

Με πράξη της διοίκησης υπ' αρ. ΚΔΠ 1/77, ημερ. 7.1.1977, δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά Ζώνες για οικοδομικούς σκοπούς στην περιοχή των Κοινοτήτων Ακάμα (Νέο Χωριό, Ανδρολύκου, Φάσλι, Ίννια, Δρούσεια, Κάθηκας, Κάτω και Πάνω Αρόδες). Στο πλαίσιο αυτό καθορίστηκαν παραθαλάσσιες Τουριστικές Ζώνες (Α2 και Β23) στην περιοχή της Λάρας, εντός των διοικητικών ορίων των Κοινοτήτων Ίννιας και Κάτω Αρόδων και στην περιοχή Χάλαβρον του Νέου Χωριού. Μετά την πάροδο μερικών χρόνων μέρος των Ζωνών της Κοινότητας του Νέου Χωριού ακυρώθηκε με τη δημοσίευση της ΚΔΠ 113/81 στις 22.5.1981. Στο πλαίσιο αυτό, η Τουριστική Ζώνη στην περιοχή Χάλαβρον τροποποιήθηκε από Α2 σε Ζ4, που επιτρέπει αναπτύξεις για αποθήκες, βιομηχανικές οικοδομές και υποστατικά για μαζική εκτροφή ζώων και πτηνών. Στη συνέχεια, οι εν

λόγω Ζώνες τροποποιήθηκαν με νέα διοικητική πράξη ημερ. 11.8.1989 (ΚΔΠ188/89), που ακύρωσε όλες τις προηγούμενες σχετικές ΚΔΠ και, μεταξύ άλλων, κατάργησε τις Τουριστικές Ζώνες στη Λάρα και στο Χάλαβρον, μετατρέποντάς τις σε Ζώνες Προστασίας Δα1.

Εντός του 1990 δημοσιεύθηκαν δύο ακόμα διοικητικές πράξεις, η ΚΔΠ 159/90 και η 356/90, που, σύμφωνα με το ΤΠΟ, δεν επέφεραν ουσιαστικές αλλαγές στο πολεοδομικό καθεστώς των περιοχών αυτών. Επιπλέον, την 1.12.1990, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε πλήρη εφαρμογή ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος, δημοσιεύτηκε η ΑΔΠ 1934/90, η οποία στην ουσία ενσωμάτωσε όλες τις πολεοδομικές ζώνες που ίσχυαν μέχρι τότε με τον περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμο για περιοχές της Δημοκρατίας που δεν καλύπτονταν από Τοπικά Σχέδια, συμπεριλαμβανομένων των πολεοδομικών Ζωνών για τις προαναφερόμενες κοινότητες του Ακάμα.

Συμπέρασμα: Όπως προκύπτει, ακόμα και για το, μικρό σχετικά, μέρος της Χερσονήσου, όπου στο παρελθόν είχαν καθοριστεί Πολεοδομικές Ζώνες, αυτό διάρκεσε για πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, από τέσσερα μέχρι 12 χρόνια. Επίσης, από την τελευταία κατάργηση των Ζωνών αυτών, το 1989, έχουν μεσολαβήσει 33 χρόνια, διάστημα κατά το οποίο εξετάστηκε μεγάλος αριθμός προσφυγών στο Ανώτατο Δικαστήριο, με αρνητική, σε όλες τις περιπτώσεις, έκβαση για τους αιτούντες ιδιοκτήτες γης.

5.6.2 Επηρεασμός δικαιωμάτων ιδιοκτητών γης από την ένταξη της περιουσίας τους στο δίκτυο «Natura 2000»

5.6.2.1 Νομολογία Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύμφωνα με νομολογία του ΔΕΕ (Υπόθεση T-122/05 – Benkö and others v Commission), «το γεγονός ότι συγκεκριμένος τόπος συμπεριελήφθη στον κατάλογο των ΤΚΣ ουδεμία ακριβή ένδειξη παρέχει ως προς τα μέτρα που πρόκειται να λάβουν οι εθνικές αρχές σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας περί οικοτόπων.» Συνεπώς, φυσικά και νομικά πρόσωπα δεν επηρεάζονται άμεσα από την απόφαση της Επιτροπής για την έγκριση καταλόγου των προτεινόμενων ΤΚΣ εντός των οποίων περιλαμβάνονται και ιδιοκτησίες τους. Αναφέρει επίσης ότι, οι επηρεαζόμενοι ιδιοκτήτες «δύνανται να αμφισβητήσουν τις εθνικές πράξεις εκτελέσεως της οδηγίας περί οικοτόπων και διατηρούν τη δυνατότητα να προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ... την έλλειψη νομιμότητας.»

Επιπρόσθετα της πιο πάνω πολύ σημαντικής αναφοράς του ΔΕΕ, σημειώνουμε ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 13 της Οδηγίας 92/43, τα κράτη μέλη έχουν υποχρέωση να θεσπίζουν καθεστώς αυστηρής προστασίας για τα είδη χλωρίδας και πανίδας που αναφέρονται στο Παράρτημα IV της Οδηγίας. Στο Παράρτημα αυτό περιλαμβάνονται τα περισσότερα από τα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής ΤΚΣ «Χερσονήσος Ακάμα», συνεπώς, ακόμα και αν η περιοχή ή μέρος της δεν εντασσόταν στο δίκτυο «Natura 2000», θα έπρεπε και πάλι να ληφθούν τα προσήκοντα μέτρα για προστασία των ειδών αυτών. Ανάλογες πρόνοιες ισχύουν και για την περιοχή ΖΕΠ «Χερσονήσος Ακάμα», με βάση τις διατάξεις των άρθρων 3 και 4 της Οδηγίας 2009/147.

5.6.2.2 Νομολογία Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου

Σε σειρά αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου καταγράφονται σημαντικές παράμετροι σε σχέση με το υπό εξέταση θέμα και πιο κάτω αναφέρουμε τις σημαντικότερες:

α. Απόφαση Ολομέλειας Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 13.3.1996 στις συνεκδικαζόμενες προσφυγές με τον τίτλο «'Ανθης Δημητριάδης και άλλοι ν. Υπουργικού Συμβουλίου και άλλων», (1996) 3 ΑΑΔ 85: Το επίδικο θέμα ήταν η εγκυρότητα των ΚΔΠ που εκδόθηκαν πριν την 1.12.1990, δυνάμει του Άρθρου 34 Α του Ν. 90/72, όπως τροποποιήθηκε με το Άρθρο 5 του Ν. 56/82, με βάση τις οποίες οι περιουσίες των αιτητών εντάχθηκαν σε πολεοδομικές Ζώνες, καθοριστικές για τη χρήση τους. Η Ολομέλεια του Ανωτάτου απέρριψε τις ενστάσεις των αιτητών και αποφάνθηκε, σε σχέση με το δικαίωμα ιδιοκτησίας, τους περιορισμούς του και τις εφαρμοστέες αρχές, ότι:

- (i) Το δικαίωμα ιδιοκτησίας κατοχυρώνεται με το Άρθρο 23.1 του Συντάγματος και υπόκειται σε περιορισμούς και στέρηση σύμφωνα με τους λόγους που προβλέπονται στις παραγράφους 3 και 4 του Άρθρου 23 του Συντάγματος. Η πολεοδομία καθορίζεται ρητά ως λόγος για τον οποίο μπορούν να επιβληθούν, βάσει Νόμου, περιορισμοί στη χρήση της ιδιοκτησίας.
- (ii) Περιορισμοί στη χρήση ιδιοκτησίας δεν προϋποθέτουν την εκ των προτέρων αποζημίωση του ιδιοκτήτη για ζημιά που, ενδεχομένως, θα υποστεί ως αποτέλεσμα της επιβολής τους. Αποζημίωση για ουσιαστική μείωση της οικονομικής αξίας της ιδιοκτησίας, εξ αιτίας περιορισμών στη χρήση της, καθορίζεται, σε περίπτωση διαφωνίας, από αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο.
- (iii) Η προσδοκία επενδυτών για την αποκόμιση κέρδους από επενδύσεις στη γη δεν περιορίζει ούτε αμβλύνει τις εξουσίες του Κράτους να επιβάλλει περιορισμούς.
- (iv) Η άσκηση της εξουσίας για την επιβολή περιορισμών εναποτίθεται στους εκάστοτε φορείς της κρατικής εξουσίας και κανένας δεν μπορεί να την απεμπολήσει.
- (v) Η υφιστάμενη χρήση γης δεν παρέχει κεκτημένο δικαίωμα στους ιδιοκτήτες για μη μεταβολή της.
- (vi) Όροι περιοριστικοί της χρήσης ιδιοκτησίας, που αφήνουν άθικτο τον πυρήνα του δικαιώματος ιδιοκτησίας, συνιστούν περιορισμό και όχι στέρηση. Οι όροι οικοδομικής ανάπτυξης μιας περιοχής, που τίθενται με την ένταξή της σε πολεοδομική ζώνη, επάγονται, κατά κανόνα, περιορισμό της χρήσης και όχι στέρηση ιδιοκτησίας.
- (vii) Η οικοδομική ανάπτυξη είναι αλληλένδετη με τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Οι πολεοδομικές ζώνες προδιαγράφουν τους όρους ανάπτυξης της περιοχής και δεν αποστερούν τους ιδιοκτήτες του δικαιώματος χρήσης της ιδιοκτησίας τους στην κατάσταση που ευρίσκεται.
- (viii) Η επιβολή Ζωνών συνιστά μέσο για τη διαφύλαξη του χαρακτήρα της περιοχής και προδιαγραφή των όρων για τη μελλοντική της ανάπτυξη. Αποτελεί μέτρο για την εναρμόνιση της ανάπτυξης με το περιβάλλον, χάριν του κοινού συμφέροντος στη

διαφύλαξη των αγαθών της φύσης και της ποιότητας της ζωής που αρμόζει στον άνθρωπο.

- (ix) Η ιδιοκτησία γης συναρτάται με οικοδομικούς σκοπούς μόνο στην περίπτωση που το ακίνητο συνιστά οικόπεδο.

(υπογραμμίσεις δικές μας)

Αποφάσισε δε ότι, «δικαίως η περιοχή του Ακάμα εντάχθηκε σε Λευκή Ζώνη λόγω της ομορφιάς και των ιδιαιτεροτήτων της», επισημαίνοντας ότι «ο αποκλεισμός της χρήσης της για οικοδομικούς σκοπούς δεν καθιστούν την ιδιοκτησία αδρανή και δεν αποστερούν τους αιτητές από την περιουσία τους, οι οποίοι μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν για τους σκοπούς για τους οποίους την προοιωνίζει η φύση και που επιτρέπει ο νόμος».

Το Δικαστήριο αναγνωρίζει επίσης ότι «το τοπίο της περιοχής Ακάμα διακρίνεται για τη φυσική του καλλονή και χαρακτηρίζεται από ιδιαιτερότητες που του προσδίδουν ξεχωριστό χαρακτήρα. Είναι αυτός ο χαρακτήρας που το διακρίνει από άλλες περιοχές της Κύπρου και το ξεχωρίζει ως ιδιαίτερο τμήμα της περιβαλλοντικής κληρονομιάς της Κύπρου. Οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν σκοπούν στην προστασία και διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος στο παρόν και στο μέλλον.» Όσον αφορά δε τους περιορισμούς που επιβλήθηκαν βάσει του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου, Κεφ. 59, το Δικαστήριο αναφέρει ότι «Η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος ανέπαφου είναι πρωταρχικής σημασίας για την προστασία της πράσινης χελώνας, ειδικά, και την ισορροπία στο φυσικό περιβάλλον, γενικά». Προσθέτει ότι αυτά, σε συνδυασμό με την εκπλήρωση των διεθνών υποχρεώσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας, που επιβάλλει η Σύμβαση για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων (Κυρωτικός Νόμος 24/88) προσδιορίζουν τους σκοπούς για τους οποίους επιβλήθηκαν οι περιορισμοί.

Σημειώνουμε ότι, η πιο πάνω Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου εκδόθηκε το 1996, δηλαδή πολύ ενωρίτερα της ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ και συνεπώς δεν λαμβάνει υπόψη τις πρόσθετες, πολύ σημαντικές και δεσμευτικές υποχρεώσεις της Δημοκρατίας που προκύπτουν σε σχέση με την προστασία, διατήρηση και διαφύλαξη των περιοχών του δικτύου «Natura 2000».

β. Απόφαση Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 10.9.1997, στις Προσφυγές 398/93 και 905/94 Φώτος Φωτιάδης & Σια Λτδ v. Κυπριακής Δημοκρατίας. Η αιτήτρια εταιρεία προσέβαλε τη μεταβολή του καθεστώτος αξιοποίησης της ιδιοκτησίας της, η οποία συνεπαγόταν ουσιαστικά απόλυτη απαγόρευση ανοικοδόμησής της. Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας τις προσφυγές, αποφάσισε, μεταξύ άλλων, ότι:

- (i) Η περιβαλλοντική και οικολογική σημασία της περιοχής φαίνονται από διάφορα έγγραφα... Τα κτήματα των αιτητών βρίσκονται κατά μήκος της παραλιακής ζώνης της περιοχής «Τοξεύτρα» που είναι μια από τις κύριες παραλίες όπου γεννά η πράσινη χελώνα, η οποία είναι προστατευόμενη. Τα κτήματα γειτνιάζουν επίσης με τα φαράγγια του Άβακα και της Φαρκονάς, που θεωρούνται μεγάλης περιβαλλοντικής και οικολογικής αξίας.

(ii) Τα όσα λέχθηκαν στην προαναφερόμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση Άνθης Δημητριάδης και άλλοι ν. Υπουργικού Συμβουλίου και άλλων, αναφορικά με τα επίδικα κτήματα των αιτητών, ισχύουν και στην παρούσα περίπτωση. Το Δικαστήριο επανέλαβε ότι, παρά το γεγονός ότι ακόμα και στην περίπτωση των Λευκών Ζωνών, όπου οι περιορισμοί ως προς την οικοδομική ανάπτυξη ήταν ουσιαστικά απόλυτοι, το Δικαστήριο έκρινε, στην προαναφερόμενη απόφαση, ότι επρόκειτο για περιορισμό και όχι στέρηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας.

γ. **Απόφαση Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 13.1.2011, στην υπόθεση Αρ. 8/2009 Fontana Amorosa Coast Ltd v. Κυπριακής Δημοκρατίας.** Η εν λόγω εταιρεία προσέφυγε στο Ανώτατο Δικαστήριο επιδιώκοντας την ακύρωση της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 7.11.2008, σύμφωνα με την οποία απέρριψε αίτημά της για χορήγηση πολεοδομικής άδειας για την ανέγερση μεμονωμένης κατοικίας, κατά παρέκκλιση των προνοιών του ισχύοντος σχεδίου ανάπτυξης (Δήλωση Πολιτικής). Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της εταιρείας, κάνοντας για ακόμα μια φορά εκτενείς αναφορές στις αρχές της απόφασης Άνθη Δημητριάδη και άλλων ν. Υπουργικού Συμβουλίου και άλλων, τόνισε επίσης ότι «η προστασία του περιβάλλοντος συνιστά, σύμφωνα με πάγιες αρχές της νομολογίας μας, δικαίωμα το οποίο, αν και δεν εκπηγάξει αυτοτελώς από το Σύνταγμα, εντούτοις τυγχάνει νομικής προστασίας και κατοχύρωσης. Στην υπόθεση Δημοκρατία ν. Κοινότητα Πύργων κα (1996) 3 Α.Α.Δ.503, λέχθηκαν τα εξής: «Πρέπει να λεχθεί ότι η θέση που ανέπτυξε η πρωτόδικη απόφαση πως το φυσικό περιβάλλον είναι άρρηκτα συνυφασμένο με το δικαίωμα στη ζωή, που διακηρύσσει και διασφαλίζει το Άρθρο 7.1 του Συντάγματος και που έχει ως πρότυπο το Άρθρο 2(1) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δεν αμφισβητείται. ... Βρίσκεται επίσης έξω από κάθε αμφισβήτηση η κρίση ότι το δικαίωμα δεν είναι μόνο ατομικό αλλά και συλλογικό».

δ. **Απόφαση Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 31.8.2016, στην υπόθεση Αρ. 1534/2010 Αντρούλλα Γιάννη Ιωάννου και άλλοι 175 ν. Κυπριακής Δημοκρατίας.** Οι 176 ιδιοκτήτες γης ζήτησαν την ακύρωση της απόφασης, βάσει της οποίας εγκρίθηκαν τα Σχέδια των Πολεοδομικών Ζωνών της Διοικητικής Περιοχής Ίννιας. Το Ανώτατο Δικαστήριο, στην απόφασή του επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το ιστορικό της υπόθεσης, το οποίο δεν αμφισβητείται, δημοσιεύτηκαν, στις 11.8.1989, με τη Γνωστοποίηση ΚΔΠ 188/89, πολεοδομικές ζώνες για διάφορα χωριά της επαρχίας Πάφου, περιλαμβανομένου και του χωριού Ίννια. Ως αποτέλεσμα, οι περισσότερες από τις ιδιοκτησίες των αιτητών εντάχθηκαν στη Ζώνη Δα2, όπου επιτρέπονται οικοδομές που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του Τμήματος Αρχαιοτήτων και του ΤΔ, καθώς και οικοδομές που έχουν σχέση με τις υφιστάμενες χρήσεις της περιοχής. Στη συνέχεια, δυνάμει του άρθρου 34Α (6) του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, δημοσιεύτηκε, την 1.12.1990, η Δήλωση Πολιτικής, στην οποία ενσωματώθηκε και η ΚΔΠ 188/89. Πολύ αργότερα, στις 11.4.2007, δημοσιεύτηκε η Γνωστοποίηση ΑΔΠ 407, με βάση την οποία τροποποιήθηκαν τα Σχέδια των Πολεοδομικών Ζωνών της Διοικητικής Περιοχής της κοινότητας Ίννιας. Παρά το ότι, με την εν λόγω Γνωστοποίηση, όσες ιδιοκτησίες των αιτητών βρίσκονταν ενταγμένες στη Ζώνη Δα2

παρέμειναν στην ίδια ζώνη, 124 αιτητές υπέβαλαν ισάριθμες ενστάσεις, οι οποίες προφανώς απορρίφθηκαν, αφού στις 3.9.2010 δημοσιεύτηκε η Γνωστοποίηση ΑΔΠ 745, με την οποία το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τα σχέδια των Πολεοδομικών Ζωνών της διοικητικής Περιοχής Ίννιας, ως μέρος της Δήλωσης Πολιτικής. Με την εν λόγω Γνωστοποίηση, όσες ιδιοκτησίες των αιτητών βρίσκονταν ενταγμένες στη Ζώνη Δα2 παρέμειναν στην ίδια Ζώνη.

Το Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή των αιτητών, επισήμανε ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που είχε ενώπιόν του, τα περισσότερα ακίνητα των αιτητών ήταν ήδη ενταγμένα στη Ζώνη Δα2 από το 1989 και δεν προκύπτει ότι οι ιδιοκτησίες τους ήταν ενταγμένες σε Γεωργική Ζώνη Ζ4, ως εικάζονταν. Συνεπώς, οι αιτητές απέτυχαν να αποδείξουν, στη βάση στοιχείων, τη βλάβη που τα ακίνητά τους, με την προσβαλλόμενη πράξη, έχουν υποστεί και, κατ' επέκταση, δεν κατάφεραν να στοιχειοθετήσουν το έννομό τους συμφέρον.

(υπογραμμίσεις δικές μας)

Εικόνα 7: Ύψωμα στην Κοινότητα Ίννιας

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

- ε. **Απόφαση Ανωτάτου Δικαστηρίου ημερ. 8.4.1994, στην υπόθεση Αρ. 976/1987 Δώρα Κυριακίδου ν. Κυπριακής Δημοκρατίας.** Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή της αιτήτριας κατά της απόφασης απόρριψης του αιτήματός της για έγκριση ενιαίας τουριστικής ανάπτυξης στο τεμάχιο της, επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι, για να ισοδυναμεί ένας περιορισμός με αποστέρηση, πρέπει να επηρεάζει την περιουσία σε τέτοιο βαθμό που να την καθιστά τελείως ακατάλληλη για τη συνήθη, κάτω από τις περιστάσεις, χρήση, για την οποία προορίζεται.

(υπογράμμιση δική μας)

Συμπέρασμα: Η απόφαση του ΔΕΕ ξεκαθαρίζει ότι, φυσικά και νομικά πρόσωπα, δεν επηρεάζονται άμεσα από την απόφαση της Επιτροπής για την έγκριση καταλόγου των προτεινόμενων ΤΚΣ εντός των οποίων περιλαμβάνονται και ιδιοκτησίες τους, αναφέροντας ότι, οι επηρεαζόμενοι ιδιοκτήτες «δύνανται να αμφισβητήσουν τις εθνικές πράξεις εκτελέσεως της οδηγίας περί οικοτόπων και διατηρούν τη δυνατότητα να προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ... την έλλειψη νομιμότητας.»

Το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου ασχολήθηκε με το θέμα σε σειρά υποθέσεων που τέθηκαν ενώπιόν του και επανέλαβε επανειλημμένα, στις προαναφερόμενες αποφάσεις του, ότι οι περιορισμοί που δύναται να επιβληθούν στη χρήση ιδιωτικής περιουσίας είναι καθ' όλα νόμιμοι, εγείρεται δε θέμα αποζημίωσης μόνο όταν η οικονομική της αξία επηρεάζεται ουσιαστικά και θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος ιδιοκτησίας. Μεγάλης σημασίας θεωρούμε ιδίως τη νομολογημένη θέση ότι:

- ♦ Η υφιστάμενη χρήση γης δεν παρέχει κεκτημένο δικαίωμα στους ιδιοκτήτες για μη μεταβολή της.
- ♦ Η ιδιοκτησία γης συναρτάται με οικοδομικούς σκοπούς μόνο στην περίπτωση που το ακίνητο συνιστά οικόπεδο.

Συνεπώς, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι, μετά την έγκριση του ΤΣΑ, οι αρμόδιες κρατικές Υπηρεσίες θα πρέπει να εντοπίσουν τυχόν περιπτώσεις όπου αδιαμφισβήτητα θα προκύπτει ότι, από μεταβολές στο καθεστώς Πολεοδομικών Ζωνών ή άλλες αποφάσεις της διοίκησης, η αξία ιδιωτικής περιουσίας θα μειωθεί ουσιαστικά, δηλαδή θα μεταβληθεί, σε πολύ σημαντικό βαθμό, εις βάρος του ιδιοκτήτη, σε σχέση με το σήμερα ισχύον καθεστώς της και τις υφιστάμενες επιτρεπόμενες χρήσης της, και όχι σε σχέση με τι ίσχυσε για μικρή περίοδο πριν 30 ή 40 χρόνια, ούτε και σε σχέση με τις τυχόν προσδοκίες του κάθε ιδιοκτήτη γης για πιθανή οικοδομική ανάπτυξη της ιδιοκτησίας του. Για τις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να αξιολογηθεί το θέμα παροχής αποζημίωσης, βάσει των νενομισμένων διαδικασιών και στη βάση καθοδήγησης από την Νομική Υπηρεσία.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι αναμένεται η γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για πράξεις της Διοίκησης που έχουν ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα και ενδεχομένως να επηρεάζουν ουσιαστικά την αξία των ιδιοκτησιών και ότι η απόφαση της Περιβαλλοντικής Αρχής να επιβάλει όρους πολεοδομικών ρυθμίσεων για πλήρη απαγόρευση της ανάπτυξης σχεδόν σε όλες τις περιοχές της υπαίθρου των Κοινοτήτων καθώς και σε περιοχές που βρίσκονται σε ισχύουσες Ζώνες Ανάπτυξης, ενδεχομένως να επηρεάζει ουσιαστικά την αξία των ιδιωτικών ιδιοκτησιών, γεγονός που θα πρέπει να διερευνηθεί πριν η απόφαση της Περιβαλλοντικής Αρχής υιοθετηθεί σε Διοικητική Πράξη.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι, σύμφωνα με την Εγκύκλιο αρ. 1710, ημερ. 8.7.2022, του Υπουργείου Οικονομικών με θέμα «Προτάσεις που υποβάλλονται στο Υπουργικό Συμβούλιο που συνεπάγονται οικονομική δαπάνη», θα γίνει σχετική διερεύνηση και αξιολόγηση ενδεχόμενου οικονομικού κόστους, πριν την ολοκλήρωση της σχετικής Διοικητικής Πράξης και τη δημοσίευση του ΤΣΑ.

5.6.2.3 Περιπτώσεις ιδιωτικών ιδιοκτησιών με ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας

Η Υπηρεσία μας έκρινε σκόπιμο να εξετάσει και να παραθέσει λεπτομέρειες για το καθεστώς που διέπει δύο συγκεκριμένες περιοχές της Χερσονήσου Ακάμα, την περιοχή «Φοντάνα Αμορόζα» και την περιοχή «Λάρα-Τοξεύτρα», λόγω της σημαντικότητάς τους:

α. Περιοχή «Φοντάνα Αμορόζα».

- (i) **Ιστορικό και ιδιοκτησιακό καθεστώς:** Στις 7.12.1965 ένα φυσικό πρόσωπο, ως αγοραστής, ο Επίσημος Παραλήπτης, ως διαχειριστής της περιουσίας πτωχεύσαντος προσώπου και οι κληρονόμοι άλλων φυσικών προσώπων, μέσω αντιπροσώπου τους, υπέγραψαν συμφωνία πώλησης τεμαχίων γης, γνωστών ως Τσιφλίκι «Αγίου Νικολάου» στα όρια της Κοινότητας του Νέου Χωριού Πάφου, συνολικής έκτασης 1.050 σκαλών. Για τα κτήματα που αποτελούσαν το τσιφλίκι υπήρχαν 20 τίτλοι ιδιοκτησίας στο όνομα των πωλητών, οι οποίοι είχαν εκδοθεί το 1885 αλλά δεν βασιζόνταν σε κανένα σχέδιο, επειδή είχαν εκδοθεί αρκετά πριν την ετοιμασία του κτηματικού σχεδίου για την περιοχή, το 1924. Όπως αναφέρεται σε σχετική αλληλογραφία, οι εν λόγω τίτλοι δεν αντικρίστηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 50 του Κεφ. 224 με τα σχέδια χρήσης. Οι εν λόγω τίτλοι μεταβιβάστηκαν, στις 13.1.1966, στην εταιρεία «Fontana Amoroza Coast Ltd» η οποία, στις 29.4.1969, υπέβαλε αίτηση για συγχώνευση των τίτλων της και έκδοση εκσυγχρονισμένου τίτλου. Το ΤΚΧ ενημέρωσε την αιτήτρια, στις 29.6.1970, ότι η έκταση γης που δικαιούται να εγγραφεί στο όνομά της ανέρχεται σε 991 σκάλες περίπου (1 σκάλα = 1.338 τ.μ.), όπως υπολογίστηκε στο τότε σχέδιο, ενώ λωρίδα γης, έκτασης 64 σκαλών, κατά μήκος της παραλίας, κρίθηκε, επειδή ήταν βραχώδης και ακαλλιεργητή, ότι ήταν κρατική γη. Ενάντια της απόφασης αυτής η εταιρεία κατέθεσε έφεση και ακολούθησε η καταχώριση ένστασης από τη Δημοκρατία.

Το ΤΚΧ, μετά από επιτόπιο έλεγχο και προσεκτικότερη εξέταση, που διενεργήθηκε το 1984, κατέληξε ότι η συνολική έκταση που θα μπορούσε να αντικριστεί με τα σχέδια χρήσης ήταν 568 σκάλες. Σε σχετική με το θέμα επιστολή του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερ. 28.5.1984, καταγράφεται η διαπίστωση ότι η νέα απόφαση του ΤΚΧ, σύμφωνα με την οποία η έκταση που καλύπτουν οι υπό αναφορά τίτλοι είναι 568 σκάλες και όχι 991, είναι δικαιολογημένη και βασίζεται πάνω σε εξακρίβωση της πραγματικότητας όπως φαίνεται επί τόπου, με βάση το κριτήριο της καλλιεργήσιμης γης στον χώρο που αναφέρονται οι τίτλοι ιδιοκτησίας. Αναφέρεται ότι η νέα απόφαση πρόκειται περί διαπιστώσεως ως αποτέλεσμα ειδικής γνώσεως (expert knowledge) των υπαλλήλων του ΤΚΧ που προέβησαν στη σχετική νέα έρευνα και εκφράζεται η άποψη ότι, η καλύτερη διαδικασία είναι η αποστολή, από το ΤΚΧ στον αιτητή, επιστολής που να διευκρινίζει την έκταση που θεωρείται ότι καλύπτεται από τους τίτλους ιδιοκτησίας και, εάν εκείνος αμφισβητήσει τα συμπεράσματα, να προσβάλλει την απόφαση σύμφωνα με τον Νόμο.

Η εταιρεία καταχώρισε προσφυγή εναντίον της απόφασης, η οποία συνεκδικάστηκε, το 1985, μαζί με όλες τις σχετιζόμενες υποθέσεις. Σύμφωνα με την εκ συμφώνου απόφαση

που έκδωσε το Δικαστήριο στις 2.11.1985, όλες οι αποφάσεις του ΤΚΧ παραμερίστηκαν και το θέμα αφέθηκε να ρυθμιστεί στο πλαίσιο πολιτικής αγωγής. Το θέμα παρέμενε σε εκκρεμότητα μέχρι τις 27.12.2002, όταν η εταιρεία καταχώρησε αγωγή αξιώνοντας, ως ιδιοκτησία της, όλη την έκταση γης που διεκδικούσε το 1969. Κατόπιν μελέτης της έκθεσης γεγονότων που έθεσε ενώπιόν του το ΤΚΧ, ο Γενικός Εισαγγελέας υπέβαλε πρόταση για εξώδικο συμβιβασμό της υπόθεσης, σύμφωνα με την οποία θα εγγραφόταν έκταση 975 σκαλών στο όνομα της ενάγουσας εταιρείας και 68 σκαλών στο όνομα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η πρόταση, αφού εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 24.11.2004 έγινε αποδεκτή και η εγγραφή του τίτλου στο όνομα της εταιρείας, για έκταση 975 σκαλών ολοκληρώθηκε. Σύμφωνα με την πληροφόρηση στη διαδικτυακή πύλη του ΤΚΧ, το είδος πρόσβασης του τεμαχίου είναι μονοπάτι, ενώ δεν έχει καμία σχέση με δρόμο. Σημειώνεται ότι το τεμάχιο είναι περικλειστο από την παραλία και το Εθνικό Δάσος Ακάμα.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι υπάρχει ανάγκη διόρθωσης του κτηματικού σχεδίου και της σχετικής εγγραφής στο ΤΚΧ, σύμφωνα με την κήρυξη σε Κρατικό Δάσος, με βάση τον περί Δασών Νόμο και ότι πλέον δεν υφίσταται δημόσιο μονοπάτι, αλλά δασικός δρόμος.

(ii) **Οικολογική σημασία και φυσική καλλονή:** Ο Υπουργός Εσωτερικών, ασκώντας τις εξουσίες του βάσει του άρθρου 38 του Νόμου περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας, λαμβάνοντας υπόψη:

- ◆ την ύπαρξη σημαντικών στοιχείων, που αποτελούν αντιπροσωπευτικά και εκλεκτά δείγματα φυσικών και οικολογικών χαρακτηριστικών της περιοχής του Ακάμα, είτε μεμονωμένα, είτε ως ενιαίο και ποικιλόμορφο σύνολο,
- ◆ τον κίνδυνο αφανισμού ή αλλοίωσης των αναφερόμενων δειγμάτων σαν αποτέλεσμα ανθρώπινης, τεχνητής και άλλης επέμβασης στο φυσικό περιβάλλον,
- ◆ την ανάγκη διατήρησης των δειγμάτων αυτών γιατί αντιπροσωπεύουν ιδιαίτερα χαρακτηριστική και ανεπανάληπτη φυσική και οικολογική εξέλιξη χιλιετηρίδων και
- ◆ τη διατήρηση του φυσικού αυτού κληροδοτήματος και την προβολή του σαν στοιχείο φυσικού, οικολογικού, επιστημονικού, φυσιολατρικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος σε παγκύπρια και παγκόσμια κλίμακα,

εξέδωσε, στις 27.5.1989, Διάταγμα (ΚΔΠ 114/89) με το οποίο διατάσσει όπως, από την ημερομηνία δημοσίευσής του, καμία μετατροπή του φυσικού περιβάλλοντος θα γίνεται ή οικοδομική εργασία θα εκτελείται στην περιοχή, η οποία είναι ειδικού ενδιαφέροντος, χαρακτήρα και φυσικής καλλονής.

Η εταιρεία ιδιοκτήτης του τεμαχίου προσέφυγε στη δικαιοσύνη προσβάλλοντας το πιο πάνω Διάταγμα Διατήρησης. Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την εν λόγω προσφυγή,

αναφέροντας ότι η Απόφασή του στην υπόθεση Άνθη Δημητριάδη (που αναφέρεται εκτενώς στην Έκθεσή μας) έχει επιλύσει όλα τα νομικά ζητήματα που εγείρονται .

- (iii) **Εκτίμηση τεμαχίου:** Στο πλαίσιο του ελέγχου μας διαπιστώσαμε ότι το εν λόγω τεμάχιο είχε επανεκτιμηθεί, την 1.1.2021, στα €10.227.800, από τις €834.900 που ήταν η προηγούμενη εκτίμηση την 1.1.2018, δηλαδή η εκτίμηση της αξίας του τεμαχίου είχε αυξηθεί πέραν του δεκαπλάσιου.

Λαμβάνοντας υπόψη τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει μια τέτοια αύξηση στην εκτιμώμενη αξία του τεμαχίου, ιδιαίτερα εάν τεθούν στο τραπέζι σενάρια αποζημιώσεων ή απαλλοτριώσής του (κάτι που δεν φαίνεται να είναι απίθανο) ζητήσαμε όπως μας δοθούν λεπτομερείς εξηγήσεις για τον τρόπο που διενεργήθηκε η εκτίμηση, από ποιον διενεργήθηκε (προφορικά μας αναφέρθηκε ότι έγινε από ιδιώτη εκτιμητή) και, εάν όντως βασίστηκε σε συγκριτικές πωλήσεις, να παρατεθούν λεπτομερώς τα χαρακτηριστικά των τεμαχίων με τα οποία έγινε η σύγκριση.

Το ΤΚΧ, σε απάντησή του ημερ. 12.8.2022, μας πληροφόρησε ότι, το ποσό των €10.227.800,00 πρόεκυψε στο πλαίσιο της Μαζικής Αυτοματοποιημένης Γενικής Εκτίμησης, ως ενιαίο τεμάχιο. Στο πλαίσιο της εξέτασης του θέματος που εγείραμε, το Τμήμα προχώρησε σε επανεξέταση της μηχανογραφημένης εκτίμησης και ταυτόχρονα σε ξεχωριστή διενέργεια ειδικής εκτίμησης, υποδιαιρώντας το κτήμα σε επί μέρους Ζώνες, λόγω αφενός του μεγάλου μεγέθους και αφετέρου λόγω του γεγονότος ότι μέρος του κτήματος εφάπτεται σε παραλία/θάλασσα. Ως αποτέλεσμα, η νέα αξία, για σκοπούς γενικής εκτίμησης, υπολογίστηκε σε €3.340.000.

Σύμφωνα με τα συνημμένα που παρατέθηκαν για τεκμηρίωση της ειδικής εκτίμησης, ύψους €3.340.000, αναφέρεται ότι «έχει υιοθετηθεί η συγκριτική μέθοδος εκτίμησης και το ακίνητο έχει διαμορφωθεί σε τρεις ζώνες αξιών, αφού διαθέτει μεγάλο βάθος. Λαμβάνοντας υπόψη καθώς και τις συγκριτικές πωλήσεις παρόμοιων ακινήτων στην άμεση και ευρύτερη περιοχή,....., υιοθετείται ως αξία ζώνης Α το τίμημα των €6/τμ, της ζώνης Β το τίμημα των €3/τμ και της Ζώνης Γ το τίμημα του €1/τμ.».

Ζητήσαμε από το ΤΚΧ να μας πληροφορήσει εάν, κατά τη διενέργεια της πιο πάνω ειδικής εκτίμησης, λήφθηκε υπόψη ότι το εν λόγω τεμάχιο επηρεάζεται από το Διάταγμα Διατήρησης ΚΔΠ114/89, που θέτει πολύ αυστηρούς περιορισμούς σε οποιαδήποτε μορφής ανάπτυξης σε αυτό, αφού αναφέρει ότι «καμία μετατροπή του φυσικού περιβάλλοντος θα γίνεται ή οικοδομική εργασία θα εκτελείται στην περιοχή..... η οποία είναι ειδικού ενδιαφέροντος, χαρακτήρα και φυσικής καλλονής» (υπογραμμίσεις δικές μας) επισημαίνοντας ότι, παρόμοιο Διάταγμα δεν έχει εκδοθεί για καμία άλλη περιοχή στην Κύπρο. Η απάντηση του ΤΚΧ ήταν ότι αυτό λήφθηκε υπόψη, γεγονός που δημιουργεί εύλογα ερωτηματικά για τα κριτήρια που χρησιμοποίησε το ΤΚΧ κατά τη διενέργεια της ειδικής εκτίμησης του τεμαχίου.

Ζητήσαμε επίσης να πληροφορηθούμε για τους λόγους που κρίθηκε αναγκαία η διαφοροποίηση της αξίας του τεμαχίου σε τρεις ζώνες, στη βάση της απόστασής τους

από τη θάλασσα, εφόσον η χρήση ολόκληρου του τεμαχίου περιορίζεται από το προαναφερόμενο Διάταγμα, που δεν επιτρέπει καμίας μορφής ανάπτυξη σε οποιοδήποτε μέρος του τεμαχίου.

Επισημάναμε επίσης ότι οι πωλήσεις τεμαχίων που βρίσκονται σε παρακείμενες περιοχές, οι οποίες θεωρήθηκαν ως συγκρίσιμες για σκοπούς εκτίμησης, δεν διέπονται από το ίδιο καθεστώς προστασίας του εν λόγω τεμαχίου, που όπως αναφέρουμε είναι μοναδικό στην Κύπρο. Σημειώσαμε επίσης ότι, τα τέσσερα από τα πέντε τεμάχια που το ΤΚΧ παρέθεσε ως συγκρίσιμες πωλήσεις, ανήκουν σε πολεοδομικές ζώνες Δα2, ενώ το υπό εξέταση τεμάχιο ανήκει σε ζώνη Δα1-ΠΦ. Το ένα αναφέρεται ως να πλεονεκτεί, λόγω θέσης και επισημαίνεται ότι αναφέρεται ενδεικτικά. Μόνο ένα άλλο τεμάχιο ανήκει σε παρόμοια ζώνη (Φ.Σχ 26/49 τεμ. 251) που εμπίπτει σε ζώνη Δα1 και που εμπίπτει ολόκληρο στη Ζώνη Προστασίας της Παραλίας, η πώληση του οποίου διενεργήθηκε μεταγενέστερα της ημερομηνίας γενικής εκτίμησης, στις 4.8.2021. Εκφράσαμε την άποψη ότι μια μεμονωμένη πώληση μιας μικρής, σχετικά έκτασης, που ενδεχομένως να πραγματοποιήθηκε για ιδιαίτερους λόγους και να μην αντιπροσωπεύει μια κανονική πράξη αγοραπωλησίας, δεν μπορεί να συμπαρασύρει την εκτίμηση όλων των τεμαχίων σε παρόμοια ζώνη. Εξ άλλου, με τη λογική αυτή, τα τεμάχια που εμπίπτουν στη ζώνη Δα1, με σημαντικά υψηλότερο συντελεστή δόμησης, θα έπρεπε να είχαν εκτιμηθεί σε πολύ υψηλότερες αξίες.

Όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, τα περισσότερα τεμάχια που παράθεσε το ΤΚΧ ως να χρησιμοποιήθηκαν για σκοπούς συγκριτικών πωλήσεων εμπίπτουν σε πολεοδομική ζώνη Δα2, με συντελεστή δόμησης 0,01:1 και μέγιστο ύψος κτηρίου τον ένα όροφο. Το ΤΚΧ φαίνεται να αγνόησε ότι, σύμφωνα με τις σχετικές σημειώσεις στον σχετικό Πίνακα που συνοδεύει τις εγκεκριμένες Πολεοδομικές Ζώνες του Νέου Χωριού, του 2010, της Δήλωσης Πολιτικής, «για τις ιδιωτικές ιδιοκτησίες που βρίσκονται στη Ζώνη Δα2, θα ισχύει συντελεστής δόμησης 0,05:1, ποσοστό κάλυψης 0,05:1..». Συνεπώς, ακόμα και αν το τεμάχιο στο οποίο αναφερόμαστε δεν καλυπτόταν από το πολύ αυστηρό Διάταγμα Διατήρησης που αναφέρουμε πιο πάνω, το γεγονός ότι ο συντελεστής δόμησης του, δηλαδή το 0,005:1, είναι μόλις το ένα δέκατο από τα τεμάχια της ζώνης Δα1, καθιστούν τη σύγκριση αδόκιμη. Θεωρούμε απαράδεκτο ότι, στο πλαίσιο μιας ειδικής εκτίμησης, το ΤΚΧ παράλειψε να λάβει ένα τόσο σημαντικό παράγοντα υπόψη.

Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης δεν λάβαμε τις απαντήσεις του ΤΚΧ επί των πιο πάνω ερωτημάτων.

- (iv) **Απαλλοτρίωση μέρους του τεμαχίου:** Το ΤΔ προωθεί διαδικασία απαλλοτρίωσης για μέρος του τεμαχίου, για σκοπούς υλοποίησης των έργων υποδομής του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα. Για το τμήμα αυτό, το ΤΚΧ μάς πληροφόρησε ότι η εκτίμηση που διενεργήθηκε αφορά κατά προσέγγιση προκαταρκτική εκτίμηση, για σκοπούς κοστολόγησης του έργου και ως αγοραία αξία έχει υιοθετηθεί το ποσό των €7,00/τμ. Επισημάνε επίσης ότι η κανονική, λεπτομερής και εμπειριστατωμένη

εκτίμηση, για σκοπούς υπολογισμού του ύψους της αποζημίωσης, θα γίνει μετά τη δημοσίευση της Γνωστοποίησης της Απαλλοτρίωσης.

Ζητήσαμε να πληροφορηθούμε εάν έχουν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες για απαλλοτρίωση του μέρους του τεμαχίου που ζήτησε το ΤΔ για σκοπούς δημιουργίας του οδικού δικτύου και το ποσό ανά τ.μ. στο οποίο εκτιμήθηκε η αξία του τεμαχίου για τους σκοπούς αυτούς. Επίσης, ζητήσαμε να πληροφορηθούμε εάν η προγραμματισμένη όδευση, που θα διαφοροποιήσει την πρόσβαση του τεμαχίου σε δρόμο, θα διαφοροποιήσει καθ' οιονδήποτε τρόπο την εκτίμηση του ΤΚΧ σε σχέση με την αξία του τεμαχίου.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι οι διαδικασίες βρίσκονται σε εξέλιξη, ότι δεν είναι γνωστή ακόμη η αξία ανά τμ. καθώς και ότι το κατά πόσο η προγραμματισμένη όδευση θα επηρεάσει την αξία του τεμαχίου είναι αρμοδιότητα του ΤΚΧ.

β. Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας.

Ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας είναι και οι παραλίες Λάρας – Τοξεύτρας, οι οποίες έχουν κηρυχθεί ως προστατευόμενες περιοχές το 1989, με βάση τον περί Αλιείας Νόμο και τους σχετικούς Κανονισμούς (ΚΔΠ 273/90) για την προστασία των αναπαραγωγικών βιοτόπων των δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών της Μεσογείου, της πράσινης χελώνας (*Chelonia mydas*) και της χελώνας *Caretta Caretta*. Σημειώνεται ότι η Κύπρος είναι η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου γεννά η πράσινη χελώνα, που είναι και το πιο σπάνιο από τα δύο είδη. Η προστατευόμενη περιοχή έχει μήκος ακτής 10 χλμ και περιλαμβάνει παραλία πλάτους 90 μέτρων και θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται από την ακτή μέχρι το βάθος των 20 μέτρων. Οι θαλάσσιες χελώνες καθορίζονται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία των Οικοτόπων (92/43/EEC) ως είδη προτεραιότητας, όπως βέβαια και από τον Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμο του 2003 (Ν. 153(I)/2003).

Εικόνα 8: Παραλία Λάρας - Τοξεύτρας

Πηγή: Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, επιτόπιος έλεγχος στις 12.7.2022

Ως αναγνώριση της συμβολής της περιοχής στη διατήρηση των ειδών αυτών σε μεσογειακό επίπεδο, η περιοχή έχει περιληφθεί, από το 2013, στον κατάλογο των Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας (SPAMI), στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και Βιοποικιλότητας της Μεσογείου, αφού αναγνωρίζεται πως συμβάλλει σημαντικά στο καθεστώς διατήρησης των δύο αυτών ειδών σε μεσογειακό επίπεδο. Για να αντιληφθούμε τη σημασία της περιοχής, που είναι η μόνη περιοχή της Κύπρου που έχει περιληφθεί στον κατάλογο των Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας, αρκεί να αναφέρουμε ότι στον Κατάλογο αυτό περιλαμβάνονται μόλις 39 SPAMI από 11 μεσογειακές χώρες, από το σύνολο των 1.233 θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στη Μεσόγειο.

Σχετική με την υπό αναφορά προστατευόμενη περιοχή είναι και η Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση «Φώτος Φωτιάδης & Σια Λτδ ν Κυπριακής Δημοκρατίας», ημερ. 10.9.1997. Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας τις προσφυγές της εν λόγω εταιρείας, ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι:

- ◆ Η περιβαλλοντική και οικολογική σημασία της περιοχής φαίνονται από διάφορα έγγραφα των φακέλων που κατατέθηκαν ως τεκμήρια. Τα κτήματα των αιτητών βρίσκονται κατά μήκος της παραλιακής ζώνης της περιοχής «Τοξεύτρα», που είναι μια από τις κύριες παραλίες όπου γεννά η πράσινη χελώνα, η οποία είναι προστατευόμενη. Τα κτήματα γειτνιάζουν επίσης με τα φαράγγια του Άβακα και της Φαρκονάς, που θεωρούνται μεγάλης περιβαλλοντικής και οικολογικής αξίας.

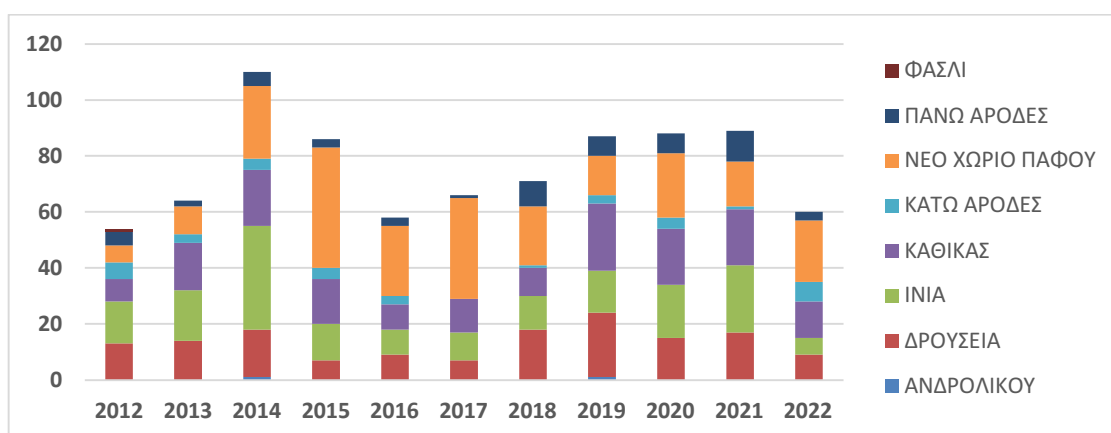
- ◆ Σε προηγούμενες αποφάσεις της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου επισημάνθηκε ότι, παρόλο που οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν ήταν δραστικοί και περιόριζαν σε σημαντικό βαθμό τη χρήση της γης για οικοδομικούς σκοπούς, στη δε περίπτωση των Λευκών Ζωνών, όπου εμπίπτουν τα κτήματα των αιτητών, οι περιορισμοί ως προς την οικοδομική ανάπτυξη ήταν ουσιαστικά απόλυτοι, το Δικαστήριο έκρινε ότι επρόκειτο για περιορισμό και όχι στέρηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας.
- ◆ Για οποιαδήποτε τυχόν ουσιώδη μείωση της αξίας της ιδιοκτησίας τους, οι αιτητές είχαν το δικαίωμα να αξιώσουν αποζημιώσεις βάσει των προνοιών του άρθρου 68 του Ν.90/1972.

5.6.2.4 Ιδιοκτησιακό καθεστώς για τις περιοχές που επηρεάζονται από τις προτεινόμενες αλλαγές πολεοδομικής ζώνης στη περιοχή Χερσονήσου του Ακάμα

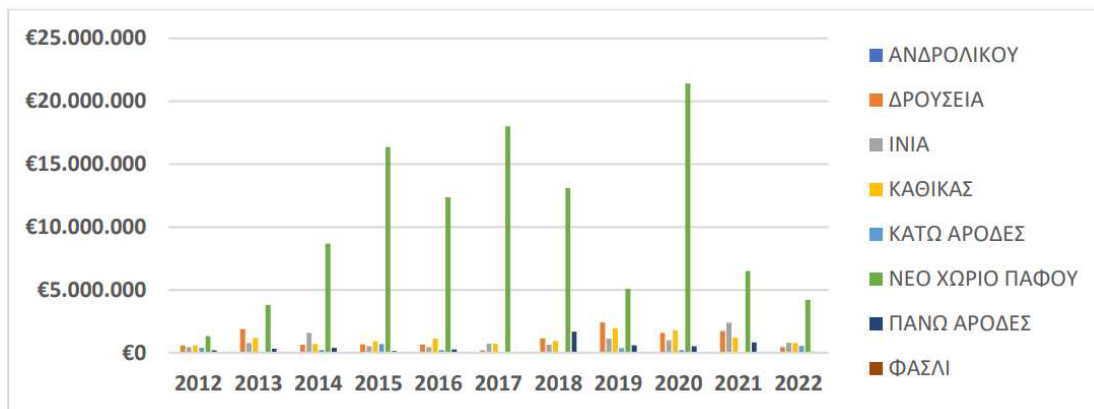
Στο πλαίσιο του ελέγχου, ζητήσαμε από το ΤΚΧ, στοιχεία που αφορούν στο ιδιοκτησιακό καθεστώς της Χερσονήσου του Ακάμα, για το σύνολο των περιοχών σε οκτώ Κοινότητες όπως αναφέρονται πιο κάτω, στις οποίες, σύμφωνα με το προτεινόμενο ΤΣΑ, θα διαφοροποιηθεί το πολεοδομικό καθεστώς, με σκοπό να διαπιστώσουμε κατά πόσο διαφαίνεται τάση απόκτησης ακίνητης περιουσίας, βάσει προσδοκίων για διαφοροποίηση του πολεοδομικού καθεστώτος της περιοχής της Χερσονήσου του Ακάμα με βάση το προτεινόμενο ΤΣΑ.

Σημειώνουμε ότι, από τα στοιχεία, όπως λήφθηκαν από το ΤΚΧ, απαλείφθηκε, για σκοπούς εξαγωγής των πιο κάτω γραφημάτων, συγκεκριμένη αγοραπωλησία που πραγματοποιήθηκε το 2014 στην Κοινότητα Νέου Χωρίου, ύψους €37,7 εκ. και αφορούσε σε υφιστάμενη τουριστική ανάπτυξη.

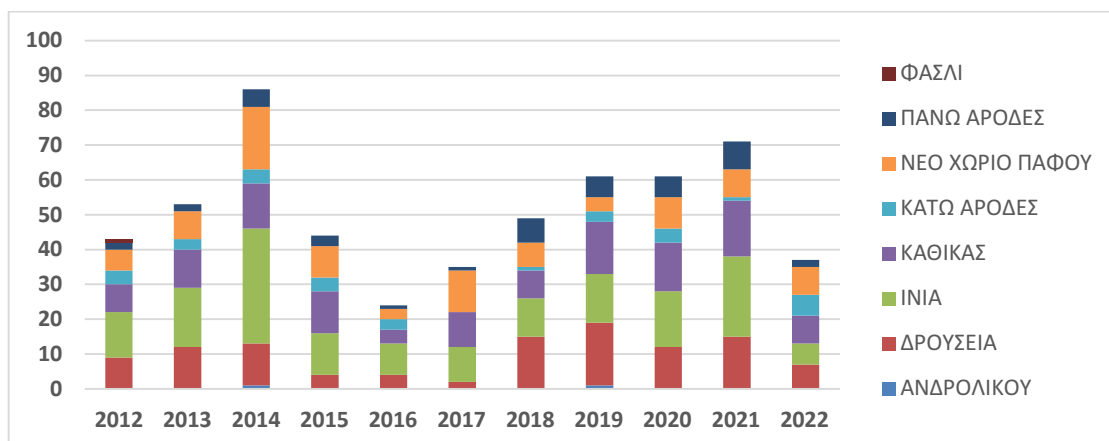
Γράφημα 1: Αριθμός μεταβιβάσεων (αγορών/δωρεών) ακινήτων (όλων των ειδών) που πραγματοποιήθηκαν κατά τα έτη 2012 μέχρι Ιούλιο 2022, που ενδέχεται να αλλάζουν Πολεοδομική Ζώνη στην περιοχή Χερσονήσου του Ακάμα, ανά Κοινότητα.

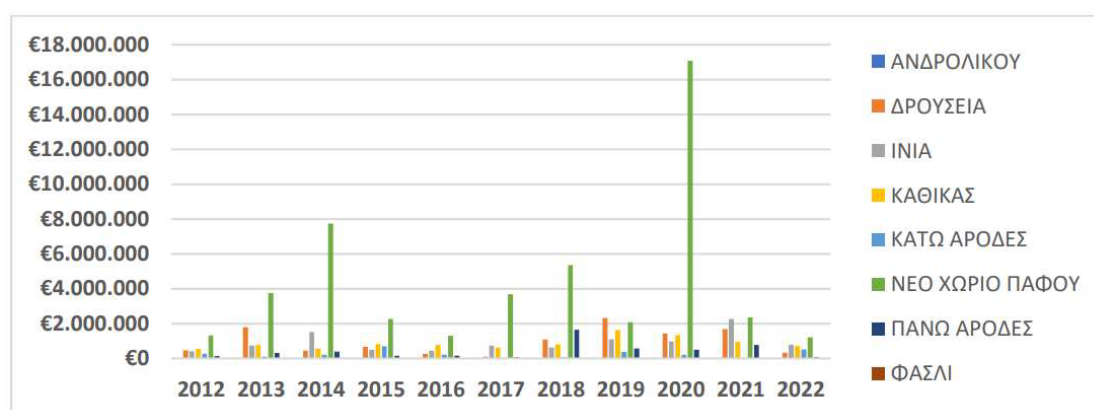
Γράφημα 2: Σύνολο αξίας (με βάση τις αγοραίες αξίες του 2021) μεταβιβάσεων (αγορών/ δωρεών) ακινήτων (όλων των ειδών) που ενδέχεται να αλλάξουν Πολεοδομική Ζώνη στην περιοχή Χερσονήσου του Ακάμα, ανά Κοινότητα.

Γράφημα 3: Αριθμός μεταβιβάσεων (αγορών/δωρεών) ακινήτων (εξαιρουμένων ακινήτων με κατοικίες, κτήρια και δωμάτια) που ενδέχεται να αλλάξουν Πολεοδομική Ζώνη στην περιοχή Χερσονήσου του Ακάμα, ανά Κοινότητα.

Γράφημα 4: Σύνολο αξίας (με βάση τις αγοραίες αξίες του 2021) μεταβιβάσεων (αγορών/ δωρεών) Ακινήτων (εξαιρουμένων ακινήτων με κατοικίες, κτήρια και δωμάτια) που ενδέχεται να αλλάξουν Πολεοδομική Ζώνη στην περιοχή Χερσονήσου του Ακάμα, ανά Κοινότητα.

Σημείωση: Δεν λήφθηκαν υπόψη τα ακίνητα για τα οποία έχει κατατεθεί πωλητήριο έγγραφο στο ΤΚΧ, αλλά δεν έχουν ακόμα μεταβιβαστεί και τα ακίνητα τα οποία έχουν αλλάξει ιδιοκτησιακό καθεστώς πέραν της

μια φοράς, κατά τα έτη 2012 - Ιούλιο 2022, αφού αποτελούν ένα μικρό αριθμό του συνόλου του πληθυσμού των στοιχείων που λάβαμε.

Συμπεράσματα:

- ◆ Όπως διαφαίνεται από το Γράφημα 1, μετά το 2016 παρουσιάζεται μια συνεχιζόμενη αυξητική τάση στις μεταβιβάσεις ακινήτων στην περιοχή. Επισημάναμε ότι οι προσπάθειες για την ολοκλήρωση του ΤΣΑ εντατικοποιήθηκαν από το 2016 και μετά. Η μεγαλύτερη κινητικότητα κατά την υπό αναφορά περίοδο παρατηρείται κατά το έτος 2014, ενώ για το 2022, μέχρι τον Ιούλιο, σημειώνεται πτώση.
- ◆ Σύμφωνα με το Γράφημα 2, η περιοχή στην οποία καταγράφεται η μεγαλύτερη συνολική αξία μεταβιβάσεων ακινήτων βασιζόμενη σε αγοραίες αξίες του 2021, είναι στην Κοινότητα Νέου Χωριού συγκρινόμενη με τις υπόλοιπες περιοχές που περιλαμβάνονται στην περιοχή της Χερσονήσου του Ακάμα. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να εξηγηθεί μερικώς, από το γεγονός ότι το Νέο Χωρίο είναι η μεγαλύτερη σε έκταση περιοχή σε σύγκριση με τις υπόλοιπες περιοχές και ως εκ τούτου περισσότερα ακίνητα που ενδεχομένως να αλλάξουν Πολεοδομική Ζώνη εμπίπτουν στην περιοχή αυτή.
- ◆ Στα Γραφήματα 3 και 4, παρουσιάζονται τα δεδομένα των Γραφημάτων 1 και 2, εκτός των ακινήτων που σύμφωνα με περιγραφή στα στοιχεία του ΤΚΧ περιλάμβαναν κτίσματα (κατοικίες, κτήρια, δωμάτια κτλ.).
- ◆ Από ανάλυση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος για τις περιοχές της Χερσονήσου Ακάμα όπου ενδέχεται να επέλθουν αλλαγές στο πολεοδομικό καθεστώς, εντοπίσαμε σημαντικές αγορές από επιχειρηματίες καθώς και νομικά πρόσωπα τα οποία δραστηριοποιούνται σε τομείς, όπως κατασκευαστικό, κτηματομεσιτικό και τουριστικό, που έχουν αποκτήσει ακίνητη περιουσία στις εν λόγω περιοχές.

5.7 Έχουν τύχει αξιοποίησης οι διάφορες μελέτες που εκπονήθηκαν διαχρονικά για την περιοχή και η ανάθεσή τους έγινε με βάση τις αρχές της οικονομίας;

Στο πλαίσιο του ελέγχου, ζητήσαμε από τα καθ' ύλην αρμόδια Τμήματα του Υπουργείου ΓΑΑΠ και του Υπουργείου Εσωτερικών, όπως μας υποβάλουν τα έντυπα διαγωνισμών, τις υπογεγραμμένες συμβάσεις και τα τελικά παραδοτέα (όπου ισχύει) του συνόλου των, σχετικών με τη διαχείριση της Χερσονήσου του Ακάμα, μελετών/δαπανών.

Λόγω του ότι, αριθμός δαπανών που διενεργήθηκαν από το ΤΑΘΕ αφορούσαν και σε άλλες προστατευόμενες περιοχές της Δημοκρατίας, δεν ήταν εφικτός ο διαχωρισμός της δαπάνης που αφορούσε αποκλειστικά στη Χερσονήσο του Ακάμα. Ως εκ τούτου, οι εν λόγω δαπάνες δεν λήφθηκαν υπόψη στο σύνολό τους, ούτε για σκοπούς υπολογισμού του συνολικού των δαπανών που αναφέρεται πιο κάτω, ούτε και σε επίπεδο παραδοτέων.

Από τα στοιχεία που υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας, για τις δαπάνες που αφορούσαν στο ΤΠ, το ΤΔ, την ΥΘΠ, το ΤΠΟ, το Υπουργείο ΓΑΑΠ και μέρος των δαπανών του ΤΑΘΕ, επιλέχθηκε ένας αντιπροσωπευτικός αριθμός, σε δειγματοληπτική βάση, για περαιτέρω έλεγχο, λαμβάνοντας

υπόψη τη σημαντικότητα της κάθε επιμέρους δαπάνης. Κύριος σκοπός του συγκεκριμένου ελέγχου ήταν να επιβεβαιώσουμε κατά πόσον τα τελικά παραδοτέα των εν λόγω δαπανών/μελετών ήταν σύμφωνα με τους όρους των διαγωνισμών τους, οι όροι των διαγωνισμών τηρήθηκαν σύμφωνα με τα προβλεπόμενα καθώς και εάν τα τελικά παραδοτέα έχουν δεόντως αξιοποιηθεί και εάν λήφθηκαν υπόψη κατά την ετοιμασία του ΤΣΑ. Σημειώνεται ότι δεν αποτέλεσε αντικείμενο του παρόντος ελέγχου η διαδικασία ανάθεσης των υπό αναφορά συμβάσεων και κατά πόσο αυτή ήταν σύμφωνη με την εκάστοτε περί δημόσιων συμβάσεων νομοθεσία.

Το συνολικό κόστος 74 δαπανών (μελέτες, αγορά υπηρεσιών, κλπ), που αφορούν στη Χερσόνησο του Ακάμα, εκτιμάται πέραν των €3,7 εκ. (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ) και αφορούν στην περίοδο από το 2008 μέχρι σήμερα. Στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται πέντε δαπάνες, το ύψος των οποίων υπολογίζεται στις €392.576 (συμπ. ΦΠΑ), οι οποίες είναι υπό εξέλιξη και δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη, μια δράση η οποία δεν έχει ξεκινήσει ακόμα (ύψους €30.000 συμπ. ΦΠΑ) και οι ακόλουθες δύο, αφορούν και σε άλλες περιοχές της Δημοκρατίας:

- ◆ **Σύμβαση 13/2020 της ΥΘΠ: Έρευνες πτηνών στα θαλάσσια ύδατα της Κυπριακής Δημοκρατίας (2019-2023).** – Η δράση είναι υπό εξέλιξη, το συνολικό κόστος της υπολογίστηκε στις €195.000, πλέον ΦΠΑ και συμπεριλήφθηκε στο συνολικό κόστος των δαπανών που αφορά στη Χερσόνησο του Ακάμα.
- ◆ **Σύμβαση 07/2008 του ΤΠ: Ετοιμασία του Διαχειριστικών Σχεδίων για πέντε περιοχές του Δικτύου Φύση 2000 της Κύπρου («Ακρωτήριο Άσπρο – Πέτρα του Ρωμιού», «Επισκοπή Μωρού Νερού», «Μαυροκόλυμπος», «Δρύμου» και «Κρήτου Μαρόττου»)** – Η δράση έχει ολοκληρωθεί και το συνολικό κόστος ανήλθε στις €88.000, συμπ. ΦΠΑ. Το ποσό που συμπεριλήφθηκε στο συνολικό κόστος των δαπανών, που αφορά στην περιοχή «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος», υπολογίστηκε στα €17.600 συμπ. ΦΠΑ, θεωρώντας ότι δαπανήθηκαν ίσα ποσά, για κάθε μια από τις πέντε υπό αναφορά περιοχές.

Σημειώνουμε ότι, στις συνολικές δαπάνες, δεν περιλαμβάνονται εκείνες που αφορούν στο πρόγραμμα «Life Third Countries» που εκπονήθηκε το 1998, για το οποίο δεν κατέστη δυνατό να προσκομιστούν τα απαραίτητα στοιχεία που ζητήθηκαν. Επί τούτου, ο Διευθυντής ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι δεν ήταν δυνατό να δοθούν περαιτέρω στοιχεία, αφού οι φάκελοι, λόγω χρονολογίας, είχαν σταλεί, για καταστροφή, στο Κρατικό Αρχείο, σύμφωνα με τη νομοθεσία. Δεν υπολογίστηκε επίσης το διοικητικό κόστος που προκύπτει από τη χρήση ίδιων πόρων, που αναλώθηκε διαχρονικά για θέματα σχετικά με τη διαχείριση της Χερσονήσου του Ακάμα.

Για τον σκοπό του ελέγχου επιλέξαμε δείγμα συνολικών δαπανών ύψους €1,6 εκ. που αφορά σε 26 δαπάνες (ποσοστό κάλυψης δείγματος 43,87%).

Από τις συμβάσεις/δράσεις που εξετάσαμε προέκυψαν οι εξής παρατηρήσεις:

- α. **Σύμβαση ΤΔ 4/2017 για την παροχή υπηρεσιών για την εκπόνηση Σχεδίου και Υποβολή Προτάσεων για τη Διαχείριση, Ανάπτυξη και Αξιοποίηση του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα.**

Η πιο πάνω σύμβαση ανατέθηκε από το ΤΔ στην Κοινοπραξία «Α», υπογράφηκε στις 30.5.2017, προνοούσε περίοδο ολοκλήρωσης οκτώ μηνών και ολοκληρώθηκε στις 12.2.2018, αφού δόθηκε

περίοδος παράτασης ενός μήνα. Η σύμβαση συγχρηματοδοτήθηκε από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ και από εθνικούς πόρους, μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού, το κόστος της ανήλθε στις €83.300, πλέον ΦΠΑ και στη συνέχεια αυξήθηκε κατά €5.000, πλέον ΦΠΑ, λόγω της διεύρυνσης των όρων εντολής.

Η σύμβαση περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, ως παραδοτέα, προτάσεις για:

- (i) **Τη ρύθμιση της εισόδου και διακίνησης επισκεπτών στο ΕΔΠ:** εξέταση της αναγκαιότητας δημιουργίας ελεγχόμενων εισόδων στο Πάρκο, τις θέσεις τους, τη μορφή, λειτουργία και τρόπους διαχείρισης εισόδων, μέσα διακίνησης των επισκεπτών στο Πάρκο, πιθανές απαγορεύσεις πρόσβασης σε ορισμένες περιοχές κτλ.
- (ii) **Τη διαχείριση του υφιστάμενου οδικού δικτύου:** αξιολόγηση υφιστάμενου οδικού δικτύου, πρόταση για κατάλληλες βελτιώσεις, πιθανή κατάργηση δρόμων ή δημιουργία νέων δρόμων, εξέταση προσβάσεων και νέες προσβάσεις, ενιαία σηματοδότηση δρόμων, κανόνες ταχύτητας και κυκλοφορίας κτλ.
- (iii) **Την αξιολόγηση των προσφερόμενων διευκολύνσεων αναψυχής και αθλημάτων και προτάσεις για βελτίωση και νέες συμβατές διευκολύνσεις και υποδομές αναψυχής:** αξιολόγηση υφισταμένων περιπατητικών διαδρομών, εκδρομικών χώρων, σημείων θέας κτλ., προτάσεις για νέες διευκολύνσεις, όπως κατασκηνωτικοί χώροι, σημεία περιβαλλοντικής ενημέρωσης, λειτουργία πλαζ για το κοινό, ποδηλατικές διαδρομές, λειτουργία καφεστιατορίου-ων/αναψυκτήριου-ων στο Πάρκο κ.ά.
- (iv) **Διαχείριση δραστηριοτήτων και χρήσεων στο ΕΔΠ που είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους:** εντοπισμός χρήσεων/λειτουργιών που είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους και διατύπωση προτάσεων για άμβλυνση των συγκρούσεων π.χ. κυνήγι και χρήση Μονοπατιών Μελέτης της Φύσης, λειτουργία πλαζ και προστασία θέσεων ωτοκόκας χελωνών κτλ.
- (v) **Διατύπωση προτάσεων για βελτίωση και ενίσχυση της ελκυστικότητας του Πάρκου για αύξηση του βαθμού ικανοποίησης των επισκεπτών:** διατύπωση διαφόρων πρακτικών και συγκεκριμένων μέτρων, πέραν από επιπρόσθετες διευκολύνσεις, που θα ενισχύουν και θα αναδεικνύουν τον χαρακτήρα της περιοχής και θα εμπλουτίζουν/βελτιώνουν τις εμπειρίες που θα βιώνει ο επισκέπτης του Πάρκου.
- (vi) **Δημιουργία μηχανισμών διαχείρισης ώστε να επιτυγχάνεται συμβατή διαχείριση του Πάρκου με την περιοχή «Natura 2000»:** λειτουργία Επιτροπών, σχέση και επικοινωνία μεταξύ τους, συνέπεια στη λήψη αποφάσεων, διασφάλιση ότι τα έργα που γίνονται στο Πάρκο δεν θα επηρεάζουν τη συνοχή και το ενιαίο της περιοχής «Natura 2000», τρόποι εμπλοκής Κοινοτήτων και εκπροσώπησή τους στη Διοίκηση/Διαχείριση του Πάρκου. Εντοπισμός των θεμάτων που θα πρέπει να τύχουν χειρισμού για την περιοχή ενιαία ως «Natura 2000».
- (vii) **Διοίκηση, αστυνόμευση, εποπτεία, φύλαξη του Πάρκου:** τρόπος διοίκησης Πάρκου, προϋπολογισμοί, βαθμός αυτονομίας, περιπολίες για φύλαξη και επιτήρηση κτλ.

(viii) Τρόποι ανάδειξης και αυτονομίας του Πάρκου: τρόποι διεθνούς προβολής του Πάρκου και δημιουργίας πλαισίου δυναμικής εξέλιξης και ανάπτυξης του Πάρκου αμβλύνοντας τους όποιους περιορισμούς θα δημιουργεί η υποχρεωτική εμπλοκή κυβερνητικών υπηρεσιών στη διοίκησή του.

Παρατηρήσαμε ότι, τόσο στη αρχική όσο και στην αναθεωρημένη ΣΜΠΕ, για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα, γίνονται αναφορές οι οποίες δεν συνάδουν με το Σχέδιο και τις Προτάσεις Διαχείρισης, Ανάπτυξης και Αξιοποίησης του ΕΔΠ Ακάμα, που υποβλήθηκαν ως παραδοτέα της πιο πάνω σύμβασης. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι, στο Σχέδιο γίνεται αναφορά σε 11 κόμβους διευκολύνσεων και σε πέντε εισόδους στο ΕΔΠ Ακάμα, ενώ στην αρχική ΣΜΠΕ αναφέρονται 14 κόμβοι διευκολύνσεων και έξι εισοδοί.

Όπως διαφαίνεται, επιμέρους τμήματα του Σχεδίου και αριθμός Προτάσεων Διαχείρισης, Ανάπτυξης και Αξιοποίησης του ΕΔΠ Ακάμα δεν υιοθετήθηκαν αυτούσια κατά την εκπόνηση του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΕΔΠ Ακάμα. Αντιλαμβανόμαστε το ενδεχόμενο ανάγκης προσαρμογής των εισηγήσεων των μελετών, αλλά θεωρούμε ότι αυτό θα έπρεπε να αιτιολογείται κατάλληλα.

Ο Διευθυντής ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι οι αποκλίσεις είναι αποτέλεσμα διαβουλεύσεων και ότι ο Υπουργός ΓΑΑΠ, μετά από Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, ζήτησε όπως διενεργηθούν, υπό συγκεκριμένο Σύμβουλό του και το ΤΔ, εκ νέου διαβουλεύσεις για την εφαρμογή του Σχεδίου που να περιλαμβάνει φορείς με τους οποίους δεν υπήρξαν επαφές κατά την αρχική ετοιμασία του και εισηγήσεις που υποβλήθηκαν μετά τη δημόσια παρουσίαση τον Ιανουάριο 2018. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, η εργασία αποσκοπούσε στη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής συναίνεσης και υποστήριξης προς το Σχέδιο και ότι, ως εκ τούτου, οι κύριες πρόνοιες του Σχεδίου, τροποποιήθηκαν ελαφρά, αλλά αιτιολογημένα, για κάλυψη όλων των απόψεων στα πλαίσια διαβουλεύσεων. Όπως ανέφερε, το αναθεωρημένο σχέδιο υποβλήθηκε και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, με την Απόφασή του 88.947 ημερ. 18.2.2020, ενώ γενικότερα οι αλλαγές είναι υπέρ του περιβάλλοντος.

β. Σύμβαση ΤΠ 2/2011 για την παροχή υπηρεσιών Διευθυντή Έργου για το συντονισμό, τη γενική παρακολούθηση και την εποπτεία της υλοποίησης του Διαχειριστικού Σχεδίου της Χερσονήσου του Ακάμα.

Η πιο πάνω σύμβαση, ανατέθηκε από το ΤΠ στην εταιρεία «Ε», για ποσό ύψους €282.000, πλέον ΦΠΑ, υπογράφηκε την 21.3.2012 και προνοούσε περίοδο ολοκλήρωσης 60 μηνών. Επίσης στη σύμβαση υπήρχε πρόνοια σύμφωνα με την οποία, έξι μήνες πριν τη λήξη της, η Αναθέτουσα Αρχή θα μπορούσε να ζητήσει την παράταση της ισχύος της για περίοδο ακόμα δύο χρόνων. Η σύμβαση ολοκληρώθηκε την 31.3.2017, χωρίς να γίνει χρήση του δικαιώματος παράτασης και χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς πόρους, μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού.

Το αντικείμενο της σύμβασης περιγράφεται εκτενώς, σε στρατηγικό επίπεδο, σε σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αρ. 63.086, ημερ.21.12.2005), εξειδικεύεται μέσα από τις αποφάσεις της Διαχειριστικής Επιτροπής που ορίσθηκε με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 66.125, ημερ. 4.10.2007 (αναφορικά με το τμήμα της Χερσονήσου που δεν εμπίπτει στη Ζώνη

Προστασίας «Natura 2000»), καθώς και το Διάταγμα του Υπουργού ΓΑΑΠ που αναμενόταν να εκδοθεί με βάση το άρθρο 15 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου και το Διάταγμα του Υπουργού Εσωτερικών που αναμενόταν να εκδοθεί με βάση το άρθρο 7 του Ν.152(Ι)/2003 (καθόσον αφορά στο τμήμα της Χερσονήσου του Ακάμα που εμπίπτει στην περιοχή προστασίας «Natura 2000»).

Με επιστολή ημερ. 16.1.2017, επτά Πρόεδροι, επηρεαζόμενων Κοινοτικών Συμβουλίων (ΚΣ) της Επαρχίας Πάφου (Κάθηκα, Δρούσιας, Νέου Χωρίου, Ανδρολύκου, Πάνω Αρόδων, Κάτω Αρόδων και Πέγειας, εκτός αυτού της Ίννιας) υπέβαλαν αίτημα, προς τους Υπουργούς ΓΑΑΠ και Εσωτερικών και τον Διευθυντή ΤΠ, για ανανέωση της πιο πάνω σύμβασης για τουλάχιστον ακόμα δύο χρόνια, σύμφωνα με την υπό αναφορά σχετική πρόνοια, παραθέτοντας υποστηρικτικά επιχειρήματα.

Συναφώς αναφέρουμε ότι, η ανάδοχος της πιο πάνω σύμβασης, με επιστολή ημερ. 26.1.2017 προς τον Υπουργό ΓΑΑΠ, ζήτησε συνάντηση για την εξέταση της πορείας εκτέλεσης της σύμβασης και της ανάγκης ενδεχόμενης παράτασης της διάρκειάς της. Η ανάδοχος ανέφερε επίσης ότι, σε περίπτωση λήξης της σύμβασης, θα παραμείνουν πάρα πολλές αλλά και ουσιαστικές εκκρεμότητες που αφορούν στην επιτυχή έκβαση της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης και στην έναρξη υλοποίησης των έργων στην περιοχή, που να διασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη της Χερσονήσου στην ολότητά της.

Στις 15.3.2017, οι Πρόεδροι των επτά προαναφερόμενων ΚΣ της Επαρχίας Πάφου απέστειλαν επιστολή προς τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, παραθέτοντας το αίτημά τους για παράταση της διάρκειας της υπό αναφορά σύμβασης, τονίζοντας ότι δεν είχαν λάβει οποιαδήποτε απάντηση στη σχετική με το θέμα προαναφερόμενη επιστολή τους προς τους Υπουργούς ΓΑΑΠ και Εσωτερικών και στον Διευθυντή ΤΠ.

Ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με επιστολή του ημερ. 27.3.2017 προς τους Προέδρους των εν λόγω ΚΣ, έκανε αναφορά σε τέσσερις συγκεκριμένες ουσιαστικές αποφάσεις, που λήφθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 11.1.2016, για την προώθηση μέτρων για την προστασία και ανάδειξη της Χερσονήσου του Ακάμα, αναφέροντας ότι ο συντονισμός, η προώθηση και η υλοποίηση Δράσεων/Μέτρων/Σχεδίων για τη Χερσονήσο του Ακάμα έχουν ανατεθεί στα αρμόδια, για την κάθε περίπτωση, Υπουργεία/Τμήματα/Υπηρεσίες, συνεπώς το έργο της ανάδοχου θεωρείται ότι έχει ολοκληρωθεί και δεν κρίνεται σκόπιμη η ανανέωση του συμβολαίου της.

Στο πλαίσιο υλοποίησης της σύμβασης, ετοιμάστηκε, Σχέδιο Δράσης στο οποίο, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται συνολικά 87 Θεματικά Κοινωνικά Έργα, που κατατάσσονται κατά σειρά προτεραιότητας, συνολικής εκτίμησης κόστους €22.574.836, περιλαμβανόμενου του ΦΠΑ. Σκοπός των εν λόγω Έργων είναι ο μετριασμός των επιπτώσεων του ΤΣΑ στις επηρεαζόμενες Κοινότητες.

Ζητήσαμε από το ΤΠΟ όπως ενημερώσει την Υπηρεσία μας, αναφορικά με τον αριθμό των υπό αναφορά έργων που έχουν υλοποιηθεί ή προγραμματίστηκαν ή και πρόκειται να υλοποιηθούν.

Σημειώνουμε ότι, τόσο στην αρχική όσο και στις αναθεωρημένες ΣΜΠΕ, δεν γίνεται αναφορά στα εν λόγω Θεματικά Κοινωνικά Έργα, αλλά γίνεται μόνο αναφορά σε κάποια γενικά έργα που μπορούν να υλοποιηθούν, χωρίς οποιαδήποτε συγκεκριμενοποίηση.

Ως εκ των πιο πάνω εγείρονται τα ερωτηματικά κατά πόσον τα παραδοτέα της εν λόγω σύμβασης έτυχαν κατάλληλης αξιολόγησης, έτσι ώστε να ληφθούν αποφάσεις για υλοποίηση όσων κρίνονταν αναγκαία, ή εάν λήφθηκαν υπόψη κατά τον σχεδιασμό του ΤΣΑ. Σε αντίθετη περίπτωση, προκύπτει θέμα αχρείαστης σπατάλης δημόσιων πόρων.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι, όσον αφορά στα προτεινόμενα, από τη σύμβαση ΤΠ 2/2011, έργα, αυτά αποτελούν μικρά έργα και δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των πολεοδομικών έργων, που είναι αρμοδιότητα του ΤΠΟ. Σημείωσε ωστόσο ότι το ΠΣ, στο πλαίσιο της διαμόρφωσης των κατ' αρχήν αποφάσεων του για την περιοχή μελέτης, εξέτασε τα πορίσματα της εν λόγω σύμβασης και υιοθέτησε, μέσω ειδικών πολεοδομικών ρυθμίσεων, προτεινόμενα έργα που σχετίζονται με τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Συγκεκριμένα, λήφθηκε υπόψη και ενσωματώθηκε σε ειδική πρόνοια πολιτικής με αρ. 3.5.1 το δίκτυο ποδηλατοδρόμων και πεζοδρόμων που υποδείχθηκε από την εν λόγω σύμβαση, ενώ το δίκτυο αυτό δεικνύεται και στο Σχέδιο Β1 που συνοδεύει τη σχετική πρόνοια πολιτικής.

γ. Σύμβαση ΤΠΟ 43/2017 για την παροχή υπηρεσιών για την εκπόνηση ΣΜΠΕ του υπό εκπόνηση ΤΣΑ.

Η υπό αναφορά σύμβαση ανατέθηκε από το ΤΠΟ στην εταιρεία «Στ», για ποσό ύψους €17.930, πλέον ΦΠΑ, υπογράφηκε στις 28.8.2017, προνοούσε περίοδο ολοκλήρωσης 18 μηνών, δηλ. μέχρι τις 28.2.2019 και χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς πόρους, μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με ενδοτμηματικό σημείωμα του ΤΠΟ, ημερ. 28.2.2019, προέκυψε η ανάγκη εμβάθυνσης σε ορισμένα θέματα, γεγονός που ανέτρεψε σε ουσιαστικό βαθμό το αρχικό χρονοδιάγραμμα των εργασιών εκπόνησης του ΤΣΑ και την ολοκλήρωση των σχετικών εργασιών του ΠΣ. Στο σημείωμα αναφέρεται επίσης πως, με δεδομένη την, σύμφωνα με το περιεχόμενο της σύμβασης, προβλεπόμενη εκτέλεση του αντικειμένου της, παράλληλα με τις εργασίες του Πολεοδομικού Συμβουλίου, η επιμήκυνση του χρόνου ολοκλήρωσης των εργασιών του Πολεοδομικού Συμβουλίου επηρέαζε τις εργασίες της υπό αναφορά σύμβασης, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η ολοκλήρωσή της μέχρι τις 28.2.2019.

Στο σημείωμα, αναφέρεται επίσης ότι στις 21.2.2019 πραγματοποιήθηκε συνάντηση, στα γραφεία του ΤΠΟ, με εκπροσώπους του ανάδοχου, όπου έγινε κατάλληλη ενημέρωση για το θέμα και στις 26.2.2019 η εταιρεία, με επιστολή της, απαίτησε πληρωμή του 70% του συνολικού συμβατικού ποσού (€12.551, πλέον ΦΠΑ). Μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο μερών, συμφωνήθηκε όπως η σύμβαση ολοκληρωθεί με την καταβολή του 45%, της συνολικής αξίας, δηλ. ποσό ύψους €8.068,50 πλέον ΦΠΑ.

Για την πιο πάνω σύμβαση δεν υποβλήθηκε, από τον ανάδοχο, προς το ΤΠΟ, τελικό παραδοτέο αντικείμενο. Επισημαίνουμε ότι στις 27.10.2020 το ΤΠΟ προέβη σε ανάθεση νέας σύμβασης για την εκπόνηση ΣΜΠΕ σχετική με το ΤΣΑ, όπως εκτενέστερα αναφέρουμε πιο κάτω (ΤΠΟ 87/2020), σε άλλο ανάδοχο.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, η χρονική στιγμή που επιλέγηκε για την ανάθεση και υλοποίηση της υπό αναφορά της σύμβασης δεν ήταν η κατάλληλη, δεδομένου ότι στην πορεία γίνονταν πολλές και σημαντικές αλλαγές που αφορούσαν στον σχεδιασμό του ΤΣΑ. Επίσης, αρκετά από τα

δεδομένα που προέκυψαν από τα παραδοτέα αριθμού άλλων μελετών, που εκπονήθηκαν σε μεταγενέστερο χρόνο, και που απαραίτητα θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη στην ετοιμασία της ΣΜΠΕ, δεν ήταν διαθέσιμα την προκείμενη χρονική στιγμή.

Από τα πιο πάνω προκύπτει αδυναμία συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων Τμημάτων, με αποτέλεσμα να προκηρύσσονται διαγωνισμοί, από το ένα, που επηρεάζουν συμβάσεις άλλου, χωρίς μεταξύ τους συνεννόηση, με αποτέλεσμα τα παραδοτέα να μην μπορούν να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο τρόπο και να προκύπτει σπάταλη δημόσιων πόρων.

δ. Σύμβαση ΤΠΟ 87/2020 για την αγορά υπηρεσιών για την εκπόνηση ΣΜΠΕ του υπό εκπόνηση ΤΣΑ.

Η υπό αναφορά σύμβαση ανατέθηκε από το ΤΠΟ στην εταιρεία «Ζ», για ποσό ύψους €11.875, πλέον ΦΠΑ, υπογράφηκε στις 27.10.2020 και προνοούσε χρονική περίοδο εκτέλεσης 24 μηνών, δηλαδή θα ολοκληρωνόταν στις 27.10.2022. Η σύμβαση χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς πόρους μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού.

Η αρχική ΜΕΟΑ και η ΣΜΠΕ ολοκληρωθήκαν τον Φεβρουάριο του 2021, ενώ η αναθεωρημένη ΜΕΟΑ (ανΜΕΟΑ) και η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ ετοιμάστηκαν από τον ίδιο ανάδοχο τον Φεβρουάριο του 2022, χωρίς οποιαδήποτε επιπλέον επιβάρυνση.

Σημειώνεται ότι, ο κύριος μέτοχος και διευθυντής της εταιρείας, που ήταν και ο υπεύθυνος της ομάδας μελέτης, κατά τον χρόνο εκπόνησής της, εργοδοτείτο επίσης ως Σύμβουλος/Συνεργάτης του Υπουργού ΓΑΑΠ.

(i) Αξιολόγηση ΜΕΟΑ και ανΜΕΟΑ.

Σύμφωνα με την Έκθεση της εμπειρογνώμονος της Υπηρεσίας μας, ημερ. 7.9.2022 η αρχική ΜΕΟΑ δεν πληροί τις πρόνοιες του άρθρου 6(3) της δέουσας εκτίμησης. Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που αφορούν στην αρχική δέουσα εκτίμηση (ΜΕΟΑ) είναι ως εξής:

- ◆ **Στόχοι διατήρησης:** Η ΜΕΟΑ δεν σχολιάζει ενδελεχώς την έλλειψη ειδικών στόχων διατήρησης και τις δυσκολίες που δημιουργούνται στην αξιολόγηση των επιπτώσεων από αυτή την έλλειψη. Επίσης, η ΜΕΟΑ δεν προβαίνει σε καμία αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων του ΤΣΑ, όσον αφορά έστω τους ειδικούς στόχους της ΖΕΠ ή της ΕΖΔ, όπως αυτοί έχουν άτυπα καθοριστεί στα σχετικά διαχειριστικά σχέδια.
- ◆ **Κάλυψη τόπων, οικοτόπων και ειδών:**
 - Η ΜΕΟΑ δεν αναφέρεται και δεν αναλύει πιθανές επιπτώσεις στις άλλες δύο περιοχές οι οποίες και αυτές καλύπτονται από το ΤΣΑ, ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος» και η ΖΕΠ CY400008 «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής CY4000016».
 - Δεν γίνεται στην ΜΕΟΑ ποιοτική ή ποσοτική αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά τύπο οικοτόπου ή ανά είδος,

- Απουσιάζει, από τη ΜΕΟΑ, αξιολόγηση για τις πιθανές επιπτώσεις σε ένα σημαντικό αριθμό οικοτόπων και ειδών των ΤΕΔ της ΕΖΔ και της ΖΕΠ.
- ◆ **Σωρευτικές επιπτώσεις:** Η ΜΕΟΑ αναφέρεται επιγραμματικά σε δυνητικές σωρευτικές επιπτώσεις των επιμέρους Ζωνών, στην ενότητα που αναλύει τις δυνητικές επιπτώσεις ανά ζώνη. Πέραν από αυτή τη πολύ γενική προσέγγιση του θέματος των σωρευτικών επιπτώσεων, η ΜΕΟΑ δεν παρέχει ενδελεχή αξιολόγηση αυτού του βασικότατου θέματος, ούτε για το σύνολο των προνοιών του ΤΣΑ, ούτε για τη πολύ σημαντική σειρά Σχεδίων που, είτε είναι υπό υλοποίηση ή που προβλέπονται (π.χ. Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, Δήλωση Πολιτικής για τον εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό, ΤΣΠ, Κατασκευή 14 κόμβων υποδομών και βελτίωσης του οδικού δικτύου στο ΕΔΠ Ακάμα, Σχέδιο για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο, Μελέτη Εκτίμησης της Βοσκοϊκανότητας και Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης στη Χερσόνησο Ακάμα, κατασκευή δημόσιου παραλιακού πεζόδρομου στον Δήμο Πέγειας, κατασκευή αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλις, παράνομα υποστατικά).
- ◆ **Ασάφειες/έλλειψη λογικής ακολουθίας σε κάποια συμπεράσματα:** Οι πιο κάτω ασάφειες έχουν εντοπισθεί στην ΜΕΟΑ όσον αφορά την αξιολόγηση των επιπτώσεων και τα σχετικά μέτρα μετριασμού για συγκεκριμένες πολεοδομικές ζώνες:
 - **Δα1-ΤΑ Προστατευόμενη Ζώνη Ακάμα:** Ενώ η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι αυτή η Ζώνη μπορεί να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ/ΖΕΠ, αναφέρει επίσης ότι οι επιτρεπόμενες αναπτύξεις δεν παρουσιάζουν σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση και ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις δεν μπορούν να αξιολογηθούν στην παρούσα φάση.
 - **Τ3α2α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό):** η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι αυτή η Ζώνη αναμένεται να ασκήσει επιπρόσθετη πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής περιοχής «Natura 2000» με άμεσο, έμμεσο και συσσωρευτικό χαρακτήρα και τονίζει την ευαισθησία της εν λόγω δορυφορικής περιοχής λόγω του μικρού μεγέθους της και λόγω του ότι ήδη πλαισιώνεται από σημαντικό αριθμό αναπτύξεων. Παρόλα αυτά, η ΜΕΟΑ δεν προτείνει μέτρα μετριασμού, και
 - **Γγ1 (κτηνοτροφική ζώνη – Νέο Χωριό):** η Ζώνη είναι προς το παρόν Ζώνη Προστασίας Δα2 και Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής. Παρόλο ότι προτείνεται η τροποποίηση της σε κτηνοτροφική ζώνη και παρά το γεγονός ότι είναι εντός της ΕΖΔ/ΖΕΠ, η ΜΕΟΑ θεωρεί ότι οι επιπτώσεις είναι «μικρές» και δεν προτείνει μέτρα μετριασμού.
- ◆ **Επιπτώσεις στην ακεραιότητα των ΕΖΔ και ΖΕΠ:** Η ΜΕΟΑ αξιολογεί της επιπτώσεις των υπό μελέτη Ζωνών/υποδομών στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ σε μορφή πίνακα, αλλά δεν παραθέτει κάποια επιπλέον ανάλυση/συζήτηση των αποτελεσμάτων που

συνοψίζονται στον πίνακα. Επίσης, η ΜΕΟΑ καταλήγει, για διάφορες ζώνες του ΤΣΑ, ότι κάποιες από τις επιπτώσεις τους στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ είναι αβέβαιες. Συνεπάγεται λοιπόν, δεδομένης της αρχής της προφύλαξης ότι αν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το αν θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις από συγκεκριμένες πρόνοιες του ΤΣΑ, τότε οι εν λόγω πρόνοιες δεν μπορεί να εγκριθούν.

- ◆ **Άλλες σημαντικές ελλείψεις:** Η αρχική ΜΕΟΑ δεν παρέχει ξεχωριστή ανάλυση για προτεινόμενες πολιτικές όπως η μεμονωμένη κατοικία, το επισκέψιμο αγρόκτημα και οι εξειδικευμένες αναπτύξεις. Αυτό συνιστά σημαντική έλλειψη, καθώς τέτοιου είδους διάσπαρτες αναπτύξεις εκτός ορίων ανάπτυξης δύναται να επηρεάζουν σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα Σχέδια ή Έργα, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Οι Εκθέσεις ΕΟΑ της Περιβαλλοντικής Αρχής αναφέρονται και στις τέσσερις περιοχές, αλλά λόγω της φύσεως των Εκθέσεων οι σχετικές αναλύσεις ανά περιοχή είναι περιορισμένες.

Η ανΜΕΟΑ δεν καλύπτει τις περισσότερες ελλείψεις της αρχικής ΜΕΟΑ όπως αναφέρονται πιο πάνω. Επίσης, δεν επικαιροποιεί κάποιες αρχικές εκτιμήσεις που αφορούν κύρια θέματα της ανάλυσης, όπως :

- ◆ τις επιπτώσεις των τροποποιήσεων στα επιμέρους προστατευτέα αντικείμενα της ΕΖΔ και της ΖΕΠ, και
- ◆ τις επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων.

Επιπλέον, η ανΜΕΟΑ, αντί αντισταθμιστικών μέτρων, προτείνει σε διάφορες περιπτώσεις δικλίδες ασφαλείας σε επίπεδο έργου ή σε μεταγενέστερο στάδιο. Μία τέτοιου είδους προσέγγιση αναιρεί τον στόχο του στρατηγικού σχεδιασμού και της στρατηγικής αξιολόγησης, και δεν μπορεί να γίνει δεκτή στο πλαίσιο μιας ΣΜΠΕ και μιας Δέουσας Εκτίμησης.

(ii) Αξιολόγηση ΣΜΠΕ και ανΣΜΠΕ.

Τα συμπεράσματα της εμπειρογνώμονος σχετικά με τη ΣΜΠΕ παρατίθενται, συνοπτικά, πιο κάτω:

Η ΣΜΠΕ παρέχει ικανοποιητικές πληροφορίες για υποχρεωτικές θεματικές ενότητες βάσει της οδηγίας ΣΜΠΕ, όπως το περιεχόμενο του Σχεδίου και των κύριων στόχων του, την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος, τα μέτρα μετριασμού, τις τυχόν δυσκολίες κατά την υλοποίηση της μελέτης και τη μη τεχνική περίληψη.

Κάποιες άλλες υποχρεωτικές ενότητες θεωρούνται ως λιγότερο ικανοποιητικές:

- ◆ **Άλλα σχετικά σχέδια:** Η ΣΜΠΕ κάνει μια σύντομη αναφορά σε άλλα σχετικά σχέδια (Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού 2030), αλλά δεν αναλύει τη σχέση τους με το ΤΣΑ και δεν αναφέρεται σε περαιτέρω σημαντικά Σχέδια (π.χ. όπως αναφέρονται στη συνημμένη μελέτη σε σχέση με το θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων).

- ♦ **Στόχοι προστασίας σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο:** ενώ γίνεται αναφορά σε κάποιες σχετικές στρατηγικές, δεν περιγράφεται πως οι στόχοι των στρατηγικών αυτών λαμβάνονται υπόψη στο ΤΣΑ και απουσιάζουν αναφορές σε πρόσφατες ευρωπαϊκές στρατηγικές, όπως ενδεικτικά ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός Νόμος για αποκατάσταση οικοσυστημάτων και ο στόχος για απόλυτη προστασία του 10% της ευρωπαϊκής επιφάνειας μέχρι το 2030, στο πλαίσιο της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ.
- ♦ **Εναλλακτικές λύσεις:** η παρουσίαση είναι συνοπτική και δεν αναλύονται ουσιαστικές εναλλακτικές λύσεις.
- ♦ **Παρακολούθηση:** το προτεινόμενο πρόγραμμα παρακολούθησης αποτελεί γενικές κατευθυντήριες γραμμές, χωρίς εξειδίκευση.

Η ανΣΜΠΕ αφορά μόνο την παρουσίαση των επιπτώσεων ανά τροποποιημένη Ζώνη ή πολιτική του αναθεωρημένου ΤΣΑ. Συνεπώς, οι αδυναμίες που εντοπίστηκαν σε σχέση με την αρχική ΣΜΠΕ παραμένουν.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω ευρήματα επί των παραδοτέων, προκύπτει ότι οι αρχικές ΜΕΟΑ και ΣΜΠΕ και οι αναθεωρημένες σχετικές μελέτες παρουσιάζουν σωρεία παραλείψεων και αδυναμιών, οι οποίες δεν εντοπίστηκαν, έτσι ώστε να ζητηθεί από την ανάδοχο εταιρεία να προβεί σε διορθωτικά μέτρα. Σε αντίθετη περίπτωση, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν οι σχετικές ρήτρες του διαγωνισμού.

Επίσης, διαφαίνεται ότι κάποιες από τις συμβάσεις μελετών που εκπονήθηκαν σε προγενέστερη χρονική περίοδο, δεν έτυχαν σωστής/πλήρους αξιοποίησης κατά την ετοιμασία της ΜΕΟΑ και ΣΜΠΕ και αναθεωρημένων σχετικών μελετών.

Ενδεικτικά, το παραδοτέο, ημερ. 10.1.2022, που αφορούσε στη σύμβαση με αριθμό 13.25.006.07.03, η οποία εκπονήθηκε μετά από ανάθεση από την ΥΘΠ σε εξωτερικό ανάδοχο και αφορούσε διαγωνισμό για αγορά υπηρεσιών για τη παρακολούθηση και εξάπλωση των πληθυσμών των ειδών πτηνοπανίδας στη Χερσόνησο του Ακάμα, περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, ποσοτικά και άλλα στοιχεία/δεδομένα για είδη των ΤΕΔ της ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα». Ωστόσο, στην ανΜΕΟΑ δεν περιλαμβάνεται καμία αξιολόγηση για αυτά τα είδη.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι εκπονήθηκε ΣΜΠΕ επί των προκαταρκτικών αποφάσεων του ΠΣ, η οποία υποβλήθηκε τον Μάρτιο του 2021, στην Περιβαλλοντική Αρχή για Γνωμάτευση, ως προνοεί το πλαίσιο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και, στις 7.10.2021, η Περιβαλλοντική Αρχή εξέδωσε Γνωμάτευση, η οποία ωστόσο δεν αξιολόγησε τα πορίσματα της δέουσας εκτίμησης. Για τον λόγο αυτό, το ΠΣ τη θεώρησε ως καθοδηγητική, χωρίς δεσμευτικούς όρους. Τον Μάρτιο του 2022 υποβλήθηκε συμπληρωματική ΣΜΠΕ, η οποία επί της ουσίας αναθεώρησε την αρχική έκδοση της ΣΜΠΕ, ως προς τα σημεία εκείνα που αφορούσαν τροποποιήσεις στις αρχικές αποφάσεις του ΠΣ, μετά που το τελευταίο έλαβε υπόψη του το καθοδηγητικό πλαίσιο που έθεσε η Γνωμάτευση με ημερομηνία 7.10.2021 και, συνεπώς, δεν επρόκειτο για εκπόνηση εξ' ύπαρξης νέας ΣΜΠΕ. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, στο πλαίσιο συγκεκριμένου χρονικού περιθωρίου που είχε στη διάθεσή του ο εμπειρογνώμονας μελετητής, όπως αυτό καθορίστηκε στη σύμβαση (75 μέρες), απαιτήθηκε

η ανάλυση όλων των διαβουλεύσεων και άλλων δεδομένων και στοιχείων που είχαν συλλεγεί για την περιοχή μελέτης, η σύγκριση των αποφάσεων του ΠΣ με το ισχύον πολεοδομικό πλαίσιο ρύθμισης της ανάπτυξης και η διαμόρφωση των συμπερασμάτων. Το ΤΠΟ, ως αναθέτουσα Αρχή, θεωρεί ευτύχημα την επιλογή ενός ειδικού εμπειρογνώμονα μελετητή με μεγάλη εμπειρία γνώσης και τεχνογνωσία στη συγκεκριμένη περιοχή μελέτης. Επιπλέον, κρίνει ότι οι δυνητικές σωρευτικές επιπτώσεις αναλύθηκαν επαρκώς από τον ειδικό εμπειρογνώμονα μελετητή.

Όσον αφορά στις σημαντικές ελλείψεις, ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι ο ειδικός εμπειρογνώμονας μελετητής, όπου έκρινε ότι ήταν δυνατό να υπάρχει επηρεασμός της περιοχής του δικτύου «Natura 2000» από τις προκαταρκτικές αποφάσεις του ΠΣ, το αξιολόγησε κατάλληλα. Συνεπώς, το ΤΠΟ δεν κρίνει ως ελλιπή τη ΜΕΟΑ, καθότι ο μελετητής, στη βάση των δεδομένων και στοιχείων που είχε ενώπιόν, έκρινε ότι κάποια θέματα άπτονταν της ΣΜΠΕ και για τον λόγο αυτό αναφέρθηκε εκτενώς σε αυτά στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ. Τέλος, μας πληροφόρησε ότι οι ΜΕΟΑ και ΣΜΠΕ έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα προς την Περιβαλλοντική Αρχή και η τελική απόφαση επαφίεται στην αρμόδια Αρχή.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τη θέση της επί του θέματος.

ε. Σύμβαση ΥΘΠ αρ. 13.25.006.02.02 για την παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία Στόχων Διατήρησης και Διαχειριστικών Σχεδίων για τις ΖΕΠ που έχουν καθοριστεί στην Κύπρο σύμφωνα με την Οδηγία για τα Άγρια Πτηνά (2009/147/ΕΚ).

Η σχετική σύμβαση ανατέθηκε από την ΥΘΠ στην Κοινοπραξία «Β», υπογράφηκε στις 6.9.2013, προνοούσε περίοδο ολοκλήρωσης 36 μηνών και ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016. Η σύμβαση χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς πόρους μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού και το συνολικό κόστος της ανήλθε στα €160.009 πλέον ΦΠΑ.

Το εν λόγω Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΖΕΠ «CY4000023» της Χερσονήσου Ακάμα, θέτει στόχους διατήρησης για τα προστατευτέα αντικείμενα των της περιοχής «Natura 2000» της «Χερσονήσου Ακάμα».

Αντίστοιχο Διαχειριστικό Σχέδιο έχει εκπονηθεί και για τη γειτνιάζουσα περιοχή «Natura 2000», ΖΕΠ «Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής CY4000016» που εκπονήθηκε το 2016.

Όσον αφορά στους στόχους για τα προστατευτέα αντικείμενα της ΖΕΠ, το σχετικό Διαχειριστικό Σχέδιο συμπεριλαμβάνει ειδικούς και ποσοτικοποιημένους στόχους διατήρησης καθώς και τιμές στόχους για τα μεταναστευτικά πτηνά. Να σημειωθεί ότι οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι διατήρησης αφορούν μόνο τα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, όπως αυτά έχουν καθοριστεί από την ΥΘΠ.

Το άρθρο 6(1) της Οδηγίας των Οικοτόπων αναφέρει ρητά την υποχρέωση των κρατών μελών για τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων διατήρησης που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των προστατευτέων αντικειμένων στις ΕΖΔ. Αν και το άρθρο αυτό δεν αφορά στις ΖΕΠ, οι πρόνοιες των άρθρων 4(1) και 4(2) της Οδηγίας για τα Πτηνά εισάγουν, για τη διαχείριση των ΖΕΠ, αντίστοιχη προσέγγιση με αυτή του άρθρου 6(1), και απαιτούν από τα κράτη μέλη τον καθορισμό μέτρων διαχείρισης για τα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα Πτηνά, καθώς

και για αποδημητικά είδη. Αυτή η ερμηνεία αναφέρεται στο σχετικό σημείωμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα μέτρα διατήρησης.

Στο Διαχειριστικό Σχέδιο της ΖΕΠ «Χερσονήσου Ακάμα» προτείνονται πέντε μέτρα διατήρησης και προστασίας για κάποια είδη χαρακτηρισμού, τα οποία όμως περιγράφονται συνοπτικά. Επιπλέον, το Σχέδιο προτείνει μέτρα ρύθμισης των χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων, μέτρα ανάδειξης της περιοχής και μέτρα παρακολούθησης των ειδών και των οικοτόπων τους, ωστόσο δεν προτείνονται εξειδικευμένα μέτρα προστασίας για ορισμένα είδη χαρακτηρισμού, τα οποία καλύπτονται όμως από τα οριζόντια μέτρα, που προτείνονται στο εν λόγω Διαχειριστικό Σχέδιο. Τα μέτρα που προτείνονται δεν καλύπτουν όλα τα είδη με σημαντική παρουσία στην περιοχή, αλλά μόνο αυτά τα είδη που έχουν χαρακτηριστεί ως «είδη χαρακτηρισμού» από την ΥΘΠ. Επιπλέον, λόγω του κατακερματισμού των αρμοδιοτήτων (ΥΘΠ για ΖΕΠ, ΤΠ, ΤΔ και ΤΑΘΕ για ΕΖΔ) εκπονούνται για την περιοχή δύο διαφορετικά διαχειριστικά σχέδια τα οποία δεν έχουν συνοχή μεταξύ τους και κατ' επέκταση δεν γίνεται ορθολογική χρήση πόρων και υπάρχει έλλειψη συνοχής των παραδοτέων.

Αντίστοιχα μέτρα προτείνονται και στο σχετικό Διαχειριστικό Σχέδιο της ΖΕΠ «Φαράγγια Αγία Αικατερίνης και Αγίας Παρασκευής».

Από τα πιο πάνω ευρήματα, συμπεραίνεται ότι τα παραδοτέα Διαχειριστικά Σχέδια για τις ΖΕΠ δεν αξιολογήθηκαν επαρκώς και δέοντως, έτσι ώστε να εντοπιστούν οι ελλείψεις και παραλείψεις τους και να ζητηθεί, από τον ανάδοχο, να προβεί σε διορθωτικά μέτρα.

Ο Διευθυντής ΥΘΠ μάς πληροφόρησε ότι δεν συμφωνεί ότι το Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής ΖΕΠ δεν αξιολογήθηκε επαρκώς, εκφράζοντας την άποψη ότι, το γεγονός πως δεν υπάρχει ειδική αναφορά σε συγκεκριμένα μέτρα για κάποια είδη, αυτό δεν σημαίνει ότι αυτά δεν καλύπτονται από οριζόντια μέτρα ή ότι δεν καλύπτονται επαρκώς από αυτά. Ανέφερε επίσης ότι, ένα οικοσύστημα ή και μια περιοχή προστασίας είναι ενιαία, όπως και η διαχείριση/διατήρησή της και συνεπώς ένα μέτρο, το οποίο προτείνεται για ένα είδος, επηρεάζει προφανώς και άλλα είδη, π.χ. τα μέτρα για τα αρπακτικά επηρεάζουν και τα στρουθόμορφα, όπως και αντίστροφα.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί τη θέση επί του θέματος.

στ. Σύμβαση ΤΠ αρ. 07/2008 για την παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία Διαχειριστικών Σχεδίων για πέντε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» της Κύπρου («Ακρωτήρι Άσπρο και Πέτρα του Ρωμιού», «Επισκοπή Μωρού Νερού», «Μαυροκόλυμπος», «Δρύμου» και «Κρήτου Μαρόττου») και Σύμβαση ΤΠ αρ. 16/2011 για την παροχή υπηρεσιών για την ετοιμασία του Διαχειριστικού Σχεδίου για την περιοχή Δικτύου «Natura 2000» «Χερσόνησος Ακάμα».

Η σύμβαση με αρ. 07/2008, ύψους €88.000 ανατέθηκε από το ΤΠ στην Κοινοπραξία «Γ», ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 2009 και συγχρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ και εθνικούς πόρους, μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού.

Επίσης η σύμβαση, με αρ. 16/2011 αξίας €39.300 πλέον ΦΠΑ, ανατέθηκε από το ΤΠ στην Κοινοπραξία «Δ» υπογράφηκε στις 17.5.2012, προνοούσε περίοδο ολοκλήρωσης 18 μηνών και

ημερομηνία ολοκλήρωσης τις 18.10.2013. Η σύμβαση χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς πόρους μέσω του κρατικού Προϋπολογισμού.

Το Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΕΖΔ της «Χερσονήσου Ακάμα – CY4000010», εκπονήθηκε τον Ιούνιο 2014 για λογαριασμό του ΤΠ και οριστικοποιήθηκε τον Απρίλιο 2016.

Το Διαχειριστικό Σχέδιο για τη γειτνιάζουσα περιοχή «Natura 2000», δηλαδή την ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος CY400008», εκπονήθηκε για λογαριασμό του ΤΠ, τον Νοέμβριο 2009.

Το Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα CY4000010», θέτει στόχους διατήρησης για τα προστατευτέα αντικείμενα των δύο περιοχών «Natura 2000» της «Χερσονήσου Ακάμα».

Σύμφωνα με την έκθεση της εμπειρογνώμονος της Υπηρεσίας μας, οι στόχοι διατήρησης είναι γενικοί και όχι ειδικοί, καθώς ομαδοποιούνται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες προστατευτέων αντικειμένων (τύποι οικοτόπων, είδη χλωρίδας, είδη πανίδας) χωρίς να προβαίνουν σε εξειδίκευση ανάλογα με τις συγκεκριμένες ανάγκες βάσει κατάστασης διατήρησης και οικολογικών αναγκών του κάθε προστατευτέου αντικειμένου. Επίσης, δεν υπάρχει καμία ποσοτικοποίηση των στόχων.

Επιπρόσθετα, το Διαχειριστικό Σχέδιο της ΕΖΔ της «Χερσονήσου Ακάμα» προτείνει μια σειρά μέτρων προστασίας για τους προστατευόμενους οικοτόπους και τα προστατευόμενα είδη χλωρίδας και πανίδας. Η περιγραφή κάποιων μέτρων είναι αρκετά εξειδικευμένη και λεπτομερής, κάποιων άλλων όμως είναι πολύ συνοπτική. Επίσης, τέσσερα από τα πέντε μέτρα για τους οικοτόπους αφορούν αμμοθινικά οικοσυστήματα, ενώ το πέμπτο δεν στοχεύει συγκεκριμένους οικοτόπους. Δεν προβλέπονται μέτρα προστασίας για τους υπόλοιπους τύπους οικοτόπων. Όσον αφορά τα προτεινόμενα μέτρα για τα είδη πανίδας, τα μέτρα που προτείνονται αφορούν κυρίως σε παρακολούθηση και μελέτες και όχι σε μέτρα διαχείρισης/προστασίας.

Αντίστοιχα μέτρα προτείνονται και στο σχετικό Διαχειριστικό Σχέδιο της ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος».

Από τα πιο πάνω ευρήματα συμπεραίνεται ότι, τα παραδοτέα Διαχειριστικά Σχέδια, για τις υπό αναφορά ΕΖΔ, δεν αξιολογήθηκαν επαρκώς και δεόντως έτσι ώστε να εντοπιστούν οι ελλείψεις και παραλείψεις τους και να ζητηθεί από τον ανάδοχο να προβεί σε διορθωτικά μέτρα. Επίσης, τα παραδοτέα διαχειριστικά σχέδια για τις ΕΖΔ δεν έτυχαν σωστής / πλήρους αξιοποίησης κατά την ετοιμασία των σχετικών υπό αναφορά Διαταγμάτων ΚΔΠ339/2021 και ΚΔΠ292/2015.

Επίσης, τα Διαχειριστικά Σχέδια των ΕΖΔ έχουν πενταετή διάρκεια ενώ τα Διαχειριστικά Σχέδια των ΖΕΠ έχουν ορίζοντα εφαρμογής τουλάχιστον μέχρι πέντε χρόνια, με μέγιστο μέχρι τα δέκα χρόνια. Δεδομένου ότι τα Διαχειριστικά Σχέδια της ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα» και της ΕΖΔ «Κοίλη – Μαυροκόλυμπος» ολοκληρώθηκαν το 2016 και το 2009 αντίστοιχα, θα έπρεπε να είχαν αναθεωρηθεί.

Παρόλο που έχουν εκπονηθεί τα Διαχειριστικά Σχέδια για τις δύο ΕΖΔ της ευρύτερης περιοχής της Χερσονήσου Ακάμα, τα παραδοτέα δεν έχουν επαρκώς και δεόντως αξιοποιηθεί, αφού οι κυπριακές Αρχές έχουν προβεί στον καθορισμό γενικών στόχων διατήρησης για την ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα» και την ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος», μέσω των Διαταγμάτων ΚΠΔ339/2021 και ΚΠΔ292/2015, αντίστοιχα, ωστόσο δεν υφίστανται νομικά κατοχυρωμένοι ειδικοί στόχοι διατήρησης ή νομικά κατοχυρωμένα μέτρα διατήρησης, με αποτέλεσμα να μην

ικανοποιούνται οι πρόνοιες του άρθρου 6.1 της Οδηγίας των Οικοτόπων. Τα εν λόγω Διατάγματα παρουσιάζουν μεγάλο αριθμό ελλείψεων και αδυναμιών όπως:

- ◆ Τα «μέτρα προτεραιότητας» για την ΕΖΔ «Χερσονήσος Ακάμα» και την ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος» που καθορίζονται μέσω των υπό αναφορά Διαταγμάτων, αποτελούν γενικούς στόχους διατήρησης και όχι ειδικούς στόχους διατήρησης, συνεπώς δεν πληρούν τις κατευθύνσεις που έχει ορίσει η ΕΕ στο σχετικό σημείωμά της για τον καθορισμό στόχων διατήρησης για τους τόπους «Natura 2000».
- ◆ Τα «μέτρα προτεραιότητας» που έχουν καθοριστεί στο Διάταγμα που αφορά στην ΕΖΔ της «Χερσονήσου Ακάμα» δεν καλύπτουν όλους τους τύπους οικοτόπων και τα είδη με σημαντική παρουσία στην περιοχή, ενώ το Διάταγμα που αφορά στην ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος» δεν καλύπτει όλους τους τύπους οικοτόπων του ΤΕΔ (καλύπτει όμως όλα τα είδη του ΤΕΔ, καθώς και ένα το οποίο δεν είναι στο ΤΕΔ).
- ◆ Τα «μέτρα προτεραιότητας» που έχουν καθοριστεί στα σχετικά Διατάγματα των δύο υπό αναφορά ΕΖΔ, σε πολλές περιπτώσεις δεν λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση διατήρησης του προστατευτέου αντικειμένου και προτείνουν στόχους που δεν συνάδουν με την κατάσταση διατήρησης σε εθνικό επίπεδο (π.χ., δεν μπορεί να προτείνεται «διατήρηση» της κατάστασης στην περιοχή όταν το εθνικό καθεστώς διατήρησης δεν είναι ικανοποιητικό).

Σημειώνουμε ότι, δεν προσκομίστηκαν στην Υπηρεσία μας τα έγγραφα του διαγωνισμού αρ. ΤΠ αρ. 07/2008 και η σχετική υπογεγραμμένη σύμβαση με τον ανάδοχο. Η αρμόδια Λειτουργός του ΤΠ μας ανέφερε ότι τα εν λόγω έγγραφα έχουν καταστραφεί, λόγω του ότι έχουν παρέλθει αρκετά χρόνια από την ημερομηνία της εν λόγω σύμβασης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην είμαστε σε θέση να επιβεβαιώσουμε αρκετές σημαντικές πληροφορίες που αφορούν στη σύμβαση, όπως την ακριβή ημερομηνία υπογραφής της, τους όρους των εγγράφων του διαγωνισμού, το συνολικό κόστος της κτλ.

Γενικό Συμπέρασμα: Μέχρι σήμερα έχει δαπανηθεί ποσό πέραν των €3,7εκ. για μελέτες, και προμήθειες, στο πλαίσιο της διαδικασίας Διαχείρισης της Χερσονήσου του Ακάμα, ωστόσο μεγάλος αριθμός των εν λόγω μελετών παρουσιάζουν παραλείψεις και ελλείψεις. Επίσης, ακόμα και μελέτες, που κρίνονται εξαιρετικά σημαντικές, και περιέχουν ουσιώδεις εισηγήσεις για την ορθολογιστική διαχείριση της Χερσονήσου, δεν φαίνονται να λήφθηκαν δεόντως υπόψη κατά την ετοιμασία του ΤΣΑ.

Γενική Σύσταση: Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των ευρημάτων που αφορούν στην αξιολόγηση των δαπανών που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας Διαχείρισης της Χερσονήσου του Ακάμα, τα συναρμόδια Τμήματα των Υπουργείων ΓΑΑΠ και Εσωτερικών, θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι:

- ◆ Υπάρχει σωστή αλληλοτροφοδότηση μεταξύ τους, έτσι ώστε να εκλείψει το φαινόμενο προκήρυξης διαγωνισμών σε μη κατάλληλη χρονική περίοδο.
- ◆ Γίνεται σωστή και πλήρης αξιοποίηση των παραδοτέων που προκύπτουν από συμβάσεις που συνάπτουν, για τις οποίες δαπανούνται σημαντικοί δημόσιοι πόροι.

- ◆ Γίνεται επαρκής και δέουσα αξιολόγηση των παραδοτέων, έτσι ώστε να βεβαιώνεται ότι συνάδουν με τους όρους των συμβάσεων. Σε περιπτώσεις που εντοπίζονται αδυναμίες και ελλείψεις στα παραδοτέα, να απαιτείται από τους ανάδοχους να προβαίνουν σε διορθωτικά μέτρα.
- ◆ Ακολουθούνται όλες οι διαδικασίες που προβλέπονται από τον περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμο (73(I)/2016),
- ◆ Σε περιπτώσεις που παρουσιάζεται σύγκρουση συμφερόντων, να δηλώνεται και να επιλύεται κατάλληλα.

Ο Διευθυντής ΤΠΟ μάς πληροφόρησε ότι, όσον αφορά στο θέμα της αλληλοτροφοδότησης, μετά τη Γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής, ημερ. 25.8.2022, τόσο το ΤΠΟ, όσο και το ΠΣ, εντοπίζουν ότι δεν υπήρξε επαρκής και ολοκληρωμένη ενημέρωση για τα θέματα του περιβάλλοντος από τα καθ' ύλη αρμόδια Κυβερνητικά Τμήματα και Υπηρεσίες, κατά το στάδιο διαμόρφωσης των προκαταρκτικών αποφάσεων του ΠΣ, ούτε και ενημέρωση από άλλους μη κυβερνητικούς φορείς, που φαίνεται να κατείχαν τις σχετικές πληροφορίες, κατά το στάδιο διαβούλευσης του ΠΣ με το κοινό.

6. Παρανομίες

6.1 Παράνομα κέντρα εστίασης και αναψυχής

Σύμφωνα με πληροφόρηση που περιήλθε στην αντίληψη της Υπηρεσίας μας, εντός των περιοχών «Natura 2000» ΤΚΣ (CY4000010) και ΖΕΠ (CY4000023) Χερσονήσος Ακάμα έχουν ανεγερθεί παράνομα κέντρα εστίασης και αναψυχής (εστιατόρια και αναψυκτήρια), ως πιο κάτω:

- α.** Ένα εστιατόριο, το οποίο χωροθετείται εντός της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας στο Νότιο Κόλπο της Λάρας, της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας και της Χερσαίας Ζώνης Υψηλής Προστασίας της Φύσης ΥΠ1 (Τμήμα/Αρ. Εγγραφής: 99/32 – Αρ. Τεμαχίου: 96 – Φύλλο/Σχέδιο: 34/47 – Κοινότητα: Κάτω Αρόδες – Πολεοδομική Ζώνη: Προστασίας Δα1 – Πολεοδομικό Καθεστώς: Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: Κρατική Δασική Γη στο Κρατικό Δάσος Ακάμα),
- β.** Ένα λυόμενο υποστατικό, το οποίο εφάπτεται με τη Ζώνη Προστασίας της Παραλίας στο Νότιο Κόλπο της Λάρας, τη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας και τη Χερσαία Ζώνη Υψηλής Προστασίας της Φύσης ΥΠ1 (Τμήμα/Αρ. Εγγραφής: 0/9093 – Αρ. Τεμαχίου: 60 – Φύλλο/Σχέδιο: 34/39 – Κοινότητα: Κάτω Αρόδες – Πολεοδομική Ζώνη: Προστασίας Δα1 – Πολεοδομικό Καθεστώς: Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: ιδιωτική περιουσία),
- γ.** Ένα αναψυκτήριο, το οποίο χωροθετείται πλησίον (σε απόσταση περίπου 450 μ.) της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας στο Νότιο Κόλπο της Λάρας και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας (Τμήμα/Αρ. Εγγραφής: 0/8960 – Αρ. Τεμαχίου: 116 – Φύλλο/Σχέδιο: 34/39 – Κοινότητα: Κάτω Αρόδες – Πολεοδομική Ζώνη: Προστασίας Δα1 – Πολεοδομικό Καθεστώς: Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: Τ/Κ Ιδιωτική Γη),
- δ.** Ένα αναψυκτήριο, το οποίο χωροθετείται πλησίον (σε απόσταση περίπου 450 μ.) της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας στο Νότιο Κόλπο της Λάρας και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας (Τμήμα/Αρ. Εγγραφής: 0/9249 – Αρ. Τεμαχίου: 122 – Φύλλο/Σχέδιο: 34/39 – Κοινότητα: Κάτω Αρόδες – Πολεοδομική Ζώνη: Προστασίας Δα1 – Πολεοδομικό Καθεστώς: Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: ιδιωτική περιουσία),
- ε.** Ένα αναψυκτήριο, το οποίο παρέχει παράνομα υπηρεσίες λουομένων και χωροθετείται στην εκβολή του Άσπρου ποταμού, εντός της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας και της Χερσαίας Ζώνης Υψηλής Προστασίας της Φύσης ΥΠ3α (Τμήμα/Αρ. Εγγραφής: 0/39972 – Αρ. Τεμαχίου: 153 – Φύλλο/Σχέδιο: 34/63 – Δήμος: Πέγειας – Πολεοδομική Ζώνη: Προστασίας Ζ4-ΠΦ – Πολεοδομικό Καθεστώς: Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: ιδιωτική περιουσία),
- στ.** Ένα εστιατόριο, το οποίο χωροθετείται στην κοίτη του Άσπρου ποταμού (Τμήμα/Αρ. Εγγραφής: 0/39934 – Αρ. Τεμαχίου: 150 – Φύλλο/Σχέδιο: 34/63 – Δήμος: Πέγειας –

Πολεοδομική Ζώνη: Προστασίας Ζ4-ΠΦ – Πολεοδομικό Καθεστώς: Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: ιδιωτική περιουσία),

- ζ. Ένα εστιατόριο, το οποίο χωροθετείται στην κοίτη του Άβακα ποταμού (Τμήμα/Αρ. Εγγραφής: 0/48319 – Αρ. Τεμαχίου: 26 – Φύλλο/Σχέδιο: 34/55 – Δήμος: Πέγειας – Πολεοδομική Ζώνη: Γεωργίας Γ2 – Πολεοδομικό Καθεστώς: Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: ιδιωτική περιουσία), και
- η. Ένα εστιατόριο, το οποίο χωροθετείται στις παρυφές του Κρατικού Δάσους Πέγειας (Τμήμα/ Αρ. Εγγραφής: 0/39962 – Αρ. Τεμαχίου: 319 – Φύλλο/Σχέδιο: 45/01 – Δήμος: Πέγειας – Πολεοδομική Ζώνη: Προστασίας Ζ3 – Πολεοδομικό Καθεστώς: Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής – Ιδιοκτησιακό Καθεστώς: ιδιωτική περιουσία).

Σε σχέση με τα πιο πάνω ζητήσαμε από το την Περιβαλλοντική Αρχή όπως μας πληροφορήσει για τα μέτρα που έλαβε ή προτίθεται να λάβει για άρση των πιο πάνω παρανομιών. Επίσης, ζητήσαμε από την Έπαρχο Πάφου να μας ενημερώσει για τυχόν άλλες περιπτώσεις παράνομων κατασκευών εντός της εν λόγω περιοχής, μαζί με τα μέτρα που έχει λάβει για άρση των παρανομιών.

Για την περίπτωση του παράνομου εστιατορίου που βρίσκεται εντός κρατικής δασικής γης ζητήσαμε επίσης και τις απόψεις του ΤΔ, και για τις περιπτώσεις όπου οι παράνομες κατασκευές εμπίπτουν εντός Τ/Κ τεμαχίων, τις απόψεις της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τ/Κ Περιουσιών, καθώς και ενημέρωση για μέτρα που έχουν λάβει ή προτίθενται να λάβουν προς άρση των παρανομιών.

Όσον αφορά στα τεμάχια, που αναφέρουμε στις παραγράφους (α) μέχρι (δ) πιο πάνω και βρίσκονται στην Κοινότητα Κάτω Αρόδων, η Πολεοδομική Αρχή μάς πληροφόρησε τα πιο κάτω:

- (i) Για τα τεμάχια αρ. 96, 60 και 116 δεν λήφθηκαν μέτρα για τις παράνομες κατασκευές/ υποστατικά, αφού κάποια από τα εν λόγω παράνομα υποστατικά, λόγω των ευτελών υλικών με τα οποία ανεγείρονται, δεν υφίστανται/διατηρούνται επί τόπου κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου, αλλά ξηλώνονται και μετακινούνται κατά καιρούς, με αποτέλεσμα να παρατηρείται δυσχέρεια στην αποτελεσματική παρακολούθηση της επί τόπου κατάστασης, ώστε να λαμβάνονται μέτρα. Μας πληροφόρησε επίσης ότι η Πολεοδομική Αρχή δεν έχει κλιμάκιο που να έχει τη δυνατότητα να διενεργεί τακτικά και οργανωμένα επιτόπιες έρευνες, ειδικά στις δύσβατες περιοχές, όπως η περιοχή του Ακάμα, αλλά και να παρακολουθεί τις διαδικασίες των μέτρων που λαμβάνονται σε τέτοιες περιπτώσεις.
- (ii) Για το τεμάχιο αρ. 122, η Πολεοδομική Αρχή απέρριψε, κατά τα έτη 2011 – 2017, συνολικά πέντε πολεοδομικές αιτήσεις, για ανέγερση αναψυκτηρίου και επίδωσε, στους ιδιοκτήτες, στις 21.10.2011, Ειδοποίηση Επιβολής, που προέβλεπε την κατεδάφιση του παράνομου υποστατικού, χωρίς ωστόσο οι ιδιοκτήτες να συμμορφωθούν.

Όσον αφορά στα τεμάχια που αναφέρουμε στις παραγράφους (ε) μέχρι (η) που βρίσκονται στον Δήμο Πέγειας, η Πολεοδομική Αρχή μάς πληροφόρησε τα εξής:

- (i) Στα τεμάχια αρ. 150 και 153, τα οποία ανήκουν στον ίδιο ιδιοκτήτη, υφίστανται, από παλιά και πριν την εφαρμογή της πολεοδομικής νομοθεσίας, πρόχειρα ξύλινα υποστατικά, με χρήση ως αναψυκτήριο/σνακ μπαρ» και εγκαταλειμμένο υποστατικό, αντίστοιχα (από ευτελή

υλικά), για τα οποία δεν έχουν εξασφαλιστεί οι απαιτούμενες, από τον Νόμο, άδειες. Ιδιαίτερα όσον αφορά στο τεμάχιο αρ. 150, από παλαιότερη πληροφόρηση που είχε η Πολεοδομική Αρχή, η Επαρχιακή Διοίκηση είχε προωθήσει αγωγή στο Δικαστήριο, η οποία απορρίφθηκε, αφού δεν είχε παρουσιαστεί η Νομική Υπηρεσία.

- (ii) Στο τεμάχιο αρ. 26, υφίσταται εστιατόριο που κατέχει άδεια οικοδομής.
- (iii) Στο τεμάχιο αρ. 319, υφίσταται, από παλιά, εγκαταλειμένο, πλέον, εστιατόριο/«σνακ μπαρ»/περίπτερο, το οποίο η αρμόδια Τοπική Αρχή είχε παλαιότερα αδειοδοτήσει ως γεωργική αποθήκη, με βάση το ισχύον, τότε, Γενικό Διάταγμα Ανάπτυξης. Για το ίδιο τεμάχιο, η Πολεοδομική Αρχή είχε εκδώσει, στις 17.1.1995, Γνωστοποίηση Αρνήσεως Χορηγήσεως Πολεοδομικής Άδειας για ανέγερση περιπτερού/«σνακ μπαρ» και στις 12.3.1997 Ειδοποίηση Επιβολής, δυνάμει του άρθρου 46 του Ν.90/1972, για άμεσο τερματισμό της παράνομης χρήσης της υφιστάμενης οικοδομής, ως περίπτερο και κατεδάφιση των μη εξουσιοδοτημένων οικοδομών/κατασκευών. Στις 8.4.1998 εξέδωσε νέα Γνωστοποίηση Αρνήσεως Χορηγήσεως Πολεοδομικής Άδειας για «σνακ μπαρ».

Η Πολεοδομική Αρχή μάς πληροφόρησε επίσης ότι, τα τεμάχια αρ. 150 και 153 εμπίπτουν εντός της Ζώνης Προστασίας Ζ4 – ΠΦ (9 Προστασία της Φύσης) και εκτός των καθορισμένων ορίων Ανάπτυξης και Υδατοπρομήθειας του Δήμου Πέγειας, άρα ισχύουν οι πρόνοιες της Δήλωσης Πολιτικής που προβλέπουν την ιδιαίτερα αυστηρή προστασία των εν λόγω ευαίσθητων οικοσυστημάτων, ενώ δεν επιτρέπεται οποιαδήποτε ανάπτυξη. Επιπλέον, τα τεμάχια αρ. 150, 153 και 26 εμπίπτουν εντός της Λευκής Ζώνης της περιοχής «Τοξεύτρα» του Δήμου Πέγειας, με βάση σχετικό Διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου (ΚΔΠ 236/2018), το οποίο προστατεύει και ρυθμίζει την μελλοντική ανάπτυξη στην περιοχή μέχρι την ολοκλήρωση του ΤΣΠ.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε τα ακόλουθα, όσον αφορά στην παράνομη λειτουργία του εστιατορίου εντός της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας στον Νότιο Κόλπο Λάρας, στην Κοινότητα Κάτω Αρόδες.

- α. Το Υπουργικό Συμβούλιο, δυνάμει των άρθρων 10(1) και 15(β) του περί Δασών Νόμου (Ν.25(Ι)/2012), με την Απόφασή του αρ. 80.642 (ΚΔΠ 187/2016), ημερ. 21.3.2016, κήρυξε όλα τα κρατικά χαλίτικα τεμάχια της Χερσονήσου Ακάμα που εμπίπτουν στο δίκτυο «Natura 2000» σε κρατικό δάσος και στη συνέχεια, με την ίδια Απόφαση, σε «Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα».
- β. Ακολούθως, το ΤΔ διενήργησε χωρομετρική εργασία στην τοποθεσία «Λάρα», στην εν λόγω Κοινότητα, εντοπίζοντας διάφορες επεμβάσεις (εστιατόριο, κατοικία και άλλες μόνιμες και προσωρινές κατασκευές), συνολικής έκτασης 6.000m² περίπου.
- γ. Με επιστολές του ημερ. 5.12.2016 ζήτησε από τους παρανομούντες την άρση όλων των επεμβάσεων και την παράδοση της δασικής γης ελευθέρως κατοχής, μέχρι τις 28.3.2017, αναφέροντας ότι, σε αντίθετη περίπτωση, θα ελάμβανε δικαστικά μέτρα εναντίον τους.
- δ. Οι παρανομούντες δεν προέβηκαν σε καμία ενέργεια και το ΤΔ προώθησε, στις 18.2.2019, τις υποθέσεις, με σκοπό τη λήψη δικαστικών μέτρων και έκδοση διαταγμάτων κατεδάφισης

και παράδοσης κενής και ελευθέρως κατοχής. Εναντίον τους καταχωρίστηκε η ποινική υπόθεση αρ. 5221/2019, η οποία βρίσκεται ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Πάφου για εκδίκαση. Σημειώνουμε την διετή καθυστέρηση στη λήψη δικαστικών μέτρων.

6.2 Εγγραφή υφιστάμενου αγροτικού δρόμου σε δημόσιο

Το ΚΣ Νέου Χωριού Πάφου, με επιστολή του ημερ. 6.6.2017, ενημέρωσε την Έπαρχο Πάφου ότι, σε συνεδρίασή του της ίδιας ημερομηνίας αποφάσισε την εγγραφή και διαπλάτυνση του υφιστάμενου αγροτικού δρόμου, από το τεμ.72, Φ/Σχ.25/64 μέχρι το εκκλησάκι του Αγίου Μηνά και τον εκδρομικό χώρο «Σμυγιές», σε εγγεγραμμένο δημόσιο δρόμο, σημειώνοντας ότι ο δρόμος έχει ήδη διαπλατυνθεί και επιστρωθεί με μπετόν με την έγκριση του Γραφείου Επάρχου.

Το ΤΠ, με επιστολή του ημερ. 13.12.2017 προς την Έπαρχο Πάφου, επισήμανε ότι μέρος του δρόμου που προτείνεται για διεύρυνση βρίσκεται εντός περιοχών του δικτύου «Natura 2000», όπου διαβιούν σπάνια και προστατευόμενα είδη πανίδας και χλωρίδας που, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία η Κυπριακή Δημοκρατία έχει υποχρέωση να προστατεύσει και να διατηρήσει, αναφέροντας ότι συναινεί στην εν λόγω διεύρυνση και εγγραφή του δρόμου, υπό την προϋπόθεση ότι οποιαδήποτε έργα βελτίωσης θα ακολουθήσουν, θα πρέπει να αξιολογηθούν με την υποβολή σχετικών μελετών στο ΤΠ.

Με μεταγενέστερη επιστολή ημερ. 23.8.2018, ο Πρόεδρος του εν λόγω ΚΣ υπέβαλε στην Έπαρχο χωρομετρικά σχέδια και τοπογραφία του δρόμου, μαζί με φωτογραφικό υλικό, όπου φαίνεται, όπως αναφέρει, η κατάσταση του υφιστάμενου αγροτικού δρόμου, πλάτους επτά μέτρων (άνευ πεζοδρομίων). Η υπό αναφορά επιστολή κοινοποιήθηκε και στα Τμήματα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Δασών και Περιβάλλοντος. Στη συνέχεια το ΤΔ, με επιστολή του ημερ. 6.11.2018, πληροφόρησε το ΤΠ ότι συνηγορεί στην εγγραφή του αγροτικού δρόμου σε δημόσιο.

Για την εξέταση του θέματος πραγματοποιήθηκε, στις 21.6.2019 σύσκεψη στο Γραφείο Επάρχου Πάφου, με τη συμμετοχή όλων των αρμοδίων Τμημάτων και Υπηρεσιών. Στη σύσκεψη αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, ότι τμήμα του υφιστάμενου δρόμου επεμβαίνει σε ιδιωτικά τεμάχια, άρα η εγγραφή του επιβάλλεται, ωστόσο η εκπρόσωπος του ΤΠΟ επισήμανε ότι, βάσει σχετικής εγκυκλίου του Υπουργείου Εσωτερικών, η εγγραφή δρόμων στις αγροτικές περιοχές πρέπει να περιοριστεί. Συνεπώς, εξέφρασε την άποψη ότι δεν υπάρχει λόγος για εγγραφή του δρόμου. Παρόμοια άποψη εξέφρασε και ο εκπρόσωπος της ΥΘΠ, ο οποίος επισήμανε ότι ίσως χρειαστεί η ετοιμασία δέουσας έκθεσης επιπτώσεων στο περιβάλλον. Ο εκπρόσωπος του ΤΠ εξέφρασε την άποψη ότι ο υφιστάμενος δρόμος δεν χρειάζεται να διαπλατυνθεί, επισημαίνοντας ότι αποτελεί μέρος της προκαταρκτικής μελέτης για το ΕΔΠ Ακάμα. Συνεπώς, εισηγήθηκε όπως το θέμα επανεξεταστεί αφού ολοκληρωθεί η σχετική μελέτη για το ΕΔΠ. Η Έπαρχος αναφέρθηκε σε ενημέρωσή της από τον Διευθυντή του ΤΔ ότι, με τον σχεδιασμό του ΕΔΠ, θα προωθηθεί και η εγγραφή του δρόμου και επισήμανε ότι, πριν την εγγραφή του δρόμου, θα πρέπει να εξασφαλιστεί πολεοδομική άδεια και να ζητηθούν οι απόψεις του ΤΠ σχετικά με τις μελέτες που θα πρέπει να ετοιμαστούν. Καταληκτικά, στα πρακτικά αναφέρεται ότι όλοι οι παρευρισκόμενοι συμφώνησαν όπως αναμένουν την ετοιμασία του ΤΣΑ, στο οποίο θα συμπεριληφθεί και ο συγκεκριμένος δρόμος και στη συνέχεια να προωθηθεί η εγγραφή.

Από εξέταση του πιο πάνω θέματος διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

- α.** Ο Κοινοτάρχης του ΚΣ, ο οποίος προσυπογράφει όλες τις προαναφερόμενες επιστολές του ΚΣ, με τις οποίες υποβλήθηκε το αίτημα για εγγραφή του δρόμου, είναι ιδιοκτήτης του τεμαχίου με αρ. 480, Φ.Σχ 25/64, με αρ. εγγραφής 01/12611, το οποίο εμπίπτει εντός του δικτύου Natura 2000 και εφάπτεται του υπό αναφορά αγροτικού δρόμου. Όπως φαίνεται από δορυφορικές φωτογραφίες, στο τεμάχιο υπάρχουν ανεγερμένα κτήρια. Αυτό προκύπτει και από σχετική πληροφόρηση που λάβαμε από τη γεωπύλη του ΤΚΧ, σύμφωνα με την οποία στο εν λόγω τεμάχιο υπάρχει ισόγεια κατοικία, εμβαδού 160 τ.μ. Ως έτος ανέγερσης αναφέρεται το 1889, φαίνεται συνεπώς να πρόκειται για «στιάδι», δηλαδή πρόχειρη στεγασμένη κατασκευή, φτιαγμένη από ξύλα και/ή πέτρες, ή ορισμένες φορές από πυκνά χόρτα (φτερούκια), που χρησιμοποιούσαν βοσκοί και ξυλοκόποι για να φυλάσσουν κάποια αντικείμενα τους. Όπως σημειώνεται, το 2007 έγινε ουσιαστική ανακαίνιση, που προφανώς περιλάμβανε εξ αρχής κατασκευή κατοικίας. Σύμφωνα με την ίδια πληροφόρηση, το τεμάχιο δεν διαθέτει πρόσβαση σε δρόμο (καμία σχέση με δρόμο) και ως είδος πρόσβασης αναφέρεται «δικαίωμα διάβασης».
- β.** Η εμπλοκή του Κοινοτάρχη στη λήψη απόφασης, που ευνοεί σημαντικά την περιουσία του, που τεκμαίρεται και από την προσυπογραφή, από τον ίδιο, των σχετικών με το θέμα επιστολών προς την Έπαρχο Πάφου, αντίκειται στις διατάξεις του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου (158(I)/1999). Σύμφωνα με το άρθρο 42 του Νόμου, «Αρχή της αμεροληψίας»,
- «42.—(1) Κάθε διοικητικό όργανο που μετέχει στην παραγωγή διοικητικής πράξης πρέπει να παρέχει τα εχέγγυα της αμερόληπτης κρίσης.*
- (2) Δε μετέχει στην παραγωγή διοικητικής πράξης πρόσωπο που έχει ιδιάζουσα σχέση ή συγγενικό δεσμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και του τέταρτου βαθμού ή βρίσκεται σε οξεία έχθρα με το άτομο που αφορά η εξεταζόμενη υπόθεση ή που έχει συμφέρον για την έκβασή της.»*
- γ.** Διαφαίνεται ότι, πριν τη διαπλάτυνση του δρόμου (σε πλάτος 7 μέτρων) και την επίστρωσή του με μπετόν δεν είχαν αξιολογηθεί οι τυχόν επιπτώσεις στο περιβάλλον. Παρόλο που το ΤΠ αναφέρει ότι θα απαιτηθεί η εκπόνηση των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία μελετών, φαίνεται να μην λαμβάνει υπόψη τις επεμβάσεις που έχουν ήδη διενεργηθεί και που φαίνονται καθαρά στο φωτογραφικό υλικό που του είχε κοινοποιηθεί στις 23.8.2018.
- Σε σχέση με τα πιο πάνω ζητήσαμε όπως:
- (i)** Η Έπαρχος Πάφου μας πληροφορήσει για τη νομική βάση που στηρίχθηκε για να παραχωρήσει την έγκρισή της (σύμφωνα με τα γραφόμενα του Κοινοτικού Συμβουλίου Νέου Χωριού) για τη διαπλάτυνση και επίστρωση του δρόμου με μπετόν, αγνοώντας τυχόν επιπτώσεις στο περιβάλλον, αφού το έργο δεν υποβλήθηκε σε δέουσα εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

- (ii) Το ΚΣ Νέου Χωριού μας πληροφορήσει σχετικά με την προέλευση των κονδυλίων που απαιτήθηκαν για κάλυψη των δαπανών που προέκυψαν από τη διαπλάτυνση και επίστρωση του δρόμου με μπετόν, καθώς και την εκπόνηση των τοπογραφικών σχεδίων, το κόστος των εν λόγω εργασιών και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την ανάθεσή τους. Επίσης, να μας πληροφορήσει για τη νομική βάση στην οποία στηρίχθηκε για να εκτελέσει το έργο αφού, όπως το ίδιο αναφέρει, μέρος του δρόμου εμπίπτει σε ιδιωτικά τεμάχια γης, τα οποία, όπως αντιλαμβανόμαστε, δεν έχουν απαλλοτριωθεί.
- (iii) Όπως αναφέρουμε και πιο πάνω, διαφαίνεται από δορυφορικές φωτογραφίες, ότι εντός του τεμαχίου που ανήκει στον Κοινοτάρχη του Νέου Χωριού έχει ανεγερθεί κτήριο, που προσομοιάζει με οικία. Ζητήσαμε από το ΤΠΟ και την Έπαρχο Πάφου να μας πληροφορήσουν για τη φύση των κατασκευών που βρίσκονται εντός του τεμαχίου και εάν γι' αυτές έχουν εξασφαλιστεί οι νενομισμένες άδειες (πολεοδομική και άδεια οικοδομής).
- (iv) Το ΤΠΟ και την Έπαρχο Πάφου μας πληροφορήσουν εάν έχουν υποβληθεί στα γραφεία τους αιτήσεις για έκδοση πολεοδομικών αδειών ή/και αδειών οικοδομής, για οποιαδήποτε είδους ανάπτυξη εντός των τεμαχίων που επηρεάζονται από την εγγραφή του δρόμου (δηλαδή αποκτούν πρόσβαση σε δημόσιο δρόμο).
- (v) Το ΤΠ μας πληροφορήσει εάν έχει προβεί σε αξιολόγηση των επεμβάσεων που έχουν ήδη διενεργηθεί (διαπλάτυνση του δρόμου και επίστρωση με μπετόν) και τα μέτρα που προτίθεται να λάβει για αποκατάσταση της παρανομίας, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο δρόμος βρίσκεται εντός περιοχής «Natura 2000» και ότι για τις επεμβάσεις που διενεργήθηκαν ήταν ενήμερο, αφού η επιστολή του ΚΣ Νέου Χωριού, ημερ. 23.8.2018, συνοδευόμενη από φωτογραφικό υλικό όπου φαίνονταν καθαρά οι επεμβάσεις, του είχαν κοινοποιηθεί.
- (vi) Το ΤΔ μας πληροφορήσει εάν έχει προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια, λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με τις αναφορές του, το θέμα του δρόμου θα εξεταζόταν κατά τον σχεδιασμό του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα και ότι για τις επεμβάσεις που διενεργήθηκαν ήταν ενήμερο, αφού η επιστολή του ΚΣ Νέου Χωριού, ημερ. 23.8.2018, συνοδευόμενη από φωτογραφικό υλικό όπου φαίνονταν καθαρά οι επεμβάσεις, του είχαν κοινοποιηθεί.

Ο Διευθυντής του ΤΔ μάς πληροφόρησε ότι ο συγκεκριμένος δρόμος αποτελεί δρόμο προσπέλασης από την Κοινότητα προς το ΕΔΠ Ακάμα, γι' αυτό γίνεται αναφορά στο Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα. Μας πληροφόρησε επίσης ότι το ΤΔ δεν προέβηκε σε οποιαδήποτε ενέργεια, αφού ο συγκεκριμένος δρόμος αποτελεί αρμοδιότητα της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου και της Τοπικής Αρχής.

Η Πολεοδομική Αρχή μάς πληροφόρησε ότι στο τεμάχιο με αρ. 480, Φ.Σχ 25/64 υπάρχει κατοικία, για την οποία είχαν υποβληθεί αιτήσεις για αδειοδότηση με τη διαδικασία της παρέκκλισης στις 24.1.2005, 15.9.2010 και 9.6.2015, τις οποίες η Πολεοδομική Αρχή απέρριψε στις 16.3.2010,

14.11.2011 και 11.9.2018, κατόπιν σχετικών Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, ημερ. 7.1.2010, 9.9.2011 και 31.7.2018, αντίστοιχα.

Ο Διευθυντής του ΤΠ μάς πληροφόρησε ότι στον όρο 6.10 της Έκθεσης ΕΟΑ για το ΕΔΠ αναφέρεται σχετικά ότι, «Όσον αφορά στους δρόμους, στο μέρος το οποίο ανήκει στο ΕΔΠ Ακάμα αλλά είναι θέμα που αφορά το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και τον Έπαρχο Πάφου, θα πρέπει να περιληφθούν σχετικές πρόνοιες έτσι ώστε να μην δοθούν δικαιώματα ανάπτυξης εκατέρωθεν των δρόμων. Σημειώνεται ότι ο όρος αυτός αφορά το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και τον Έπαρχο Πάφου»

Μας ανέφερε επίσης ότι, στον όρο 7.1.7.1 της Έκθεσης ΕΟΑ για το ΤΣΑ αναφέρεται ότι, «Για το Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο Ειδικού Καθεστώτος που αναπτύσσεται εκτός ορίου ανάπτυξης, να μην δοθούν δικαιώματα ανάπτυξης λόγω της γειτνίασης με δρόμο ή δικαιώματα πέραν του δικαιώματος της προσπέλασης. Να εισαχθούν επαρκείς και υποχρεωτικές ασφαλιστικές δικλίδες για την ανατροπή της διάσπαρτης δόμησης».

Μας πληροφόρησε, επίσης, ότι οι πιο πάνω όροι αφορούν στην εκτίμηση στο περιβάλλον από το οδικό δίκτυο σε στρατηγικό επίπεδο και ότι, στην περίπτωση που το έργο προωθηθεί με διαπλάτυνση/βελτίωσή του, τότε αναμένεται να υποβληθεί σε ΜΕΟΑ και Έκθεση Πληροφοριών, σύμφωνα με τους όρους 1.4 και 1.5 της Γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής για το ΤΣΑ. Όσον αφορά στη διαπλάτυνση και την επίστρωση του δρόμου με μπετόν, μας πληροφόρησε ότι αυτό αποτελεί έργο της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου, χωρίς να προηγηθεί διαβούλευση ή και ενημέρωση του ΤΠ. Επίσης, και ανέφερε ότι η αποκατάσταση των παρανομιών εμπίπτει και πάλι στις αρμοδιότητες της Επαρχιακής Διοίκησης, για απομάκρυνση του μπετόν και επαναφορά του περιβάλλοντος, ενώ αρμοδιότητα του ΤΠ είναι η αποκατάσταση των οικοτόπων σε περίπτωση που διαταραχθούν.

Μέχρι την ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης δεν λάβαμε τα σχόλια και απόψεις του ΤΠ και Επάρχου Πάφου επί των πιο πάνω ερωτημάτων.

6.3 Παράνομη ανέγερση υποστατικών/κατοικιών και άλλες επεμβάσεις

α. Παράνομη ανέγερση υποστατικών και επεμβάσεις στην Κοινότητα Νέου Χωριού της Επαρχίας Πάφου, εντός του δικτύου «Natura 2000».

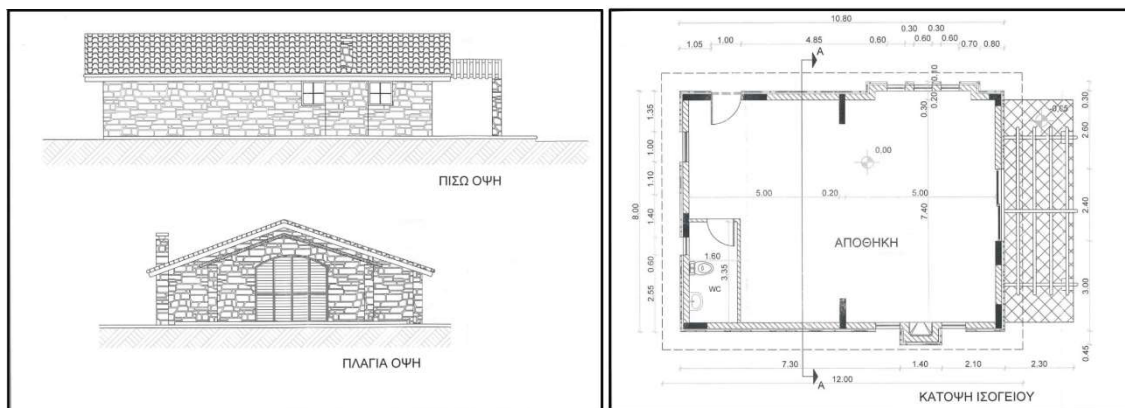
Η Οικοδομική Αρχή (Έπαρχος Πάφου) εξέδωσε άδειες οικοδομής για ανέγερση γεωργικής αποθήκης, σε τεμάχια στη Χερσόνησο Ακάμα, εντός της περιοχής του δικτύου «Natura 2000». Στις πιο πάνω περιπτώσεις, ανεγέρθηκαν εξοχικές κατοικίες, αντί γεωργικές αποθήκες. Σχετικά με τα πιο πάνω, παρατηρήσαμε τα εξής:

- (i) Η Οικοδομική Αρχή εξέδωσε άδειες οικοδομής για τεμάχια που, εν γνώσει της, ενέπυταν εξολοκλήρου σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000», χωρίς την προηγούμενη υποβολή τους στην προβλεπόμενη ΕΟΑ, παραβιάζοντας με αυτόν τον τρόπο το σχετικό ευρωπαϊκό και θεσμικό πλαίσιο.

Ζητήσαμε από την Έπαρχο Πάφου να μας ενημερώσει με τους λόγους που δεν υπέβαλε τις αιτήσεις για άδεια οικοδομής στην Περιβαλλοντική Αρχή και κατά πόσο υπάρχουν

και άλλες τέτοιες παρόμοιες περιπτώσεις που παραβιάστηκε η εν λόγω νομοθεσία. Ζητήσαμε επίσης από τον Διευθυντή του ΤΠ να διερευνήσει το θέμα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του. Σημειώσαμε μάλιστα ότι, στη μία περίπτωση, τα αρχιτεκτονικά σχέδια που η Έπαρχος Πάφου ενέκρινε, παραπέμπουν, εκ πρώτης όψεως, σε κατοικία και όχι σε γεωργική αποθήκη.

Εικόνα 9: Αρχιτεκτονικά σχέδια που ενέκρινε η Έπαρχος Πάφου ως γεωργική αποθήκη και που παραπέμπουν σε κατοικία.

- (ii) Σύμφωνα με την υποπαράγραφο 1 της παραγράφου 3 του περί Πολεοδομίας και Χωρομετρίας Γενικού Διατάγματος Ανάπτυξης, για ανάπτυξη οποιασδήποτε κατηγορίας που ορίζεται στο Πρώτο Παράρτημα του Διατάγματος (ΚΔΠ 859/2003), θεωρείται ότι έχει χορηγηθεί άδεια από την Πολεοδομική Αρχή και, ως εκ τούτου, δεν υποβάλλεται αίτηση σε αυτή. Οι εν λόγω κατηγορίες περιλαμβανόμενου, μεταξύ άλλων, την ανέγερση, κατασκευή ή τοποθέτηση, σε γεωργική γη, οικοδομών για τη φύλαξη γεωργικών εργαλείων ή μηχανημάτων ή λιπασμάτων και για την αποθήκευση γεωργικών προϊόντων.

Επισύραμε την προσοχή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ότι, σύμφωνα με στοιχεία της Οικοδομικής Αρχής, δεν υπήρχε καμία ένδειξη για γεωργική απασχόληση των ιδιοκτητών στα εν λόγω τεμάχια, ενώ σύμφωνα με στοιχεία του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών, τα εν λόγω τεμάχια ουδέποτε αποτέλεσαν αντικείμενο στρεμματικής ενίσχυσης. Επίσης, οι ιδιοκτήτες των δύο εκ των τριών τεμαχίων, ουδέποτε έλαβαν ενισχύσεις από τον Οργανισμό, ενώ ο ιδιοκτήτης του τρίτου τεμαχίου είναι αιτητής του Οργανισμού, από το 2015, στο πλαίσιο του Καθεστώτος Ενιαίας Στρεμματικής Ενίσχυσης και του Μέτρου 11 για τη Βιολογική Γεωργία, πλην όμως κανένα από τα τεμάχια που επιδοτείται δεν αφορά στην Κοινότητα Νέου Χωριού στην Επαρχία Πάφου.

Ζητήσαμε από την Έπαρχο Πάφου να μας ενημερώσει σε ποιες ενέργειες προέβηκε, πριν την έκδοση των υπό αναφορά αδειών οικοδομής, για επιβεβαίωση της γεωργικής απασχόλησης των ιδιοκτητών (πχ διερεύνηση με Τμήμα Γεωργίας, Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών, επιτόπιες επισκέψεις, κ.λπ.). Σημειώσαμε ότι στους φακέλους των

αδειών οικοδομής, που τηρούνται στο Γραφείο της Έπαρχου Πάφου, δεν υπήρχε οποιαδήποτε τεκμηρίωση επί τούτου.

- (iii) Επισημάναμε τη μεγάλη καθυστέρηση, εκ μέρους της Οικοδομικής Αρχής, για προώθηση της λήψης δικαστικών μέτρων, παρά τη σοβαρότητα των παραβάσεων για τις υπό αναφορά περιπτώσεις, που αφορούν στην ανέγερση κατοικιών, σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000», χωρίς τις απαιτούμενες άδειες, τόσο από την Πολεοδομική Αρχή, όσο και την Οικοδομική Αρχή και χωρίς τη διενέργεια περιβαλλοντικής αξιολόγησης. Συναφώς αναφέραμε ότι, συγκεκριμένη ΜΚΟ, με επιστολή της ημερ. 7.5.2020, προς την Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου και ΤΠΟ, είχε υποδείξει την κατάφωρη παρανομία και για τα τρεις αυτές περιπτώσεις.

Ζητήσαμε από τον Διευθυντή του ΤΠΟ να μας ενημερώσει για τις δικές του ενέργειες, όσον αφορά στις εν λόγω παράνομες κατοικίες.

- (iv) Όσον αφορά στις πιθανές ευθύνες του επιβλέποντος μηχανικού, που και στις τρεις περιπτώσεις είναι ο ίδιος, και εργολήπτη, το ισχύον θεσμικό πλαίσιο προβλέπει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- ◆ Σύμφωνα με τον Κανονισμό 61(θ)(7)(1) των περί Οδών και Οικοδομών Κανονισμών του 1954 όπως τροποποιήθηκαν, ο επιβλέπων μηχανικός έχει καθήκον και ευθύνη να επιβλέπει την εκτέλεση του έργου για το οποίο διορίστηκε και να βεβαιώνεται για την ορθή εφαρμογή της μελέτης, την τήρηση των προνοιών της σχετικής άδειας και την ορθή εφαρμογή όλων των κατασκευαστικών στοιχείων που απορρέουν από τη μελέτη του έργου. Επίσης, σύμφωνα με τον Κανονισμό 61(1) των ίδιων Κανονισμών, ο εργολήπτης του έργου έχει υποχρέωση να εκτελεί το έργο τηρώντας τις πρόνοιες και τους όρους της σχετικής άδειας και την εγκεκριμένη μελέτη, καθώς επίσης και τις οδηγίες του επιβλέποντος μηχανικού.
- ◆ Σύμφωνα με το άρθρο 9Α(3)(α) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου (Κεφ. 96), ο επιβλέπων μηχανικός, ο οποίος έχει κατάλληλα διοριστεί και αναλάβει την επίβλεψη του έργου, οφείλει να μη συνεργαστεί ή να ανέχεται την έναρξη της εκτέλεσης ή υλοποίησης του υπό επίβλεψη έργου, προτού βεβαιωθεί για την ύπαρξη της σχετικής άδειας από την αρμόδια Αρχή.
- ◆ Ο Κανονισμός 3 των περί Δεοντολογίας των Μελών του Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Κύπρου Κανονισμών (ΚΔΠ 255/2012), προνοεί, μεταξύ άλλων, ότι τα μέλη του Επιστημονικού Τεχνικού Επιμελητηρίου Κύπρου (ΕΤΕΚ) οφείλουν, μεταξύ άλλων, να μην επιδεικνύουν διαγωγή επονείδιστη, δόλια ή ασυμβίβαστη προς το επάγγελμα σε κλάδο της μηχανικής επιστήμης, να μην υποτάσσουν τις αρχές της επιστήμης και της επαγγελματικής τους τάξης στο ατομικό τους συμφέρον ή στα συμφέροντα τρίτων, να συμμορφώνονται προς την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία, σε σχέση με την άσκηση του επαγγέλματός τους και να ασκούν τα επαγγελματικά τους καθήκοντα με πλήρη ευθύνη τους έναντι των εντολέων τους, αλλά και έναντι του κοινωνικού συνόλου.

- ◆ Επίσης σύμφωνα με τον Κανονισμό 10(β) των υπό αναφορά Κανονισμών μέλος υπόκειται σε πειθαρχική δίωξη εάν επιδείξει διαγωγή επονείδιστη, δόλια, ή ασυμβίβαστη προς το επάγγελμα σε κλάδο της μηχανικής επιστήμης ή αν ενεργήσει ή παραλείψει με τρόπο που ισοδυναμεί με παράβαση οποιουδήποτε από τα καθήκοντα ή τις υποχρεώσεις μελών, όπως αυτά καθορίζονται από τους παρόντες Κανονισμούς.

Συνεπώς, εκφράσαμε την άποψη ότι, ως εκ των πιο πάνω, οι ενέργειες του επιβλέποντος μηχανικού των τριών έργων και του εργολήπτη των έργων αυτών, καταδεικνύουν εκτέλεση των καθηκόντων τους, με τρόπο που ενδέχεται να συνιστά αδίκημα και θα πρέπει, κατά την άποψή μας, η Έπαρχος Πάφου να προβεί σε καταγγελία στο ΕΤΕΚ και στο Συμβούλιο Εγγραφής και Ελέγχου Εργοληπτών Οικοδομικών και Τεχνικών Έργων όσον αφορά στον επιβλέποντα μηχανικό και εργολήπτη, των έργων αντίστοιχα.

Ενημερώσαμε τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών ότι, αφού λάβουμε τα σχόλιά του, θα εξετάσουμε το ενδεχόμενο να ζητήσουμε την πειθαρχική διερεύνηση του θέματος.

Σύσταση: Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, να διερευνήσει τα πιο πάνω.

β. Παράνομη ανέγερση υποστατικών και επεμβάσεις στην Κοινότητα Ίννιας της Επαρχίας Πάφου εντός του δικτύου «Natura 2000».

Η Πολεοδομική Αρχή επέβαλε στις 22.6.2020, στον Διευθυντή και Γραμματέα της ιδιοκτήτριας εταιρείας τεμαχίου που βρίσκεται εντός της περιοχής του δικτύου «Natura 2000» στην Κοινότητα Ίννιας, Ειδοποίηση Επιβολής δυνάμει του άρθρου 46 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, σύμφωνα με την οποία διαπίστωσε την ανέγερση ισόγειας πέτρινης οικοδομής και περίφραξης, χωρίς την έκδοση πολεοδομικής και οικοδομικής άδειας. Επιπλέον, σύμφωνα με την υπό αναφορά Ειδοποίηση Επιβολής, επί του τεμαχίου διενεργήθηκαν εκτεταμένες χωματοουργικές εργασίες, εκσκαφές, μετακίνηση βράχων, αποκοπή λόφου, δημιουργία πλατώματος επί επιχωμάτωσης, με αποτέλεσμα να προκληθεί σοβαρή αλλοίωση του περιβάλλοντα χώρου και του φυσικού αξιόλογου τοπίου, κατά παράβαση Γενικών Προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής, ενώ το εν λόγω τεμάχιο εμπίπτει στη Ζώνη Προστασίας Δα1 και εντός ΤΚΣ του δικτύου «Natura 2000». Με την Ειδοποίηση Επιβολής, η Πολεοδομική Αρχή τους κάλεσε όπως, άμεσα και όχι αργότερα από τις 20.7.2020, αποταθούν σε αυτή για υποβολή πολεοδομικής αίτησης στο πλαίσιο της οποίας θα προτείνουν άρση των αυθαιρεσιών και αποκατάσταση του φυσικού τοπίου.

Οι ιδιοκτήτες προέβαλαν τον ισχυρισμό για την ύπαρξη «στιαδίου» εντός του τεμαχίου, πριν την 1.9.1946, το οποίο επισκεύασαν και ότι δεν πρόκειται για νέα οικοδομή. Το ΤΚΧ, με σχετική επιστολή του ημερ. 4.9.2020, προς τους δικηγόρους της ιδιοκτήτριας εταιρείας, ανέφερε ότι, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος, ουδέποτε υπήρχε πέτρινη κατασκευή που να μαρτυρούσε την ύπαρξη στιαδίου εντός του εν λόγω τεμαχίου, ενώ η πέτρινη κατασκευή που υφίσταται σήμερα αποτελεί νέα και πρόσφατη κατασκευή η οποία ανεγέρθηκε μετά τον Ιούνιο 2019. Συνεπώς,

σύμφωνα με το Τμήμα, οι ισχυρισμοί των ιδιοκτητών καταρρίπτονται κατηγορηματικά από τη χαρτογράφηση της περιοχής.

Η Πολεοδομική Αρχή, με επιστολή της ημερ. 18.11.2020, προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ζήτησε δρομολόγηση των διαδικασιών που προνοεί το άρθρο 87 του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, επισυνάπτοντας Έκθεση Πταίσματος, καθώς και Έκθεση Γεγονότων, σύμφωνα με την οποία είναι προφανές ότι οι εκπρόσωποι των ιδιοκτητών του εν λόγω τεμαχίου κατέβαλαν προσπάθειες για πλάνη των Αρχών και συγκάλυψη της αυθαιρεσίας, προσκομίζονταν δηλώσεις και έγγραφα που δεν ήταν αληθή. Στο πλαίσιο αυτό, διαπιστώσαμε, εκ πρώτης όψευς, ενδεχόμενη προσπάθεια του Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου Ίννιας, με βεβαίωσή του προς τις Αρχές, να βοηθήσει την υπό αναφορά εταιρεία, να παραπλανήσει τις αρμόδιες Αρχές και να συγκαλύψει την εν λόγω αυθαιρεσία. Σημειώσαμε ότι, σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Έφορου Εταιρειών και Διανοητικής Ιδιοκτησίας, η εν λόγω εταιρεία είναι συμφερόντων γνωστού επιχειρηματία ανάπτυξης γης που δραστηριοποιείται στην περιοχή.

Προς τούτου, ζητήσαμε από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, όπως, ασκώντας κατά την κρίση του τις συνταγματικές του εξουσίες, αποφασίσει κατά πόσο συντρέχει λόγος διερεύνησης του ενδεχομένου διάπραξης ποινικών, αστικών ή πειθαρχικών αδικημάτων από οποιοδήποτε πρόσωπο.

Επίσης, επισύραμε την προσοχή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, στο ότι η πιο πάνω περίπτωση δεν είναι η μοναδική που αφορά σε αυθαιρεσίες εντός της ίδιας περιοχής του δικτύου «Natura 2000» στην Κοινότητα Ίννιας, γεγονός που, κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι παραβιάσεις αυτές ελέγχονται και από πλευράς τήρησης των προνοιών των Οδηγιών των Οικοτόπων και Πτηνών.

Σύσταση: Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, να διερευνήσει τα πιο πάνω.

Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών μάς πληροφόρησε ότι, εναντίον της ιδιοκτήτριας εταιρείας και του Διευθυντή της, καταχωρίστηκε στο Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου η υπόθεση αρ. 990/2021.

6.4 Αυθαιρεσίες εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι αυθαιρεσίες εντός του ΕΔΠ. Σύμφωνα με την Έκθεση ΕΟΑ του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ (6/2021), παρατηρούνται παράνομα καταλύματα, τα οποία θα πρέπει να απομακρυνθούν, καθώς και αποκοπή παράνομων δρόμων/μονοπατιών, ιδιαίτερα στο παράκτιο μέρος, προκαλούν καταστροφή της βλάστησης και κατακερματισμό του τοπίου και των μικρο-ενδιαιτημάτων, συμπίεση του εδάφους και δημιουργία σκόνης. Όπως αναφέρεται, οι αυθαίρετοι δρόμοι σήμερα στον Ακάμα υπερβαίνουν κατά πολύ τα 100 χλμ.

Συμπέρασμα: Η καθυστέρηση στη λήψη μέτρων άρσης των σοβαρών αυθαιρεσιών εντός του ΕΔΠ προκαλεί ανησυχίες σχετικά με την προστασία και διαχείριση της περιοχής.

Σύσταση: Είναι απαραίτητη η επίσπευση της αντιμετώπισης του θέματος, με στόχο την άρση των παρανομιών το συντομότερο δυνατό, το οποίο αποτελεί και όρο της Έκθεσης ΕΟΑ.

6.5 Καταγγελίες που εξετάστηκαν από Τμήματα, σχετικές με επεμβάσεις στη Χερσόνησο του Ακάμα

Στο πλαίσιο του Διαχειριστικού Ελέγχου της Χερσονήσου του Ακάμα, ζητήθηκε από τα καθ' ύλην αρμόδια Τμήματα του Υπουργείου ΓΑΑΠ (ΤΔ, ΤΑΘΕ και ΤΠ) και του Εσωτερικών (ΤΠΟ, ΥΘΠ), όπως υποβληθεί απόσπασμα του μητρώου καταγγελιών που τηρούν και που αφορούν στη Χερσόνησο του Ακάμα, το οποίο να περιλαμβάνει και τα σχετικά αποτελέσματα της διερεύνησής των εν λόγω καταγγελιών (αν υπάρχουν).

Το ΤΔ μας υπέβαλε αναλυτικό μητρώο των καταγγελιών που αφορούν στη Χερσόνησο του Ακάμα, περιλαμβανομένων και των σχετικών αποτελεσμάτων της διερεύνησής τους καθώς και των μέτρων που έχουν ληφθεί (Παράρτημα 3). Η ΥΘΠ υπέβαλε στην Υπηρεσία μας αριθμό επιστολών που απεστάλησαν από την Υπηρεσία προς τις αρμόδιες Αρχές της Επαρχίας Πάφου που αφορούν σε αριθμό συγκεκριμένων καταγγελιών (Παράρτημα 4). Επίσης μας πληροφόρησε ότι διεξάγει εποπτεία και συχνές περιπολίες για πάταξη της λαθροθηρίας και της παράνομης παγίδευσης όλο το εικοσιτετράωρο, στην ευρύτερη περιοχή της Χερσονήσου του Ακάμα. Το ΤΠ μάς υπέβαλε αριθμό επιστολών που αφορούσαν σε σχετικές καταγγελίες για παρανομίες και επεμβάσεις (Παράρτημα 5).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο έγγραφό της με θέμα την επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ 2022 για την Κύπρο, ημερ. 8.9.2022, ανέφερε για το θέμα των παρανομιών ότι,

«Μια σημαντική πρόκληση για την αποτελεσματική διαχείριση των περιοχών Natura 2000 είναι η προστασία τους από δραστηριότητες ή εξελίξεις που τις κατακερματίζουν ή τις υποβαθμίζουν. Αυτό ισχύει, ιδίως για τα σχέδια και τα έργα σε περιοχές που βρίσκονται εντός ιδιωτικών εκτάσεων, τα οποία συχνά δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις κατάλληλης εκτίμησης και αδειοδότησης που προβλέπονται στο άρθρο 6 της οδηγίας για τους οικοτόπους. Η Επιτροπή κίνησε διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου για συστηματικές παραβάσεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 (κατάλληλη εκτίμηση σχεδίου ή έργου). Έχουν επίσης υποβληθεί καταγγελίες σχετικά με παραβάσεις του άρθρου 6 παράγραφος 4 (επιτακτικοί λόγοι σημαντικού δημόσιου συμφέροντος σε περίπτωση αρνητικής εκτίμησης σχεδίου ή έργου). Η ορθή διαχείριση των περιοχών αυτών υπονομεύεται επίσης από την έλλειψη κατανόησης και αποδοχής των κανόνων του Natura 2000 από αρκετές τοπικές κοινότητες και ιδιοκτήτες γης. Το παραπάνω αποτελεί σημαντική πρόκληση για την Κύπρο, διότι ένα μεγάλο τμήμα των χαρακτηρισμένων περιοχών Natura 2000 (κυρίως γεωργικές εκτάσεις) στην Κύπρο είναι ιδιωτικές εκτάσεις».

Συμπέρασμα: Εντοπίστηκε μεγάλος αριθμός παρανομιών, που επηρεάζει την περιβαλλοντική διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα, που, σε ορισμένες περιπτώσεις, οφείλεται σε αδυναμίες και παραλείψεις των κατά περίπτωση αρμοδίων αρχών.

Σύσταση: Θεωρούμε επιτακτική την ανάγκη για άμεση άρση όλων των παρανομιών που αναφέρουμε πιο πάνω, καθώς και άλλων που ενδεχομένως να μην υπέπεσαν στην αντίληψή μας κατά τη διενέργεια του ελέγχου μας, στο πλαίσιο της διαφύλαξης, προστασίας και διατήρησης της περιοχής της Χερσονήσου Ακάμα. Επίσης, οι περιπτώσεις όπου διαπιστώσαμε ενέργειες λειτουργιών που δεν συνάδουν με την υποχρέωσή τους για τήρηση των Νόμων και Κανονισμών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, θα πρέπει να διερευνηθούν από τις αρμόδιες αρχές.

7. Γενικά συμπεράσματα

Όπως προκύπτει από τα ευρήματα του ελέγχου μας, η απάντηση στο κύριο ερώτημα ελέγχου είναι ότι, μέχρι σήμερα, δεν έχουν επιτευχθεί πλήρως τα επιθυμητά αποτελέσματα όσον αφορά στην περιβαλλοντική διαχείριση της Χερσονήσου Ακάμα. Παρά το ότι δαπανήθηκαν, διαχρονικά, πολύ σημαντικά ποσά στην εκπόνηση μελετών, που είτε δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως ή ακόμα και καθόλου, ενώ αναλώθηκε, από τα διάφορα εμπλεκόμενα Τμήματα και Υπηρεσίες πολύ σημαντικός αριθμός ανθρωποωρών, τα κυριότερα θέματα που άπτονται της προστασίας, διαφύλαξης και διατήρησης της περιοχής παραμένουν ακόμα σε εκκρεμότητα. Ενδεικτικά αναφέρουμε το ότι δεν έχουν ακόμα καθοριστεί συγκεκριμένοι, ποσοτικοποιημένοι και νομικά δεσμευτικοί στόχοι διατήρησης για τα προστατευταία αντικείμενα (οικοτόποι και είδη) της προστατευόμενης περιοχής, δεν έχουν εκδοθεί ακόμα τα σχετικά Διατάγματα, που θα καθορίζουν τα μέτρα διατήρησης και το πλαίσιο των επιτρεπόμενων και απαγορευμένων, στη Χερσόνησο, δραστηριοτήτων, το ΤΣΑ, που αφορά σε μέρος της περιοχής, δεν έχει ακόμα οριστικοποιηθεί και το ΤΣΠ, που αφορά στο υπόλοιπο μέρος της Χερσονήσου, δεν έχει ακόμα καν υποβληθεί σε ΕΟΑ και αξιολόγηση ΣΜΠΕ. Παρέλκει να υπομνήσουμε και τη σημαντικότητα του γεγονότος ότι, για θέματα που άπτονται της περιβαλλοντικής διαχείρισης, μεταξύ άλλων, και της Χερσονήσου Ακάμα, έχουν αποσταλεί, τόσο Προειδοποιητικές Επιστολές, όσο και Αιτιολογημένες Γνώμες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

8. Γενικές συστάσεις

Κατά την άποψή μας, οι διαδικασίες που αφορούν στην οριστικοποίηση του ΤΣΑ για το οποίο έχουν δαπανηθεί σημαντικοί οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι, θα πρέπει να ολοκληρωθούν το συντομότερο.

Θεωρούμε ότι όλες οι αρμόδιες κρατικές αρχές θα πρέπει να εγκύψουν στα θέματα που παραμένουν σε εκκρεμότητα, ώστε αυτά να επιλυθούν με τον πιο οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο. Θεωρούμε ως εκ των ον ουκ άνευ την ανάγκη για άρση όλων των παρανομιών που εντοπίσαμε στο πλαίσιο του ελέγχου μας, όπως και τη μελλοντική επίδειξη μηδενικής ανοχής σε τέτοια περιστατικά, σε μια τόσο περιβαλλοντικά ευαίσθητη και μεγάλης σημασίας περιοχή. Όσον αφορά στο επίμαχο θέμα του ισχυριζόμενου επηρεασμού των δικαιωμάτων των ιδιοκτητών γης επί της περιουσίας τους, θεωρούμε ότι, πριν τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά όλη η νομολογία επί του θέματος, να αξιολογηθεί το προηγούμενο που θα δημιουργήσει οποιαδήποτε απόφαση σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις και τα οποιαδήποτε μέτρα προωθηθούν να έχουν ως γνώμονα τη διαφύλαξη του δημοσίου συμφέροντος και την αποφυγή αχρείαστων δαπανών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1 - Έκθεση Εμπειρογνώμονος

Αριθμός Διαγωνισμού ΕΥ 03/2022

Ελεγκτική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας

**Αξιολόγηση του Αναθεωρημένου Τοπικού Σχεδίου Ακάμα
ως προς την τήρηση των προνοιών
των σχετικών ευρωπαϊκών οδηγιών**

Μαριέλλα Φουρλή

10.10.2022

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πίνακας συντομογραφιών	3
A. ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	4
B. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ	5
Οι περιοχές Natura 2000	5
Οι στόχοι διατήρησης στην περιοχή του Ακάμα	9
Τα μέτρα διατήρησης στην περιοχή του Ακάμα	15
Γ. ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ	17
Αρχικό Τοπικό Σχέδιο	18
Αναθεωρημένο Τοπικό Σχέδιο	23
Δ. ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	27
Αρχική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	28
Αναθεωρημένη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	40
Αρχική αξιολόγηση του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα από τις αρμόδιες αρχές	45
Αναθεωρημένη αξιολόγηση του Τοπικού Σχεδίου από τις αρμόδιες αρχές	49
Διαβουλεύσεις	60
Ε. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	61
Αρχική ΣΜΠΕ	62
Αναθεωρημένη ΣΜΠΕ και Έκθεση Επιτροπής Εμπειρογνομώνων	70
Έκθεση Επιτροπής Εμπειρογνομώνων	72
Ε. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ	76
ΑΡΘΡΟ 6.1 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ	76
ΑΡΘΡΟ 6.3 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ	77
ΟΔΗΓΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ	84
ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΑΑΡΗΥΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	87

Πίνακας συντομογραφιών

ανΣΜΠΕ	Αναθεωρημένη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ανΜΕΟΑ	Αναθεωρημένη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης
ΔΕ	Δέουσα εκτίμηση
ΔΠ	Δήλωση Πολιτικής
ΕΔΠ	Εθνικό Δασικό Πάρκο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΟΑ	Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση
ΕΖΔ	Ειδική Ζώνη Διατήρησης
ΖΕΠ	Ζώνη Ειδικής Προστασίας
ΜΕΟΑ	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΠΑ	Περιβαλλοντική Αρχή
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΤΚΣ	Τόπος Κοινοτικής Σημασίας
ΤΣΑ	Τοπικό Σχέδιο Ακάμα
ΤΕΔ	Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων

Α. ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η αξιολόγηση του Τοπικού Σχεδίου του Ακάμα (ΤΣΑ) και των βασικών του περιβαλλοντικών μελετών, συγκεκριμένα τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ, αρχική και τροποποιημένη), την Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ, αρχική και τροποποιημένη) και τις σχετικές Εκθέσεις Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο ικανοποιούνται οι υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για τις Περιοχές Natura 2000 του Ακάμα, όπως αυτές απορρέουν από τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες, συγκεκριμένα την Οδηγία Οικοτόπων 92/43/ΕΚ και την Οδηγία για τα Πουλιά 2009/147/ΕΚ και, σε δεύτερο βαθμό, την Οδηγία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης 2001/42/ΕΚ (SEA), και όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και από τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ).

Πιο ειδικά, θα δοθεί βάρος στην εξέταση της τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από την :

- **Οδηγία των Οικοτόπων 92/43/ΕΚ, Άρθρο 6.3 Δέουσα Εκτίμηση:** «Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.»

Σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας των Οικοτόπων, οι διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφοι 2, 3 και 4 της Οδηγίας αυτής έχουν πλέον εφαρμογή και στις ΖΕΠ που έχουν χαρακτηριστεί βάσει της Οδηγίας για τα Πουλιά.

Η ΕΕ έχει εκδώσει εγχειρίδιο σχετικά με τις διατάξεις του άρθρου 6⁹, ερμηνευτικό σημείωμα σχετικά με τα άρθρα 6.3 (και 6.4) της Οδηγίας των Οικοτόπων¹⁰ και ερμηνευτικό οδηγό για τον καθορισμό στόχων διατήρησης¹¹.

Επιπλέον θα εξετασθεί και η τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την:

- **Οδηγία των Οικοτόπων 92/43/ΕΚ, Άρθρο 6.1 Μέτρα Διατήρησης:** «Για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I και των ειδών του παραρτήματος II, τα οποία απαντώνται στους τόπους.»

⁹https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/EL_art_6_guide_jun_2019_update.pdf

¹⁰ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/methodological-guidance_2021-10/EL.pdf και https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/annexes_2021-10/EL%20annex.pdf

¹¹https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_EN.pdf

Η ΕΕ έχει εκδώσει ερμηνευτικό οδηγό όσον αφορά τον καθορισμό μέτρων διατήρησης ¹².

- Οδηγία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης 2001/42/ΕΚ.

B. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ

Οι περιοχές Natura 2000

Η περιοχή της χερσονήσου του Ακάμα είναι χαρακτηρισμένη ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ), βάσει της Οδηγίας των Οικοτόπων, με ονομασία Χερσόνησος Ακάμα CY4000010, και ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) βάσει της Οδηγίας των Πουλίων, με ονομασία Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα CY4000023. Το διάταγμα για το χαρακτηρισμό της περιοχής ως ΖΕΠ εκδόθηκε στις 19/12/2009, ενώ το διάταγμα για χαρακτηρισμό της περιοχής ως ΕΖΔ εκδόθηκε στις 30/7/2021 (Διάταγμα 338/2021¹³) και την ίδια ημερομηνία εκδόθηκε και το διάταγμα 339/2021 για τον καθορισμό «μέτρων προτεραιότητας» για την ΕΖΔ της Χερσονήσου Ακάμα ¹⁴.

Οι δύο χαρακτηρισμοί αφορούν περιοχές οι οποίες ταυτίζονται στο μεγαλύτερο μέρος τους και εκ των οποίων 56% είναι χερσαίο τμήμα και 44% θαλάσσιο.

Η περιοχή είναι επίσης χαρακτηρισμένη από το 2016 ως Εθνικό Δασικό Πάρκο, το οποίο περιλαμβάνει αποκλειστικά την κρατική δασική γη και καλύπτει περίπου το 75% της συνολικής έκτασης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, ΕΖΔ CY4000010 και ΖΕΠ CY4000023 Χερσόνησος Ακάμα.

Οι πολύ σημαντικές παραλίες φωλεοποίησης των θαλάσσιων χελωνών *Caretta caretta**, *Chelonia mydas** Λάρα/Τοξεύτρα έχουν χαρακτηριστεί από το 1989 ως Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή, σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο. Η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας/Τοξεύτρας έχει επίσης κηρυχθεί σε Βιογενετικό Καταφύγιο (Biogenetic Reserve), στο πλαίσιο της Σύμβασης της Βέρνης για την Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων, καθώς και Ειδικά Προστατευόμενη Περιοχή Μεσογειακής Σημασίας (Specially Protected Area of Mediterranean Importance, SPAMI), στο πλαίσιο του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Environment Programme/ Mediterranean Action Plan, UNEP/MAP). Επιπλέον, τα σημαντικότερα σπήλαια αναπαραγωγής, ξεκούρασης και γαλουχίας της Μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus** στα Κρατικά Δάση Άγιος Γεώργιος Πέγεια και Χάλαβρον Νέο Χωριό έχουν επίσης χαρακτηριστεί, μεταξύ 2019 και 2021, ως Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές, σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο. Η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Κακοσκάλι έχει επίσης κηρυχθεί το 2019 για σκοπούς προστασίας υδρόβιων οργανισμών και αλιευτικών πόρων, σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο.

Επιπρόσθετα, το 2022 κηρύχθηκαν 7 Δασικά Μνημεία, για σκοπούς προστασίας αξιόλογων γεωλογικών σχηματισμών (φαράγγια και βράχοι) και αιωνόβιων συστάδων δέντρων (*Quercus infectoria* subsp. *veneris*, *Juniperus phoenicea*), καθώς και 25 Φυσικά Μίκρο-Αποθέματα, για σκοπούς προστασίας οικοτόπων προτεραιότητας (2250* Λόχμες των παραλιών με *Juniperus phoenicea*, 3170* Μεσογειακά εποχιακά λιμνία, 62Β0* Σερπεντινόφιλα λιβάδια της Κύπρου) και ειδών άγριας χλωρίδας (*Centaurea akamantis**, *Tulipa*

¹²<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/comNote%20conservation%20measures.pdf>

¹³[http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/all/A0AD17579BB460A6C225832E002AD29F/\\$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20338-2021.pdf?openelement](http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/all/A0AD17579BB460A6C225832E002AD29F/$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20338-2021.pdf?openelement)

¹⁴[http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/all/A0AD17579BB460A6C225832E002AD29F/\\$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20339-2021.pdf?openelement](http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/all/A0AD17579BB460A6C225832E002AD29F/$file/%CE%9A%CE%94%CE%A0%20339-2021.pdf?openelement)

cypria*, *Tulipa akamasica**, *Bellium minutum*, *Arbutus unedo*, *Phlomis cypria* subsp. *occidentalis**, *Taraxacum aphyrogenes*, *Achillea maritima* subsp. *maritima*, *Cistanche phelypaea*, *Osyris alba*, *Euphorbia thompsonii*), πανίδας (*Rousettus aegyptiacus*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Myotis nattereri*, *Myotis blythii*, *Rhinolophus blasi*, *Rhinolophus euryale*, *Miniopterus schreibersii*, *Monachus monachus**) και πτηνοπανίδας (*Aquila fasciata*, *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus*), σύμφωνα με τον περί Δασών Νόμο.

Η ιδέα δημιουργίας Εθνικού Πάρκου Ακάμα, το οποίο θα συμπεριλαμβάνει το σύνολο των δύο περιοχών Natura 2000 της χερσονήσου και θα βοηθήσει την αποτελεσματική διαχείριση του συνόλου των προστατευόμενων περιοχών ενώ είχε εγκαταλειφθεί από τις κυπριακές αρχές¹⁵, επανέρχεται στο προσκήνιο σύμφωνα με την τελική Έκθεση ΕΟΑ της 25/08/2022. Η δημιουργία ενός ενιαίου Εθνικού Πάρκου θα αντιμετωπίσει το σημαντικό πρόβλημα για το οποίο γίνεται συχνά λόγος, κυρίως από τις εμπλεκόμενες ΜΚΟ, για «διαχείριση δύο ταχυτήτων», με έμφαση στην προστασία και διαχείριση του ΕΔΠ. Σύμφωνα με τα επίσημα αναρτημένα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων (ΤΕΔ) των περιοχών Natura 2000 του Ακάμα (<https://natura2000.eea.europa.eu/>), στην περιοχή απαντούν οι εξής τύποι οικοτόπων και είδη των Οδηγιών για τους Οικοτόπους και για τα Πουλιά:

- 69 είδη πτηνών του Παρ. Ι. Είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ είναι: Σπιζαετός (ή Περτικοσιάχινο) *Aquila fasciata*, Ζάνος *Falco peregrinus*, Κράγκα *Coracias garrulus*, Τρυπομάζης *Sylvia melanothorax*, Σκαλιφούρτα *Oenanthe cyprica*, Βορτακοφάς *Ardeola ralloides*, Χαλκόκοτα *Plegadis falcinellus*, Χιονάτη *Egretta garzetta*, Μελισσοφάγος *Merops apiaster*, Νυφογερανός *Grus virgo* και τα μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά: *Pernis ptilorhynchus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni* και *Falco vespertinus*. Συνολικά στην περιοχή παρατηρούνται γύρω στα 200 είδη πουλιών.
- 29 χερσαίοι και θαλάσσιοι τύποι οικοτόπων, εκ των οποίων οι εξής 5 είναι προτεραιότητας βάσει της Οδηγίας των Οικοτόπων: 1120 Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με ποσειδωνίες, 2250 : Θίνες των παραλιών με *Juniperus* spp., 6220 Ψευδόστεπες με αγρωστώδη και μονοετή φυτά (Thero-Brachyodietea), 62B0 Σερπεντινόφιλοι λειμώνες της Κύπρου, 9560 Δάση με *Cedrus brevifolia*. Περίπου το ένα τρίτο του ΤΚΣ καλύπτεται από τους οικοτόπους 5212 Δενδροειδή *matorrals* με *Juniperus* spp. και 9540 Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου. Να σημειωθεί επίσης ότι οι τύποι οικοτόπων 2230 Θίνες με λειμώνες με *Malcolmietalia*, 2240 Θίνες με λειμώνες με *Brachyodietalia* και μονοετή φυτά, 2250* Θίνες των παραλιών με *Juniperus* spp., 2260 Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων *Cisto-Lavenduletalia* και 2190 Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών δεν απαντούν σε άλλες περιοχές Natura 2000 στην Κύπρο.
- 9 είδη θηλαστικών: *Monachus monachus**, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis blythii*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rousettus aegyptiacus*, *Tursiops truncatus*
- 5 είδη φυτών: *Centaurea akamantis**, *Crepis pusilla*, *Ophrys kotschyi**, *Phlomis cypria*, *Tulipa cypria*.
- 2 είδη ασπόνδυλων: *Euplagia quadripunctaria**, *Promomacrus cypriacus*
- 2 είδη ερπετών: *Caretta caretta**, *Chelonia mydas**

Τα είδη που είναι σημειωμένα με αστερίσκο (*) αποτελούν είδη προτεραιότητας βάσει της Οδηγίας των Οικοτόπων. Να σημειωθεί επίσης ότι με την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ, ένας σημαντικός αριθμός ειδών και οικοτόπων που αφορούν ειδικά την Κύπρο προστέθηκαν στα Παραρτήματα των Οδηγιών

¹⁵ Βλέπε ΣΜΠΕ, σελ. 14, σημείο 9.

για τα Πτηνά και τους Οικοτόπους. Κάποια από αυτά τα είδη και τους οικοτόπους είναι μέρος των προαναφερόμενων ειδών και οικοτόπων που απαντούν στον Ακάμα, συγκεκριμένα: 62B0* Σερπεντινόφιλοι λειμώνες της Κύπρου, 9560* Δάση με *Cedrus brevifolia*, *Chelonia mydas**, *Rousettus aegyptiacus*, *Prorotomacrus cypriacus*, *Centaurea akamantis**, *Ophrys kotschy**, *Phlomis cypria*, *Tulipa cypria* καθώς και τα πτηνά *Charadrius alexandrinus*, *Lanius nubicus*, *Oenanthe cypriaca* και *Sylvia melanothorax*. Ο Ακάμας συγκεκριμένα φιλοξενεί τις μοναδικές παραλίες ωοτοκίας της *C. mydas* σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Υφίστανται περιοχές, όπως το οροπέδιο Λαόνας, που γειτνιάζουν με τις ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα που είναι εξίσου σημαντικές για προστατευτέα αντικείμενα των ΕΖΔ/ΖΕΠ και οι οποίες δεν έχουν συμπεριληφθεί στο δίκτυο. Η ευρύτερη περιοχή έχει αναγνωριστεί ως Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά «Χερσόνησος Ακάμα – Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης-Αγίας Παρασκευής» βάσει επιστημονικών κριτηρίων. Η σημαντικότητα της ευρύτερης περιοχής της χερσονήσου Ακάμα είχε αναγνωριστεί και στα πλαίσια του έργου LIFE Third Countries LIFE98 TCY/CY/172, το οποίο υλοποιήθηκε από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και είχε αναγνωρίσει μια σημαντικά μεγαλύτερη περιοχή ως προτεινόμενη για καθορισμό. Εργασίες πεδίου, κυρίως από εμπλεκόμενες ΜΚΟ αλλά και από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, έχουν επανειλημμένα επιβεβαιώσει ότι οι εν λόγω περιοχές εκτός δικτύου είναι σημαντικότερες για προστατευτέα είδη όπως το *Coracias garrulus* (Κράγκα), το *Falco peregrinus* (Πετρίτης) και το *Aquila fasciata* (Σπιζαετός). Σύμφωνα με τις αρμόδιες αρχές, «στο παρόν στάδιο δεν αναμένεται να διαφοροποιηθούν τα όρια της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα.¹⁶»

Σύμφωνα με το ΤΕΔ της ΕΖΔ, η περιοχή της Χερσονήσου Ακάμα χαρακτηρίζεται από την ποικιλία των τοπίων, τη φυσικότητά της, τον υψηλό ενδημισμό και τη σημαντικότητα της σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για συγκεκριμένα είδη και οικοτόπους. Εκτός από την οικολογική της αξία, η περιοχή έχει και ιδιαίτερο φυσικό κάλλος, γεγονός το οποίο αποτελεί λόγο έλξης μεγάλου αριθμού επισκεπτών, και οδηγεί σε σημαντικές πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον και στα προστατευόμενα αντικείμενα, όπως η ανάπτυξη τουριστικών υποδομών, η ανεξέλεγκτη πρόσβαση σε ευαίσθητες περιοχές, η αυξημένη ζήτηση φυσικών πόρων, κλπ.

Η ευρύτερη περιοχή του Ακάμα συμπεριλαμβάνει επίσης και άλλες δύο περιοχές Natura 2000, την ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος (CY400008) και τη ΖΕΠ Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής (CY4000016). Τα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ Φαράγγια Α. Αικατερίνης – Α. Παρασκευής είναι τα *Falco peregrinus*, *Coracias garrulus*, *Lanius nubicus* και *Oenanthe cypriaca*. Στην ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος απαντούν δέκα τύποι οικοτόπων, ένα είδος χλωρίδας (*Sciilla morrisii*), και δύο είδη πανίδας (*Rousettus aegyptiacus*, *Euplagia quadripunctata*).

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει τη συνολική αρμοδιότητα για την εφαρμογή του Natura 2000 στη Κυπριακή Δημοκρατία. Ωστόσο, όσον αφορά τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000, το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι αρμόδιο για τις μη δασικές εκτάσεις, ενώ η διαχείριση της κρατικής δασικής γης είναι υπό την αρμοδιότητα του Τμήματος Δασών, η διαχείριση των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών είναι υπό την αρμοδιότητα του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιας Έρευνας, και η διαχείριση των ΖΕΠ είναι υπό την αρμοδιότητα της Υπηρεσίας Θήρας. Με βάση τη νομοθεσία (άρθρο 4 της εναρμονιστικής Νομοθεσίας 152 (I) / 2003), για τα κρατικά δάση που εμπίπτουν εντός περιοχών ΖΕΠ αρμοδιότητα διαχείρισης έχει η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας σε διαβούλευση και συνεργασία με το Τμήμα Δασών. Να σημειωθεί ότι στα πλαίσια του διμερούς διαλόγου του 2018 μεταξύ ΕΕ και Κυπριακών αρχών στα πλαίσια του Σχεδίου Δράσης για τη Φύση, τον

¹⁶ Τμήμα Περιβάλλοντος. Επιστολή προς μέλη της Ad-hoc επιτροπής, 11/05/2022

Άνθρωπο και την Οικονομία έχει τονιστεί ότι «αυτός ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων δεν επιτρέπει την πλήρως αποτελεσματική διαχείριση του δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο.»¹⁷

Συνολικά, όσον αφορά την τήρηση της Ενωσιακής νομοθεσίας, υφίστανται τρεις ανοικτές καταγγελίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που αφορούν και την περιοχή του Ακάμα:

α. Ανεπαρκής καθορισμός των ορίων των περιοχών του Δικτύου Natura 2000:¹⁷

Τον Μάιο 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε διαδικασία παράβασης και διαβίβασε Προειδοποιητική Επιστολή (Letter of Notice) στις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας για τον ανεπαρκή καθορισμό της περιοχής ΤΚΣ CY4000010 Χερσόνησος Ακάμα. Η υπόθεση παράβασης αρχειοθετήθηκε τον Νοέμβριο 2018. Ωστόσο, προτού αρχειοθετηθεί η συγκεκριμένη υπόθεση παράβασης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε νέα διαδικασία παράβασης, στο πλαίσιο της οποίας διαβίβασε στις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας Προειδοποιητική Επιστολή (Letter of Formal Notice) τον Μάιο 2018 και Αιτιολογημένη Γνώμη (Reasoned Opinion) τον Οκτώβριο 2020 για τον ανεπαρκή καθορισμό του Δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο, με σαφή αναφορά σε χερσαίους τύπους φυσικών και ημιφυσικών οικοτόπων, καθώς και είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στην Χερσόνησο Ακάμα και δεν καλύπτονται επαρκώς από τα υφιστάμενα όρια της περιοχής ΕΖΔ CY4000010 Χερσόνησος Ακάμα.

β. Κακή εφαρμογή των άρθρων 6.3 και 7 της Οδηγίας για τους Οικοτόπους :

Τον Νοέμβριο 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε διαδικασία παράβασης και διαβίβασε Προειδοποιητική Επιστολή (Letter of Formal Notice) στις Κυπριακές Αρχές, επειδή θεωρεί ότι, κατά τρόπο γενικευμένο και συστηματικό, από την ημερομηνία ένταξης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αρμόδιες αρχές δεν διασφαλίζουν ότι αρκετά έργα και σχέδια υποβάλλονται σε δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ή/και έχουν εγκρίνει αρκετά έργα και σχέδια χωρίς να έχουν βεβαιωθεί εκ των προτέρων ότι δε θα επηρεάσουν δυσμενώς την ακεραιότητα των εν λόγω περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Η ισχύουσα διαδικασία παράβασης αναφέρεται σε 20 υποθέσεις έργων και σχεδίων, στο πλαίσιο των οποίων εκδόθηκαν περιβαλλοντικές εγκρίσεις και χορηγήθηκαν πολεοδομικές άδειες, χωρίς τα εν λόγω έργα και σχέδια να υποβληθούν σε δέουσα εκτίμηση. Οι 5 από τις συνολικά 20 υποθέσεις έργων και σχεδίων αφορούν τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Συγκεκριμένα, οι 4 υποθέσεις αφορούν την ανέγερση παραθεριστικών κατοικιών και ξενοδοχειακής μονάδας στην περιοχή των Θαλασσιών Σπηλιών της Πέγειας, ενώ μία υπόθεση αφορά την επέκταση λατομείου στην περιοχή των Φαραγγιών της Ανδρολίκου.

γ. Μη θέσπιση των κατάλληλων στόχων και μέτρων για την προστασία και τη διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000:

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε οριζόντια διαδικασία παράβασης, στο πλαίσιο της οποίας διαβίβασε στις αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας Προειδοποιητική Επιστολή (Letter of Formal Notice) τον Ιούνιο 2021 και Αιτιολογημένη Γνώμη (Reasoned Opinion) τον Απρίλιο 2022, επειδή δεν έχουν προβεί στη θέσπιση των κατάλληλων στόχων και μέτρων για την προστασία και τη διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.

¹⁷ Cyprus Country Profile-Final 22.6.2020 «Support for the organisation of bilateral dialogues with Cyprus in the context of Action 5 of the Action Plan for Nature, People and the Economy».

δ. Επιπλέον, το Μάιο 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε διαδικασία διερεύνησης πιθανής παράβασης (EU Pilot), λόγω της μη έκδοσης των απαραίτητων Διαταγμάτων Προστασίας και Διαχείρισης των Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων για τις περιοχές που έχουν κηρυχθεί σε ΖΕΠ, με βάση τις διατάξεις της Οδηγίας για τα Πουλιά.

Οι στόχοι διατήρησης στην περιοχή του Ακάμα

Όσον αφορά τα διαχειριστικά εργαλεία των δύο βασικών περιοχών Natura 2000 της Χερσονήσου Ακάμα, υφίσταται ένα διαχειριστικό σχέδιο για την ΕΖΔ CY4000010¹⁸ της Χερσονήσου Ακάμα το οποίο εκπονήθηκε τον Ιούνιο 2014 για λογαριασμό του Τμήματος Περιβάλλοντος και οριστικοποιήθηκε τον Απρίλιο 2016, και ένα διαχειριστικό σχέδιο για την ΖΕΠ CY4000023¹⁹ της Χερσονήσου Ακάμα που εκπονήθηκε τον Σεπτέμβριο 2016 για λογαριασμό της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας. Τα εν λόγω διαχειριστικά θέτουν στόχους διατήρησης για τα προστατευτέα αντικείμενα της δύο περιοχών Natura 2000. Όσον αφορά το διαχειριστικό της ΕΖΔ, οι στόχοι διατήρησης (ενότητα 4.3.2 του διαχειριστικού σχεδίου) είναι γενικοί και όχι ειδικοί καθώς ομαδοποιούνται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες προστατευτέων αντικειμένων (τύποι οικοτόπων, είδη χλωρίδας, είδη πανίδας) χωρίς να προβαίνουν σε εξειδίκευση ανάλογα με τις συγκεκριμένες ανάγκες βάσει κατάστασης διατήρησης και οικολογικών αναγκών του κάθε ενός προστατευτέου αντικειμένου. Επίσης, δεν υπάρχει καμία ποσοτικοποίηση των στόχων. Όσον αφορά τους στόχους για τα προστατευτέα αντικείμενα της ΖΕΠ, το σχετικό διαχειριστικό συμπεριλαμβάνει ειδικούς και ποσοτικοποιημένους στόχους διατήρησης (κεφάλαιο 7) καθώς και τιμές στόχους για τα μεταναστευτικά πτηνά (ενότητα 4.3.7). (βλ. Παράρτημα 1 της παρούσας μελέτης). Να σημειωθεί ότι οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι διατήρησης αφορούν μόνο τα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ, όπως αυτά έχουν καθοριστεί από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας.

Αντίστοιχα διαχειριστικά σχέδια υπάρχουν και για τις δύο γειτνιάζουσες περιοχές Natura 2000, δηλαδή την ΕΖΔ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος (CY400008) που εκπονήθηκε το 2009 και για τη ΖΕΠ Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής» (CY4000016) που εκπονήθηκε το 2016

Οι κυπριακές αρχές έχουν προβεί στον καθορισμό γενικών στόχων διατήρησης για την ΕΖΔ της Χερσονήσου Ακάμα, μέσω του προαναφερόμενου Διατάγματος 339/2021 το οποίο βασίζεται στους Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015 – Άρθρο 13(2). Σύμφωνα με το διάταγμα τα «μέτρα προτεραιότητας» (δηλαδή οι γενικοί στόχοι) είναι τα ακόλουθα:

(α) διατήρηση σε εξαιρετη κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων:

(i) 1120* - Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonium oceanicae*)

(ii) 1170 - Ύφαλοι

(iii) 1210 - Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και άμπωτης

¹⁸ Διαχειριστικό ΤΚΣ/ΕΖΔ

<http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/523C67F6DE748DDCC22580840032C35A?OpenDocument>

¹⁹ Διαχειριστικό ΖΕΠ:

[http://www.moi.gov.cy/moi/Wildlife/wildlife_new.nsf/All/6D33B5DB087AA3C6C22580E60031B10C/\\$file/%CE%91%CE%BA%CE%AC%CE%BC%CE%B1%CF%82%20%CE%94%CE%A3%CE%A7.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/Wildlife/wildlife_new.nsf/All/6D33B5DB087AA3C6C22580E60031B10C/$file/%CE%91%CE%BA%CE%AC%CE%BC%CE%B1%CF%82%20%CE%94%CE%A3%CE%A7.pdf)

(iv) 1240 - Απόκρημνες βραχώδεις ακτές της Μεσογείου με βλάστηση (με ενδημικά *Limonium spp.*)
(v) 2110 - Πρωτογενής κινούμενες θίνες
(vi) 2230 - Μονοετείς κοινότητες των θινών με *Malcolmietalia*
(vii) 2240 - Μονοετείς κοινότητες των θινών με *Brachypodietalia*
(viii) 2250* - Λόχμες των παραλιών με αρκεύθους (*Juniperus spp.*) 2553
(ix) 2260 - Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων (*Cisto-Lavenduletalia*)
(x) 3170* - Μεσογειακά εποχικά τέλματα
(xi) 5210 - Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus spp.*
(xii) 5330 - Θερμο-Μεσογειακοί και προ-στεπικοί θαμνώνες
(xiii) 5420 - Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum*
(xiv) 6220* - Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή
(xv) 62B0* - Σερπεντινόφιλα λειβάδια της Κύπρου
(xvi) 8210 - Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή της ενδοχώρας με χασμοφυτική βλάστηση
(xvii) 8310 - Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση
(xviii) 8330 - Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή εν μέρει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας
(xix) 9290 - Δάση κυπαρίσσου (*Acer-Cupression*)
(xx) 92C0 - Δάση ανατολικής πλάτανου (*Platanion orientalis*)
(xxi) 92D0 - Παραποτάμιες στοές και συστάδες (*Nerio-Tamaricetea*) του Νότου
(xxii) 9320 - Δάση με *Olea* και *Ceratonia* (Δάση ελιάς και χαρουπιάς)
(xxiii) 9540 - Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου
(xxiv) 9560 - Ενδημικά δάση της Μεσογείου με άρκευθους (*Juniperus spp.*)

(β) διατήρηση ή / και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου 8220 - Πυριτικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση·

(γ) επιβεβαίωση παρουσίας ή και προσδιορισμός της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου 3140 – Σκληρά ολιγομεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών (*Characeae*)·

(δ) επιβεβαίωση παρουσίας ή και προσδιορισμός της κατάστασης διατήρησης των ειδών *Proprormacrus cypricus* και *Anguilla anguilla*·

(ε) διατήρηση των ειδών **Caretta caretta*, **Chelonia mydas*, *Rousettus aegyptiacus*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus euryale*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis blythii*, **Monachus monachus*, *Tursiops truncatus*, **Euplagia quadripunctaria*, *Phlomis cypria*, *Tulipa cypria*, **Centaurea akamantis* σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης·

(στ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του είδους *Rhinolophus hipposideros*·

(ζ) διατήρηση των ενδικοιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και η διαβίωσή της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος I των περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμων του 2003 έως 2020· 25(I) του 2012 104(I) του 2018.

(η) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων, όπως προκύπτουν και από τους περί Δασών Νόμους του 2012 και 2018, εντός της ΕΖΔ που είναι δυνατό να έχουν σημαντικές

αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών.

(θ) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

Στο παρόν σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι τα προαναφερόμενα «μέτρα προτεραιότητας» που προσδιορίζονται στο διάταγμα 339/2021 για την ΕΖΔ της Χερσονήσου Ακάμα και τα οποία αντιστοιχούν σε γενικούς στόχους διατήρησης, δεν πληρούν τις προδιαγραφές που έχει καθορίσει η ΕΕ στο σχετικό σημείωμά της.²⁰ Βάσει του σημειώματος αυτού «Οι στόχοι διατήρησης των τόπων Natura 2000 πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο σαφείς και ακριβείς και να επιτρέπουν την εφαρμογή επιχειρησιακών μέτρων διατήρησης στην πράξη. Πρέπει να προσδιοριστούν με συγκεκριμένους όρους και, στο μέτρο του δυνατού, να είναι ποσοτικοποιήσιμοι σε αριθμό και/ή σε μέγεθος. Με άλλα λόγια, ο καθορισμός των στόχων διατήρησης σε επίπεδο τόπου δεν πρέπει να είναι διφορούμενος, αόριστος στη διατύπωσή του, μη επαληθεύσιμος ή να συνεπάγεται ασαφείς ευθύνες όσον αφορά την αντίστοιχη θέσπιση ειδικών μέτρων διατήρησης.» Οι προαναφερόμενοι γενικοί στόχοι που έχουν καθοριστεί στο εν λόγω διάταγμα είναι ανεπαρκείς, μιας και παραμένουν γενικόλογοι και δεν είναι ποσοτικοποιημένοι. Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος, τα Διατάγματα Μέτρων Προτεραιότητας δεν αποσκοπούν στην θεσμοθέτηση ειδικών και ποσοτικοποιημένων στόχων ανά ΕΖΔ, αλλά θέτουν το πλαίσιο (τις προτεραιότητες) για το επόμενο στάδιο της εθνικής διαδικασίας έκδοσης Διαταγμάτων Προστασίας και Διαχείρισης, δυνάμει του άρθρου 15 του Ν.153(Ι)/2003, κατά το οποίο τίθεται ο στόχος και το αντίστοιχο μέτρο το οποίο πρέπει να εφαρμοστεί ώστε να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος.

Επιπλέον, να σημειωθούν τα παρακάτω σε σχέση με τους γενικούς στόχους που έχουν προσδιοριστεί στο διάταγμα:

- 1) Δεν γίνεται αναφορά στους οικοτόπους 1110, 2190 οι οποίοι συμπεριλαμβάνονται στο ΤΕΔ της περιοχής Ακάμα. Αυτή η παράλειψη θεωρείται σημαντική, ιδίως για τον 2190, για τον οποίο η ΣΜΠΕ αναφέρει ότι η Χερσονήσος Ακάμα είναι η μοναδική περιοχή Natura 2000 στην Κύπρο που απαντά.
- 2) Δεν γίνεται αναφορά στα είδη *Crepis pusilla*, *Ophrys kotschygi** τα οποία συμπεριλαμβάνονται στο ΤΕΔ της περιοχής Ακάμα. Αν και το *Ophrys kotschygi** δεν έχει σημαντική παρουσία στην περιοχή και έχει ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης σε εθνικό επίπεδο, το γεγονός ότι είναι είδος προτεραιότητας συνεπάγεται ότι θα έχριζε στόχων διατήρησης. Οι γενικοί στόχοι (ζ), (η), και (θ) είναι πανομοιότυποι για τις πέντε ΕΖΔ που συμπεριλαμβάνονται στο ίδιο διάταγμα 339/2021 (με μόνη εξαίρεση το στόχο (ζ) ο οποίος δεν αναφέρεται για τη θαλάσσια ΕΖΔ Ωκεανός).
- 3) Οι γενικοί στόχοι που έχουν τεθεί δεν λαμβάνουν σε πολλές περιπτώσεις υπόψη τη κατάσταση διατήρησης του προστατευτέου αντικειμένου. Παραδείγματος χάριν, για τους περισσότερους τύπους οικοτόπων που απαντούν στην ΕΖΔ έχει προσδιοριστεί ο στόχος «διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων.» Αυτός ο στόχος είναι ένας βásiμος γενικός στόχος για τύπους οικοτόπων που έχουν ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης στην Κύπρο – FV – όπως οι

²⁰ Σημείωμα της Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό στόχων διατήρησης για τους τόπους Natura 2000: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_EL.pdf

1120, 1170, 2250*, 2260, 3170, 5210, 62B0*, 8310, 8330, 9540, 9560. "Όμως, αυτός ο στόχος είναι άτοπος για τύπους οικοτόπων με μη ικανοποιητικό καθεστώς διατήρησης σε εθνικό επίπεδο, όπως οι 1210-U1, 1240-U1, 2110-U2, 2230-U2, 2240-U2, 5330-U1, 5420-U1, 6220*-U1, 8210-U1, 9290-U1, 92C0-U2, 92D0-U2, και 9320-U2²¹. (U1=Μη ικανοποιητικό-ανεπαρκές, U2= Μη ικανοποιητικό-κακό), ακόμα και αν αυτοί οι οικοτόποι και είδη έχουν καλή κατάσταση διατήρησης στην περιοχή. Για τύπους οικοτόπων με μη ικανοποιητικό καθεστώς διατήρησης οι γενικοί στόχοι θα πρέπει να αναφέρονται σε αποκατάσταση, βελτίωση, αναδημιουργία, κοκ., αλλά σίγουρα όχι σε «διατήρηση».

Το αντίστοιχο ισχύει και για τα είδη του Παραρτήματος II της Οδηγίας: ο γενικός στόχος «διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση» είναι θεμιτός για είδη με ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης στην Κύπρο – FV – όπως τα *C. caretta*, *M. schreibersi*, *T. truncatus*, *E. quadripunctaria*, *P. cypria*, και *C. akamantis*. "Όμως για τα είδη με μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης που απαντούν στην περιοχή, όπως *C. mydas-U1*, *R. aegyptiacus-U2*, *R. blasii-U1*, *R. ferrumequinum-U1*, *M. monachus-U1*, *T. cypria-U1* ή με άγνωστο καθεστώς διατήρησης, όπως *R. euryale-XX* και *M. blythii-XX*, ο στόχος διατήρησης που έχει προσδιοριστεί στο διάταγμα είναι άτοπος.

Να σημειωθεί ότι ο Μεθοδολογικός Οδηγός της ΕΕ για το Άρθρο 6.3 και 6.4 της Οδηγίας των Οικοτόπων αναφέρει το εξής (βλ. πλαίσιο στην ενότητα 3.2.2) : "Οι στόχοι διατήρησης σε επίπεδο τόπου θα πρέπει να καθορίζουν την επιθυμητή κατάσταση διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων που απαντώνται στον τόπο, ώστε να μεγιστοποιείται η συμβολή τους στην επίτευξη ΙΚΔ [ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης] στο κατάλληλο επίπεδο." Αντίστοιχα, το Σημείωμα της ΕΕ για τους στόχους διατήρησης αναφέρει ότι: " Ωστόσο, ο γενικός στόχος της επίτευξης ΙΚΔ για όλα τα είδη και τους τύπους οικοτόπων που παρατίθενται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας για τους οικοτόπους πρέπει να μεταφραστεί σε στόχους διατήρησης σε επίπεδο ενός συγκεκριμένου τόπου που καθορίζουν την προϋπόθεση προς επίτευξη από τα είδη και τους τύπους οικοτόπων εντός των αντίστοιχων τόπων, ώστε να μεγιστοποιηθεί η συμβολή των τόπων στην επίτευξη ΙΚΔ, σε εθνικό, βιογεωγραφικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο. Ως εκ τούτου, ο προσδιορισμός της συμβολής, την οποία μπορεί να έχει ένας συγκεκριμένος τόπος στο να επιτύχουν τα κράτη μέλη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης για τους οικοτόπους και τα είδη που υπάρχουν στο συγκεκριμένο τόπο, παρέχει τη βάση για τον καθορισμό των στόχων διατήρησης σε επίπεδο ενός συγκεκριμένου τόπου."

Συνεπώς, το γεγονός ότι ένας οικοτόπος ή είδος είναι σε καλή κατάσταση διατήρησης στη συγκεκριμένη περιοχή δεν συνεπάγεται ότι δεν πρέπει ενδεχομένως να βελτιωθεί περαιτέρω η κατάσταση διατήρησης του εφόσον σε εθνικό επίπεδο δεν είναι σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, και ιδιαίτερα όταν η συγκεκριμένη περιοχή έχει ιδιαίτερη σημασία για τον οικοτόπο ή το είδος.

Για την ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος έχει εκδοθεί το διάταγμα 292/2015 που καθορίζει τα «μέτρα προτεραιότητας». Αυτά είναι ως εξής:

α) Διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων 6220* και 93A0.

²¹ Στοιχεία βάσει της εθνικής έκθεσης του άρθρου 17 της Οδηγίας των Οικοτόπων για την περίοδο 2013-2018. <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/conservation-status-and-trends>

β) Διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων: 5330, 5420, 6420, 8210, 9290, 92C0, 9320.

γ) Διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων πόρων της ΕΖΔ, οι οποίοι αποτελούν βασικό στοιχείο για τη διατήρηση των ποτάμιων και παραποτάμιων οικοσυστημάτων.

δ) Διατήρηση των φυσικών φαραγγιών και γεωμορφωμάτων που παρατηρούνται στην ΕΖΔ, τα οποία αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη και διατήρηση οικοτόπων και ειδών.

ε) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης των ειδών *Rhinolophus hipposideros* και *Rousettus aegyptiacus* καθώς και διατήρηση ή/αποκατάσταση των βιοτόπων τους και ιδιαίτερα των πηγών τροφοληψίας τους ή/και των καταφυγίων ή/και των χώρων αναπαραγωγής τους, περιλαμβανομένων και των συστημάτων προσδιορισμού των ορίων των αγρών (φυτοφράκτες, ξεροληθιές) και των παραδοσιακών αγρο-συστημάτων εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247).

στ) Διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης του είδους *Callimorpha (Euplagia) quadripunctaria* και διατήρηση ή/και αποκατάσταση του βιοτόπου του και των χώρων αναπαραγωγής του και ιδιαίτερα των ασβεστολιθικών βράχων και της βλάστησης τους, οι οποίοι συμβάλλουν στη διατήρηση βιώσιμου τοπικού πληθυσμού του είδους εντός της ΕΖΔ, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ICOSTACY (LIFE09 NAT/CY/000247).

ζ) διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης του είδους **Scilla morrisii*.

η) περιορισμός ή/και απαγόρευση ενεργειών, ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων εντός της ΕΖΔ που δύναται να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών, και

θ) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης/συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

Οι ως άνω στόχοι για την ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος παρουσιάζουν παρόμοια προβλήματα με αυτά των στόχων της ΕΖΔ Χερσονήσου Ακάμα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο. Δηλαδή δεν πληρούν τις προδιαγραφές που έχει καθορίσει η ΕΕ στο σχετικό σημείωμά της, βάσει του οποίου οι στόχοι διατήρησης πρέπει να είναι σαφείς, ακριβείς, επαληθεύσιμοι, και στο μέτρο του δυνατού ποσοτικοποιήσιμοι. Επιπλέον:

1. Δεν γίνεται αναφορά στον οικοτόπο 92D0 ο οποίος συμπεριλαμβάνεται στο ΤΕΔ της ΕΖΔ και έχει σημαντική παρουσία στην περιοχή (B).
2. Το *Rhinolophus hipposideros* για το οποίο τίθεται στόχος, δεν συμπεριλαμβάνεται στο ΤΕΔ της ΕΖΔ.
3. Οι γενικοί στόχοι που έχουν τεθεί δεν λαμβάνουν σε πολλές περιπτώσεις υπόψη τη κατάσταση διατήρησης του προστατευτέου αντικειμένου: για ενδιαιτήματα με μη ικανοποιητικό καθεστώς διατήρησης σε εθνικό επίπεδο, όπως παραδείγματος χάριν τα *6220-U1, 5330-U1, και 9320-U2, το διάταγμα ορίζει «διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης» για τον οικοτόπο *6220-U1 και «διατήρηση της κατάστασης διατήρησης» για τους 5330-U1 και 9320-U2 (τα παραδείγματα αυτά δεν είναι εξαντλητικά). Αντίστοιχο πρόβλημα παρατηρείται και με είδη, παραδείγματος χάριν το *Rousettus aegyptiacus* – U2, για το οποίο το διάταγμα ορίζει «διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης». Η «βελτίωση» είναι θεμιτός σκοπός για είδη με μη

ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, η «διατήρηση» όμως είναι άτοπος σκοπός για είδη με μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Όπως προαναφέρθηκε, το γεγονός ότι ένας οικότοπος ή ένα είδος είναι σε καλή κατάσταση διατήρησης στη συγκεκριμένη περιοχή δεν συνεπάγεται ότι δεν πρέπει ενδεχομένως να βελτιωθεί περαιτέρω η κατάσταση διατήρησης του εφόσον σε εθνικό επίπεδο δεν είναι σε καλή κατάσταση διατήρησης, και ιδιαιτέρως όταν η συγκεκριμένη περιοχή έχει ιδιαίτερη σημασία για τον οικότοπο ή το είδος.

Το θέμα του καθορισμού ειδικών στόχων διατήρησης για τις ΕΖΔ αποτελεί και αντικείμενο της πρόσφατης αιτιολογημένης γνώμης της ΕΕ INFR (2021) 2064 / C (2022) 1641 της 06/04/2022, η οποία αφορά το σύνολο των περιοχών Natura 2000 της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η ΕΕ κρίνει ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν καθόρισε **ειδικούς ανά τόπο λεπτομερείς στόχους διατήρησης** για κανένα τόπο κοινοτικής σημασίας, κατά τρόπο γενικό και συστηματικό. Η υποχρέωση καθορισμού ειδικών στόχων διατήρησης για κάθε ΕΖΔ απορρέει από την ερμηνεία του άρθρου 4 παράγραφος 4 της Οδηγίας των Οικοτόπων (Υπόθεση C-849/19, Επιτροπή κατά Ελλάδα, σκέψεις 46-52²²).

Να σημειωθεί ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έχει θεσπίσει ακόμα στόχους διατήρησης για την ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα ή για τη ΖΕΠ Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής, παρότι αυτό επιβάλλεται από τις πρόνοιες της Οδηγίας των Πουλιών με σκοπό την επίτευξη των απαιτήσεων όπως ορίζονται στα άρθρα 2, 4.1, 4.2 και 4.4 της Οδηγίας, και παρότι η θέσπιση στόχων μέσω διατάγματος προβλέπεται από το νόμο περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων του 2003 (άρθρο 7 βάσει του οποίου τα άρθρα 15 και 16 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων από 2003 έως 2016 εφαρμόζονται και στις ΖΕΠ).

Σύμφωνα με προφορικές πληροφορίες (επικοινωνία με το Τμήμα Περιβάλλοντος και την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας της 7/7/2022, διατάγματα για τον προσδιορισμό στόχων για τις ΖΕΠ είναι υπό ετοιμασία, και αναμένεται να τεθούν σε δημόσια διαβούλευση το φθινόπωρο του 2022. Σύμφωνα με την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, το προσχέδιο διατάγματος για τη ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα έχει σταλεί από την Υπηρεσία στην Περιβαλλοντική Αρχή από τον Οκτώβριο του 2021 και αναμένεται να τεθεί ενώπιον της Επιστημονικής Επιτροπής (βάσει του Νόμου 153 (I)/2003) μέχρι το τέλος του 2022.

Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που αφορούν τους στόχους διατήρησης είναι ως εξής:

Για τις δύο ΕΖΔ υπάρχουν σχετικά διατάγματα που αφορούν γενικούς στόχους διατήρησης τους («μέτρα προτεραιότητας»). ΔΕΝ υφίστανται όμως ούτε για τις ΕΖΔ ούτε για τις δύο ΖΕΠ της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα νομικά κατοχυρωμένοι ειδικοί στόχοι διατήρησης. Ο καθορισμός ειδικών στόχων διατήρησης επιβάλλεται όχι μόνο για τις ΕΖΔ αλλά και για τις ΖΕΠ, βάσει της νομολογίας και των ερμηνειών της ΕΕ. Δεδομένης της απουσίας νομικά κατοχυρωμένων ειδικών στόχων διατήρησης των τεσσάρων περιοχών Natura 2000 της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα, δεν μπορούμε να αποφανθούμε αν η αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ μπορεί να κριθεί ως ολοκληρωμένη και πλήρως έγκυρη. Το συμπέρασμα αυτό απορρέει από τις πρόνοιες του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων, το οποίο δίνει ιδιαίτερο βάρος στο θέμα της δέουσας εκτίμησης των επιπτώσεων ενός έργου ή ενός σχεδίου βάσει των στόχων διατήρησης: «Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής

²² Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020 στην υπόθεση C-849/19, Επιτροπή κατά Ελλάδα, EU:C:2020:1047.

του.» Η έλλειψη ειδικών στόχων διατήρησης επηρεάζει την ποιότητα της διαδικασίας αξιολόγησης του ΤΣΑ. Να σημειωθεί ότι η τοποθέτηση της ΕΕ στο σχετικό μεθοδολογικό έγγραφό της για τα άρθρα 6.3 και 6.4 της Οδηγίας των Οικοτόπων που αναφέρει ότι «*Ελλείψει στόχων διατήρησης, η δέουσα εκτίμηση θα πρέπει να λαμβάνει ως ελάχιστη παραδοχή ότι ο στόχος έγκειται στη διασφάλιση της μη υποβάθμισης τύπων οικοτόπων ή των οικοτόπων ειδών με σημαντική παρουσία στον τόπο σε επίπεδο κατώτερο του υφιστάμενου (κατά τον χρόνο της εκτίμησης) και της μη διατάραξης των ειδών, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2*» συνοδεύεται από την υποσημείωση 28 σύμφωνα με την οποία "Τα κράτη μέλη έχουν στη διάθεση τους χρονικό περιθώριο έξι ετών, από την ημερομηνία καταγραφής του τόπου στον κατάλογο της ΕΕ, για να θεσπίσουν ειδικούς για τον τόπο στόχους διατήρησης και να ορίσουν τον ΤΚΣ ως ΕΖΔ. Για τις ΖΕΠ, κατάλληλοι για τον συγκεκριμένο τόπο στόχοι διατήρησης πρέπει να τίθενται σε εφαρμογή από την ημερομηνία ταξινόμησής τους." Συνεπώς, η ελάχιστη παραδοχή περί μη υποβάθμισης μπορεί να ισχύει μόνο κατά το χρονικό περιθώριο των 6 ετών, το οποίο έχει λήξει για την Κύπρο (εξ 'ου και η διαδικασία παράβασης που έχει ανοίξει η ΕΕ).

Τα «μέτρα προτεραιότητας» για την ΕΖΔ του Ακάμα και την ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος που καθορίζονται μέσω των Διαταγμάτων 339/2021 και 292/2015 αντίστοιχα, αποτελούν γενικούς στόχους διατήρησης, και όχι ειδικούς στόχους διατήρησης, και συνεπώς δεν πληρούν τις κατευθύνσεις που έχει ορίσει η ΕΕ στο σχετικό σημείωμά της για τον καθορισμό στόχων διατήρησης για τους τόπους Natura 2000.

Τα «μέτρα προτεραιότητας» που έχουν καθοριστεί στο διάταγμα που αφορά την ΕΖΔ της Χερσονήσου Ακάμα ΔΕΝ καλύπτουν όλους τους τύπους οικοτόπων και τα είδη με σημαντική παρουσία στην περιοχή, ενώ το διάταγμα που αφορά την ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος δεν καλύπτει όλους τους τύπους οικοτόπων του ΤΕΔ (καλύπτει όμως όλα τα είδη του ΤΕΔ, καθώς και ένα το οποίο δεν είναι στο ΤΕΔ). Να σημειωθεί ότι τα ΤΕΔ που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για την παρούσα ανάλυση, είναι τα επισήμως αναρτημένα ΤΕΔ στην ιστοσελίδα της ΕΕ <https://natura2000.eea.europa.eu/>

Τα «μέτρα προτεραιότητας» που έχουν καθοριστεί στα σχετικά διατάγματα των δύο ΕΖΔ, σε πολλές περιπτώσεις ΔΕΝ λαμβάνουν υπόψη την κατάσταση διατήρησης του προστατευτέου αντικειμένου, και προτείνουν στόχους που δε συνάδουν με την κατάσταση διατήρησης σε εθνικό επίπεδο (π.χ., δεν μπορεί να προτείνεται «διατήρηση» της κατάστασης στην περιοχή όταν το εθνικό καθεστώς διατήρησης δεν είναι ικανοποιητικό). Σημειώνεται το εξής: το γεγονός ότι ένας οικότοπος ή είδος είναι σε καλή κατάσταση διατήρησης στη συγκεκριμένη περιοχή δεν συνεπάγεται ότι δεν πρέπει ενδεχομένως να βελτιωθεί περαιτέρω η κατάσταση διατήρησης του εφόσον σε εθνικό επίπεδο δεν είναι σε καλή κατάσταση διατήρησης, ιδιαίτερα όταν η συγκεκριμένη περιοχή έχει ιδιαίτερη σημασία για τον οικότοπο ή το είδος.

Τα μέτρα διατήρησης στην περιοχή του Ακάμα

Όπως προαναφέρθηκε, υφίστανται διαχειριστικά σχέδια για κάθε μία από τις τέσσερις περιοχές Natura 2000 της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα, τα οποία προτείνουν μέτρα διατήρησης για προστατευτέα αντικείμενα των ΕΖΔ και ΖΕΠ αντίστοιχα. Τα διαχειριστικά σχέδια των ΕΖΔ έχουν 5ετή διάρκεια ενώ τα διαχειριστικά σχέδια των ΖΕΠ έχουν ορίζοντα εφαρμογής τουλάχιστον μέχρι 5 χρόνια, με μέγιστο μέχρι τα 10 χρόνια. Όσον αφορά τις ΕΖΔ, δεδομένου ότι τα διαχειριστικά σχέδια της ΕΖΔ Χερσονήσου Ακάμα και της

ΕΖΔ Κοίλη -Μαυροκόλυμπος ολοκληρώθηκαν το 2016 και το 2009 αντίστοιχα, θα έπρεπε να έχει γίνει η αναθεώρησή τους.

Το διαχειριστικό σχέδιο της ΕΖΔ της Χερσονήσου Ακάμα (ενότητα 6.2) προτείνει μια σειρά μέτρων προστασίας για τους προστατευόμενους οικοτόπους και τα προστατευόμενα είδη χλωρίδας και πανίδας. Η περιγραφή κάποιων μέτρων είναι αρκετά εξειδικευμένη και λεπτομερής, κάποιων άλλων όμως είναι πολύ συνοπτική. Επίσης, να σημειωθεί ότι τέσσερα από τα πέντε μέτρα για τους οικοτόπους αφορούν αμμοθινικά οικοσυστήματα, ενώ το πέμπτο δεν στοχεύει συγκεκριμένους οικοτόπους. Δεν προβλέπονται μέτρα προστασίας για τους υπόλοιπους τύπους οικοτόπων (πχ. 1210-U1, 1240-U1, 5330-U1, 5420-U1, 6220*-U1, 8210-U1, 9290-U1, 92C0-U2, 92D0-U2, και 9320-U2). Όσον αφορά τα προτεινόμενα μέτρα για τα είδη πανίδας, τα μέτρα που προτείνονται αφορούν κυρίως σε παρακολούθηση και μελέτες, και όχι σε μέτρα διαχείρισης/προστασίας.

Στο διαχειριστικό σχέδιο της ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα (ενότητα 9.2) προτείνονται πέντε μέτρα διατήρησης και προστασίας για κάποια είδη χαρακτηρισμού (*Sylvia melanothorax*, *Oenanthe cyprica*, *Caprimulgus europaeus*, *Lanius nubicus*, *Falco peregrinus*, *Aquila fasciata*, *Phalacrocorax aristotelis* και *Buteo rufinus*, *Ardeola ralloides*, *Plegadis falcinellus*, *Egretta garzetta*, *Coracias garrulus*, *Gyps fulvus*). Τα σχετικά μέτρα περιγράφονται συνοπτικά (μια περαιτέρω εξειδίκευση θα ήταν θεμιτή). Επιπλέον το σχέδιο προτείνει μέτρα ρύθμισης των χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων, μέτρα ανάδειξης της περιοχής και μέτρα παρακολούθησης των ειδών και των οικοτόπων τους. Να σημειωθεί ότι δεν προτείνονται εξειδικευμένα μέτρα προστασίας για τα είδη χαρακτηρισμού *Merops apiaster*, *Grus virgo* και τα μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni* και *Falco vespertinus*, τα οποία όμως καλύπτονται από τα οριζόντια μέτρα που προτείνονται στο διαχειριστικό

Αντίστοιχα μέτρα προτείνονται και στα σχετικά διαχειριστικά σχέδια της ΖΕΠ Α. Παρασκευή-Α. Αικατερίνη και της ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος.

Το άρθρο 6.1 της Οδηγίας των οικοτόπων αναφέρει ρητά την υποχρέωση των κρατών μελών για τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων διατήρησης που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των προστατευτέων αντικειμένων στις ΕΖΔ. Αν και το άρθρο αυτό δεν αφορά τις ΖΕΠ, οι πρόνοιες των άρθρων 4.1 και 4.2 της Οδηγίας των Πτηνών εισάγουν για τη διαχείριση των ΖΕΠ αντίστοιχη προσέγγιση με αυτή του άρθρου 6.1, και απαιτούν από τα κράτη μέλη τον καθορισμό μέτρων διαχείρισης για τα είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας των Πτηνών καθώς και για αποδημητικά είδη. Αυτή η ερμηνεία αναφέρεται στο προαναφερθέν σημείωμα της ΕΕ (ενότητα 1) για τα μέτρα διατήρησης²³.

Δεν υφίστανται ακόμα για τον Ακάμα διατάγματα που να καθορίζουν μέτρα προστασίας για τα προστατευτέα αντικείμενα των δύο ΕΖΔ και των δύο ΖΕΠ της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα. Τα εν λόγω διατάγματα προβλέπονται για τις ΕΖΔ βάσει του Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2010 – άρθρο 15 (α1) και για τις ΖΕΠ βάσει του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων του 2003 (άρθρο 7).

²³

<https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/comNote%20conservation%20measures.pdf>

Επίσης δεν έχουν θεσπιστεί ακόμα τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή της υποβάθμισης των ενδιαιτημάτων και της όχλησης των ειδών με σημαντική παρουσία στις τέσσερις προστατευόμενες περιοχές της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα. Με βάση τις διατάξεις της Κυπριακής Δημοκρατίας τα εν λόγω μέτρα πρέπει να περιλαμβάνονται για τις ΕΖΔ σε Υπουργικό Διάταγμα βάσει του Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2010 – άρθρο 15 (α1) και για τις ΖΕΠ σε Διάταγμα βάσει του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων του 2003 (άρθρο 7).

Δεδομένης της συνεχιζόμενης έλλειψης νομικής κατοχύρωσης διαχειριστικών μέτρων για τις δύο ΕΖΔ, αλλά και τις δύο ΖΕΠ της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι δεν τηρούνται οι πρόνοιες του άρθρου 6.1 της οδηγίας οικοτόπων.

Σύμφωνα με προφορικές πληροφορίες (επικοινωνία με το Τμήμα Περιβάλλοντος και την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας στις 7/7/2022, διατάγματα για τον προσδιορισμό μέτρων διατήρησής για τις δύο ΕΖΔ και τις δύο ΖΕΠ είναι υπό ετοιμασία, και αναμένεται να τεθούν σε δημόσια διαβούλευση το φθινόπωρο του 2022. Όπως προαναφέρθηκε, το προσχέδιο διατάγματος για τη ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα έχει σταλεί από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας στην Περιβαλλοντική Αρχή από τον Οκτώβριο του 2021 και αναμένεται να τεθεί ενώπιον της Επιστημονικής Επιτροπής (βάσει του Νόμου 153 (Ι)/2003) μέχρι το τέλος του 2022. Να σημειωθεί ότι στην Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης του Σχεδίου Αειφορικής Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα, είχε τεθεί ο εξής όρος: «Μέχρι τον Φεβρουάριο Οκτώβριο [sic] 2022 να υποβληθεί από το Τμήμα Περιβάλλοντος στην Επε Προσχέδιο Διατάγματος με βάση το άρθρο (15) του Νόμου 153(Ι)/2003 για την περιοχή ΤΚΣ «Χερσονήσος Ακάμα» έτσι ώστε να ξεκινήσει η διαδικασία ολοκλήρωσής όχι αργότερα από Φεβρουάριο 2022.»

Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που αφορούν τα μέτρα διατήρησης είναι ως εξής:

ΔΕΝ υφίστανται για τις δύο ΕΖΔ και τις δύο ΖΕΠ της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα νομικά κατοχυρωμένα μέτρα διατήρησης. Ο καθορισμός μέτρων διατήρησης επιβάλλεται όχι μόνο για τις ΕΖΔ αλλά και για τις ΖΕΠ, βάσει της νομολογίας και των ερμηνειών της ΕΕ.

Γ. ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ

Το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα (ΤΣΑ), το οποίο ρυθμίζει χρήσεις γης και επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή και μέτρα προστασίας, είναι υπό εκπόνηση. Υπεύθυνοι για το ΤΣΑ είναι ο Υπουργός Εσωτερικών και το Πολεοδομικό Συμβούλιο και εκτελεστικό όργανο η Πολεοδομική Αρχή (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως του Υπουργείου Εσωτερικών). Η εκπόνηση του ΤΣΑ βασίζεται σε απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για τη Διαχείριση του Ακάμα με αριθμό 80.041 και ημερομηνία 11/01/2016, σύμφωνα με την οποία πρέπει να επανεξεταστεί το υφιστάμενο πολεοδομικό καθεστώς της περιοχής, μέσα από την ετοιμασία Τοπικού Σχεδίου. Επί του παρόντος, το πολεοδομικό καθεστώς στην περιοχή του Ακάμα ορίζεται από το ισχύον Σχέδιο Ανάπτυξης της Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο (Δήλωση Πολιτικής Επαρχίας Πάφου – Χωροταξική Περιοχή IV (2010).

Όλη η περιβαλλοντική πληροφόρηση για το Τοπικό Σχέδιο είναι αναρτημένη στην πλατφόρμα του Τμήματος Περιβάλλοντος (<https://eia.moa.gov.cy/public/sea>).

Αρχικό Τοπικό Σχέδιο

Οι παρακάτω πληροφορίες σχετικά με τους στόχους και το περιεχόμενο το ΤΣΑ προέρχονται από τη σχετική ΣΜΠΕ, μιας και το πρωτογενές κείμενο του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα δεν έχει δημοσιευτεί από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και δεν είναι διαθέσιμο στο ευρύ κοινό αλλά ούτε και σε ενδιαφερόμενους φορείς (π.χ. ΜΚΟ) ή σε αρμόδιες αρχές (π.χ., Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας). **Να σημειωθεί ότι η έλλειψη δημόσιας πρόσβασης στο αρχικό (και τροποποιημένο ΤΣΑ) είναι αντίθετη των προνοιών της Σύμβασης του Aarhus σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα²⁴, η οποία έχει μεταφερθεί και στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την Οδηγία 2003/4/ΕΚ. Προς υπενθύμιση, το άρθρο 5.2 της σύμβασης αναφέρει ότι «κάθε μέρος εξασφαλίζει ότι, στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας, οι δημόσιες αρχές διαθέτουν περιβαλλοντικές πληροφορίες στο κοινό κατά διαφανή τρόπο και ότι οι περιβαλλοντικές πληροφορίες είναι πράγματι ευπρόσιτες.»** Η έλλειψη αυτή είναι επίσης αντίθετη και με πρόνοιες της Οδηγίας για τις ΣΜΠΕ 2001/42/ΕΚ, η οποία ορίζει στο άρθρο 6 περί διαβουλεύσεων ότι «το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με το άρθρο 5 τίθενται στη διάθεση των αρχών, που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, και του κοινού.»

Οι βασικοί στόχοι του ΤΣΑ είναι ως εξής (πηγή: ΣΜΠΕ):

(α) Η διασφάλιση αποδοτικότερης οργάνωσης των βασικών χωρικών λειτουργιών και η ορθολογική κατανομή των χρήσεων γης, με τρόπο που να διασφαλίζεται η βέλτιστη οικονομική και λειτουργική οργάνωση των οικισμών και η προαγωγή οργανωμένης και ενοποιημένης ανάπτυξης, μέσω της εφαρμογής δέσμης προνοιών και της υιοθέτησης κινήτρων για ενθάρρυνση της στις καθορισμένες Περιοχές Ανάπτυξης.

(β) Η εξοικονόμηση των φυσικών πόρων και η διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής του Σχεδίου προς όφελος του σημερινού και του μελλοντικού πληθυσμού, σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

(γ) Η σταδιακή αναβάθμιση των ανέσεων, της ποιότητας ζωής και του επιπέδου εξυπηρέτησης του συνόλου του πληθυσμού και των επισκεπτών, και η υιοθέτηση μέτρων που θα συμβάλουν σε σταδιακή αλλά ουσιαστική επίλυση των λειτουργικών ή άλλων προβλημάτων που αντιμετωπίζονται σε επιμέρους περιοχές.

(δ) Η διασφάλιση ισόρροπης ποικιλίας συμβατών χρήσεων, όπου αυτό είναι επιθυμητό, και ο διαχωρισμός μη συμβατών χρήσεων, όσο είναι δυνατόν, καθώς επίσης και η επίλυση των προβλημάτων που προκαλούνται από συγκρουόμενες χρήσεις.

(ε) Η διαφύλαξη και ανάδειξη στοιχείων και περιοχών ειδικού, ιστορικού, πολιτιστικού και αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος και η υιοθέτηση προγράμματος προστασίας, διατήρησης, ανάπλασης και αναζωογόνησης των παραδοσιακών πυρήνων, έτσι ώστε οι περιοχές αυτές να αναβαθμιστούν σε ελκυστικές περιοχές κατοικίας, εργασίας και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

(στ) Η βιώσιμη διαχείριση και ανάδειξη του εξαιρετού τοπίου και του, μοναδικής αξίας, φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να συνεχίσουν να τα απολαμβάνουν και οι επόμενες γενεές.

²⁴ <https://unece.org/DAM/env/pp/EU%20texts/conventioningreek.pdf>

Το ΤΣΑ περιλαμβάνει τα διοικητικά όρια οκτώ κοινοτήτων της Επαρχίας Πάφου: Κάθηκας, Πάνω Αρόδες, Κάτω Αρόδες, Ίννια, Δρούσεια, Φάσλι, Ανδρολίκου και Νέο Χωριό. Η περιοχή του ΤΣΑ περιλαμβάνει τα Κρατικά Δάση Ακάμα, Χάλαβρον, Πετράτης – Ανδρολίκου και Λαόνα, ενώ μεγάλο της μέρος (περίπου 50%), εμπίπτει στο δίκτυο Natura 2000, συμπεριλαμβανομένης και της περιοχής που καλύπτει το κρατικό δάσος. Οι μόνιμοι κάτοικοι στην ευρύτερη περιοχή του Ακάμα ανερχόταν το 2011 σε περίπου 2.000 άτομα, το μεγαλύτερο ποσοστό των οποίων απασχολείται πλέον στον τριτογενή τομέα, συγκεκριμένα υπηρεσίες, κυρίως με έμφαση στον τουρισμό (ΣΜΠΕ, 2021).

Εκτός από τις δύο περιοχές Natura 2000 του Ακάμα, οι οποίες βρίσκονται εξ ολοκλήρου εντός της περιοχής του ΤΣΑ, το ΤΣΑ καλύπτει επίσης εν μέρει και τις περιοχές ΕΖΔ CY400008 Κοίλη-Μαυροκόλυμπος και ΖΕΠ CY4000016 Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής.

Το αρχικό ΤΣΑ, το οποίο απαρτίζεται από το Κείμενο Πολιτικής και τους συνοδευτικούς χάρτες, ολοκληρώθηκε το 2020. Μία πολύ καλή περίληψη του ΤΣΑ υπάρχει στο κεφάλαιο 1.5 της ΣΜΠΕ, και δε θεωρούμε αναγκαίο να επαναληφθεί εδώ.

Βάσει της ΣΜΠΕ, οι κύριες τροποποιήσεις που προτείνει το ΤΣΑ στην περιοχή σε σχέση με την υφιστάμενη Δήλωση Πολιτικής για την Ύπαιθρο είναι οι εξής:

- 1. Περιοχή Υπαίθρου (εκτός ορίου ανάπτυξης):** προτείνεται νέα πολεοδομική οργάνωση της περιοχής εκτός του ορίου ανάπτυξης (δηλαδή εκτός οικιστικών και τουριστικών ζωνών). Στον πίνακα 4.2-8 της ΣΜΠΕ (σελ. 100) καταγράφονται οι χρήσεις και δραστηριότητες που επιτρέπονται στις περιοχές υπαίθρου.

(α) Περιοχή «Τοπίο Ακάμα», Ζώνη Προστασίας (Δα1-ΤΑ) : Περιλαμβάνει το Εθνικό Δασικό Πάρκο Ακάμα και γειτνιάζοντα ιδιωτικά τεμάχια γης που περιβάλλονται από αυτό. Το ΕΔΠ είναι και θα παραμείνει αυστηρή Ζώνη Προστασίας. Οι δυνατότητες ανάπτυξης περιορίζονται σε έργα του δημοσίου και υποδομών.

(β) Ενδιάμεση Περιοχή Υπαίθρου, Αγροτική Ζώνη (Γα2) Εμπίπτει ως επί το πλείστον στο δίκτυο Natura 2000, εφάπτεται του ΕΔΠ Ακάμα και περιλαμβάνει μόνο ιδιωτικές εκτάσεις. Επί του παρόντος εμπίπτει σε Ζώνη Προστασίας, με ειδικούς όρους δόμησης για τα ιδιωτικά τεμάχια γης με πρόσθετο συντελεστή δόμησης. Η νέα πολεοδομική Ζώνη (Γα2) ενσωματώνει τις δυνατότητες ανάπτυξης που ήδη παρέχονται στις ιδιωτικές εκτάσεις, υπό αυστηρές προϋποθέσεις που θα διασφαλίζουν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Σε αυτή τη ζώνη θα είναι δυνατή η χωροθέτηση χρήσεων όπως το «επισκέψιμο αγρόκτημα», οι οικοτουριστικές δραστηριότητες, οινοποιεία-τυροκομεία, κέντρα περιβαλλοντικής ενημέρωσης, κλπ.

(γ) Υπόλοιπη Ύπαιθρος, Αγροτική Ζώνη (Γα4): Καλύπτει την υπόλοιπη ύπαιθρο, όπου οι δυνατότητες χωροθέτησης άλλων χρήσεων, πέραν της γεωργίας, είναι πιο ελεύθερες από τις δυο προηγούμενες κατηγορίες υπαίθρου, αλλά και πάλι υφίστανται προϋποθέσεις, ανάλογα με τη χρήση.

- 2. Επεκτάσεις Πολεοδομικών Ζωνών Ανάπτυξης:** Προτείνεται επέκταση του ορίου υφιστάμενων Οικιστικών και Τουριστικών Ζωνών στις Κοινότητες Νέου Χωριού, Δρούσειας, Κάτω Αρόδων, Πάνω Αρόδων και Κάθηκα. Προτείνεται επίσης επέκταση της Βιοτεχνικής Ζώνης στη Δρούσεια, της Κτηνοτροφικής Ζώνης στο Νέο Χωριό και την Ίννια.
- 3. Καθορισμός Νέων Ζωνών Ανάπτυξης:** Χωροθετούνται νέες τουριστικές ζώνες στην Ίννια, νέα λατομική ζώνη στην Ανδρολίκου, και κτηνοτροφική περιοχή ως αντιστάθμισμα προς τους επηρεαζόμενους κτηνοτρόφους της περιοχής Ανδρολίκου.

- 4. Αναβάθμιση Συντελεστών Δόμησης:** Αναβαθμίζονται οι συντελεστές δόμησης σε όλους τους πυρήνες των Κοινοτήτων.
- 5. Καθορισμός Περιοχών Εξειδικευμένων Αναπτύξεων:** Καθορίζονται τρεις Περιοχές Εξειδικευμένων Αναπτύξεων, στα διοικητικά όρια της Δρούσειας, της Ίννιας και μεταξύ Κάθικα-Πάνω Αρόδων, σε αγροτικές ζώνες Γα4. Οι αναπτύξεις αυτές είναι μεγάλες σε όγκο και αφορούν εκπαιδευτικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιατρικά κέντρα, κέντρα πολλαπλού αθλητικού/ψυχαγωγικού χαρακτήρα, θεματικά πάρκα και κέντρα έρευνας.
- 6. Καθορισμός Ιεραρχημένου Οδικού Δικτύου από τις Κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα:** Καθορίζονται 6 ξεχωριστοί δρόμοι, σχεδόν ένας από κάθε Κοινότητα, οι οποίοι θα καταλήγουν σε αντίστοιχο αριθμό εισόδων στο ΕΔΠ Ακάμα.
- 7. Ειδικές Πρόνοιες Πολιτικής:** Πέραν των θεματικών προνοιών (εμπόριο, εκπαίδευση, αναψυχή-ψυχαγωγία, αθλητισμό, υγεία, κλπ.), το ΤΣΑ περιλαμβάνει δυο νέες χωροθετικές πολιτικές:

(α) Επισκέψιμο Αγρόκτημα: στόχος είναι να προωθηθεί μια εναλλακτική μορφή αγροτικής ανάπτυξης, σε περιοχές εκτός ορίου ανάπτυξης, που μπορεί να συνδυάζει τη γεωργική/ κτηνοτροφική παραγωγή με υπηρεσίες ενημέρωσης, επιμόρφωσης, ψυχαγωγίας, εμπορίου, οικοτεχνίας και διαμονής. Η χωροθέτηση επισκέψιμου αγροκτήματος είναι δυνατή, υπό προϋποθέσεις, εκτός Ορίου Ανάπτυξης σε περιοχές της υπαίθρου.

(β) Οικοτουριστικές Δραστηριότητες.

- 8. Μεμονωμένη Κατοικία:** Δίδεται υπό προϋποθέσεις η δυνατότητα τέτοιων αναπτύξεων σε ακτίνα 500 μέτρων εκτός ορίων ανάπτυξης προς ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών των κατοίκων της περιοχής. Στο χάρτη 4.2-1 της ΣΜΠΕ (σελ. 96) εμφανίζονται οι περιοχές δυνητικής εφαρμογής της πολιτικής της μεμονωμένης κατοικίας.
- 9. Διαχείριση Ιδιωτικών Ιδιοκτησιών που περιβάλλονται από το Κρατικό Δάσος Ακάμα:** Παραμένει το δικαίωμα ανταλλαγής ιδιωτικής γης με κρατική/δασική γη για κάθε ενδιαφερόμενο ιδιοκτήτη γης. Επίσης, δίδεται η δυνατότητα μεταφοράς συντελεστή δόμησης.

Σύμφωνα με εθνικές ΜΚΟ, οι τροποποιήσεις που προτείνονται στο ΤΣΑ αλλάζουν ριζικά τις πρόνοιες της υφιστάμενης Δήλωσης Πολιτικής της Υπαιθρου και αποδυναμώνουν σημαντικά τις προστατευόμενες περιοχές του Ακάμα. Οι απόψεις αυτές έχουν παρουσιαστεί ενδελεχώς στα πλαίσια της Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση και την Επιτροπή Αξιολόγησης Επιπτώσεων από Σχέδια /Προγράμματα. Παραθέτουμε εδώ ένα κείμενο που παρουσιάζει συνοπτικά τις ανησυχίες που έχουν εκφραστεί και επιστημονικά υποστηριχθεί σχετικά με τις προτεινόμενες αλλαγές²⁵:

«Οι πρόνοιες που περιλαμβάνονται στο υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο Ακάμα αναιρούν πλήρως το υφιστάμενο πολεοδομικό καθεστώς προστασίας που διέπει την Χερσόνησο Ακάμα, με βάση την ισχύουσα Δήλωση Πολιτικής για την Υπαιθρο, καθώς καταργείται το Πολεοδομικό Καθεστώς Ακτής και Περιοχής Προστασίας της Φύσης (ΠΦ), Προστατευόμενων Τοπίων (ΠΤ) και Περιοχής Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής

²⁵ Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου, Επιστολή προς Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος, 16/09/2021.

σε ολόκληρη την περιοχή μελέτης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ισχύουσας Δήλωσης Πολιτικής για την Ύπαιθρο:

- Μία εκτεταμένη έκταση της παραλίας και της ενδοχώρας, η οποία περιλαμβάνει την περιοχή της Χερσονήσου Ακάμα, από τα Λουτρά της Αφροδίτης, το Ακρωτήριο Αρναούτη και τον Κόλπο της Λάρας μέχρι τα Φαράγγια των Κουφών, του Άβακα και του Άσπρου Ποταμού, είναι χαρακτηρισμένη ως Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης (ΠΦ), καθώς διαθέτει: (α) ιδιαίτερα ευαίσθητα οικοσυστήματα, με βιότοπους που περιέχουν ποικιλόμορφα ή/και σπάνια ή/και απειλούμενα με εξαφάνιση είδη της αυτοφυούς χλωρίδας ή/και της άγριας πανίδας, και (β) εξαιρετικά γεωμορφώματα, τα οποία έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, πολιτιστική ή/και αισθητική αξία ή/και μνημειακό χαρακτήρα και αποτελούν μέρος της ταυτότητας και της φυσιογνωμίας της περιοχής.
- Ολόκληρη η υπόλοιπη έκταση της Χερσονήσου Ακάμα (με εξαίρεση τα καθορισμένα Όρια Ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων, τα οποία περιλαμβάνουν τις Πολεοδομικές Ζώνες Οικιστικής, Παραθεριστικής, Τουριστικής, Λατομικής, Βιοτεχνικής και Κτηνοτροφικής Χρήσης), είναι χαρακτηρισμένη ως Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής, καθώς σε αυτήν διατηρείται μεγάλος αριθμός και ποικιλία αξιόλογων οικολογικών, γεωμορφολογικών ή/και αισθητικών στοιχείων.
- Τόσο στην Ακτή και Περιοχή Προστασίας της Φύσης (ΠΦ), όσο και στην Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής, απαντώνται αρκετά και σημαντικά Προστατευόμενα Τοπία (ΠΤ), δηλαδή περιοχές μεγάλης αισθητικής, οικολογικής, πολιτιστικής ή/και άλλης αξίας και σημασίας, οι οποίες περιλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις γύρω από βουνοκορφές, γκρεμούς, φαράγγια και γεωμορφώματα, καθώς και ποικιλόμορφα πολιτιστικά τοπία (όπως αμπελώνες, ελαιώνες, χαρουπώνες, δόμες, στιάθκια, δεξαμενές, βρύσες, γεφύρια και νερόμυλους), τα οποία συντηρούν ένα μεγάλο μέρος της άγριας ζωής του τόπου.

Ωστόσο, το Πολεοδομικό Συμβούλιο επαναξιολόγησε το υφιστάμενο πολεοδομικό καθεστώς της Χερσονήσου Ακάμα και αποφάσισε τη νέα πολεοδομική οργάνωση στην λεγόμενη Περιοχή Ύπαιθρου (εκτός Ορίου Ανάπτυξης), ως ακολούθως: (α) Περιοχή Τοπίο Ακάμα – Ζώνη Προστασίας (Δα1-ΤΑ), (β) Ενδιάμεση Περιοχή Ύπαιθρου – Αγροτική Ζώνη (Γα2), και (γ) Υπόλοιπη Ύπαιθρος – Αγροτική Ζώνη (Γα4). Επιπρόσθετα, η προτεινόμενη μετατροπή των Πολεοδομικών Ζωνών Προστασίας σε Πολεοδομικές Ζώνες Ύπαιθρου (από Δα2 σε Γα2, από Δα3 σε Γα2*, Γα4, Δα31, Τ3δ5 ή/και Περιοχή Χωροθέτησης Εξειδικευμένων Αναπτύξεων), σε συνδυασμό με την μετατροπή μεγάλου μέρους των Πολεοδομικών Ζωνών Κτηνοτροφικής Χρήσης σε Πολεοδομικές Ζώνες Ύπαιθρου (από Δα32 σε Γα4), καταλαμβάνουν σημαντικό ποσοστό εντός ή/και πλησίον των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Η ριζική τροποποίηση και ουσιώδης κατάργηση του πολεοδομικού καθεστώτος προστασίας στο μεγαλύτερο τμήμα της Χερσονήσου Ακάμα αναμένεται να επιφέρει σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στην ακεραιότητα και τη συνοχή των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Ως αποτέλεσμα της προτεινόμενης μετατροπής Πολεοδομικών Ζωνών Προστασίας σε Πολεοδομικές Ζώνες Ύπαιθρου, όπου προωθούνται αρκετές ασύμβατες αναπτύξεις και επιβλαβείς δραστηριότητες, οι μόνες Πολεοδομικές Ζώνες Προστασίας που παραμένουν στη Χερσονήσο Ακάμα είναι κατά πολύ περιορισμένες και αφορούν:

- Την προτεινόμενη Πολεοδομική Ζώνη Προστασίας – Τοπίο Ακάμα (Δα1-ΤΑ), η οποία καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και περιλαμβάνει την κρατική δασική γη και τα περίκλειστα σε αυτήν ιδιωτικά τεμάχια.

- Την προτεινόμενη Πολεοδομική Ζώνη Προστασίας (Δα1), η οποία καλύπτει ποτάμια, αργάκια και υδατορέματα.
- Την προτεινόμενη Πολεοδομική Ζώνη Προστασίας (Δα3), η οποία περιλαμβάνει αποκλειστικά τους Βράχους της Ίννιας και κανένα άλλο από τα ήδη καθορισμένα Προστατευόμενα Τοπία (ΠΤ).

Επιπρόσθετα, ακόμη και σε προτεινόμενες Πολεοδομικές Ζώνες Προστασίας (Δα1-ΤΑ και Δα3) επιτρέπονται ασύμβατα έργα και επιβλαβείς δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα «οικοτουριστικές δραστηριότητες χωρίς υποδομές» (π.χ. βόλτες με γαϊδουράκια και ιππασία), οργανωμένοι χώροι στάθμευσης, γεωργικές αποθήκες και θερμοκήπια. Οι συγκεκριμένες πρόνοιες δύναται να επιφέρουν σοβαρές, αρνητικές, μακροπρόθεσμες και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Ειδικότερα, ακόμη και στην περίπτωση των «οικοτουριστικών δραστηριοτήτων» επιτρέπονται δραστηριότητες, οι οποίες θεωρητικά περιλαμβάνουν τις πιο «ήπιες αναπτύξεις χωρίς υποδομές» (π.χ. βόλτες με γαϊδουράκια και ιππασία). Ως αποτέλεσμα, δημιουργούνται προϋποθέσεις για σοβαρές επεμβάσεις, οι οποίες συνδέονται με επιτρεπόμενες δραστηριότητες και δυνητικά σημαντικές επιπτώσεις (π.χ. εκχέρσωση ιδιωτικών τεμαχίων, με αποτέλεσμα την απώλεια ή/και υποβάθμιση σημαντικών και προστατευόμενων οικοτόπων ή/και σπάνιων και απειλούμενων ειδών χλωρίδας, εκχώρηση «ήπιων» αναπτυξιακών δικαιωμάτων και ανέγερση λυόμενων υποστατικών με ευτελή υλικά, κυρίως χώρων ενσταυλισμού για άλογα και γαϊδούρια, γεωργικών αποθηκών, θερμοκηπίων ή/και υπαίθριων χώρων στάθμευσης, με αποτέλεσμα την κατάληψη γης, τη διατάραξη ενδιαίτηματος, καθώς και την όχληση ή/και τον εκτοπισμό σπάνιων και απειλούμενων ειδών πανίδας και πτηνοπανίδας).»

Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως υπέβαλε στις 26/02/2021 στην Περιβαλλοντική Αρχή τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (αρχική ΣΜΠΕ – 02/2021) του υπό εκπόνηση ΤΣΑ, η οποία συμπεριλαμβάνει και τη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ), όπως απαιτείται από το άρθρο 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων 92/43/ΕΚ. Κατά την αξιολόγηση της αρχικής ΣΜΠΕ του Τοπικού Σχεδίου έγινε διαβούλευση και υποβλήθηκαν γραπτές απόψεις από Τμήματα (Τμήμα Δασών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Υπηρεσία Μεταλλείων, Τμήμα Αρχαιοτήτων), τοπικές αρχές (ΚΣ Ίννιας, ΚΣ Νέου Χωριού), φορείς (Κυπριακή Ομοσπονδία Κυνηγιού, Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Γης Ακάμα) και ΜΚΟ (Πτηνολογικός, Terra Cyprus, Φίλοι του Ακάμα, Φίλοι της Γης Κύπρου, Οικολογική Κίνηση Κύπρου), καθώς και από την Επιτροπή Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα.

Η ΜΕΟΑ εξετάστηκε από την Ad-Hoc επιτροπή στις 20/07/2021 και στις 10/09/2021, ενώ η ΣΜΠΕ εξετάστηκε από την Επιτροπή Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον στις 10/09/2021. Εν συνεχεία, η Περιβαλλοντική Αρχή εξέδωσε στις 07/10/2021 την Γνωμάτευση της με βάση το Άρθρο 17(6) του Περί Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια/Προγράμματα Νόμου 102(Ι)/2005, η οποία συμπεριλαμβάνει σε Παραρτήματα α) τους Όρους της Περιβαλλοντικής Αρχής επί του ΤΣΑ, και β) την Έκθεση ΕΟΑ. Η Γνωμάτευση καταλήγει ότι «Η θέση της Περιβαλλοντικής Αρχής είναι ότι παρόλο που το υπό εξέταση Τοπικό Σχέδιο στοχεύει να βελτιώσει την προβληματική κατάσταση που επικρατεί σε σχέση με την ανάπτυξη εκτός ορίου ανάπτυξης βάσει της ισχύουσας Δήλωσης Πολιτικής, διαφαίνεται ότι χρήζει σημαντικής βελτίωσης, συνεπώς εισηγείται την αναθεώρηση προνοιών του.» Η Γνωμάτευση συμπεριλαμβάνει επίσης τις λεπτομερείς απόψεις των μελών της Ad-Hoc Επιτροπής (Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου - ΟΠΟΚ, Terra Cyprus, Πτηνολογικός Σύνδεσμος, Οικολογική Παρέμβαση φίλοι του Ακάμα).

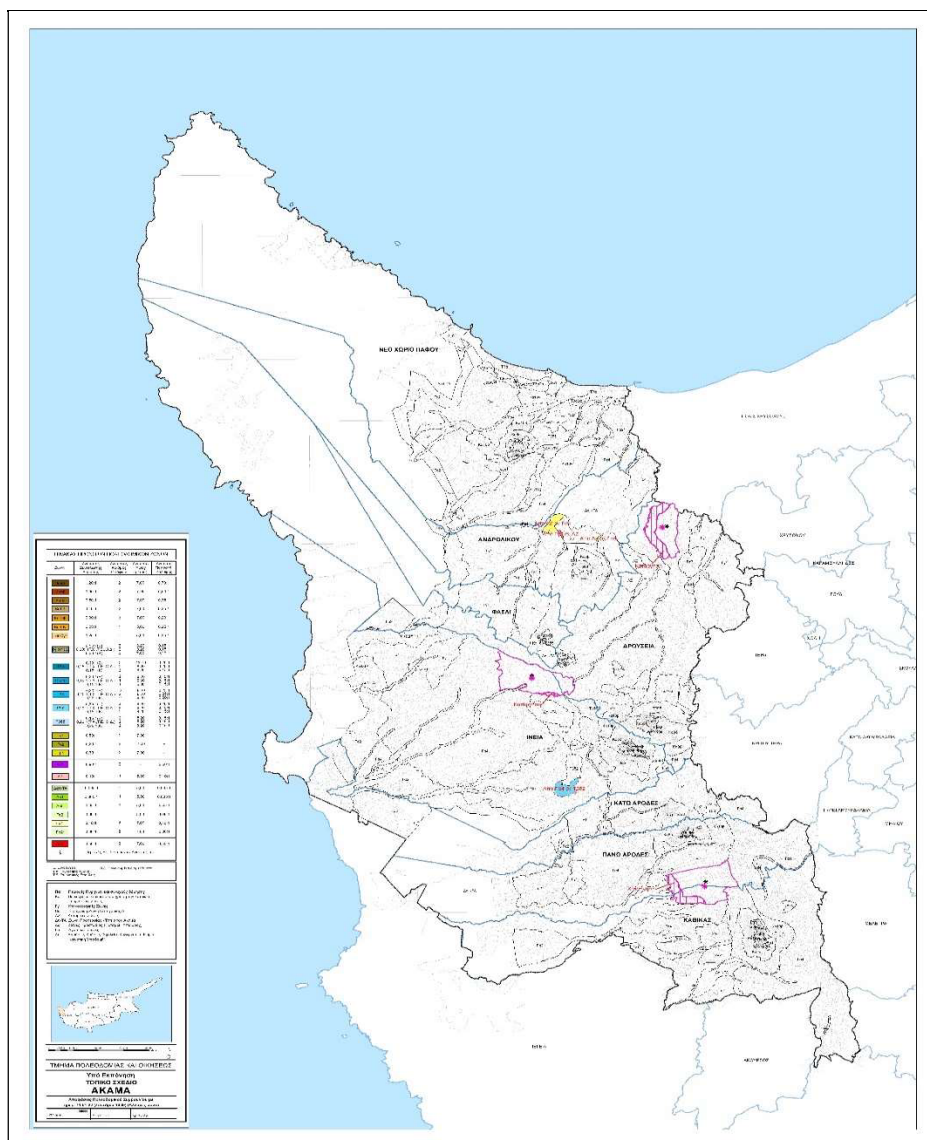
Αναθεωρημένο Τοπικό Σχέδιο

Η Γνωμάτευση της 07/10/2021 της Περιβαλλοντικής Αρχής (βλέπε σχετική ενότητα παρακάτω) προωθήθηκε στο Πολεοδομικό Συμβούλιο το οποίο τροποποίησε σχετικά το ΤΣΑ το Φεβρουάριο του 2022. Αντίστοιχα τροποποιήθηκαν/συμπληρώθηκαν και η ΣΜΠΕ και η ΜΕΟΑ (επικαιροποιημένη ΣΜΠΕ-ΜΕΟΑ 02/2022 - βλέπε σχετική ενότητα παρακάτω) οι οποίες κατατέθηκαν στην Περιβαλλοντική Αρχή για έκδοση νέας αναθεωρημένης Γνωμάτευσης. Η Ad hoc Επιτροπή συνεδρίασε στις 04/04/2022 και στις 19/05/2022 και υπήρξαν λεπτομερείς τοποθετήσεις των διαφόρων μελών της Επιτροπής (βλέπε ενότητα «Αναθεωρημένη Γνωμάτευση Αρμόδιων Αρχών»). Η ΣΜΠΕ εξετάστηκε σε συνεδρίες της Επιτροπής στις 19/05/2022 και 22/07/2022 και η τελική Γνωμάτευση εκδόθηκε στις 25/08/2022.

Οι τροποποιήσεις του ΤΣΑ βάσει των όρων της αρχικής γνωμάτευσης της ΠΑ παρουσιάζονται ευκρινώς στον πίνακα της ενότητας 3.1 (σελ. 16-29) της αναθεωρημένης ΣΜΠΕ/ΜΕΟΑ (ανΣΜΠΕ – ανΜΕΟΑ)²⁶. Ο παρακάτω χάρτης παρουσιάζει τις βασικές τροποποιήσεις στη ζωνοποίηση του ΤΣΑ.

Χάρτης 1: Αλλαγές ζωνοποίησης στο αναθεωρημένο ΤΣΑ (πηγή: αναθεωρημένη ΜΕΟΑ)

²⁶ Όπως προαναφέρθηκε, οι πληροφορίες όσον αφορά το περιεχόμενο του ΤΣΑ βασίζονται στην ΣΜΠΕ, μιας και τα κείμενα του ΤΣΑ (αρχικό και αναθεωρημένο) δεν είναι διαθέσιμα. Οι πληροφορίες για το αναθεωρημένο ΤΣΑ προέρχονται από την αναθεωρημένη ΣΜΠΕ/ΜΕΟΑ του 2/2022.

Βλέπουμε λοιπόν στο χάρτη ότι οι βασικές αλλαγές ζωνοποίησης αφορούν τα εξής:

- Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου: μετατόπιση του βορειοδυτικού συνόρου της ζώνης, και μίας λωρίδας ανατολικά και μετατροπή των εν λόγω περιοχών από ΛΖ σε Γα4. Η τροποποίηση απομακρύνει το όριο της ΛΖ από το Φαράγγι του Πετράτη, παραμένει όμως το μεγαλύτερο μέρος της νέας ΛΖ και συνεχίζει να εφάπτεται της ΖΕΔ/ΖΕΠ στη βόρειο- ανατολική πλευρά της ΛΖ.
- Μείωση της έκτασης και των τριών περιοχών Εξειδικευμένων Αναπτύξεων: Οι μειώσεις της σχετικής ζώνης βόρεια από τα Δρούσεια καθώς και της περιοχής βόρεια του Κάθικα είναι αρκετά σημαντικές και απομακρύνουν τις περιοχές από τα όρια της ΖΕΠ/ΕΖΔ. Η μείωση της περιοχής βόρεια από την Ίννια είναι σχετικά μικρή - μέρος της εν λόγω ζώνης συνεχίζει να εφάπτεται της προστατευόμενης περιοχής Δα3. Εκτός από την αλλαγή ζωνοποίησης προστέθηκαν και όροι που περιορίζουν τις επιτρεπόμενες αναπτύξεις, έτσι ώστε να προάγουν τον αγροτικό χαρακτήρα και το φυσικό περιβάλλον και τοπίο της περιοχής (π.χ. σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οικολογικών/ περιβαλλοντικών σπουδών, κέντρα έρευνας και ανάπτυξης, εξειδικευμένα ιατρικά κέντρα, κέντρα αποκατάστασης κλπ.).

- Τουριστική ζώνη Ίννιας: αυξάνεται περαιτέρω η έκταση της νέας αυτής ζώνης (Τ3δ2), το οποίο είναι σε αντίθεση με τους όρους της ΠΑ η οποία προτείνει να επαναξιολογηθεί η χωροθέτηση της ζώνης αυτής ώστε να μη δημιουργηθεί δεύτερος πυρήνας ανάπτυξης στην περιοχή. Προστέθηκε όμως όρος ότι η εν λόγω ζώνη δε θεωρείται ως ζώνη Ορίου Ανάπτυξης, για σκοπούς εφαρμογή οποιασδήποτε πολιτικής εκτός ορίου ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης και της μεμονωμένης κατοικίας.

Εκτός από αυτές τις τρεις βασικές αλλαγές στη χωροθέτηση ζωνών το αναθεωρημένο ΤΣΑ προτείνει επίσης επιμέρους τροποποιήσεις όρων που αφορούν πολεοδομικές ζώνες και πολιτικές. Οι σχετικές πληροφορίες δεν επαναλαμβάνονται εδώ μιας και παρουσιάζονται όπως προαναφέρθηκε στον σχετικό πίνακα της ενότητας 3.1 της ανΣΜΠΕ. Μια πολύ καλή συνοπτική παρουσίαση των τροποποιήσεων που προτείνονται στο ΤΣΑ, καθώς και των εισηγήσεων της ΠΑ που υιοθετήθηκαν ή όχι, παρουσιάζεται και στην επιστολή της ΟΠΟΚ (30/05/2022, ενότητα 4).

Να σημειώσουμε ότι κάποιες σημαντικές προτάσεις της ΠΑ που αφορούν επαναπροσδιορισμό της χωροθέτησης κάποιων ζωνών ή τροποποιήσεις όρων σε πολιτικές δεν ενσωματώθηκαν στο αναθεωρημένο ΤΣΑ (βλέπε παρακάτω ενότητα Δέουσας Εκτίμησης). Πιο συγκεκριμένα:

- Τουριστική Ζώνη Ίννιας: όπως προαναφέρθηκε, παραμένει η ζώνη και μάλιστα με προέκταση.
 - Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο Ειδικού Καθεστώτος: περιορίζονται όλα τα δικαιώματα ανάπτυξης, όπως είχε ζητηθεί από την ΠΑ, αλλά παραμένει η δυνατότητα για ανοικτές αθλητικές εγκαταστάσεις εντός της ζώνης Γα2.
 - Μεμονωμένη κατοικία: παραμένει η χωροθέτηση στα 500μ. από τα όρια περιοχών αναπτύξεων. Προσθέτονται όμως αυστηρές προϋποθέσεις.
 - Κτηνοτροφική Ζώνη Γγ1 Νέο Χωριό (εντός ΕΖΔ/ΖΕΠ): παραμένει η χωροθέτηση της ζώνης, ενώ η ΠΑ είχε ζητήσει κατάργηση της προτεινόμενης επέκτασης ή αναζήτηση πολεοδομικών εργαλείων για μετακίνηση των παράνομων κτηνοτροφικών υποστατικών.
- 1. Οι όροι της Δέουσας Εκτίμησης (Εκθεση ΕΟΑ) είναι δεσμευτικοί για την αδειοδοτούσα αρχή.** Σύμφωνα με το άρθρο 6.3 της Οδηγίας των οικοτόπων, *«Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφραστεί πρώτα η δημόσια γνώμη.»* Ο μεθοδολογικός οδηγός της ΕΕ για το άρθρο 6.3²⁷ (σελ. 60) αναφέρει συγκεκριμένα ότι *«τα μέτρα μετριασμού είναι μέτρα που έχουν ως στόχο την ελαχιστοποίηση, ή ακόμη και την εξάλειψη, των αρνητικών επιπτώσεων που είναι πιθανό να προκύψουν από την υλοποίηση σχεδίου ή έργου, ώστε να μην παραβλαφτεί η ακεραιότητα του τόπου. Τα μέτρα αυτά εξετάζονται στο πλαίσιο του άρθρου 6 παράγραφος 3 και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των προδιαγραφών του σχεδίου ή του έργου ή προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας για το σχέδιο ή έργο.»* Η δεσμευτικότητα των όρων μεταφέρεται στην εθνική νομοθεσία μέσω του άρθρου 16, εδάφιο 4 του Νόμου 153(Ι)/2003 σύμφωνα με το οποίο: *« Με την επιφύλαξη των διατάξεων των εδαφίων (5) και (6), έργο που υπόκειται σε πολεοδομική άδεια, δημόσιο έργο, ή σχέδιο που καθορίζει το πλαίσιο έγκρισής τους εγκρίνεται ή υιοθετείται από την πολεοδομική αρχή ή την κρατική υπηρεσία, αρχή τοπικής αυτοδιοίκησης ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ανάλογα με την περίπτωση, μόνο εφόσον η γνωμάτευση της περιβαλλοντικής αρχής βεβαιώνει ότι το εν λόγω*

²⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/methodological-guidance_2021-10/EL.pdf

έργο, δημόσιο έργο ή σχέδιο δεν παραβιάζει την ακεραιότητα της περιοχής ή προκαλεί αλλοίωση του χαρακτήρα της.» Η μη υιοθέτηση όλων των όρων στο αναθεωρημένο ΤΣΑ δημιουργεί δύο ουσιαστικότερα θέματα :Το τροποποιημένο ΤΣΑ δεν αντιμετωπίζει πρόνοιες για τις οποίες η αρχική αξιολόγηση είχε καταδείξει σημαντικές αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις για σημαντικό αριθμό προστατευτέων αντικειμένων. Αυτό το θέμα υπογραμμίζεται και από το Τμήμα Περιβάλλοντος, το οποίο αναφέρει στην επιστολή του με διευκρινιστικά στοιχεία (11/05/2022 – σημείο 11) τα εξής: « Οι Πίνακες 10.6-5 και 10.6-7²⁸ που περιλαμβάνονται στο Κεφάλαιο 10. Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων στις Περιοχές του Δικτύου Natura 2000, σε σχέση με το Αναθεωρημένο ΤΣΧ Ακάμα, δεν διαφοροποιούνται ουσιωδώς, καθώς οι αλλαγές που έχουν επέλθει στις πρόνοιες που βρέθηκαν να δύνανται να προκαλέσουν επίπτωση στα είδη, στους οικοτόπους και γενικά στους στόχους διατήρησης των συναφών περιοχών του Δικτύου Natura 2000, δεν μπορούν να αλλάξουν τα αποτελέσματα της αρχικής αξιολόγησης που έχει διενεργηθεί.»

2. Η αδειοδοτούσα αρχή (Πολοδομικό Συμβούλιο και Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως) δεν σεβάστηκε τις πρόνοιες της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, βάσει των οποίων οι όροι της Περιβαλλοντικής Αρχής που απορρέουν από τη Δέουσα εκτίμηση είναι δεσμευτικοί.

Να σημειωθεί επίσης ότι η αρχική ΜΕΟΑ είχε προτείνει τον επαναπροσδιορισμό της χωροθέτησης και άλλων ζωνών - π.χ. Κα10β (Οικιστική Ζώνη Δρούσειας), Κα10β (Οικιστική Ζώνη Κάθηκας), Κα10γ* (Οικιστική Ζώνη Νέου Χωριού), Τ3δ5 (Τουριστική ζώνη Κάθηκας), Τ3δ5 (Τουριστική ζώνη Π. Αρόδες) - όμως πολλές από αυτές τις προτάσεις δεν ενταχθήκανε στους Όρους της Γνωμάτευσης της ΠΑ. Επίσης, τα μέλη της Ad-hoc επιτροπής είχαν προτείνει και αυτά περαιτέρω τροποποιήσεις χωροθετήσεων, πολλές από τις οποίες δεν συμπεριλήφθηκαν στους Όρους της Γνωμάτευσης. Οι σημαντικότερες κοινές προτάσεις αφορούν τη σημαντική αναδιοργάνωση της χωροθέτησης ή και την κατάργηση των παρακάτω:

- Νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου
- Νέα Τουριστική Ζώνης Ίννιας
- Πολιτικής της Μεμονωμένης Κατοικίας
- Πολιτική του Επισκέψιμου Αγροκτήματος
- Ζώνες Γα2, Γγ1 που εμπίπτουν στην ΕΖΔ/ΖΕΠ
- Ζώνες Εξειδικευμένων Αναπτύξεων
- Κτηνοτροφική Ζώνη Γγ1 Νέο Χωριό (εντός ΕΖΔ/ΖΕΠ)

Εν κατακλείδι, πολλές σημαντικές εισηγήσεις τόσο της αρχικής ΜΕΟΑ, όσο και της αρχικής Γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής δεν εντάχθηκαν στο τροποποιημένο ΤΣΑ του 2/2022. Συνεπώς, δε διαφαίνεται ότι το τροποποιημένο ΤΣΑ μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αναθεώρηση των βασικών συμπερασμάτων της αρχικής αξιολόγησης, η οποία έχει καταδείξει σημαντικές αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις για σημαντικό αριθμό προστατευτέων αντικειμένων. Η θέση αυτή επιβεβαιώνεται και από το Τμήμα Περιβάλλοντος, το οποίο αναφέρει στην επιστολή του με διευκρινιστικά στοιχεία (11/05/2022 – σημείο 11) τα εξής: « Οι Πίνακες 10.6-5 και 10.6-7²⁹ που

²⁸ 10.6-5: Πίνακας αξιολόγησης της αμεσότητας των επιπτώσεων στην προστατευόμενη περιοχή ανά Ζώνη, 10.6-7: Πίνακας ελέγχου επιπτώσεων στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ των υπό μελέτη ζωνών.

²⁹ 10.6-5: Πίνακας αξιολόγησης της αμεσότητας των επιπτώσεων στην προστατευόμενη περιοχή ανά Ζώνη, 10.6-7: Πίνακας ελέγχου επιπτώσεων στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ των υπό μελέτη ζωνών.

περιλαμβάνονται στο Κεφάλαιο 10. Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων στις Περιοχές του Δικτύου Natura 2000, σε σχέση με το Αναθεωρημένο ΤΣΧ Ακάμα, δεν διαφοροποιούνται ουσιαστικά, καθώς οι αλλαγές που έχουν επέλθει στις πρόνοιες που βρέθηκαν να δύνανται να προκαλέσουν επίπτωση στα είδη, στους οικοτόπους και γενικά στους στόχους διατήρησης των συναφών περιοχών του Δικτύου Natura 2000, δεν μπορούν να αλλάξουν τα αποτελέσματα της αρχικής αξιολόγησης που έχει διενεργηθεί. Αλλαγές που έχουν γίνει και φαίνονται στο Παράρτημα 6 της παρούσας επιστολής, αφορούν διορθώσεις στην αρχική αξιολόγηση. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η αρχική αξιολόγηση των νέων ορίων και προνοιών της προτεινόμενης νέας Λατομικής Ζώνης στην Ανδρολικού, όπου ουσιαστικά τα νέα μέτρα που προτείνονται (μείωση ορίων, παρακολούθηση δονήσεων και καταγραφών πληθυσμών), δύνανται να είναι ικανοποιητικά, κάτι όμως που δεν μπορεί να λεχθεί με βεβαιότητα».

Δεδομένου ότι οι όροι της Περιβαλλοντικής Αρχής είναι δεσμευτικοί για τις αδειοδοτούσες αρχές βάσει εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, τίθεται επίσης το βασικό νομικό ερώτημα, πως το Πολεοδομικό Συμβούλιο τροποποίησε το αρχικό ΤΣΑ χωρίς να ενσωματώσει όλους τους όρους που είχε προσδιορίσει η Περιβαλλοντική Αρχή στην Έκθεση Ειδικής Οικολογικής αξιολόγησης του Οκτωβρίου 2021.

Δ. ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων, κάθε σχέδιο, το οποίο δεν είναι άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση μιας περιοχής Natura 2000, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, πρέπει να υποβληθεί σε δέουσα εκτίμηση (ΔΕ) η οποία να λαμβάνει υπόψη τους στόχους διατήρησής που έχουν καθοριστεί για την περιοχή.

Για να εξεταστεί στην παρούσα ανάλυση κατά πόσο η αξιολόγηση του ΤΣΑ πληροί τις υποχρεώσεις βάσει του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων αναλύονται τα παρακάτω θέματα τα οποία απορρέουν από τη μεθοδολογική καθοδήγηση της ΕΕ σχετικά με το άρθρο 6.3³⁰.

- Είναι η συλλογή πληροφοριών ενδεδειγμένη, δηλαδή καλύπτει επαρκώς όλους τους οικοτόπους και τα είδη χαρακτηρισμού των δύο περιοχών Natura 2000 του Ακάμα;
- Γίνεται προσδιορισμός και αξιολόγηση των επιπτώσεων του σχεδίου λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης του τόπου;
- Εξετάζονται λεπτομερώς οι δυνητικές επιπτώσεις του ΤΣΑ μεμονωμένα ή από κοινού με άλλα υφιστάμενα ή μελλοντικά έργα και σχέδια;
- Διαπιστώνεται αν το ΤΣΑ μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων;
- Εξετάζονται επαρκώς τα μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων;
- Λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με το κοινό;

Σύμφωνα με τη μεθοδολογική καθοδήγηση της ΕΕ, «Η εκτίμηση που διενεργείται βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους πρέπει να περιλαμβάνει πλήρεις, ακριβείς και οριστικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα, λαμβανομένων υπόψη των πλέον προωθημένων επιστημονικών γνώσεων

³⁰ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/methodological-guidance_2021-10/EL.pdf

επί του θέματος. Πρέπει να είναι σε θέση να εξαλείψει όλες τις εύλογες επιστημονικές αμφιβολίες ως προς τις επιπτώσεις του προτεινόμενου σχεδίου ή έργου στον σχετικό προστατευόμενο τόπο. Τα συμπεράσματα της δέουσας εκτίμησης πρέπει να σχετίζονται σαφώς με την ακεραιότητα του τόπου και τους στόχους διατήρησής του. Εάν στην εκτίμηση συνάγεται το συμπέρασμα ότι θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα του τόπου, θα πρέπει να διευκρινίζεται για ποιες πτυχές, μετά την εφαρμογή μέτρων μετριασμού, ενδέχεται να υπάρξουν υπολειπόμενες αρνητικές επιπτώσεις.»

Αρχική ΜΕΟΑ

Το αρχικό ΤΣΑ υποβλήθηκε, όπως προβλέπεται από το Άρθρο 16 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 μέχρι 2015, σε μελέτη Δέουσας Εκτίμησης (ΔΕ) η οποία συμπεριλαμβάνεται στη ΣΜΠΕ που υλοποιήθηκε για τη Πολεοδομική Αρχή (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως) από εξωτερικό σύμβουλο (IACO Ltd) τον 2/2021. Η ΜΕΟΑ αποτελεί το κεφάλαιο 10 της ΣΜΠΕ.

Στην παρούσα ανάλυση, στόχος δεν είναι να επαναληφθούν όλες οι αναλύσεις, πληροφορίες και επιχειρήματα που παρουσιάζονται στη ΜΕΟΑ, αλλά να υπογραμμιστούν κάποια βασικά στοιχεία, έτσι ώστε να καταδειχθεί αν η ΜΕΟΑ πληροί τους όρους μιας ΔΕ, βάσει των προνοιών του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων.

Μετά από μια σύντομη εισαγωγή που αφορά στο θεσμικό πλαίσιο της ΔΕ και στη διαδικασία εκπόνησης ΔΕ (ενότητες 10.1 και 10.2), η ΜΕΟΑ αναφέρεται εν συντομία στο θέμα των στόχων διατήρησης των προστατευτέων αντικειμένων των δύο περιοχών Natura 2000 του Ακάμα (ενότητα 10.3). Η ΜΕΟΑ συνεχίζει με κάποιες γενικές σύντομες ενότητες (Υπό εξέταση σχέδιο – 10.4, Στάδια αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων – ενότητες 10.5, 10.6). Εν συνεχεία η ΜΕΟΑ φτάνει στο κυρίως μέρος της ανάλυσης και παρουσιάζει τις διάφορες ζώνες του ΤΣΑ και τα σημαντικά βιοτικά τους στοιχεία (ενότητα 10.6.1), αναλύει τους τύπους οικοτόπων και τα είδη που επηρεάζονται ανά ζώνη ή ανάπτυξη (ενότητα 10.6.2), αξιολογεί την αμεσότητα των επιπτώσεων στις δύο περιοχές Natura 2000 (ενότητα 10.6.3) καθώς και τις επιπτώσεις στην ακεραιότητα των δύο τόπων (ενότητα 10.6.4), και καταλήγει με μία σύνοψη των επιπτώσεων (ενότητα 10.6.5).

Σαν πρώτο σημαντικό σχόλιο, πρέπει να σημειωθεί το θέμα της αξιολόγησης των πιθανών επιπτώσεων του ΤΣΑ στους στόχους διατήρησης των δύο περιοχών Natura 2000 του Ακάμα. Όπως συζητήθηκε στην ενότητα Β.2 της παρούσας μελέτης, υφίσταται ένα κενό όσον αφορά τη νομική (αλλά και ουσιαστική) θέσπιση ειδικών στόχων διατήρησης τόσο για την ΕΖΔ όσο και για τη ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα. Η ΜΕΟΑ δεν σχολιάζει ενδελεχώς αυτή τη μείζονα έλλειψη. Επιπλέον, η ΜΕΟΑ αναφέρεται στην ενότητα 7.4.3 της ΣΜΠΕ όπου παρουσιάζονται οι στόχοι διατήρησης. Όμως στην εν λόγω ενότητα, η ΣΜΠΕ παρουσιάζει τα είδη και τους τύπους οικοτόπων των δύο Οδηγιών που απαντούν στην ΕΖΔ και στη ΖΕΠ, και συνοψίζει τους στόχους διατήρησης για τη ΖΕΠ (σελ. 159-161, όπως αυτοί αναφέρονται στο διαχειριστικό σχέδιο της ΖΕΠ – βλέπε Παράρτημα 1) αλλά δεν αναφέρεται σε στόχους διατήρησης για την ΕΖΔ. Πρέπει να σημειωθεί περαιτέρω ότι η ΜΕΟΑ δεν προβαίνει σε καμία αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων του ΤΣΑ όσον αφορά έστω και τους ειδικούς στόχους της ΖΕΠ, όπως αυτοί έχουν άτυπα καθοριστεί στο σχετικό διαχειριστικό σχέδιο. Όλες αυτές οι ελλείψεις σχετικά με το θέμα των στόχων διατήρησης αποτελούν σημαντική ανεπάρκεια της ΜΕΟΑ, μιας και η αξιολόγηση των επιπτώσεων σχετίζεται άμεσα με τους στόχους διατήρησης της κάθε περιοχής Natura 2000.

Να σημειωθεί επίσης ότι η αρχική ΜΕΟΑ εστιάζει στις δύο περιοχές Natura 2000 της Χερσονήσου Ακάμα αλλά όχι στις άλλες δύο περιοχές οι οποίες και αυτές καλύπτονται από το ΤΣΑ (σύμφωνα με το έγγραφο της αρχικής Γνωμάτευσης της ΠΑ), δηλαδή στη ΕΖΔ CY400008 Κοίλη-Μαυροκόλυμπος και στη ΖΕΠ CY4000016 Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής. Αυτή η έλλειψη θεωρείται σημαντική, και συνεπάγεται αδυναμία ανταπόκρισης στις πρόνοιες του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων.

Παραθέτουμε εδώ μία συνοπτική παρουσίαση της αξιολόγησης που παρουσιάζει η ΜΕΟΑ σχετικά με τις επιπτώσεις του ΤΣΑ ανά ζώνη (ενότητα 10.6.1):

Ζώνη Γα2 (ενδιάμεση περιοχή υπαίθρου, Αγροτική ζώνη): Εφάπτεται του Κρατικού Δάσους Ακάμα και περιλαμβάνει μόνο ιδιωτικά τεμάχια γης, τα περισσότερα εκ των οποίων εμπίπτουν στις περιοχές Natura 2000. Με τις ισχύουσες διατάξεις, η ζώνη αυτή εμπίπτει σε Ζώνη Προστασίας Δα2, με σημείωση ότι για τα ιδιωτικά τεμάχια γης ισχύουν ειδικοί όροι δόμησης με πρόσθετο συντελεστή δόμησης. Στην ζώνη αυτή έχουν καταγραφεί διάφοροι τύποι οικοτόπων, εκ των οποίων και ο οικοτόπος προτεραιότητας 6220. Στη ζώνη αυτή βρίσκεται επίσης η μοναδική περιοχή παρουσίας της ορχιδέας προτεραιότητας *Ophrys kostshyi*. Σημαντικό μέρος της ζώνης αποτελεί χώρο τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyprica* και είναι επίσης σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς που χρήζει αυστηρής προστασίας για τα είδη *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous*, και φωλεοποίησης του *C. garrulous*. Επίσης, μέρος της ζώνης έχει χαρακτηριστεί ως «Ουδέτερη Ζώνη» από το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών, λόγω της σημαντικότητάς του για τα δύο είδη προτεραιότητας **Caretta caretta* και **Chelonia mydas*.

Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι η ζώνη αυτή δύναται να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στις 2 περιοχές Natura 2000 και αναφέρει ότι «Σε γενικές γραμμές οι επιτρεπόμενες από το ΤΣΑ χρήσεις είναι λιγότερες από αυτές που επιτρέπονται με τη Δήλωση Πολιτικής και αυτό είναι θετικό, ιδιαίτερα για το τμήμα της περιοχής που εμπίπτει ή είναι σε άμεση γειτνίαση με την περιοχή Natura 2000. Παρόλα αυτά, η έλλειψη κριτηρίων απόστασης ή αποκλεισμού από περιοχές που παρουσιάζουν οικολογικές ευαισθησίες ως προς τις επιτρεπόμενες π.χ. χρήσεις που συνδέονται με φωταγωγήση, ή έλλειψη καθορισμού μέγιστων διαστάσεων αναπτύξεων κρίνεται προβληματική. ... Ελλείψει χωροθετικών ή/και άλλων περιορισμών (πέραν του ελάχιστου εμβαδού τεμαχίων), προκύπτει ο κίνδυνος στη μεταβατική αυτή ρυθμιστική ζώνη, να εντατικοποιηθεί η παρουσία και η διασπορά σε μη προβλέψιμο βαθμό αναπτύξεων που δυνητικά να προκαλέσουμε όχληση στα είδη και τους οικοτόπους για τα οποία η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο Natura 2000» Η ΜΕΟΑ προτείνει μια σειρά μέτρων περιορισμού των επιπτώσεων τα οποία αφορούν κυρίως καλύτερο χωροθετικό προσδιορισμό, ορισμό μέγιστων μεγεθών για τις διάφορες αναπτύξεις, καθορισμό όρων σχετικά με τη φωταγωγήση, και διευκρινίσεις για τις οικοτουριστικές δραστηριότητες χωρίς υποδομές.

Ζώνη Γα2* (Ζώνη Υπαίθρου): Η υφιστάμενη ζώνη είναι Δα3 (ζώνη προστασίας) και προτείνεται αλλαγή σε Ζώνη Υπαίθρου. Η ζώνη αυτή γειτνιάζει στα νότια με το δορυφορικό τμήμα της ΕΖΔ που περιλαμβάνει τα φαράγγια της Ανδρολίκου και του Πετράτη, όπου υπάρχει παρουσία των *Buteo rufinus* και *Falco peregrinus* (ζώνη απόλυτης/αυστηρής προστασίας), αποτελούν χώρους τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyprica* και είναι σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς που χρήζει αυστηρής προστασίας για τα είδη *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous*, και φωλεοποίησης του *C. garrulous*. Στην εν λόγω ζώνη βρίσκεται επίσης η μεγαλύτερη αποικία του είδους προτεραιότητας **Rousettus aegyriacus* στην Κύπρο. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «σε γενικές γραμμές οι επιτρεπόμενες από το ΤΣΑ χρήσεις είναι λιγότερες από αυτές που επιτρέπονται με τη ΔΠ και αυτό είναι θετικό, ιδιαίτερα για το τμήμα της περιοχής που είναι σε άμεση γειτνίαση με την περιοχή Natura 2000. ... Παρόλα αυτά, οι προωθούμενες από

το ΤΣΑ χρήσεις/αναπτύξεις είναι δυνατό να ασκήσουν πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής Natura 2000, με άμεσο, έμμεσο, αθροιστικό και συσσωρευτικό χαρακτήρα (όχληση σε φωλιές, σπηλιές, ανθρώπινη παρουσία, αυθαίρετη απόρριψη αποβλήτων, εκχέρσωση βλάστησης, αλλαγή χρήσης γης κτλ.). Περιμετρικά της περιοχής Natura 2000 προωθούνται αναπτύξεις που ενδεχομένως να αναπτυχθούν ογκωδώς και να προωθήσουν ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα, όπως το επισκέψιμο αγρόκτημα, τυροκομεία, οινοποιεία, περιβαλλοντικά κέντρα (ζώνες Γα2*, Γα4), στα δυτικά προωθείται οικιστική ανάπτυξη (Κα10γ*), στα ανατολικά προωθούνται εξειδικευμένες αναπτύξεις ενώ στα νότια της περιοχής προωθείται λατομική ζώνη.» Τα μέτρα μετριασμού που προτείνονται είναι αντίστοιχα με αυτά της ζώνης Γα2.

Ζώνη Γα4 (Ζώνη Υπαίθρου): Προτείνεται η αλλαγή του υφιστάμενου καθεστώσ Ζώνης Προστασίας Δα2, Δα3 ή Γεωργικής Ζώνης Δα31, Δα32. Μεγάλο μέρος της ζώνης γεινιάζει άμεσα με την περιοχή Natura 2000. Διάφοροι τύποι οικοτόπων και διάφορα είδη των δύο οδηγίων απαντούν σε αυτήν την ζώνη, όπως πχ. οι οικοτόποι προτεραιότητας 6220* (σε αμιγή και μεικτή μορφή) και 62B0*, τα είδη προτεραιότητας *Ophrys kotschyι και *Scilla morrisii. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, μέρος της ζώνης συμπίπτει με ζώνες απόλυτης/αυστηρής προστασίας των *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus* και *Aquila fasciata*, καθώς και με χώρο τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca*. Αποτελεί επίσης σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς που χρήζει αυστηρής προστασίας για τα είδη *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous*, και φωλεοποίησης του *C. garrulous*. Τμήματα της ζώνης αυτής γεινιάζουν με το δορυφορικό τμήμα της ΕΖΔ με τα φαράγγια της Ανδρολίκου και του Πετράτη, οι οικολογική αξία των οποίων προαναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο. Επιπλέον, μέρος της εν λόγω ζώνης αποτελεί «Περιφερειακή Ζώνη Ελέγχου», η οποία καθορίστηκε στα πλαίσια του διαχειριστικού σχεδίου του ΤΚΣ/ΕΖΔ του Ακάμα και στην οποία δεν μπορεί να υπάρξει οποιαδήποτε οικιστική/τουριστική ανάπτυξη κλπ., για σκοπούς προστασίας των παραλιών ωτοκίας των **Caretta caretta* και **Chelonia mydas*. Τα συμπεράσματα της ΜΕΟΑ για αυτή τη ζώνη είναι αντίστοιχα με αυτά της ζώνης Γα2*. Επιπρόσθετα, η ΜΕΟΑ αναφέρει ότι λόγω των συνοδευτικών υποδομών για πολλές από τις επιτρεπόμενες χρήσεις σε αυτή τη ζώνη, δημιουργείται κίνδυνος συσσωρευτικών επιπτώσεων. Τα μέτρα μετριασμού που προτείνονται είναι αντίστοιχα με αυτά της ζώνης Γα2.

Ζώνη Γγ1 (κτηνοτροφική ζώνη – Νέο Χωριό): Ο υφιστάμενος χαρακτηρισμός της ζώνης αυτής είναι Ζώνη Προστασίας Δα2 και Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής. Η ζώνη εφάπτεται στην ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα. Σε αυτή τη ζώνη απαντά ο τύπος οικοτόπων 9320 (αμιγή και μεικτή μορφή), και μέρος είναι περιοχή τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca* και σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς που χρήζει αυστηρής προστασίας για τα είδη *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous*, και φωλεοποίησης του *C. garrulous*. Τη ζώνη διασχίζει αργάκι που είναι περιοχή απόλυτης προστασίας για τα πουλιά. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «*Η επίπτωση στον ΤΚΣ και ΖΕΠ θεωρείται μικρή, λόγω της περιορισμένης έκτασης της Ζώνης, της ήδη διαταραγμένης εν μέρη κατάστασης της βλάστησης στην άμεση περιοχή γύρω από τα υποστατικά λόγω θόσκησης και ποδοπάτησης και δεδομένης ότι δεν εντοπίζεται συσσωρευτική επίδραση στην περιοχή.*» Τα μέτρα που προτείνονται είναι η νομιμοποίηση υφιστάμενων κτηνοτροφικών υποδομών και η εφαρμογή ρυθμιστικών προνοιών για διαχείριση αποβλήτων των μελλοντικών κτηνοτροφικών μονάδων. Να σημειώσουμε ότι τα συμπεράσματα της ΜΟΕΑ για αυτή τη ζώνη φαίνονται αντιφατικά: η ζώνη είναι προς το παρόν Ζώνη Προστασίας Δα2 και Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής, και ενώ προτείνεται η τροποποίηση της σε κτηνοτροφική ζώνη, και παρά το γεγονός ότι είναι εντός της ΕΖΔ/ΖΕΠ, οι επιπτώσεις θεωρούνται «μικρές».

Ζώνη Γγ1 (κτηνοτροφική ζώνη – Κάθηκας): Η ζώνη είναι ήδη χαρακτηρισμένη ως κτηνοτροφική και βρίσκεται μέσα στην ΕΖΔ/ΖΕΠ. Στο ΤΣΑ μειώνεται η έκτασή της και περιορίζεται σε δύο θέσεις. Διάφοροι τύποι οικοτόπων απαντούν στη ζώνη αυτή, η οποία αποτελεί επίσης μέρος ευρύτερης περιοχής απόλυτης/αυστηρής προστασίας για τα είδη *Aquila fasciata*, *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus* και χώρο τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca*. Επίσης είναι σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς που χρήζει αυστηρής προστασίας για *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous*, και φωλεοποίησης του *C. garrulous*. Τα αργάκια της ζώνης είναι περιοχή απόλυτης προστασίας για την ορνιθοπανίδα. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, η τροποποίηση που προτείνεται για αυτή τη ζώνη και συγκεκριμένα η σμίκρυνσή της «είναι μάλλον θετική.»

ΔΑ1-ΤΑ (Ζώνη Προστασίας Τοπίο Ακάμα): Η ζώνη αυτή είναι ζώνη προστασίας και καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό της ΕΖΔ και ΖΕΠ του Ακάμα - συνεπώς επηρεάζει το μεγαλύτερο ποσοστό χερσαίων τύπων οικοτόπων και ειδών, αλλά και θαλασσίων ειδών τα οποία εξαρτώνται από χερσαία ενδιαιτήματα. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, η χωροθετική πολιτική της ζώνης αυτής λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τα συμπεράσματα του Διαχειριστικού Σχεδίου της ΕΖΔ. Λαμβάνει επίσης υπόψη το έργο για την Αειφόρο Διαχείριση του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα που εκπονείται στην περιοχή από το Τμήμα Δασών. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «Οι επιτρεπόμενες αναπτύξεις δεν παρουσιάζουν συγκριτικά αξιολογες διαφοροποιήσεις, σε σχέση με την υφιστάμενη ΔΠ.» Συμπληρώνει όμως η ΜΕΟΑ ότι «Όσον αφορά το ΕΔΠ Ακάμα, κρίνεται ότι δεν μπορεί να γίνει αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκεκριμένης ζώνης στο προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής *Natura 2000*, στο παρόν στάδιο εν αναμονή των γνωματεύσεων για τις πιο πάνω μελέτες [ΜΕΟΑ των έργων για την κατασκευή δεκατεσσάρων κόμβων υποδομών και βελτίωσης του οδικού δικτύου που προτείνονται στο πλαίσιο του Σχεδίου Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα, και η Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από την υλοποίηση του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΕΔΠ Ακάμα], οι οποίες θα τροφοδοτήσουν και την αξιολόγηση της συσσωρευτικότητας των επιπτώσεων.»

Το τελευταίο αυτό σχόλιο της ΜΕΟΑ θεωρείται άκρως σημαντικό στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, μιας και αναφέρεται στο θέμα της αξιολόγησης των σωρευτικών επιπτώσεων, το οποίο αποτελεί βασική πρόνοια του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων. Να σημειωθεί επίσης ότι αυτό το σχόλιο σχετίζεται άμεσα και με την πρόνοια του άρθρου 6.3 που αφορά την έγκριση ενός έργου/σχεδίου υπό την προϋπόθεση ότι δεν υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία σημαντικών επιπτώσεων. (Τα θέματα αυτά σχολιάζονται ενδελεχώς στην παρακάτω ενότητα των σωρευτικών επιπτώσεων).

Όσον αφορά τα μέτρα μετριασμού, η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «η Ζώνη Δα1-ΤΑ, κρίνεται ότι είναι δυνατό να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στον ΤΚΣ και στη ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα». Να σημειωθεί ότι δεν είναι κατανοητό στα πλαίσια της παρούσας μελέτης πως η ΜΕΟΑ καταλήγει σε αυτό το συμπέρασμα δεδομένου ότι αναφέρει ότι οι επιτρεπόμενες αναπτύξεις δεν παρουσιάζουν σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση και αφετέρου αναφέρει ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις δεν μπορούν να αξιολογηθούν στην παρούσα φάση. Η ΜΕΟΑ προτείνει τρία μέτρα μετριασμού που αφορούν α. στο θέμα των υποδομών οικοτουριστικών δραστηριοτήτων, β. στη χωροθέτηση χώρων στάθμευσης, και γ. στη καλύτερη περιγραφή των περιοχών αναπτύξεων.

Κα10β (Οικιστική Ζώνη Δρούσειας): Το ΤΣΑ προβλέπει επέκταση υφιστάμενης οικιστικής ζώνης, σε περιοχή που εφάπτεται με μία από τις δορυφορικές-περιοχές της ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα. Στο τμήμα αυτό απαντούν οι τύποι οικοτόπων 8220 και 5420, και η δορυφορική περιοχή είναι σημαντική για την τροφοληψία και

διασπορά ειδών που χρήζουν αυστηρής προστασίας όπως *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous* και φωλεοποίησης του *C. garullous*. Είναι επίσης περιοχή φωλεοποίησης των *S. melanothorax* και *O. cyriaca*. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «οι επιπτώσεις από την επέκταση της υφιστάμενης Οικιστικής Ζώνης στην πτηνοπανίδα θεωρείται ότι θα είναι άμεσες δεδομένης της ηθολογίας των ειδών που απαντώνται εκεί». Οι επιπτώσεις αυτές δυνητικά μπορούν να προέλθουν από τη δημιουργία νέων μετώπων περαιτέρω επέκτασης διάσπαρτων αναπτύξεων, όπως η μεμονωμένη κατοικία. Η ΜΕΟΑ προτείνει λοιπόν την επέκταση της οικιστικής ζώνης μόνο προς τις πλευρές που είναι στην αντίθετη κατεύθυνση της ΕΖΔ/ΖΕΠ.

Κα10β (Οικιστική Ζώνη Κάθηκας): Το ΤΣΑ προβλέπει σημαντική επέκταση υφιστάμενης οικιστικής ζώνης σε υφιστάμενη γεωργική ζώνη. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, η προτεινόμενη ανατολική επέκταση εμπίπτει σε περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας του *Aquila fasciata* και δίνει δυνατότητες αναπτύξεων εγγύτερα σε μέρος της ΖΕΠ που αποτελεί περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας των αρπακτικών *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus* και *Aquila fasciata*. Υπάρχουν επίσης αργάκια και φαράγγια τα οποία είναι περιοχές απόλυτης προστασίας για πουλιά. Νότια της ζώνης βρίσκεται μία περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας για το *Falco peregrinus*, ενώ εντός της κύριας περιοχής της ΕΖΔ εντοπίζεται το είδος προτεραιότητας **Callimorpha quadripunctaria*, καθώς και οι οικότοποι 5330, 5420, 5330, 9290 και 92D0. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, η προτεινόμενη επέκταση προς τα δυτικά «αναμένεται να ασκήσει πίεση στα προστατευτέα είδη κύριας *Natura 2000*, με άμεσο, έμμεσο, αθροιστικό και συσσωρευτικό χαρακτήρα (ανθρώπινη παρουσία, αυθαίρετη απόρριψη αποβλήτων, εκχέρσωση βλάστησης, αλλαγή χρήσης γης κτλ.), ειδικά λόγω του ότι προσεγγίζει σε κρίσιμες για την πτηνοπανίδα περιοχές.» Όπως και στην περίπτωση της οικιστικής ζώνης Δρούσειας, η προτεινόμενη επέκταση της οικιστικής ζώνης Κάθηκα δημιουργεί νέο μέτωπο περαιτέρω επέκτασης διάσπαρτων αναπτύξεων, όπως η μεμονωμένη κατοικία. Η ΜΕΟΑ προτείνει ως μέτρο μετριασμού την επανεξέταση χωροθέτησης της προτεινόμενης Δυτικής επέκτασης της ζώνης σε σημείο Βορειοανατολικά, εκτός των περιοχών απόλυτης/αυστηρής προστασίας των ειδών *Aquila fasciata* και *Falco peregrinus* και επαναξιολόγηση της επέκτασης εγγύτερα στην προστατευόμενη περιοχή, μετά τον κορεσμό της οικιστικής ζώνης.

Κα10γ* (Οικιστική Ζώνη Νέου Χωριού): Προτείνεται η μετατροπή της υφιστάμενης Ζώνης Παραθεριστικής Κατοικίας. Η ζώνη αυτή συνορεύει στα βόρεια με 3 περιοχές Δα1 (ζώνη προστασίας Υδατορεμάτων) που έχουν χαρακτηριστεί ως σημαντικά φαράγγια/αργάκια απόλυτης προστασίας για πουλιά, στα δυτικά και ανατολικά με ζώνη Δα1-ΤΑ (η ανατολική εντός δικτύου *Natura 2000*). Στην ανατολική της έκταση κατευθύνει ανάπτυξη εγγύτερα στα όρια της ΕΖΔ/ΖΕΠ, που αποτελεί περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας για το *Falco peregrinus* και *Buteo rufinus*, σημαντική περιοχή φωλεοποίησης για *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca*, καθώς και σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς πουλιών που χρήζουν αυστηρής προστασίας για τα είδη *Aquila fasciata*, *Falco peregrinus*, *Coracias garullous* και φωλεοποίησης του *Coracias garullous*. Στα φαράγγια απαντώνται δύο αναπαραγωγικές αποικίες *Rousettus aegyptiacus*. Επίσης περιλαμβάνει τους οικότοπους 3170*, 5420, 5420+9320, 5420+CY01 και 9320 ενώ εντός της ίδιας της Κα10γ* εντοπίζεται ο 6220*. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «η μετατροπή της ζώνης από Πκ3 σε Κα10γ* δεν αναμένεται να επιφέρει επιπλέον επιπτώσεις από την προηγούμενη χρήση. Ωστόσο εντός της προτεινόμενης ζώνης εντοπίζεται ο οικότοπος 6220* ο οποίος σε περίπτωση δόμησης αναμένεται να υποστεί υψηλή πίεση» και προτείνει τη δημιουργία ενός buffer zone στην ανατολική πλευρά της ζώνης που συνορεύει με το φαράγγι με τις αποικίες του *Rousettus aegyptiacus*, καθώς και περιορισμό της δόμησης τουλάχιστον 300 μέτρα μακριά από το εν λόγω φαράγγι.

ΛΖ (Λατομική Ζώνη): Προτείνεται η μετατροπή της υφιστάμενης Γεωργικής Ζώνης Δα32. Η ζώνη αυτή εφάπτεται με τη δορυφορική -περιοχή ΕΖΔ/ΖΕΠ (ΔΑ1-ΤΑ) της κοινότητας Ανδρολίκου (. Εντός της ζώνης απαντούν οι οικοτόποι 5330, 530x5420, 5420 x 6220*, 9320, 9320*5420, ενώ γειτονικά βρίσκεται περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας των *Falco peregrinus* και *Buteo rufinus*, Επίσης, η προτεινόμενη ζώνη κατευθύνει αναπτύξεις εντός σημαντικών φαραγγιών και αργακιών απόλυτης προστασίας για πουλιά και εντός σημαντικής περιοχής τροφοληψίας και διασποράς πουλιών που χρήζουν αυστηρή προστασία. Η λατομική ζώνη εφάπτεται του φαραγγιού του Πετράτη όπου βρίσκεται αποικία του **Rousettus aegyriacus*. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, το εν λόγω φαράγγι είναι μια από τις δύο θέσεις στην Κύπρο που εντοπίζεται το ενδημικό **Rousettus aegyriacus*. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «η λειτουργία λατομικής ζώνης σε περιοχή που εφάπτεται του δικτύου Natura 2000 θα οδηγήσει σε μόνιμες μη αναστρέψιμες και εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στα είδη» καθώς και ότι «από την δημιουργία της λατομικής ζώνης θα επηρεαστούν έντονα τα είδη πανίδας (πουλιά και νυχτερίδες) που χρησιμοποιούν την ευρύτερη όσο και την αποκλειστική περιοχή.» Η ΜΕΟΑ τονίζει ότι οι νυχτερίδες συγκεκριμένα επηρεάζονται όχι μόνο από τις αλλαγές χρήσης γης αλλά και από την όχληση (θόρυβος και δονήσεις) που συνοδεύουν τις λατομικές δραστηριότητες. Επιπλέον, η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι η προτεινόμενη ζωνοποίηση προωθεί περιμετρικά του φαραγγιού και της ΕΖΔ/ΖΕΠ αναπτύξεις δυνητικά μεγάλου όγκου καθώς και διάσπαρτες αναπτύξεις, οικιστική ανάπτυξη, και εξειδικευμένες αναπτύξεις. Όλα αυτά προβλέπεται να ασκήσουν συσσωρευτική πίεση τόσο στα είδη όσο και στην ακεραιότητα της περιοχής. Η ΜΕΟΑ προτείνει την απομάκρυνση της ζώνης από τα όρια της περιοχής Natura 2000. Αν ο επανακαθορισμός των ορίων δεν είναι ουσιαστικός, θα προκύψουν εναπομένουσες επιπτώσεις με σημαντικό αντίκτυπο στα είδη της περιοχής.

Τ3α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό): Προτείνεται η μετατροπή της υφιστάμενης Τουριστικής Παραλιακής Ζώνης. Η ζώνη συνορεύει, βόρεια, δυτικά και ανατολικά, με την ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα. Είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ (*Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca*) χρησιμοποιούν την περιοχή για φωλεοποίησης. Η παράλια μπροστά στην προτεινόμενη ζώνη αποτελεί χώρο ωτοκίας της **Caretta caretta* ενώ η θάλασσα μπροστά στην ζώνη φιλοξενεί τους 1120* και 1170. Στην ΕΖΔ που συνορεύει με την εν λόγω ζώνη υπάρχει ο οικοτόπος 8330 που χρησιμοποιείται από τη **Monachus monachus* για αναπαραγωγή και ξεκούραση. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «οι υποδομές που θα δημιουργηθούν θα έχουν επιπτώσεις όχι μόνο εντός των ορίων της υπό μελέτη Ζώνης αλλά και στις γειτνιαζουσες προστατευόμενες περιοχές» και προσθέτει ότι οι υποδομές συνοδεύονται από ανάγκες φωταγώγησης οι οποίες ως γνωστό επηρεάζουν αρνητικά τα θαλάσσια είδη όπως οι χελώνες. Η αυξημένη ανθρώπινη παρουσία δύναται επίσης να επηρεάσει αρνητικά είδη προτεραιότητας όπως η **Monachus monachus*. Ως μέτρα μετριασμού, η ΜΕΟΑ προτείνει τη χωροθέτηση των υποστατικών στο πιο πίσω όριο του κάθε τεμαχίου, τη χρήση ειδικών λαμπτήρων φωτισμού που δεν προκαλούν όχληση στις χελώνες, και τη διασφάλιση του ορίου της ζώνης προστασίας της παραλίας.

Τ3α2α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό): Η προτεινόμενη νέα ζώνη εφάπτεται της προαναφερόμενης Τ3α Νέο Χωριό Αφορά ζώνη με υφιστάμενο καθεστώς Γεωργικής, Τουριστικής και Παραθεριστικής Κατοικίας. Γειτνιάζει στα ανατολικά με δορυφορική περιοχή της ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα, που αποτελεί σημαντική περιοχή φωλεοποίησης για τα *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca*, και είναι περιοχή απόλυτης προστασίας υδρόβιων/παρυδάτιων μεταναστευτικών πουλιών και καταγράφεται και η παρουσία των ειδών **Caretta caretta*, **Monachus monachus* και *Miniopterus schreibersi* (μεγαλύτερη αναπαραγωγική αποικία) και των οικοτόπων 1240, 5212+9320 και 3170*. Η δορυφορική ΕΖΔ/ΖΕΠ είναι μικρή σε μέγεθος και βρίσκεται ήδη περικυκλωμένη από τουριστικές και οικιστικές ζώνες. Η ΜΕΟΑ καταλήγει λοιπόν ότι «Η προωθούμενη από

το ΤΣΑ τουριστική ζώνη αναμένεται να ασκήσει επιπρόσθετη πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής περιοχής Natura 2000» και συμπληρώνει ότι «η προωθούμενη από το ΤΣΑ Τουριστική ζώνη αναμένεται να μπορεί δυνητικά να ασκήσει μερική πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής περιοχής Natura 2000, με άμεσο, έμμεσο και συσσωρευτικό χαρακτήρα». Όμως, σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, οι επιπτώσεις θα είναι «μικρής σημαντικότητας» και δεν προτείνονται μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων.

T3δ2 (Τουριστική ζώνη Ίννιας): Προτείνεται η μετατροπή της υφιστάμενης γεωργικής ζώνης. Η νέα ζώνη γειτνιάζει με δορυφορική περιοχή της ΕΖΔ/ΖΕΠ και αποτελεί σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς που χρήζει αυστηρής προστασίας για τα είδη *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous*, και φωλεοποίησης του *C. garrulous*. Είναι επίσης σημαντική περιοχή τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe* και σημαντική περιοχή για τους οικοτόπους 8220 και 5420. Επίσης το δυτικό μέρος της εν λόγω ζώνης είναι ορατό από παραλίες ωτοκίας των **Caretta caretta* και **Chelonia mydas*, βάσει του σχετικού χάρτη ορατότητας του Διαχειριστικού Σχεδίου της ΕΖΔ. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «Η ζώνη ενδέχεται να δράσει συσσωρευτικά με ζώνες όπως η Γα4 και οι γειτονικές τουριστικές και οικιστικές ζώνες που επίσης προωθούν ανάλογα με τη χρήση, αλλαγή του αγροτικού προτύπου που συνδέονται με αφαίρεση βλάστησης και κερματισμό της μωσαϊκότητας του φυσικού τοπίου. Επιπρόσθετα προωθεί την ανθρώπινη παρουσία πλησιέστερα στις προστατευόμενες περιοχές, και δημιουργεί ανάγκες για υποδομές και υπηρεσίες –που και αυτό από μόνα τους προϋποθέτουν αλλοιώσεις της φυσικότητας.» Η ΜΕΟΑ προτείνει τον επαναπροσδιορισμό της αναγκαιότητας δημιουργίας δεύτερης τουριστικής ζώνης δεδομένου ότι η υφιστάμενη τουριστική ζώνη απορροφά προς το παρόν ικανοποιητικά την τουριστική ζήτηση.

T3δ5 (Τουριστική ζώνη Κάθικας): Προτείνεται η επέκταση υφιστάμενης τουριστικής ζώνης σε υφιστάμενη γεωργική ζώνη. Η νέα ζώνη αποτελεί περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας του *Falco peregrinus* και η επέκτασή της κατευθύνει ανάπτυξη εγγύτερα στα όρια της ΖΕΠ/ΕΖΔ που αποτελεί περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας των *Buteo rufinus* και *Aquila fasciata*. Τα φαράγγια και αργάκια της περιοχής είναι περιοχές απόλυτης προστασίας για πουλιά ενώ νότια της ζώνης βρίσκεται και σημαντική περιοχή φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyprica*. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ η επέκταση μπορεί να δράσει συσσωρευτικά με άλλες ζώνες και να προωθήσει αναπτύξεις πλησιέστερα στην ΖΕΠ/ΕΖΔ. Η ΜΕΟΑ προτείνει τη διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος.

T3δ5 (Τουριστική ζώνη Π. Αρόδες): Προτείνεται η επέκταση υφιστάμενης τουριστικής ζώνης σε υφιστάμενη γεωργική ζώνη. Η προτεινόμενη επέκταση κατευθύνει ανάπτυξη εγγύτερα στα όρια της ΕΖΔ/ΖΕΠ, που αποτελεί περιοχή απόλυτης/αυστηρής προστασίας των *Falco peregrinus*, *Buteo rufinus* και *Aquila fasciata*. Το μεγαλύτερο μέρος της ζώνης συμπίπτει με χώρο τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyprica* και αποτελεί σημαντική περιοχή τροφοληψίας και διασποράς που χρήζει αυστηρής προστασίας για τα είδη *A. fasciata*, *F. peregrinus*, *C. garrulous*, και φωλεοποίησης του *C. garrulous*. Τα φαράγγια και αργάκια της περιοχής είναι περιοχές απόλυτης προστασίας για τα πουλιά. Εντός της ΕΖΔ και πολύ κοντά στην περιοχή ανάπτυξης εντοπίζεται η πεταλούδα **Euplagia quatripunctaria*. Η ΜΕΟΑ προτείνει τη διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος.

T3δ5 (Τουριστική ζώνη Δρούσεια): Όπως και στις δύο προηγούμενες περιπτώσεις ζωνών T3δ5, προτείνεται η επέκταση υφιστάμενης τουριστικής ζώνης σε υφιστάμενη γεωργική ζώνη. Η προτεινόμενη επέκταση κατευθύνει ανάπτυξη εγγύτερα στα όρια δορυφορικής περιοχής της ΕΖΔ/ΖΕΠ, που αποτελεί σημαντική περιοχή τροφοληψίας και φωλεοποίησης των *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyprica* και σημαντική περιοχή για τους οικοτόπους 8220 και 5420. Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «Η επέκταση της ζώνης ενδέχεται να

δράσει συσσωρευτικά με ζώνες όπως υπό μελέτη επεκτάσεις οικιστικών και τουριστικών ζωνών και Γα4 που επίσης προωθεί ανάλογα με τη χρήση, αλλαγή του αγροτικού προτύπου που συνδέονται με αφαίρεση βλάστησης και κερματισμό της μωσαϊκότητας του φυσικού τοπίου. Επιπρόσθετα προωθεί την ανθρώπινη παρουσία πλησιέστερα στις προστατευόμενες περιοχές, και δημιουργεί ανάγκες για υποδομές και υπηρεσίες –που και αυτό από μόνα τους προϋποθέτουν αλλοιώσεις της φυσικότητας.» Ως μέτρο μετριασμού προτείνει τον περιορισμό της επέκτασης σε μικρότερο τμήμα.

Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο Ειδικού Καθεστώτος: Η ΜΕΟΑ αναφέρει ότι «όσον αφορά το οδικό δίκτυο, κρίνεται ότι δεν μπορεί να γίνει αξιολόγηση των επιπτώσεων στο προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής Natura 2000, στο παρόν στάδιο εν αναμονή των γνωματεύσεων για τις πιο πάνω μελέτες [Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΕΔΠ Ακάμα και ΜΕΟΑ των οδικών έργων που προτείνονται στο Σχεδίου Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα] οι οποίες θα τροφοδοτήσουν και την αξιολόγηση της συσσωρευτικότητας των επιπτώσεων.» **Η έλλειψη αξιολόγησης των επιπτώσεων του οδικού δικτύου στα προστατευτέα αντικείμενα της ΕΖΔ/ΖΕΠ, αποτελεί μέγιστη αδυναμία της ΜΕΟΑ:** βάσει της μεθοδολογικής καθοδήγησης της ΕΕ για το άρθρο 6.3, η δέουσα εκτίμηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ολοκληρωμένο προσδιορισμό όλων των δυνητικών επιπτώσεων του σχεδίου ή έργου που πιθανολογείται ότι θα επηρεάσουν σημαντικά τον τόπο. Δεδομένου ότι η ΜΕΟΑ δεν περιλαμβάνει προσδιορισμό των δυνητικών επιπτώσεων του δευτερεύοντος οδικού δικτύου ειδικού καθεστώτος, δεν πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις μίας Δέουσας Εκτίμησης. Να σημειωθεί ότι παρά την απουσία αξιολόγησης επιπτώσεων, η ΜΕΟΑ προτείνει το καθορισμό απομονωτικής λωρίδας ένθεν του οδικού δικτύου, πέραν της απόστασης 500 μέτρων από το υφιστάμενο καθορισμένο όριο οικιστικής και τουριστικής ζώνης.

Η παραπάνω αξιολόγηση ανά ζώνη συνοψίζεται στον πίνακα του Παραρτήματος 2 της παρούσας μελέτης. Συνολικά διαφαίνεται από την παραπάνω αξιολόγηση ότι ως ιδιαίτερα προβληματικές αξιολογούνται οι ζώνες Κα10β - οικιστική ζώνη Κάθηκας, ΛΖ - Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου, Τ3δ2 Τουριστική Ζώνη Ίννιας, Τ3δ2 Τουριστική Ζώνη Κάθηκας και Τ3δ2 Τουριστική Ζώνη Π. Αρόδες, για τις οποίες η ΜΕΟΑ προτείνει επαναπροσδιορισμό της χωροθέτησης. Περαιτέρω πρέπει να σημειωθεί ότι η αξιολόγηση των επιπτώσεων για τη πολύ σημαντική ζώνη προστασίας ΔΑ1-ΤΑ θεωρείται ως ασαφής, διότι κατ'ομολογία της ΜΕΟΑ δεν μπορεί να αξιολογήσει τις επιπτώσεις του Δευτερεύοντος Οδικού Δικτύου Ειδικού Καθεστώτος στα προστατευτέα αντικείμενα.

Να σημειωθεί επίσης ότι τα εξής πορίσματα της ΜΕΟΑ δεν φαίνεται να έχουν συνοχή:

Δα1-ΤΑ: Ενώ η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «η Ζώνη Δα1-ΤΑ, κρίνεται ότι είναι δυνατό να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στον ΤΚΣ και στη ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα» αναφέρει επίσης ότι α) οι επιτρεπόμενες αναπτύξεις δεν παρουσιάζουν σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση, και β) ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις δεν μπορούν να αξιολογηθούν στην παρούσα φάση.

Τ3α2α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό) δεν: η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι η προωθούμενη τουριστική Ζώνη αναμένεται να ασκήσει επιπρόσθετη πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής περιοχής Natura 2000 με άμεσο, έμμεσο και συσσωρευτικό χαρακτήρα και τονίζει την ευαισθησία της εν λόγω δορυφορικής περιοχής λόγω του μικρού μεγέθους της και λόγω του ότι ήδη πλαισιώνεται από σημαντικό αριθμό αναπτύξεων. Παρόλα αυτά, η ΜΕΟΑ δεν προτείνει μέτρα μετριασμού.

Γγ1 (κτηνοτροφική ζώνη – Νέο Χωριό): η ζώνη είναι προς το παρόν Ζώνη Προστασίας Δα2 και Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής, και ενώ προτείνεται η τροποποίηση της σε κτηνοτροφική ζώνη, και παρά το γεγονός ότι είναι εντός της ΕΖΔ/ΖΕΠ, οι επιπτώσεις θεωρούνται «μικρές».

Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης καταλήγουμε επίσης στο συμπέρασμα ότι από τη μια η συλλογή πληροφοριών δεν καλύπτει επαρκώς όλους τους οικοτόπους και τα είδη χαρακτηρισμού των περιοχών Natura 2000 που αφορά το ΤΣΑ, και από την άλλη, δεν γίνεται προσδιορισμός και αξιολόγηση των επιπτώσεων σε όλα τα προστατευτέα αντικείμενα. Πιο συγκεκριμένα:

Η ΜΕΟΑ συμπληρώνει την προαναφερθείσα αξιολόγηση ανά ζώνη με μία συνοπτική παρουσίαση των τύπων οικοτόπων και ειδών που επηρεάζονται ανά ζώνη ή υποδομή (ενότητα 10.6.2). Η ενότητα αυτή παρουσιάζει σε μορφή πίνακα την παρουσία των προστατευτέων αντικειμένων στις σχετικές προτεινόμενες ζώνες. Δεν γίνεται όμως κάποια ποιοτική ή ποσοτική αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά τύπο οικοτόπου ή ανά είδος, και αυτό θεωρείται άλλη μια βασική έλλειψη της ΜΕΟΑ. Να σημειωθεί ότι ποσοτικοποιημένες πληροφορίες που αφορούν α) τον αριθμό χωροκρατειών/περιοχών πτηνών που επηρεάζονται από συγκεκριμένες αναπτύξεις, β) εκτάσεις και ποσοστό εκτάσεων τύπων οικοτόπων και οικοτόπων ειδών καθώς και γ) εκτάσεις και ποσοστά περιοχών διέλευσης αποδημητικών πουλιών υφίστανται (βλέπε π.χ., έγγραφο της Υπηρεσίας Θήρας προς Ad-hoc Επιτροπή 17/5/22).

Να σημειωθεί επίσης ότι η ΜΕΟΑ δεν παρέχει καμία αξιολόγηση για τους εξής οικοτόπους και τα εξής είδη των ΤΕΔ της ΕΖΔ και της ΖΕΠ:

Οικότοποι: 1110 – Αμμοσύρσεις που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους 1120*- Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonion oceanicae*), 1170 -Υφαλοι 1210 - Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και άμπωτης, 2110 - Υποτυπώδεις κινούμενες θίνες, 2190 - Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών, 2230 - Θίνες με λειμώνες με *Malcolmietalia*, 2240 - Θίνες με λειμώνες με *Brachyrodietalia* και μονοετή φυτά, 2250*- Θίνες των παραλίων με *Juniperus* spp., 2260 - Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων *Cisto-Laventula*, 3140 - Σκληρά ολιγομεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών (*Characeae*), 5210 - Δενδροειδή *matorrals* με *Juniperus* spp., 8210 - Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση, 8310 - Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση, 8330 - Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, 92C0 - Δάση *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis*, 9560*- Ενδημικά δάση με *Juniperus* spp.

Θηλαστικά: *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus blasii*, *Myotis blythii*, *Miniopterus schreibersii*, *Tursiops truncatus*.

Χλωρίδα: *Centaurea akamantis**, *Crepis pusilla*, *Ophrys kotschyi**, *Phlomis cypria*, *Tulipa cypria*.

Ασπόνδυλα: *Euplagia quadripunctaria**, *Promomacrus cypriacus*

Πτηνά: *Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Grus virgo*, *Merops apiaster*, *Oenanthe cypriaca*, *Plegadis falcinellus*.

Μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*

Για τους οικοτόπους και είδη που μόλις προαναφέραμε, η ΜΕΟΑ στην καλύτερη περίπτωση κάνει απλή αναφορά στην παρουσία τους στην ΕΖΔ ή ΖΕΠ. Σε πολλές περιπτώσεις όμως δεν γίνεται ούτε απλή αναφορά (ενδεικτικά: *Myotis blasii*, *Promomacrus cypricus*).

Στην ενότητα 10.6.3, η ΜΕΟΑ παρουσιάζει σε μορφή πίνακα την αμεσότητα των επιπτώσεων από τις προτεινόμενες ζώνες στις δύο περιοχές Natura 2000, ενώ στην ενότητα 10.6.4 συζητά τις επιπτώσεις στην ακεραιότητα των ΕΖΔ και ΖΕΠ. Η ΜΕΟΑ αξιολογεί τις επιπτώσεις των υπό μελέτη ζωνών/προνοιών στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ σε μορφή πίνακα αλλά δεν παραθέτει κάποια επιπλέον ανάλυση/συζήτηση των αποτελεσμάτων που συνοψίζονται στον πίνακα. Μια περαιτέρω επεξήγηση της ανάλυσης για το πώς η ΜΕΟΑ καταλήγει στα σχετικά συμπεράσματα θα ήταν επιθυμητή. Βάσει των όσων παρουσιάζονται στην ΜΕΟΑ σχετικά με το θέμα της αξιολόγησης των επιπτώσεων στην ακεραιότητα της περιοχής, θα θέλαμε να σημειώσουμε τα εξής:

Σύμφωνα με τη μεθοδολογική καθοδήγηση της ΕΕ για το άρθρο 6.3, η «*ακεραιότητα ενός τόπου συνδέεται με τους στόχους διατήρησης του τόπου, τα βασικά φυσικά χαρακτηριστικά του, την οικολογική διάρθρωση και τη λειτουργία του. Αν το προτεινόμενο σχέδιο ή έργο (μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια και έργα) δεν θέτει σε κίνδυνο την επίτευξη των στόχων διατήρησης του τόπου, τότε δεν θεωρείται ότι παραβιάζεται η ακεραιότητα του τόπου.*» Εξαρχής λοιπόν η αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ στην ακεραιότητα των ΕΖΔ και ΖΕΠ είναι προβληματική, μιας και δεν υφίστανται νομικά κατοχυρωμένοι ειδικοί στόχοι για τις περιοχές Natura 2000 της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα. Η ΜΕΟΑ δεν σχολιάζει την έλλειψη αυτή ή κατά πόσο αυτή η έλλειψη επηρεάζει την αξιολόγηση της ακεραιότητας της ΕΖΔ και ΖΕΠ.

Επίσης, η ΜΕΟΑ καταλήγει για διάφορες ζώνες του ΤΣΑ ότι κάποιες από τις επιπτώσεις τους στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ είναι αβέβαιες (βλέπε Πίνακα 10.6-7 σελ. 395-396 της ΜΕΟΑ). **Συνεπάγεται λοιπόν, δεδομένης της αρχής της προφύλαξης ότι αν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το αν θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις, τότε το σχέδιο ή έργο δεν μπορεί να εγκριθεί, ή τουλάχιστον δεν μπορούν να εγκριθούν οι πρόνοιες των οποίων οι επιπτώσεις είναι αβέβαιες.**

Η ΜΕΟΑ δεν έχει ξεχωριστή ανάλυση για προτεινόμενες πολιτικές όπως η Μεμονωμένη κατοικία, το Επισκέψιμο αγρόκτημα και οι Εξειδικευμένες αναπτύξεις. Αυτό συνιστά σημαντική έλλειψη, καθώς τέτοιου είδους διάσπαρτες αναπτύξεις εκτός ορίων ανάπτυξης δύναται να επηρεάζουν σημαντικά τους εν λόγω τόπους, καθαυτές ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα.

Η ΜΕΟΑ αναφέρεται επιγραμματικά σε δυνητικές σωρευτικές επιπτώσεις των επιμέρους ζωνών, στην ενότητα που συζητάει τις δυνητικές επιπτώσεις ανά ζώνη (ενότητα 10.6.1). Πέραν από αυτή τη πολύ γενική προσέγγιση του θέματος των σωρευτικών επιπτώσεων, η ΜΕΟΑ δεν παρέχει ενδελεχή αξιολόγηση του θέματος. Να υπενθυμίσουμε ότι βάσει της μεθοδολογικής κατεύθυνσης της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 6.3, «*η δέουσα εκτίμηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ολοκληρωμένο προσδιορισμό όλων των δυνητικών επιπτώσεων του σχεδίου ή έργου που πιθανολογείται ότι θα επηρεάσουν σημαντικά τον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των σωρευτικών και άλλων επιπτώσεων που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα της συνδυαστικής δράσης του υπό εκτίμηση σχεδίου ή έργου με άλλα σχέδια ή έργα.*» Επί του παρόντος έχουν ολοκληρωθεί, υλοποιούνται ή προβλέπονται για άμεση υλοποίηση μια σειρά πολύ σημαντικών σχεδίων και έργων που αφορούν άμεσα τον Ακάμα, που παρουσιάζονται εδώ. Να σημειωθεί

ότι αυτός ο κατάλογος σχεδίων και έργων δεν είναι εξαντλητικός. Μπορεί να υφίστανται και άλλα σχέδια ή έργα τα οποία να πρέπει να είχαν συμπεριληφθεί στην αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων.

1. Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα. Έχει ολοκληρωθεί η αξιολόγηση του καθότι έχει εκδοθεί τον 6/2021 η Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Δέουσας Εκτίμησης) και στις 20/9/2021 η Γνωμάτευση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων³¹.
2. Κατασκευή δεκατεσσάρων κόμβων υποδομών και βελτίωσης του οδικού δικτύου που προτείνονται να γίνουν στο πλαίσιο εφαρμογής του προαναφερόμενου Σχεδίου Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα. Είναι υπό υλοποίηση η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης των οδικών έργων.
3. Σχέδιο για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο. Το σχέδιο αυτό αφορά την εγκατάσταση κυματοθραυστών. Έχει εκπονηθεί η ΣΜΠΕ και αναμένεται η εκπόνηση της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.
4. Δήλωση Πολιτικής για τον εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό: υιοθετήθηκε από το υπουργικό συμβούλιο στις 21/12/2021 και έληξε η δημόσια διαβούλευση στις 31/05/2022³². Το σχέδιο αυτό μεταξύ άλλων προνοεί Ζώνη Λιμενικών Δραστηριοτήτων εντός του θαλάσσιου τμήματος των ΕΖΔ & ΖΕΠ του Ακάμα.
5. Τοπικό Σχέδιο Πέγειας: υπό εκπόνηση. Η περιοχή που καλύπτεται από το ΤΑ Πέγειας συμπεριλαμβάνει τμήμα της ΕΖΔ και ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα το οποίο ΔΕΝ καλύπτεται από το ΤΣΑ. Η διχοτόμηση αυτή αφορά άμεσα κάποιους βιοτόπους, όπως παραδείγματος χάριν την παραλία Λάρας Τοξεύτρας, μέρος της οποίας υπάγεται στο Τοπικό Σχέδιο Ακάμα, και άλλο μέρος της οποίας θα υπάγεται στο Τοπικό Σχέδιο Πέγειας.
6. Μελέτη Εκτίμησης της Βοσκοϊκανότητας και Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης στην Χερσόνησο Ακάμα: έχει ολοκληρωθεί η υλοποίηση της εν λόγω μελέτης και σχεδίου.
7. Κατασκευή δημόσιου παραλιακού πεζόδρομου στον Δήμο Πέγειας. Το έργο έχει μήκος περίπου 13 χλμ. και αποτελείται από 4 τμήματα, εκ των οποίων τα 2 εμπίπτουν εντός ή/και στα όρια των ΕΖΔ & ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα. Για τα 3 από τα 4 τμήματα του έργου έχουν χορηγηθεί περιβαλλοντικές εγκρίσεις και πολεοδομικές άδειες, και οι σχετικές διαδικασίες αξιολόγησης και αδειοδότησης για το κάθε τμήμα έχουν γίνει χωριστά («σαλαμοποίηση» του έργου).
8. Κατασκευή αυτοκινητόδρομου Πόλις-Πάφου. Το έργο έχει εγκριθεί βάσει του άρθρου 6.4 της Οδηγίας των Οικοτόπων, ως έργο υπέρτατου δημοσίου συμφέροντος. Ο αυτοκινητόδρομος αυτός χωροθετείται κατά το ανατολικό μήκος της ΖΕΠ Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής» (CY4000016).
9. Υφιστάμενα παράνομα υποστατικά (κυρίως εντός του ΕΔΠ Ακάμα)

Η ΜΕΟΑ του ΤΣΑ αναφέρει ότι δεν ήταν ολοκληρωμένες οι διαδικασίες αξιολόγησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ και των οδικών κόμβων, και άρα δεν μπόρεσαν να συν-εκτιμηθούν οι σωρευτικές τους επιπτώσεις. Για τα άλλα σχέδια και έργα που προαναφέρονται (Σχέδιο για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο, Δήλωση Πολιτικής για τον εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό, Τοπικό Σχέδιο Πέγειας, Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης, κατασκευή παραλιακού πεζόδρομου στον Δήμο Πέγειας, κατασκευή αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλις, παράνομα υποστατικά εντός ΕΔΠ Ακάμα) δεν γίνεται καμία νύξη στην ΜΕΟΑ. Η έλλειψη αξιολόγησης των σωρευτικών επιπτώσεων των ως άνω σχεδίων/έργων στα προστατευτέα αντικείμενα της ΕΖΔ/ΖΕΠ, αποτελεί μέγιστη αδυναμία της ΜΕΟΑ και σημαίνει ότι η ΜΕΟΑ του ΤΣΑ δεν πληροί τους όρους μιας Δέουσας Εκτίμησης

³¹ <https://eia.moa.gov.cy/public/sea/seaview.html?no=108>

³² <https://www.dms.gov.cy/dms/shipping.nsf/All/9A42BE4EE4ABEC6BC2258816002C00BF?OpenDocument>

βάσει των οποίων δεν πρέπει να υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία σημαντικών επιπτώσεων³³.

Να σημειωθεί περαιτέρω ότι οποιαδήποτε αξιολόγηση επιπτώσεων του ΤΣΑ στα προστατευτέα αντικείμενα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη α) τον, κατά την άποψη της ΕΕ και εθνικών ΜΚΟ, μη επαρκή χαρακτηρισμό της ΕΖΔ και της ΖΕΠ, και β) τον, κατά την άποψη της ΕΕ και εθνικών ΜΚΟ, ανεπαρκή καθορισμό του Δικτύου Natura 2000 στην Κύπρο.

Βάσει των ως άνω, καταλήγουμε ότι η αρχική ΜΕΟΑ δεν πληροί τις πρόνοιες του άρθρου 6.3 της Δέουσας Εκτίμησης. Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που αφορούν την αρχική Δέουσα Εκτίμηση (ΜΕΟΑ) είναι ως εξής:

Στόχοι διατήρησης: Η ΜΕΟΑ δεν σχολιάζει ενδελεχώς την έλλειψη ειδικών στόχων διατήρησης και τις δυσκολίες που δημιουργούνται στην αξιολόγηση των επιπτώσεων από αυτή την έλλειψη. Επίσης, η ΜΕΟΑ δεν προβαίνει σε καμία αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων του ΤΣΑ όσον αφορά έστω και τους ειδικούς στόχους της ΖΕΠ ή της ΕΖΔ, όπως αυτοί έχουν άτυπα καθοριστεί στα σχετικά διαχειριστικά σχέδια.

Κάλυψη τόπων, οικοτόπων και ειδών: α) Η ΜΕΟΑ δεν αναφέρεται και δεν αναλύει πιθανές επιπτώσεις στις άλλες δύο περιοχές οι οποίες και αυτές καλύπτονται από το ΤΣΑ ΕΖΔ CY400008 Κοίλη-Μαυροκόλυμπος και η ΖΕΠ CY4000016 Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής. β) Δεν γίνεται στην ΜΕΟΑ ποιοτική ή ποσοτική αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά τύπο οικοτόπου ή ανά είδος, γ) Λείπει από τη ΜΕΟΑ αξιολόγηση για τις πιθανές επιπτώσεις σε ένα σημαντικό αριθμό οικοτόπων και ειδών των ΤΕΔ της ΕΖΔ και της ΖΕΠ.

Σωρευτικές επιπτώσεις: Η ΜΕΟΑ αναφέρεται επιγραμματικά σε δυνητικές σωρευτικές επιπτώσεις των επιμέρους ζωνών, στην ενότητα που συζητάει τις δυνητικές επιπτώσεις ανά ζώνη (ενότητα 10.6.1). Πέραν από αυτή τη πολύ γενική προσέγγιση του θέματος των σωρευτικών επιπτώσεων, η ΜΕΟΑ δεν παρέχει ενδελεχή αξιολόγηση αυτού του βασικότατου θέματος ούτε για το σύνολο των προνοιών του ΤΣΑ ούτε για τη πολύ σημαντική σειρά σχεδίων που είναι είτε υπό υλοποίηση ή που προβλέπονται (π.χ. Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, Δήλωση Πολιτικής για τον εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό, Τοπικό Σχέδιο Πέγεια, Κατασκευή δεκατεσσάρων κόμβων υποδομών και βελτίωσης του οδικού δικτύου στο ΕΔΠ Ακάμα, Σχέδιο για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο, Μελέτη Εκτίμησης της Βοσκοϊκανότητας και Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης στην Χερσόνησο Ακάμα, κατασκευή δημόσιου παραλιακού πεζόδρομου στον Δήμο Πέγεια, κατασκευή αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλις, παράνομα υποστατικά).

Ασάφειες/έλλειψη λογικής ακολουθίας σε κάποια συμπεράσματα: Κάποιες ασάφειες έχουν εντοπισθεί στην ΜΕΟΑ όσον αφορά την αξιολόγηση των επιπτώσεων και τα σχετικά μέτρα μετριασμού για συγκεκριμένες πολεοδομικές ζώνες:

α) Δα1-ΤΑ Προστατευόμενη Ζώνη Ακάμα: Ενώ η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι αυτή η ζώνη μπορεί να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ/ΖΕΠ αναφέρει επίσης ότι 1) οι επιτρεπόμενες αναπτύξεις δεν

³³ Υπόθεση C-127/02, σκέψη 59.

παρουσιάζουν σημαντικές τροποποιήσεις σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση, και 2) ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις δεν μπορούν να αξιολογηθούν στην παρούσα φάση.

β) Τ3α2α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό): η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι αυτή η ζώνη αναμένεται να ασκήσει επιπρόσθετη πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής περιοχής Natura 2000 με άμεσο, έμμεσο και συσσωρευτικό χαρακτήρα και τονίζει την ευαισθησία της εν λόγω δορυφορικής περιοχής λόγω του μικρού μεγέθους της και λόγω του ότι ήδη πλαισιώνεται από σημαντικό αριθμό αναπτύξεων. Παρόλα αυτά, η ΜΕΟΑ δεν προτείνει μέτρα μετριασμού, και

γ) Γγ1 (κτηνοτροφική ζώνη – Νέο Χωριό): η ζώνη είναι προς το παρόν Ζώνη Προστασίας Δα2 και Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής, και ενώ προτείνεται η τροποποίηση της σε κτηνοτροφική ζώνη, και παρά το γεγονός ότι είναι εντός της ΕΖΔ/ΖΕΠ, η ΜΕΟΑ θεωρεί ότι οι επιπτώσεις είναι «μικρές» και δεν προτείνει μέτρα μετριασμού.

Επιπτώσεις στην ακεραιότητα των ΕΖΔ και ΖΕΠ: Η ΜΕΟΑ αξιολογεί τις επιπτώσεις των υπό μελέτη ζωνών/υποδομών στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ σε μορφή πίνακα αλλά δεν παραθέτει κάποια επιπλέον ανάλυση/συζήτηση των αποτελεσμάτων που συνοψίζονται στον πίνακα. Επίσης, η ΜΕΟΑ καταλήγει για διάφορες ζώνες του ΤΣΑ ότι κάποιες από τις επιπτώσεις τους στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ είναι αβέβαιες. Συνεπάγεται λοιπόν, δεδομένης της αρχής της προφύλαξης ότι αν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το αν θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις από συγκεκριμένες πρόνοιες του ΤΣΑ, τότε οι εν λόγω πρόνοιες δεν μπορεί να εγκριθούν.

Άλλες σημαντικές ελλείψεις: Η αρχική ΜΕΟΑ δεν έχει ξεχωριστή ανάλυση για προτεινόμενες πολιτικές όπως η Μεμονωμένη κατοικία, το Επισκέψιμο αγρόκτημα και οι Εξειδικευμένες αναπτύξεις. Αυτό συνιστά σημαντική έλλειψη, καθώς τέτοιου είδους διάσπαρτες αναπτύξεις εκτός ορίων ανάπτυξης δύναται να επηρεάζουν σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια ή έργα, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Αναθεωρημένη ΜΕΟΑ

Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ που εμπεριέχει και την αναθεωρημένη ΜΕΟΑ ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο του 2022. Η έκθεση αυτή συμπληρώνει ή τροποποιεί την αρχική ΣΜΠΕ και ΜΕΟΑ. Ξεκινάει με μία ανακεφαλαίωση της Γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής (ΠΑ) επί του αρχικού ΤΣΑ (Κεφάλαιο 2), εν συνεχεία ανακεφαλαιώνει τις αποφάσεις του πολεοδομικού συμβουλίου και παρουσιάζει τις τροποποιήσεις βάσει των όρων της Γνωμάτευσης (Κεφάλαιο 3) στον πολύ χρήσιμο πίνακα της ενότητας 3.1. Η παρούσα μελέτη εστιάζεται στο κεφάλαιο 4 το οποίο είναι και το κυρίως κεφάλαιο αξιολόγησης και αφορά την επανεκτίμηση των επιπτώσεων που αναμένονται λόγω των τροποποιήσεων του ΤΣΑ στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 (ΜΕΟΑ – ενότητα 4.2) και στις λοιπές περιοχές (ΣΜΠΕ – ενότητα 4.3).

Τα κεφάλαια της ΜΕΟΑ και της ΣΜΠΕ παρέχουν παρεμφερείς και συμπληρωματικές πληροφορίες. Το κεφάλαιο της ΣΜΠΕ παρουσιάζει πιο λεπτομερώς για κάθε ζώνη/πολιτική τους όρους της ΠΑ και τις σχετικές τροποποιήσεις που έγιναν στο ΤΣΑ (βλ. σχετική ενότητα παρακάτω).

Η ανΜΕΟΑ παρουσιάζει τις επιπτώσεις ανά τύπο ανάπτυξης (οικοτουριστικές δραστηριότητες, Περιβαλλοντικά Κέντρα/Χώροι στάθμευσης, επισκέψιμο αγρόκτημα, αγρο-εμπορικοί χώροι, αθλητικές εγκαταστάσεις/εμπορικές εγκαταστάσεις, εξειδικευμένες αναπτύξεις, δευτερεύον οδικό δίκτυο,

μεμονωμένη κατοικία) και ανά ζώνη (Κτηνοτροφική Ζώνη (Γγ1) στο Νέο Χωριό, επέκταση οικιστικών ζωνών, λατομική ζώνη Ανδρολίκου, Τουριστική ζώνη στην Ίννια). Για κάθε μία από αυτές τις υποενοότητες παρουσιάζει α) συνοπτικά τους σχετικού όρους που είχαν ζητηθεί στα πλαίσια της αρχικής Οικολογικής Αξιολόγησης, β) τις σχετικές τροποποιήσεις του ΤΣΑ, γ) σύντομη ανάλυση των αναθεωρημένων επιπτώσεων, και δ) όπου σχετικό, σύντομη εισήγηση για μέτρα.

Η ΜΕΟΑ κλείνει με μία σύντομη παρουσίαση των συσσωρευτικών επιπτώσεων μεταξύ των διάφορων ζωνών και αναπτύξεων του ΤΣΑ: η ενότητα αυτή παρουσιάζει κάποιες πολύ γενικές και γνωστές αρχές που θα πρέπει να ακολουθηθούν («θα πρέπει το κάθε έργο εντός των προστατευόμενων περιοχών ή που δυνατόν να τις επηρεάσει να εξετάζεται σε επίπεδο έργου μέσω ειδικών Μελετών Ειδικών Οικολογικών Αξιολογήσεων», «Η ακεραιότητα και ο χαρακτήρας των χαρακτηρισμένων περιοχών είναι μια γενική παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη σε κάθε αναπτυξιακό έργο ή σχέδιο», κλπ.).

Συνολικά, η ανΜΕΟΑ καταλήγει (σελ. 53-54) ότι «σε γενικές γραμμές, με την εφαρμογή των υπό μελέτη ζωνών, παρόλες τις τελευταίες αλλαγές που έχουν αποφασισθεί από το Πολεοδομικό Συμβούλιο που είναι προς την θετική κατεύθυνση, προκύπτει η τάση μείωσης ή/και κατάργησης της Ζώνης ανάσχεσης (buffer zone) γύρω από τις προστατευόμενες περιοχές, εισάγοντας χρήσεις/υποδομές που μπορεί να έχουν έμμεσες αρνητικές επιπτώσεις προς τις αρχές διατήρησης των προστατευόμενων δομών. Παρατηρείται τάση προώθησης διάσπαρτης ανάπτυξης χρήσεων/δραστηριοτήτων σε ζώνες υπαίθρου, ακόμη και με νέες χρήσεις που δεν προβλέπονται από τη σε ισχύ Δήλωση Πολιτικής, ωθούμενη από μωσαϊκό χρήσεων, διάσπαρτων αναπτύξεων που μπορούν να είναι ογκώδεις και να συνδέονται με συνοδευτικές βασικές υποδομές και υπηρεσίες με δυνητικά αθροιστικές και συσσωρευτικές επιπτώσεις για τα προστατευτέα αντικείμενα, που πιθανό να θέτει σε κίνδυνο την κατάλληλη προστασία των ενδιατημάτων και των ειδών που υποστηρίζουν π.χ. ανάγκες φωταγώγησης, αποχέτευσης, ύδρευσης, άρδευσης, συλλογής αποβλήτων κτλ. γεγονός που δρα συσσωρευτικά αρνητικά και κερματίζει τη μωσαϊκότητα και φυσικότητα της περιοχής.»

Να σημειωθεί ότι η ανΜΕΟΑ κλείνει αναφέροντας συνοπτικά το θέμα έλλειψης καθορισμού στόχων διατήρησης (σελ.54). Συγκεκριμένα αναφέρει ότι «η έλλειψη καθορισμένων στόχων προτεραιότητας για τις περιοχές του δικτύου μέσω αποτελεσματικών Διαταγμάτων Διατήρησης, που να ξεκαθαρίζουν τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται, δυσχεραίνει το έργο της Πολεοδομικής Αρχής, αλλά και το μελλοντικό έργο της Περιβαλλοντικής Αρχής που ενδέχεται με την εφαρμογή του εν λόγω Τοπικού Σχεδίου να έχει σημαντικό έργο σε θέματα αξιολογήσεων μέσω ΜΕΟΑ έργων που θα αιτούνται αδειοδότησης σε περιοχές εκτός ορίων ανάπτυξης σύμφωνα με τις πρόνοιες του νέου σχεδίου ανάπτυξης που θα εφαρμοστεί στην περιοχή του Τοπικού Σχεδίου.»

Όσον αφορά τις επιμέρους εκτιμήσεις ανά πολιτική/ζώνη, σημειώνουμε εδώ τις ενότητες αυτές για τις οποίες η ανΜΟΕΑ καταλήγει σε σημαντικές επιπτώσεις:

Επισκέψιμο αγρόκτημα: Η ανΜΕΟΑ καταλήγει ότι η σημαντική αναθεώρηση της πολιτικής αυτής «περιορίζει» τον κίνδυνο πρόκλησης επιπτώσεων, ο οποίος όμως παραμένει, και «είναι άμεσα συνυφασμένος με την ακριβή τοποθεσία αυτού του τύπου ανάπτυξης.» Η ανΜΕΟΑ προτείνει διεύρυνση της απαίτησης της Πολεοδομικής Αρχής για υποβολή δέουσας εκτίμησης πέραν εντός [sic] της Αγροτικής Ζώνης Γα2, και σε όσα τεμάχια απέχουν από οποιαδήποτε περιοχή Natura 2000 σε μια απόσταση που θα συμφωνηθεί με την ΠΑ. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, μια εύλογη απόσταση θα είναι τα 500μ από τα όρια περιοχών Natura 2000, το οποίο θα μπορεί να αξιολογείται κατά περίπτωση με διαβούλευση με την ΠΑ.

Αγρο-εμπορικές εγκαταστάσεις (Οινοποιία, τυροκομεία, συσκευαστήρια φρούτων, αποθηκευτικές αναπτύξεις, κοκ.): Η ανΜΕΟΑ καταλήγει ότι οι τροποποιήσεις του ΤΣΑ δεν ρυθμίζουν πλήρως τις ανησυχίες της ΠΑ όσον αφορά τις επιπτώσεις από την όχληση στα είδη καθορισμού (δεν παρέχονται περαιτέρω επιχειρήματα για το συμπέρασμα αυτό), και προτείνει διεύρυνση της απαίτησης της Πολεοδομικής Αρχής για υποβολή δέουσας εκτίμησης σε όσα τεμάχια απέχουν από οποιαδήποτε περιοχή Natura 2000 σε μια απόσταση που θα συμφωνηθεί με την ΠΑ. Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, μια εύλογη απόσταση θα είναι τα 500μ από τα όρια περιοχών Natura 2000, το οποίο θα μπορεί να αξιολογείται κατά περίπτωση με διαβούλευση με την ΠΑ.

Ανοιχτές αθλητικές εγκαταστάσεις, εμπορικές αναπτύξεις, κλπ.: Το τροποποιημένο ΤΣΑ διατηρεί τις αθλητικές εγκαταστάσεις εντός και πλησίον των ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα, εισάγοντας διάφορες ρυθμίσεις. Η ΜΕΟΑ αναφέρει ότι ανοιχτές αθλητικές εγκαταστάσεις δε θα έπρεπε να επιτρέπονται εντός ή και πλησίον των περιοχών δικτύου Natura 2000, λόγω του ότι οι εν λόγω αναπτύξεις δύνανται να έχουν ως επίπτωση την απώλεια των οικοτόπων και την όχληση των ειδών συμπεριλαμβανομένων και ειδών πτηνοπανίδας. Η χωροθέτηση μπορεί να αφορά περιοχές (μέσα ή κοντά στις περιοχές Natura 2000) όπου οι εν λόγω αναπτύξεις «ενδεχομένως να προκαλέσουν απώλεια περιοχών που χρησιμοποιούνται για τροφοληψία από είδη πτηνοπανίδας της παρακείμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000.» Όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, η ΜΕΟΑ εισηγείται διεύρυνση της απαίτησης της Πολεοδομικής Αρχής για υποβολή δέουσας εκτίμησης σε όσα τεμάχια απέχουν από οποιαδήποτε περιοχή Natura 2000 σε μια απόσταση που θα συμφωνηθεί με την ΠΑ.

Εξειδικευμένες αναπτύξεις: Η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι «Οι αλλαγές που έγιναν στις πρόνοιες της εν λόγω Πολιτικής, είναι σημαντικές και προς την θετική κατεύθυνση, της μείωσης των κινδύνων πρόκλησης επιπτώσεων στα είδη χαρακτηρισμών της περιοχών Natura 2000. Παρόλα αυτά όμως, η θέση κυρίως της Περιοχής Εξειδικευμένων Αναπτύξεων της Ίνιας, παραμένει να είναι προβληματική έναντι αντικειμένων προστασίας της περιοχής του δικτύου Natura 2000 «Χερσόνησος Ακάμα», λόγω θέσης της η οποία είναι σε μεγάλη απόσταση ορατή, ακόμη και από παραλίες ωοτοκίας χελωνών, αλλά και θέσεων φωλεοποίησης ειδών χαρακτηρισμού πτηνοπανίδας. Εφόσον σε επίπεδο στρατηγικής, δεν γίνεται εφικτό να αντιμετωπιστούν οι εν λόγω ανησυχίες, τότε θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι σε επίπεδο έργου, θα εκπονούνται ΜΕΟΑ που θα καθορίζουν αν τα έργα είναι αδειοδοτήσιμα από οικολογικής άποψης, λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία σχεδιασμού όπως χωροθέτηση έργων, λειτουργικά χαρακτηριστικά, φωτισμός, κλπ.» (βλ. και σχετικό συμπέρασμα της αναθεωρημένης ΣΜΠΕ στην σχετική ενότητα παρακάτω, η οποία καταλήγει σε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις και μη ύπαρξη μέτρων μετριασμού). **Να σημειώσουμε, ότι διαφωνούμε κατηγορηματικά με την αρχή της εισήγησης «Εφόσον σε επίπεδο στρατηγικής, δεν γίνεται εφικτό να αντιμετωπιστούν οι εν λόγω ανησυχίες, τότε θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι σε επίπεδο έργου, θα εκπονούνται ΜΕΟΑ που θα καθορίζουν αν τα έργα είναι αδειοδοτήσιμα από οικολογικής άποψης...», η οποία είναι εντελώς αντιφατική με τους στόχους της στρατηγικής αξιολόγησης του σχεδίου.**

Μεμονωμένη κατοικία: δεν παρουσιάζονται σχόλια στην ανΜΕΟΑ όσον αφορά τις αναμενόμενες επιπτώσεις. Η ΜΕΟΑ προτείνει τη διερεύνηση δυνατότητας διεύρυνσης της προϋπόθεσης διαβούλευσης με το Τμήμα Περιβάλλοντος για αιτήσεις ανάπτυξης μεμονωμένης κατοικίας όταν αυτή βρίσκεται και σε απόσταση μικρότερη των 300μ από όριο περιοχής Natura 2000 (από 300μ έως 500μ αναφέρεται ότι θα ζητείται σε κάθε περίπτωση).

Λατομική Ζώνη: Σύμφωνα με τη ΜΕΟΑ, «τα μέτρα που προτείνονται από τους ειδικούς σε θέματα λατόμευσης, κρίνονται εξ αρχής ότι μπορούν να μετριάσουν ικανοποιητικά τις επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής δορυφόρου του δικτύου Natura 2000.» Η ΣΜΠΕ εισηγείται πρόνοια συστηματικής παρακολούθησης των ειδών νυχτερίδων και τον καθορισμό ελάχιστων αποδεκτών ορίων (Limits of Acceptable Change) πέραν των οποίων θα μπορεί μέσω σχετικού όρου λειτουργίας να ζητείται παύση των εργασιών λατόμευσης μέχρι οι εν λόγω πληθυσμοί να επανέλθουν. (βλ. και σχετικά σχόλια της ανΣΜΠΕ στη σχετική ενότητα της παρούσας μελέτης).

Τουριστική Ζώνη Τ3δ2 στην Ίννια: Οι αναθεωρημένες εκτιμήσεις της ανΜΕΟΑ δεν είναι σαφείς. Γίνεται αναφορά στις εκτιμήσεις της αρχικής ΜΕΟΑ, αλλά δεν είναι σαφές αν αυτές τροποποιούνται. Η ΜΕΟΑ εισηγείται ότι « σε περίπτωση που προχωρήσει η εν λόγω ζώνη, τυχόν άδειες που θα προκύψουν να συνοδεύονται από αυστηρούς όρους σε θέματα προδιαγραφών εξωτερικού φωτισμού, τόσο σε θέματα έντασης και κατεύθυνσης, όσο και χρώματος, μήκος κύματος, κλπ. ακολουθώντας προδιαγραφές που δημιουργούν χαμηλό αντίκτυπο στην βιοποικιλότητα.» **Αν ισχύουν οι εκτιμήσεις της αρχικής ΜΕΟΑ για σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις, η εισηγήση της ΜΕΟΑ για προδιαγραφές σε επίπεδο πολεοδομικής άδειας είναι άτοπη και δεν συνάδει με τις πρόνοιες του άρθρου 6.3.**

Συνολικά, η ανΜΕΟΑ είναι σχετικά συνοπτική: η αξιολόγηση προτείνεται ανά ζώνη/τύπο ανάπτυξης αλλά λείπει μια γενικότερη ουσιαστική αξιολόγηση του συνόλου του αναθεωρημένου ΤΣΑ. Επίσης, δεν καλύπτει τις περισσότερες ελλείψεις της αρχικής ΜΕΟΑ που έχουν προαναφερθεί στη σχετική ενότητα της παρούσας μελέτης και επιπλέον παραλείπει να επικαιροποιήσει κάποιες αρχικές εκτιμήσεις. Πιο συγκεκριμένα η ανΜΕΟΑ δεν αναλύει/επικαιροποιεί:

- Τις επιπτώσεις των τροποποιήσεων στα επιμέρους προστατευτέα αντικείμενα της ΕΖΔ και της ΖΕΠ.
- Τις συνολικές επιπτώσεις στους στόχους διατήρησης, όπως αυτοί έχουν άτυπα καθοριστεί στα σχετικά διαχειριστικά σχέδια της ΕΖΔ και της ΖΕΠ.
- Τις σωρευτικές επιπτώσεις του ΤΣΑ από κοινού με άλλα υφιστάμενα ή μελλοντικά έργα και σχέδια (όπως αυτά έχουν αναφερθεί στην ενότητα της αρχικής ΜΕΟΑ).
- Τις επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων.
- Τις επιπτώσεις στις άλλες δύο περιοχές Natura 2000 που εμπíπτουν εν μέρη στην περιοχή του ΤΣΑ, Κοίλη-Μαυροκόλυμπος (CY400008) και Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής (CY4000016), αν και γίνεται σύντομη αναφορά στις περιοχές αυτές στα πλαίσια της συζήτησης για το Επισκέψιμο Αγρόκτημα (σελ. 32), για τις Αγρο-εμπορικές αναπτύξεις (σελ. 37), και τη Μεμονωμένη Κατοικία (σελ. 46).

Σε αντίθεση με την αρχική ΜΕΟΑ, η ανΜΕΟΑ προτείνει ξεχωριστή ανάλυση για κύριες πολιτικές όπως η Μεμονωμένη κατοικία, το Επισκέψιμο αγρόκτημα και οι Εξειδικευμένες αναπτύξεις.

Για διάφορες πρόνοιες του αναθεωρημένου ΤΣΑ που αφορούν αναπτύξεις/ζώνες των οποίων οι δυνητικές επιπτώσεις παραμένουν ανησυχητικές, η ανΜΕΟΑ εισηγείται «δικλείδες ασφαλείας» όπως τη πρόταση για υποβολή Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης σε επίπεδο έργου/αίτησης (π.χ. στην περίπτωση των Επισκέψιμων Αγροκτημάτων, οινοποιείων και άλλων αγρο-εμπορικών εγκαταστάσεων, ανοικτών αθλητικών εγκαταστάσεων, έργων στη τουριστική ζώνη Ίννιας, κλπ.), προϋποθέσεις διαβούλευσης με τα τις αρμόδιες αρχές (π.χ. στην περίπτωση ανοικτών, αθλητικών εγκαταστάσεων και ανάπτυξης Οικοτουριστικών Δραστηριοτήτων), χρήση των προνοιών «αισθητικού ελέγχου» (π.χ. για τα δίκτυα υποδομής) και για έκδοση

προσωρινής άδειας από την Πολεοδομική Αρχή μέχρι τον έλεγχο πλήρους συμμόρφωσης αίτησης (π.χ. για τα Επισκέψιμα Αγροκτήματα). Θεωρούμε όμως ότι τέτοιου είδους εισηγήσεις που επιστρέφουν σε πρόνοιες σε επίπεδο έργου αναιρούν τον ίδιο το σκοπό ενός χωροταξικού σχεδίου καθώς και της στρατηγικής αξιολόγησης του συνόλου των προτεινόμενων προνοιών. Επιπλέον, παρακάμπτουν το κύριο θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων.

Επίσης κάποιες από τις εισηγήσεις δεν αποτελούν αποτελεσματικά μέτρα διότι δεν λαμβάνουν σωστά υπόψη την οικολογία των ειδών. Πιο συγκεκριμένα, η πρόταση της ανΜΕΟΑ για συστηματική παρακολούθηση των ειδών νυχτερίδων και τον καθορισμό ελάχιστων αποδεκτών ορίων πέραν των οποίων θα μπορεί να ζητείται παύση των εργασιών λατόμευσης μέχρι οι εν λόγω πληθυσμοί να επανέλθουν, δε λαμβάνει υπόψη ότι τα άτομα μιας αποικίας *Rousettus aegyptiacus* δεν την εγκαταλείπουν σταδιακά, αλλά άμεσα. Επίσης στην πράξη θα είναι σχεδόν αδύνατο να παύσει η λειτουργία ενός λατομείου.

Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που αφορούν την αναθεωρημένη Δέουσα Εκτίμηση (ΜΕΟΑ) είναι τα εξής:

Η αναθεωρημένη ΜΕΟΑ (ανΜΕΟΑ) δεν καλύπτει τις περισσότερες ελλείψεις της αρχικής ΜΕΟΑ που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Επίσης, δεν επικαιροποιεί κάποιες αρχικές εκτιμήσεις που αφορούν κύρια θέματα της ανάλυσης, όπως :

- α) τις επιπτώσεις των τροποποιήσεων στα επιμέρους προστατευτέα αντικείμενα της ΕΖΔ και της ΖΕΠ, και
- β) τις επιπτώσεις στην ακεραιότητα των τόπων.

Επιπλέον, η ανΜΕΟΑ αντί αντισταθμιστικών μέτρων προτείνει σε διάφορες περιπτώσεις δικλείδες ασφαλείας σε επίπεδο έργου ή σε μεταγενέστερο στάδιο. Μία τέτοιου είδους προσέγγιση αναιρεί τον στόχο του στρατηγικού σχεδιασμού και της στρατηγικής αξιολόγησης, και δε μπορεί να γίνει δεκτή στα πλαίσια μιας ΣΜΠΕ και μιας Δέουσας Εκτίμησης.

Αρχική αξιολόγηση του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα από τις αρμόδιες αρχές

Η Έκθεση ΕΟΑ του αρχικού ΤΣΑ ολοκληρώθηκε στις 07/10/2021, από την Περιβαλλοντική Αρχή (Τμήμα Περιβάλλοντος), και η αναθεωρημένη Έκθεση ΕΟΑ εκδόθηκε στις 19.7.2022, σε συνέχεια των δύο συνεδριάσεων της Ad Hoc Επιτροπής, που πραγματοποιήθηκαν στις 04/04/2022 και 19/05/2022. Πραγματοποιήθηκαν επίσης δύο συνεδριάσεις της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα, που έγιναν στις 19.5.2022 και 22.7.2022 και η τελική Γνωμάτευση ΣΜΠΕ (που συμπεριλαμβάνει και την Έκθεση ΕΟΑ) ολοκληρώθηκε στις 25/08/2022.

Τα κύρια συμπεράσματα της Έκθεσης ΕΟΑ του αρχικού ΤΣΑ παρουσιάζονται παρακάτω:

Αρκετές πρόνοιες και ζώνες δυνητικά θα επιφέρουν σημαντική όχληση στα είδη τόσο από την υλοποίηση έργων σε συγκεκριμένες περιοχές, αλλά και από εκπομπή θορύβου και σκόνης κατά την διάρκεια της κατασκευής. Επίσης θα επιφέρουν απώλεια οικοτόπων και ειδών καθορισμού εντός περιοχής Δικτύου Natura 2000. Οικότοποι οι οποίοι είναι εκτός περιοχών Δικτύου Natura 2000 και θα αφαιρεθούν για αναπτύξεις με βάσει των προνοιών της ζώνης, επηρεάζουν τα είδη καθορισμού των περιοχών Δικτύου Natura 2000 αφού χρησιμοποιούνται από την πτηνοπανίδα για περιοχές τροφοληψίας και φωλεοποίησης.

Επιπρόσθετα κατά την διάρκεια λειτουργίας των αναπτύξεων αναμένεται να υπάρξει όχληση από αναπτύξεις τόσο εντός όσο και εκτός περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ειδικά από ζώνες οι οποίες επιτρέπουν οχληρές και ογκώδες αναπτύξεις.

Η ανθρώπινη παρουσία αναμένεται να αυξηθεί τόσο κατά την διάρκεια της ημέρας όσο και κατά την διάρκεια της νύκτας αφού δύναται να επιτρέπεται η διανυκτέρευση ιδιαίτερα εντός αλλά και εκτός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, κάτι το οποίο θα αυξήσει την πίεση στα είδη πανίδας και χλωρίδας της περιοχής. Ειδικότερα είδη τα οποία επηρεάζονται περισσότερο από νυχτερινή παρουσία όπως οι χελώνες κατά την διάρκεια της ωτοκίας θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις.

Επιπρόσθετα οι συσσωρευτικές επιπτώσεις θα είναι σημαντικές εφόσον χωροθετούνται αναπτύξεις μεγάλου η/και σημαντικού μεγέθους όπως το επισκέψιμο αγρόκτημα, οι ειδικού τύπου αναπτύξεις, και οι εξειδικευμένες αναπτύξεις σε συγκεντρωμένα σημεία, αλλά και διάσπαρτα στο ύπαιθρο. Η Περιβαλλοντική Αρχή στην αρχική αυτή αξιολόγηση έχει εντοπίσει ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός όπως προτείνεται δύναται να δημιουργήσει αρνητικές επιπτώσεις στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 όπως περιγράφηκαν πιο πάνω και για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η κατάργηση ή αλλαγή των ζωνών ή/και η τροποποίηση των προνοιών τους, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν θα δημιουργηθούν επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους καθορισμού στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000.

Τα ως άνω συμπεράσματα της έκθεσης ΕΟΑ υπογραμμίζουν κατηγορηματικά την ύπαρξη σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων στις περιοχές Natura 2000 του Ακάμα. Τα συμπεράσματα αυτά, τα οποία αναλύονται στην Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της ΠΑ (Παράρτημα Β της Γνωμάτευσης της 07/10/2021), αποκλείουν λοιπόν, βάσει του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων την έγκριση του αρχικού ΤΣΕ, όπως αυτό είχε κατατεθεί στις αρχές του 2021.

Η Γνωμάτευση της ΠΑ συμπεριλαμβάνει συγκεκριμένους όρους (Παράρτημα Α της Γνωμάτευσης της 07/10/2021). Πιο συγκεκριμένα η Γνωμάτευση της ΠΑ καταλήγει στις εξής αναγκαίες τροποποιήσεις του αρχικού ΤΣΑ:

1.1 Η Ζώνη Προστασίας – Τοπίο Ακάμα (Δα1-ΤΑ): σημειώνονται κάποιοι ενδοιασμοί σχετικά με τις υποδομές των οικότουριστικών δραστηριοτήτων, αλλά δεν προτείνεται κάποιος συγκεκριμένος όρος.

1.2 Ζώνη Δα1-ΤΑ: να γίνει διευκρίνιση των βασικών χαρακτηριστικών της ανάπτυξης «Οικότουριστικές Δραστηριότητες», γιατί κρίνεται μη δυνατή η υλοποίηση τους χωρίς κάποιες βασικές υποδομές. Θεωρείται σημαντική η πλαισίωσή τους με κατευθυντήριες οδηγίες υλοποίησης. Το ίδιο ισχύει για άλλες αναπτύξεις όπως παραδοσιακές εργασίες γεωργίας, γεωργική αποθήκη, θερμοκήπια και αποθηκευτικές αναπτύξεις, που δύναται να χωροθετηθούν εντός της Δα1- ΤΑ.

1.3 Αγροτική Ζώνη Γα2: Σύμφωνα με την Έκθεση ΕΟΑ, οι πρόνοιες της Αγροτικής Ζώνης Γα2 δεν συνάδουν με το διαχειριστικό σχέδιο και τους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και αναμένεται να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους καθορισμού αφού μια ζώνη έκτασης 1355 εκταρίων (13% της έκτασης της ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα») θα αλλοιωθεί λόγω διαμόρφωσης και δημιουργίας υποδομών. Για την Ζώνη Γα2 ισχύει η σχετική αναφορά της ΕΟΑ³⁴. Είναι σημαντικό να σημειωθεί η απαγόρευση της διανυκτέρευσης στην περιοχή.

1.4 Αγροτική Ζώνη Γα2: Εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 χρειάζεται να γίνει διευκρίνιση των βασικών χαρακτηριστικών της ανάπτυξης «Οικοτουριστικές Δραστηριότητες», γιατί δεν είναι δυνατή η υλοποίηση των πιο πάνω δραστηριοτήτων χωρίς κάποιες βασικές υποδομές. Θεωρείται σημαντική η πλαισίωσή τους με κατευθυντήριες οδηγίες υλοποίησης. Να περιγραφούν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι περιοχές επιτρεπόμενων αναπτύξεων εκτός του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα. Το ίδιο ισχύει για άλλες αναπτύξεις όπως ανοικτές αθλητικές διευκολύνσεις, βιομηχανικές αναπτύξεις Κατηγορίας Β και Γ (οινοποιεία, τυροκομεία, 29 συσκευαστήρια φρούτων, κοκ.), αποθηκευτικές αναπτύξεις, που δύναται να χωροθετηθούν εντός της Γα2.

1.5 Αγροτική Ζώνη Γα4: να ληφθεί υπόψη ο επηρεασμός των ΕΖΔ/ΖΕΠ αφού μέρος της ζώνης εφάπτεται με τα όρια των περιοχών προστασίας. Επιπρόσθετα, για σκοπούς μετριάσεως, να εισαχθούν κριτήρια χωροθέτησης αναπτύξεων (π.χ. ελάχιστη απόσταση από περιοχή Natura 2000, ελάχιστες αποστάσεις μεταξύ αναπτύξεων, μέγιστος αναλογικός αριθμός ανά κοινότητα, αποστάσεις από τις κοινότητες κ).

1.6 Αγροτική Ζώνη Γα2* στον Νέο Χωριό: (α) να προσδιοριστούν χωροθετικά (σε χάρτη) οι δυνητικές θέσεις δημιουργίας των υπό αναφορά έργων (Περιβαλλοντικά Κέντρα ενημέρωσης/ εκπαίδευσης, Οικοτουριστικές Δραστηριότητες χωρίς υποδομές, Οινοποιεία, Τυροκομεία, Συσκευαστήριο Φρούτων, Οργανωμένοι Χώροι στάθμευσης, Επισκέψιμο Αγρόκτημα, με υποστηρικτικές ανοικτές αθλητικές εγκαταστάσεις, (β) συστήνεται όπως διερευνηθεί η εισαγωγή των περιορισμών που αναφέρονται στην μεμονωμένη κατοικία, όσον αφορά αποστάσεις από άλλες χρήσεις και αντικείμενα προστασίας.

1.7 Οι Αναπτύξεις και Χρήσεις εκτός Ορίου Ανάπτυξης να περιοριστούν με εισαγωγή νέας πολιτικής για αγροτικές βιομηχανίες, που να θέτει μέγιστο όριο στη χωροθέτηση των οινοποιείων, τυροκομείων και συσκευαστηρίων φρούτων από το όριο ανάπτυξης (όριο οικιστικής ζώνης), σε όλες τις βαθμίδες του ιεραρχημένου οδικού δικτύου.

1.8 Επισκέψιμο Αγρόκτημα: να επανεξεταστεί η έννοια του στις ζώνες Γα2 και Γα4 σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στις περιοχές Natura 2000, στο τοπίο και άλλα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής και να καθοριστούν κριτήρια, περιορισμοί (στις υποστηρικτικές υποδομές που δεν συνάδουν με αγρόκτημα) και προϋποθέσεις για ανάπτυξη τους (π.χ. σε τεμάχια γης με ελάχιστο εμβαδό 10.000 τ.μ. και να σχετίζεται με έκταση γης με γεωργική δραστηριότητα), περιλαμβανομένου και μέγιστου αριθμού ανά πολεοδομική ζώνη.

1.9 Εξειδικευμένες Αναπτύξεις: Να περιοριστεί η έκταση των τριών περιοχών και να επαναξιολογηθεί η χωροθέτησή τους, με πρόνοια για τις περιοχές να απέχουν τουλάχιστον 200μ. από όριο των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ειδικά για τις περιοχές στην Δρούσεια και Πάνω Αρόδες - Κάθηκα. Επίσης, να εξεταστεί το ενδεχόμενο περιορισμού των πέντε κατηγοριών επιτρεπόμενων χρήσεων στις περιοχές εξειδικευμένων

³⁴ Δεν είναι κατανοητό σε ποια συγκεκριμένη «σχετική αναφορά» αναφέρονται οι όροι.

αναπτύξεων που αναφέρονται. Η περιοχή που έχει προταθεί για εξειδικευμένες αναπτύξεις κοντά στις πέτρες της Ίννιας να καταργηθεί ή να μετακινηθεί ανατολικά της κορυφογραμμής.

1.10 Πολιτική Μεμονωμένης Κατοικίας: να τροποποιηθεί ώστε το υπό ανάπτυξη τεμάχιο να έχει ελάχιστο συνολικό εμβαδό. Επιπρόσθετα, να περιοριστεί η πολιτική σε μικρότερη απόσταση από τα όρια των οικιστικών ζωνών μόνο και εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Νοείται ότι θα εφαρμοστούν οι περιορισμοί όπως εφαρμόζονται και σε άλλα Τοπικά Σχέδια για τη συγκεκριμένη πολιτική.

1.11 Νέας Λατομική Ζώνης Ανδρολικού: Να επανεξεταστεί η προτεινόμενη χωροθέτηση δυτικά της υφιστάμενης.

1.12 Κτηνοτροφική Ζώνη (Γγ1) στο Νέο Χωριό: το κομμάτι που χωροθετείται εντός περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και αποτελεί επέκταση της υφιστάμενης ζώνης στα βόρεια να καταργηθεί ή να αναζητηθούν πολεοδομικά εργαλεία για μετακίνηση των παράνομων κτηνοτροφικών υποστατικών σε άλλες κτηνοτροφικές ζώνες όπως μεταφορά συντελεστή δόμησης.

1.13 Τουριστική Ζώνη (Τ3δ2) στην Ίννια: να επαναξιολογηθεί η χωροθέτησή της λαμβάνοντας υπόψη τη κορυφογραμμή και τα συγκεκριμένα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Η ζώνη αυτή μπορεί να μετακινηθεί και να ενωθεί με την προτεινόμενη Τ3δ5 ώστε να μην δημιουργείται δεύτερος πυρήνας μακριά από την κοινότητα σε περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή. Στη ζώνη αυτή προτείνονται αρκετοί τύποι αναπτύξεων και θα πρέπει να περιοριστούν στους άκρως απαραίτητους για την προώθηση ποιοτικού τουριστικού προϊόντος.

1.14 Τουριστικές Ζώνες (Τ3α, Τ3α2α) στο Νέο Χωριό: οι επεκτάσεις των Ζωνών κατάντι της περιοχής του Δικτύου Natura 2000, και ανατολικά της περιοχής Χάλαβρον, να διέπονται από ειδικές ρυθμίσεις φωτισμού για προστασία των χελωνών. Να προσαρμοστούν οι ζώνες σύμφωνα με τα όρια του Κρατικού Δάσους και της ΕΖΔ/ΖΕΠ.

1.15 Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο Ειδικού Καθεστώτος εκτός ορίου ανάπτυξης για τη διασύνδεση κάθε Κοινότητας με τις εισόδους του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα: να μην δοθούν δικαιώματα ανάπτυξης λόγω της γειννίας με δρόμο πέραν του δικαιώματος της προσπέλασης. Θα πρέπει να εισαχθούν ασφαλιστικές δικλίδες για την αποτροπή της διάσπαρτης δόμησης.

1.16 Να διαμορφωθεί ειδικό πλαίσιο κατευθυντήριων οδηγιών προσαρμογής των οικοδομών στο τοπίο και ειδικού αισθητικού ελέγχου, και θα συμπεριλαμβάνει προδιαγραφές των προωθούμενων αναπτύξεων που χωροθετούνται εκτός ορίου ανάπτυξης. Να καθοριστεί το όριο υπερσυγκέντρωσης (σύνολο αναπτύξεων ανά είδος αν περιοχή), ως φέρουσα ικανότητα της κάθε Ζώνης Ανάπτυξης.

1.17 Να αποτραπούν υποδομές (δίκτυα υποδομής, υποσταθμοί μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας διαφόρων τύπων, τηλεπικοινωνιακοί σταθμοί και σταθμοί ραδιοεπικοινωνιών, υδρευτικά και αρδευτικά έργα και δίκτυα, μονάδες αφαλάτωσης νερού, εγκαταστάσεις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων) κατά μήκος κορυφογραμμών, γκρεμών, σπηλιών και άλλων γεωλογικών σχηματισμών.

1.18 Να ενσωματωθεί νέο κεφάλαιο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών, σύμφωνα με τις αρχές του Πρωτοκόλλου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών, και να συσχετιστεί με τη Δήλωση Πολιτικής για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό.

1.19 Να γίνει πρόνοια έτσι ώστε να ενσωματωθεί η χωροθετική πολιτική για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) που θα υιοθετηθεί στην υπόλοιπη Κύπρο και για την περιοχή του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα. Σε αντίθετη περίπτωση, να γίνει ο καθορισμός συγκεκριμένων χωροθετικών κριτηρίων για τις εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές για αποφυγή επηρεασμού της καλής γεωργικής γης και προστατευόμενων περιοχών.

1.20 Να γίνει προσπάθεια έτσι ώστε να επικεντρωθεί η ανάπτυξη, η οποία δύναται να αποτελέσει τον μοχλό ανάπτυξης στα πλαίσια των ορίων ανάπτυξης των κοινοτήτων και να προστατευτεί όσο το δυνατόν την περιοχή εκτός των ορίων ανάπτυξης των κοινοτήτων η οποία αποτελεί και την κύρια αιτία επισκεψιμότητας στην περιοχή της Χερσονήσου Ακάμα.

Όπως έχει προαναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα, οι όροι της Έκθεσης ΕΟΑ είναι δεσμευτικοί για την αδειοδοτούσα αρχή.

Τα μέλη της Ad-hoc Επιτροπής παρουσίασαν σειρά από σχόλια και εμπειριστατωμένες απόψεις όσον αφορά το αρχικό ΤΣΑ, τα οποία παραθέτονται στην ως άνω Γνωμάτευση της ΠΑ. Μεγάλος μέρος των σχολίων αυτών ελήφθησαν υπόψη από την ΠΑ και ενσωματώθηκαν στους ως άνω όρους. Αν και σκοπός της παρούσας μελέτης δεν είναι να ελέγξει αν όλες οι προτάσεις των μελών ενσωματώθηκαν ή όχι, **θεωρούμε ότι πρέπει να αναφερθούμε σε μία συγκεκριμένη πρόταση μέλους της επιτροπής Ad-hoc, η οποία δεν έχει συμπεριληφθεί στους όρους της Γνωμάτευσης αν και φαίνεται να είναι μέγιστης σημασίας τόσο για την ουσιαστική προστασία όσο και για την αποτελεσματική διαχείριση της ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα: Η ΜΚΟ Terra Cyrgia διαφωνεί με την προτεινόμενη αλλαγή της ζώνης Δα2 σε Γα2, καθώς εμπίπτει εξ ολοκλήρου στην ΕΖΔ/ΖΕΠ του Ακάμα και σε υφιστάμενη Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής.**³⁵ Επιπλέον τονίζει ότι είναι προβληματικός ο διαχωρισμός που εξακολουθεί να γίνεται μεταξύ του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) και των ΕΖΔ/ΖΕΠ. Ενώ για το ΕΔΠ προτείνεται η αλλαγή από Δα1-ΠΦ σε ζώνη Δα1-ΤΑ, ο εφαιπτόμενος και κατά μήκος του ΕΔΠ «διάδρομος», ο οποίος και αυτός εμπίπτει στα όρια της ΕΖΔ/ΖΕΠ, δεν προτείνεται να καθοριστεί από ζώνη Δα2 σε Δα1-ΤΑ, αν και η οικολογική αξία και ευαλωσιμότητα είναι η ίδια, αλλά σε Γα2. Η ΜΚΟ προτείνει την ένταξη του συνόλου των εκτάσεων των ΕΖΔ/ΖΕΠ στην ίδια πολεοδομική ζώνη Δα1-ΤΑ. Οι όροι της ΠΑ δεν ενσωματώνουν αυτή την συγκεκριμένη πρόταση παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζουν ότι σύμφωνα με την Έκθεση της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, οι πρόνοιες της Αγροτικής Ζώνης Γα2 δεν συνάδουν με το διαχειριστικό σχέδιο και τους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και αναμένεται να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους καθορισμού.

Θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι η γνωμάτευση της ΠΑ δεν κάνει μνεία και δεν ζητάει να καλυφθούν οι σημαντικές ελλείψεις της ΜΕΟΑ που αναλύθηκαν στην προηγούμενη ενότητα της παρούσας μελέτης, όπως η αξιολόγηση ανά προστατευτέο αντικείμενο (με πλήρη κάλυψη όλων των εν λόγω αντικειμένων), η αξιολόγηση σε σχέση με τους στόχους διατήρησης των τεσσάρων περιοχών, η αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων σε σχέση με άλλα έργα και σχέδια, η αβεβαιότητα που αναφέρεται από τη ΜΕΟΑ σχετικά με την επίπτωση του νέου οδικού δικτύου στο ΕΔΠ, καθώς και η έλλειψη ενδεδειγμένης αξιολόγησης των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων και η αβεβαιότητα για πολλές επιπτώσεις που αφορούν την ακεραιότητα των τόπων.

³⁵ Terra Cyrgia. Επιστολή προς Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος, 29/04/2021

Συνοπτικά, τα συμπεράσματα που αφορούν την αρχική Γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής (ΠΑ) είναι τα εξής:

Η Γνωμάτευση προσδιορίζει με σαφήνεια τις σημαντικές αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις του ΤΣΑ στις περιοχές ΕΖΔ/ΖΕΠ και προσδιορίζει επίσης μία σειρά περιβαλλοντικών όρων για τροποποίηση του αρχικού ΤΣΑ.

Η Γνωμάτευση δεν αναφέρεται στις προαναφερθείσες ελλείψεις της ΜΕΟΑ (έλλειψη αξιολόγησης σε σχέση με τους ειδικούς στόχους διατήρησης, μη αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων, μερική αξιολόγηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων, έλλειψη αξιολόγησης για όλους τους οικοτόπους και είδη χαρακτηρισμού των περιοχών, κλπ.), και δεν ζητάει να καλυφθούν.

Η Γνωμάτευση δεν ενσωματώνει κάποιες σημαντικές και εμπεριστατωμένες προτάσεις των μελών της Ad-Hoc Επιτροπής (π.χ., ένσταση κατά της προτεινόμενης αλλαγής της ζώνης Δα2 σε Γα2).

Αναθεωρημένη αξιολόγηση του Τοπικού Σχεδίου από τις αρμόδιες αρχές

Όπως προαναφέρθηκε, έγιναν οι σχετικές συναντήσεις της Ad-Hoc Επιτροπής στις 4/4/2022 και 19/05/2022 και υπήρξαν λεπτομερείς τοποθετήσεις των διαφόρων μελών της Επιτροπής, όπως ο Πτηνολογικός Σύνδεσμος (08/04/2022 και 27/05/2022 και πρόσφατη ανάλυση για το *Coracias garrulus* της 01/07/2022), η ΟΠΟΚ (08/04/2022 και 30/05/2022), και η Terra Cypria (27/05/2022), καθώς και συμπληρωματικά και διευκρινιστικά στοιχεία από το Τμήμα Περιβάλλοντος (11/05/2022) και την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (17/05/2022).

Η αναθεωρημένη αξιολόγηση του ΤΣΑ από το Τμήμα Περιβάλλοντος εκδόθηκε στις 19/07/2022, και βγήκε και μία συμπληρωματική έκθεση στις 9/8/2022. Στις 25/08/2022 βγήκε η τελική έκθεση, η οποία αντικαθιστά τις δύο προηγούμενες.

Η Έκθεση ΕΟΑ αναφέρεται και στις 4 περιοχές Natura 2000 που αφορά το ΤΣΑ. Οι δυνητικές επιπτώσεις ανά ζώνη/ανάπτυξης συζητούνται στην ενότητα 5 της αξιολόγησης, η οποία καταλήγει ότι πολλές από τις πρόνοιες και ζώνες μπορούν να επιφέρουν σημαντικές επιπτώσεις σε είδη και οικοτόπους εντός και εκτός των περιοχών Natura 2000. Συγκεκριμένα, το Τμήμα Περιβάλλοντος καταλήγει (Ενότητα 6) ότι «Μετά την αναθεώρηση του Προτεινόμενου Τοπικού Σχεδίου οι νέες πρόνοιες είναι μεν προς τη θετική κατεύθυνση, αλλά ακόμη παρατηρείται σημαντικά η προώθηση διάσπαρτων μορφών ανάπτυξης, μακριά από το κέντρο οικισμών και το όριο ανάπτυξης, στο σημείο όπου δεν δικαιολογείται λόγω ικανοποιητικής χωρητικότητας των υφιστάμενων και των υπό επέκταση ζωνών ανάπτυξης.» Το Τμήμα αναφέρεται σε μεμονωμένες αλλά και σωρευτικές επιπτώσεις, και αναφέρει ότι το ΤΣΑ απειλεί την ακεραιότητα και τη συνοχή του δικτύου Natura 2000 με σωρευτικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στην ΕΖΔ και ΖΕΠ της Χερσονήσου του Ακάμα. Καταλήγει λοιπόν:

«Η Περιβαλλοντική Αρχή λαμβάνοντας υπόψη την σημασία της Χερσονήσου Ακάμα ως μια από τις πιο σημαντικές περιοχές του Δικτύου Natura 2000 τόσο για τους οικοτόπους και τα είδη όσο και για τα πτηνά, θεωρεί ότι το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα μπορεί να υλοποιηθεί με σημαντικές διαφοροποιήσεις και χωρίς να

δημιουργήσει επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού μόνο αν εφαρμοστούν οι όροι όπως περιγράφονται στο Παράρτημα 1.»

Να σημειώσουμε ότι το παραπάνω κείμενο εσφαλμένα αναφέρεται σε «είδη χαρακτηρισμού» ενώ θα έπρεπε να αναφέρεται σε «είδη για τα οποία έχουν χαρακτηριστεί ως ΕΖΔ ή ΖΕΠ οι σχετικές περιοχές» (ή κάτι παρεμφερές). Επίσης σημειώνουμε ότι δεν γίνεται αναφορά σε τύπους οικοτόπων για τους οποίους έχουν χαρακτηριστεί ως ΕΖΔ οι σχετικές περιοχές.

Οι όροι δεν παρουσιάζονται στην παρούσα μελέτη λεπτομερώς, μιας και το εν λόγω παράρτημα 1 της Έκθεσης του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι σαφές. Οι όροι αναφέρονται σε συγκεκριμένες πρόνοιες (π.χ. απαγόρευση ανάπτυξης αθλητικών εγκαταστάσεων εντός της Γα2), σε αλλαγές ζωοποίησης (π.χ. κατάργηση της περιοχής εξειδικευμένης ανάπτυξης της Ίνιας και της Δρούσειας, αφαίρεση του δυτικού μισού της περιοχής ειδικής ανάπτυξης Κάθηκα, Μείωση της Λατομικής Ζώνης Ανδρολικού βάσει χάρτη που παρατίθεται, δημιουργία buffer zone 200 μέτρων στην προτεινόμενη Οικιστική Ζώνη Κα10γ* στο Νέο Χωριό για μεγαλύτερη προστασία του φαραγγιού του Πετράτη, κατάργηση της νέας Λατομικής Ζώνης Ανδρολικού, κλπ.), σε κατάργηση πολιτικής (π.χ. να μην ισχύει η πολιτική Μεμονωμένης Κατοικίας) και σε γενικές πρόνοιες (π.χ., δημιουργία ειδικού πλαισίου κατευθυντήριων οδηγιών προσαρμογής των οικοδομών στο τοπίο). Οι όροι της Έκθεσης ΕΟΑ συμπληρώνονται με περαιτέρω όρους που αφορούν το ευρύτερο περιβάλλον που συμπεριλαμβάνονται στην Γνωμάτευση ΣΜΠΕ της 25/08/2022. Όπως έχει προαναφερθεί σε προηγούμενη ενότητα, οι όροι της Έκθεσης ΕΟΑ είναι δεσμευτικοί για την αδειοδοτούσα αρχή.

Να σημειωθεί ότι σε σχέση με την αρχική έκθεση της 29/07/2022, η συμπληρωματική Έκθεση της 09/08/2022 τροποποιεί συγκεκριμένους όρους: οι εν λόγω τροποποιήσεις εξειδικεύουν κάποιους υφιστάμενους όρους (πχ. προσθήκη ακριβέστερων πληροφοριών που αφορούν συγκεκριμένες ζώνες), ενώ κάποιες άλλες είναι ουσιαστικές, όπως η αφαίρεση της δυνατότητας επαναχωροθέτησης των Ζωνών Εξειδικευμένων Αναπτύξεων Ίνιας και Δρούσειας και η διατήρηση μόνο του όρου για κατάργησή τους, και η απαγόρευση ανάπτυξης σε μια λωρίδα φάρδους 200 μ. για προστασία του φαραγγιού του Πετράτη.

Όσον αφορά την τελική Έκθεση της 25/8/2022, οι βασικές της τροποποιήσεις σε σχέση με τις προηγούμενες εκθέσεις ΕΟΑ της 29/07/2022 και 9/08/2022 είναι ως εξής:

- **Σελ. 28 – Περιγραφή επιπτώσεων από νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολικού**
Έχει αφαιρεθεί το εξής κείμενο: «Εφόσον πρόκειται για σχετικά μικρή επέκταση σε γειτονική λατομική περιοχή, δυνητικές επιπτώσεις μπορεί να περιοριστούν με συγκεκριμένους όρους και περιορισμούς στην λατομική δραστηριότητα και χρήση χώρων στην υφιστάμενη ζώνη για μεταφορά οχημάτων δραστηριοτήτων που συνδέονται με την λατόμευση όπως επεξεργασία υλικών, αποθήκη μπάζων κλπ.»
- **Σελ. 31 – Συμπεράσματα ΕΟΑ:** Έχει προστεθεί το παρακάτω κείμενο με έντονα γράμματα: «Η αιεφόρος ανάπτυξη στην Χερσόνησο Ακάμα χρειάζεται να αναδείξει το φυσικό κεφάλαιο και την μοναδικότητα του φυσικού πλούτου χωρίς να αλλοιώσει όμως τον χαρακτήρα και την γεωμορφολογία του τοπίου και ούτε να θέσει σε κίνδυνο την συνοχή του Δικτύου Natura 2000. Για αυτό τον λόγο θα πρέπει να διερευνηθεί η διεύρυνση του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα σε Εθνικό Πάρκο Ακάμα με την ενσωμάτωση ολόκληρων των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, (ΕΖΔ) «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010) και (ΖΕΠ) «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000023).»

Όρος 7.1.6 Λατομική Ζώνη : Αντικατάσταση των προηγούμενων σχετικών όρων με τα εξής:

«7.1.6.1 Η νέα Λατομική Ζώνη δεν εγκρίνεται σε αυτό το στάδιο. Σε διάρκεια τριών χρόνων θα μελετηθούν τα ακόλουθα: - Κατά πόσο η ανάγκη για δημιουργία νέας λατομικής Ζώνης αδρανών υλικών, στην περιοχή Ανδρολίκου είναι επιτακτική σε σχέση με διαθέσιμες εναλλακτικές χωροθετήσεις. - Η κατάσταση διατήρησης των ειδών της περιοχής σε σχέση με τις δραστηριότητες λατόμευσης.

Με την ολοκλήρωση των πιο πάνω θα αποφασιστεί κατά πόσο θα συζητηθεί περαιτέρω η δημιουργία Λατομικής Ζώνης στη συγκεκριμένη περιοχή.

7.1.6.2: Η κατανομή των ορυκτών πόρων στην περιοχή θα αποφασιστεί από την Υπηρεσία Μεταλλείων, λαμβάνοντας υπόψη όλους της ενδιαφερόμενους που υπέβαλαν αιτήσεις στην περιοχή Ανδρολίκου και θα θέσει όρους που θα συμβάλουν στη βελτίωση της προστασίας και της διατήρησης των ειδών που διαβιούν στην περιοχή Ανδρολίκου.

7.1.6.3: Για τη βελτίωση της τροφοληψίας του είδους *Rousettus aegyptiacus*, θα ενσωματωθεί όρος στο Σχέδιο Αποκατάστασης της υφιστάμενης Λατομικής Ζώνης, για φυτεύσεις οπωροφόρων δέντρων, από της ενδιαφερόμενους, πλησίον των σπηλαίων τόσο αυτού που διαβιούν άτομα του είδους τόσο και αυτού που έχει εγκαταλειφθεί.»

- **Νέο Παράρτημα 6:** «Αποτύπωση Διαδικασίας Αξιολόγησης» με ενότητες για «Αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων από άλλα σχέδια ή και έργα» και «Δυνητικές επιπτώσεις και επίτευξη μετριασμού (ανά οικότοπο & είδος)». Πιο συγκεκριμένα:

Σωρευτικές επιπτώσεις: Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζουμε την 8-σέλιδη παρουσίαση:

Σχέδιο/έργο	Φάση αξιολόγησης/αδειοδότησης	Σωρευτικές Επιπτώσεις	Σχόλια
Σχέδιο Αειφορικής Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα (και 14 κόμβους υποδομών)	Εγκριμένο	Δεν αναμένονται	Το σχέδιο στοχεύει στην καλύτερη διαχείριση της επισκεψιμότητας και αναμένεται να βελτιώσει τη κατάσταση διατήρησης ειδών και οικοτόπων
Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από το Νέο Χωριό μέχρι τον Παχύαμμο	Έχει εκπονηθεί η ΣΜΠΕ, αναμένεται η ΕΟΑ	Δεν αναμένονται όσον αφορά τους θαλάσσιους οικοτόπους. Δυνητικά μπορεί να υπάρξουν επιπτώσεις σε θαλάσσια είδη, αλλά υφίστανται μέτρα μετριασμού στο ΤΣΑ και θα ληφθεί υπόψη στην ΕΟΑ του έργου του Παραλιακού μετώπου.	Το ΤΣΑ αφορά το χερσαίο μέρος, ενώ το έργο βελτίωσης του παραλιακού μετώπου αφορά τις θαλάσσιες περιοχές. Η πιθανή συνέργεια με το ΤΣΑ θα αξιολογηθεί περαιτέρω στα πλαίσια της ΕΟΑ του έργου
Δήλωση Πολιτικής για τον Εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό	Έχει εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 21/12/2021. Δεν έχει ξεκινήσει η αξιολόγηση του.	“δεν είναι δυνατή η συναξιολόγηση του σχεδίου με το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα στο παρόν στάδιο”	Η πιθανή συνέργεια με το ΤΣΑ θα αξιολογηθεί στα πλαίσια της ΕΟΑ της Δήλωσης πολιτικής
Παραλιακός Πεζόδρομος Πέγειας	Έχει αξιολογηθεί από την ΠΑ και την Ad-hoc Επιτροπή	«τα μέτρα που επιβλήθηκαν για την κατασκευή και λειτουργία του πεζοδρόμου	Η κατασκευή του πεζοδρόμου είχε προταθεί ως μέτρο μετριασμού μέσω της Μελέτης για

Σχέδιο/έργο	Φάση αξιολόγησης/αδειοδότησης	Σωρευτικές Επιπτώσεις	Σχόλια
		διασφαλίζουν την προστασία των ειδών και οικοτόπων.»	την Περιοχή Θαλασσινές Σπηλιές (8/2018). Σκοπός του έργου είναι να μειώσει την όχληση στα είδη και τους οικοτόπους της περιοχής εφόσον οι επισκέπτες θα χρησιμοποιούν συγκεκριμένη όδευση και δεν πλησιάζουν περιβαλλοντικά ευαίσθητα σημεία.
Δρόμος Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς	Έχει εγκριθεί	Δεν αναμένονται (ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος)	
Τοπικό Σχέδιο Πέγειας	Υπό εκπόνηση (σε πολύ προκαταρκτικό στάδιο)	«Δεν είναι δυνατή η συναξιολόγηση του με το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα στο παρόν στάδιο»	Η αξιολόγηση του Τοπικού Σχεδίου Πέγειας θα περιέχει αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων σε συνδυασμό με το ΤΣΑ

- **Αξιολόγηση ανά είδος/οικότοπο:** Το Παράρτημα περιλαμβάνει ένα νέο πίνακα που αποτυπώνει τον επηρεασμό από το αρχικό ΤΣΑ και τον τελικό επηρεασμό με την υιοθέτηση των όρων που θέτει η ΠΑ για τα προστατευόμενα είδη και οικοτόπους που αναγράφονται στα ΤΕΔ (χωρίς να γίνεται προσδιορισμός των περιοχών Natura 2000). Κάποια κείμενα του πίνακα που αφορούν τα πτηνά δεν ενημερώθηκαν μετά την προσθήκη του όρου για μη έγκριση της Λατομικής Ζώνης.
- **Νέο Υπο-Παράρτημα 7.1:** «Αποτελέσματα διαβούλευσης με περιβαλλοντικούς ΜΚΟ». Πολύ χρήσιμη παρουσίαση σε μορφή πίνακα των αρχικών προβληματισμών των μελών της Ad-hoc Επιτροπής και με ποια μέτρα αντιμετωπίζονται.

Θα θέλαμε να σημειώσουμε τα εξής όσον αφορά τις προαναφερθείσες τροποποιήσεις/προσθήκες στην τελική Έκθεση της ΠΑ:

- Το συμπέρασμα για την ανάγκη διερεύνησης της διεύρυνσης του ΕΔΠ Ακάμα σε Εθνικό Πάρκο Ακάμα με την ενσωμάτωση ολόκληρων των δύο περιοχών του Δικτύου Natura 2000 (ΕΖΔ και ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα) είναι μια πολύ θετική εξέλιξη, και θεωρούμε ότι, αν υλοποιηθεί, θα διευκολύνει σημαντικά την αποτελεσματικότερη διαχείριση και προστασία της περιοχής.
- Ο όρος 7.1.6.1 (μη έγκριση της νέας Λατομικής Ζώνης) αποτελεί ριζική τροποποίηση και συμβαδίζει με τα συμπεράσματα των προηγούμενων αξιολογήσεων και τοποθετήσεων των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων. Εμμέσως γίνεται αποδεκτό ότι οι προηγούμενες πρόνοιες σχετικά με τη νέα Λατομική ζώνη και τα προτεινόμενα μέτρα μετριασμού ΔΕΝ εγγυόντουσαν τον αποτελεσματικό μετριασμό των επιπτώσεων στα προστατευόμενα είδη εντός και εκτός περιοχών Natura 2000. Να σημειώσουμε ότι ο όρος θα έπρεπε να αναφέρετε σε «εναλλακτικές λύσεις» και όχι μόνο σε «εναλλακτικές χωροθετήσεις». Επίσης, δεν είναι ξεκάθαρο για ποιο λόγο δίνεται η συγκεκριμένη χρονική διορία των 3 ετών και αν η χρήση της λέξης «επιτακτική» υποδηλώνει κάποια μελλοντική πρόθεση αξιολόγησης της ζωνοποίησης βάσει του άρθρου 6.4 της Οδηγίας των Οικοτόπων. Πάντως ένα έργο τέτοιας τοπικής εμβέλειας δύσκολα θα μπορούσε να εγκριθεί βάση των προνοιών του άρθρου 6.4 ως έργο υπέρτατου δημοσίου συμφέροντος.

- Η προσθήκη του όρου 7.1.6.3 (βελτίωση τροφοληψίας για το *Rousettus aegyriacus*) θεωρείται ως πολύ θετική αλλά δεν δίνει χρονικούς προσδιορισμούς. Δεδομένων των επιπτώσεων στο είδος που έχουν ήδη λάβει χώρα από το υφιστάμενο λατομείο (εγκατάλειψη σπηλαίου) θα ήταν θεμιτή η άμεση υλοποίηση του μέτρου αυτού.
- Το Παράρτημα 6 έρχεται να συμπληρώσει κενά στη διαδικασία αξιολόγησης, συγκεκριμένα: α) το πολύ βασικό θέμα της αξιολόγησης των σωρευτικών επιπτώσεων έργων και σχεδίων, και β) το θέμα της αξιολόγησης επιπτώσεων για όλα τα είδη και οικοτόπους των ΤΕΔ των τεσσάρων περιοχών Natura 2000 της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα, θέματα τα οποία δεν είχαν καλυφθεί στις προηγούμενες αξιολογήσεις (ΜΕΟΑ και προηγούμενες Εκθέσεις ΕΟΑ). Να σημειωθεί ότι η αξιολόγηση της ΠΑ αναφέρει (σελ. 6) ότι για τη διαμόρφωση των συμπερασμάτων έχουν ληφθεί υπόψη «Οι αθροιστικές και συσσωρευτικές επιπτώσεις από το σχέδιο αλλά και με άλλα έργα ή και σχέδια στην περιοχή». Στην Έκθεση της 29/07/2022 δεν ήταν κατανοητό πως είχαν ληφθεί υπόψη τέτοιου είδους επιπτώσεις, μιας και ούτε η ΜΕΟΑ αξιολογεί ενδελεχώς το θέμα αυτό, όπως έχει προαναφερθεί στην παρούσα μελέτη, ούτε η Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της ΠΑ της 29/07/2022.

Παρατίθενται παρακάτω κάποια περαιτέρω σχόλια γι' αυτές τις δύο ενότητες.

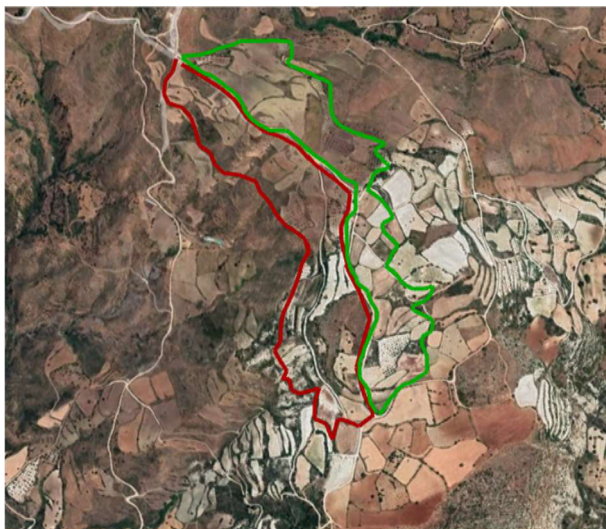
- Σωρευτικές επιπτώσεις. Το παράρτημα 6 συμπληρώνει **κατά το ελάχιστο** τα βασικά κενά που έχουν εντοπιστεί στις προηγούμενες μελέτες και εκθέσεις ΕΟΑ: μια αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένες μεθοδολογίες με συγκεκριμένες φάσεις (βλέπε π.χ. σχετικό οδηγό της Παγκόσμιας Τράπεζας³⁶) - η σύντομη 9-σέλιδη παρουσίαση των σωρευτικών επιπτώσεων δεν φαίνεται να έχει βασιστεί σε ενδελεχή αξιολόγηση όλων των παραμέτρων που απαιτούνται και δεν διαφαίνεται αν χρησιμοποιήθηκε κάποια συγκεκριμένη μεθοδολογία. Η εν λόγω ενότητα στο νέο Παράρτημα 6 της τελικής Έκθεσης καλύπτει μια σειρά σημαντικών έργων και σχεδίων που προβλέπονται για την περιοχή. Η ανάλυση σε σχέση με το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα είναι αρκετά λεπτομερής, ενώ για τα υπόλοιπα έργα/σχέδια είναι σχετικά συνοπτική και θα έχριζε περαιτέρω επεξηγήσεων. Θα ήταν επίσης θεμιτό να έχει γίνει μια ανάλυση για το σύνολο των έργων/σχεδίων σε σχέση με το ΤΣΑ, και όχι μόνο για το κάθε ένα ξεχωριστά. Δεδομένης της περιπλοκότητας του θέματος, μια οπτική αποτύπωση των αναμενόμενων επιπτώσεων των σχεδίων/έργων και της επικάλυψής τους θα ήταν επίσης θεμιτή.

Για κάποια σημαντικά σχέδια μεγάλης εμβέλειας (π.χ. Τοπικό Σχέδιο Πέγειας, Δήλωση Πολιτικής για τον Εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό) η αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων δεν είναι δυνατή σε αυτή τη φάση καθώς δεν έχουν ολοκληρωθεί/κατατεθεί τα σχετικά σχέδια προς αξιολόγηση – όταν λοιπόν θα γίνει η ΕΟΑ των σχεδίων αυτών θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το ΤΣΑ και οι σωρευτικές του επιπτώσεις με κάθε τα άλλα σχέδια. Η έλλειψη ταυτόχρονης εκπόνησης των Τοπικών Σχεδίων Ακάμα και Πέγειας εκ μέρους της Πολεοδομικής Αρχής είναι, κατά τη γνώμη μας, αστοχία μιας και χάνονται σημαντικές ευκαιρίες αποτελεσματικού συντονισμού του σχεδιασμού τους και της συν-αξιολόγησης τους.

- Αξιολόγηση επιπτώσεων και επίτευξη μετριασμού ανά είδος και οικοτόπο. Ο νέος πίνακας αυτός είναι ιδιαίτερος χρήσιμος καθώς παρουσιάζει συνοπτικά τις αρχικές επιπτώσεις και τις τελικές επιπτώσεις (με τα μέτρα μετριασμού) για κάθε είδος και οικοτόπο των ΤΕΔ των περιοχών Natura 2000 (με κάποιες μικρές παραλήψεις). Η παρουσίαση είναι άκρως συνοπτική, θα έχριζε περαιτέρω ανάλυσης έτσι ώστε να είναι σαφές πως εξάγονται τα συμπεράσματα.

- Όσον αφορά το νέο Παράρτημα 7.7.1 που παρουσιάζει το αποτελέσματα διαβούλευσης με τις ΜΚΟ, ο χρήσιμος αυτός πίνακας παρουσιάζει συνοπτικά αλλά με σαφήνεια την αντιμετώπιση των προβληματισμών που είχαν τεθεί από τις ΜΚΟ σχετικά με συγκεκριμένες πρόνοιες και τους αντίστοιχους όρους που μετριάζουν τις αρχικά προβλεπόμενες επιπτώσεις.
Σε υποσημείωση παρέχεται μια σημαντική εξήγηση για την περικοπή του δυτικού τμήματος της νέας Τουριστικής Ζώνης Ίννιας (και όχι την κατάργηση όλης της ζώνης όπως είχαν εισηγηθεί οι ΜΚΟ) στην οποία έχει αφαιρεθεί το κομμάτι που επηρέαζε την κορυφογραμμή και συνεπώς δυνητικά και τις παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελωνών. Προσπαθήσαμε να κατανοήσουμε καλύτερα μέσω Google Earth εάν όντως η περικοπή του δυτικού κομματιού της αρχικά προτεινόμενης ζώνης δύναται να μειώσει τα θέματα φωτορύπανσης προς τις παραλίες ωτοκίας. Στις παρακάτω εικόνες απεικονίζεται με κόκκινο το κομμάτι που καταργείται και με πράσινο το κομμάτι που παραμένει. Η πρώτη εικόνα δείχνει τα δύο κομμάτια σε επίπεδη μορφή, ενώ στη δεύτερη προσπαθήσαμε να κοιτάξουμε και τη μορφολογία του εδάφους. Φαίνεται από την δεύτερη εικόνα λοιπόν ότι το κομμάτι που καταργείται αφορά την προτεινόμενη τουριστική περιοχή στην δυτική πλαγιά του λόφου, μέχρι την κορυφογραμμή του. Αυτή η πλαγιά έχει απευθείας θέα προς τις παραλίες ωτοκίας. Το κομμάτι που παραμένει είναι στην ανατολική πλαγιά του λόφου, και δεν φαίνεται να έχει απευθείας θέα προς τις περιοχές ωτοκίας, εκτός, ίσως από μελλοντικές αναπτύξεις πολύ κοντά στην κορυφογραμμή.

Εικόνες: Νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας

*Σημείωση: το περίγραμμα των δύο κομματιών είναι κατά προσέγγιση

Όσον αφορά τις επιπτώσεις της ζώνης στην πτηνοπανίδα, η έκθεση αναφέρει ότι η μειωμένη κατά πάνω από 50% τουριστική ζώνη της Ίννιας (η αρχικά προτεινόμενη έκταση των 39 εκταρίων έχει περιοριστεί σε 18 εκτάρια) δε θα έχει επιπτώσεις σε περιοχές φωλεοποίησης των πτηνών, παρά μόνο σε περιοχές τροφοληψίας και διασποράς ορισμένων ειδών (δεν προσδιορίζονται στην έκθεση) που καλύπτουν μόνο το 0,2% ευρύτερων περιοχών τροφοληψίας και διασποράς. Εμμέσως λοιπόν η ΠΑ καταλήγει ότι οι επιπτώσεις δε θα είναι σημαντικές.

Υπάρχει επίσης στο ίδιο Παράρτημα 7.7.1 και μια σύντομη εξήγηση για το θέμα των αργακιών μέσα στην Τουριστική Περιοχή Νέου Χωριού η οποία αφορά την προστασία τους μέσω του όρου 7.1.4.7 βάσει του οποίου «Οι Τουριστικές Ζώνες Τ3α και Τ3α2α στο Νέο Χωριό να μην ισχύουν εντός περιοχών που υπάρχουν αργάκια/φαράγγια στο εύρος της περιοχής τους, όπως φαίνεται στον Χάρτη Χρήσης Γης με την Ζώνη Προστασίας Ποταμών Δα1.» Θεωρούμε λοιπόν ότι στην ουσία προστατεύονται τα αργάκια διότι αν και στο χάρτη εμφανίζονται σαν μέρος της Τα3, τελικά είναι εκτός Τα3.

Ίσως όντως να ήταν πιο απλό και σαφές να άλλαζε η ζωνοποίηση (δηλαδή τα αργάκια να εμφανίζονταν ως ζώνες προστασίας), αλλά στην ουσία προστατεύονται.

Συνολικά, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι οι όροι που έχουν καθοριστεί από την ΠΑ στην τελική της έκθεση είναι ουσιαστικοί και εκτενείς και καλύπτουν τις κύριες ανησυχίες που είχαν εντοπιστεί και για τις οποίες τα επιστημονικά επιχειρήματα και συμπεράσματα των διαφόρων αξιολογήσεων για αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις είναι καταφανή.

Όσον αφορά τις τοποθετήσεις των διαφόρων μελών της Ad-Hoc Επιτροπής και άλλων φορέων θα θέλαμε να σημειώσουμε τα παρακάτω, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περισσότερες τοποθετήσεις έγιναν πριν τη δημοσίευση της Συμπληρωματικής Έκθεσης ΕΟΑ της 09/08/2022 και της τελικής Έκθεσης ΕΟΑ της 25/08/2022:

Το έγγραφο του **Τμήματος Περιβάλλοντος** με τα συμπληρωματικά διευκρινιστικά στοιχεία (11/05/2022) δεν παρέχει κάποια συνολική αξιολόγηση των προνοιών του αναθεωρημένου ΤΣΑ.

Σύμφωνα με την **Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας**, η συνολική αξιολόγηση των επιπτώσεων ανά είδος χαρακτηρισμού είναι ως εξής (απάντηση 5 του εγγράφου της 17/05/2022):

- *Sylvia melanothorax*, *Oenanthe cyriaca*: δεν αναμένεται σημαντικός επηρεασμός από τις προτεινόμενες πρόνοιες του ΤΣΑ εντός ΖΕΠ. Αναμένεται σε κάποιο βαθμό επηρεασμός για μέρος των πληθυσμών εκτός ΖΕΠ, ο οποίος όμως είναι δύσκολο να εκτιμηθεί.
- Περιοχή περάσματος διέλευσης αποδημητικών πτηνών: δεν αναμένεται σημαντικός επηρεασμός
- *Aquila fasciata*: Θα υπάρξει συνολικός επηρεασμός μίας χωροκρατείας σε κοντινή περιοχή φωλεοποίησης καθώς και σε μέρος τροφοληψίας και διασποράς του είδους.
- *Buteo rufinus*: Θα υπάρξει συνολικός επηρεασμός τεσσάρων χωροκρατειών σε περιοχές φωλεοποίησης καθώς και σε τέσσερις αντίστοιχες περιοχές τροφοληψίας και διασποράς του είδους.
- *Falco peregrinus*: Θα υπάρξει συνολικός επηρεασμός δύο χωροκρατειών σε περιοχές φωλεοποίησης καθώς και σε δύο αντίστοιχες περιοχές τροφοληψίας και διασποράς του είδους.
- *Coracias garrulus*: Αναμένεται σημαντικός επηρεασμός σε περιοχές φωλεοποίησης και σε περιοχές διασποράς και τροφοληψίας του είδους.

Η Υπηρεσία τονίζει επίσης ότι υπάρχει **μεγάλη αβεβαιότητα** για τις επιπτώσεις των εξής αναπτύξεων εκτός περιοχών ανάπτυξης: αθλητικές εγκαταστάσεις, αποθηκευτικές εγκαταστάσεις, δίκτυα υποδομής και επισκέψιμα αγροκτήματα. Καταλήγει ότι οι εκτιμήσεις για τις προαναφερθείσες επιπτώσεις είναι συντηρητικές και στην πράξη θα είναι μεγαλύτερες ιδίως αν ληφθεί υπόψη η αθροιστική τους επίπτωση.

Η εν λόγω επιστολή της Υπηρεσίας Θήρας περιέχει δύο εξαιρετικά χρήσιμους χάρτες που παρουσιάζουν κρίσιμες περιοχές των ειδών χαρακτηρισμού σε σχέση με το ΤΣΑ. Τέτοιου είδους χάρτες θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται και να λαμβάνονται υπόψη στην ΜΕΟΑ.

Ως μέτρα εξάλειψης ή σημαντικού περιορισμού των επιπτώσεων, η Υπηρεσία προτείνει τα εξής:

1. Κατάργηση της πολιτικής της Μεμονωμένης Κατοικίας στη Χερσόνησο Ακάμα
2. Απαγόρευση αναπτύξεων κατά μήκος του οδικού δικτύου που συνδέει τις κοινότητες με το ΕΔΠ Ακάμα
3. Ρυθμίσεις για το Επισκέψιμο Αγρόκτημα ώστε να περιοριστεί στους πυρήνες των κοινοτήτων (π.χ. το πολύ μέχρι 300μ. από τα όρια ανάπτυξης)
4. Τροποποίηση των προτεινόμενων ζωνών Εξειδικευμένων Αναπτύξεων στην Ίννια, στη Δρούσεια και εν μέρη στον Κάθηκα.
5. Επαναχωροθέτηση της τουριστικής ζώνης Τ3α2α στο Νέο Χωριό ώστε η επέκταση να μην συμπεριλαμβάνει αργάκια/φαράγγια.
6. Περιορισμός της τουριστικής ζώνης Τ3δ2 στην Ίννια (Τ3δ2) και μετακίνησή της προς την προτεινόμενη Τ3δ5, έτσι ώστε να μη δημιουργείται δεύτερος πυρήνας.
7. Επαναχωροθέτηση της περιοχής Κα10γ* στο Νέο Χωριό ώστε να υπάρχει απόσταση ασφάλειας τουλάχιστον 200μ από το αργάκι του Πετράτη και την περιοχή του δικτύου Ν2000.
8. Επαναχωροθέτηση της Νέας Λατομικής Ζώνης Ανδρολίκου

Να σημειωθεί ότι οι ως άνω προτάσεις βρίσκουν σύμφωνο και τον Πτηνολογικό Σύνδεσμο, βάσει της επιστολής τους της 12/7/2022, καθώς και την ΟΠΟΚ, βάσει της επιστολής τους της 30/05/2022.

Η εν λόγω τοποθέτηση της Υπηρεσίας Θήρας αποσύρθηκε με την επιστολή της 2/6/2022 – η επιστολή αναφέρει ότι η ανάκληση των θέσεων της Υπηρεσίας έγινε μετά από συνάντηση με το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως όπου «έγινε επεξήγηση των τροποποιήσεων και αλλαγών που έγιναν από το αρχικό στο αναθεωρημένο Τοπικό Σχέδιο Ακάμα και ιδιαίτερα σε σχέση με το υφιστάμενο πολεοδομικό καθεστώς που ισχύει στην περιοχή». **Παρόλα αυτά, θεωρούμε στα πλαίσια της παρούσας μελέτης ότι τα επιστημονικά συμπεράσματα και οι επιστημονικές πληροφορίες που παρείχε η Υπηρεσία στο προηγούμενο έγγραφό της με ημερομηνία 17/05/2022 παραμένει έγκυρη.** Η τοποθέτηση αυτή υποστηρίζεται και από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, η οποία κατά τη συζήτηση του θέματος του ΤΣΑ που έγινε στη Βουλή στις 08/06/2022 σε κοινή συνάντηση των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Εσωτερικών και Περιβάλλοντος, ανέφερε ότι τα επιστημονικά δεδομένα του εγγράφου της 17/05/2022 ισχύουν.

Η συνολική εκτίμηση του **Πτηνολογικού Συνδέσμου** (έγγραφο της 27/05/2022) είναι ότι «πέραν των σημαντικών, αρνητικών, συσσωρευτικών και μη αναστρέψιμων επιπτώσεων, οι οποίες είναι σαφείς ..., υπάρχουν επίσης συγκεκριμένες πρόνοιες στο υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο που παρουσιάζουν συγκεκριμένες και σημαντικές απειλές σε καίριες τοποθεσίες για είδη χαρακτηρισμού. Η εκτίμηση αυτή ισχύει ακόμη και χωρίς την εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης. Ισχύει, δηλαδή, ακόμη και με βάση μια ανάλυση η οποία περιορίζεται αποκλειστικά σε σαφώς αναγνωρίσιμες επιπτώσεις οι οποίες απορρέουν από τις πρόνοιες του προτεινόμενου Τοπικού Σχεδίου. Η βεβαιότητα των σημαντικών, αρνητικών και μη αναστρέψιμων επιπτώσεων στα είδη χαρακτηρισμού - και, ως εκ τούτου, η βεβαιότητα αποτυχίας της επίτευξης των Στόχων Διατήρησης για τα είδη αυτά - ενισχύεται με την εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης.»

Σύμφωνα με την τελική τοποθέτηση του Συνδέσμου, το αναθεωρημένο ΤΣΑ θα έχει σημαντικές αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα είδη *Coracias garrulus*, *Aquila fasciata*, *Falco peregrinus*, τα αποδημητικά παρυδάτια είδη *Ardeolla ralloides*, *Egretta garzetta*, *Plegadis falcinellus* αλλά και το *Buteo rufinus*, *Gyps fulvus*.

Επίσης, ο Σύνδεσμος υπογραμμίζει ότι η ΖΕΠ δεν καλύπτει πλήρως τις οικολογικές απαιτήσεις των ειδών χαρακτηρισμού (όπως το *Coracias garrulus*, *Aquila fasciata* και *Falco peregrinus*) και συνεπώς οι σχετικές περιοχές εκτός των ορίων της ΖΕΠ χρήζουν επίσης προστασίας, και προσθέτει ότι «η περιοχή εκτός των καθορισμένων ορίων της περιοχής *Natura 2000* κατέχει το πιο σημαντικό ενδιαίτημα στην περιοχή του Ακάμα για την τροφοληψία, το κούρνιασμα και τη φωλεοποίηση των πληθυσμών των δύο αυτών ειδών χαρακτηρισμού. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Κράγκας (*Coracias garrulus*), η περιοχή της «Λαόνας» αντιπροσωπεύει μια από τις πιο σημαντικές τοποθεσίες για το απειλούμενο αυτό είδος στην Κύπρο.»

Ο Πτηνολογικός Σύνδεσμος αναφέρεται επίσης στο είδος νυχτερίδας *Rousettus aegyptiacus*, το οποίο έχει φθίνοντα πληθυσμό στην Κύπρο αλλά και στον Ακάμα όπου αποικία του είδους έχει ήδη εγκαταλειφθεί λόγω της εν ενεργεία λατομικής ζώνης Ανδρολίκου. Ο Σύνδεσμος τονίζει και αιτιολογεί τη σημασία της προστασίας προστασία τόσο των υφιστάμενων όσο και των ιστορικών βασικών ενδιαιτημάτων του είδους, και καταλήγει ότι η προτεινόμενη νέα Λατομική Ζώνη στην Ανδρολίκου θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κατάσταση διατήρησης του είδους αυτού.

Η **Terra Cypria** (27/05/2022), καταλήγει ότι «το προτεινόμενο Τοπικό Σχέδιο στην ολότητα του δύναται να επιφέρει αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα είδη και οικοτόπους καθορισμού των δύο περιοχών *Natura 2000* του Ακάμα» και εισηγείται την έκδοση αρνητικής γνωμάτευσης για το ΤΣΑ, και την

αναδιαμόρφωσή του. Αναφέρεται εκτενώς στις προαναφερόμενες τοποθετήσεις της Υπηρεσίας Θήρας όσον αφορά τις επιπτώσεις στα πτηνά και την ΖΕΠ, υπογραμμίζει την έλλειψη αξιολόγησης (ή ουσιαστικής αξιολόγησης) για μια σειρά οικοτόπων και ειδών (το θέμα αυτό έχει προαναφερθεί στην παρούσα μελέτη – βλέπε ενότητα Δ, υποενότητα «Δέουσα εκτίμηση»), τονίζει την προβληματική έλλειψη στόχων διατήρησης για την ΕΖΔ και την ΖΕΠ, και συμπληρώνει τα εξής σχετικά με τις επιπτώσεις στην ΕΖΔ και στα είδη χαρακτηρισμού της:

- Λατομική Ζώνη: Αναμένονται αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στο *Rousettus aegyptiacus* (υφιστάμενες και ιστορικές αποικίες), καθώς και σε είδη ορνιθοπανίδας (*Aquila fasciata*, *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus* και *Coracias garrulus*). Προτείνεται η κατάργηση της ζώνης.
- Επισκέψιμο αγρόκτημα: Παρά τις τροποποιήσεις του ΤΣΑ, παραμένει η δυνατότητα χωροθέτηση τους εντός των περιοχών Natura 2000 στη ζώνη Γα2. Οι αναμενόμενες επιπτώσεις δύναται να είναι σημαντικές και μη αναστρέψιμες, λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι οι εν λόγω αναπτύξεις θα έχουν και συνοδευτικές υποδομές. Προτείνεται η κατάργηση της πολιτικής.
- Γεωργικές υποδομές (αποθήκες, θερμοκήπια) εντός της ΔΑ1-ΤΑ: Οι επιπτώσεις παραμένουν αβέβαιες.
- Κτηνοτροφική Ζώνη Γγ1 εντός περιοχής δικτύου Natura 2000 στο Νέο Χωριό: Παρά το γεγονός ότι η αρχική και η τροποποιημένη ΣΜΠΕ αναφέρονται σε άμεσες και σημαντικές επιπτώσεις, και ότι η αρχική Γνωμάτευση της ΠΑ εισηγείται την κατάργηση ή μετακίνηση της ζώνης, το ανΤΣΑ δεν προτείνει τροποποιήσεις. Η ΜΚΟ προτείνει επαναχωροθέτηση της ζώνης, και μετατροπή της σε ΔΑ1-ΤΑ.
- Ζώνη Γα4 στο Νέο Χωριό: Η ΜΚΟ προτείνει κατάργηση της ζώνης λόγω των σημαντικών επιπτώσεων στο *Rousettus aegyptiacus*.
- Οικοτουριστικές δραστηριότητες εντός περιοχών Natura 2000: Η ΜΚΟ αναφέρει τις δυνητικά σημαντικές επιπτώσεις λόγω της δυνατότητας χωροθέτησής τους σε ευαίσθητες περιοχές.

Η Terra Cyrgia αναφέρεται επίσης στο θέμα του ανεπαρκούς καθορισμού ορίων Natura 2000 στον Ακάμα, και στην ύπαρξη σημαντικών εκτάσεων τύπων οικοτόπων (π.χ. 6220*, 5420 και 62B0) εκτός της καθορισμένης ΕΖΔ. Οι εν λόγω οικοτόποι κινδυνεύουν ενδεχομένως με αλλοίωση ή με απώλεια αν υλοποιηθούν οι πρόνοιες του ΤΣΑ. Η ΜΚΟ έχει καταθέσει στο παρελθόν ενδελεχή ενημέρωση στις αρμόδιες αρχές για τους εν λόγω τύπους οικοτόπων.

Η **Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ)** παραθέτει και αυτή, ενδελεχώς, την τοποθέτησή της σχετικά με την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για το υπό αναθεώρηση ΤΣΑ. Η τοποθέτηση της ΟΠΟΚ (30/05/2022) είναι ότι *«πέραν πάσης εύλογης αμφιβολίας και επιστημονικής επιφύλαξης, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι αρκετές προτεινόμενες Πρόνοιες και Πολεοδομικές Ζώνες του υπό αναθεώρηση ΤΣχ Ακάμα θα επιφέρουν σοβαρές, αρνητικές, συσσωρευτικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στους στόχους διατήρησης της ΕΖΔ και ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα.»* Μία περαιτέρω τελική τοποθέτηση της ΟΠΟΚ αφορά το μείζον θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων. Η ΟΠΟΚ καταλήγει ότι *«δεδομένης της επιτακτικής ανάγκης για τη ριζική αναθεώρηση και τροποποίηση αρκετών και σημαντικών προτεινόμενων Πολεοδομικών Ζωνών, Προνοιών και Μέτρων Πολιτικής του υπό εκπόνηση ΤΣχ Ακάμα, θα πρέπει να επιδιωχθεί και να διασφαλιστεί η ενιαία και ολοκληρωμένη αξιολόγηση των αθροιστικών επιπτώσεων της τροποποίησης του πολεοδομικού καθεστώτος της Χερσονήσου Ακάμα. Αυτό πρέπει να γίνει μέσω της κοινής υποβολής των ΤΣχ Ακάμα και Πέγεια σε Δέουσα Εκτίμηση επιπτώσεων στους στόχους διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, ΕΖΔ και ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα,*

λαμβάνοντας ουσιαστικά υπόψη τις ανθρωπιστικές επιπτώσεις σε συνάρτηση με το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, για το οποίο εκδόθηκε ήδη Περιβαλλοντική Έγκριση.» Η ΟΠΟΚ αναλύει με μεγάλη λεπτομέρεια μία σειρά σημαντικών θεμάτων, τα οποία δεν περιγράφονται εδώ μιας και αφορούν θέματα που έχουν επί το πλείστον ήδη αναλυθεί στις σχετικές ενότητες της παρούσας μελέτης (επίσπευση διαδικασιών Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Μη πρόσβαση στο πρωτογενές κείμενο του υπό αναθεώρηση ΤΣΑ, Παραγνώριση όρων της Περιβαλλοντικής Αρχής, Ανεπαρκής καθορισμός της ΕΖΔ, Δέουσα εκτίμηση, κλπ.). Η ΟΠΟΚ εστιάζει την προσοχή της στις εξής ζώνες και πολιτικές του ΤΣΑ οι οποίες θεωρεί ότι θα έχουν σημαντικές αρνητικές, μη αναστρέψιμες και σωρευτικές επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα: Πολιτική της Μεμονωμένης Κατοικίας, Τουριστικές Ζώνες Τ3α στην κοινότητα Νέου Χωριού, Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου, και Αναπτύξεις (π.χ. οικοτουριστικές δραστηριότητες) εντός και πλησίον του ΕΔΠ Ακάμα και της Ζώνης Προστασίας Δα1-ΤΑ. Παρουσιάζει με μεγάλη λεπτομέρεια και με εμπειριστατωμένο τρόπο τις θέσεις της. Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα μέλη της Ad-hoc Επιτροπής, δεν αναφέρεται στην Πολιτική του Επισκέψιμου Αγροκτήματος, αν και συμφωνεί με τη σχετική τοποθέτηση της Υπηρεσίας Θήρας για περιορισμό της στους πυρήνες των κοινοτήτων (π.χ. το πολύ μέχρι 300μ. από τα όρια ανάπτυξης).

Να σημειωθεί ότι σε συνέχεια της έκδοσης της Έκθεσης της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ) για το ΤΣΑ από την Περιβαλλοντική Αρχή (ΠΑ) στις 19/07/2022, και της συνεδρίασης της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον της 22/07/2022, ο Πτηνολογικός Σύνδεσμος και η ΟΠΟΚ απέστειλαν στην ΠΑ (28/07/2002 και 29/07/2022 αντίστοιχα) τις τοποθετήσεις τους για τις επιπτώσεις του ΤΣΑ. Βάσει των τοποθετήσεων αυτών, διαφαίνεται ότι παρά τους νέους προτεινόμενους όρους της ΠΑ παραμένουν οι εξής σημαντικές και εμπειριστατωμένες ανησυχίες όσον αφορά τις επιπτώσεις του ΤΣΑ στις περιοχές Natura :

- Νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου: η πρόταση για περιορισμό της έκτασής της δεν είναι επαρκής, και σύμφωνα με τις ΜΚΟ πρέπει να αφαιρεθεί εντελώς. Η άποψη αυτή στηρίζεται με οικολογικά στοιχεία αλλά και με επιχειρήματα που αφορούν τα αποθέματα λατομικών πόρων στην υφιστάμενη λατομική ζώνη. [Σημείωση: Η τοποθέτηση αυτή δεν ισχύει πια μιας και η ΠΑ με την τελική της Έκθεση δεν εγκρίνει τη Λατομική Ζώνη.]
- Νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας Τ3δ2: η πρόταση για περιορισμό της έκτασής της δεν θεωρείται ικανοποιητική λόγω των επιπτώσεων στον χώρο τροφοληψίας των φωλεάζοντων αρπακτικών και του *Coracias garrulous* καθώς και πιθανών επιπτώσεων λόγω φωτορύπανσης στην *Caretta caretta* και *Chelonia mydas*. [Σημείωση: σύμφωνα με την τελική Έκθεση ΕΟΑ, το θέμα της φωτορύπανσης εξαλείφεται με τον περιορισμό της ζώνης].
- Ζώνες Εξειδικευμένων Αναπτύξεων: η προτεινόμενη κατάργηση (και επαναχωροθέτηση) των σχετικών ζωνών στην Ίννια και στη Δρούσεια και η μείωση στον Κάθηκα είναι θετικά μέτρα «προς τη σωστή κατεύθυνση» σύμφωνα με τις ΜΚΟ, αλλά η προτεινόμενη επαναχωροθέτησή των δύο ζωνών θα πρέπει να υποβληθεί στις σχετικές περιβαλλοντικές αξιολογήσεις σε επίπεδο σχεδίου. [Σημείωση: Η τοποθέτηση αυτή δεν ισχύει πια μιας και η ΠΑ με την τελική της Έκθεση κατήργησε το σχετικό όρο για την επαναχωροθέτηση τους.]
- Τουριστική Ζώνη Νέου Χωριού Τ3α: ο προτεινόμενος περιορισμός της ζώνης αυτής εκτός αργακίων/φαραγγίων δεν εξασφαλίζει την προστασία της παράκτιας ζώνης (και των θαλάσσιων ειδών όπως οι θαλάσσιες χελώνες και η *Monachus monachus*) και την προστασία των βιοτόπων των ειδών χαρακτηρισμού της περιοχής Natura 2000. Η ΟΠΟΚ συγκεκριμένα προτείνει την ένταξη της ζώνης αυτής στην προστατευόμενη πολεοδομική ζώνη ΔΑ1.

Μετά τη συμπληρωματική Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της ΠΑ της 09/08/2022, η ΟΠΟΚ απέστειλε ένα νέο έγγραφο (10/08/2022) με τις τελικές της τοποθετήσεις, βάσει των οποίων το αναθεωρημένο ΤΣΑ θα επιφέρει σοβαρές, αρνητικές, συσσωρευτικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στην ΕΖΔ/ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα και στην ΖΕΠ Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής. Η ΟΠΟΚ υπενθυμίζει ότι οι τοποθετήσεις της έχουν ενδελεχώς αιτιολογηθεί σε προηγούμενα έγγραφα (30/05/2022 και 29/07/2022) και παραμένει στις προαναφερθείσες θέσεις της σχετικά με τις πρόνοιες για τη νέα Λατομική Ζώνη, τη νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας, και αντιτίθεται στη συμπερίληψη υδάτινων σωμάτων στη Τουριστική Ζώνη Νέου Χωριού Τ3α και στη νέα Λατομική ζώνη, αντί για τη πολεοδομική ζώνη προστασίας Δα1. Η ΟΠΟΚ τονίζει επίσης την ανεπαρκή αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων, και προτείνει σειρά ουσιαστών όρων για ένταξη στους όρους της Γνωμάτευσης ΣΜΠΕ.

Η τελική Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της Περιβαλλοντικής Αρχής (Τμήμα Περιβάλλοντος) καταλήγει σαφώς ότι το ΤΣΑ μπορεί να υλοποιηθεί μόνο με σημαντικές διαφοροποιήσεις.

Οι όροι που έχουν καθοριστεί από την ΠΑ στην τελική της έκθεση (25/08/2022) είναι εκτενείς και ουσιαστικοί και καλύπτουν κατά το μέγιστο τις κύριες ανησυχίες που είχαν εντοπιστεί σχετικά με τις επιπτώσεις συγκεκριμένων πολεοδομικών ζωνών και πολιτικών για τις οποίες τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων για αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις είναι καταφανή.

Κατά τη διαδικασία της αξιολόγησης του ΤΣΑ έγιναν προσπάθειες να αντιμετωπιστούν με μέτρα μετριασμού σημαντικές πρόνοιες των οποίων οι επιπτώσεις έχουν κριθεί ως σημαντικές. Στις αρχικές φάσεις της αξιολόγησης, πολλά από αυτά τα μέτρα δεν εγγυόντουσαν τον αποτελεσματικό μετριασμό των επιπτώσεων. Οι αδυναμίες αυτές καλύφθηκαν κατά πολύ στις τελικές φάσεις της αξιολόγησης.

Έγινε επίσης μια προσπάθεια, έστω και την ύστατη στιγμή με την τελική Έκθεση της ΠΑ, να καλυφθούν διάφορες βασικές ενότητες που δεν είχαν καλυφθεί στις προηγούμενες αξιολογήσεις. Πρέπει όμως να τονιστεί συγχρόνως ότι κάποιες πρόνοιες του άρθρου 6.3 δεν έχουν εξεταστεί ενδελεχώς, και θα έχριζαν περαιτέρω ανάλυσης (βλ. ελλείψεις που αφορούν την απουσία ειδικών στόχων διατήρησης, την ενδελεχή εκτίμηση για όλα τα είδη και οικοτόπους που αναγράφονται στα ΤΕΔ των περιοχών, την εκτίμηση για όλες τις περιοχές Natura 2000 που επηρεάζονται από το σχέδιο, την εκτίμηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα των τόπων και την ενδελεχή αξιολόγηση για τις σωρευτικές επιπτώσεις.

Όσον αφορά το θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων να σημειώσουμε ότι η μη συγχρονισμένη εκπόνηση των Τοπικών Σχεδίων Ακάμα και Πέγεια εκ μέρους του Τμήματος Πολεοδομίας είναι μάλλον σημαντική αστοχία, καθώς δεν επιτρέπει την αποτελεσματικό σχεδιασμό των σημαντικότερων αυτών χωροταξικών εργαλείων. Συνεπάγεται επίσης ότι δεν μπορεί να γίνει συγχρονισμένη αξιολόγηση των δύο τοπικών σχεδίων από την Περιβαλλοντική Αρχή.

Διαβουλεύσεις

Όσον αφορά το θέμα των διαβουλεύσεων, βάσει των γενικών πληροφοριών που είναι στη διάθεση μας, διαφαίνεται ότι οι σχετικές διαδικασίες με τους εμπλεκόμενους φορείς και το ευρύτερο κοινό έχουν τηρηθεί τυπικά, όσον αφορά το αρχικό ΤΣΕ. Όπως έχει προαναφερθεί, έγιναν οι απαραίτητες από το νόμο δημόσιες διαβουλεύσεις για το αρχικό ΤΣΑ τον Μάρτιο και Απρίλιο 2021, κατά τη διάρκεια των οποίων υποβλήθηκαν

σχόλια από εμπλεκόμενους φορείς όπως: Κοινοτικό Συμβούλιο Ίννιας, Κοινοτικό Συμβούλιο Νέου Χωριού, Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Δασών, Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Υπηρεσία Μεταλλείων, Terra Cyprica, Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου, Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου, Φίλοι του Ακάμα, Οικολογική Κίνηση Κύπρου, Κυπριακή Ομοσπονδία Κυνηγιού και διάφορα νομικά πρόσωπα.

Αναγνωρίζουμε ότι υφίστανται διαμετρικά αντίθετες απόψεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων όσον αφορά τους στόχους και τη γενική κατεύθυνση του ΤΣΑ και συνεπώς δεν μπορούν όλες οι απόψεις να ενσωματωθούν στο τροποποιημένο σχέδιο. Όμως, όσον αφορά το κατά πόσο λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς, διαφαίνεται από την παρούσα ανάλυση, όπως έχει παρουσιαστεί στις προηγούμενες ενότητες, ότι πολλές επιστημονικά υποστηριγμένες απόψεις εμπλεκόμενων φορέων δεν είχαν ληφθεί υπόψη στο τροποποιημένο ΤΣΑ και η έλλειψη σχετικών τροποποιήσεων του ΤΣΑ δεν είχε αιτιολογηθεί καθόλου ή δεν είχε αιτιολογηθεί δεόντως από την αρμόδια περιβαλλοντική αρχή στις ενδιάμεσες φάσεις της αξιολόγησης. Ενδεικτικά να αναφερθούν οι τοποθετήσεις των ΜΚΟ σχετικά με τις σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις που συνδέονται με την γειτνίαση της νέας Λατομικής Ζώνης (ακόμα και μετά την μείωση στην έκταση της που όριζε η ΠΑ στην έκθεση της 19/07/2022) με την εγκαταλελειμμένη σπηλιά του Roussetus aegyptiacus στο Φαράγγι Ανδρολίκου η οποία βρίσκεται στα 80 μέτρα από τη τροποποιημένη Λατομική Ζώνη, ή η τοποθέτηση του Τμήματος Θήρας σχετικά με τις επιπτώσεις στο είδος *Aquila fasciata* λόγω της ύπαρξης θέσεως φωλεοποίησης στα 700 μέτρα από τη Νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου. Η τελική Έκθεση της Περιβαλλοντικής αρχής δεν αναφέρεται σε αυτά τα θέματα, εμμέσως όμως αναγνωρίζει τις σημαντικές αυτές τοποθετήσεις των εμπλεκόμενων φορέων, μιας και στο συγκεκριμένο παράδειγμα τελικά δεν γίνεται δεκτή η πρόνοια του ΤΣΑ για τη Λατομική Ζώνη.

Να σημειωθεί ότι πέραν των υποχρεώσεων των αρμόδιων αρχών στα πλαίσια των διαδικασιών του άρθρου 6.3 για αιτιολόγηση των αποφάσεών τους, όταν αυτές δεν συνάδουν με τοποθετήσεις ενδιαφερόμενων φορέων οι οποίες όμως υποστηρίζονται με επιστημονικά δεδομένα και επιχειρήματα, η εν λόγω αιτιολόγηση εκ μέρους των αρμόδιων αρχών είναι υποχρεωτική και βάσει του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμου του 1999 [158(I)/1999].

Επίσης, αναφέρεται σε διάφορα έγγραφα των ΜΚΟ ότι σε κάποιες φάσεις της αξιολόγησης παρατηρήθηκε μία προσπάθεια επίσπευσης των διαδικασιών έκδοσης περιβαλλοντικής έγκρισης και δημοσίευσης του υπό αναθεώρηση ΤΣΑ και αντίστοιχη επίσπευση των διαδικασιών της αξιολόγησης ΣΜΠΕ-ΜΕΟΑ και των διαδικασιών της Ad-hoc Επιτροπής, όπως π.χ. αίτημα της ΠΑ για γραπτή υποβολή των τελικών τοποθετήσεων από τα Μέλη της εν λόγω Επιτροπής εντός μίας εβδομάδας³⁷. Αν όντως υπήρξαν τέτοιου είδους επισπεύσεις, δύναται να επηρεάσουν την ποιότητα των διαβουλεύσεων.

Ε. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Αρχική ΣΜΠΕ

Στην παρούσα μελέτη εστιάζουμε κυρίως στα θέματα της ΣΜΠΕ που αφορούν τη βιοποικιλότητα και το φυσικό περιβάλλον. Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της οδηγίας 2001/42/ΕΚ περί στρατηγικής εκτίμησης

³⁷ Βλέπε λεπτομερέστερη περιγραφή του θέματος στην επιστολή της ΟΠΟΚ, 30/05/2022, ενότητα 2, και σχετική αναφορά στην επιστολή του Πτηνολογικού Συνδέσμου, 27/05/2022, και στην επιστολή της Terra Cyprica, 27/05/2022.

περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων, οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 1, με την επιφύλαξη του άρθρου 5 παράγραφοι 2 και 3, είναι οι εξής:

α) η περιγραφή σε γενικές γραμμές του περιεχομένου, των κύριων στόχων του σχεδίου ή προγράμματος και της σχέσης με άλλα σχετικά σχέδια και προγράμματα

Η ΣΜΠΕ του ΤΣΑ περιγράφει λεπτομερώς το περιεχόμενο του σχεδίου (ενότητα 4.1, 4.2) και των κύριων στόχων του (ενότητα 1.3). Όσον αφορά τη σχέση του με άλλα σχετικά σχέδια, η ΣΜΠΕ (ενότητα 1.4) περιορίζει την περιγραφή στο εγκεκριμένο Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού 2030. Δε γίνεται όμως στην εν λόγω ενότητα περιγραφή άλλων σημαντικών σχεδίων (υφιστάμενων και υπό υλοποίηση), όπως το Σχέδιο για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο, τη Δήλωση Πολιτικής για τον εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό, το υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο Πέγεια ή την Μελέτη Εκτίμησης της Βοσκοϊκανότητας και Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης στην Χερσόνησο Ακάμα.

β) οι σχετικές πτυχές της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος και η βάση αυτής πιθανή εξέλιξη εάν δεν εφαρμοστεί το σχέδιο ή πρόγραμμα,

Η υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος παρουσιάζεται λεπτομερώς στο κεφάλαιο 7.

γ) τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά.

Οι περιοχές που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά είναι οι δύο περιοχές Natura 2000. Τα βασικά χαρακτηριστικά τους παρουσιάζονται στο κεφάλαιο της ΜΕΟΑ, και έχουν παρουσιαστεί στη σχετική ενότητα της παρούσας μελέτης, όπου συμπεραίνεται ότι υπάρχουν σημαντικά κενά όσον αφορά την παρουσίαση και την αξιολόγηση των επιπτώσεων στα είδη και στους τύπους οικοτόπων της ΕΖΔ και της ΖΕΠ.

δ) τα τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν το σχέδιο ή πρόγραμμα συμπεριλαμβανομένων, κατά κύριο λόγο, εκείνων που αφορούν περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, όπως περιοχές που χαρακτηρίζονται σύμφωνα με τις οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ,

Τα εν λόγω θέματα παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 10 της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) και έχουν συζητηθεί ενδελεχώς στη σχετική ενότητα της παρούσας μελέτης.

ε) οι στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που έχουν τεθεί σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο ή σε επίπεδο κρατών μελών, οι οποίοι αφορούν το σχέδιο ή πρόγραμμα, και ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι αυτοί καθώς και τα περιβαλλοντικά ζητήματα έχουν ληφθεί υπόψη κατά την προετοιμασία του.

Η ΣΜΠΕ παρουσιάζει στην ενότητα 3.3 «Στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας» το κοινοτικό στρατηγικό πλαίσιο (3.3.1) και την εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία (3.3.2). Σε διεθνές επίπεδο γίνεται αναφορά στη Στρατηγική για αειφόρο-βιώσιμη ανάπτυξη, στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εν συνεχεία παρουσιάζονται διάφορες κοινοτικές οδηγίες και διεθνείς συμβάσεις (π.χ., Σύμβαση Βόννης, Σύμβαση Ραμσάρ, κλπ.) και το αντίστοιχο εθνικό δίκαιο εναρμονισμού.

Να σημειωθεί ότι α) ενώ γίνεται αναφορά στις εν λόγω στρατηγικές, δεν περιγράφεται πως οι στόχοι των στρατηγικών αυτών λαμβάνονται υπόψη στο ΤΣΑ, και β) λείπουν αναφορές σε πρόσφατες ευρωπαϊκές

στρατηγικές η οποίες σχετίζονται απόλυτα με περιοχές Natura 2000 και σχέδια που τις αφορούν, όπως ενδεικτικά ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός νόμος για αποκατάσταση οικοσυστημάτων³⁸, και ο στόχος για απόλυτη προστασία του 10% της ευρωπαϊκής επιφάνειας μέχρι το 2030 στα πλαίσια της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ.

στ) οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων όπως η βιοποικιλότητα, ο πληθυσμός, η υγεία των ανθρώπων, η πανίδα, η χλωρίδα, το έδαφος, τα ύδατα, ο αέρας, οι κλιματικοί παράγοντες, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, το τοπίο και οι σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων.

Τα θέματα που αφορούν βιοποικιλότητα, τη χλωρίδα και την πανίδα και συγκεκριμένα στις περιοχές Natura 2000 παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 10 της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) της ΣΜΠΕ και έχουν συζητηθεί ενδελεχώς στη σχετική ενότητα της παρούσας μελέτης.

Τα λοιπά θέματα (ο πληθυσμός, η υγεία των ανθρώπων, το έδαφος, τα ύδατα, ο αέρας, οι κλιματικοί παράγοντες, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς και του τοπίου) δεν αποτελούν στόχο ανάλυσης της παρούσας μελέτης. Επιγραμματικά αναφέρουμε ότι η ΣΜΠΕ συμπεριλαμβάνει μεταξύ άλλων σχετικές ενότητες που παρουσιάζουν την υφιστάμενη κατάσταση για το έδαφος (7.2), τοπίο (7.5), Υδάτινοι πόροι (7.6), Ατμοσφαιρικό περιβάλλον (7.9), Ακουστικό περιβάλλον (7.10), Ανθρωπογενές περιβάλλον (7.12) και Πολιτιστική/αρχαιολογική κληρονομιά (7.13). Το κεφάλαιο της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (κεφάλαιο 8) αφορά κυρίως στο τοπίο και στο φυσικό περιβάλλον, ενώ αναφορές στις επιπτώσεις στον ανθρώπινο πληθυσμό ιστορικό/παραδοσιακό/ανθρωπογενές περιβάλλον, έδαφος, νερά, ατμόσφαιρα, κλίμα, υλικά αγαθά, πολιτιστική/αρχαιολογική/αρχιτεκτονική κληρονομιά γίνονται υπό τη μορφή πίνακα μόνο, πχ.,:

³⁸ https://environment.ec.europa.eu/publications/nature-restoration-law_en

Πίνακας 1.7-2: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από τις τροποποιήσεις στην πολιτική Οικιστικής Ανάπτυξης – Μεμονωμένη Κατοικία

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων πριν την υιοθέτηση Μέτρων	Εναπομείνουσες Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις μετά την υιοθέτηση Μέτρων
Ανθρώπινος πληθυσμός, Ανθρώπινη υγεία	0	0
Πανίδα – Χλωρίδα – Βιοποικιλότητα	+	++
Τοπίο, Φυσικό / Ιστορικό / Παραδοσιακό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον	+	++
Έδαφος	+	++
Νερά	0	0
Ατμόσφαιρα	0	0
Κλίμα	0	0
Υλικά Αγαθά	+/-	+
Πολιτιστική / Αρχαιολογική / Αρχιτεκτονική Κληρονομιά	0	0
Υπόμνημα: -- Αρνητική μεγάλης κλίμακας, -, Αρνητική, ++ Θετική μεγάλης κλίμακας, + Θετική, +/-Ανάμικτες Επιπτώσεις (θετικές και αρνητικές), 0 Δεν αναμένονται επιπτώσεις		

Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την ΟΠΟΚ (βλ. έγγραφο της 29/07/2022), η ΣΜΠΕ θα έπρεπε επίσης να αξιολογήσει τις επιπτώσεις του ΤΣΑ στα εξής:

- Έδαφος, γεωργική γη υψηλής φυσικής αξίας (high nature value farmland) και περιοχές αρδευόμενου αναδασμού Νέου Χωριού, ξηρικού αναδασμού Πάνω Αρόδων και μικτού (αρδευόμενου και ξηρικού) αναδασμού Δρούσειας.
- Παράκτια ζώνη, παράκτια τοπία και κυρίως ειδικά παράκτια οικοσυστήματα, λαμβάνοντας ουσιαδώς υπόψη τις διατάξεις του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου.
- Επιφανειακά ύδατα και κυρίως στα υδατορέματα (αργάκια, ποταμοί και εκβολές ποταμών), τα οποία δεν εντάσσονται σε Πολεοδομική Ζώνη Προστασίας (Δα1), αλλά στις παραθαλάσσιες Τουριστικές Ζώνες (Τ3α) της κοινότητας Νέου Χωριού και την προτεινόμενη Λατομική Ζώνη (ΛΖ) Ανδρολίκου.
- Φυσικό και πολιτιστικό τοπίο, καθώς και γεωλογική κληρονομιά.

ζ) τα προβλεπόμενα μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, εξουδετέρωση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος.

Προτάσεις μετριασμού παρουσιάζονται στις περίπτωση αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων των πολεοδομικών ζωνών και πολιτικών. Τα μέτρα αυτά περιγράφονται στην ενότητα 8.3.

η) η παρουσίαση σε γενικές γραμμές των λόγων για τους οποίους επελέγησαν οι εξετασθείσες εναλλακτικές δυνατότητες και η περιγραφή του τρόπου διενέργειας της εκτίμησης, με μνεία των τυχόν δυσκολιών (όπως τεχνικά ελαττώματα ή έλλειψη τεχνογνωσίας) που προέκυψαν κατά τη συγκέντρωση των απαιτούμενων πληροφοριών

Η ΣΜΠΕ αναφέρεται εν συντομία σε τρεις λύσεις (κεφάλαιο 6): τη μηδενική (συνέχιση της εφαρμογής της υφιστάμενης Δήλωσης Πολιτικής), μία εναλλακτική λύση, και την κύρια λύση (αυτή που προτείνεται στο ΤΣΑ). Οι λύσεις παρουσιάζονται σε μορφή χάρτη, και υπάρχει μια μονοσέλιδη (συν έξι γραμμές) παρουσίαση των συμπερασμάτων. Η αναφερόμενη ως «εναλλακτική» δεν είναι ουσιαστικά εναλλακτική, απλά αντικατοπτρίζει τα αιτήματα κοινοτικών συμβουλίων και ιδιωτών. Δεδομένων των προαναφερόμενων, δε μπορεί να θεωρηθεί ότι η αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων του ΤΣΑ είναι ικανοποιητική.

Οι τεχνικές δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την υλοποίηση της μελέτης παρουσιάζονται στην ενότητα 2.5. Ως σημαντική δυσκολία, η οποία άμεσα σχετίζεται με τα θέματα της Δέουσας Εκτίμησης και τα σχόλια περί επίστευσης διαδικασιών, η ΣΜΠΕ αναφέρει ότι *«λόγω της πολυπλοκότητας της περιοχής, και παρόλη την ευρεία γνώση της ομάδας μελέτης στη περιοχή, ήταν ο πολύ περιορισμένος χρόνος που δόθηκε στους μελετητές για σκοπούς αποτελεσματικής σύγκρισης του υφιστάμενου με του επιδιωκόμενου τρόπου ρύθμισης της ανάπτυξης στη περιοχή (75 ημέρες), σε αντιπαράβολή με όλα τα υπόλοιπα Σχέδια και Πολιτικές που υπάρχουν και εφαρμόζονται στη περιοχή μελέτης, αλλά και τη διαθέσιμη γνώση και στοιχεία που υπάρχουν σε σχέση με την οικολογική αξία της περιοχής.»*

θ) περιγραφή των προβλεπόμενων μέτρων σχετικά με τον έλεγχο σύμφωνα με το άρθρο 10

Η ΣΜΠΕ προτείνει ένα σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο κεφάλαιο 11. Το εν λόγω κεφάλαιο αναφέρεται σε όλες τις πτυχές παρακολούθησης (π.χ. τοπίο, πολιτιστική κληρονομιά, βιοποικιλότητα, ύδατα, κλπ.) αλλά οι προτάσεις του (ενότητα 11.2.2 «Περιεχόμενο Παρακολούθησης και Περιοδικότητα Καταγραφής») αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές χωρίς κάποια εξειδίκευση. Π.χ., για το θεματική ενότητα της βιοποικιλότητας, η ΣΜΠΕ (ενότητα 11.2.2 «Περιεχόμενο Παρακολούθησης και Περιοδικότητα Καταγραφής», περιλαμβάνει το εξής γενικόλογό κείμενο: *«Πέραν των μέτρων που εφαρμόζονται και παρακολουθούνται από τον Κλάδο της Προστασίας της Φύσης του Τμήματος Περιβάλλοντος του Υ.Γ.Α.Α.&Π. πρέπει πιο ειδικά να γίνεται: Παρακολούθηση για τη βελτίωση και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας μετά από τη συμπερίληψη των Προστατευόμενων Τοπίων, Ακτών, Περιοχών προστασίας της φύσης, Δασικών περιοχών, περιοχών σε Ειδική Ζώνη Διατήρησης ή άλλων Ζωνών του δικτύου Natura 2000, σε περιοχές προς απαγόρευση για ανέγερση διαφόρων τύπων αναπτύξεων. Τα στοιχεία προτείνεται να συλλέγονται βάσει της περιοδικότητας καταγραφής των από το Τμήμα Περιβάλλοντος, το Τμήμα Δασών και την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας και να λαμβάνονται υπόψη στις εκάστοτε τροποποιήσεις του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα.»*

ι) μια μη τεχνική περίληψη των πληροφοριών που παρέχονται βάσει των ανωτέρω θεμάτων.

Η ΣΜΠΕ συμπεριλαμβάνει λεπτομερή μη τεχνική περίληψη (Κεφάλαιο 1).

Θα θέλαμε να εστιάσουμε περισσότερο στο θέμα των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα, το οποίο και αποτελεί αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Η ΣΜΠΕ αναλύει τις επιπτώσεις από τις προτεινόμενες αλλαγές σε επίπεδο πολιτικής (κεφ. 8.3.3) και αντίστοιχα προτείνει μέτρα για τον μετριασμό των επιπτώσεων. Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζουμε τα συμπεράσματα τις ΣΜΠΕ που αφορούν το κομμάτι «Πανίδα-Χλωρίδα-Βιοποικιλότητα»

Πίνακας 1: Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε «Πανίδα-Χλωρίδα-Βιοποικιλότητα» (πηγή: ΣΜΠΕ)

Επίπεδο Πολιτικής	Εκτίμηση Επιπτώσεων ΧΩΡΙΣ μέτρα	Εκτίμηση Επιπτώσεων ΜΕ μέτρα
Γενικές Πρόνοιες (% καθαρού εμβαδού για πράσινο, συντελεστής δόμησης σε περιοχές ανάπτυξης), δενδροφύτευση σε περιοχές ανάπτυξης)	+/-	+
Νέο οδικό δίκτυο	+	++
Αλλαγές σε οικιστικές ζώνες (συντελεστής δόμησης, μεμονωμένη κατοικία)	+	++
Μεταφορά συντελεστή σε κατάλληλες περιοχές ανάπτυξης	;	;
Εξειδικευμένες αναπτύξεις	--	--
Βιομηχανικές, βιοτεχνικές και αποθηκευτικές αναπτύξεις	+/-	+/- (δεν προτείνονται μέτρα)
Τουριστικές αναπτύξεις (επισκέψιμο αγρόκτημα) σε περιοχές υπαίθρου, Αγροτικές Ζώνες Γα4, Γα2 και Γα2* και Κτηνοτροφικές Ζώνες Γγ1 και Γγ2	--	-
Τουριστικές αναπτύξεις σε τουριστικές και οικιστικές ζώνες (αλλαγή συντελεστή δόμησης)	--	+/-
Αναπτύξεις Οικοτουριστικών δραστηριοτήτων	--	+/-
Νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολικού	--	--
Νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας	Επανεξέταση αναγκαιότητας χωροθέτησης	
Κτηνοτροφική Ζώνη Γγ1 εντός περιοχής δικτύου Natura 2000	Πρόταση επαναχωροθέτησης	
Ζώνη Γα2* - Περιοχή Αρδευόμενου Αναδασμού	Πρόταση επαναχωροθέτησης	
Επεκτάσεις Οικιστικών και Τουριστικών Ζωνών	;	(δεν προτείνονται μέτρα)
Αναπτύξεις, Χρήσεις/Δραστηριότητες εκτός ορίων ανάπτυξης	;	;

Υπόμνημα:

- Αρνητική μεγάλη κλίμακας
- Αρνητική
- ++ Θετική μεγάλη κλίμακας
- + Θετική
- +/- Ανάμικτες Επιπτώσεις
- 0 Δεν αναμένονται επιπτώσεις

Τα συμπεράσματα της ΣΜΠΕ είναι σαφή όσον αφορά τις αρνητικές ή αρνητικές μεγάλης κλίμακας επιπτώσεις τριών τύπων αναπτύξεων, έστω και με την υιοθέτηση μέτρων μετριασμού:

α) **Εξειδικευμένες αναπτύξεις**, οι οποίες δύναται όχι μόνο να αποτελούν ογκώδεις αναπτύξεις εκτός ορίων ανάπτυξης αλλά και να χρειάζονται σημαντικές υποστηρικτικές υποδομές. Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ, τέτοιου είδους αναπτύξεις και σχετιζόμενες υποδομές θα επιφέρουν πολύ αρνητικές αλλαγές στις περιβαλλοντικές παραμέτρους, ιδίως στην Πανίδα-Χλωρίδα-Βιοποικιλότητα: πιο συγκεκριμένα αναμένονται επιπτώσεις όπως η απώλεια οικοτόπων και ειδών χλωρίδας, ο εκτοπισμός ειδών πανίδας και η δημιουργία όχλησης σε περιοχές φωλεοποίησης της ορνιθοπανίδας. Όσον αφορά τα μέτρα μετριασμού, η ΣΜΠΕ καταλήγει ότι κανένα μέτρο δεν μπορεί να μετριάσει τις πολύ σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις αυτών των αναπτύξεων, και αναφέρει ότι *«δεν υπάρχουν μέτρα που να μπορούν να περιορίσουν τις εν λόγω επιπτώσεις σε βαθμό που περιβαλλοντικά η εν λόγω πολιτική να δύναται να γίνει αποδεκτή, στις συγκεκριμένες περιοχές, με τα συγκεκριμένα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, και σε σχέση με τα προβλεπόμενα μεγέθη, και τη προβλεπόμενη ένταση των εν λόγω αναπτύξεων.»*

β) **Νέα λατομική ζώνη Ανδρολίκου**. Σύμφωνα με της ΣΜΠΕ, η ανάπτυξη αυτή θα οδηγήσει σε ολοκληρωτική απώλεια οικοτόπων και ειδών χλωρίδας, καθώς και στον εκτοπισμό και στην όχληση της πανίδας, και γενικότερα αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Επίσης προβλέπεται ότι θα οδηγήσει σε αυξημένο κίνδυνο όχλησης της μεγαλύτερης και πιο υγιούς αποικίας του είδους προτεραιότητας *Rousettus aegyptiacus* στην Κύπρο, καθώς και σε αρνητικό επηρεασμό των παρακείμενων περιοχών Natura 2000. Οι επιπτώσεις αναμένονται να είναι σημαντικές από την νέα ανάπτυξη καθαυτή αλλά και από κοινού με την υφιστάμενη λατομική ζώνη (συσσωρευτικές επιπτώσεις). Η ΣΜΠΕ αναφέρει συγκεκριμένα ότι *«Η λύση αυτή, συνδυάζεται με περιβαλλοντικά προβλήματα που δεν μπορούν να αντισταθμιστούν ή να αποφευχθούν. Πρόταση της παρούσας ΣΜΠΕ, εφόσον κρίνεται ως υπέρτατη ανάγκη η εξεύρεση λατομικού υλικού στην περιοχή για κάλυψη των υφιστάμενων και μελλοντικών αναγκών, είναι να γίνει μια συγκριτική αξιολόγηση όλων των εναλλακτικών επιλογών, συμπεριλαμβανομένης και της παρούσας η οποία ουδέποτε αξιολογήθηκε συγκριτικά μαζί με τις προηγούμενες επιλογές που απορρίφθηκαν, να τεκμηριωθεί η αναγκαιότητα και η μη ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων, και να επιλεγεί η περιοχή που παρουσιάζει το μικρότερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο.»*

γ) **Επισκέψιμο αγρόκτημα**: αφορά περιοχές υπαίθρου, Αγροτικές Ζώνες Γα4, Γα2 και Γα2* και Κτηνοτροφικές Ζώνες Γγ1 και Γγ2. Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ *«ως χωροθετική πολιτική των αναπτύξεων αυτών, παρουσιάζεται περιβαλλοντικά προβληματική η χωροθέτηση επισκέψιμου αγροκτήματος στη Ζώνη Γα2, η οποία εκτός από περιοχή Natura 2000, είναι και μια περιοχή ψηλής οικολογικά και γεωργικής αξίας. Επίσης, τα χωροθετικά κριτήρια που τις επιτρέπουν εντός Γα2, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τις πρόνοιες του Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής Natura 2000, και ως χρήση/χρήσεις, και στο θέμα της διαμονής, νυκτερινού φωτισμού και ανθρώπινης παρουσίας, και διανυκτέρευσης. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει περιβαλλοντικά αποδεκτή η χωροθέτηση επισκέψιμου αγροκτήματος εντός Γα2. Το ίδιο ισχύει και για τις Γγ1 που οριοθετούνται εντός περιοχής δικτύου Natura 2000. Επίσης, το αποτύπωμα μιας τέτοιας ανάπτυξης λόγω της γεωργοκτηνοτροφικής της κύριας δραστηριότητας που πρέπει να είναι το 80% ή 4000 τμ (όποιο είναι μεγαλύτερο), σε τεμάχια ελάχιστου εμβαδού στις αγροτικές Ζώνες Γα4 και Γα2* 5000 τμ και για την Αγροτική Ζώνη Γα2 6000 τετραγωνικά μέτρα, ενώ για τις Κτηνοτροφικές Ζώνες Γγ1 και Γγ2 δεν καθορίζεται ελάχιστο εμβαδόν γης, είναι πολύ σημαντικό. Η διατάραξη της γης για δημιουργία των αναπτύξεων αυτών, συνεπάγεται με απώλεια φυσικών οικοτόπων, σε περιπτώσεις οικοτόπων προτεραιότητας και συναφών*

ειδών χλωρίδας, ενώ σε περιπτώσεις εντάσσονται εντός περιοχών προστασίας φωλεοποίησης από αρπακτικά πτηνά. Επίσης, παρόλο που υπάρχουν σημαντικές προϋποθέσεις για διασφάλιση της ένταξης των αναπτύξεων αυτών στο έδαφος, στις φυσικές κλίσεις και στο φυσικό περιβάλλον, δεν μπορούν να μη συνδυάζονται με διατάραξη και του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος της υπαίθρου. Και τέλος, η συσσώρευση των αναπτύξεων αυτών δεν ρυθμίζεται ικανοποιητικά, καθώς υπάρχει ασάφεια πως θα προσμετράται ο όρος υπερσυγκέντρωση, που θα διασφάλιζε περιορισμένο αριθμό, βιώσιμων και καλά ελεγχόμενων επισκέψιμων αγροκτημάτων.»

Επίσης, η ΣΜΠΕ καταλήγει ότι προτεινόμενες πρόνοιες του ΤΣΑ όπως η νέα τουριστική ζώνη Ίννιας, η κτηνοτροφική ζώνη Γγ1 εντός του Natura 2000 και η Ζώνη Γα2* - Περιοχή Αρδευόμενου Αναδασμού, πρέπει να αναθεωρηθούν καθώς αξιολογούνται ως προβληματικές ως προς τις επιπτώσεις τους και να επανεξεταστεί η χωροθέτησή τους.

Η εκτίμηση της αρχικής ΣΜΠΕ όσον αφορά τις πολιτικές του νέου οδικού δικτύου και της μεμονωμένης κατοικίας δε θεωρείται βάσιμη: είναι οξύμωρο να συμπεραίνεται ότι έστω και με επιβολή μέτρων αυτές οι πολιτικές μπορεί να έχουν θετικές επιπτώσεις μεγάλης κλίμακας στην πανίδα-χλωρίδα-βλάστηση. Συγκεκριμένα το θέμα της μεμονωμένης κατοικίας θεωρείται αρκετά προβληματικό καθώς μπορεί να λειτουργήσει ως έναυσμα για διάσπαρτες αναπτύξεις σε περιοχές εκτός ορίων αναπτύξεις, οι οποίες μπορεί να έχουν σημαντικές σωρευτικές επιπτώσεις σε προστατευτέα αντικείμενα. Όσον αφορά το Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο Ειδικού Καθεστώτος, όπως έχει προαναφερθεί, η ΜΕΟΑ καταλήγει ότι δεν μπορεί να γίνει στο παρόν στάδιο αξιολόγηση των επιπτώσεων στο προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής Natura 2000, εν αναμονή των γνωματεύσεων για τη ΜΕΟΑ του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΕΔΠ Ακάμα και ΜΕΟΑ των οδικών έργων που προτείνονται στο Σχεδίου Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα] οι οποίες θα τροφοδοτήσουν και την αξιολόγηση της σωρευτικότητας των επιπτώσεων. Άρα δεν είναι κατανοητό πως η ΣΜΠΕ καταλήγει σε θετικές επιπτώσεις μεγάλης κλίμακας.

Επίσης, να σημειωθεί ότι πέραν τις προστασίας των ειδών και οικοτόπων εντός των περιοχών Natura 2000 υφίστανται και οι εξής υποχρεώσεις εκτός Natura 2000, οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στη διαδικασία αξιολόγησης των επιπτώσεων:

- Βάσει του άρθρου 12 της Οδηγίας των Οικοτόπων (βλ. και σχετικούς οδηγούς της ΕΕ³⁹), επιβάλλεται η προστασία ειδών του Παραρτήματος IV(a) της οδηγίας στο φυσικό εύρος κατανομής τους, εντός και εκτός των περιοχών Natura 2000. Το άρθρο 12(1) είναι ως εξής: «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο σημείο α) του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:
α) κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση»

³⁹ European Commission, Directorate-General for Environment, *The strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive : guidance document : a summary*, Publications Office of the European Union, 2021 <https://data.europa.eu/doi/10.2779/3123>

και

Commission Notice Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 2021/C 496/01 OJ C, C/496, 09.12.2021 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dab5274d-5891-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

β) να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση·

γ) την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον·

δ) τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.»

Πιο συγκεκριμένα, η παράγραφος 12(1)β απαγορεύει τη παρενόχληση των αυστηρά προστατευόμενων ειδών. Ο οδηγός της ΕΕ αναφέρει το εξής: « Κάθε δραστηριότητα η οποία εκ προθέσεως παρενοχλεί ένα είδος σε βαθμό που να μπορεί να επηρεάσει τις πιθανότητες επιβίωσης, αναπαραγωγικής ικανότητας ή αναπαραγωγικής επιτυχίας του ή να οδηγήσει σε μείωση της περιοχής που καταλαμβάνει το είδος ή σε μετεγκατάσταση ή εκτόπιση του είδους, θα πρέπει να θεωρείται «παρενόχληση» κατά την έννοια του άρθρου 12.» Ο οδηγός αναφέρει επίσης ότι «Θα πρέπει να εξετάζονται τόσο οι άμεσες όσο και οι έμμεσες επιπτώσεις που οδηγούν σε παρενόχληση (π.χ. όταν παρενοχλούνται νυχτερίδες κατά τη διάρκεια της χειμερίας νάρκης, αυξάνεται η θερμοκρασία του σώματός τους και εξαναγκάζονται να πετάξουν, με αποτέλεσμα να είναι λιγότερο πιθανό να επιβιώσουν τον χειμώνα λόγω της μεγάλης απώλειας αποθεμάτων ενέργειας).»

Βάσει του άρθρου 12(1)δ απαιτείται και η προστασία σημαντικών στοιχείων των οικοτόπων των ειδών απόλυτης προστασίας, όπως οι τόποι αναπαραγωγής ή οι τόποι ανάπαυσης, καθώς είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των ειδών. Σύμφωνα με τον Οδηγό της ΕΕ θα απαγορεύεται επίσης και «η υποβάθμιση που μπορεί να επέλθει σταδιακά με την πάροδο του χρόνου και που οδηγεί στη μείωση της οικολογικής λειτουργικότητας της περιοχής.»

Αν χρησιμοποιήσουμε σαν παράδειγμα το *Rousettus aegyptiacus*, αυτό χαρακτηρίζεται από την Οδηγία ως αυστηρά προστατευόμενο είδος. Η προηγούμενη εγκατάλειψη σπηλαίου του λόγω της λειτουργίας της υφιστάμενης λατομικής ζώνης στην Ανδρολίκου είναι ενδεικτική των σημαντικών επιπτώσεων που ήδη έχει υποστεί το είδος στην περιοχή και που σχετίζεται άμεσα με τέτοιου είδους δραστηριότητα. Η γειτνίαση ευρύτερων ενδιαιτημάτων του με την υφιστάμενη και προτεινόμενη λατομική ζώνη αυξάνει κατά πολύ τις πιθανότητες επιπτώσεων στα εν λόγω ενδιαιτήματα και στην οικολογική λειτουργικότητα της περιοχής. Η αρχική ΣΜΠΕ αναγνωρίζει ότι προβλέπεται ότι η νέα λατομική ζώνη θα οδηγήσει σε αυξημένο κίνδυνο όχλησης της μεγαλύτερης και πιο υγιούς αποικίας του είδους προτεραιότητας *Rousettus aegyptiacus* στην Κύπρο.

Εφόσον υφίστανται εύλογες αμφιβολίες ότι η δημιουργία ή/και η λειτουργία της νέας Λατομικής Ζώνης Ανδρολίκου (από μόνη της ή και σε συνδυασμό με την υφιστάμενη Λατομική Ζώνη ή/και άλλα έργα) μπορεί να δημιουργήσει παρενοχλήσεις στο είδος, ή να βλάψει ή να καταστρέψει τόπους αναπαραγωγής ή ανάπαυσης του είδους και στην οικολογική λειτουργικότητά τους, η νέα λατομική ζώνη δε θα πρέπει να εγκριθεί, βάσει του άρθρου 6.3 σε συνάρτηση με το άρθρο 12.

- Το άρθρο 4(1) της Οδηγίας των Πουλίων, αναφέρει ότι «Για τα είδη που αναφέρονται στο παράρτημα Ι προβλέπονται μέτρα ειδικής διατηρήσεως, που αφορούν τον οικότοπό τους, για να εξασφαλισθεί η επιβίωση και η αναπαραγωγή των ειδών αυτών στη ζώνη εξαπλώσεώς τους.» Το άρθρο αυτό καλύπτει όλα τα ενδιαιτήματα των ειδών του Παραρτήματος Ι της οδηγίας. Η νομική αυτή υποχρέωση συνεπάγεται ότι οι αναπτύξεις εκτός Natura 2000 οι οποίες μπορεί να θίξουν ενδιαιτήματα των πουλιών του Παραρτήματος Ι της οδηγίας ακόμα και εκτός των περιοχών του

δικτύου, πρέπει να αξιολογηθούν και ως προς τις σχετικές επιπτώσεις εκτός περιοχών Natura 2000. Η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας έχει καταθέσει στα πλαίσια των διαδικασιών αξιολόγησης χάρτες οι οποίοι δείχνουν τη συγκέντρωση χώρων φωλεοποίησης και τροφοληψίας προστατευόμενων ειδών εκτός ΖΕΠ (βλ. επιστολή της Υπηρεσίας της 17/05/2022), που συμπίπτουν με περιοχές αναπτύξεων, όπως η νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας και η νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου.

Αναθεωρημένη ΣΜΠΕ και Έκθεση Επιτροπής Εμπειρογνομόνων

Η ΣΜΠΕ επικαιροποιήθηκε μετά τις τροποποιήσεις που έγιναν στο αρχικό ΤΣΑ, βάσει της πρώτης Γνωμάτευσης της Περιβαλλοντικής Αρχής της 07/10/2021. Η επικαιροποιημένη ΣΜΠΕ (2/2022) παρουσιάζει την αρχική Γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής (Κεφάλαιο 2), τις τροποποιήσεις που έγιναν στο ΤΣΑ (Κεφάλαιο 3) και επανεκτιμά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις περιοχές Natura 2000 (ΜΕΟΑ - Κεφάλαιο 4.2) και στις λοιπές περιοχές (ΣΜΠΕ – Κεφάλαιο 4.3).

Η ανΣΜΠΕ εστιάζει στις αναμενόμενες επιπτώσεις ανά πολεοδομική ζώνη/πολιτική, βάσει του τροποποιημένου ΤΣΑ, και την παρουσίαση εισηγήσεων για μέτρα περιορισμού ή εξάλειψης των αρνητικών επιπτώσεων. Παρουσιάζει με σαφή τρόπο τις τροποποιήσεις ανά ζώνη και τις συσχετίζει με τους σχετικού όρους που τέθηκαν από την ΠΑ στην αρχική της Γνωμάτευση.

Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αφορά μόνο την προαναφερθείσα παρουσίαση των επιπτώσεων ανά ζώνη ή πολιτική του αναθεωρημένου ΤΣΑ. Συνεπώς, οι αδυναμίες που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα της αρχικής ΣΜΠΕ που αφορούν την κάλυψη των σχετικών υποχρεωτικών θεματικών εννοιών παραμένουν.

Η παρουσίαση των τροποποιήσεων, εκτίμησης των επιπτώσεων και των εισηγήσεων στο κεφάλαιο ΣΜΠΕ είναι παρεμφερής με αυτή του κεφαλαίου της ΜΕΟΑ, και συζητείται στην σχετική ενότητα της παρούσας μελέτης. Δεν επαναλαμβάνεται εδώ.

Όσον αφορά τους τρεις τύπους αναπτύξεων για του οποίους η αρχική ΣΜΠΕ είχε αναδείξει αρνητικές ή αρνητικές μεγάλης κλίμακας επιπτώσεις έστω και με την υιοθέτηση μέτρων μετριασμού (Εξειδικευμένες αναπτύξεις, Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου, Επισκέψιμο Αγρόκτημα), η επικαιροποιημένη ΣΜΠΕ καταλήγει στα εξής:

α) **Εξειδικευμένες αναπτύξεις:** αν και το αναθεωρημένο ΤΣΑ υιοθέτησε την πρόταση της περιβαλλοντικής αρχής για επαναχωροθέτηση με απόσταση τουλάχιστον 200μ. από το όριο της ΕΖΔ/ΖΕΠ, και ο περιορισμός των κατηγοριών αναπτύξεων που επιτρέπονται, η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ (σελ. 66) καταλήγει ότι «παρόλες τις αλλαγές, κρίνεται ότι δύναται να προκληθούν αρνητικές επιπτώσεις στην Πανίδα, Χλωρίδα και στη Βιοποικιλότητα της περιοχής, όπως απώλεια οικοτόπων και ειδών χλωρίδας, εκποπισμός ειδών πανίδας, όχληση θέσεων φωλεοποίησης πτηνοπανίδας, στο Τοπίο, στο Φυσικό / Ιστορικό / Παραδοσιακό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον λόγω της έντονης παρουσίας ογκωδών αναπτύξεων σε μια περιοχή που επιδιώκεται η διαφύλαξη των περιοχών εκτός ορίων ανάπτυξης...» Η ΣΜΠΕ προσθέτει ότι «**Δεν υπάρχουν περαιτέρω μέτρα που να μπορούν να περιορίσουν τις εν λόγω επιπτώσεις σε βαθμό που περιβαλλοντικά η εν λόγω πολιτική να δύναται να γίνει αποδεκτή, στις συγκεκριμένες περιοχές, με τα συγκεκριμένα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, και σε σχέση με τα προβλεπόμενα μεγέθη, και τη προβλεπόμενη ένταση**

των εν λόγω αναπτύξεων... Ως εκ τούτου, στα πλαίσια της παρούσας Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων μια τέτοια πρόνοια παραμένει να μην μπορεί να γίνει αποδεκτή.»

β) **Νέα λατομική ζώνη Ανδρολίκου:** το αναθεωρημένο ΤΣΑ επαναχωροθέτησε τη ζώνη η οποία πια βρίσκεται στα 700 μέτρα από τη σπηλιά με την αποικία του *Rousettus aegyptiacus* στο Φαράγγι του Πετρίτη, και προστέθηκαν και πρόνοιες (π.χ., χρήση μεθόδων που μειώνουν το θόρυβο στο ελάχιστο, όπως το air blasting, χρήση δονησιογράφου). Σύμφωνα με την ΣΜΠΕ, «τα μέτρα που προτείνονται από τους ειδικούς σε θέματα λατόμευσης, κρίνονται εξ αρχής ότι μπορούν να μετριάσουν ικανοποιητικά τις επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής δορυφόρου του δικτύου Natura 2000.» Η ΣΜΠΕ εισηγείται πρόνοια συστηματικής παρακολούθησης των ειδών νυχτερίδων και τον καθορισμό ελάχιστων αποδεκτών ορίων (Limits of Acceptable Change) πέραν των οποίων θα μπορεί μέσω σχετικού όρου λειτουργίας να ζητείται παύση των εργασιών λατόμευσης μέχρι οι εν λόγω πληθυσμοί να επανέλθουν. Συμπληρώνει όμως η ΣΜΠΕ ότι «Πέραν όμως των πιο πάνω, η άμεση περιοχή της λατόμευσης θα υποστεί ολιστική απώλεια των οικοτόπων, ειδών χλωρίδας που φιλοξενεί, θα υπάρξει εκτοπισμός και όχληση πανίδας, και αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Απώλεια αμιγούς και σε καλή κατάσταση οικοτόπου φρυγάνων, των τυπικών και συνοδών ειδών του, των δομών και λειτουργιών που επιτελεί, αλλά και των οικοσυστημικών υπηρεσιών που παρέχει π.χ. βόσκηση, βιομάζα, τροφή για πανίδα. Ο κίνδυνος όχλησης της μεγαλύτερης και πιο υγειούς αποικίας του είδους προτεραιότητας *Rousettus aegyptiacus* (φρουτονυκτερίδα) στην Κύπρο, φαίνεται να μειώνεται επαρκώς λόγω των νέων ορίων της Λατομικής Ζώνης, ενώ αναπόφευκτα θα υπάρχει αρνητικός επηρεασμός τοπίου και φυσικού περιβάλλοντος, κίνδυνος επηρεασμού των υδατικών πόρων περιοχής από διαφυγές λατομικού υλικού ή ατυχήματα διαρροών, οπτική όχληση, ηχορύπανση, σκόνη, δονήσεις με επιπτώσεις τόσο στην κοινότητα Ανδρολίκου, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, αφού η ζώνη και οι εξορυκτικές της δραστηριότητες θα είναι ορατές σε μεγάλη απόσταση. Προβλέπονται επίσης συσσωρευτικές επιπτώσεις με την υφιστάμενη λατομική ζώνη.»

Θα θέλαμε να σημειώσουμε τα εξής σε σχέση με το θέμα της Λατομικής Ζώνης:

- Η πρόταση για συστηματική παρακολούθηση των ειδών νυχτερίδων και τον καθορισμό ελάχιστων αποδεκτών ορίων (Limits of Acceptable Change) πέραν των οποίων θα μπορεί μέσω σχετικού όρου λειτουργίας να ζητείται παύση των εργασιών λατόμευσης μέχρι οι εν λόγω πληθυσμοί να επανέλθουν δε θεωρείται ικανοποιητική μιας και εμμέσως δέχεται ότι μπορεί να υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις. Επίσης, δε θεωρείται ρεαλιστική μιας και στην πραγματικότητα είναι άκρως απίθανο να μπορέσει να επιβληθεί παύση λειτουργίας μιας λατομικής δραστηριότητας. Τέλος, να σημειωθεί ότι το εν λόγω μέτρο μετριασμού δεν λαμβάνει υπόψη την οικολογία του είδους: σε περίπτωση σημαντικής όχλησης τα άτομα της αποικίας δεν την εγκαταλείπουν σταδιακά, αλλά άμεσα.
- Η ανΣΜΠΕ αναγνωρίζει ότι η άμεση περιοχή της λατόμευσης θα υποστεί ολική απώλεια των οικοτόπων, ειδών χλωρίδας που φιλοξενεί, θα υπάρξει εκτοπισμός και όχληση πανίδας, και αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Εάν στην άμεση περιοχή λατόμευσης υφίστανται ενδιαιτήματα που είναι σημαντικά για το *Rousettus aegyptiacus* ή για είδη ορνιθοπανίδας, και βάσει των προνοιών των άρθρων 12 της οδηγίας των οικοτόπων και 4 της οδηγίας των πτηνών, η εν λόγω ανάπτυξη δεν μπορεί να εγκριθεί.
- Η ανΣΜΠΕ αναφέρει ότι «Ο κίνδυνος όχλησης της μεγαλύτερης και πιο υγειούς αποικίας του είδους προτεραιότητας *Rousettus aegyptiacus* (φρουτονυκτερίδα) στην Κύπρο, **φαίνεται να μειώνεται**

επαρκώς λόγω των νέων ορίων της Λατομικής Ζώνης,». Θα θέλαμε να εστιάσουμε την προσοχή στη λέξη «φαίνεται» η οποία υποδεικνύει ότι το συμπέρασμα αυτό δεν είναι βέβαιο.

γ) **Επισκέψιμο αγρόκτημα.** Το αναθεωρημένο ΤΣΑ εισάγει πολλές νέες πρόνοιες για το επισκέψιμο αγρόκτημα έτσι ώστε να ικανοποιήσει τους σχετικούς όρους της ΠΑ. Η ΣΜΠΕ καταλήγει ότι «οι εν λόγω τροποποιήσεις σε επίπεδο στρατηγικής, είναι θετικές σε σχέση με το όπως ήταν διαμορφωμένη η εν λόγω πολιτική, σε σχέση με τις επιπτώσεις των αναπτύξεων αυτών στο τόπο των περιοχών Natura 2000, εφόσον προκύπτει συγκεκριμένη ποσοτικοποίηση αριθμού αναπτύξεων, προϋποθέτει την ύπαρξη υφιστάμενου ώριμου αγροκτήματος, αλλά και ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας όπως διανυκτέρευσης, μεγέθους κύριων και υποστηρικτικών χρήσεων, διασφάλισης εφαρμογής όρων πολεοδομικής άδειας, κλπ. Παρόλα αυτά, ο κίνδυνος πρόκλησης επιπτώσεων παρόλο που περιορίζεται, παραμένει, και είναι άμεσα συνυφασμένος με την ακριβή τοποθεσία αυτού του τύπου ανάπτυξης.» Η ΣΜΠΕ εισηγείται κάποιες επεξηγήσεις και προτείνει τα εξής μέτρο για τον περιορισμό των επιπτώσεων: «να διερευνηθεί η δυνατότητα διεύρυνσης της απαίτησης της Πολεοδομικής υποβολή δέουσας Περιβαλλοντικής Μελέτης (ο σωστός ορισμός της οποίας είναι Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης - ΜΕΟΑ) στα πλαίσια υποβολής αιτήσεων, πέραν εντός [sic] της Αγροτικής Ζώνης Γα2, και σε όσα τεμάχια απέχουν από οποιοδήποτε περιοχή Natura 2000 σε μια απόσταση που θα συμφωνηθεί με την Περιβαλλοντική Αρχή. Κατά την άποψη των Μελετητών, μια εύλογη απόσταση για τον συγκεκριμένο τύπο αναπτύξεων θα ήταν τα 500μ από όρια περιοχής Natura 2000, το οποίο θα μπορεί να αξιολογείται κατά περίπτωση αν αυτή η μελέτη θα απαιτείται με διαβούλευση με το Τμήμα Περιβάλλοντος.» Όπως προαναφέραμε, οι δικλείδες ασφαλείας σε επίπεδο έργου καταστρατηγούν τον σκοπό του στρατηγικού σχεδιασμού.

Έκθεση Επιτροπής Εμπειρογνομώνων

Πέραν της αναθεωρημένης ΣΜΠΕ, το Τμήμα Περιβάλλοντος ανέθεσε σε Επιτροπή Εμπειρογνομώνων την υλοποίηση έκθεσης για την αξιολόγηση του ΤΣΑ. Η 15-σέλιδη έκθεση αυτή ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2022 και εστίασε στις εξής πρόνοιες του ΤΣΑ: Νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας, νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου, Μεμονωμένη Κατοικία, Επισκέψιμο Αγρόκτημα, Τουριστική Ζώνη Νέου Χωριού. Κάποιες από τις προτάσεις της μελέτης αυτής καθοδήγησαν τους όρους που προσδιόρισε το Τμήμα Περιβάλλοντος στην Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της 29/07/2022.

Νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας: Η έκθεση εστιάζει κυρίως στις επιπτώσεις που αφορούν τις περιοχές ωτοκίας για τις θαλάσσιες χελώνες και τις δυνητικές επιπτώσεις λόγω φωτορύπανσης. Η έκθεση των εμπειρογνομώνων δεν αναλύει το θέμα των δυνητικών επιπτώσεων ως προς τρία είδη αρπακτικών (Aquila fasciata, Buteo ruffinus, Falco peregrinus) τα οποία έχουν θέσεις φωλεοποίησης και τροφοληψίας στην ευρύτερη περιοχή που αφορά την εν λόγω πολεοδομική ζώνη, θέσεις οι οποίες, όπως αναλύθηκε σε προηγούμενη ενότητα, χρίζουν προστασίας βάσει του άρθρου 4 της Οδηγίας των Πουλίων. Προτείνει μικρή μείωση της ζώνης, χωρίς όμως επεξηγήσεις που να διαφωτίζουν για την προτεινόμενη περικοπή. Η πρόταση αυτή δεν υιοθετήθηκε από την ΠΑ, η οποία τελικά πρότεινε περικοπή άλλων μερών της ζώνης.

Νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου: Η έκθεση αναφέρεται στην σημασία του σπηλαίου του Φαραγγιού του Πετράτη για το Roussettus aegyriacus, το οποίο φιλοξενεί τη μεγαλύτερη αποικία του είδους στην Κύπρο (περίπου 350 άτομα). Αναφέρεται επίσης και στο εγκαταλελειμμένο σπήλαιο του Φαραγγιού της Ανδρολίκου. Σύμφωνα με την έκθεση, «μία δεύτερη αποικία (50 ατόμων) που υπήρχε στο γειτονικό σπήλαιο του Φαραγγιού της Ανδρολίκου εγκαταλείφθηκε διαμιάς το 2009, προφανώς ως αποτέλεσμα της όχλησης από τις εξορυκτικές δραστηριότητες στο παρακείμενο λατομείο. Συγκεκριμένα, κατά το διάστημα 2005-2008

τα όρια του ορύγματος λατόμευσης μετακινήθηκαν προς το σπήλαιο της Ανδρολίκου σε απόσταση περίπου 300 μέτρων (σήμερα τα όρια του λατομείου απέχουν περίπου 200 μέτρα από το σπήλαιο), το σπήλαιο εγκαταλείφθηκε και έκτοτε είναι άγνωστη η τύχη της αποικίας.» Η έκθεση τονίζει την ανησυχητική κατάσταση του είδους στην Κύπρο και αναφέρει ότι «Ο θόρυβος από τις εργασίες λατόμευσης και οι δονήσεις από τις εκρήξεις εκτιμάται ότι θα οδηγήσουν τελικά στην εγκατάλειψη και αυτού του σπηλαιού που φιλοξενεί τη μεγαλύτερη αποικία της Κύπρου ενώ δεν φαίνεται να υπάρχει σε κοντινή απόσταση ανάλογο ενδιαίτημα». Η έκθεση προτείνει μείωση της έκτασης της λατομικής ζώνης και συμφωνεί με τις ρυθμίσεις που προτείνονται στο αναθεωρημένο ΤΣΑ (χρήση εκρηκτικών χαμηλών εκπομπών θορύβου, εγκατάσταση δονησιογράφου και συστηματική παρακολούθηση της αποικίας του είδους). Η πρόταση για μείωση της έκτασης είναι αυτή που υιοθετήθηκε από την ΠΑ στην Έκθεσή Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της 19/07/2022. Σύμφωνα με την έκθεση των εμπειρογνομόνων, η τροποποίηση αυτή αιτιολογείται βάσει της αυξημένης απόστασης μεταξύ νέας λατομικής ζώνης και λόγω της ύπαρξης ενός λοφώδους όγκου ο οποίος θα φιλτράρει τις δονήσεις και το θόρυβο της εξορυκτικής δραστηριότητας. **Δεν αναλύεται όμως στην έκθεση πως αξιολογείται η φερεγγυότητα και αποτελεσματικότητα των εν λόγω προτεινόμενων μέτρων. Επίσης, όπως και στην προαναφερθείσα περίπτωση της Τουριστικής Ζώνης της Ίννιας, η έκθεση δεν αναφέρεται καθόλου στην ορνιθοπανίδα, της οποίας βασικά ενδιαίτηματα χρίζουν προστασίας και εκτός των περιοχών Natura 2000.**

Μεμονωμένη Κατοικία: Η έκθεση δεν κάνει καμία ανάλυση των επιπτώσεων της πρόνοιας αυτής σε προστατευτέα αντικείμενα. Περιορίζεται σε μία γενική πρόταση αύξησης του συνολικού εμβαδού των τεμαχίων και του περιορισμού της οικοδόμησης μεμονωμένων κατοικιών σε όσο το δυνατόν μικρότερη απόσταση από τα όρια οικιστικών ζωνών.

Επισκέψιμο Αγρόκτημα: Η έκθεση δεν κάνει καμία ανάλυση των επιπτώσεων της πρόνοιας αυτής σε προστατευτέα αντικείμενα. Περιορίζεται σε μία γενική πρόταση χωροθέτησης κοντά σε θέσεις παροχής ηλεκτρικού, νερού, κλπ. και άλλη μια γενική πρόταση «να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κατά τη χωροθέτηση επισκέψιμων αγροκτημάτων η απόσταση από σημαντικούς τύπους οικοτόπων ή από ζωτικά ενδιαίτηματα (π.χ. φωλιές, θέσεις αναπαραγωγής) ειδών».

Τουριστική Ζώνη Νέου Χωριού: Η έκθεση αναφέρει ότι η αναβάθμιση της ζώνης Τ3α στην και η επέκταση της με τη συμπερίληψη της ζώνης Τ3α2α «ενδέχεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στα μεταναστευτικά παρυδάτια πτηνά όπως τον κρυπτοσοικινιά (*Ardeola ralloides*), τον λευκοσοικινιά (*Egretta garzetta*) ή την χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*) τα οποία χρησιμοποιούν την περιοχή κατά τη μετανάστευσή τους. Επιπλέον, η αναβάθμιση μπορεί να αυξήσει την όχληση και τη φωτορύπανση σε περιοχές ωοτοκίας χελωνών (*Ασπρόκρεμος*).» Προτείνει ενιαίους όρους δόμησης για τις δύο ζώνες και μέτρα περιορισμού της φωτορύπανσης. **Η ενότητα αυτή της έκθεσης είναι πολύ συνοπτική και δεν αναλύει ενδελεχώς τα συμπεράσματα που αφορούν τις επιπτώσεις που αναφέρονται ούτε πως τα προτεινόμενα μέτρα θα μετριάσουν τις επιπτώσεις. Επίσης, δεν γίνεται καμία αξιολόγηση όσον αφορά την προστασία χερσαίων και παράκτιων υδάτινων σωμάτων τα οποία είναι σημαντικά ενδιαίτηματα για την ορνιθοπανίδα και δεν γίνεται καμία αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων στα δύο είδη θαλάσσιων χελωνών (ενώ προτείνεται σχετικό μέτρο).**

Στα πρακτικά της συνεδρίας της Ad-hoc Επιτροπής που έγινε στις 04/04/2022, σχολιάστηκε η έλλειψη αξιολόγησης επιπτώσεων στην ορνιθοπανίδα καθώς και άλλες ελλείψεις που αναφέρονται στην παρούσα ενότητα. Το Τμήμα Περιβάλλοντος και η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας απάντησαν ότι τα θέματα ορνιθοπανίδας θα εξεταζόντουσαν από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας. **Θα θέλαμε να σχολιάσουμε ότι επιμέρους και επιλεκτικές αξιολογήσεις των θεμάτων δύναται να οδηγήσουν σε εσφαλμένα η μη ικανοποιητικά πορίσματα και μη αποτελεσματικές προτάσεις μέτρων μετριασμού, εφόσον δεν λαμβάνονται υπόψη όλες οι παράμετροι.**

Τα συμπεράσματα συνοπτικά για την ΣΜΠΕ είναι τα εξής:

Η ΣΜΠΕ παρέχει ικανοποιητικές πληροφορίες για υποχρεωτικές θεματικές ενότητες βάσει της οδηγίας ΣΜΠΕ, όπως το περιεχόμενο του σχεδίου και των κύριων στόχων του, την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος, τα μέτρα μετριασμού, τις τυχόν δυσκολίες κατά την υλοποίηση της μελέτης, και τη μη τεχνική περίληψη.

Κάποιες άλλες ενότητες θεωρούνται ως λιγότερο ικανοποιητικές:

α) Άλλα σχετικά σχέδια: Η ΣΜΠΕ κάνει μια σύντομη αναφορά σε άλλα σχετικά σχέδια (Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού 2030), αλλά δεν αναλύει τη σχέση τους με το ΤΣΑ, και δεν αναφέρεται σε περαιτέρω σημαντικά σχέδια (π.χ. όπως αυτά που έχουν αναφερθεί στην παρούσα μελέτη σε σχέση με το θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων).

β) Στόχοι προστασίας σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο: ενώ γίνεται αναφορά σε κάποιες σχετικές στρατηγικές, δεν περιγράφεται πως οι στόχοι των στρατηγικών αυτών λαμβάνονται υπόψη στο ΤΣΑ και λείπουν αναφορές σε πρόσφατες ευρωπαϊκές στρατηγικές, όπως ενδεικτικά ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός νόμος για αποκατάσταση οικοσυστημάτων, και ο στόχος για απόλυτη προστασία του 10% της ευρωπαϊκής επιφάνειας μέχρι το 2030 στα πλαίσια της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ.

γ) Εναλλακτικές λύσεις: η παρουσίαση είναι συνοπτική και δεν αναλύονται ουσιαστικές εναλλακτικές λύσεις.

δ) Παρακολούθηση: το προτεινόμενο πρόγραμμα παρακολούθησης αποτελεί γενικές κατευθυντήριες γραμμές, χωρίς εξειδίκευση.

Επιπλέον, άλλες υποχρεωτικές ενότητες (περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά περιοχών που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά, υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν κατά κύριο λόγο περιοχές Natura 2000, ενδεχόμενες επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα) αποτελούν μέρος του Κεφαλαίου 10 της ΣΜΠΕ (ΜΟΕΑ) και έχουν σχολιαστεί ενδελεχώς στις σχετικές ενότητες της παρούσας μελέτης.

Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αφορά μόνο την παρουσίαση των επιπτώσεων ανά τροποποιημένη ζώνη ή πολιτική του αναθεωρημένου ΤΣΑ. Συνεπώς, οι προαναφερθείσες αδυναμίες που εντοπίστηκαν στην αρχική ΣΜΠΕ (σημεία α-δ) παραμένουν και στην αναθεωρημένη ΣΜΠΕ.

Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αναγνωρίζει ότι η άμεση περιοχή της λατόμευσης (εκτός περιοχής Natura 2000) θα υποστεί ολιστική απώλεια των οικοτόπων, ειδών χλωρίδας που φιλοξενεί, θα υπάρξει εκτοπισμός και όχληση πανίδας, και αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Εάν στην άμεση περιοχή λατόμευσης υφίστανται ενδιαιτήματα που είναι σημαντικά για το *Roussettus aegyriacus* ή για είδη ορνιθοπανίδας, και βάσει των προνοιών των άρθρων 12 της οδηγίας των οικοτόπων και 4 της οδηγίας των πτηνών, τα οποία επιβάλλουν την προστασία ενδιαιτημάτων ειδών που προστατεύονται από τις οδηγίες και την προστασία της λειτουργικότητάς τους, η εν λόγω ανάπτυξη δεν μπορεί να εγκριθεί.

Επίσης, η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ καταλήγει ότι «Ο κίνδυνος όχλησης της μεγαλύτερης και πιο υγιούς αποικίας του είδους προτεραιότητας *Roussettus aegyriacus* (φρουτονυκτερίδα) στην Κύπρο, φαίνεται να μειώνεται επαρκώς λόγω των νέων ορίων της Λατομικής Ζώνης,». Θα θέλαμε να εστιάσουμε την προσοχή

στη λέξη «φαίνεται» η οποία υποδεικνύει ότι το συμπέρασμα αυτό δεν είναι βέβαιο. Αν υφίστανται αμφιβολίες επί τούτου, η νέα Λατομική Ζώνη δεν μπορεί να εγκριθεί βάσει των προνοιών του άρθρου 12 της οδηγίας των οικοτόπων.

Όσον αφορά τη συμπληρωματική Έκθεση της Επιτροπής των Εμπειρογνομώνων του Μαρτίου 2022, είναι πολύ συνοπτική και αφορά μόνο επιμέρους θέματα του ΤΣΑ - δεν αποτελεί συνολική ή ενδελεχή αξιολόγηση του. Τα συμπεράσματά μας είναι ότι 1) Η έκθεση δεν αξιολογεί όλες τις επιπτώσεις των προνοιών στις οποίες αναφέρεται: παραδείγματος χάριν, δεν αξιολογεί επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα, τα ενδιαίτηματα της οποίας δύναται να επηρεαστούν από τη νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας και τη νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου, 2) Δεν αναλύει πως αξιολογείται η φερεγγυότητα και αποτελεσματικότητα των μέτρων μετριασμού που προτείνει για τη Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου και την Τουριστική Ζώνη Νέου Χωριού, και 3) Η παρουσίαση των ενοτήτων σχετικά με τη Μεμονωμένη Κατοικία, το Επισκέψιμο Αγρόκτημα και τη Τουριστική Ζώνη Νέου χωριού είναι πολύ συνοπτική και δεν αναλύει τα σχετικά θέματα. Κάποιες από αυτές τις ελλείψεις έχουν σημειωθεί στα πρακτικά της Ad-hoc Επιτροπής με ημερομηνία 04/04/2022.

Στις 19/05/2022 πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον, στο πλαίσιο της οποίας ζητήθηκαν συμπληρωματικά και διευκρινιστικά στοιχεία από την ΟΠΟΚ, τα οποία υποβλήθηκαν από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως στις 01/06/2022 και κοινοποιήθηκαν στα μέλη της Επιτροπής στις 09/06/2022. Μετά τη συνεδρίαση της Επιτροπής ΣΜΠΕ στις 19/05/2022, αποστάλθηκαν οι απόψεις από τα μέλη της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και/ή Προγράμματα (Υπουργείο Εσωτερικών, ΕΤΕΚ, ΟΠΟΚ, Πανεπιστήμιο Κύπρου), καθώς και από Τμήματα (Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Υπηρεσία Μεταλλείων, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Τμήμα Αρχαιολογίας), τοπικές αρχές (Κοινοτικό Συμβούλιο Ίννιας), φορείς (Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Γης Ακάμα) και ΜΚΟ (Πτηνολογικός, Terra Cypria, Φίλοι του Ακάμα). Ακολούθως πραγματοποιήθηκε νέα συνεδρία της Επιτροπής στις 22/07/2022, στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκαν οι τελικές τοποθετήσεις και αιτιολογημένες εισηγήσεις των μελών και των προσκεκλημένων της Επιτροπής. Όπως έχει προαναφερθεί, η τελική Γνωμάτευση ΣΜΠΕ δημοσιεύτηκε στις 25/08/2022.

Ε. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Η παρούσα αξιολόγηση του αρχικού και του αναθεωρημένου Τοπικού Σχεδίου του Ακάμα και των βασικών του περιβαλλοντικών μελετών, συγκεκριμένα την αρχική και συμπληρωματική Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), την αρχική και συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) και τις Εκθέσεις Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ) έχει ως σκοπό να διαπιστώσει κατά πόσο ικανοποιούνται οι υποχρεώσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για τις περιοχές Natura 2000 του Ακάμα, όπως αυτές απορρέουν από τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες, συγκεκριμένα της Οδηγίας Οικοτόπων 92/43/ΕΚ, της Οδηγίας για τα Πουλιά 2009/147/ΕΚ και της Οδηγίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης 2001/42/ΕΚ (SEA), και όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και από της κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ).

Συνολικά, η Έκθεση καταλήγει ότι οι διαδικασίες περιβαλλοντικής αξιολόγησης του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα οδήγησαν στον καθορισμό μιας σειράς μέτρων μετριασμού τα οποία βαίνουν προς τη σωστή κατεύθυνση, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τελικού Τοπικού Σχεδίου Ακάμα. Παρά τις αδυναμίες που έχουν εντοπιστεί στην παρούσα Έκθεση όσον αφορά στην εφαρμογή του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων ιδιαίτερα σε σχέση με την ετοιμασία της ΣΜΠΕ και τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον στο πλαίσιο της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, θεωρούμε σημαντικό να διευκρινίσουμε, προς άρση κάθε αμφιβολίας, ότι οι τελικοί όροι που προτείνονται από την Περιβαλλοντική Αρχή και που βασίστηκαν στα επιστημονικά δεδομένα που τέθηκαν ενώπιον της Αρχής και της Ad Hoc Επιτροπής είναι η ελάχιστη απαίτηση για την προστασία, διατήρηση και διαφύλαξη των τεσσάρων περιοχών Natura 2000 της Χερσονήσου Ακάμα.

Η παρούσα μελέτη κατέληξε στα εξής επιμέρους συμπεράσματα:

ΑΡΘΡΟ 6.1 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ

Το άρθρο 6.1 της Οδηγίας των οικοτόπων αναφέρει ρητά την υποχρέωση των κρατών μελών για τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων διατήρησης που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των προστατευτέων αντικειμένων. Δεν υφίστανται ακόμα για τον Ακάμα διατάγματα, βάσει των Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2010 (άρθρο 15) και του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003 (άρθρο 7.5), τα οποία να κατοχυρώνουν νομικά τις πρόνοιες του διαχειριστικών σχεδίων της ΕΖΔ και της ΖΕΠ και συνεπώς τα εν λόγω μέτρα.

Η υποχρέωση καθορισμού αναγκαίων μέτρων διατήρησης αφορά τόσο τις ΕΖΔ όσο και τις ΖΕΠ.

Δεδομένης της έλλειψης νομικής κατοχύρωσης διαχειριστικών μέτρων για την ΕΖΔ, αλλά και τη ΖΕΠ της Χερσονήσου του Ακάμα καταλήγουμε ότι δεν τηρούνται οι πρόνοιες του άρθρου 6.1. Προφανώς αυτή η έλλειψη δεν απορρέει από τις διαδικασίες αξιολόγησης του ΤΣΑ, αλλά σαφώς τις επηρεάζει.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η έλλειψη στόχων διατήρησης για τις περιοχές Natura 2000 του Ακάμα, η οποία συζητείται παρακάτω, αφορά και το άρθρο 6.1 δεδομένου ότι τα μέτρα πρέπει να στηρίζονται σε σωστούς στόχους διατήρησης.

Να σημειώσουμε επίσης ότι στην απόφαση του κατά της Ελλάδας (υπόθεση C-849/19)⁴⁰ που αφορά την υποχρέωση καθορισμού στόχων διατήρησης (άρθρο 4.4 της Οδηγίας των Οικοτόπων) και την υποχρέωση λήψης μέτρων διατήρησης (άρθρο 6.1 της Οδηγίας των Οικοτόπων) το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο καταδίκασε τη χώρα για τις σχετικές ελλείψεις. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο υποστηρίζει ότι «τα εν λόγω μέτρα διατήρησης πρέπει να εφαρμόζονται με αποτελεσματικό τρόπο, η δε υποχρέωση αυτή σημαίνει ότι πρέπει να καθορίζονται μέτρα πλήρη, σαφή και επακριβή. Ειδικότερα, για να είναι πλήρη, τα μέτρα πρέπει να καλύπτουν όλους τους τύπους φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I και όλα τα είδη του παραρτήματος II της εν λόγω οδηγίας που απαντούν στην οικεία ΕΖΔ. Όσον αφορά την προϋπόθεση περί σαφούς και επακριβούς χαρακτήρα, η προϋπόθεση αυτή συνεπάγεται ότι τα εν λόγω μέτρα δεν μπορούν να είναι πράξεις που έχουν απλώς γενικό και κατευθυντήριο χαρακτήρα. Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, για να είναι αποτελεσματικά, τα μέτρα πρέπει επίσης να είναι οριστικά και να βασίζονται στους στόχους διατήρησης που έχουν καθοριστεί συγκεκριμένα για κάθε ΕΖΔ.⁴¹»

ΑΡΘΡΟ 6.3 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ

Η διαδικασία αξιολόγησης επέτρεψε να εντοπιστούν πρόνοιες του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα οι οποίες θα είχαν σημαντικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα και στην ακεραιότητα τεσσάρων περιοχών Natura 2000 (ΖΕΠ/ ΕΖΔ της Χερσονήσου του Ακάμα, ΕΖΔ Κοίλη-Μαυροκόλυμπος και ΖΕΠ Αγίας Αικατερίνης- Αγίας Παρασκευής). Επέτρεψε επίσης να εντοπιστούν μέτρα αντιμετώπισης των δυνητικά προβληματικών προνοιών, μέτρα τα οποία εκφράζονται στους όρους που έχει καθορίσει η Περιβαλλοντική αρχή στην τελική της Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (25/08/2022), με καθοριστική συμβολή της Ad-hoc Επιτροπής.

Οι όροι που έχουν καθοριστεί είναι ουσιαστικοί και εκτενείς και καλύπτουν πολλές από τις κύριες ανησυχίες που είχαν ενδελεχώς αναλυθεί στις διάφορες φάσεις αξιολόγησης και υπολείπονταν σχετικά με τη μείωση επιπτώσεων συγκεκριμένων πολεοδομικών ζωνών και πολιτικών για τις οποίες τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων για αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις είχαν αποδειχθεί ως καταφανή.

Η παρούσα μελέτη εντόπισε μία σειρά σημαντικών αδυναμιών και ελλείψεων στην ΜΕΟΑ (αρχική και αναθεωρημένη) και στις Εκθέσεις Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης. Στην τελική Έκθεση ΕΟΑ έγιναν προσπάθειες να καλυφθούν κάποιες από αυτές τις ελλείψεις, παρόλα αυτά παραμένουν κάποιες αδυναμίες οι οποίες δε συνάδουν με τις πρόνοιες του άρθρου 6.3 για Δέουσα Εκτίμηση.

Να σημειωθεί ότι κατά τη γνώμη της ΕΕ (αιτιολογημένη γνώμη της 30.10.2020), το Δίκτυο Natura 2000 στην Κύπρο είναι ανεπαρκώς καθορισμένο και υφίστανται ακόμα σημαντικά κενά αντιπροσώπευσης για διάφορους τύπους οικοτόπων και είδη, μερικά από τα οποία απαντώνται στην ΕΖΔ του Ακάμα. Αυτό επιβάλλει ακόμα μεγαλύτερη προσοχή στην προστασία των εν λόγω τύπων οικοτόπων και ειδών που απαντούν στην ΕΖΔ και ΖΕΠ του Ακάμα.

⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:62019CJ0849&from=en>

⁴¹ Απόφαση της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2020, C-849/19, σκέψη 64.

Στόχοι διατήρησης

Δεδομένης της απουσίας νομικά κατοχυρωμένων ειδικών στόχων διατήρησης των τεσσάρων περιοχών Natura 2000 της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα, δεν μπορούμε να αποφανθούμε αν η αξιολόγηση των επιπτώσεων του Τοπικού Σχεδίου του Ακάμα μπορεί να κριθεί ως ολοκληρωμένη και πλήρως έγκυρη. Το συμπέρασμα αυτό απορρέει από τις πρόνοιες του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων, το οποίο δίνει ιδιαίτερο βάρος στο θέμα της αξιολόγησης των επιπτώσεων ενός έργου ή ενός σχεδίου βάσει των στόχων διατήρησης: *«Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του.»*

Οι διατάξεις του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων εφαρμόζονται και στις ΖΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας. Συνεπώς, ο προσδιορισμός ειδικών στόχων διατήρησης είναι αναγκαίος και για την αξιολόγηση των προστατευτέων αντικειμένων των ΖΕΠ.

Να υπενθυμιστεί ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως, αφενός, ότι υπό το πρίσμα των στόχων διατήρησης πρέπει να προσδιοριστεί το περιεχόμενο της υποχρέωσης να διενεργείται δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων ενός σχεδίου ή ενός έργου σε προστατευόμενο τόπο και, αφετέρου, ότι η Οδηγία για τους Οικοτόπους απαιτεί από την αρμόδια εθνική αρχή να εντοπίζει και να αξιολογεί όλες εκείνες τις πτυχές ενός σχεδίου ή ενός έργου που ενδέχεται να επηρεάσουν τους στόχους διατήρησης του προστατευόμενου τόπου πριν από τη χορήγηση της σχετικής άδειας⁴².

Επίσης, η ΕΕ θεωρεί ότι *«από το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της δέκατης αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι ο καθορισμός των στόχων διατήρησης είναι αναγκαίος για τη δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων στον οικείο τόπο.»*⁴³

Θεωρούμε λοιπόν ότι ο προσδιορισμός ειδικών στόχων διατήρησης, δηλαδή στόχων που να είναι σαφείς και ακριβείς και να επιτρέπουν την εφαρμογή επιχειρησιακών μέτρων για την διατήρηση ή/και την αποκατάσταση των οικοτόπων και ειδών σε ευνοϊκή κατάσταση ώστε να συμβάλλουν στον γενικό στόχο της Οδηγίας των Οικοτόπων σε εθνικό και βιογεωγραφικό επίπεδο, θα έπρεπε να έχει προηγηθεί όχι μόνο της Δέουσας Εκτίμησης του ΤΣΑ, αλλά και του ίδιου του προτεινόμενου ΤΣΑ. Όπως και στην περίπτωση του άρθρου 6.1, η έλλειψη ειδικών στόχων διατήρησης δεν απορρέει από τις διαδικασίες αξιολόγησης του ΤΣΑ, αλλά σαφώς τις επηρεάζει.

Επιπλέον πρέπει να γίνουν και οι σχετικές συμπληρώσεις και διορθώσεις στους γενικούς στόχους διατήρησης – «μέτρα προτεραιότητας» (όπως έχουν καθοριστεί στα διατάγματα που έχουν εκδοθεί για τις ΕΖΔ Χερσονήσου Ακάμα και Κοίλη-Μαυροκόλυμπος με βάση το άρθρο 13 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας ζωής Νόμων), έτσι ώστε :

α) να καλύπτονται όλα τα είδη και όλοι οι τύποι οικοτόπων που καταγράφονται στα ΤΕΔ των περιοχών και έχουν σημαντική παρουσία στις περιοχές, και

β) να λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση διατήρησης του κάθε είδους και του κάθε τύπου οικοτόπου για τον καθορισμό κατάλληλων στόχων που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές οικολογικές ανάγκες των ειδών

⁴² βλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2018, *Holohan et al.*, C-461/17, EU: C:2018:883, σκέψεις 36 και 45

⁴³ βλ. απόφαση της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2020, C-849/9 (EE vs GR), σκέψη 30

και οικοτόπων. Ενδεικτικά, όταν ένα είδος ή ένας οικοτόπος έχει μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, θα πρέπει να στοχεύεται η βελτίωση της κατάστασης διατήρησής του, και επ' ουδενί η «διατήρηση» της κατάστασής τους. Παρότι πολλοί από τους οικοτόπους και τα είδη έχουν καλή κατάσταση διατήρησης στην περιοχή του Ακάμα (Α – βάσει του ΤΕΔ), αυτό δεν συνεπάγεται ότι δεν πρέπει να τεθούν στόχοι για περαιτέρω βελτίωση της κατάστασής τους στην περιοχή, εφόσον η κατάσταση διατήρησής τους σε εθνικό επίπεδο δεν είναι ικανοποιητική και εφόσον η περιοχή του Ακάμα είναι σημαντική για τους εν λόγω οικοτόπους και είδη. Η ΕΕ αναφέρει ρητά στη σχετική μεθοδολογική της καθοδήγηση για τα άρθρα 6.3 και 6.4 ότι "Οι στόχοι διατήρησης σε επίπεδο τόπου θα πρέπει να καθορίζουν την επιθυμητή κατάσταση διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων που απαντώνται στον τόπο, ώστε να μεγιστοποιείται η συμβολή τους στην επίτευξη ΙΚΔ [ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης] στο κατάλληλο επίπεδο."

Αρχή της προφύλαξης

Εντοπίστηκαν διάφορα θέματα για τα οποία η ΜΕΟΑ (αρχική και αναθεωρημένη) όχι μόνο δεν καταδεικνύει πέρα πάσης εύλογης επιστημονικής αμφιβολίας ότι οι επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα και στους τόπους δε θα είναι αρνητικές, συσσωρευτικές και μη αναστρέψιμες, αλλά μάλιστα παραδέχεται ότι οι επιπτώσεις τους είναι αβέβαιες.

Βάσει του προαναφερθέντος κατευθυντήριου οδηγού της ΕΕ σχετικά με τις διατάξεις του Άρθρου 6.3 της Οδηγίας για τους Οικοτόπους «κατά την εφαρμογή στη διαδικασία του άρθρου 6 παράγραφος 3, η αρχή της προφύλαξης συνεπάγεται ότι η απουσία αρνητικών επιπτώσεων σε τόπους Natura 2000 πρέπει να αποδεικνύεται πριν από την έγκριση ενός σχεδίου ή έργου. Με άλλα λόγια, αν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το αν θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις, τότε το σχέδιο ή έργο δεν μπορεί να εγκριθεί.»

Πιο συγκεκριμένα:

α. Έλλειψη προσδιορισμού επιπτώσεων του δευτερεύοντος οδικού δικτύου ειδικού καθεστώτος

Η ΜΕΟΑ δεν περιλαμβάνει προσδιορισμό των δυνητικών επιπτώσεων του δευτερεύοντος οδικού δικτύου ειδικού καθεστώτος. Η ΜΕΟΑ αναγνωρίζει αυτή την αδυναμία αναφέροντας σχετικά με τη ζώνη προστασίας **ΔΑ1-ΤΑ** ότι δεν μπορεί να γίνει στο παρόν στάδιο αξιολόγηση των επιπτώσεων του οδικού δικτύου στο προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής Natura 2000, εν αναμονή των γνωματεύσεων για τη ΜΕΟΑ των δεκατεσσάρων κόμβων που προτείνονται στο πλαίσιο του Σχεδίου Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα, και η Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από την υλοποίηση του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΕΔΠ Ακάμα (βλ. επίσης σχόλια παρακάτω σχετικά με τις σωρευτικές επιπτώσεις).

β. Ανεπαρκής προσδιορισμός των επιπτώσεων στην ακεραιότητα της ΕΖΔ/ΖΕΠ

Στην ενότητα που αφορά την αξιολόγηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα της ΕΖΔ και της ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα η ΜΕΟΑ καταλήγει για πολλές ζώνες ότι κάποιες από τις επιπτώσεις τους είναι αβέβαιες (βλ. πίνακα 10.6-7 της αρχικής ΜΕΟΑ). Να σημειωθεί ότι η ΜΕΟΑ του τροποποιημένου ΤΣΑ δεν αναθεωρεί την αξιολόγηση των επιπτώσεων στην ακεραιότητα της ΕΖΔ και της ΖΕΠ.

Οι τελικοί όροι που επιβάλλονται από την Περιβαλλοντική αρχή διαφαίνεται ότι λαμβάνουν υπόψη τους τις υφιστάμενες αβεβαιότητες, καταργώντας πολλές σημαντικές πρόνοιες των οποίων οι επιπτώσεις παρέμειναν αβέβαιες στις διάφορες φάσεις της αξιολόγησης.

Ανεπαρκής κάλυψη όλων των οικοτόπων και ειδών που απαντούν στις περιοχές Natura 2000 και ανεπαρκής ποιοτική και ποσοτικοποιημένη αξιολόγηση των επιπτώσεων ανά είδος και τύπο οικοτόπου

Η ΜΕΟΑ προτείνει μια αξιολόγηση των δυνητικών επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά προτεινόμενη ζώνη, με συγκεκριμένες αναφορές στις πιθανές επιπτώσεις σε προστατευτέα αντικείμενα. Όμως δεν υπάρχει ποσοτική προσέγγιση των πιθανών επιπτώσεων στα είδη και στους οικοτόπους που αναφέρονται στην ανά ζώνη αξιολόγηση.

Λείπει επίσης μια συνολική αξιολόγηση των επιπτώσεων του ΤΣΑ ανά είδος και ανά τύπο οικοτόπου. Η κύρια ανάλυση ανά είδος και τύπο οικοτόπου παρουσιάζεται σε μορφή πίνακα (ενότητα 10.6.2 της αρχικής ΜΕΟΑ) και αφορά μόνο την παρουσία/απουσία τους στις διάφορες πολεοδομικές ζώνες.

Επιπλέον, η ΜΕΟΑ δεν παρέχει καμία αξιολόγηση για τους εξής οικοτόπους και τα εξής είδη των ΤΕΔ της ΕΖΔ και της ΖΕΠ της Χερσονήσου Ακάμα:

Οικότοποι: 1110 – Αμμοσούρσις που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους 1120*- Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonion oceanicae*), 1170 - Ύφαλοι 1210 - Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και άμπωτης, 2110 - Υποτυπώδεις κινούμενες θίνες, 2190 - Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών, 2230 - Θίνες με λειμώνες με *Malcolmietalia*, 2240 - Θίνες με λειμώνες με *Brachyrodietalia* και μονοετή φυτά, 2250*- Θίνες των παραλίων με *Juniperus* spp., 2260 - Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων *Cisto-Laventula*, 3140 - Σκληρά ολιγομεσοτροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών (*Characeae*), 5210 - Δενδροειδή *matorrals* με *Juniperus* spp., 8210 - Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση, 8310 - Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση, 8330 - Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, 92C0 - Δάση *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis*, 9560*- Ενδημικά δάση με *Juniperus* spp.

Θηλαστικά: *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus euryale*, *Rhinolophus blasii*, *Myotis blythii*, *Miniopterus schreibersii*, *Tursiops truncatus*.

Χλωρίδα: *Centaurea akamantis**, *Crepis pusilla*, *Ophrys kotschy**, *Phlomis cypria*, *Tulipa cypria*.

Ασπόνδυλα: *Euplagia quadripunctaria**, *Promomacrus cypriacus*

Πτηνά: *Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Grus virgo*, *Merops apiaster*, *Oenanthe cypriaca*, *Plegadis falcinellus*.

Μεταναστευτικά αρπακτικά πουλιά: *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*, *Falco vespertinus*

Η αναθεωρημένη ΜΕΟΑ δεν καλύπτει τις ελλείψεις αυτές.

Η Τελική Έκθεση της Περιβαλλοντικής Αρχής καλύπτει μερικώς τις ελλείψεις με μια συνοπτική παρουσίαση σε μορφή πίνακα, η οποία θα έρχιζε περαιτέρω ανάλυση έτσι ώστε να είναι σαφές πως εξαγονται τα συμπεράσματα.

Ανεπαρκής αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων

Με την εξαίρεση κάποιων επιγραμματικών αναφορών σε σωρευτικές επιπτώσεις, η ΜΕΟΑ δεν αξιολογεί της σωρευτικές επιπτώσεις του ΤΣΑ και άλλων σχεδίων/έργων που είναι υπό υλοποίηση ή προβλέπονται. Συγκεκριμένα υπάρχουν τουλάχιστον εννέα σημαντικά σχέδια/έργα που αφορούν την ευρύτερη περιοχή του Ακάμα και οι σωρευτικές επιπτώσεις των οποίων πρέπει να ληφθούν υπόψη:

1. Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.
2. Κατασκευή δεκατεσσάρων κόμβων υποδομών και βελτίωσης του οδικού δικτύου που προτείνονται στο Σχέδιο Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα.
3. Σχέδιο για την Προστασία και Βελτίωση του Παραλιακού Μετώπου από Νέο Χωριό Πάφου μέχρι Παχύαμμο.
4. Δήλωση Πολιτικής για τον εθνικό Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό.
5. Τοπικό Σχέδιο Πέγειας: υπό εκπόνηση. Η περιοχή αυτή εφάπτεται στη νότια πλευρά του Ακάμα, συνεπώς αφορά άμεσα είδη της ΕΖΔ και ΖΕΠ του Ακάμα.
6. Μελέτη Εκτίμησης της Βοσκοϊκανότητας και Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης στην Χερσόνησο Ακάμα.
7. Κατασκευή δημόσιου παραλιακού πεζόδρομου στον Δήμο Πέγειας.
8. Κατασκευή αυτοκινητόδρομου Πάφου – Πόλις.
9. Υφιστάμενα παράνομα υποστατικά (κυρίως εντός του ΕΔΠ Ακάμα).

Παρά τις δηλώσεις της Περιβαλλοντικής Αρχής ότι οι σωρευτικές επιπτώσεις έχουν ληφθεί υπόψη για τη διαμόρφωση των συμπερασμάτων (βλ. Αναφορά Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης της 27/07/2022, σελ. 5), δεν υπήρχε καμία γραπτή αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων, ούτε στη ΜΕΟΑ, ούτε στην εν λόγω Έκθεση της ΠΑ. Αυτό το πολύ σημαντικό κενό καλύφθηκε μερικώς μόνο στην τελική Έκθεση της ΠΑ (25/08/2022), η οποία συμπεριλαμβάνει σε Παράρτημα μια παρουσίαση των έργων και σχεδίων που μπορεί να έχουν σωρευτικές επιπτώσεις με το ΤΣΑ και προτείνει μια σύντομη ανάλυση για το καθένα. Όμως, μια αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένες μεθοδολογίες με συγκεκριμένες φάσεις - η 9-σέλιδη παρουσίαση των σωρευτικών επιπτώσεων δεν φαίνεται να έχει βασιστεί σε ενδελεχή αξιολόγηση όλων των παραμέτρων που απαιτούνται και δεν διαφαίνεται αν χρησιμοποιήθηκε κάποια συγκεκριμένη μεθοδολογία.

Αυτό συνεπάγεται αδυναμία πλήρους ανταπόκρισης στις πρόνοιες του άρθρου 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων που απαιτούν ενδελεχή αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων.. Να υπενθυμίσουμε ότι βάσει της μεθοδολογικής κατεύθυνσης της ΕΕ σχετικά με το άρθρο 6.3, «η δέουσα εκτίμηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ολοκληρωμένο προσδιορισμό όλων των δυνητικών επιπτώσεων του σχεδίου ή έργου που πιθανολογείται ότι θα επηρεάσουν σημαντικά τον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των σωρευτικών και άλλων επιπτώσεων που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα της συνδυαστικής δράσης του υπό εκτίμηση σχεδίου ή έργου με άλλα σχέδια ή έργα.»

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η έλλειψη ταυτόχρονης εκπόνησης των Τοπικών Σχεδίων Ακάμα και Πέγειας εκ μέρους της Πολεοδομικής Αρχής είναι, κατά τη γνώμη μας, αστοχία μιας και χάνονται σημαντικές ευκαιρίες αποτελεσματικού συντονισμού του σχεδιασμού τους και της συν-αξιολόγησης τους.

Μέτρα μετριασμού

Όπως προαναφέρθηκε, τα μέτρα μετριασμού (όροι) που τελικά έχουν καθοριστεί από την Περιβαλλοντική Αρχή στην τελική Έκθεση ΕΟΑ (25/08/2022) είναι ουσιαστικά και εκτενή και καλύπτουν πολλές από τις κύριες ανησυχίες που είχαν ενδελεχώς αναλυθεί στις διάφορες φάσεις αξιολόγησης και υπολείπονταν σχετικά με τη μείωση επιπτώσεων συγκεκριμένων πολεοδομικών ζωνών και πολιτικών για τις οποίες τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων για αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις είχαν αποδειχθεί ως καταφανή.

Στην ΜΕΟΑ προτάθηκαν κάποια ρεαλιστικά και αποτελεσματικά μέτρα μετριασμού, όμως για κάποιες πρόνοιες οι εισηγήσεις που προτείνονται κυρίως στην αναθεωρημένη ΜΕΟΑ του ΤΣΑ αποτελούν μια ύστατη προσπάθεια δημιουργίας «δικλείδων ασφαλείας» προπαντός σε περιπτώσεις προνοιών όπου τα ρεαλιστικά μέτρα δεν μπορούν να εγγυηθούν σημαντικό μετριασμό των επιπτώσεων, και έμμεσα αποτελούν παραδοχή ότι δεν υφίστανται αποτελεσματικά μέτρα μετριασμού για τις συγκεκριμένες πρόνοιες. Αυτές οι δικλείδες ασφάλειάς αφορούν, ενδεικτικά, τη πρόταση για υποβολή ΜΕΟΑ σε επίπεδο έργου/αίτησης, προϋποθέσεις διαβούλευσης με τις αρμόδιες αρχές σε επίπεδο έργου, χρήση των προνοιών «αισθητικού ελέγχου», έκδοση προσωρινής άδειας από την Πολεοδομική Αρχή μέχρι τον έλεγχο πλήρης συμμόρφωσης αίτησης, παρακολούθηση της κατάστασης του είδους (*Rousettus aegyptiacus*) και προσωρινή παύση λατομικών δραστηριοτήτων σε περίπτωση μείωσης του πληθυσμού.

Θεωρούμε ότι εισηγήσεις που επιστρέφουν σε πρόνοιες σε επίπεδο έργου καταστρατηγούν το σκοπό του στρατηγικού σχεδιασμού καθώς και της στρατηγικής αξιολόγησης του συνόλου των προτεινόμενων προνοιών του χωροταξικού σχεδίου. Επιπλέον, παρακάμπτουν το κύριο θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων. Επίσης, κάποια από τα μέτρα αυτά δεν είναι αποτελεσματικά καθώς δε λαμβάνουν υπόψη την οικολογία των ειδών: π.χ. στην περίπτωση της Λατομικής Ζώνης Ανδρολίκου, η ΣΜΠΕ εισηγείται πρόνοια συστηματικής παρακολούθησης των ειδών νυχτερίδων και τον καθορισμό ελάχιστων αποδεκτών ορίων πέραν των οποίων θα μπορεί να ζητείται παύση των εργασιών λατόμευσης μέχρι οι εν λόγω πληθυσμοί να επανέλθουν. Το μέτρο αυτό δε λαμβάνει υπόψη ότι τα άτομα μιας αποικίας *Rousettus aegyptiacus* δεν την εγκαταλείπουν σταδιακά, αλλά άμεσα.

Αυθαίρετα θεωρούνται επίσης και κάποια από τα μέτρα μετριασμού που είχαν προταθεί στην Μελέτη της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων (03/2022) μιας και η μελέτη δεν αναλύει πως αξιολογείται η φερεγγυότητα και αποτελεσματικότητα των μέτρων που προτείνει για τις Τουριστικές Ζώνες Ίννιας και Νέου Χωριού και για τη Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου.

Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τον οδηγό της ΕΕ για το άρθρο 6.3, «η αποτελεσματικότητα των μέτρων μετριασμού πρέπει να αποδεικνύεται πριν από την έγκριση του σχεδίου ή έργου.» Συνεπώς θεωρούμε ότι οι εισηγήσεις που αφορούν γενικές δικλείδες ασφαλείας δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αποτελεσματικά μέτρα μετριασμού, μιας και οι εν λόγω δικλείδες είναι πολύ γενικές και δεν καθορίζουν τον τρόπο εξάλειψης ή μείωσης των προσδιοριζόμενων αρνητικών επιπτώσεων.

Τα μέτρα μετριασμού που εν τέλη ενσωματώθηκαν στην τελική Έκθεση ΕΟΑ δεν συμπεριλαμβάνουν τις προαναφερθείσες «δικλείδες ασφαλείας». Αντιθέτως, συμπεριλαμβάνουν σαφή μέτρα τα οποία πάνε μέχρι την κατάργηση προνοιών οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται με μέτρα μετριασμού (π.χ., Μεμονωμένη Κατοικία, Εξειδικευμένες Αναπτύξεις Ίννιας και Δρούσειας, νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου). Τα τελικά μέτρα

απορρέουν από τη συνολική διαδικασία αξιολόγησης (ΜΕΟΑ, συμβολή της Ad hoc Επιτροπής, εμπειρογνωσία των αρμόδιων αρχών) η οποία ήταν καταλυτική για τον προσδιορισμό τους. Μια λεπτομερέστερη αποτύπωση της εξέλιξης του σκεπτικού και των τελικών συμπερασμάτων και όρων, ιδίως όταν αυτά τροποποιούνται σημαντικά σε σχέση με συμπεράσματα/όρους σε προηγούμενες Εκθέσεις/Γνωμοδοτήσεις, θα ενίσχυε σημαντικά τη διαφάνεια της διαδικασίας. Θα υποστήριζε επίσης με εύρωστο τρόπο τις τελικές τοποθετήσεις της Περιβαλλοντικής Αρχής και θα δυσχέραινε την δυνητική κρούση τους βάσει μη οικολογικών/περιβαλλοντικών επιχειρημάτων.

Είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί ότι σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, αλλά και σύμφωνα με το γράμμα της Οδηγίας των Οικοτόπων και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η υιοθέτηση των όρων που προέρχονται από διαδικασία Δέουσας Εκτίμησης είναι δεσμευτική για την αδειοδοτούσα αρχή. Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι στο μεθοδολογικό της οδηγό για το Άρθρο 6.3 της Οδηγίας των Οικοτόπων, η ΕΕ λέει ότι *«εάν η αρμόδια αρχή θεωρεί ότι τα μέτρα μετριασμού επαρκούν προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα του τόπου όπως προσδιορίστηκαν στη δέουσα εκτίμηση, τότε μετατρέπονται σε αναπόσπαστο τμήμα των προδιαγραφών του τελικού σχεδίου ή έργου ή μπορεί να συμπεριληφθούν στον κατάλογο των προϋποθέσεων για την έγκριση του έργου.»* Εν τούτοις, το Πολεοδομικό Συμβούλιο δεν συμπεριέλαβε στο αναθεωρημένο ΤΣΑ του Φεβρουαρίου 2022 όλους τους όρους που είχαν τεθεί από την Περιβαλλοντική αρχή στη Δέουσα Εκτίμησή της (Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης 10/2022). Εκτός από το νομικό ερώτημα που γεννάται (πως από νομική άποψη το Πολεοδομικό Συμβούλιο δύναται να μην ενσωματώνει όλους τους δεσμευτικούς όρους που έχουν τεθεί από την ΠΑ στα πλαίσια της Δέουσας Εκτίμησης;) υφίσταται και ένα ουσιαστικότερο πρόβλημα καθώς το αναθεωρημένο ΤΣΑ δεν περιέλαβε ουσιαστικά μέτρα μετριασμού που αφορούν σημαντικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις που είχαν εντοπιστεί για το αρχικό ΤΣΑ. Οι τελικοί όροι που έχουν καθοριστεί από την Περιβαλλοντική Αρχή στη Δέουσα Εκτίμησή της (Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης 8/2022) πρέπει να ενταχθούν στο σύνολό τους και χωρίς εξαιρέσεις στο τελικό ΤΣΑ, αλλιώς το ΤΣΑ δεν μπορεί να εγκριθεί.

Έλλειψη αξιολόγησης για δύο περιοχές Natura 2000 του ΤΣΑ

Η ΜΕΟΑ είναι ελλιπής καθώς δεν κάνει καμία αναφορά ή παρουσίαση για δύο γειτονικές περιοχές, την ΕΖΔ CY400008 Κοίλη-Μαυροκόλυμπος και την ΖΕΠ CY4000016 Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης-Αγίας Παρασκευής, μέρος των οποίων καλύπτεται από το ΤΣΑ, και δεν αξιολογεί τις δυνητικές επιπτώσεις του ΤΣΑ σε αυτές τις δύο περιοχές. Να σημειωθεί ότι η αναθεωρημένη ΜΕΟΑ κάνει κάποιες σύντομες αναφορές στις εν λόγω περιοχές (όνομα και κωδικό), αλλά δεν παραθέτει κάποια ουσιαστική περιγραφή ή αξιολόγηση.

Η Εκθέσεις ΕΟΑ της Περιβαλλοντικής Αρχής αναφέρονται και στις τέσσερις περιοχές, αλλά λόγω της φύσεως των Εκθέσεων οι σχετικές αναλύσεις ανά περιοχή είναι περιορισμένες.

Διαβουλεύσεις με το κοινό και τους εμπλεκόμενους φορείς

Βάσει των πληροφοριών που είναι στη διάθεση μας, διαφαίνεται ότι οι σχετικές διαδικασίες με τους εμπλεκόμενους φορείς και το ευρύτερο κοινό έχουν τηρηθεί τυπικά, όσον αφορά το αρχικό ΤΣΕ, καθώς τον Μάρτιο και Απρίλιο 2021, έγιναν οι δημόσιες διαβουλεύσεις, κατά τη διάρκεια των οποίων υποβλήθηκαν σχόλια από εμπλεκόμενους φορείς όπως: Κοινοτικό Συμβούλιο Ίννιας, Κοινοτικό Συμβούλιο Νέου Χωριού, Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Δασών, Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Υπηρεσία Μεταλλείων, Terra Cyprus,

Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου, Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου, Φίλοι του Ακάμα, Οικολογική Κίνηση Κύπρου, Κυπριακή Ομοσπονδία Κυνηγιού και διάφορα νομικά πρόσωπα.

Όσον αφορά το κατά πόσο λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με το κοινό, διαφαίνεται από την παρούσα ανάλυση, όπως έχει παρουσιαστεί σε προηγούμενες ενότητες, ότι πολλές επιστημονικά υποστηριγμένες απόψεις εμπλεκόμενων φορέων δεν έχουν ληφθεί υπόψη στο τροποποιημένο ΤΣΑ χωρίς να έχει αιτιολογηθεί ή να έχει αιτιολογηθεί δεόντως από την αρμόδια περιβαλλοντική αρχή μη συμπερίληψη των σχετικών απόψεων στο τροποποιημένο ΤΣΑ ή στους όρους που προτείνει στην Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

Επίσης, αναφέρεται σε διάφορα έγγραφα εμπλεκόμενων φορέων ότι παρατηρείται μία προσπάθεια επίσπευσης των διαδικασιών έκδοσης Περιβαλλοντικής Έγκρισης και αντίστοιχη επίσπευση των διαδικασιών της αξιολόγησης ΣΜΠΕ-ΜΕΟΑ καθώς και των διαδικασιών της Ad-hoc Επιτροπής, περιορίζοντας στη μία εβδομάδα το διαθέσιμο χρόνο για την γραπτή υποβολή των τελικών τοποθετήσεων από τα Μέλη της εν λόγω Επιτροπής. Τέτοιου είδους επισπεύσεις υπονομεύουν τη σωστή αξιολόγηση του ΤΣΑ.

Διαχωρισμός μεταξύ Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) και λοιπής έκτασης ΕΖΔ/ΖΕΠ

Το ΤΣΑ διαιωνίζει με τις πρόνοιες του το διαχωρισμό μεταξύ της περιοχής ΕΖΔ/ΖΕΠ που υπάγεται στο ΕΔΠ του Ακάμα και της περιοχής ΕΖΔ/ΖΕΠ που είναι εκτός ΕΔΠ. Προς υπενθύμιση, η διαχείριση του ΕΔΠ (κρατικό δάσος) είναι υπό την αιγίδα του Τμήματος Δασών, ενώ οι λοιπές περιοχές είναι υπό την αιγίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος, της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας ή του Τμήματος Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών, ανάλογα με τον χαρακτήρα της περιοχής (ΕΖΔ ξηρά, ΖΕΠ, ΕΖΔ θαλάσσιο κομμάτι). Ο διαχωρισμός αυτός υλοποιείται με τη διαφορετική ζωνοποίηση: Δα1-ΤΑ για το ΕΔΠ και Γα2 για τον εφαπτόμενο και κατά μήκος του ΕΔΠ «διάδρομο», του οποίου η οικολογική αξία και ευαισθησία είναι αντίστοιχες με αυτές του ΕΔΠ. Η προτεινόμενη από μέλη της Ad-hoc Επιτροπής ένταξη του συνόλου των εκτάσεων των ΕΖΔ/ΖΕΠ στην ίδια πολεοδομική ζώνη Δα1-ΤΑ δεν έχει ληφθεί υπόψη, παρότι αναγνωρίζεται και από την ΠΑ στην αρχική γνωμάτευσή της ότι οι πρόνοιες της Αγροτικής Ζώνης Γα2 δεν συνάδουν με το διαχειριστικό σχέδιο και τους στόχους διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και αναμένεται να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους με σημαντική παρουσία στην περιοχή.

Πολύ θετική θεωρείται η πρόσφατη τοποθέτηση της Περιβαλλοντικής Αρχής, η οποία στα συμπεράσματα της τελικής Έκθεσης ΕΟΑ (25/05/2022) εισηγείται να διερευνηθεί η διεύρυνση του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα σε Εθνικό Πάρκο Ακάμα.

ΟΔΗΓΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Η ΣΜΠΕ παρέχει ικανοποιητικές πληροφορίες για υποχρεωτικές θεματικές ενότητες βάσει της οδηγίας ΣΜΠΕ, όπως το περιεχόμενο του σχεδίου και των κύριων στόχων του, την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος, τα μέτρα μετριασμού, τις τυχόν δυσκολίες κατά την υλοποίηση της μελέτης, και τη μη τεχνική περίληψη.

Κάποιες άλλες ενότητες θεωρούνται ως λιγότερο ικανοποιητικές:

α) Άλλα σχετικά σχέδια: Η ΣΜΠΕ κάνει μια σύντομη αναφορά σε άλλα σχετικά σχέδια (Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και στην Εθνική Στρατηγική Τουρισμού 2030), αλλά δεν αναλύει τη σχέση τους με το ΤΣΑ, και δεν αναφέρεται σε περαιτέρω σημαντικά σχέδια (π.χ. όπως αυτά που έχουν αναφερθεί στην παρούσα μελέτη σε σχέση με το θέμα των σωρευτικών επιπτώσεων).

β) Στόχοι προστασίας σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο: ενώ γίνεται αναφορά σε κάποιες σχετικές στρατηγικές, δεν περιγράφεται πως οι στόχοι των στρατηγικών αυτών λαμβάνονται υπόψη στο ΤΣΑ και λείπουν αναφορές σε πρόσφατες ευρωπαϊκές στρατηγικές, όπως ενδεικτικά ο προτεινόμενος ευρωπαϊκός νόμος για αποκατάσταση οικοσυστημάτων, και ο στόχος για απόλυτη προστασία του 10% της ευρωπαϊκής επιφάνειας μέχρι το 2030 στα πλαίσια της Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα της ΕΕ.

γ) Εναλλακτικές λύσεις: η παρουσίαση είναι συνοπτική και δεν αναλύονται ουσιαστικές εναλλακτικές λύσεις.

δ) Παρακολούθηση: το προτεινόμενο πρόγραμμα παρακολούθησης αποτελεί γενικές κατευθυντήριες γραμμές, χωρίς εξειδίκευση.

Επιπλέον, άλλες υποχρεωτικές ενότητες (περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά περιοχών που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά, υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν κατά κύριο λόγο περιοχές Natura 2000, ενδεχόμενες επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα) αποτελούν μέρος του Κεφαλαίου 10 της ΣΜΠΕ (ΜΟΕΑ) και έχουν σχολιαστεί ενδελεχώς στις σχετικές ενότητες της παρούσας μελέτης.

Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αφορά μόνο την παρουσίαση των επιπτώσεων ανά ζώνη ή πολιτική του αναθεωρημένου ΤΣΑ. Συνεπώς, οι αδυναμίες που προαναφέρονται παραμένουν.

Σημειώνουμε τα εξής θέματα που προκύπτουν βάσει των άρθρων 12 της Οδηγίας των Οικοτόπων και του άρθρου 4 της Οδηγίας των Πουλίων, τα οποία επιβάλλουν προστασία ειδών και των ενδιαιτημάτων τους και εκτός περιοχών Natura 2000:

Υφίστανται εύρωστα επιστημονικά στοιχεία, τα οποία έχουν αποτυπωθεί από αρμόδιες αρχές (Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας) και από ΜΚΟ, τα οποία δείχνουν τη συγκέντρωση χώρων φωλεοποίησης και τροφοληψίας προστατευόμενων ειδών εκτός ΖΕΠ που συμπίπτουν με περιοχές αναπτύξεων, όπως η νέα Τουριστική Ζώνη Ίννιας και η νέα Λατομική Ζώνη Ανδρολίκου. Συνεπώς, τα άρθρα 12 της Οδηγίας των Οικοτόπων και του άρθρου 4 της Οδηγίας των Πουλίων είναι πλήρως σχετικά στα πλαίσια της αξιολόγησης ΣΜΠΕ του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα.

Η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ αναγνωρίζει ότι η άμεση περιοχή της λατόμευσης (εκτός περιοχής Natura 2000) θα υποστεί ολιστική απώλεια των οικοτόπων, ειδών χλωρίδας που φιλοξενεί, θα υπάρξει εκτοπισμός και όχληση πανίδας, και αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Εφόσον στην άμεση περιοχή λατόμευσης υφίστανται ενδιαιτήματα που είναι σημαντικά για το *Rousettus aegyptiacus* ή για είδη ορνιθοπανίδας, και βάσει των προνοιών των άρθρων 12 της οδηγίας των οικοτόπων και 4 της οδηγίας των πτηνών, τα οποία επιβάλλουν την προστασία ενδιαιτημάτων ειδών που προστατεύονται από τις οδηγίες και την προστασία της λειτουργικότητάς τους, η εν λόγω ανάπτυξη δεν μπορεί να εγκριθεί.

Επίσης, η αναθεωρημένη ΣΜΠΕ καταλήγει ότι «Ο κίνδυνος όχλησης της μεγαλύτερης και πιο υγιούς αποικίας του είδους προτεραιότητας *Rousettus aegyptiacus* (φρουτονυκτερίδα) στην Κύπρο, φαίνεται να μειώνεται επαρκώς λόγω των νέων ορίων της Λατομικής Ζώνης,». Θα θέλαμε να εστιάσουμε την προσοχή στη λέξη «φαίνεται» η οποία υποδεικνύει ότι το συμπέρασμα αυτό δεν είναι βέβαιο. Αν υφίστανται αμφιβολίες επί τούτου, η νέα Λατομική Ζώνη δεν μπορεί να εγκριθεί βάσει των προνοιών του άρθρου 12 της οδηγίας των οικοτόπων.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ AARHUS ΓΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αν και το θέμα αυτό δεν αποτελεί στόχο της παρούσας μελέτης, πρέπει να αναφερθεί ότι η έλλειψη δημόσιας πρόσβασης στο αρχικό (και τροποποιημένο) ΤΣΑ, η οποία επιβλήθηκε από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, είναι αντίθετη των προνοιών της Σύμβασης του Aarhus (και της σχετικής Οδηγίας 2003/4/ΕΚ) για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα αλλά και αντίθετη των προνοιών της Οδηγίας για τις ΣΜΠΕ η οποία ορίζει ρητά στο άρθρο 6 περί διαβουλεύσεων ότι «το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με το άρθρο 5 τίθενται στη διάθεση των αρχών, που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, και του κοινού.»

Χρίζει απορίας το πως οι αρμόδιες αρχές δέχτηκαν και μπόρεσαν να αξιολογήσουν ένα σχέδιο χωρίς να έχουν πρόσβαση στο πρωτογενές κείμενο και αναγκαστικά έκαναν την αξιολόγηση του σχεδίου μέσω των σχετικών πληροφοριών που παρέχονται στη ΜΕΟΑ του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα.

Παρόλη την απουσία πρωτογενούς κειμένου ΤΣΑ, η λοιπή περιβαλλοντική πληροφόρηση για το Τοπικό Σχέδιο είναι αναρτημένη στην πλατφόρμα του Τμήματος Περιβάλλοντος (<https://eia.moa.gov.cy/public/sea>).

Παράρτημα 1

Στόχοι διατήρησης της ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα βάσει του σχετικού Διαχειριστικού Σχεδίου

Α. Διατήρηση της ΖΕΠ σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιατημάτων των ειδών χαρακτηρισμού: *Aquila fasciata*, *Falco peregrinus*, *Coracias garrulus*, *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyriaca*.

Β. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα» των μεταναστευτικών αρπακτικών και άλλων πουλιών, τα οποία περνούν από τη ΖΕΠ σε σημαντικούς αριθμούς, κυρίως κατά το φθινόπωρο: *Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Plegadis falcinellus*, *Merops apiaster*, *Grus virgo*, *Falco vespertinus*, *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*.

Γ. Διατήρηση της παρουσίας στη ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα» των άλλων φωλεάζοντων πληθυσμών των ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα Ι, με επίκεντρο τα *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*, *Otus scops cyprius*, *Buteo rufinus*, *Caprimulgus europaeus*, *Lanius nubicus*, *Emberiza caesia* και *Gyps fulvus*.

Δ. Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Το ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα» εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον αναπαραγωγικό πληθυσμό πέντε σημαντικών ειδών της ΖΕΠ. Οι στόχοι διατήρησης για τη ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα» μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως:

1. *Aquila fasciata*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 3 αναπαραγωγικά ζευγάρια
2. *Falco peregrinus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 8 αναπαραγωγικά ζευγάρια
3. *Coracias garrulus*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 80 αναπαραγωγικά ζευγάρια
4. *Oenanthe cyriaca*, διατήρηση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 2500 αναπαραγωγικά ζευγάρια
5. *Sylvia melanothorax*, διατήρηση και ενίσχυση αναπαραγωγικού πληθυσμού με στόχο τα 750 αναπαραγωγικά ζευγάρια»

Για τα μεταναστευτικά είδη χαρακτηρισμού οι τιμές στόχοι είναι:

	ΤΙΜΕΣ ΣΤΟΧΟΥ (άτομα)	
	ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα»	Κύπρος
<i>Ardeola ralloides</i>	50-300 (Άνοιξη) 50-200 (Φθινόπωρο)	100-400 (Άνοιξη) 50-300 (Φθινόπωρο)
<i>Plegadis falcinellus</i>	150-450 (Άνοιξη) 300-1000 (Φθινόπωρο)	250-750 (Άνοιξη) 500-2000 (Φθινόπωρο)
<i>Egretta garzetta</i>	50-200 (Άνοιξη) 400-800 (Φθινόπωρο)	300-1000 (Άνοιξη) 500-1500 (Φθινόπωρο)
<i>Merops apiaster</i>	500-1500 (Άνοιξη) 1000-2000 (Φθινόπωρο)	2,000-4000 (Άνοιξη) 5000-10000 (Φθινόπωρο)
<i>Grus virgo</i>	10-100 (Άνοιξη) 100-500 (Φθινόπωρο)	50-250 (Άνοιξη) 250-1000 (Φθινόπωρο)
<i>Pernis apivorus</i>	50-250 (Φθινόπωρο)	2000-5000 (Φθινόπωρο)
<i>Milvus migrans</i>	5-15 (Φθινόπωρο)	50-250(Φθινόπωρο)
<i>Circus aeruginosus</i>	10-25 (Φθινόπωρο)	100-500 (Φθινόπωρο)
<i>Circus macrourus</i>	5-15 (Άνοιξη) 5-15 (Φθινόπωρο)	50-200 (Άνοιξη) 80-350 (Φθινόπωρο)
<i>Circus pygargus</i>	1-5 (Φθινόπωρο)	50-250 (Φθινόπωρο)
<i>Circus cyaneus</i>	1-5 (Φθινόπωρο)	20-150 (Φθινόπωρο)
<i>Buteo buteo</i>	5-50 (Φθινόπωρο)	100-1000 (Φθινόπωρο)
<i>Falco naumanni</i>	5-50 (Φθινόπωρο)	100-500 (Φθινόπωρο)
<i>Falco vespertinus</i>	20-50 (Άνοιξη) 50-200 (Φθινόπωρο)	250-750 (Άνοιξη) 750-5000 (Φθινόπωρο)

Παράρτημα 2
Επιπτώσεις ανά ζώνη σύμφωνα με την αρχική ΜΕΟΑ

	Μικρές ή καθόλου επιπτώσεις		
	Μη σημαντικές επιπτώσεις με τη λήψη των μέτρων μετριασμού		
	Σημαντικές επιπτώσεις. Τα μέτρα μετριασμού αφορούν επανεξέταση της χωροθέτησης		
	Ασαφή αποτελέσματα		
	Τα συμπεράσματα της ΜΟΕΑ είναι αντιφατικά και χρήζουν αναπροσδιορισμού		
Προτεινόμενη ζώνη	Υφιστάμενη ζώνη	Βασικά συμπεράσματα της ΜΕΟΑ	Προτεινόμενα μέτρα
Ζώνη Γα2 (ενδιάμεση περιοχή υπαίθρου, Αγροτική ζώνη)	Δα2 (ζώνη προστασίας)	Οι επιτρεπόμενες από το ΤΣΑ χρήσεις είναι λιγότερες από αυτές που επιτρέπονται με τη Δήλωση Πολιτικής και αυτό είναι θετικό Ελλείψει χωροθετικών ή/και άλλων περιορισμών (πέραν του ελάχιστου εμβαδού τεμαχίων), προκύπτει ο κίνδυνος στη μεταβατική αυτή ρυθμιστική ζώνη, να εντατικοποιηθεί η παρουσία και η διασπορά σε μη προβλέψιμο βαθμό αναπτύξεων που δυνητικά να προκαλέσουμε όχληση στα είδη και τους οικότοπους	καλύτερος χωροθετικός προσδιορισμός, ορισμός μέγιστων μεγεθών για τις διάφορες αναπτύξεις, καθορισμός όρων σχετικά με τη φωταγώγηση, και διευκρινίσεις για τις οικοτουριστικές δραστηριότητες χωρίς υποδομές
Ζώνη Γα2* (Ζώνη Υπαίθρου)	Δα3 (ζώνη προστασίας)	Οι επιτρεπόμενες από το ΤΣΑ χρήσεις είναι λιγότερες από αυτές που επιτρέπονται με τη ΔΠ και αυτό είναι θετικό, ιδιαίτερα για το τμήμα της περιοχής που είναι σε άμεση γειτνίαση με την περιοχή Natura 2000. ... Παρόλα αυτά, οι προωθούμενες από το ΤΣΑ χρήσεις/αναπτύξεις είναι δυνατό να ασκήσουν πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής Natura 2000, με άμεσο, έμμεσο, αθροιστικό και συσσωρευτικό χαρακτήρα.	καλύτερος χωροθετικός προσδιορισμός, ορισμός μέγιστων μεγεθών για τις διάφορες αναπτύξεις, καθορισμός όρων σχετικά με τη φωταγώγηση, και διευκρινίσεις για τις οικοτουριστικές δραστηριότητες χωρίς υποδομές
Ζώνη Γα4 (Ζώνη Υπαίθρου):	Δα2, Δα3 (ζώνη προστασίας) και Γεωργική Ζώνη	Οι επιτρεπόμενες από το ΤΣΑ χρήσεις είναι λιγότερες από αυτές που επιτρέπονται με τη ΔΠ και αυτό είναι θετικό, ιδιαίτερα για το τμήμα της περιοχής που είναι σε άμεση γειτνίαση με την περιοχή Natura 2000. ... Παρόλα αυτά, οι προωθούμενες από το ΤΣΑ χρήσεις/αναπτύξεις είναι δυνατό να ασκήσουν πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής Natura 2000, με άμεσο, έμμεσο, αθροιστικό και συσσωρευτικό χαρακτήρα. λόγω των συνοδευτικών υποδομών για πολλές από τις επιτρεπόμενες χρήσεις σε αυτή τη ζώνη, δημιουργείτε κίνδυνος συσσωρευτικών επιπτώσεων.	καλύτερος χωροθετικός προσδιορισμός, ορισμός μέγιστων μεγεθών για τις διάφορες αναπτύξεις, καθορισμός όρων σχετικά με τη φωταγώγηση, και διευκρινίσεις για τις οικοτουριστικές δραστηριότητες χωρίς υποδομές
Ζώνη Γγ1 (κτηνοτροφική ζώνη – Νέο Χωριό):	Δα2	Η επίπτωση στον ΤΚΣ και ΖΕΠ θεωρείται μικρή, λόγω της περιορισμένης έκτασης της Ζώνης, της	νομιμοποίηση υφιστάμενων κτηνοτροφικών υποδομών και η εφαρμογή ρυθμιστικών προνοιών για

		ήδη διαταραγμένης εν μέρη κατάστασης της βλάστησης στην άμεση περιοχή γύρω από τα υποστατικά λόγω βόσκησης και ποδοπάτησης και δεδομένης ότι δεν εντοπίζεται συσσωρευτική επίδραση στην περιοχή	διαχείριση αποβλήτων των μελλοντικών κτηνοτροφικών μονάδων.
Ζώνη Γγ1 (κτηνοτροφική ζώνη – Κάθηκας)	Γγ1	η τροποποίηση που προτείνεται για αυτή τη ζώνη και συγκεκριμένα η σμίκρυνσή της «είναι μάλλον θετική»	-
ΔΑ1-ΤΑ (Ζώνη Προστασίας Τοπίο Ακάμα)	ΔΑ1	Οι επιτρεπόμενες αναπτύξεις δεν παρουσιάζουν συγκριτικά αξιόλογες διαφοροποιήσεις, σε σχέση με την υφιστάμενη ΔΠ. ΚΑΙ Όσον αφορά το ΕΔΠ Ακάμα, κρίνεται ότι <u>δεν</u> μπορεί να γίνει αξιολόγηση των επιπτώσεων της συγκεκριμένης ζώνης στο προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής Natura 2000, στο παρόν στάδιο εν αναμονή των γνωματεύσεων για τη ΜΕΟΑ των δεκατεσσάρων οδικών κόμβων που προτείνονται στο πλαίσιο του Σχεδίου Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα, και η Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από την υλοποίηση του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΕΔΠ Ακάμα.	χωροθέτηση υποδομών οικονομικών δραστηριοτήτων, χωροθέτηση χώρων στάθμευσης, και καλύτερη περιγραφή των περιοχών αναπτύξεων
Κα10β (Οικιστική Ζώνη Δρούσειας)	Οικιστική ζώνη	οι επιπτώσεις από την επέκταση της υφιστάμενης Οικιστικής Ζώνης στην πτηνοπανίδα θεωρείται ότι θα είναι άμεσες δεδομένης της ηθολογίας των ειδών που απαντώνται εκεί»	επέκταση της οικιστικής ζώνης μόνο προς τις πλευρές που είναι στην αντίθετη κατεύθυνση της ΕΖΔ/ΖΕΠ
Κα10β (Οικιστική Ζώνη Κάθηκας)	Επέκταση υφιστάμενης οικιστικής σε γεωργική ζώνη	η προτεινόμενη επέκταση προς τα δυτικά «αναμένεται να ασκήσει πίεση στα προστατευτέα είδη κύριας Natura 2000, με άμεσο, έμμεσο, αθροιστικό και συσσωρευτικό χαρακτήρα (ανθρώπινη παρουσία, αυθαίρετη απόρριψη αποβλήτων, εκχέρσωση βλάστησης, αλλαγή χρήσης γης κτλ.), ειδικά λόγω του ότι προσεγγίζει σε κρίσιμες για την πτηνοπανίδα περιοχές.	επανεξέταση χωροθέτησης της προτεινόμενης Δυτικής επέκτασης της ζώνης σε σημείο Βορειοανατολικά, εκτός των περιοχών απόλυτης/αυστηρής προστασίας των ειδών <i>Aquila fasciata</i> και <i>Falco peregrinus</i> και επαναξιολόγηση της επέκτασης εγγύτερα στην προστατευόμενη περιοχή, μετά τον κορεσμό της οικιστικής ζώνης
Κα10γ* (Οικιστική Ζώνη Νέου Χωριού)	Ζώνη Παραθεριστικής Κατοικίας	η μετατροπή της ζώνης δεν αναμένεται να επιφέρει επιπλέον επιπτώσεις από την προηγούμενη χρήση. Ωστόσο εντός της προτεινόμενης ζώνης εντοπίζεται ο οικότοπος 6220* ο οποίος σε περίπτωση δόμησης αναμένεται να υποστεί υψηλή πίεση	δημιουργία ενός buffer zone στην ανατολική πλευρά της ζώνης που συνορεύει με το φαράγγι με τις αποικίες του <i>Rousettus aegyptiacus</i> , καθώς και περιορισμό της δόμησης τουλάχιστον 300 μέτρα μακριά από το εν λόγω φαράγγι
ΛΖ (Λατομική Ζώνη):	Γεωργική Ζώνη Δα32	μόνιμες μη αναστρέψιμες και εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στα είδη	απομάκρυνση της ζώνης από τα όρια της περιοχής Natura 2000
Τ3α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό)	Τουριστική Παραλιακή Ζώνης	οι υποδομές που θα δημιουργηθούν θα έχουν επιπτώσεις όχι μόνο εντός των ορίων της υπό μελέτη Ζώνης αλλά	χωροθέτηση των υποστατικών στο πιο πίσω όριο του κάθε τεμαχίου, τη χρήση ειδικών λαμπτήρων φωτισμού που δεν προκαλούν όχληση στις

		και στις γεινιάζουσες προστατευόμενες περιοχές	χελώνες, και τη διασφάλιση του ορίου της ζώνης προστασίας της παραλίας
T3α2α (Τουριστική Ζώνη Νέο Χωριό)	Γεωργική, Τουριστική και Παραθεριστική Κατοικίας	η προωθούμενη από το ΤΣΑ τουριστική Ζώνη αναμένεται να ασκήσει επιπρόσθετη πίεση στα προστατευτέα είδη της δορυφορικής περιοχής Natura 2000 με άμεσο, έμμεσο και συσσωρευτικό χαρακτήρα».	-
T3δ2 (Τουριστική ζώνη Ίννιας)	Γεωργική ζώνη	Η ζώνη ενδέχεται να δράσει συσσωρευτικά με γειτονικές ζώνες που επίσης προωθούν αλλαγή του αγροτικού προτύπου και συνδέονται με αφαίρεση βλάστησης και κερματισμό της μωσαϊκότητας του φυσικού τοπίου. Επιπρόσθετα προωθεί την ανθρώπινη παρουσία πλησιέστερα στις προστατευόμενες περιοχές, και δημιουργεί ανάγκες για υποδομές και υπηρεσίες –που και αυτό από μόνα τους προϋποθέτουν αλλοιώσεις της φυσικότητας	επαναπροσδιορισμός της αναγκαιότητας δημιουργίας της τουριστικής ζώνης
T3δ5 (Τουριστική ζώνη Κάθικας)	επέκταση υφιστάμενης τουριστικής ζώνης σε υφιστάμενη γεωργική ζώνη	η επέκταση μπορεί να δράσει συσσωρευτικά με άλλες ζώνες και να προωθήσει αναπτύξεις πλησιέστερα στην ΖΕΠ/ΕΖΔ.	διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος
T3δ5 (Τουριστική ζώνη Π. Αρόδες):	επέκταση υφιστάμενης τουριστικής ζώνης σε υφιστάμενη γεωργική ζώνη	προτεινόμενη επέκταση κατευθύνει ανάπτυξη εγγύτερα στα όρια της ΕΖΔ/ΖΕΠ	διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος
T3δ5 (Τουριστική ζώνη Δρούσεια)	επέκταση υφιστάμενης τουριστικής ζώνης σε υφιστάμενη γεωργική ζώνη	η επέκταση της ζώνης ενδέχεται να δράσει συσσωρευτικά με ζώνες όπως υπό μελέτη επεκτάσεις οικιστικών και τουριστικών ζωνών και Γα4 που επίσης προωθεί ανάλογα με τη χρήση, αλλαγή του αγροτικού προτύπου που συνδέονται με αφαίρεση βλάστησης και κερματισμό της μωσαϊκότητας του φυσικού τοπίου. Επιπρόσθετα προωθεί την ανθρώπινη παρουσία πλησιέστερα στις προστατευόμενες περιοχές, και δημιουργεί ανάγκες για υποδομές και υπηρεσίες –που και αυτό από μόνα τους προϋποθέτουν αλλοιώσεις της φυσικότητας	περιορισμός της επέκτασης σε μικρότερο τμήμα
Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο Ειδικού Καθεστώτος		δεν μπορεί να γίνει αξιολόγηση των επιπτώσεων στο προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής Natura 2000 λόγω αναμονής γνωματεύσεων για Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (ΜΕΕΠ) του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΕΔΠ Ακάμα και ΜΕΟΑ των οδικών έργων που προτείνονται στο Σχέδιο Αειφορικής Διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα	καθορισμός απομονωτικής λωρίδας έναντι του οδικού δικτύου, πέραν της απόστασης 500 μέτρων από το υφιστάμενο καθορισμένο όριο οικιστικής και τουριστικής ζώνης

Παράρτημα 2 - Γνωστοποιήσεις και Διατάγματα

Εικόνα 1: Γνωστοποίηση Υπουργού ΓΑΑΠ στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερ. 17.7.2009

Αριθμός 2553

Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΝΟΜΟΣ ΑΡ. 153(I) ΤΟΥ 2003

Γνωστοποίηση

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι, ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 11 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου (Αρ. 153(I) του 2003) καταρτίζει τμήμα της περιοχής «Χερσόνησος του Ακάμα» ως Τόπο Κοινοτικής Σημασίας.

Αντίγραφο του χάρτη της πιο πάνω περιοχής καθώς επίσης και έντυπο για υποβολή ενστάσεων έχουν κατατεθεί στα Γραφεία της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος στη Λευκωσία και Πάφο, στα Γραφεία των Κοινοτικών Συμβουλίων των Κοινοτήτων της περιοχής και των Επαρχιακών Διοικήσεων Λεμεσού και Πάφου και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση από κάθε ενδιαφερόμενο κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 11(5) του Νόμου, μέσα σε χρονική περίοδο 30 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας γνωστοποίησης, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να υποβάλει προς το Διευθυντή της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, αιτιολογημένη ένσταση, βασιζόμενη σε επιστημονικούς λόγους αναφορικά με το περιεχόμενο των χαρτών.

Έγινε στις 13 Ιουλίου 2009.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΟΛΥΝΕΙΚΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ,
Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων
και Περιβάλλοντος.

(Υ.Γ.Φ.Π. & Π. 250/2003, 254/2003)

Εικόνα 2: Γνωστοποίηση Υπουργού ΓΑΑΠ στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερ. 9.4.2010

Αριθμός 280

Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΝΟΜΟΣ ΑΡ. 153(I)/2003

Γνωστοποίηση

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι, ο Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 11 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου [Αρ. 153(I)/2003], θα προτείνει την πιο κάτω περιοχή για συμπερίληψη της στο Δίκτυο «Natura 2000» και την υποβολή της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπως αυτός εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο την 23^η Φεβρουαρίου, 2010 (Αρ. 23 / Πρόταση Αρ. 186/2010).

Κωδικός περιοχής	Ονομασία περιοχής	Θέση	Έκταση (εκτάρια)
CY4000010	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΚΑΜΑ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ (LONGITUDE) 32° 17' 54" ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ (LATITUDE) 35° 2' 36"	17917

Πλήρη αντίγραφα του χάρτη της περιοχής που αναφέρεται πιο πάνω έχουν κατατεθεί στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος και είναι διαθέσιμα για κάθε ενδιαφερόμενο. (www.moa.gov.cy/Τμήμα Περιβάλλοντος).

Έγινε στις 30 Μαρτίου, 2010.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΗΛΙΑΔΗΣ
Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών
Πόρων και Περιβάλλοντος

(Υ.Γ.Φ.Π.&Π. 254/2003, 250/2003)

Εικόνα 3: Γνωστοποίηση Υπουργού ΓΑΑΠ στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερ. 9.8.2019.

Αριθμός 426

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ
ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2003 ΕΩΣ 2015

Γνωστοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 11(4)

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι, ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 11 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου (Νόμος 153(I) του 2003), καταρτίζει τον τελικό κατάλογο περιοχών που μπορούν να αποτελέσουν Τόπους Κοινοτικής Σημασίας για συμπερίληψή τους στο Δίκτυο Natura 2000, με την προσθήκη της πιο κάτω περιοχής, σύμφωνα με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 3 Ιουλίου, 2019 (Πρόταση Αρ. 1234/2019).

A/A	Όνομασία	Κωδικός	Θέση	Έκταση (εκτάρια)
1	Χερσόνησος Ακάμα	CY4000010	32° 17' 54" 35° 2' 36"	17917

Πλήρη αντίγραφα του χάρτη της περιοχής που αναφέρεται πιο πάνω έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος και του Τμήματος Δασών και είναι διαθέσιμα για κάθε ενδιαφερόμενο.

Έγινε στις 31 Ιουλίου 2019.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΔΗΣ,
Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής
Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

(Υ.Γ.Α.Α.Π. 2.10.012.001)

Εικόνα 4: Γνωστοποίηση 30.7.2021 (ΚΔΠ 338/2021)Ε.Ε. Παρ. III(I)
Αρ. 5578, 30.7.2021

Κ.Δ.Π. 338/2021

Αριθμός 338

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2003 ΕΩΣ 2015

Γνωστοποίηση βάσει του άρθρου 13

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι, ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 13(1) των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015, κηρύσσει τους πιο κάτω Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ), οι οποίοι έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως ΤΚΣ με την Εκτελεστική Απόφαση (ΕΕ) 2021/159 της Επιτροπής της 21^{ης} Ιανουαρίου 2021 για την έγκριση του δέκατου τέταρτου επικαιροποιημένου καταλόγου ΤΚΣ για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2021) 19]:

Εθνικό Δασικό Πάρκο Ποταμός Λιοπετρίου – CY3000001

Εθνικό Δασικό Πάρκο Ριζοελιάς – CY6000006

Χερσόνησος Ακάμα – CY4000010

Ωκεανίς– CY4000024

Δάσος Πάφου– CY2000016

ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ).

Έγινε στις 23 Ιουλίου 2021.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΔΗΣ,
Υπουργός Γεωργίας,
Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

(Υ.Γ.Α.Α.Π. 02.10.012.001)

Εικόνα 5: Απόσπασμα του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διατάγματος του 2021 (ΚΔΠ 339/2021).

Ε.Ε. Παρ. ΙΙΙ(Ι)
Αρ. 5578, 30.7.2021

Κ.Δ.Π. 339/2021

Αριθμός 339

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2003 ΕΩΣ 2015

Διάταγμα δυνάμει του άρθρου 13(2)

153(Ι) του 2003
131(Ι) του 2006
113(Ι) του 2012
67(Ι) του 2015.

Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, με βάση τις γραπτές γνωμοδοτήσεις της Επιστημονικής Επιτροπής, οι οποίες συντάχθηκαν σύμφωνα με τα εδάφια (3) και (4) του άρθρου 13 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015, ασκεί τις εξουσίες που του χορηγούνται δυνάμει του άρθρου 13(2) των πιο πάνω Νόμων και εκδίδει το ακόλουθο Διάταγμα:

Συνοπτικός
τίτλος.

1. Το παρόν Διάταγμα θα αναφέρεται ως το περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διάταγμα του 2021.

Ερμηνεία.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος Διατάγματος –
«ΕΖΔ» σημαίνει Ειδική Ζώνη Διατήρησης.

Πεδίο
εφαρμογής.

3. Το παρόν Διάταγμα εφαρμόζεται στις ακόλουθες ΕΖΔ:

- (α) Εθνικό Δασικό Πάρκο Ποταμός Λιοπετρίου – CY3000001
- (β) Εθνικό Δασικό Πάρκο Ριζοελιάς – CY6000006
- (γ) Χερσόνησος Ακάμα – CY4000010
- (δ) Δάσος Πάφου – CY2000016
- (ε) Ωκεανίς – CY4000024

....

Μέτρα
Προτεραιότητας
για την ΕΖΔ
«Χερσόνησος
Ακάμα –
CY4000010».

6. Τα μέτρα προτεραιότητας για την ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα – CY4000010» είναι τα ακόλουθα:

- (α) διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων:
 - (i) 1120* - Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia (Posidonium oceanicae)*
 - (ii) 1170 - Ύφαλοι
 - (iii) 1210 - Μονοετής βλάστηση μεταξύ των ορίων πλημμυρίδας και άμπωτης
 - (iv) 1240 - Απόκρημνες βραχώδεις ακτές της Μεσογείου με βλάστηση (με ενδημικά *Limonium spp.*)
 - (v) 2110 - Πρωτογενής κινούμενες θίνες
 - (vi) 2230 - Μονοετείς κοινότητες των θινών με *Malcolmietalia*
 - (vii) 2240 - Μονοετείς κοινότητες των θινών με *Brachypodietalia*
 - (viii) 2250* - Λόχμες των παραλιών με αρκέυθους (*Juniperus spp.*)

- (ix) 2260 - Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων (*Cisto-Lavenduletalia*)
- (x) 3170* - Μεσογειακά εποχικά τέλματα
- (xi) 5210 - Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus spp.*
- (xii) 5330 - Θερμο-Μεσογειακοί και προ-στεπτικοί θαμνώνες
- (xiii) 5420 - Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum*
- (xiv) 6220* - Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (*Thero-Brachypodietea*)
- (xv) 62B0* - Σερπεντινόφιλα λειβάδια της Κύπρου
- (xvi) 8210 - Ασβεστολιθικά βραχώδη πρανή της ενδοχώρας με χασμοφυτική βλάστηση
- (xvii) 8310 - Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση
- (xviii) 8330 - Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή εν μέρει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας
- (xix) 9290 - Δάση κυπαρίσσου (*Acer-Cupression*)
- (xx) 92C0 - Δάση ανατολικής πλάτανου (*Platanion orientalis*)
- (xxi) 92D0 - Παραποτάμιες στοές και συστάδες (*Nerio-Tamaricetea*) του Νότου
- (xxii) 9320 - Δάση με *Olea* και *Ceratonia* (Δάση ελιάς και χαρουπιάς)
- (xxiii) 9540 - Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου
- (xxiv) 9560 - Ενδημικά δάση της Μεσογείου με άρκευθους (*Juniperus spp.*)

- (β) διατήρηση ή / και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων:
 - (i) 8220 - Πυρρικά βραχώδη πρανή με χασμοφυτική βλάστηση
- (γ) επιβεβαίωση παρουσίας ή και προσδιορισμός της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου 3140 - Σκληρά ολιγομεστροφικά ύδατα με βενθική βλάστηση χαροειδών (*Characeae*)
- (δ) επιβεβαίωση παρουσίας ή και προσδιορισμός της κατάστασης διατήρησης των ειδών *Prorotomacrus cypriacus* και *Anguilla anguilla*
- (ε) διατήρηση των ειδών **Caretta caretta*, **Chelonia mydas*, *Rousettus aegyptiacus*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus euryale*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis blythii*, **Monachus monachus*, *Tursiops truncatus*, **Euplagia quadripunctaria*, *Phlomis cypria*, *Tulipa cypria*, **Centaurea akamantis* σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης
- (στ) διατήρηση ή/και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του είδους *Rhinolophus hipposideros*
- (ζ) διατήρηση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας που παρατηρούνται στην ΕΖΔ σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, ώστε να διασφαλίζεται η παρουσία και η διαβίωση της, ειδικότερα όσον αφορά τα είδη του Παραρτήματος Ι των περί Προστασίας και Διαχείρισης Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμων του 2003 έως 2020

152(Ι) του 2003
256(Ι) του 2004
81(Ι) του 2005
151(Ι) του 2006
15(Ι) του 2008
5(Ι) του 2009
129(Ι) του 2012
52(Ι) του 2014
104(Ι) του 2014
165(Ι) του 2014
68(Ι) του 2015
99(Ι) του 2017
156(Ι) του 2017
213(Ι) του 2020.

25(Ι) του 2012
104(Ι) του 2018.

- (η) περιορισμός ή / και απαγόρευση ενεργειών ή / και οχλήσεων ή / και δραστηριοτήτων, όπως προκύπτουν και από τους περί Δασών Νόμους του 2012 και 2018, εντός της ΕΖΔ που

δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ΕΖΔ, για την αποφυγή της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών

- (θ) ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης / συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της ΕΖΔ.

Εικόνα 6: Διάταγμα Υπουργού Εσωτερικών για καθορισμό ΖΕΠ

Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ ΝΟΜΟΣ 152 (Ι) / 2003.

Διάταγμα σύμφωνα με το άρθρο 7 (1).

Ασκώντας τις εξουσίες που παρέχονται σε εμένα με βάση το άρθρο 7 (1) του περί Προστασίας και Διαχείρισης Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου (Ν. 152 (Ι)/ 2003), με το παρόν, καθορίζω την πιο κάτω περιοχή, ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας:

Στον πίνακα που ακολουθεί δίδεται η ονομασία, ο κωδικός, η θέση και η έκταση της περιοχής.

A/A	Ονομασία περιοχής	Κωδικός περιοχής	Θέση	Έκταση (εκτάρια)
1	Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσου του Ακάμα	CY 4000023	A 32 19 397 B 35 00 47	18.100

Πλήρες αντίγραφο του χάρτη της περιοχής που αναφέρεται πιο πάνω έχει κατατεθεί στα Κεντρικά Γραφεία του Ταμείου Θήρας και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση από κάθε ενδιαφερόμενο κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες.

Έγινε στις 10 Δεκεμβρίου, 2009.

ΝΕΟΚΛΗΣ ΣΥΛΙΚΙΩΤΗΣ,
Υπουργός Εσωτερικών

Εικόνα 7: Απόσπασμα της Γνωστοποίησης Υπουργού ΓΑΑΠ 21.5.2004

Ο Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμος [Αρ. 153(Ι)/2003].

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι, ασκώντας τις εξουσίες που μου παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 11 του Περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου [Αρ. 153(Ι)/2003] έχω καταρτίσει κατάλογο ο οποίος περιλαμβάνει τις περιοχές περιβαλλοντικής σημασίας.

Στους πίνακες που ακολουθούν δίνονται οι τόποι οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος ή/και προτεραιότητας που απαντούνται σε κάθε περιοχή καθώς και η ονομασία, η θέση, και η έκταση κάθε περιοχής.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ, ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ					
Α/Α	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΘΕΣΗ		ΕΚΤΑΣΗ ΕΚΤΑΡΙΑ
1	Μάμμαρι - Δένεια	CY2000001	A 33° 12' 0''	B 35° 10' 15''	79
2	Άλικος Ποταμός - Άγιος Σωζόμενος	CY2000002	A 33° 24' 0''	B 35° 3' 0''	340
3	Μιταερό	CY2000003	A 33° 6' 40''	B 35° 3' 45''	608
4	Δάσος Μαγαριά	CY2000004	A 33° 13' 20''	B 34° 56' 10''	830
5	Μαδαρι - Παπούτσια	CY2000005	A 33° 0' 0''	B 34° 57' 30''	3066
6	Καφιζίδες	CY2000006	A 32° 47' 0''	B 35° 2' 0''	549
7	Πλατός Ποταμός	CY2000007	A 32° 46' 10''	B 34° 55' 0''	620
8	Τρίπολος - Μαύροι Κρεμμύδι - Ρούδιες	CY2000008	A 32° 42' 10''	B 34° 58' 0''	3652
* 9	Κάβο Γκρέκο	CY3000005	A 34° 3' 45''	B 34° 58' 25''	2003
* 10	Θαλάσσια Περιοχή Νησιά	CY3000006	A 34° 5' 0''	B 35° 0' 10''	189
* 11	Πόλις - Γιαλιά	CY4000001	A 32° 27' 30''	B 35° 4' 0''	99
12	Χα - Ποτάμι	CY4000002	A 32° 40' 20''	B 34° 43' 55''	1027
13	Κοιλιάδα Διαρίζου	CY4000003	A 32° 43' 2''	B 34° 48' 50''	1350
14	Βουλί Παναγιάς	CY4000004	A 32° 38' 0''	B 34° 54' 0''	962
15	Επισκοπή Μωρού Νερού	CY4000005	A 32° 12' 10''	B 34° 49' 30''	417
- 16	Θαλάσσια Περιοχή Μουλιά	CY4000006	A 32° 26' 5''	B 34° 43' 33''	201
17	Ξερός Ποταμός	CY4000007	A 32° 36' 30''	B 34° 48' 20''	4108
18	Μαυροκόλπος	CY4000008	A 32° 26' 10''	B 34° 51' 45''	228

* Για την περιοχή "Ακάμας" θα ακολουθήσει νέα δημοσίευση.

Πλήρη αντίγραφα των χαρτών των περιοχών που αναφέρονται πιο πάνω (εκτός της περιοχής Ακάμα) έχουν κατατεθεί στα Γραφεία της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος και στα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος Γεωργίας, και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση από

κάθε ενδιαφερόμενο κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες. Για τις επιμέρους περιοχές, χάρτες και έντυπα ενστάσεων έχουν κατατεθεί και στα ενδιαφερόμενα Κοινοτικά Συμβούλια.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 11(5) του Νόμου, μέσα σε χρονική περίοδο 30 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας γνωστοποίησης, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να μου υποβάλει αιτιολογημένη ένσταση, βασιζόμενη σε συγκεκριμένους λόγους αναφορικά με το περιεχόμενο των χαρτών.

Έντυπα για την υποβολή ενστάσεων διατίθενται στα Κοινοτικά Συμβούλια, τα Γραφεία της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος και τα Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος Γεωργίας στις ακόλουθες διευθύνσεις:

- Υπηρεσία Περιβάλλοντος
Γρηγόρη Αυξεντίου 10-12
2360 Άγιος Δομέτιος Λευκωσία
Τηλ: 22303888 - 22303857
- Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Λάρνακας
Λεωφ. Γρίβα Διγενή (Κυβερνητικό Φυτώριο)
6301 Λάρνακα
Τηλ. 24818491
- Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Λεμεσού
Οδός Βραγαδίνου
(δίπλα από το γραφείο Επάρχου Λεμεσού)
3304 Λεμεσός
Τηλ: 25803904
- Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πάφου
Νίκου Νικολαΐδη 3
Πολυκατοικία Σάββα Πλάζα 2^{ος} όροφος,
8010 Πάφος
Τηλ: 26306333
- Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο Πιτσιλιάς
Ανθιμου Πανάρετου 1
4860 Αγρός

Έγινε στις 17 Μαΐου 2004

Τίμης Ευθυμίου
Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών
Πόρων και Περιβάλλοντος

Εικόνα 8: Γνωστοποίηση Υπουργού ΓΑΑΠ ημερ. 4.9.2015 που κηρύσσει τον ΤΚΣ «Κοίλη-Μαυροκόλυμπος – CY4000008» ως ΕΔΖ.

Ε.Ε. Παρ. III(I)
Αρ. 4890, 4.9.2015

Κ.Δ.Π. 294/2015

Αριθμός 294

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2003 ΕΩΣ 2015

Γνωστοποίηση βάσει του άρθρου 13

Με την παρούσα γνωστοποιείται ότι, ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 13(1) των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Αγρίας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015, κηρύσσει τους πιο κάτω Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ), οι οποίοι έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως ΤΚΣ με τις Αποφάσεις 2008/335/ΕΚ της 28^{ης} Μαρτίου 2008 και 2011/85/ΕΚ της 10ης Ιανουαρίου, 2011:

Μάμμари-Δένεια – CY2000001
Άλυκος Ποταμός-Άγιος Σωζόμενος – CY2000002
Περιοχή Μιτσερού-Άγροκητιάς – CY2000003
Μαδαρί – Παπούτσα – CY2000005
Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς - CY2000009
Κοιλάδα Ποταμού Μαρούλλενας - CY2000010
Ποταμός Περιστερώνας - CY2000011
Κοιλάδα Καρκώτη - CY2000012
Χα-Ποτάμι – CY4000002
Επισκοπή Μωρού Νερού - CY4000005
Κοίλη-Μαυροκόλυμπος - CY4000008
Περιοχή Σκούλλη - CY4000009
Φάρος Κάτω Πάφου - CY4000013
Περιοχή Δρύμιου - CY4000014
Περιοχή Κρήτου-Μαρότπου - CY4000015
Ακρωτήριο Άσπρο-Πέτρα του Ρωμιού - CY5000005
Κοιλάδα Λιμνάτη - CY5000006
Περιοχή Ασγάτας - CY5000007
Άλυκές Λάρνακας – CY6000002
Περιοχή Λυμπιών-Άγίας Άννας - CY6000003
Περιοχή Λευκάρων - CY6000005

ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ).

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΓΙΑΛΗΣ,
Υπουργός Γεωργίας,
Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Εικόνα 9: Απόσπασμα του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διατάγματος του 2015 (ΚΔΠ 292/2015).

Ε.Ε. Παρ. ΙΙΙ(Ι)
Αρ. 4890, 4.9.2015
Αριθμός 292

Κ.Δ.Π. 292/2015

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2003 ΕΩΣ 2015

Διάταγμα δυνάμει του άρθρου 13(2)

Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος –

με βάση τη γραπτή γνωμοδότηση της Επιστημονικής Επιτροπής που συντάχθηκε δυνάμει των εδαφίων (3) και (4) του άρθρου 13 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015, όπως τροποποιήθηκαν από το περί Τροποποίησης των Παραρτημάτων των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων, Διάταγμα του 2007 και το περί Τροποποίησης των Παραρτημάτων I, II και IV των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2012, Διάταγμα του 2014,

ασκεί τις εξουσίες που του χορηγούνται δυνάμει του άρθρου 13(2) των πιο πάνω Νόμων και εκδίδει το ακόλουθο Διάταγμα:

153(Ι) του 2003
131(Ι) του 2006
113(Ι) του 2012
67(Ι) του 2015.
Επίσημη
Εφημερίδα,
Παράρτημα
Τρίτο (Ι):
21.9.2007.
Επίσημη
Εφημερίδα,
Παράρτημα
Τρίτο (Ι):
14.2.2014.

Συνοπτικός
τίτλος.

1. Το παρόν Διάταγμα θα αναφέρεται ως το περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για Ειδικές Ζώνες Διατήρησης) Διάταγμα του 2015.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος Διατάγματος –
«ΕΖΔ» σημαίνει ειδική ζώνη διατήρησης.

Πεδίο εφαρμογής. 3. Το παρόν Διάταγμα εφαρμόζεται στις ακόλουθες ειδικές ζώνες διατήρησης:

- (α) Μάμμαρι-Δένεια – CY2000001·
- (β) Άλυκος Ποταμός- Άγιος Σωζόμενος – CY2000002·
- (γ) Περιοχή Μιτσερού-Αγροκηπίας – CY2000003·
- (δ) Μαδαρή – Παπούτσα – CY2000005·
- (ε) Φουντουκοδάση Πιτσιλιάς - CY2000009·
- (στ) Κοιλιάδα Ποταμού Μαρούλλενας - CY2000010·
- (ζ) Ποταμός Περιστερώνας - CY2000011·
- (η) Κοιλιάδα Καρκώτη - CY2000012·
- (θ) Χα-Ποτάμι – CY4000002·
- (ι) Επισκοπή Μωρού Νερού - CY4000005·
- (ια) Κοίλη-Μαυροκόλυμπος - CY4000008·
- (ιβ) Περιοχή Σκούλλη - CY4000009·
- (ιγ) Φάρος Κάτω Πάφου - CY4000013·
- (ιδ) Περιοχή Δρύμου - CY4000014·
- (ιε) Περιοχή Κρήτου-Μαρότπου - CY4000015·
- (ιστ) Ακρωτήριο Άσπρο-Πέτρα του Ρωμιού - CY5000005·
- (ιζ) Κοιλιάδα Λιμνάτη - CY5000006·
- (ιη) Περιοχή Ασγάτας - CY5000007·
- (ιθ) Αλυκές Λάρνακας – CY6000002·
- (κ) Περιοχή Λυμπιών-Αγίας Άννας - CY6000003· και
- (κα) Περιοχή Λευκάρων - CY6000005·

Εικόνα 10: Διάταγμα Υπουργού Εσωτερικών για καθορισμό ΖΕΠΕ.Ε. Παρ. ΙΙΙ(Ι)
Αρ. 4231, 26.10.2007

2784

Κ.Δ.Π. 417/2007

Αριθμός 417

Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΚΑΙ
ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ ΝΟΜΟΣ (ΝΟΜΟΣ 152(Ι) ΤΟΥ 2003)

Διάταγμα σύμφωνα με το άρθρο 7(1)

Ασκώντας τις εξουσίες που παρέχονται σε εμένα με βάση το άρθρο 7(1) του περί Προστασίας και Διαχείρισης Αγρίων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου (Ν. 152(Ι)/2003), με το παρόν, καθορίζω τις πιο κάτω περιοχές, ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας:

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίδεται η ονομασία, ο κωδικός, η θέση και η έκταση κάθε περιοχής.

A/A	Ονομασία περιοχής	Κωδικός περιοχής	Θέση		Έκταση (εκτάρια)
1	Φαράγγια Αγ. Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής	CY 4000016	A 32 ⁰ 26 10.96''	B 34 ⁰ 58' 16.20''	1240
2	Εκβολές των ποταμών Έξουσας, Ξερού και Διαρίζου	CY 4000018	A 32 ⁰ 28' 38.29''	B 34 ⁰ 43' 58.55''	895
3	Κουλάδα Έξουσας	CY 4000005	A 32 ⁰ 31' 43.97''	B 34 ⁰ 48' 23.66''	4717
4	Γκρεμμοί Χανουτάρη	CY 4000017	A 32 ⁰ 41' 20.33''	B 34 ⁰ 51' 53.24''	3494
5	Κουλάδα Διαρίζου	CY 4000003	A 32 ⁰ 42' 49.04''	B 34 ⁰ 48' 19.25''	4791
6	Χα- Ποτάμι	CY 4000002	A 32 ⁰ 45' 51.40''	B 34 ⁰ 47' 10.84''	8081
7	Περιοχή κοιλάδας Ευλούρικου	CY 5000008	A 32 ⁰ 58' 28.80''	B 34 ⁰ 52' 56.17''	3208
8	Βουνοκορφές Μαδαρής – Παπούτσας	CY 2000005	A 33 ⁰ 00' 52.47''	B 34 ⁰ 56' 1.48''	12810
9	Ποταμός Παναγίας Στάλουσας	CY 6000007	A 33 ⁰ 28' 22.25''	B 34 ⁰ 54' 26.14''	1741
10	Ποταμός Πεντάσχοινος	CY 6000008	A 33 ⁰ 22' 19.32''	B 34 ⁰ 49' 43.87''	4051
11	Περιοχή Κόσσης – Παλλουρόκαμπου	CY 6000009	A 33 ⁰ 32' 31.13''	B 34 ⁰ 59' 57.41''	3733
12	Κάβο Γκρέκο	CY 3000005	A 34 ⁰ 3' 45''	B 34 ⁰ 58' 25''	2003

Πλήρη αντίγραφα των χαρτών των περιοχών που αναφέρονται πιο πάνω έχουν κατατεθεί στα Κεντρικά Γραφεία του Ταμείου Θήρας και είναι διαθέσιμα για επιθεώρηση από κάθε ενδιαφερόμενο κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες.

Έγινε στις 24 Σεπτεμβρίου 2007.

Δρ ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΤΣΑΛΙΔΗΣ,
Υπουργός Εσωτερικών.

Παράρτημα 3 - Καταγγελίες για επεμβάσεις στη Χερσόνησο Ακάμα - ΤΔ

A/A	Δήμος/ Κοινότητα	Δάσος	Αρ. Κτηματολογίου/ών Σχεδίου/ών των Επεμβάσεων	Περιγραφή Επέμβασης	Έκταση (τ.μ.)	Ιστορικό
1	Κάτω Αρόδες	Ε.Δ.Π. Ακάμα	34/46 & 47	Εστιατόριο, Πέργολα, Αποχωρητήρια Ανοικτός αποθηκευτικός χώρος, Αποθήκη, Ράμπα, Κήπος, Διαμόρφωση χώρου στάθμευσης, Διάτρηση, Σκαλοπάτια, Τοποθέτηση καγκελόπορτας, Κατασκευή Πλακόστρωτου, Τοποθέτηση Ντεπόζιτου νερού Πισίνα	6040	Καταχωρήθηκε η ποινική υπόθεση με αρ. 5221/19 στο Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου μέσω της οποίας ζητείται και διάταγμα κατεδάφισης. Έγινε κατεδάφιση της πιόνας με ανάθεση από το ΤΔ καθώς ο καταπατητής δεν προέβει σε απαραίτητη ενέργεια. Έγινε προώθηση για δικαστήριο για επίδικαση των εξόδων. Όσο αφορά το δικαστήριο, εκ νέου ακρόαση της υπόθεσης στις 10.10.2022
2	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	34/63	Κρεβάτια Θαλάσσης Σημειώνεται ότι ο χώρος που χρησιμοποιείται για παραλία, αποτελεί αλιευτικό καταφύγιο και σύμφωνα με την σχετική επιστολή της Διευθύντριας του TAGΕ ημερ. 5.7.2017 προς τον Έπαρχο και κοινοποίηση στο ΤΔ απαγορεύεται η κολύμβηση και οποιοδήποτε άλλες δραστηριότητες	2210	Ετομάστηκε λεπτομερές σχέδιο από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας και στάλθηκε επιστολή στις 30.6.2017 στην Περιφέρεια για άρση της επέμβασης. Στις 26.7.2019, μετά από συνάντηση με την καταπατήτρια της υποδείχθηκε η επέμβαση από τον Κλάδο Χωρομετρίας του ΤΔ και τοπικούς υπαλλήλους και δήλωσε ότι δεν είναι διατεθειμένη να άρει τις επεμβάσεις της. Ετοιμάζεται φάκελος παραπομπής της υπόθεσης στο Δικαστήριο. Στάλθηκε επιστολή στις 12.6.2020 στην Περιφέρεια με διόρθωμένο το σχέδιο για άρση της επέμβασης. Δικαστήριο στις 12.5.2022.

A/A	Δήμος/ Κοινότητα	Δάσος	Αρ. Κτηματολογίου/ών Σχεδίου/ών των Επεμβάσεων	Περιγραφή Επέμβασης	Έκταση (τ.μ.)	Ιστορικό
3	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	44/06 & 07	Περίφραξη, κήπος, καλλιέργειες	1936	Ετομάστηκε λεπτομερές σχέδιο από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας και στάλθηκε επιστολή στις 30.6.2017 στην Περιφέρεια για άρση της επέμβασης. Στις 26.7.2019, μετά από συνάντηση με εκπρόσωπο του καταπατήτη, υποδείχθηκε η επέμβαση από τον Κλάδο Χωρομετρίας του ΤΔ και τοπικούς υπαλλήλους. Στις 2.9.2019, μετά από συνάντηση που ο καταπατητής είχε με τοπικούς υπαλλήλους δήλωσε ότι δεν γνώριζε για την επέμβαση και ότι προτίθεται να φέρει ιδιώτη χωρομέτρη για υπόδειξη των συνόρων του και ότι προτίθεται να αφαιρέσει την περίφραξη και οποιαδήποτε φυτά του υποδειχθούν από το ΤΔ. Επίσης εξέφρασε την επιθυμία να μην οδηγηθεί η υπόθεση στα Δικαστήρια. Η επέμβαση δεν έχει αρθεί μέχρι σήμερα. Ο παρανομούντας επικοινωνήσε μαζί μας και υποσχέθηκε άρση της παρανομίας με την κάθοδο του στη Κύπρο τον Ιούλιο.
4	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα	25/40 & 48	Πύργος ναυαγοσώστη, κρεβάτια θαλάσσης	1040	Ετομάστηκε λεπτομερές σχέδιο από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας και στάλθηκε επιστολή στις 30.6.2017 στην Περιφέρεια για άρση της επέμβασης. Ενημερωθήκαμε ότι έχει άδεια Πύργου Ναυαγοσώστη από την Επαρχιακή Διοίκηση (Εγκκεκριμένη Παραλία Λουομένων). Ο ενοικιαστής πληρώνει ενοίκιο στο Κοινοτικό Συμβούλιο Νέου Χωριού (2017,2018,2019). Δεν έγινε ακόμη εκμίσθωση από το ΤΔ στη Κοινότητα. Η επέμβαση δεν έχει αρθεί μέχρι σήμερα.

A/A	Δήμος/ Κοινότητα	Δάσος	Αρ. Κτηματικού/ών Σχεδίου/ών των Επεμβάσεων	Περιγραφή Επέμβασης	Έκταση (τ.μ.)	Ιστορικό
5	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα	26/49	Ομπρέλες, κρεβατάκια, υπαίθρια κρεβατάκια, κίосκι για θαλάσσια σπορ	6700	Ετοιμάστηκε λεπτομερές σχέδιο από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας και στάλθηκε επιστολή στις 30.6.2017 στην Περιφέρεια για άρση της επέμβασης. Στις 12.3.2018 έγινε αίτηση από το Κοινοτικό Συμβούλιο Νέου Χωριού για εκμίσθωση της κρατικής δασικής γης. Υπάρχει η έγκριση της Κεντρικής Επιτροπής Παραλιών για οργανωμένη παραλία. Αναμένεται ο υπολογισμός του αγοραίου ενοικίου από το ΤΚΧ και θα ακολουθήσει πρόταση προς το Υπουργικό για εκμίσθωση.
6	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	45/01	Ντεπόζιτο, διασωλήνωση	392	Ετοιμάστηκε λεπτομερές σχέδιο από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας και στάλθηκε επιστολή στις 10.1.2019 στην Περιφέρεια για άρση της επέμβασης. Ο Δήμος Πέγειας με επιστολή του προς το ΤΔ, ημερ. 1.7.2019, ζήτησε την έκδοση άδειας χρήσης. Στις 18.10.2019 στάλθηκε από το ΤΔ Πρόταση στην Υπουργική Επιτροπή για εκμίσθωση στον Δήμο Πέγειας της υδατοδεξαμενής (ντεπόζιτου νερού) για κάλυψη των αναγκών ύδρευσης του Δήμου.
7	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα	25/40 & 48	Εστιατόριο Κ.Ο.Τ. χώρος στάθμευσης, βιολογικός σταθμός,	98	Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 2.7.2020 και ετοιμάστηκε λεπτομερές σχέδιο.
8	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα	25/40 & 48	Περίπτερο/Σουβενιρ	182	Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 2.7.2020 και ετοιμάστηκε λεπτομερές σχέδιο. Στάλθηκε επιστολή στις 29.10.2020 στον καταπατητή για άρση της επέμβασης μέχρι το τέλος 2022.

A/A	Δήμος/ Κοινότητα	Δάσος	Αρ. Κτηματικού/ών Σχεδίου/ών των Επεμβάσεων	Περιγραφή Επέμβασης	Έκταση (τ.μ.)	Ιστορικό
9	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα	25/30	Κτηνοτροφικά υλοστατικά		Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 5.6.2020 και ετοιμάστηκε λεπτομερές σχέδιο. Μοναδική ενεργή μάντρα-Αναμένεται απόφαση για τη λειτουργία μαντρών στο πλαίσιο του ΕΔΠ Ακάμα. Εκδίδεται άδεια μάντρας μέχρι το 2013. Έγινε γραπτή ενημέρωση από το ΤΔ για άρση της παρανομίας με το τέλος της δραστηριότητας του παραβάτη
10	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	44/08	Ράμπα από μπετόν, πινακίδα οικίας, ασφαλτόδρομος		Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 24.2.2020 και ετοιμάστηκε λεπτομερές σχέδιο. Η Περιφέρεια εισηγείται εκμίσθωση λόγω των κατασκευών και της μορφολογίας του εδάφους
11	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	44/07	Κρεβατάκια με ομπρέλες, πετρόκτιστη βρύση, ράμπα από μπετόν, κήπος, πέτρινες λίμνες, ξύλινη εξέδρα, εκσκαφή, βάση από μπετόν για πύργο ναυαγοσώστη	-	Εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο η εκμίσθωση και αναμένεται να έρθει επίσημα η επιστολή. Έγινε η εκμίσθωση και στάλθηκε στο Γενικό Εισαγγελέα στις 12.10.2020 για νομοτεχνικό έλεγχο.
12	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα	26/49	Υποστατικό θαλάσσιων σπορ	-	Αναμένεται η εκμίσθωση της παραλίας από την Κοινότητα Νέου Χωριού
13	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα	26/57	Οικοδομικά μπάζα, περίφραξη οικίας	450	Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 29.5.2020 και ετοιμάστηκε λεπτομερές σχέδιο. Έγινε αίτηση ανταλλαγής η οποία απορρίφθηκε. Στάλθηκε επιστολή στις 12.7.2022 στον καταπατητή για άρση της επέμβασης μέχρι τις 2.9.2022
14	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	44/07 & 15	Πλακόστρωτα - Λαξευμένα σκαλοπάτια	26	Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 24.4.2022 και στάλθηκε επιστολή στις 6.4.2022 στο Π.Δ.Λ. για άρση των επεμβάσεων. Δεν βρέθηκε ο καταπατητής ακόμα.

A/A	Δήμος/ Κοινότητα	Δάσος	Αρ. Κτηματολογίου/ών Σχεδίου/ών των Επεμβάσεων	Περιγραφή Επέμβασης	Έκταση (τ.μ.)	Ιστορικό
15	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	44/08	Κληματαριά, Ισοπεδομένος χώρος	112	Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 10.6.2022 και στάλθηκε επιστολή στις 27.6.2022 στο Π.Δ.Λ. για άρση των επεμβάσεων
16	Πέγεια	Ε.Δ.Π. Ακάμα	34/63	Εκχέρσωση άγριας βλάστησης	2,926	•Έγινε χωρομετρία από τον Τομέα Γαιών και Χωρομετρίας στις 10/6/2022 και στάλθηκε επιστολή στις 27/6/2022 στο Π.Δ.Λ. για άρση των επεμβάσεων
17	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα		Παράνομο άναμμα φωτιάς στην τοποθεσία Φοντάνα Αμοράζα		Παραπομπή στο Δικαστήριο στις 25.8.2019
18	Νέο Χωριό	Ε.Δ.Π. Ακάμα		Παράνομη κλάδευση βλάστησης σε έκταση 0,5 δεκαρίου στην τοποθεσία «Λουτρά Αφροδίτης»		Εξώδικος συμβιβασμός με το ποσό των €250 (2021)
19		Ε.Δ.Π. Ακάμα		Παράνομη εκχέρσωση δασικής βλάστηση έκτασης 0,9 δεκαρίου στην τοποθεσία «Κασκιά»		Εξώδικος συμβιβασμός με το ποσό των €500 (2021)
20		Ε.Δ.Π. Ακάμα		Έντεκα περιπτώσεις σε διάφορες περιοχές παράνομη βόσκηση του ΕΔΠ Ακάμα κατά το 2021		Εξώδικος συμβιβασμός για τις περιπτώσεις συνολικού ποσού €1.012.

Παράρτημα 4 - Επιτοχές που αφορούν σε καταγγελίες για επεμβάσεις στη Χερσονήσο Ακάμα - ΥΘΠ

A/A	Ημ/νία Επιτολής ΥΘΠ	Δήμος/ Κοινότητα	Αρ. Κτηματοκτύπων Σχεδίου/ών των Επεμβάσεων	Περιγραφή Επέμβασης
1	14/04/2011	Νέο Χωρίο, Κάτω Αρόδες, Πέγεια, Δρούσεια	25/64, 34/47, 34/38, 34/39, 34/46, 45/01, 34/63, 34/55, και 25/62	Ανέγερση υποστατικών/κατοικιών εντός της περιοχής του δικτύου «Natura 2000» ΖΕΠ της Χερσονήσου του Ακάμα.
2	28.06.2011	Κάτω Αρόδες	34/38, 34/39, 34/46 και 34/47	Λειτουργία μπαρ και φύτευση φοινικόδεντρων στην παραλία της Λάρας σε περιοχή του δικτύου «Natura 2000» της Χερσονήσου του Ακάμα.
3	10.10.2011	Νέο Χωρίο Κάτω Αρόδες, Δρούσεια	25/64	Ανέγερση υποστατικών/ κατοικιών εντός της περιοχής του δικτύου «Natura 2000» του Ακάμα.
4	13.08.2014	Κάτω Αρόδες	34/38, 34/39 και 34/36	Επεμβάσεις και λειτουργία εστιατορίου σε προστατευόμενη, χαλίτικη, περιοχή που εμπίπτει, εντός του δικτύου «Natura 2000» της Χερσονήσου του Ακάμα.
5	24.11.2014	Κάτω Αρόδες	34/47	Παράνομη ανέγερση οικοδομής που χρησιμοποιεί ως κέντρο αναψυχής εντός της περιοχής δικτύου «Natura 2000» της Χερσονήσου του Ακάμα.
6	29.06.2015	Πέγεια	44/08	Περίφραξη με μπετόν σε περιοχή που εμπίπτει, εντός του δικτύου «Natura 2000» Της Χερσονήσου του Ακάμα.
7	18.05.2020	Ίννια	34/23 και 34/39	Παράνομη επέμβαση εντός της περιοχής του δικτύου «Natura 2000» της Χερσονήσου Ακάμα. Διαπιστώθηκε κατασκευή υποστατικού και περιφράξης, η χάραξη δρόμου καθώς και σημαντική εκχέρσωση /αλλοίωση του βióτοτου με τη χρήση εσκαφέα.

Παράρτημα 5 - Επιστολές που αφορούν σε καταγγελίες για επεμβάσεις στη Χερσόνησο Ακάμα – ΤΠ

A/A	Ημ/νία Επιστολής	Δήμος/Κοινότητα	Αρ. Κτηματοκού/ών Σχεδίου/ών των Επεμβάσεων	Περιγραφή Επέμβασης
1	15.09.2014	Νέο Χωρίο	-	Παράνομες εργασίες διαμόρφωσης της παραλίας στην περιοχή του εστιατορίου του Κυπριακού Τουρισμού Τουρισμού στα Λουτρά της Αφροδίτης που εμπίπτει σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» του Ακάμα.
2	17.06.2015 07.03.2018	Πέγεια	34/63	Παράνομη ανέγερση υποστατικού και επέμβαση στην περιοχή Άστρος Ποταμός, σε τεμάχια τα οποία εμπίπτουν σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» του Ακάμα.
3	24.06.2019	Νέο Χωρίο	-	Τοποθέτηση τραπεζιών, κρεβατιών, πυρσών, πάγκων και καθισμάτων, μετά την δύση του ηλίου, για σκοπούς διεξαγωγής πάρτι σε παραλία, εις βάρος της ωτοκίας χελωνών.
4	20.10.2019	Ανδρολύκου	-	Χάραξη δρόμου για φορτοεκφορτωτικά οχήματα των λατομείων της Ανδρολύκου, που εμπίπτει σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» του Ακάμα.
5	05.05.2020	Ίβνια	34/39	Εργασίες σε σιτάδι που βρίσκεται εντός της περιοχής «Natura 2000».
6	16.06.2020	Πέγεια	44/15E2	Επεμβάσεις και παράνομες κατασκευές εντός της ζώνης προστασίας της παραλίας στην περιοχή «Θαλασσινών Σπηλιών», σε τεμάχιο που εφάπτεται σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» του Ακάμα.
7	01.03.2021	Ανδρολύκου	-	Ενδεχόμενη αδειοδότηση για επέκταση ή δημιουργία νέου λατομείου στην περιοχή Ανδρολύκου.
8	14.06.2021	Κάτω Αρόδες	34/39	Παράνομη ανέγερση υποστατικού και επέμβαση στον νότιο κόλπο Λάρας, σε τεμάχιο το οποίο εμπίπτει σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» του Ακάμα.
9	14.06.2021 26.11.2021	Νέο Χωρίο	25/26	Παράνομη ανέγερση υποστατικού σε τεμάχιο το οποίο εμπίπτει σε περιοχές του δικτύου «Natura 2000» του Ακάμα.
10	15.10.2021	Πέγεια	-	Ρίψη πυροτεχνημάτων σε περιοχές όπου επηρεάζεται η φωλεοποίηση των χελωνών Caretta caretta και Chelonia mydas.